INTRODUCTION TO THE TANTRĀLOKA

INTRODUCTION TO THE

TANTRĀLOKA

A Study in Structure

NAVJIVAN RASTOGI

MOTILAL BANARSIDASS
Delhi Varanasi Patna Madras

First Edition: Delhi, 1987

© MOTILAL BANARSIDASS

Bungalow Road, Jawahar Nagar, Delhi 110 007

Branches

Chowk, Varanasi 221 001

Ashok Rajpath, Patna 800 004

120 Royapettah High Road, Mylapore, Madras 600 004

ISBN: 81-208-0180-6

PRINTED IN INDIA

BY JAINENDRA PRAKASH JAIN AT SHRI JAINENDRA PRESS, A-45 NARAINA PHASE I, NEW DELHI 110 028 AND PUBLISHED BY NARENDRA PRAKASH JAIN FOR MOTILAL BANARSIDASS, DELHI 110 007.

To the lotus feet of my parents

SHRIMATI INDRANI DEVI

SHRI BITHAL DASS

PREFATORY NOTE

When I accepted the proposal of the publishers to contribute an introduction to the *Tantrāloka* some time back, I welcomed the opportunity to reacquaint myself with the most towering personality of the medieval India. But, when face to face with the text, I could easily gather that it was a sheer case of overestimation of my capacities. In addition to other failings I was confronted with one very serious handicap. I did not know Italian into which R. Gnoli translated the *Tantrāloka*.* This has remained a constant drawback. Shortage of time was another major

* I am extremely thankful to Prof. Harvey P. Alper of the Southern Methodist University, Dallas, Texas who very kindly provided an English rendering of the table of contents from Gnoli's translation. I reproduce below the relevant portion of Prof. Alper's letter of the 15th July, 1983 verbatim—

"The most important thing to note about the introduction to the TĀ is that the vast bulk of it is drawn virtually verbatim from the earlier and longer introduction to the TS! Below I provide a table in which the left hand column lists the sub-sections of the TĀ Introduction, the middle column lists the pages in Gnoli's translation where they appear, while the third column lists the pages from the Introduction to the TS from which they have been taken. Frankly I don't think that this speaks very well of Gnoli: did he have nothing new to say? does he really think that the TĀ is identical *in all respects* to the TS—in spite of the vast difference in length?

The bibliographical information on the TĀ translation is: *Luce delle Sacre Scritture (Tantrāloka) di Abhinavagupta* (Classici delle religioni, sezione prima: le religions orientali) Torino: Unione Tipografico-editrice torinese. 1972.

handicap. As the *Tantrāloka* is the *magnum opus* of Abhinavagupta, one of the greatest Indian encyclopaedic thinkers of all times, all that I have been able to do is to touch the outer fringe alone of his great contribution.

The *Tantrāloka* is both an inspiration and a challenge for the students of the tantric lore. It is an indispensable guide and no study on tantra should

1. The Śaivite Scriptures	11-14	
2. Schools and Masters	15-19	
3. Kashmiri masters and thinkers of the 9th and 10th centuries	19-20	
4. The school of recognition	20-21	
5. Buddhist and grammatical speculation	21-22	25-27
6. Light (prakāśa) and thought (vimarśa)	22-24	27, 29-33
7. Will	24-25	33-36
8. The theory of images (ābhāśa)	26-27	36-39
9. The I	27-31	29-40, 42-46
10. Language and mantra	31-33	47-49, 51-53
11. Māyā and the divine powers	33-37	53-59
12. The authority of the holy scriptures	37-40	59-63
13. The method of realization	40-42	63-67
14. The vital breath	43-44	67-70
15. The wheel (cakra)	45-46	70-71
16. Initiation (dīkṣā)	46-48	81-83
17. The 36 principles	48-53	83-86, 86-88, 89."

Similarly Goudriaan's following remark about Gnoli's translation is quite illustrative—

"Trsl. into Italian by Raniero Gnoli; Luce delle Sacre Scritturure, Torino 1972, a pioneer work of great merit, although the translator allowed himself too much freedom on some points, while in some cases he paraphrases Jayartha's comments without noticing the reader."

(Hindu Tantric and Śākta Literature, p. 162)

be deemed complete if it does not take the *Tantrāloka* into account. Written on very scientific principles it offers a most uptodate (of course till his period), extremely comprehensive and truly systematic account of the tantric material and thereby offers a model for modern research. It also constitutes the most important single source of authentic tantric information and material. It poses an enormous challenge when it comes to identify the sources cited and decide on their precise whereabouts and the issues involved. A detailed and critical study of the *Tantrāloka* is, therefore, desperately needed for which this *Introduction* cannot even be a poor substitute. However, being guided by Abhinava's own maxim[1] that each small step forward brings us nearer the goal, an humble attempt is contemplated in the following pages. At the moment, besides Gnoli, there is only one study that addresses itself to the study of the *Tantrāloka* proper.[2] Since this study is limited to first three Āhnikas and does not examine other aspects than the philosophical, most of the *Tantrāloka* remains practically unexplored. There are three other

1. ऊर्ध्वोर्ध्वमारुह्य यदर्थतत्त्वं धीः पश्यति श्रान्तिमवेदयन्ती ।
फलं तदाद्यैः परिकल्पितानां विवेकसोपानपरम्पराणाम् ॥
चित्रं निरालम्बनमेव मन्ये प्रमेयसिन्धौ प्रथमावतारम् ।
तन्मार्गलाभे सति सेतुबन्धपुरप्रतिष्ठादि न विस्मयाय ॥
तस्मात्सतामत्र न दूषितानि मतानि तान्येव तु शोधितानि ।
पूर्वप्रतिष्ठापितयोजनासु मूलप्रतिष्ठाफलमामनन्ति ॥

Abhinavabhāratī on N.S. 6.31

2. The Philosophy of the *Tantrāloka* in the First Three Āhnikas with translation into English, by Ira Bajpai, thesis submitted to the Lucknow University for Ph. D. Degree in 1971 (unpublished).

studies[1] which merit special mention here. Pandey and myself have constantly dwelt on the *Tantrāloka*, but the whole exercise becomes of secondary importance because it is Abhinavagupta or Krama system, as the case may be, that is being studied and not the *Tantrāloka* and as such, only the relevant material is being referred to. For example, Pandey's mainstay are the 1st to 5th and 29th Āhnikas, while mine are the 1st, 4th, 13th and 30th. Goudriaan's observations are important, but he takes up the *Tantrāloka* for a very brief treatment.[2] Recently a major work that has come to our notice is the *Upodghāta* (Sanskrit introduction to the *Luptāgamasaṁgraha*[3] by B.V. Dwivedi). It comes as an appendix to the first two volumes of the *Luptāgamasaṁgraha* which are the compilation of citations from the Āgamas in various sources and has assumed the form of an introduction to the 2nd Volume. The *Upodghāta* deals, inter alia, with the citations in the *Tantrāloka* and the *Tantrālokaviveka*. In the first part Dwivedi's perspective is

1. (i) K.C. Pandey — Abhinavagupta : An Historical and Philosophical Study (Abhi.), Chowkhamba, 2nd Edition, 1963.
   (ii) T. Goudriaan and S. Gupta — Hindu Tantric And Śākta Literature (HTSL), A History of Indian Literature—Vol. II-Fasc 2, Wiesbaden, 1981.
   (iii) N. Rastogi — Krama Tantricism of Kashmir (K.T.), Vol. I, Motilal Banarsidass, Delhi, 1979.
2. Cf. HTSL, pp. 5,20, 29, 37, 40 etc., 162.
3. The work was under print at the time of the writing of these lines. The proofcopy was supplied by the author. The *Upodghāta* is being published by Sampurnanand Sanskrit University, Varanasi.

primarily historical while in the 2nd he deals with the doctrinal/theoretical issues in a wider tantric framework. Although the *Tantrāloka* is not Dwivedi's immediate problem, his study throws sufficient light on many aspects particularly the historical one. We shall have occasion to refer to these works as and when necessary.

In this *Introduction* an attempt is made only to introduce the principal work. It should be treated as an elementary study of some of the material which appeared to me more important to begin with. I have taken special precaution to confine myself to the contents of the *Tantrāloka* proper and allow the conclusions emerge on their own. How far I have succeeded in my efforts, it is for the scholars to judge.

The following pages that comprise the *Introduction* actually constitute the Volume One of the ambitious eight-volume reproduction of the KSTS edition by the present publishers in a much enlarged form. During the course of printing it was felt by them that the *Introduction*, if published separately in the form of a book, might serve the needs of common readers better who otherwise would not immediately require the text or are already possessed of the original KSTS text. As the idea sounded reasonable, the Volume One is simultaneously being brought out as an independendent work. I had a keen desire to add one more chapter on the basic/agamic sources of the *Tantrāloka* in the present volume, but the idea had to be abandoned for reasons of time and space. A monograph, to be published shortly, will take care of this desire. The present volume, nevertheless, incorporates a detailed Kārika-wise table of contents in Sanskrit as Appendix 17 which has been divided

volume-wise in the reprinted edition of the *Tantrāloka* text.

Before proceeding further I must seek the reader's indulgence for certain inconveniences he is likely to be put to while wading through the pages of the present work. In between the appendices on texts, persons and systems certain words/references may be found common or overlapping leading to some sort of confusion. This has been unavoidable due to one of the following factors—(a) uncertainty about the precise status owing to incomplete data, (b) a word denoting not only a text but also a system or school, (c) a word standing for a person as well as a school. The reader is requested to kindly to bear this in mind.

As the new edition (text reprinted by MLBD) was not available when the printing of the *Introduction* began, all the reference to the text appearing here were made to the volumes of the KSTS edition. This however, would have turned vexatious for the reader of the new edition. It was, therefore, thought desirable and expedient to have references to both the editions e.g., KSTS as well as MLBD, so that the entire community of readers—those who possess the KSTS edition and those who own the MLBD one—may be equally benefitted. All the relevant appendices, accordingly, have been re-done. Moveover, since this decision came when almost the entire *Introduction* (excluding the appendices) had already been printed, a table of conversion comprising Appendix-20 has been appended in order to facilitate the reader. This development has put the publication somewhat behind the original time-schedute.

In the absence of a critically edited text (the editors of the enlarged reprinted edition have not attempted

volume-wise in the reprinted edition of the *Tantrāloka* text.

Before proceeding further I must seek the reader's indulgence for certain inconveniences he is likely to be put to while wading through the pages of the present work. In between the appendices on texts, persons and systems certain words/references may be found common or overlapping leading to some sort of confusion. This has been unavoidable due to one of the following factors—(a) uncertainty about the precise status owing to incomplete data, (b) a word denoting not only a text but also a system or school, (c) a word standing for a person as well as a school. The reader is requested to kindly to bear this in mind.

As the new edition (text reprinted by MLBD) was not available when the printing of the *Introduction* began, all the reference to the text appearing here were made to the volumes of the KSTS edition. This however, would have turned vexatious for the reader of the new edition. It was, therefore, thought desirable and expedient to have references to both the editions e.g., KSTS as well as MLBD, so that the entire community of readers—those who possess the KSTS edition and those who own the MLBD one—may be equally benefitted. All the relevant appendices, accordingly, have been re-done. Moveover, since this decision came when almost the entire *Introduction* (excluding the appendices) had already been printed, a table of conversion comprising Appendix-20 has been appended in order to facilitate the reader. This development has put the publication somewhat behind the original time-schedute.

In the absence of a critically edited text (the editors of the enlarged reprinted edition have not attempted

a critical edition of the text for various reasons) some other problems have also surfaced. Under the "Detailed Table of Contents" (Appendix 17), marking of numbers has been a difficult affair. Abhinava has scruplously adhered to what Jayaratha calls Sañcaya-nyāya (see pp. 76, 164 inside) even in between the individual Kārikās. He usually introduces the next idea in the second half-verse. I have, therefore, followed the practice of the editors of the KSTS edition (retained by the editors of the reprinted edition as well) and have alluded to the subject-matter as being denoted by the existing printed numbering even if the idea has continued upto the first half of the next verse or has already exhausted itself in the second half of the preceding verse. The reader will kindly bear with the occasional over- or under-lapping of certain ideas which has been unavoidable under the circumstances. Exceptions have been made only when I was sure of the completion of an idea in the particular Kārikā/s. In this context a further observation regarding the Detailed Table of Contents may be of some help. Here the basic thrust has been marked by twin objectives—one, it should give a precise idea of the content of the Kārikā/s concerned and two, even a cursory peep into the Table should unravel the underlying thematic progression of the concepts independently of the text. An earnest effort has been made to secure both these ends but, in all fairness, it must be acknowledged that even the limited success has been far from easy to achieve. It is particularly true of the thirty-first Āhnika which has proved most enigmatic.

I have been increasingly conscious of the fact that this *Introduction* has turned out to be an introduc-

tion to the study of the *Tantrāloka*, instead of being an introduction to the text itself. In sum, the present endeavour has crystalized into a sort of more or less structural analysis and a groundwork, as it were, for more intensive future investigation in this area.

Before I wind up I must take this opportunity to thank Jain brothers (M/s. N.P. & J.P.), directors of M/s Motilal Banarsidass, for affording me an opportunity to pay once again my tribute to the all-time genius called Abhinavagupta and study a little bit of his *magnum opus*. I am deeply indebted to Prof. Braj Vallabha Dwivedi, the retired Head, Yoga & Tantra Department, Sampurnanand Sanskrit University, who was extremely generous in sending the proof-copy of his Upodghāta to the *Luptāgama-saṁgraha*. I am also thankful to him for discussing the proposed format and scope of the *Introduction*, although I am guilty of not using some of his suggestions with regard to the discussion on philosophical/doctrinal matters. My reasons for eschewing philosophical issues are simple. Something must be said over and above what has already been said by Pandey and other learned scholars. With the limited amount of time at my command it was not possible to make such a deep study as is demanded by philosophical and theoretical issues. I am indeed beholden to Thakur Jaidev Singh, a great authority of our times on Kashmir Śaivism, for offering his valuable suggestions about the proposed direction and contents of the *Introduction*. Prof. H. P. Alper of the Southern Methodist University, USA has put me under a dept by discussing the proposed format and agenda of the *Introduction* and for finding time

to translate 'contents' of Gnoli's *Introduction* to his celebrated translation. In this context I am happy to record my appreciation of the kind gesture of Dr. Andre Padoux (Direetor, Centre National De La Recherche Scientifique, Paris) in presenting a copy of Naudou's valuable book to me. I must remember two more scholars with gratitude. It was Dr. Ashok Kumar Kalia's (my esteemed colleague in the Department of Sanskrit, Lucknow University) idea to furnish all available information in respect of the texts cited by Abhinava and Jayaratha. Dr. Mark Dyczkowski, then camping in India, made this work easier by allowing me to have a photostat copy of the relevant extracts from some of the MSS - catalogues, so assiduously compiled by him. As a result the Appendix One was completely revised for which I once again thank these two friends. Dr. Kalia has also earned my gratitude for going through the entire Table of Contents (Viṣayānukramaṇikā in Sanskrit) and suggesting various improvements. The list will remain incomplete without mention of my esteemed friends, Professors Harsh Narain (of late Visiting Professor of Philosophy, Aligarh University) and Kameshwar Nath Misra (Central Institute of Higher Tibetan Studies, Sarnath) and Dr. J. P. Sinha (my senior colleague in the Department of Sanskrit, Lucknow University) for maintaining sustained and constructive interest in the progress of the work. I also sincerely thank Drs. K.S. Pandey, H.S.B. Sinha and Sri K.M. Vishnoi for valuable secretarial assistance. Besides, I remember Dr. M. R. Yadav with affectionate gratitude for his manifold selfless cooperation.

This *Introduction* is now being humbly placed

before the discerning judgement of the scholars for what it is worth with a citation from the *Tantrāloka* itself :

अध्युष्टसंततिस्रोतःसारभूतसाहृतिम् ।
विधाय तन्त्रालोकोऽयं स्यन्दते सकलान् रसान् ॥

(T.A. 36.45)

Lucknow,
Mahāśivarātri, '86. Navjivan Rastogi

CONTENTS

Prefatory Note vii

Abbreviations xxiv

Select Bibliography xxvi

Chapter One: EXPLORING THE TANTRĀLOKA (1-17)

I. *Traditional Approach to the Tantrāloka* **1-4**

II. *Four Motives Behind the Composition* **4-12**
- (a) Saṁgraha-Grantha 4
- (b) Prakriyā or Paddhati Grantha 5
- (c) Śāstra Grantha 9
- (d) Stuti Grantha 11

III. *Five Objectives Behind the Composition of the Tantrāloka* 12-17
- (a-i) Attainment of Bhairavahood 12
- (a-ii) Propounding fourfold redemptive knowledge 12
- (b) Presenting the ultimate textual authority 14
- (c) Easy comprehension of the tantric wisdom 15
- (d) Restoration & preservation of the tradition 15

Chapter Two: ABOUT THE AUTHOR (19-85)

I. *Biographical Data* 19-55
- (a) Name 19
- (b) Pupils, colleagues and family circle 22
- (c) Place of composition 26
- (d) Time 27
  - *Tabular chart* 28
- (e) Ancestors & parents 28
  - *Tabular Chart of Abhinava's Family* 32
- (f) Teachers 32
  - (i) Maṭhikāgurus & 34
  - (ii) Jñānagurus 34
    - *Tabular Chart of his Teachers* 54

II. *Works* **55-63**

III. *Methodology* **63-85**
(a) Guiding principles of explanation 64
(b) Multi-tier handling of the source-material 66
(c) Interpretation and its norms 72
(d) Presentation: multi-ended style 75
(e) Purpose-oriented diction 83
(f) Presenting the esoteric matter 83

Chapter Three: ABOUT THE COMMENTATOR (87-153)

I. *Biographical Data* **87-102**
(a) Ancestral and preceptorial lineage and rich parental heritage 87
Tabular View of His Two Genealogies 92
(b) Two groups of teachers: second group casting stronger formative influence 95
(c) Personal achievements 100

II. *The Tantrālokaviveka* **102-146**
(a) An extention of and supplement to the *Tantrāloka* 102
(b) Title 105
(c) Fundamental motives 106
(i) Attainment of the Godhead 106
(ii) Resurrection of tradition 107
(iii) Restoration and preservation of the *Tantrāloka* 107
(iv) Furnishing chronological continuity 114
(d) Handling of the source material 115
(i) Four progressive phases and their several dimensions 115
(ii) Material drawn upon by Abhinava 116
(iii) Pre-Abhinavan tantric material 125
(iv) Source material provided by the known authors 128
(v) Post-Abhinavagupta tantric material: general 129
(a) Jayaratha vs. Kṣemarāja 130
(vi) Restoring tradition: fathoming *inter se* relationship among Āgamas 136

(e) An exclusive guide to the *Tantrāloka* 138
(i) Sevenfold assistance 138
(ii) Discharge of twin editorial obligations 142

III. *Methodology* **146-153**
(a) Guiding principles 146
(i) Conformity to Abhinava, teacher and scripture 146
(ii) Thoroughness and authenticity 147
(iii) Absence of fascination for word-by-word commentary: eight key factors 147
(iv) Fear of undue extension and deviation from the original line 149
(b) Differences from Abhinava & deviation from the original line 151

Chapter Four: ABOUT THE TEXT (155-243)

I. *KSTS Edition: Editorial and Printing lapses* **155-167**
Tabular View 156
(a) Two types of textual anarchisms 160
(b) Basic MSS of the KSTS edition 160
(c) Printing mistakes 162
(d) Numbering errors 164

II. *Metres Employed* **167-168**

III. *Topical Organisation and Structural Analysis* **168-196**
(a) Division into Āhnikas 168
(b) Three devices to indicate subject matter 169
(c) Division of Āhnikas into groups 171
(d) demarcation of the primary and secondary topics 173
Tabular View 174
(e) Treatment of ancillary topics 187
(f) Three broad divisions of the text and other schematisation by Jayaratha 191
(g) Non-organisation of the *Tantrāloka* into Jñāna, Yoga, Kriyā and Caryā 195

IV. *Cross-references: A Collateral Source of Thematic Organisation* **196-243**

(a) First Āhnika 197
(b) Second Āhnika 200
(c) Third Āhnika 201
(d) Fourth Āhnika 203
(e) Fifth Āhnika 206
(f) Sixth Āhnika 207
(g) Seventh Āhnika 211
(h) Eighth Āhnika 211
(i) Ninth Āhnika 214
(j) Tenth Āhnika 218
(k) Eleventh Āhnika 219
(l) Twelfth Āhnika 220
(m) Thirteenth Āhnika 221
(n) Fourteenth Āhnika 225
(o) Fifteenth Āhnika 225
(p) Sixteenth Āhnika 229
(q) Seventeenth Āhnika 230
(r) Eighteenth Āhnika 231
(s) Nineteenth Āhnika 231
(t) Twentieth Āhnika 232
(u) Twentyfirst Āhnika 232
(v) Twentysecond Āhnika 233
(w) Twentythird Āhnika 233
(x) Twentyfourth Āhnika 234
(y) Twentyfifth Āhnika 234
(z) Twentysixth Āhnika 234
(aa) Twentyseventh Āhnika 235
(bb) Twentyeighth Āhnika 235
(cc) Twentyninth Āhnika 236
(dd) Thirtieth Āhnika 239
(ee) Thirtyfirst Āhnika 240
(ff) Thirtysecond Āhnika 240
(gg) Thirtythird Āhnika 241
(hh) Thirtyfourth Āhnika 242
(ii) Thirtyfifth Āhnika 242
(jj) Thirtysixth & Thirtyseventh Āhnikas 242

Chapter Five: AGENDA FOR FUTURE RESEARCH (245-252)

APPENDICES (253-589)

1. Texts referred to by name in the *Tantrāloka* **253-264**
2. Persons referred to by name in the *Tantrāloka* **265-269**
3. Systems/major doctrines referred to by name in the *Tantrāloka* **270-274**
4. Implied or incomplete textual references in the *Tantrāloka* as identified and/or completed by Jayaratha **275-279**
5. Texts named and also quoted and sometimes explained by Abhinavagupta **280-284**
   - (a) Directly quoted 280
   - (b) Indirectly cited 280
   - (c) Quoted partly directly and partly indirectly 284
   - (d) Quoted and explained 284
6. Persons named and also quoted by Abhinavagupta **285**
7. Systems impliedly referred to in the *Tantrāloka* and identified by Jayaratha **286-287**
8. Implied personal references in the *Tantrāloka* as identified by Jayaratha **288-290**
9. Textual references in the *Tantrāloka*—citations traced/identified by Jayaratha **291-298**
10. Personal references in the *Tantrāloka*—citations traced/identified by Jayaratha **299**
11. First personal references in the *Tantrāloka* **300-301**
12. Āgamas forming one group on specific issues in the *Tantrāloka* **302-304**

13(A) Texts named and/or quoted by name by Jayaratha in the *Tantrālokaviveka* **305-323**

13(B) Sixtyfour Bhairava Tantras and their eightfold classification in the groups of 8 each in the *Śrīkanthī* as referred to by Jayaratha **324-325**

14. Persons named and or quoted by Jayaratha in the *Tantrālokaviveka* **326-341**
15. Systems/major doctrines referred to by name by Jayaratha in the *Tantrālokaviveka* **342-354**
16. Unspecified citations/references in Jayaratha **355-414**
17. Detailed table of contents of the *Tantrāloka* in Sanskrit (विषयानुक्रमणिका) **415-556**

प्रथममाह्निकम्	415
द्वितीयमाह्निकम्	419
तृतीयमाह्निकम्	420
चतुर्थमाह्निकम्	426
पंचममाह्निकम्	432
षष्ठमाह्निकम्	436
सप्तममाह्निकम्	443
अष्टममाह्निकम्	445
नवममाह्निकम्	453
दशममाह्निकम्	462
एकादशमाह्निकम्	469
द्वादशमाह्निकम्	472
त्रयोदशमाह्निकम्	473
चतुर्दशमाह्निकम्	483
पंचदशमाह्निकम्	484
षोडशमाह्निकम्	500
सप्तदशमाह्निकम्	507
अष्टादशमाह्निकम्	510
एकोनविंशमाह्निकम्	511
विंशतितममाह्निकम्	512
एकविंशतितममाह्निकम्	513
द्वाविंशतितममाह्निकम्	514
त्रयोविंशतितममाह्निकम्	516
चतुर्विंशतितममाह्निकम्	518
पंचविंशतितममाह्निकम्	519
षड्विंशमाह्निकम्	520
सप्तविंशतितममाह्निकम्	522
अष्टाविंशमाह्निकम्	523
एकोनत्रिंशमाह्निकम्	534
त्रिंशमाह्निकम्	542
एकत्रिंशमाह्निकम्	545
द्वात्रिंशमाह्निकम्	548
त्रयस्त्रिंशमाह्निकम्	550
चतुस्त्रिंशमाह्निकम्	551

पंचत्रिंशमाह्निकम् 551
षट्त्रिंशमाह्निकम् 553
सप्तत्रिंशमाह्निकम् 554

18. Word-index (to the Introduction) **557-572**
19. Corrections **573-574**
20. Table of conversion of references appearing within the *Introduction to the Tantrāloka* from the KSTS edition to the MLBD edition of the *Tantrālokaviveka* **575-589**

ABBREVIATIONS

Abhi.	Abhinavagupta: An Historical and Philosophical Study
A. Bh.	Abhinava-bhāratī
Āh.	Āhnika
Comm.	Commentary
Dh. L.	Dhvanyāloka-locana
H.T.S.L.	Hindu Tantric and Śākta Literature
I.P.K.	Īśvara-pratyabhijñā-kārikā
I.P.K.V.	Īśvara-pratyabhijñā-kārikā-vivṛti
I.P.V.	Īśvara-pratyābhijñā-vimarśinī
I.P.V. (Bh.)	Bhāskarī on Īśvara-pratyabhijñā-vimarśinī
I.P.V.V.	Īśvara-pratyābhijñā-vivṛti-vimarśinī
J.M.V.	Janma-maraṇa-vicāra
K.M.	Kāvyamālā
K.S.	Kashmir Śaivism
K.S.S./K.S.T.S.	Kashmir Series of Texts & Studies
K.T.	Krama Tantricism of Kashmir: Vol. I
M.M.P.	Mahārtha-mañjarī-parimala
M.P. (T)	Mahānaya-prakāśa (Trivendrum Sanskrit Series)
M.S./MSS	Manuscript/s
M.V.T.	Mālinī-vijayottara-tantra
M.V.V.	Mālinī-vijaya-vārtika
Nagarajan	Contribution of Kashmir to Sanskrit Literature (by K.S. Nagarajan)
N.S.	Nāṭya Śāstra
N.S.T.	Nityā-ṣoḍaśikārṇava (-tantra)
Philosophy	The Philosophy of the Tantrāloka in the First Three Āhnikas with Translation into English
P.T.	Parā-triṁśikā or Parā-triśikā
P.T.V.	Parā-triṁśikā-vivaraṇa
Sp.K.	Spanda-kārikā
S.T.	Śāradā-tilaka (-tantra)
SV.T/Sv.T	Svaccanda-tantra

SV.T.U./S.T.U.	Svaccanda-tantra-uddyota
T.A.	Tantrāloka
T.A.V.	Tantrāloka-viveka
T.S.	Tantra-sāra
Tā.Sā.	Tāntrika Sāhitya
T.V.D.	Tantra-vaṭa-dhānikā
Upodghāta	Upodghāta to the Luptāgamasaṁgraha
V.M.V.	Vāmakeśvarī-mata-vivaraṇa

SELECT BIBLIOGRAPHY

Abhinavagupta

(i) Abhinavabhāratī (A. Bh.), a commentary on the Nāṭya Śāstra, Vol. I, ed. Ramkrishna Kavi, 2nd edition, Baroda, 1956.

(ii) Mālinī-vijayottara-vārtika, ed. M. S. Kaul, KSTS No. XXXI, 1921.

(iii) Paramārthasāra, with Vivṛti by Yogarāja, ed. J. C. Chatterji, KSTS No. VII, 1916.

(iv) Parātriṁśikā-vivaraṇa (P.T.V.), ed. M. R. Shastri, KSTS No. XVIII, 1918.

(v) Tantrasāra (T.S.), ed. M.R. Shastri, KSTS No. XVII, 1918.

(vi) Tantrāloka, with 'Viveka' by Jayaratha, 12 volumes (Part I ed.by M.R. Shastri and Parts II-XII ed. by M. S. Kaul), KSTS, 1918-1938.

(vii) Tantravaṭadhānikā, ed. M. R. Shastri, KSTS No. XXIV, 1918.

Bajpai, Ira

The Philosophy of the Tantrāloka in the First Three Āhnikas with Translation into English, doctoral thesis submitted to the Lucknow University, 1971 (unpublished).

Dwivedi, B. V.

(i) Upodghāta (Upodghāta) to the Luptāgama-saṁgraha, Vol. II, S. Sanskrit University, Varanasi, 1984.

(ii) Upodghāta to the Nityāṣoḍaśikārṇava with two commentaries—Ṛjuvimarśinī and Artha-ratnāvalī, S. Sanskrit University, Varanasi, 1968.

Gnoli, R.

(i) Luce delle Sacre Scritture (Tantrāloka) di Abhinavagupta, translated into Italian with Introduction, Torino, 1972.

(ii) Essenza dei Tantra, translation of the Tantrāsāra with notes in Italian, with a long introduction by R. Gnoli, Torino, 1960.

Gonda, Jan

Medieval Religious Literature in Sanskrit (A History of Indian Literature Vol. II), Wiesbaden, 1977.

Goudriaan, T. and gupta, S. Hindu Tantric and Śākta Literature [HTSL] (A History of Indian Literature Vol. II-*Fasc* 2), Wiesbaden, 1981.

Jayaratha Vāmakeśvarīmata-vivaraṇa, ed. M.K. Shastri, KSTS No. LXVI, 1945.

Kane, P. V. The History of Sanskrit Poetics (published together with the Sāhityadarpaṇa of Viśvanātha), 3rd edition, Bombay, 1951.

Kaviraj, G. N. Tāntrika Sāhitya (Tā. Sā.), Hindi Samiti, Lucknow, 1972.

Misra, K. K. Significance of the Tantric Tradition, Varanasi, 1981.

— Mālinīvijayottara Tantra, ed. M. S. Kaula, KSTS No. XXXVII, 1922.

Nagarajan, K. S. Contribution of Kashmir to Sanskrit Literature (contribution), doctoral thesis submitted to the University of Poona, 1961 (unpublished).*

Naudou, Jean Buddhists of Kashmir, translated from French into English by Brereton & Picron, Delhi, 1980.

Pandey, K. C. Abhinavagupta : An Historical and Philosophical Study (Abhi.), 2nd revised edition, Varanasi, 1963.

Pathak, V. S. History of Śaiva Cults in Northern India (From Inscriptions 700 A.D. to 1200 A.D.), ed. G. C. Pandey, Allahabad, 1980.

— Pratiṣṭhālakṣaṇasārasamuccaya, ed. Damodar Sharma, two volumes, Nepal, Saṁ-2023.

Raghavan, V. (i) Abhinavagupta and His Works, Varanasi-Delhi, 1981.

(ii) New Catalogus Catalogorum, Vols. I-XI, University of Madras, 1935-82.

Rastogi, N. (i) The Krama Tantricism of Kashmir (K.T.),

*While these lines were under print we came to learn from Dr. Kosellya Walli, University of Jammu, that the work has since been published by the author.

Vol. I (Historical and General Sources), Delhi, 1979.

(ii) Abhinavagupta Ke Stotra: Eka Adhyayana, dissertation submitted to the Lucknow University for partial completion of postgraduate course, 1959 (unpublished).

Silburn, L. Le Paramārthasāra de Abhinavagupta, Translation into French with Introduction, Paris, 1979.

— Svacchanda Tantra (SV.T), with Uddyota by Kṣemarāja (SV.T.U.), 6 volumes (Vol. 5 in two parts), KSTS, 1921-35.

Yogin, Madhurāja Gurunātha-Parāmarśa,

(i) ed. P. N. Pushp, published in Kashmir Research Bi-annual, Vol. I, Srinagar, 1960 (later published as KSTS No. 85);

(ii) ed. V. Raghavan, included in his "Abhinavagupta and His works".

CATALOGUES

An Alphabetical List of Manuscripts in the Oriental Institute, Baroda, ed. R.N. Shiromani, two vols., GOS XCVII & CXIV, Baroda, 1942/1950.

Āryabhāṣā Pustakālaya Nāgarī Pracāriṇī Sabhā Kāśī Meṃ Upalabdha Hastalikhita Saṁskṛta-granthasūcī, ed. S. Pandey, K. Tripathi and M Tewari, IInd Vol., Varanasi, 1967.

Bhāratīya Itihāsa Saṁśodhaka-Maṇḍalasthā Hastalikhitagranthānukramaṇikā, ed. Khare K.H. Ganesh, Shivajinagar, 1960.

Catalogue of Sanskrit Manuscripts in the Raghunath Temple Library of His Highness the Maharaja of Jammu and Kashmir, ed. M.A. Stein, Bombay, 1894.

A Catalogue of Palm Leaf and Selected Paper Manuscripts belonging to the Darbar Library, Nepal, ed. H.P. Sastri and C. Bendall, two volumes, Calcutta 1905, 1908.

Catalogue of the Sanskrit MSS in the Sanskrit College Library, Benaras, 1911 antra Section).

Catalogue of VVRI Manuscript Collection, two parts, ed. Viśvabandhu and others, Hoshiarpur, 1960.

A Catalogue of Sanskrit and Prakrit Manuscripts in the Rajasthan Oriental Research Institute (Jodhpur Collection), ed. Muni Jina Vijaya, Jodhpur, 1963.

Catalogue of Sanskrit Manuscripts in the Punjab University Library, Vol. I, (Sections VIII-IX), 1932.

A Descriptive Catalogue of the Sanskrit Manuscripts in the Collections of the Royal Asiatic Society of Bengal, Vol. VIII, Pts. I & II, ed. Chintaharaṇa Chakravarti, Calcutta, 1938, 1940.

Descriptive Catalogue of Raj Manuscripts preserved in the Kameshwar Singh Sanskrit University Library, Darbhanga, ed. B.R. Sarma, Darbhanga, 1969.

A Descriptive Catalogue of the Sanskrit Manuscripts in the Private Library of His Highness Srīrājarājeśvara Mahārājādhirāja Mahārājā Sri Harisinghjī Bahādur of Jammu and Kashmir, ed. Ramcanda Kāk and Nowabhatta Shastri, Poona, 1927.

Descriptive Catalogue of the Sanskrit Manuscripts in the Government Oriental Manuscripts Library, Madras, Vols. X & XII-XV, Madras, 1910-1913.

A Descriptive Catalogue of the Government Collection of Manuscripts deposited at the Bhandarkar Oriental Research Institute, ed. H.D. Sharma, Vol. XVI, Pt. II, Poona, 1976.

A Descriptive Catalogue of the Sanskrit Manuscripts in the Tanjore Maharaja's Sarfoji's Saraswati Mahal Library, ed. P.P.S. Sastri, Sriraṅgam, Vols. XVIII-XIX.

A Descriptive Catalogue of Sanskrit Manuscripts in the Curator's Office Library, Trivendrum, Vol. V, ed. by K. Mahadeva Sastri; Vol. VI, ed. by P.K. Narain Pillai, Trivendrum, 1939-40.

Descriptive Catalogue of Sanskrit Manuscripts in the Gaekwad Library, Bhārata Kalā Bhavan and Sanskrit Mahāvidyālaya Library, Banaras Hindu University, Vol. VI, ed. R.S. Tripathi, Varanasi, 1971.

Śrīnepālarāṣṭrīyābhilekhālayasthā Hastalikhitapustakānām Bṛhacchūcīpatram, ed. Buddhisagar Sharma, Vol. IV (in two parts), Kathmandu, 1964-1969.

CHAPTER ONE

EXPLORING THE TANTRĀLOKA

Strange as it may appear, the *Tantrāloka* happens to be the only major 'original' work of Abhinava while his all other important works[1] come to us in the form of a commentary on some earlier valuable text notwithstanding his own description of the *Tantrāloka* as a gloss, as we shall see in the sequel.

(i) *Traditional Approach to the Tantrāloka*

A peep into and a look around the *Tantrāloka* offers many illuminating insights. Towards twelfth century Śivānanda, the author of the *Ṛjuvimarśinī*, refers to it as the *Trika-śāstra*[2] or *Trika-sāraśāstra*[3] and the verses cited are traceable to the published edition of the *Tantrāloka*. It, therefore, appears that by that time it came to be regarded as the most representative text of Trika system. Kṣemarāja, the illustrious pupil of Abhinavagupta, talks of two characteristics of the text. One, it was composed in the state of Absolutic trance[4] and other, it is a key to the secrets of entire

1. Abhinava's other major works include A.Bh. (Comm. on the N.S.), I.P.V (Comm. on I.P.K.), I.P.V.V. (Comm. on the I.P.K.V.) and Locana (Comm. on the Dh. L.).

2. तदुक्तं श्रीत्रिकशास्त्रे। NST with Ṛjuvimarśinī and Artharatnāvalī, ed. B.V. Dvivedi, Varanasi, p. 19. The verses quoted are traceable to T.A. 3.94-95.

3. तदुक्तं श्रीत्रिकसारशास्त्रे। Ibid., pp. 138-139. The verses are traceable to T.A. 15.285-287.

4. परभैरवस्फारमयैरस्मद्गुरुभिरपि तन्त्रालोके। S.T.U., I, pp. 39-40

agamic literature.[1] In the *Tantrasāra*, Abhinavagupta invariably describes the *Tantrāloka* as a detailed treatise and asks the author to turn for detailed discussion of the problem to the latter which incorporates all the prescriptive and negative injunctions emanating not only from Vedic but from Śaiva, Tantra and Trika sources also.[2] The view has been consistently hammered again and again.[3] According to the *Tantrasāra*, the *Tantrāloka* was not only a repository of agamic lore but a critical text which minutely recorded even internal and mutual divergences.[4] Thus the image of the *Tantrāloka* as a single, extra-comprehensive and authoritative source book appears to have been projected by Abhinavagupta himself. The central theme of the *Tantrāloka*, according to Abhinavagupta in his *Locana*[5], however revolves round

1. यदुक्तमस्मद्गुरुभिः अशेषागमोपनिषदालोके तन्त्रालोके ।
Ibid., III, p. 268

2. तस्मात् वैदिकात् प्रभृति पारमेश्वरसिद्धान्ततन्त्रकुलोच्छुष्मादिशास्त्रोक्तोऽपि यो नियमो विधिः वा निषेधो वा तथैव च उक्तं श्रीपूर्वादौ वितत्य तन्त्रालोकात् अन्वेष्यम् । T.S., p. 32

3. वितत्य चैतत् निर्णीतं तन्त्रालोके । Ibid., p. 97

* * *

एतच्च प्रपञ्चितं प्रथमत एव, तथा नवधा मुख्यतयैश्वरः
शक्तिपातः इति सुविवेचितं श्रीतन्त्रालोकादौ । I.P.V.V., III, p. 279

* * *

एतच्च विस्तरतस्तत्प्रधानेषु तन्त्रालोकसारादिषु मया निर्णीतम् ।
I.P.V(Bh.), II, p. 242

* * *

एतदेव च वितत्य श्रीतंत्रालोके प्रतिपादितम् ।
Janma-maraṇa-vicāra, Bhaṭṭavāmadeva, KSS, 1918, p. 19

4. अत्र च परस्परं भेदकलनया अवान्तरभेदज्ञानकुतूहली तन्त्रालोकमेव अवधारयेत् । J.M.V., p. 99

5. ये अप्यविभक्तं स्फोटं वाक्यं तदर्थंरूपमाहुस्तैरप्यविद्यापदपतितैः सर्वेयमनुसरणीया प्रक्रिया । तदुत्तीर्णत्वे तु सर्वं परमेश्वराद्वयं ब्रह्मेत्यस्मच्छास्त्रानुसारेण विदितं तन्त्रालोकग्रन्थं विचारयतेत्यास्ताम् ।
Dhvanyāloka-locana, K.M., IV, N.S., 1928, p. 19

the transcendental Absolutic reality called Brahman (i.e. Anuttara). The prime concern of the *Tantrāloka* was to explain, to unfold and to explore. It therefore assumed the form of a gloss, or a commentary and was therefore termed as the *Vārtika*[1] (gloss), *Śloka-vārtika*[2] (versified gloss) and *Ṣaḍardhaślokavārtika* (versified gloss on Trika system).[3] Possibly in designating the *Tantrāloka* as *Vārtika* Abhinavagupta was inspired by Kātyāyana's example in whose case Vārtika is defined as "an explanatory or supplementary rule which explains the meaning of that which is said, of that which is left unsaid, and of that which is imperfectly said."[4] This amply applies to the *Tantrāloka* as we shall have occasion to see later. Elsewhere in a very significant remark Abhinavagupta describes the *Tantrāloka* as a mix of all the varieties (e.g. brief, regular and large) of glossarial work based on Āgamas. Thus it is a Vārtika, a Bhāṣya and a Vṛtti all at

1. मया च वार्तिके एतत् व्याख्यातम् । I.P.V.V., III, p. 259
The verses purportedly quoted from the Vārtika here are the same as the T.A. 1.152-155.

2. अन्वर्थं चात्र दर्शितं तन्त्रालोके श्लोकवार्तिके च । Ibid., pp. 106-7
The use of 'ca' is very ambiguous and may lead one to conclude that the *Tantrāloka* and *Ślokavārtika* were two independent texts (vide K.T., p. 159). But in view of the overwhelming collateral textual evidence as produced above and non-discovery of any text by the name of the *Ślokavārtika* (pertaining to K.S.) so far it seems appropriate to identify the two. My earlier view on this stands modified (vide K.T., p. 159). In such a situation the text is to be construed as under—

अन्वर्थं चात्र दर्शितं श्लोकवार्तिके तन्त्रालोके च ।

3. यथोक्तं मयैव श्रीषडर्धश्लोकवार्तिके तन्त्रालोके । I.P.V.V., I, p. 33

4. उक्तानुक्तदुरुक्तार्थव्यक्ति (चिंता) कारि तु वार्तिकम् ।
The Student's Sanskrit-English Dictionary, V.S. Apte, Delhi, 1959, p. 503

a time.[1] It is perhaps the reason why Abhinava's interpretations-cum-explanations on specific issues in the *Tantrāloka* are recalled as testimony.[2] The *Tantrāloka* was also known as *Tantrāvaloka*.[3]

(ii) *Four motives behind the composition*

(a) Saṁgraha-Grantha

Abhinavagupta composed the *Tantrāloka* from several angles. Obviously the first and the most striking intention of his is to present a digest of the available tantric literature and lore.[4] Technically, therefore, the *Tantrāloka* is a compendium (Saṁgraha-grantha)[5]. In creating a compendium Abhinavagupta's primary objective seems to handle not only the Trika material alone in its tantric sources, but the non-Trika material in its agamic sources as well.[6] Abhinavagupta himself sets at rest all conjectures in this regard. His avowed intention is to introduce all the agamic material in its varied sources[7]. Abhinavagupta has been, therefore, quite appropriately hailed

1. अस्माभिस्तु आगमग्रन्थनिष्ठे वार्तिकभाष्यवृत्तिग्रन्थे श्रीतंत्रालोकादौ प्रपञ्चो न्यक्षेण दर्शितः। I.P.V.V., III, p. 304

2. तदुक्तं निशाटनाख्यागमव्याख्याने तंत्रालोके।
Paraśurāmakalpasūtra, Baroda, 1950, p. 44

3. तदुक्तं तन्त्रावलोके। Śrīnivāsabudha in his Dīpikā on the Tripurā-rahasya, Jñānakhaṇḍa, Varanasi, p. 193

4. इदमभिनवगुप्तप्रोम्भितं शास्त्रसारं
शिव निशमय तावत् सर्वतः श्रोत्रतन्त्रः। T.A. 37.85

5. ग्रन्थकृता निखिलषडर्धशास्त्रसारसंग्रहभूतग्रन्थकरणेऽप्यधिकारः कटाक्षीकृतः। T.A.V., I, pp. 14-15

6. अस्य ग्रन्थस्यापि निखिलशास्त्रान्तरसारसंग्रहाभिप्रायत्वं प्रकाशितम्। Ibid., I, pp. 29-30

7. अध्युष्टसंततिस्रोतः सारभूतरसाहृतिम्।
विधाय तन्त्रालोकोऽयं स्यन्दते सकलान् रसान्॥ T.A. 36.15

as Saṁgrahakāra[1] and the *Tantrāloka* as the *Saṁgraha*[2] by Jayaratha.

(b) PRAKRIYĀ OR PADDHATI GRANTHA

Abhinavagupta's second, but rather more significant, intention is to produce a Prakriyā or Paddhati, perhaps employed as interchangeable terms in the context. Abhinavagupta was perturbed over the fact that there was no Paddhati text in his source-system, i.e. the system of transcendental triad (Anuttara-ṣaḍardhārthakrama), although there were plenty of them in other source systems.[3] In order to overcome this drawback he decided to write the present *Prakriyā* i.e., *Tantrāloka*, complete in all respects.[4] Abhinavagupta and Jayaratha both do not give any clue to Abhinavagupta's concept of a Prakriyā-grantha, although Jayaratha is full of references to Abhinavagupta's professed aim to undertake a Prakriyāgrantha.[5] In this context one comes across four observations:

(i) The Prakriyā under reference namely, the *Tantrāloka*, is totally based on the *M.V.T*;[6]

Jayaratha's introductory observation preceding the above verse is very suggestive—

ननु इह त्रैयम्बिकैव मठिका वक्तुं न्याय्या यद्द्वारा अस्य शास्त्रस्य आयातिः किं मठिकान्तरव्यावर्णनेनेत्याशंक्याह T.A.V., XII, p. 389

1. एतच्चोत्तानतयैव गृहीत्वा संग्रहकाराः प्रवृत्ताः....... । T.A.V., V, p. 19 (8th Āh.)
2. इह.......प्रक्रान्तेऽपि संग्रहे स्वकण्ठेनैव पाठेऽयमाशयो..... । Ibid., p. 186
3. सन्ति पद्धतयश्चित्राः स्रोतोभेदेषु भूयसा ।
   अनुत्तरषडर्धार्थक्रमे त्वेकापि नेक्ष्यते ॥ T.A. 1.14
4. अर्थितो रचये स्पष्टां पूर्णार्थां प्रक्रियामिमाम् ॥ Ibid. 1.15
5. ननु सामान्येन त्रिकदर्शनप्रक्रियाकरणं प्रतिज्ञाय..... । T.A.V., I, p. 35
6. न तदस्तीह यन्न श्रीमालिनीविजयोत्तरे । T.A. 1.17

(ii) There were two Prakriyās within the monistic fold namely, Kula-prakriyā and Tantra-prakriyā;

(iii) Kula Prakriyā is superior of the two;[1] and both together represent Trikaprakriyā;

(iv) A sizable section of the learned scholars subscribing to the system but not possessing uninterrupted tradition required a guide in respect of the matters they did not know. The *Tantrāloka's* composition as *Prakriyā* was a significant step towards fulfilling this desideratum.[2]

Now let us see what the *Tantrāloka* as a Prakriyā text means. If we compare the *T.A.* 1.14 and 1.15, we find that Prakriyā and Paddhati denote the same thing. Another thing to be noted is that both terms stand for a particular class of books. Naturally the grammarian's usage of Prakriyā in the sense of an etymological work does not fit in here. The *Vācaspatyam* includes among its meanings a chapter or a section (Prakaraṇa) which lays down an order[3] and the *Śabdakalpadruma* interprets it as a "definite procedure"[4] (Niyatavidhi). Similarly, Paddhati is taken to stand for a treatise that brings out the gist or the

1. एवं च तन्त्रप्रक्रियोपासन्नगुर्वभिमुखीकरणानन्तरं विश्रान्तिस्थानतया कुलप्रक्रियागुरुमपि उत्कर्षयति। T.A.V., I, p. 31

2. अतोऽत्रान्तर्गतं सर्वं संप्रदायोज्झितैर्बुधैः।
अदृष्टं प्रकटीकुर्मो गुरुनाथाज्ञया वयम्॥ T.A. 1.19
अत इति उक्तयुक्त्यास्यैव शास्त्रस्य प्राधान्यात्। "प्रकटीकुर्म" इति प्रक्रियाकरणेन। T.A.V., I, p. 50

3. प्रकरणे "सा प्रक्रिया या क्रममित्यपेक्ष्य" पार्थसारथिमिश्रः।
Vācaspatyam, VI Part, Varanasi, 1962, p. 4438

4. नियतविधिः इति शब्दरत्नावली।
Śabdakalpadruma, Part III, Varanasi, 1967, p. 245

essential meaning. The *Vācaspatyam*[1] and *Śabdakalpadruma*[2], both lexicons agree and both cite Hemacandra[3] in support. Thus we see that according to these lexicographers a Prakriyā text constitutes a work or a section thereof composed to convey the essential purport of the subject and to lay bare the procedure, if any, involved in realizing the primary purpose. A close examination of Abhinava will reveal that his concept of the Prakriyā or Paddhati was closer to the above definition.

Abhinava refers to the *P.T.V.* as *Anuttaraprakriyā.*[4] It will simply amount to saying that the *P.T.V.* was also a Prakriyā-grantha.[5] Abhinava's use of the word Prakriyā elsewhere reminds[6] one of something relat-

1. पन्थस्य निष्कृष्टार्थबोधके ग्रन्थभेदे (हेमचन्द्रः)।
Vācaspatyam, Vol. V, p. 4225

2. "ग्रन्थार्थबोधकग्रन्थः" इति हेमचंद्रः।
Śabdakalpadruma, Part III, p. 40

3. Hemacandra's observations as per footnotes above assume significance because Hemacandra was quite close to Abhinava chronologically—a gap of a century obtained between the two—and was in know of Abhinava's works as his treatment of Rasa in the *Kāvyānuśāsana* betrays unmistakeable impact of Abhinava's *Abhinavabhāratī.*

4. अनुत्तरप्रक्रियायां वैतत्येन प्रदर्शितम्। T.A. 9.313

5. A question may naturally arise as to whether there were two Prakriyās on Anuttaratrika System, because as Abhinava has already said, that (vide Fn. 3, p.5 supra) there were no Prakriyā texts or Paddhatis on his system. The answer perhaps lies in the fact that, as we shall see later, the *P.T.V.*, *M.V.V.* and *T.A.* constitute one whole and as such may be part of a larger textual framework.

6. तत्राध्वैवं निरूप्योऽयं यतस्तत्प्रक्रियाक्रमम्।
अनुसंदधेव द्राग् योगी भैरवतां व्रजेत्॥
T.A., 8.5; Jayaratha explains
प्रक्रियाक्रमम् as कालाग्न्यादेरनाश्रितपर्यन्तं तथातथानुपूर्व्येण अवस्थानम्।
T.A.V., V, p. 4

ing to practice or Sādhanā. The idea becomes clearer when Abhinava concludes that in the *SV.T.* knowledge does not involve action or practice.[1] Jayaratha leaves no doubt that the mutual difference between the several Tantras, even though sometimes belonging to the same sect, stems from the practices enjoined.[2] This leaves us in no doubt that Prakriyā must have meant a special practice—intra- and trans-ritualistic both—and the text that lays down the relative code is a Prakriyā-grantha. The other term used in this context by Abhinava is Paddhati, as we all know. What was his model we do not know. However he refers to one *Paddhati* by Īśānaśiva[3] which clearly brought out the essential procedure as laid down in the famous Krama Āgama *Devyāyāmala*. This Īśānaśiva is, no doubt, different from his namesake author of the *Gurudevapaddhati* or *Tantrapaddhati* and who definitely flourished after 1073 A.D. and was, according to Dwivedi, identical with the great-grand tea-

1. न प्रक्रियापरं ज्ञानमिति स्वच्छन्दशासने ।

TA., 8.11; Jayaratha adds

यदुक्तं तत्र "नास्ति दीक्षासमो मोक्षो न विद्या मातृका परा ।
न प्रक्रियापरं ज्ञानं नास्ति योगस्त्वलक्षकः ॥" (SV. T. 11.198)

2. इह(त्रिशिरोभैरवे)च अनन्तस्य श्रीसिद्धातन्त्रोक्तं भुवनमानं न ग्राह्यमेव "क्रियादिभेदभेदेन तन्त्रभेदो यतः स्मृतः ।
तस्माद् यत्र यदेवोक्तं तत्कार्यं नान्यतन्त्रतः ॥" इत्याद्युक्त्या तत्प्रक्रियाया भिन्नत्वात् । T.A.V., V, p. 16

3. मोक्षायैव न भोगाय भोगायाप्यभ्युपायतः ।
इत्युक्तवान् स्वपद्धत्यामीशानशिवदेशिकः ॥
श्रीदेव्यायामलीयोक्तितत्त्वसम्यक्प्रवेदकः । T.A. 22.30-31

Jayaratha's interpretation of the term Abhyupāya removes the last tinge of difference between Paddhati and Prakriyā—

अभ्युपायत इति भोगोपायभूतशास्त्रप्रक्रियाद्यनुसारेणेत्यर्थः ।

Ibid., X, p. 254

cher of Somaśambhu, the author of the *Karmakāṇḍa-kramāvalī.*[1] Dharmaśiva, a teacher of Abhinava—if we go by the authority of Kṣemarāja[2]—also wrote one *Paddhati* which had the 'indirect initiation' as its central theme and it is which has been referred to by Abhinava[3], though not by name. These are possibly the Paddhatis whose presence led Abhinava to lament the absence of one in his own system. The *Siddha-siddhānta-paddhati*, the famous text of Nātha cult, which is much later, a text full of references to Pratyabhijñā system, similarly seems to be a work in Paddhati tradition. Dwivedi refers to several Paddhatis such as the *Udayākarapaddhati*[4] and *Varuṇa Paddhati*[5] and Maheśvarānanda in his *M.M.P.* refers to one *Mahānayapaddhati.*[6] It may be, therefore, quite logical to conclude that the *Tantrāloka* was a text in Paddhati or Prakriyā tradition and was composed as a complete manual for the adherents of the Trika way of life.

(c) ŚĀSTRA GRANTHA

The third intention of Abhinava was to project the *Tantrāloka* as a full-fledged Śāstra (scripture) or Śāsana.[7] As such it turned out to be a Prakriyā Śāstra

1. For details see Upodghāta, p. 21. Also see 'History of Śaiva Cult in Northern India', B.S. Pathak, Delhi, 1980, pp. 46-50.

2. एते च धर्मशिवाचार्येण स्वपद्धतौ "एतेषां लक्षणं वच्मो गुरुपरम्परागतम्" इत्युपक्रम्य इत्थं व्याख्याताः । SV. T.U., VI, pp. 8-9

3. T.A. 21.50-55.

4. Upodghāta, p. 36

5. Ibid., p. 65

6. M.M.P., pp. 11-12; also see K.T., p. 244

7. इति ज्ञानचतुष्कं यत्सिद्धिमुक्तिमहोदयम् ।
तन्मया तन्त्र्यते तन्त्रालोकनाम्न्यत्र शासने ।। T.A. 1.245

(manualistic scripture), to be precise.[1] It is why Jayaratha frequently remembers Abhinava as Śāstrakāra.[2] Jayaratha, while summing up the initial sentence (Ādivākya i.e., T.A. 1.1 to 1.21) tries to highlight the formal Śāstric character of the *Tantrāloka* as under—

(i) T.A. 1.1 to 1.5— अभिधेयम्=त्रिकार्थः (it is manifold).

(ii) T.A. 1.16 to 1.20—(a) प्रयोजनम्=त्रिकार्थस्य सातिशयत्वम्
(b) मुख्य-प्रयोजनम्=प्रत्यभिज्ञानाद् जीवन्मुक्तिप्रदत्वम्

(iii) T.A. 1.7 to 1.13—अधिकारः=गुरुपरम्परोपात्तत्वम् परमेश्वरशक्तिपातपवित्रितत्वं च[3]

(iv) T.A. 1.14 to 1.15 & 1.245[4]—संबंधः=(a) वाच्य-वाचकभावः (वाच्य is प्रक्रिया and वाचक is तंत्रालोक).

1. "अर्थितो रचये" (१.१५) इति प्रतिज्ञायाः प्रक्रियायाश्च "तन्मया तन्त्र्यते तन्त्रालोकनाम्न्यत्र शासने (१.२४५) इत्यादिवक्ष्यमाणोपजीवनेन तन्त्रालोक इत्यभिधानम्। T.A.V., I, p. 53

2. वक्ष्यमाणषडर्धशास्त्रार्थगर्भीकारेण शास्त्रकारः परामृशति। T.A.V., I, p. 3; तथापि शास्त्रकाराणामियं शैली। Ibid., I, p. 52 etc.

3. Abhinava defines Adhikārin in T.A. 1.337 eloquently—

इह गलितमलाः परावरज्ञाः शिवसद्भावमया अधिक्रियन्ते।
गुरवः प्रविचारणे यतस्तद् विफला द्वेषकलंकहानियाञ्चा॥

The same may well be compared with the second concluding verse of the *Viveka*—

योऽधीती निखिलागमेषु पदविद् यो योगशास्त्रश्रमी
यो वाक्यार्थसमन्वये कृतरतिः श्रीप्रत्यभिज्ञामृते।
यस्तर्कान्तरविश्रुतश्रुततया द्वैताद्वयाज्ञानवित्
सोऽस्मिन्स्यादधिकारवान् कलकलप्रायं परेषां वचः॥

(T.A.V., XII, p. 428)

Abhinava makes it abundantly clear that such a 'competent' person is difficult to locate—

तत्र तत्र च शास्त्रेषु न्यरूप्यत महेशिना।
एतावत्यधिकारी यः स दुर्लभ इति स्फुटम्॥ T.A. 35.43

4. Jayaratha does not suggest the specific portions and their explications from the T.A. on this issue, but they are too patent to require an authoritative citation.

(b) अभिधेयप्रयोजनयोः साध्यसाधनभावः (साध्य is अनुत्तरत्रिकज्ञप्ति and साधन is तंत्रालोकोक्त उपायचतुष्टय or प्रक्रिया).

(v) T.A. 1.6—उपलब्धौ संभवद्विघ्ननिरासाय गणेशवटुकयोः स्तुतिः[1]

(d) STUTI GRANTHA

The fourth and the final approach consists in Abhinava's contemplation of the *Tanrāloka* as a full scale Stuti (prayer hymn). In the concluding part of the initial sentence[2] as well as in the ultimate verse[3] Abhinava leaves no ambiguity about his intention. Whenever he gets an opportunity he grabs the occassion to project the devotional theme of the *Tantrāloka*. In his eyes the entire subject matter of the *Tantrāloka* acquires meaning when it leads one to attain Śivahood owing to His grace alone. The *Tantrāloka* outlines the path and procedure to invoke such divine grace and once it is attained the clouds of nescient doubts disappear and one shines in one's pristine splendour.[4] Such an approach lends credence to the views of many a modern scholar who takes Kashmir Śaivism as theology or transcendental theology hoping to reach and realize the personalistic Godhead and not as a pure metaphysics concentrating on an

1. According to Jayaratha Abhinava wants to make it sure that the *Tantrāloka* is a Tantric Scripture and as such must contain veneration to Gaṇeśa and Vaṭuka.

2. अभिनवगुप्तहृदम्बुजमेतद्विचिनुत महेशपूजनहेतोः । T.A. 1.21

3. तव किल नुतिरेषा सा हि त्वद्रूपचर्चेत्यभिनवपरितुष्टो लोकमात्मीकुरुष्व ॥ Ibid. 37.85

4. गुरोर्वाक्याद्युक्तिप्रचयरचनोन्मार्जनवशात्
समाश्वासाच्छास्त्रं प्रति समुदिताद्वापि कथितात् ।
विलीने शंकाभ्रे हृदयगगनोद्भासिमहसः
प्रभोः सूर्यस्येव स्पृशत चरणान्ध्वान्तजयिनः ॥ T.A.2.49

abstract Absolute. It is only from this deep religious point of view that the Prakriyā character of the *Tantrāloka* can be more meaningfully explained. Possibly this is the significance of this view being vouched in the beginning and in the end (Uparkrama and Upasaṁhāra, to put it traditionally) of the *Tantrāloka*.

(iii) *Five objectives behind the composition of the Tantrāloka*

(a-i) ATTAINMENT OF BHAIRAVAHOOD

After examination of the underlying motives of Abhinava a study of Abhinava's objectives behind his composition of the *Tantrāloka* will be immensely helpful. The fundamental aim is the same as that of his philosophical discipline in general. It is the achievement of Bhairavahood i.e., the divination of the mundane. Abhinava proudly declares that one who constantly practises all the tenets of thirtyseven Āhnikas is oneself transformed into Bhairava, the Absolute.[1] If a consistent perusal of 37 chapters leads to one's attainment of essential divinity, it is all the more reason to conclude that the microscopically finite being is capable of attaining cosmic personality.

(a-ii) PROPOUNDING FOURFOLD REDEMTIVE KNOWLEDGE

Abhinava is never tired of reiterating his preferences. He says that the original commitment of the *Tantrāloka* is to understand the nature of Absolute Awareness[2].

1. इति सप्ताधिकामेनां त्रिशतं यः सदा बुधः ।
आह्निकानां समभ्यस्येत्स साक्षाद् भैरवो भवेत् ॥
सप्तत्रिंशत्सु संपूर्णबोधो यद्भैरवो भवेत् ।
किं चित्रमणवोऽप्यस्य दृशा भैरवतामियुः ॥ T.A. 1. 284-86
2. तंत्रालोकेऽभिनवविरचितेऽमुत्र. . . . . .
यत्तत्राद्यं पदमविरतानुत्तरज्ञप्तिरूपं तन्निर्णेतुम्. . . .॥ Ibid. 2.1

The four varieties of redemptive knowledge, as discussed in the *Tantrāloka*, are primarily designed to master both the worldly accomplishment and the spiritual transcendence.[1] While making a passing reference in his *Locana*,[2] as we had occasion to note earlier, Abhinava finds the transcendental Godhead as occupying the central focus of the *Tantrāloka*. It is descent of His grace (Śaktipāta) that alone constitutes the driving force for the aspirant's movements and it is why the problems of bondage and emancipation assume a kind of primacy over other issues.[3] Abhinava goes on positing that the basic purpose of the *Tantrāloka* is inculcation of the 'intuitive awareness'[4] (Prātibha-saṁvitti) which once thoroughly inculcated transforms the discursive perspective of mankind into the unitive one.[5] Abhinava (and his commentator Jayaratha also) refutes the charge of being arrogant in self-eulogy, as to him it is just a statement of facts.[6]

1. इति ज्ञानचतुष्कं यत्सिद्धिमुक्तिमहोदयम् ।
तन्मया तन्त्र्यते तन्त्रालोकनाम्न्यत्र शासने ॥ Ibid. 1.245

2. तदुत्तीर्णत्वे तु सर्वं परमेश्वराद्वयं ब्रह्म इत्यस्मच्छास्त्रानुसारेण विदितं तन्त्रालोकग्रन्थं विचारयतेत्यास्ताम् । Dh.L., K.M., IV, p. 19

3. इह यद्यपि परमेश्वरशक्तिपातमंतरेण तच्छास्त्रश्रवणादावन्यत् प्रवृत्ति-निमित्तं नाभ्युपेयते . . . . . इति तत्साक्षात्कारेणैव अज्ञानापगमान्मोक्षावाप्तिः . . . . तथापि . . . . . तदेकनियतं ज्ञानाज्ञानयोः स्वरूपं न ज्ञानम् इति . . . . तत्परीक्षणस्य . . . . . प्राधान्यमपि कटाक्षयितुमुपक्रम एव बंधमोक्षपरीक्षामुट्टङ्कयति ग्रन्थकारः । T.A.V., I, pp. 52-54.

4. ततः प्रातिभसंवित्त्यै शास्त्रमस्मत्कृतं त्विदम् ।
योऽभ्यसेत्स गुरुर्नैव वस्त्वर्था हि विडम्बकाः ॥ T.A. 13.160

5. ततस्तरतमभावेन प्रातिभोदयाद्हेतोर्यः पुनरिदं श्रीतन्त्रालोकसंज्ञम् अस्मत्कृतं शास्त्रं प्रातिभत्वं संवेदयितुम् अभ्यसेत् स समनन्तरमेव संपूर्णबोधत्वात् प्रातिभो गुरुर्भवेत् यद्दृक्पातमात्रात्सर्वोऽप्ययं लोकस्ताद्रूप्यमियात् ।
T.A.V., VIII, p. 102

6. ननु महतीयं विडम्बना यत्स्वयमेव स्वकृतिं प्रत्येवं प्रशंसा नाम,
इत्याशंक्योक्तं नैव वस्त्वर्था हि विडम्बका इति । T.A.V., VIII, p.102

(b) PRESENTING THE ULTIMATE TEXTUAL AUTHORITY

This brings us to another objective of Abhinava in presenting the *Tantrāloka* as the ultimate textual authority. Self-realization is the goal of all spiritual disciplines and the standard effective tool conceived by them is the power of the Godhead. No other text has been able to drive this truth home more than the *Tantrāloka* and the reason for it lay in Abhinava's taking recourse to his own discerning judgement, unfailing sense of right logic, vast command over Śaivistic scriptures and above all his deep insight into Trika ideology, in that order.[1] All these combined together lent enormous width and intense depth to Abhinava's treatment. Knowledge in order to earn transcendence has to pass through three successive stages:

(i) it must emanate from a scripture;
(ii) it must be thoroughly investigated under a knowledgeable guide; and
(iii) it must ultimately form basic core of one's experience.[2]

Jayaratha throws a veiled hint that Abhinava's intellectual/spiritual equipment very much betrayed such a wholistic framework of mind.[3] Under such circumstances the *Tantrāloka* could not but become the most ideal, complete and reliable textual autho-

1. इति यज्ज्ञेयसतत्त्वं दर्श्यते तच्छिवाज्ञया ।
मया स्वसंवित्सत्तर्कपतिशास्त्रत्रिकक्रमात् ॥ T.A. 1.106
2. यतः शास्त्रक्रमात्तज्ज्ञगुरुप्रज्ञानुशीलनात् ।
आत्मप्रत्ययितं ज्ञानं पूर्णत्वाद् भैरवायते ॥ T.A. 4.77
3. While commenting on T.A. 7.1 (इति कालतत्त्वमुदितं शास्त्रमुखागमनिजानुभवसिद्धम्) Jayaratha explains सिद्धम् as "यतः शास्त्रक्रमात् भैरवायते ॥" इत्याद्युक्त्या पारिपूर्ण्येन लब्धसिद्धिरिति (सिद्धीति ?) शिवम् । T.A.V., IV, p. 203

rity. We are, therefore, tempted to suggest that threefold epistemic methodology consisting of verbal testimony, reasoning and perception (Āgama, Yukti and Pratyakṣa) emerged from the triple sources of agamic understanding—scripture, guide and self.

(c) Easy comprehension of the tantric wisdom

Easy comprehension of the tantric wisdom was the third objective of Abhinava.[1] It was from this point of view that he concentrated mainly on those issues or opinions which would be useful for all. Not that he shunned controversial issues rather, on the contrary, he took them up in his other works for a specialist's treatment.[2]

(d) Restoration and preservation of the tradition

A careful look into the *Tantrāloka* brings out one more objective which is however treated by Abhinava in a low key. His three references, one (Sampradāyojjhitaiḥ)[3] in the beginning and two others (Viḍaṁbitāḥ[4] and Bhraṣṭe Viddhau[5]) in the middle of the *Tantrāloka* are quite conspicuous by their mention.

1. संकलय्योच्यते सर्वमधुना सुखसंविदे । T.A. 11.51
2. नहि सर्वंसर्विकया एतदापादयितुं पार्यंते इति किमशक्यार्थाभिनिवेशेन । T.A.V., X, p. 57
3. अतोऽत्रान्तर्गतं सर्वं सम्प्रदायोज्झितैः बुधैः ।
अदृष्टं प्रकटीकुर्मो गुरुनाथाज्ञया वयम् ॥ T.A. 1.19
4. येन यत्प्राहुराख्यानसादृश्येन विडम्बिताः ।
गुरूपासां विनैवात्तपुस्तकाभीष्टदृष्टयः ॥ Ibid. 9.55
5. तेन भ्रष्टे विधौ वीर्ये स्वरूपे वानया परम् ॥
मन्त्रा न्यस्ताः पुनर्न्यासात्पूर्यन्ते तत्फलप्रदाः । Ibid. 15.134-35

Jayaratha adds तेन शक्त्यात्मत्वेन हेतुना निजनिजतन्त्रप्रसिद्धविद्याभ्रंशेऽपि तन्त्रान्तरीया मन्त्रा न्यस्ताः. . . . .मालिन्या . . . . .पुनर्न्यासात् . . . . .स्वाम्नायाम्नातफलदानोन्मुखाः संपाद्यन्ते इत्यर्थः । T.A.V., IX, p. 71

In the first, Abhinava seems to suggest that there were people who, though learned, were deprived of the uninterrupted tradition and hence did not have access to the doctrinal secrets. In the second, he hints at the existence of the people who were neither conversant with the text nor had waited upon the teacher for guidance. As such, being easily misled by the similarity of expression, they showed considerable gap in their knowledge. In the third, he implies that in certain sections the traditional secrets or specific procedures were lost or corrupted beyond recognition. In the first and second case, he undertook to propound the traditional wisdom inherited by him and in the third, he enjoins alternative course to be followed by taking recourse to the assignment (Nyāsa) called Mālinī. Jayaratha's observation, that whenever Abhinava quotes an agamic authority and recites a particular reading he does so to remove any misgivings about that source,[1] further strengthens the above premises. The foregoing discussion leads us to conclude that one of the undeclared objectives of Abhinava is to restore and preserve the existing and traditionally acquired tantric literature and practices. We will have to say something on this aspect again while examining his style and method.

From the above noted account we note that Abhinava's motives and objectives could be classified into two groups i.e., the one declared and the other undeclared, and may be briefed as under:

1. इह. . . .स्वकण्ठेनैव पाठेऽयमाशयो–यदत्र बहूनि शास्त्रान्तरेष्वसमंजसानि पाठान्तराणि संभवन्ति–इति श्रोतॄणां मा भूत्संमोहः ।

T.A.V., V, p. 186

Motives

(a) Declared

To compose the *Tantrāloka*

(i) as a compendium,
(ii) as a manual,
(iii) as a prayer.

(b) Undeclared

(i) To produce a scripturistic treatise (Śāstra).

Objectives

(a) Declared

(i) (a) To realise self and make others realise the same,
(b) To propound fourfold redemptive knowledge,
(ii) To afford easy comprehension of the abstruse traditional secrets.

(b) Undeclared

(i) To devise an-overriding textual authority,
(ii) To restore the tantric learning and practices.

CHAPTER TWO

ABOUT THE AUTHOR

(ABHINAVAGUPTA)

(i) *Biographical data*

It will be appropriate if we begin with the biographical data as made available by Abhinavagupta in the *Tantrāloka*. Abhinavagupta gives graphic details of his ancestry, parentage, teachers, pupils and circumstances under which the *Tantrāloka* was written.[1]

(a) Name

According to the *Tantrāloka* Abhinavagupta was not his actual name. It was a title which he earned from his teachers in recognition of his devotion to and reflection upon Śiva.[2] This fact has already been emphasized earlier[3] where, according to Jayaratha, his name implied authoritativeness.[4] Abhinavagupta is never tired of repeating this fact. He calls himself competent.[5] This leads to the natural conclusion that

1. The reader is advised, for further details, to see Abhi. (pp. 1-77), K.T. (pp. 157-165), Kane's The History of Sanskrit Poetics, Bombay, 1951 (pp. 226-233) and Raghavan's posthumous work, Abhinavagupta and His Works (pp. 17-30), which is the reprint from JORI, Vol. XIV, IV, 1933.

2. अभिनवगुप्तस्य कृतिः सेयं यस्योदिता गुरुभिराख्या ।
त्रिनयनचरणसरोरुहचिन्तनलब्धप्रसिद्धिरिति ॥ T.A. 1.20

3. बोधान्यपाशविषनुत्तदुपासनोत्थ-
बोधोज्ज्वलोऽभिनवगुप्त इदं करोति ॥ Ibid. 1.16

4. अभिनवगुप्त इति सकललोकप्रसिद्धनामोदीरणेनापि आप्तत्वमेव उपोद्वलितम् । T.A.V., I, p. 34

5. योग्योऽभिनवगुप्तोऽस्मिन् कोऽपि यागविधौ बुधः ॥ T.A. 4.278

he alone was competent to undertake a work like *Tantrāloka* which was professedly a digest of the entire Ṣaḍardha (lit. half of six i.e., Trika) scriptural literature.[1] Abhinava's academic, intellectual, spiritual and yogic attainments were of very high order. The very nature of his physical birth, in the tantric parlance, underlies this. In the first verse itself which refers to his parents he suggests his Yoginībhūtva[2] (i.e., arising from Yoginīs.). Such a suggestion assumes added significance in the context of the *Tantrāloka* whose committed goal, as we have seen, is to enable the listener-aspirant achieve Bhairavahood (Absolutic being). Here the parents achieve Bhairavahood which is transmitted to progeny.[3] Thus there is very suggestive relationship between his birth and composition of the *Tantrāloka*. This view gets strengthened by another remark of Jayaratha. In the thirteenth Āhnika while discussing the various kinds of fall of

1. तदेवम् एवंविधसिद्धयोगिनीप्रायपितृमेलकसमुत्थतया...स्वात्मनि निरुत्तरपदाद्वयज्ञानपात्रतामभिदधता ग्रन्थकृता निखिलषडर्धशास्त्रसारसंग्रहभूतग्रन्थकरणेऽप्यधिकारः कटाक्षीकृतः । T.A.V., I, pp. 14-15

2. Yoginībhū is a typical Kula concept. In the 29th Āhnika called 'Rahasyavidhiprakāśana', this concept has been discussed under Dautavidhi (i.e., practice relating to the female messenger). When parents unite identifying themselves with Śiva and Śakti giving birth to progeny, the latter who is the Śiva-incarnate and instant repository of knowledge is designated as Yoginībhū—

तादृङ्मेलककलिकाकलिततनुः कोऽपि यो भवेद्गर्भे ॥
उक्तः स योगिनीभूः स्वयमेव ज्ञानभाजनं रुद्रः ।
श्रीश्रीवीरावलिशास्त्रे बालोऽपि च गर्भगो हि शिवरूपः ॥
T.A. 29.162-63

Also see fn. 1 above.

3. कुण्डं शक्तिः शिवो लिङ्गं मेलकं परमं पदम् ॥ . . . .
एवं कर्मणि कर्मणि यत्र क्वापि स्मरन् व्याप्तिम् ॥
सततमलेपो जीवन्मुक्तः परभैरवीभवति । Ibid. 29.141, 161-62

grace (Śaktipāta), Abhinava points out to the characteristics,[1] laid down in the *Śrīpūrvaśāstra*, of an aspirant who is endowed with Madhyatīvraśaktipāta:

1. Unflinching faith in God;
2. Realization of Mantras;
3. Control over all the objective principles;
4. Successful conclusion of the activities undertaken;
5. Poetic creativity; and
6. Sudden or spontaneous knowledge of all the disciplines.

All these signs or a few of them show themselves in varying degrees according to the quantum of grace bestowed. But, Jayaratha, on the authority of his teachers, says all these signs were patently visible in the author of the *Tantrāloka*.[2] This is why such a man whose wisdom (Sattarka—right logic) dawns on its own is said to be initiated by one's own deified awareness and exercises universal jurisdiction.[3] It is, therefore, not difficult to understand as to why Abhinava assumes the role of an Ācārya (teacher) throughout his work.[4]

1. रुद्रशक्तिसमाविष्ट इत्यनेनास्य वर्ण्यते ।
चिह्नवर्गो य उक्तोऽत्र रुद्रे भक्तिः सुनिश्चला ॥
मन्त्रसिद्धिः सर्वतत्त्ववशित्वं कृत्यसंपदः ।
कवित्वं सर्वशास्त्रार्थबोद्धृत्वमिति क्रमात् ॥ Ibid. 13.214-215
Pandey refers to five characteristics leaving 'Kavitva' (Abhi., p. 17) which needs review.

2 समस्तं चेदं चिह्नजातं अस्मिन्नेव ग्रन्थकारे प्रादुरभूद् इति प्रसिद्धिः । यद्गुरवः—
अकस्मात्सर्वशास्त्रार्थज्ञत्वाद्यं लक्ष्मपञ्चकम् ।
यस्मिञ्श्रीपूर्वशास्त्रोक्तमदृश्यत जनैः स्फुटम् ॥
T.A.V., VIII, p. 137

3. यस्य स्वतोऽयं सत्तर्कः सर्वत्रैवाधिकारवान् ॥
अभिषिक्तः स्वंसवित्तिदेवीभिर्दीक्षितश्च सः ॥ T.A. 4.42-43

4. अभिनवगुप्तेनार्यात्रयमुक्तं संग्रहाय शिष्येभ्यः । Ibid., 11.53

(b) PUPILS, COLLEAGUES AND FAMILY CIRCLE

Two factors prompted Abhinavagupta to undertake the writing of the *Tantrāloka*. He was implored by his students and colleagues[1] and was ordained by his teacher Śambhunātha[2] to write a complete manual and bring out the aspects that the heretics were not able to see. Abhinavagupta in his concluding remarks even names his important pupils who were instrumental to his writing the *Tantrāloka*. Manoratha, who happened to be his brother[3], was foremost among them. However, before he could go ahead to favour Manoratha, other disciples including his cousins also approached him with a similar request.[4] Of

---

जय० remarks—स्वनामोदीरणस्यायमाशयो यदेतावत्प्रमेयजातं विस्तरीतुमिव संग्रहीतुमप्यनन्यसाधारणं ममैव परं प्रावीण्यम् इति।
T.A.V., VII, p. 44 (11th Āh)

Also see आचार्यमभ्यर्थयते स्म गाढं— T.A. 37.70

1. इत्यहं बहुशः सद्भिः शिष्यसब्रह्मचारिभिः।
अर्थितो रचये स्पष्टां पूर्णार्थां प्रक्रियामिमाम् ॥ Ibid. 1.15

2. अतोऽत्रान्तर्गतं सर्वं संप्रदायोज्झितैर्बुधैः।
अदृष्टं प्रकटीकुर्मो गुरुनाथाज्ञया वयम् ॥ Ibid. 1.19

3. सोऽनुग्रहीतुमथ शांभवभक्तिभाजं
स्वं भ्रातरमखिलशास्त्रविमर्शपूर्णम्।
यावन्मनः प्रणिदधाति मनोरथाख्यं
तावज्जनः कतिपयस्तमुपाससाद ॥ T.A. 17.64

Pandey (Abhi., p. 13) takes Manoratha as Abhinava's younger brother. It is, however, difficult to maintain for the reasons coming later.

4. श्रीशौरिसंज्ञतनयः किल कर्णनामा यो यौवने विदितशांभवतत्त्वसारः।
देहं त्यजन्प्रथयति स्म जनस्य सत्यं योगच्युतं प्रति महामुनिकृष्णवाक्यम्॥
तद्बालमित्रमथ मन्त्रिसुतः प्रसिद्धः श्रीमन्द्र इत्यखिलसारगुणाभिरामः।
लक्ष्मीसरस्वति समं यमलंचकार सापत्नकं तिरयते सुभगप्रभावः ॥
अन्ये पितृव्यतनयाः शिवशक्तिशुभ्राः क्षेमोत्पलाभिनवचक्रकपद्मगुप्ताः।
ये संपदं तृणममंसत शंभुसेवासंपूरितं स्वहृदयं हृदि भावयन्तः ॥
षडर्धशास्त्रेषु समस्तमेव येनाधिजग्मे विधिमण्डलादि।

these Karṇa—the son of Śauri, Mandra—Karṇa's boyhood friend and son of a minister, Kṣema, Utpala, Abhinava, Cakraka, Padmagupta—all cousins, and Rāmagupta are remembered by name. A few others also beseached Abhinava who accommodated all of them as it was against his training to turn down a request. We have already come across his brother Manoratha, Karṇa and Rāmadeva in the concluding verses of the *Parātriṁśikāvivaraṇa*[1] being described in extremely eloquent terms. His brother was a great devotee of Śiva and displayed command over all the disciplines. Karṇa, though quite young, had grasped the essence of Śaiva principles and was totally averse to mundane attractions. He is the same Karṇa who, together with Mandra, requested Abhinava time and again to write a commentary on the *Mālinī-vijayottaratantra*.[2] Karṇa had one son, Yogeśvaridatta by name, who displayed personal qualities justifying his name.[3] Karṇa's young wife Ambā[4] also grew detached from the worldly affairs and devoted herself exclusively to the worship of Śiva when her husband died later at an advanced age.[5] It is clear from Abhi-

---

स रामगुप्तो गुरुशंभुशास्त्रसेवाविधिव्यग्रसमग्रमार्गः ॥
अन्योऽपि कश्चन जनः शिवशक्तिपातसंप्रेरणापरवशस्वकशक्तिसार्थः ।
अभ्यर्थनाविमुखभावमशिक्षितेन तेनाऽप्यनुग्रहपदं कृत एष वर्गः ॥
T.A. 37.65-69

1. P.T.V. 7-9 (Concluding verses, pp. 279-80)
2. सच्छिष्यकर्णमन्द्राभ्यामर्थितोऽहं पुनः पुनः ।
   वाक्यार्थं कथये श्रीमन्मालिन्यां यत्क्वचित् क्वचित् ॥ M.V.V. 1.11
3. तस्य स्नुषा कर्णवधूर्विधूतसंसारवृत्तिः सुतमेकमेव ।
   यासूत योगेश्वरिदत्तसंज्ञं नामानुरूपस्फुरदर्थतत्त्वम् ॥ T.A. 37.76
4. अम्बाभिधाना Ibid. 37.79
5. यामग्रे वयसि भर्तृवियोगदीनामन्वग्रहीत् त्रिनयनः स्वयमेव भक्त्या ।
   भाविप्रभावरभसेषु जनेष्वनर्थः सत्यं समाकृषति सोऽर्थपरम्पराणाम् ॥
   Ibid. 37.77

nava's remarks that although Karṇa's entreaty was a forceful factor behind Abhinava's undertaking, the former did not live long to see the work complete. Ambā, Karṇa's wife, was perhaps Abhinava's sister, elder or younger it is difficult to say. Because, on the strength of Abhinava's own statement, she looked upon Abhinava as her teacher and Śiva personified although he happened to be her real brother and as such she was successful in keeping the filial emotions at bay.[1] And when it came to Abhinava, though a brother, he justified her trust, respect and faith in him as a teacher by his virtuous conduct where the joy of knowledge aggravated his lust for further knowledge,[2] but who also actively nurtured all the efforts annulling the sense of delimited existence from heart. This perhaps explains why Abhinava devotes so much space to the description of Karṇa and his family.

Next comes Rāmagupta who is referred to as Rāmadeva in the *P.T.V*. He was exclusively given to the study of Śaiva scriptures and having fully comprehended the nuances of Vidhi and Maṇḍala in Trika scriptures was rather impatient to serve his teacher, Śiva as well as scriptures. From the *P.T.V.*

भक्त्युल्लसत्पुलकतां स्फुटमङ्गभूषां श्रीशंभुनाथनतिमेव ललाटिकां च ।
शैवश्रुतिं श्रवणभूषणमप्यवाप्य सौभाग्यमप्यधिकमुद्वहति स्म यान्तः ॥
T.A. 57.58

1. अम्बाभिधाना किल सा गुरुं तं स्वं भ्रातरं शम्भुदृशाभ्यपश्यत् ।
भाविप्रभावोज्ज्वलभव्यबुद्धिः सतोऽवजानाति न बन्धुबुद्ध्या ॥
Ibid. 37.79

2. भ्राता तदीयोऽभिनवश्च नाम्ना न केवलं सच्चरितैरपि स्वैः ।
पीतेन विज्ञानरसेन यस्य तत्रैव तृष्णा ववृधे निकामम् ॥
सोऽन्यश्च शांभवमरीचिचयप्रणश्यत्संकोचहार्दनलिनीघटितोज्ज्वलश्रीः ।
तं लुम्पकः परिचचार समुद्यमेषु साधुः समावहति हन्त करावलम्बम् ॥
Ibid. 37.80-81

we learn that he had thoroughly mastered grammar, Mīmāṁsā and logic also.[1]

The list includes his five cousins including Kṣema and one his namesake. All these cousins showed in common their absolute devotion to Śiva and rejection of worldly possessions. We do not know if Kṣema amongst them was identical with Abhinava's illustrious disciple Kṣemarāja, the author of several erudite works. But all the circumstantial evidence tends to favour this identification. Although all these are mentioned as 'Pitṛvyatanayāḥ', Abhinava in his *Tantrāloka* does not indicate who his uncle (Pitṛvya) was. According to Pandey he mentions his uncle as Vāmanagupta in the *Abhinavabhāratī*.[2] From this quotation he appears to be a man of literature. While discussing Abhinava's teachers we shall revert to him. Since he is the only person alluded to as his uncle, it may not be illogical if Kṣema's father and Vāmanadatta are identified.

The only pupil we have yet to talk about is Mandra. He happens to be a boyhood friend of Karṇa and his cousin also, as is gathered from the fact that Vatsalikā, Śauri's wife, has been called his aunt (Pitṛvyavadhū).[3] The possession of all the necessary basic qualities makes his personality very pleasing and he was gifted with enormous riches and learning in equal measure. It was he who made Abhinava's stay at his suburban residence where all the members of house-

1. पदवाक्यप्रमाणवित् । P.T.V. 9 (concluding verses, p. 280)
2. तत्र हास्याभासो यथास्मत्पितृव्यस्य वामनगुप्तस्य A. Bh., Vol. I, p. 297, quoted, Abhi., p. 735
3. तस्याभवत् किल पितृव्यवधूर्विधात्रा । T.A. 37.73

hold including children were dedicated to the divine worship.[1]

It was the combined request of all these pupils and his fellow-students[2] who were longing to learn the entire tantric literature that he could not desist from writing the *Tantrāloka*.[3] In fact it was his own deep rooted desire that was awaiting an excuse for an outlet just as a dancer, desiring to dance, cannot resist stepping when he gets an instrument for accompaniment. Not only the request from students, but also the advice of his teachers to this effect was found by him full of great benign possibilities.[4]

(c) Place of composition

The *Tantrāloka* was, thus, written in the suburban residence of Mandra, where his aunt Vatsalikā[5] looked after Abhinava with so much care and concern that Abhinava found her name equal to her merits and felt constrained to attribute the success of his work to the all-caring presence of Vatsalikā.[6] His

1. विक्षिप्तभावपरिहारमथो चिकीर्षन् मन्द्रः स्वके पुरवरे स्थितिमस्य वव्रे ।
आबालगोपमपि अत्र महेश्वरस्य दास्यं जनश्चरति पीठनिवासकल्पे ॥
T.A. 37.72

2. T.A. 1.15 (fn. 1 on p. 22 supra). Abhinava is silent about his fellow-students. Could the phrase, therefore, be explained as not 'his' fellow-students but as 'their' (pupils') classmates?

3. आचार्यमभ्यर्थये स्म गाढं संपूर्णतन्त्राधिगमाय सम्यक् ।
जायेत दैवानुगृहीतबुद्धेः संपत्प्रबन्धैकरसैव संपत् ॥ T.A. 37.70

4. सोऽप्यभ्युपागमदभीप्सितमस्य यद्वा स्वातोद्यमेव हि निर्नतिषतोऽवतीर्णम्
सोऽनुग्रहप्रवण एव हि सद्गुरूणामाज्ञावशेन शुभसूतिमहाङ्कुरेण ॥
Ibid. 37.71

5. तस्याभवत् किल पितृव्यवधूर्विधात्रा वा निर्ममे गलितसंसृतिचित्रचिन्ता ।
शीतांशुमौलिचरणाब्जपरागमात्रभूषाविधिर्विहितवत्सलिकोचिताख्या ॥
Ibid. 37.73

6. इत्थं गृहे वत्सलिकावितीर्णे स्थितः समाधाय मतिं बहूनि ।
. . . . स तन्निबन्धं विदधे महार्थम् . . . . . . Ibid. 37.82-83

gratitude is reflected in every word of the poetic appreciation he has showered on her.[1] Vatsalikā was the wife of Śauri who was king's minister and had later resigned the job when his mind became pure owing to devotion to Śiva.[2]

(d) TIME

Out of the material covered so far, the portion relating to Karṇa and Śauri etc. is relevant from yet another point of view. Abhinava, though ever ready to provide sufficient biographical data about himself and his environ, does not throw any direct hint on his time in the *Tantrāloka* itself. Abhinava's time is no doubt fairly certain (he is placed around 950-1020 A.D.).[3] It is here that we get some clues on the matter. Śauri appears to be a senior contemporary of Abhinava because the latter has seen all the three generations of Śauri e.g.,—Śauri, Karṇa and Yogeśvaridatta. Abhinava in fact was the contemporary of Karṇa, his brother-in-law, husband of his sister Ambā. Abhinava also witnessed the death of Karṇa, his close relative and an ardent disciple. Karṇa died at fairly advanced age (*Agrage Vayasi* T.A. 37.77) when his son, Yogeśvaridatta, was already grown up. Cons-

1. मूर्ता क्षमेव करुणेव गृहीतदेहा धारेव विग्रहवती शुभशीलतायाः ।
   वैराग्यसारपरिपाकदशेव पूर्णा तत्त्वार्थरत्नरुचिरस्थितरोहणोर्वी ॥
   T.A. 37.74
2. भ्रातापि (? भर्तापि) तस्याः शशिशुभ्रमौलैर्भक्त्या परं पावितचित्तवृत्तिः ।
   स शौरिरात्तैश्वरमन्त्रिभावस्तत्याज यो भूपतिमन्त्रिभावम् ॥ Ibid. 37.75

   Here the word 'bhrātā' does not stand logical scrutiny. We have therefore suggested the correction within brackets. Śauri was Vatsalikā's husband and not brother—is proved by collateral evidence.
3. Abhi., pp. 8-10; K.T., pp. 157-159.

truing the present data with those in the *P.T.V.*[1] we come to learn that Śauri was son of Vallabha who was a Brahmin and a senior minister or the prime minister of king Yaśaskara who definitely ruled in the year 939 A.D. Thus, Abhinava who belonged to the third[2] generation from king Yaśaskara should have undertaken the writing of the *Tantrāloka* at quite mature age; his accepted date (circa 950-1025 A.D.) continues to remain the same which may be shown in the following tabular form:

King Yaśaskara (939 A.D.) = Vallabha
↓
Śauri = Vatsalikā
V
Karṇa = Ambā = Abhinavagupta (950-1025 A.D.)
V
Yogeśvaridatta

(e) Ancestors & parents

Abhinava has provided sufficient insight into his place of origin, ancestors and teachers. Apart from scattered references throughout the text of the *Tantrāloka* he has devoted sizable space in the first and the thirtyseventh Āhnikas. His earliest known ancestor Atrigupta was born in Madhyadeśa which falls

1. कश्मीरेषु यशस्करस्य नृपतेरासीदमात्याग्रणीः
श्रीमान्वल्लभ इत्युदाहृततनुर्यः प्राग्र्यजन्मा द्विजः ।
तस्य स्वाङ्गभवः प्रसिद्धिपदवीपात्रं समग्रैर्गुणैः
श्रीशौरिः शिशुचन्द्रचूडचरणध्यानैकरत्नाकरः ॥....
श्रीमद्वत्सलिकाभिधा सहचरी तस्यैव भक्त्युल्लसत्-
प्रोद्रिक्तान्तरवृत्ति शंकरनुतौ यस्या मनो जृम्भते ॥
तस्यैवात्मभवो......कर्णाभिधानो द्विजः ।
P.T.V. 5-7 (concluding verses, p. 279)

2. To this extent we revise our opinion in the K.T., p. 159.

in Kumārikā region (earth).[1] Construed with the material from the *P.T.V.* Madhyadeśa is found to be synonymous with Antarvedi[2] (i.e., land between Gaṅgā and Yamunā) which might be identified with modern Kannauj and was the centre of all learning. His surname was Gupta and his proper as well as Gotra names were Atri,[3] if we go by the explanation of Jayaratha. He was brought to Kashmir by king Lalitāditya-Muktāpīḍa of Karkoṭaka dynasty (725-761 A.D.) out of great love and respect possibly[4] when the latter conquered the king Yaśovarman of Kannauja (730-740 A.D.). Abhinava has paid glowing tributes to Kashmir, the land of learning, beauty and eternal bliss. Atrigupta was settled in Pravarapura, a decent beautiful town founded by an earlier king Pravarasena[5] (c. 5th-6th century) on the banks of

1. कन्याह्वयेऽपि भुवनेऽत्र परं महीयान् ।
   निःशेषशास्त्रसदनं किल मध्यदेशस्तस्मिन्नजायत गुणाभ्यधिको द्विजन्मा ।
   कोऽप्यत्रिगुप्त इतिनामनिरुक्तगोत्रः शास्त्राब्धिचर्वणकलोद्यगस्त्यगोत्रः ॥
   T.A. 37.37-38

   The meaning of the last Pāda of T.A. 37.38 is not clear. Does it mean that because of his swallowing the scriptural water he was named Agastya also?
2. अन्तर्वेद्यामत्रिगुप्ताभिधानः प्राप्योत्पत्तिं प्राविशत्प्राग्र्यजन्मा ।
   P.T.V. 11 (concluding verses, p. 280)
3. नामनिरुक्तगोत्र इति अत्रिगोत्र इत्यर्थः । गोत्रनामश्लिष्टतया निर्दिष्टम् ।
   T.A.V., XII, p. 412
4. तमथ ललितादित्यो राजा निजं पुरमानयत्
   प्रणयरभसात् कश्मीराख्यं हिमालयमूर्धगम् । T.A. 37.39
5. श्रीमत्परं प्रवरनाम पुरं च तत्र यन्निर्ममे प्रवरसेन इति क्षितीशः ।
   यः स्वप्रतिष्ठितमहेश्वरपूजनान्ते व्योमोत्पतन्नुदसृजत्किल धूपघण्टाम् ॥
   Ibid. 37.47

   तस्मिन्कुबेरपुरचारिसितांशुमौलिसांमुख्यदर्शनविरूढपवित्रभावे ।
   वैतस्तरोधसि निवासममुष्य चक्रे राजा द्विजस्वपरिकल्पितभूरिसंपत् ॥
   Ibid. 37.52

   यत् प्रवरसेन इति क्षितीशः पुरं निर्ममे तस्मिन्नमुष्य द्विजस्य ललितादित्यो राजा निवासं चक्रे इति दूरेण संबंध : । T.A.V., XII, p. 413

Vitastā, modern Jhelum. We do not know if he is the same as the illustrious composer of the *Setubandha,* because Abhinava is silent on this aspect. A house was built on the bank of Jhelum by king Lalitāditya for his residence facing the temple of Śiva creating an environ of sanctity around the whole place. The temple, too, was located on the river bank and had a Siddhaliṅga enshrined in it.[1] The king also granted enough property and wealth for Atrigupta's maintenance.[2] After a sufficient gap of about 150 years in the lineage of the immigrant family of Atrigupta, Abhinava's grandfather Varāhagupta was born. He was an eminent scholar.[3] It appears all through the intervening generations, about which nothing is known, traditions of learning and devotion to Śiva continued unabated. Varāhagupta's son Narasiṁhagupta, also popularly known as Cukhalaka, was Abhinava's father. His intellect was sharp, mind pure as a result of his deep access into all the branches of learning and heart full of devout devotion to Śiva.[4]

On the authority of Jayaratha we know that the name of Abhinava's mother was Vimalā.[5] In fact

1. रोधः प्रतिष्ठितमहेश्वरसिद्धलिङ्गस्वायम्भुवार्चनविलेपनगन्धपुष्पैः ।
T.A. 37.50

2. Pandey (Abhi., p. 19) reads 'bhūmisaṁpat' for 'bhūrisaṁpat' in the printed text which is equally a good reading. We have, however, interpreted it as 'property and wealth' instead of 'jagir' following the printed text.

3. तस्यान्वये महति कोऽपि वराहगुप्तनामा बभूव भगवान्स्वयमन्तकाले ।
गीर्वाणसिन्धुलहरीकलिताग्रमूर्धा यस्याकरोत् परमनुग्रहमाग्रहेण ॥
T.A. 37.53

4. तस्यात्मजश्चुखलकेति जने प्रसिद्धश्चन्द्रावदातधिषणो नरसिंहगुप्तः ।
यं सर्वशास्त्ररसमज्जनशुभ्रचित्तं माहेश्वरी परमलंकुरुते स्म भक्तिः ॥
T.A. 37.54

5. अस्य हि ग्रन्थकृतः श्रीनरसिंहगुप्तविमलाख्यौ पितरौ इति गुरवः ।
T.A.V., I, p. 14

Abhinava himself suggests it in the very first word (Vimalakalā) of the *Tantrāloka*[1]. His mother died when Abhinava was a child[2] and was brought up by his father. His father though young was in the least distracted by deviations natural to the young age and had developed acute devotion to Śiva as a result of complete aversion to the worldly attractions[3]. Mother's premature death brought a sea change in Abhinava's spiritual life and with the removal of the staunchest cause of attachment, he instantly attained salvation in his lifetime itself.[4] His father reared Abhinava not only physically, but intellectually also. We shall have occasion to dilate upon it later.

Now a brief pause. In this context Abhinava makes no mention of his brother and sister though we have already noted that Manoratha and Ambā were his brother and sister respectively. It is difficult to say among the three who was younger and who was elder. From Abhinava's account we know that his mother died in his childhood and he was tended by his young father; it is quite possible that Abhinava might be the youngest. The reason for our holding so lies in the fact that he was a Yoginībhū in whose birth

1. विमलकलाश्रयाभिनवसृष्टिमहा जननी T.A. 1.1
By a strange coincidence, this verse forms the first introductory verse of the P.T.V. and M.V.V. also.
2. माता व्ययूयुजदमुं किल बाल्य एव ।
दैवं हि भाविपरिकर्मणि संस्करोति ॥ Ibid. 37.56
3. तारुण्यसागरभरानपोह्य वैराग्यपोतमधिरुह्य दृढं हठेन ।
यो भक्तिरोहणमवाप्य महेशचिन्तारत्नैरलं दलयति स्म भवापदस्ताः ॥
तस्यात्मजोऽभिनवगुप्त इति प्रसिद्धः श्रीचन्द्रचूडचरणाब्जपरागपूतः ।
Ibid. 37.55-56
4. माता परं बंधुरिति प्रवादः स्नेहोऽतिगाढीकुरुते हि पाशान् ।
तन्मूलबन्धे गलिते किलास्य मन्ये स्थिता जीवत एव मुक्तिः ॥ Ibid.37.57

parental union did not take place for the satisfaction of carnal instinct but as a matter of spiritual necessity. Abhinava's parents must have taken some time before they were able to develop such a frame of mind. Thus his brother and sister should have been born in the evolutionary phase. In any case the mutual gap between their birth must be small as the father was quite young when he turned away from worldly allurements and mother passed away quite early. Regarding Abhinava's own family, the *Tantrāloka* is not of much help. It is from the I.P.V.V. we learn that he was a celibate throughout his life and as such the question of having wife or son etc. did never arise.[1]

From the foregoing account the following picture of Abhinava and his family emerges :

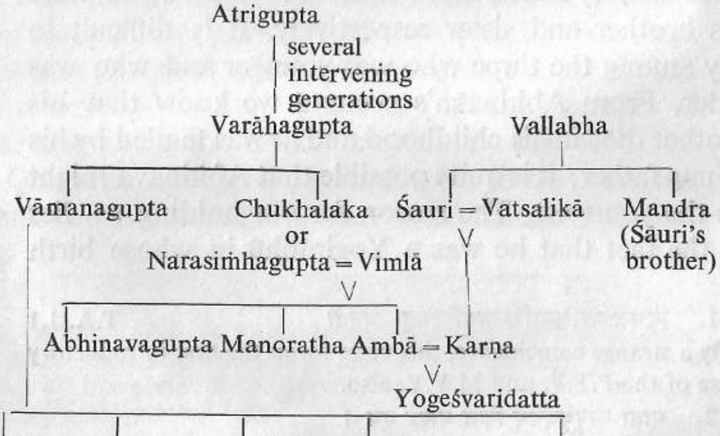

(f) TEACHERS

Coming to his teachers we find Abhinava very in-

1. दारात्मजप्रभृतिबन्धुकथामनाप्तः ।
I.P.V.V., III, concluding verse 2.

formative. He received his first lessons from his father, Narasiṁhagupta alias Cukhalaka. Grammar, logic and literature were the three fields which he mastered under the guidance of his father,[1] but the lessons with his father were just the beginning of his extraordinary intellectual pursuit. It appears while he was enjoying his lessons in literature, he was overtaken by irresistible devotion to Śiva which made him serve numerous teachers at their own seats.[2] In pursuing his ever-increasing lust he did not even bother for the normal decorum and accepted serfdom of his teachers to acquire knowledge.

It appears Abhinava had to face tremendous criticism for going from one teacher to the other.[3] Although he is an ardent follower of the *Śrīpūrvaśāstra*, he quotes from the *Mataśāstra* twice[4] in the *Tantrāloka* to emphasize that as a black bee (Bhṛṅga) moves from flower to flower to collect scent, in the same way a student, desirous of knowledge, should visit from teacher to teacher. It is why he flocked at the gates of logicians, Mīmāṁsists, Buddhists, Ārhats and Vaiṣṇavas.[5] He also suggests the order in which he

1. पित्रा स शब्दगहने कृतसंप्रवेशस्तर्कार्णवोर्मिपृषतामलपूतचित्तः ।
साहित्यसान्द्ररसभोगपरो महेशभक्त्या स्वयंग्रहणदुर्मदया गृहीतः ॥
T.A. 37.58
2. स तन्मयीभूय न लोकवर्तनीमजीगणत् कामपि केवलं पुनः ।
तदीयसंभोगविवृद्धये पुरा करोति दास्यं गुरुवेश्मसु स्वयम् ॥ Ibid. 37.59
3. तस्मान्न गुरुभूयस्त्वे विशङ्केत कदाचन ।
गुर्वन्तररते मूढे आगमान्तरसेवके ॥
प्रत्यवायो य आम्नातः स इत्थमिति गृह्यताम् । Ibid. 13.349-50
4. आमोदार्थी यथा भृङ्गः पुष्पात्पुष्पान्तरं व्रजेत् ।
विज्ञानार्थी तथा शिष्यो गुरोर्गुर्वन्तरं व्रजेत् ॥
Ibid. 13.335; also cf. T.A. 22.45-6
5. अहमप्यत एवाधःशास्त्रदृष्टिकुतूहलात् ॥
तार्किकश्रौतबौद्धार्हद्वैष्णवादीन्नसेविषि । Ibid. 13.345-46

approached the teachers of respective disciplines. He first approached Vaiṣṇavas, then Buddhists, then Śiddhānta Śaivists, and finally Trika scholars.[1] It is a very terse proposition to identify all his teachers by name in different disciplines, yet we get a reasonably adequate account in this respect.

(i) MAṬHIKĀGURUS & (ii) JÑĀNAGURUS

Abhinava's teachers may be divided in two broad groups—(1) Maṭhikāgurus (teachers representing a preceptorial school and thereby a definite spiritual approach) and (2) Jñānagurus (teachers imparting knowledge in general in some specific area). In the opening verses of the first Āhnika he deals with the Maṭhikāgurus[2] (except Amardaka Maṭhikā) and towards close of the *Tantrāloka* (37th Āh.) he first discusses Maṭhikāgurus and then other teachers. Under Maṭhikāgurus he first refers to Bhūtirāja.[3] Bhūtirāja and his son, whose name Abhinava does not disclose, represent the Nātha Maṭhikā, representing dualist-cum-monist school.[4] Traiyamba Maṭhikā, which is related to Tantra-prakriyā, is represented by Lakṣmaṇagupta who steps into the shoes of Utpala and Somānanda, Abhinava's grand and great-grand teachers respectively.[5] Lakṣmaṇagupta is followed by

1. प्राग्वैष्णवाः सौगताश्च सिद्धान्तादिविदस्ततः ।
क्रमात्त्रिकार्थविज्ञानचन्द्रोत्सुकितदृष्टयः ॥ T.A. 13.348
2. For Maṭhikās see K.T. pp. 32-34.
3. तदपरमूर्तिर्भगवान् महेश्वरो भूतिराजश्च । T.A. 1.9
4. श्रीनाथसंततिमहाम्बरघर्मकान्तिः श्रीभूतिराजतनयः स्वपितृप्रसादः । Ibid. 37.60
5. श्रीसोमानन्दबोधश्रीमदुत्पलविनिःसृताः ।
जयन्ति संविदामोदसंदर्भा दिक्प्रसर्पिणः ॥
तदास्वादभरावेशबृहितां मतिषट्पदीम् ।
गुरोर्लक्ष्मणगुप्तस्य नादसंमोहिनीं नुमः ॥ Ibid. 1.10.11

Śambhunātha, who represents the Fourth School[1], which also goes by the name of Ardha-traiyambaka and is supposed to be identical with Kula Prakriyā.[2] Śambhunātha appears to be the main inspiration behind the *Tantrāloka*. Although Abhinava has left out teachers of the Āmardaka school in the beginning, possibly because they fell outside the purview of Tantraprakriyā, he utilizes the first apportunity in the concluding verses to refer to Vāmanātha who was the son or pupil of Eraka and represented the dualist school founded by Amardaka or Ānanda.[3]

After discussing Maṭhikāgurus, he switches over to give out a long list of his main teachers[4] who perhaps taught him secular subjects. The list reads as under:

(i) Śrīcandra Śarmā, (ii) Bhava,[5] (iii) Bhaktivilāsa, (iv) Yogānanda, (v) Abhinanda, (vi) Śivaśakti,[6]

---

also see त्रैयम्बकप्रसरसागरशायिसोमा—
नन्दात्मजोत्पलजलक्ष्मणगुप्तनाथः । T.A. 37.61

1. तुर्याख्यसंततिमहोदधिपूर्णचन्द्रः श्रीसोमतः सकलवित्किल शंभुनाथः ।
Ibid. 37.61

2. विश्रान्तिस्थानतया कुलप्रक्रियागुरुमपि उत्कर्षयति—
जयताज्जगदुद्धृतिक्षमौऽसौ भगवत्या सह शंभुनाथ एकः ।
यदुदीरितशासनांशुभिर्मे प्रकटोऽयं गहनोऽपि शास्त्रमार्गः ॥
(T.A. 1.13) T.A.V., I, p. 31

3. आनन्दसंततिमहार्णवकर्णधारः सद्दैशिकवरात्मजवामनाथः । T.A. 37.6

4. श्रीचन्द्रशर्मभवभक्तिविलासयोगानन्दाभिनन्दशिवशक्तिविचित्रनाथाः ।
अन्येऽपि धर्मशिववामनकोद्भटश्रीभूतेशभास्करप्रमुखप्रमुखा महान्तः ॥
Ibid. 37.62

5. The name of Candravara, mentioned at No. 11 by Pandey (Abhi., p. 12) is not found in the text cited above. Instead, we have some Bhava in his place. The text as it is may also mean "Bhaktivilāsa, the son of Candra Śarmā". Pandey adopts a different text, possibly from the MS in his possession—

श्रीचन्द्रचन्द्रवरभक्तिविलासयोगानन्दाभिनन्दशिवभक्तिविचित्रनाथाः ।
अन्येऽपि धर्मशिववामनकोद्भटश्रीभूतीशभास्करमुखप्रमुखा महान्तः ॥

6. Pandey reads Śivabhakti. Ibid.

(vii) Vicitranātha, (viii) Dharmaśiva,[1] (ix) Vāmanaka, (x) Udbhaṭa, (xi) Śrībhūteśa[2] and (xii) Bhāskara.

All these teachers, whose favour was earned by Abhinava due to their service and attendance, conveyed whatever they knew in their branches to Abhinava helping him become self-contented and truly dedicated to exploring reality.[3] Since these are his principal teachers, there might have been some not-so-important teachers, about whom we hardly know anything. Abhinava, however, refers to his several teachers in the body of the text quite often, but use of the term 'Guru' or 'Guravaḥ' is so loose that it is difficult to take a definite stand. Sometimes it refers to a mythical figure,[4] sometimes to a preceptorial ancestor much anterior to him,[5] sometimes to the legendary Kṛṣṇa[6] and sometimes to the earlier commentators including even his opponents[7]. Moreover, it does not have an exact chronological connotation. However, on the basis of available evidence, a conjecture can be made. Abhinava studied the *Mātaṅga Āgama* with some Aniruddha[8] who also commented

1. Pandey takes Dharma and Śiva separately (Abhi., p. 12), but they are one as subsequent discussion will bring out.
2. Pandey reads Bhūtīśa. Ibid.
3. एते सेवारसरचितानुग्रहाः शास्त्रसारप्रौढादेशप्रकटसुभगं स्वाधिकारं किलास्मै ।
   यत्संप्रादुर्यदपि च जनान्नैक्षताक्षेत्रभूतान् स्वात्मारामस्तदयमनिशं तत्त्व-सेवारसोऽभूत् ॥ T.A. 37.63
4. Vide ibid. 8.9
5. Ibid. 1.100; 9. 278
6. Ibid. 1.124
7. Ibid. 8.101; 9.173
8. श्रीमताप्यनिरुद्धेन शक्तिमुन्मालिनीं विभोः ॥
   व्याचक्षाणेन मातङ्गे वर्णिता निरपेक्षता । Ibid. 13.293-94

× × ×

upon the *Mataṅga Śāstra*. an Āgama of Siddhānta Śaivism. Jayaratha seems to have quoted a long extract from this commentary in his *Viveka* on the *Tantrāloka* 8.433-34.[1] In addition, Abhinava also furnishes some useful information about some of his teachers. Dharmaśiva, mentioned at serial No. (viii) above, seems to have imparted lessons on some of the matters connected with Parokṣa Dīkṣā (indirect initiation). His views are quoted in the context of judging the comparative strength of the rites (Saṁskāras)[2] which were slightly different from those enunciated by Śambhunātha. His method is then discussed from the T.A. 21.50 to 21.55. Abhinava has referred to two Vāmanas above with slight variation in name—one is Vāmanātha, his teacher in Śaiva dualism and other Vāmanaka about whom we perhaps know nothing. According to Pandey one of the Vāmanas (which one?) is identical with Abhinava's uncle Vāmanagupta[3] and has been mentioned in the list of his teachers. Possibly it is Vāmanaka which goes more in

---

तत्स्थाने वृत्तिमन्तीति मतङ्गे गुरवो मम । T.A. 9.261

Jayaratha remarks—न चैतदस्माभिः स्वोपज्ञमित्युक्तम् 'मतङ्गे गुरवो मम' इति । मतङ्गशास्त्रव्याख्यातारः श्रीमदनिरुद्धप्रभृतय इत्यर्थः ।
T.A.V., VI, p. 211

For other details see Dwivedi's Upodghāta, pp. 16-17.

1. यदाहुः "कालाग्निर्नरकाणां......केचिदेव तु" इति । अत्र च साक्षादागमे (मतङ्गागमे) संवादिते ग्रन्थविस्तरः स्यात् इति तद्वृत्तिकृदुक्तं संवादितम् ।
T.A.V., V, p. 275

2. श्रीमान् धर्मशिवोप्याह पारोक्ष्यां कर्मपद्धतौ । T.A. 21.50

Dwivedi takes him as a scholar of Siddhānta Śaivism or dualistic Śaivism so to say, who wrote a Paddhati text and quotes Kṣemarāja's statement in support "धर्मशिवाचार्येण स्वपद्धतौ"
(Uddyota on SV.T. 11.6-7).

Vide Upodghāta, p. 42; also see p. 20 thereof.

3. Abhi, pp. 13, 735

line with Vāmanagupta. But Abhinava nowhere refers to Vāmanaka as his uncle in the *Tantrāloka* nor does he give the slightest idea about the discipline taught. He, however, refers to one Vāmanadatta, who on the testimony of Jayaratha, was the author of one *Saṁvitprakāśa.*[1] This Vāmanadatta has definitely been referred to as 'Gurubhiḥ' and not by name. From the content and context it appears that this Vāmanadatta talked of variety in the instrumental knowledge without affecting the overall unity of divine consciousness. In all probability Vāmanaka is Vāmanadatta who was a teacher of Abhinava, but not his uncle.[2] Amongst the remaining Jñānagurus our informations about Bhāskara are in much better shape, though his name does not figure in the *Tan*-

1. नीले पीते सुखे दुःखे संविद्रूपमखण्डितम् ॥
गुरुभिर्भाषितं तस्मादुपायेषु विचित्रता । T.A. 5.154-55
Jayaratha adds गुरुभिः वामनदत्ताचार्येण भाषितमिति संवित्प्रकाशे ।
T.A.V., III, p. 467

2. Dwivedi in his Upodghāta (pp. 15-16, 65-66, 72-73, 78, 83) has dwelt in detail on the issue except student-teacher relationship between Abhinava and Vāmana. He has identified Hrasvanātha, the author of the Advaya-saṁpattivārtika with Vāmanadatta, the author of the Saṁvitprakāśa. The view needs further examination. His other informations are important. According to him the Saṁvitprakāśa was a text with Vaiṣṇava leanings. Its MS is available in B.H.U. Library (Nos. C4003 and C5186). Vāmanadatta seems to have written two more books Subodhamañjarī (C4235 at B.H.U.) and Svabodhamañjarīmātṛkā (C100 at B.H.U.). If Hrasvanātha, the son of Harṣadatta, is none other than the author of the Saṁvitprakāśa—if Dwivedi's hypothesis prevails—he should be credited with the authorship of the Bodhavilāsa also (K.T., pp. 182-83, fn. 3). Dwivedi has disputed duality of Hrasvanāthas (Upodghāta, p. 66) suggested by us (K.T., pp. 176-183), but without assigning any reason whatsoever for disagreement.

trāloka elsewhere.[1] From other sources we know that he was the renowned author of the *Vārtika* on the *Śivasūtras*, in addition to the *Vivekāñjana* and *Kakṣyāstotra*. His father was one Divākara and he was a disciple of Śrīkaṇṭha in Spanda branch and of the Stotrakāra Siddhinātha in Krama.[2] Some liberty may be taken for certain conjectures with regard to Bhava mentioned at Serial No. (ii) above. Abhinava has referred to a series of teachers coming in preceptorial succession who commented on the *Parātrīśikā Śāstra* running as under—Somānanda, Kalyāṇa and Bhavabhūti.[3] If Abhinava's description depicts the chronological succession of teacher-commentators Bhavabhūti occupies exactly the same point of time (calculating from Somānanda) which is occupied by Bhava as teacher of Abhinavagupta. In that case 'Bhava' would be an abbreviated form of Bhavabhūti or should we be justified in reading in the text "Bhavabhūtivilāsayogānanda" in place of "Bhavabhaktivilāsayogānanda"? We leave it for future investigation.

In this group figures Udbhaṭa also, about whom Abhinava's commentator Jayaratha gives us some information. This Udbhaṭa is different from his earlier namesake, who was a poetician and a prominent figure in king Jayāpīḍa's court (779-813 A.D.). The latter Udbhaṭa followed Ujjaṭa in succession and happened to be the grand disciple of Bhānuka (850-

1. Bhāskara is included in the list in T.A. 37.62. The reference to Bhāskara in T.A. 1.21 is of dubious value (Abhi, p. 917) and is more figurative than informative.

2. See K.T., pp. 144-146.

3. असदेतदिति प्राहुर्गुरवस्तत्त्वदर्शिनः ।
श्रीसोमानंदकल्याणभवभूतिपुरोगमाः ॥ T.A. 13.149

900 A.D.), an early Krama teacher.[1] This tradition descended down to Jayaratha intact through intervening generations of teachers. However if both the accounts—Abhinava's as well as Jayaratha's—are construed together, it would appear that Abhinava was in possession of both the Krama traditions—one descending through Govindarāja→Somānanda→Lakṣmaṇagupta and the other through Bhānuka→Ujjaṭa→Udbhaṭa. Since Abhinava subscribed to the tradition headed by Somānanda, he is avowedly indebted to Lakṣmaṇagupta for his lessons in the whole of Tantra-prakriyā comprising Krama, Trika and Pratyabhijñā systems. Udbhaṭa comes in for a lone reference, because Abhinava, though, learnt Krama dicta from Udbhaṭa, his lessons were limited to the sphere of Udbhaṭa's branch of Krama alone and his heart did not lie there.

Coming to the Maṭhikāgurus our first encounter takes place with one Vāmanātha who taught tantras of the dualistic schools to Abhinava.[2] He has nowhere been remembered except once. From Abhinava's statement[3] we simply know that he was either son or pupil of Eraka,[4] who happened to be an excellent teacher. This Eraka, the teacher in dualism, is not to be confused with his earlier namesake who

1. तत्राद्यः (गोविन्दराजः) . . . . चेदं रहस्यं श्रीसोमानन्दाभिधानाय गुरवे संचारयाम्बभूव। द्वितीयोऽपि एवमास्त, तस्यैव चैषा श्रीमदुज्जटोद्भट्टादिनानागुरुपरिपाटीसंततिः यत्प्रसादासादितमहिमभिरस्माभिरेतत् प्रदर्शितम् ।

T.A.V., III, p. 192-3; cf. K.T., pp. 137-138

2. See fn. 3 on page 35 supra.

3. T.A. 37.60

4. 'Ātmaja' in T.A. 37.60 may not necessarily mean son, it may mean disciple also. See K.T., pp. 135-137. To this extent the views regarding Eraka in K.T., p. 122 stand modified.

was a Stotrakāra and a Krama propagator (850-900 A.D.).[1] We are in dark about any further details.

Next come Bhūtirāja (900-950 A.D.) and his son as representative teachers of dualism-cum-nondualism[2] initiated by Śrīnātha. It appears that Abhinava took his lessons from father and son both. As we have seen, Bhūtirāja is remembered in the beginning and his son towards the end of the *Tantrāloka*. The *Tantrāloka* is silent about his son. From other sources he may be identified with Helārāja, the illustrious commentator of the *Vākyapadīya* and brother of Indurāja, the latter being Abhinava's teacher in literary criticism.[3] Bhūtirāja has claimed highest veneration from Abhinava who views him as another form of the Godhead.[4] Bhūtirāja seems to have excelled in many branches of learning in addition to the dualistic-monistic discipline. Perhaps his full name was Bhūtirājamiśra. He seems to have initiated Abhinava in the science of the 'size of all the regions' (Bhuvanas)[5] and 'purifiability of all of them' and propounded the theory of hundred Rudras (Śatarudras)[6] in the context of the treatment of Bhuvanādhvan and Pratiṣṭhā Kalā. Another major item which Abhinava learnt

1. See K.T., p. 122
2. The view that the system taught was dualism in the K.T., p. 155 needs be rectified.
3. K.T., pp. 154-155; Abhi., p. 214
4. तदपरमूर्तिर्भगवान् महेश्वरो भूतिराजश्च । T.A.19.
   Cp. गुरुभ्योऽपि गरीयांसं युक्तं श्रीचुखलाभिधम् ।
   ततो गुरुतरः श्रीमान्भूतिराजो महामतिः । M.V.V. 1.5-6
5. अथ सकलभुवनमानं यन्मह्यं निगदितं निजैर्गुरुभिः ॥
   तद्वक्ष्यते समासात् बुद्धौ येनाशु संक्रमेत् । T.A. 8.406-7
6. अन्ये तु समस्तानां शोध्यत्वं वर्णयन्ति भुवनानाम् ।
   श्रीभूतिराजमिश्रा गुरवः प्राहुः पुनर्वहीरुद्रशतम् ॥ Ibid. 8.410

from Bhūtirāja was Brahmavidyā which consisted of such Mantras which if read at the time of death would lead to instant self-realization.[1] He also imparted three esoteric disciplines pertaining to Praṇava, Māyā and Bindu to Abhinava[2] in the course of discussion on Mantravīrya. Several references in the *Tantrāsāra* to Bhūtirāja in the context of Krama system gave rise to a suspicion among later scholars that Krama was also one of the domains in which Abhinava was introduced by Bhūtirāja. According to Jayaratha there was no substance in such statements.[3] Jayaratha has also taken exception to his being a pupil of Cakrabhānu (1050-1100 A.D.), an important[4] Krama teacher. Bhūtirāja is one person about whom we have some more informations, most of them provided by Abhinava himself. But we refrain from them at the moment as we are concentrating on the material in

1. अथोच्यते ब्रह्मविद्या सद्यःप्रत्ययदायिनी ॥
शिवः श्रीभूतिराजो यामस्मभ्यम् प्रत्यपादयत् ।
सर्वेषामेव भूतानां मरणे समुपस्थिते ॥
यया पठितयोत्क्रम्य जीवो याति निरञ्जनम् । T.A. 30.62-64
2. एतद्विद्यात्रयम् श्रीमान् भूतिराजो न्यरूपयत् ॥
यः साक्षादभजच्छ्रीमाञ्श्रीकण्ठो मानुषीं तनुम् । Ibid. 30. 120-121
3. श्रीदेवीपंचशतिकेऽपि अस्य श्रीसोमानन्दभट्टपादेभ्यः प्रभृति त्रिकदर्शनवदेव गुरवः इति न तत्राप्यस्य श्रीभूतिराजो गुरुत्वेन स्थितः, न च असावप्यस्य न गुरुः यद्वक्ष्यति ।
T.A.V., III, p. 194
4. अतश्चास्य गुरुक्रममजानानैरद्यतनैः
"श्रीभूतिराजनामाप्याचार्यश्चक्रभानुशिष्योऽन्यः ।
अभिनवगुप्तस्य गुरोर्यस्य हि कालीनये गुरुता ॥
इत्यादि यदुक्तं तत्स्वोत्प्रेक्षितमेव इत्युपेक्ष्यम् । Ibid., III, p. 193
Dwivedi accepts Bhūtirāja as the son of Cakrabhānu, which is not borne out by facts, vide Upodghāta, p. 52 and K.T., p. 156.

the *Tantrāloka*[1] alone. Thus Bhūtirāja emerges as an extremely celebrated scholar who was father of two eminent scholars e.g., Indurāja and Helārāja and teacher of Abhinavagupta and Helārāja.

Next comes Lakṣmaṇagupta who commands very high veneration from Abhinava. He comes in the preceptorial lineage of Traiyambaka and is responsible for Abhinava's training in the entire monistic thought of Kashmir including Krama, Trika and Pratyabhijñā branches, excepting Kula. He directly inherited the traditional secrets from Traiyambaka through Somānanda and Utpala. Thus he was direct disciple of the last.[2] We have already marked Abhinava referring in very eloquent words to him.[3]

In addition to Trika, Krama and Pratyabhijñā which constitute Tantra-prakriyā, Abhinava refers to his other views also. From the T.A. 15.247 to 254 Abhinava discusses a special type of Nyāsa, which according to Jayaratha was advocated by Lakṣmaṇagupta[4] in the overall context of Samayidīkṣā. This was one of the six original Nyāsas employed to invoke and realize Kālasaṁkarṣiṇī. Lakṣmaṇagupta differed from Śambhunātha in respect of Śāktanyāsa.[5]

1. See T.S., p. 30; M.M.P, p. 127; Bh. G.S., p. 186; M.P.(S), p. 115; I.P.V.V., III, p. 405; Abhi., pp. 165-66; and K.T., pp. 152-156.

2. त्रैयम्बकप्रसरसागरशायिसोमानन्दात्मजोत्पलजलक्ष्मणगुप्तनाथः ।

T.A. 37.61

The word Ātmaja is to be understood in the sense of pupil and not son. Pandey's views (Abhi., pp. 7, 164) need revision. See K.T., p. 135.

3. Vide fn. 5, p. 34 supra.

4. श्रीलक्ष्मणगुप्तः पुनरेतदन्यथा व्याचख्यावित्याह T.A.V., IX, p. 122

5. While commenting on शंभुनाथो न्यासविधौ देवो हि कथमन्यथा T.A. 15.246 Jayaratha observes शंभुनाथ इति श्रीलक्ष्मणगुप्तमते हि अन्यथा न्यासविधिरित्याह । Ibid., IX, p. 122

Similarly Jayaratha points out that Lakṣmaṇagupta held a different construction of the Mantras[1] as opposed to the 'ancients'. The *Tantrāloka* and *Viveka* both do not go beyond this point. From it it appears that Lakṣmaṇagupta must have certain work or works to his credit of which we know very little. It is only from another source, the *I.P.V.V.*, that we know that he was the author of one *Śrīśāstra*[2] which, subject to further investigations, may be identified with *Śāradātilakatantra*.[3] It appears strange at the first sight that Abhinava neither refers nor quotes from the *S.T.* anywhere, perhaps due to the fact that the *S.T.* does not purport to be a work relating to the disciplines in which Abhinava was specifically groomed by Lakṣmaṇagupta. Future studies may investigate if the views appearing in the *Tantrāloka* or Jayaratha are traceable or not to the *S T.*

We have now arrived at the ultimate phase of our enquiry regarding his teachers. Śambhunātha, the prime force and motivation behind the *Tantrāloka*, was Abhinava's guide in Kula system or Ardha-Traiyambaka school, a school emanating from Traiyambaka through his daughter. Kula system was also

1. Commenting on 'दीप्तैः' in T.A. 30.15 Jayaratha remarks—दीप्तैरिति

    ओकारादीनामकारादीनां ह्रस्वानामाग्नेयस्वभावत्वात्
    तेजोमयैरिति प्राच्याः, सरेफैरिति श्रीमल्लक्ष्मणगुप्तपादाः ।

    T.A.V., XII, p. 184

2. श्रीशास्त्रकृद्घटितलक्ष्मणगुप्तपादसत्योपदर्शितशिवाद्वयवाददृप्तः ।

    I.P.V.V., III, p. 406

3. The author of the *Śāradātilaka* has styled himself as Lakṣmaṇadeśika. Dwivedi takes them as two different persons, vide Upodghāta, p. 56. However he does not state reasons nor does he examine the reasons put forward so far. See K.T., pp. 146-150.

known as Kula-prakriyā.[1] Among all his teachers Śambhunātha is held in highest regard. He is compared to the sun whose rays removed the darkness caused by ignorance from the heart of Abhinava.[2] He is again described as the sun in the vast firmament of the lineage of Traiyambaka.[3] He is further described as the moon for the ocean of the Trika systems.[4] Bhaṭṭanātha was his other title or name.[5] It was because of him and his consort that Abhinava shone with spiritual splendour consequent upon the total removal of his sense of duality. It was due to this special calibre, Abhinava could embark upon writing the *Tantrāloka*. The consort here is some Bhagavatī, as we know it from another verse.[6] In fact she was the spiritual messenger (Dūtī) and has been specially mentioned because under Kula Prakriyā knowledge is transmitted through her alone. In other words Abhinava was favoured by Śambhunātha through his Dūtī Bhagavatī.[7]

Śambhunātha's preceptorial lineage may be presented like this—Sumatinātha→Somadeva→Śam-

1. See fn. 2 on p. 35 supra.
2. श्रीशंभुनाथभास्करचरणनिपातप्रभापगतसंकोचम् ।
अभिनवगुप्तहृदम्बुजमेतद्विचिनुत महेशपूजनहेतोः ॥ T.A. 1.21
3. श्री त्रैयम्बकसन्तानवितताम्बरभास्करः । Ibid. 6.88
4. श्री शंभुनाथ आदिक्षत् त्रिकार्थाम्बोधिचन्द्रमाः । Ibid. 29.95
5. श्रीभट्टनाथचरणाब्जयुगात्तथा श्रीभट्टारिकांघ्रियुगलाद्गुरुसंततिर्या ।
बोधान्यपाशविषनुत्तदुपासनोत्थबोधोज्ज्वलोऽभिनवगुप्त इदं करोति ॥ Ibid. 1.16
श्रीभट्टनाथ इति श्रीशम्भुनाथः । श्री भट्टारिका इति
भगवत्याख्या अस्य दूती । T.A.V., I, p. 34
6. जयताज्जगदुद्धृतिक्षमोऽसौ भगवत्या सह शंभुनाथ एकः । T.A. 1.13
7. कुलप्रक्रियां दूतीमुखेनैव शिष्यस्य ज्ञानप्रतिपादनाम्नायात् इह गुरुतद्दूत्योः समस्कन्धतया उपादानम् । T.A.V., I, p. 35

bhunātha→Abhinava.[1] Sometimes Abhinava speaks of Śambhunātha as the direct recipient of grace and knowledge from Sumati,[2] ignoring Somadeva. According to Jayaratha one should not get confused on such statements, because the 'teacher' here means the lineage teacher[3] or the word 'teacher' has to be understood to stand for teacher or grand-teacher, as the case may be. Jayaratha adds to our information by quoting from certain other source.[4] From it, it is clear that Śambhunātha hailed from some seat situated in south known as Jālandhara and was a competent authority in the system of five sources thriving on Atimārga. This is an important statement from the historical angle. As we know Krama has been called to have emanated from Northern seat.[5] As against this Jālandhara is described not as Southern Pīṭha but as being situated somewhere in south.

1. शाम्भवाख्यं समावेशं सुमत्यन्तेनिवासिन: । T.A. 1.213
Jayaratha remarks "सुमत्यन्तेनिवासिन: इति श्रीसोमदेवादय: । श्रीसुमतिनाथस्य श्रीसोमदेव: शिष्य:, तस्य श्रीशम्भुनाथ: इति हि आयातिक्रमविद: ।
T.A.V., I, p. 236
cp. श्रीसोमत: सकलवित् किल शम्भुनाथ: । T.A. 37.61

2. इति श्रीसुमतिप्रज्ञाचन्द्रिकाशान्ततामस: । श्रीशंभुनाथ . . . . . ॥
T.A. 10.287
Also see "श्रीशंभुनाथो मे तुष्टस्तस्मै श्रीसुमतिप्रभु: । T.A. 5.41

3. यत्तु "लोकेऽभूत्सुमति: तत: समुदभूत् तस्यैव शिष्याग्रणी: । श्रीमान्शंभुरिति . . . . . ." इत्यन्यत्रोक्तं तत्परमगुर्वभिप्रायेण योज्यम् । यद्वा "यावानस्य संतानस्तावानेको गुरुर्मत:" इत्यादिवक्ष्णमाणनीत्या अवलम्बनेन व्याख्येयम् ।
T.A.V., I, p. 236

4. कश्चिद्दक्षिणभूमिपीठवसति: श्रीमान्विभुर्भैरव:
पञ्चस्रोतसि सातिमार्गविभवे शास्त्रे विधाता च य: ।
लोकेऽभूत्सुमतिस्तत: समुदभूत्तस्यैव शिष्याग्रणी:
श्रीमाञ्छम्भुरिति प्रसिद्धिमगमज्जालन्धरात्पीठत: ॥ Ibid., I, p. 236

5. उत्तरपीठलब्धोपदेशात् Ibid., III, p. 192

Geographically, present Jālandhara falls towards south of Kashmir. Could we therefore surmise that Śambhunātha belonged to modern Jālandhara and Abhinava walked down to him in pursuit of his studies, since former's fame had already spread far and wide from his spiritual seat itself. The other significant point that merits consideration is that he excelled in Atimārga, which was perhaps more akin to Tripurā system. This problem has occupied our attention elsewhere[1] and our information has remained static so far.

Śambhunātha's learning was not confined to Kula system alone. Jayaratha while explaining the *T.A.* 1.13[2] says that the choice of diction implies his having contributed to the disciplines like Trika etc.[3] In order to endorse his statement he quotes a verse from Abhinava suggesting that Abhinava's commentary on one of the Trika Śāstras, incorporated his learning from Śambhunātha who had mastered all the scriptures. However, as the verse could not be traced to any of Abhinava's published works, it is difficult to precisely pinpoint the system. It may, however, be observed in passing that Śambhunātha exercised considerable impact on Abhinava in respect of his

1. Vide K.T., pp. 27-29. If Atimārga is synonymous with Tripurā, it is curious that Jayaratha nowhere refers to Śambhunātha in his V.M.V, a text devoted to Tripurā school. It is now for the future studies to decide on it.

2. यदुदीरितशासनांशुभिर्मे प्रकटोऽयं गह्नोऽपि शास्त्रमार्गः ॥ T.A. 1.13

3. शास्त्रमार्गो विमलो जातः इत्यनेनास्य त्रिकाद्यागमव्याख्यातृत्वमपि प्रकाशितम् । यदुक्तमनेनैव—

"इत्यागमं सकलशास्त्रमहानिधानाच्छ्रीशंभुनाथवदनादधिगम्य सम्यक् ।
शास्त्रे रहस्यरससंततिसुन्दरेऽस्मिन् गंभीरवाचि रचिता विवृतिर्मयेयम् ॥
T.A.V., I, p. 32

two other texts e.g., *P.T.V.*[1] and *M.V.V.*[2]. Since other sources are not our immediate concern we have to refrain from alluding to them unless it is absolutely necessary.

Abhinava has cited Śambhunātha as an authority on several occasions and on different issues.[3] Abhinava learnt Dhyāna (meditation), as the first among Āṇava Upāyas, from him.[4] The second Upāya, consisting of articulation of the state of vital airs (Prāṇavṛttisamuccāra) is also credited to the teachings of Śambhunātha.[5] This included variety of blisses from Nirānanda, to Jagadānanda. Under the same Āṇavopāya presentation[6] of the 'day-night division'(Ahorātravibhāga—the second ancillary topic under the Kālādhvan, i.e. passage of time) and his criticism of other inferior views[7] carries the imprints of Śambhu-

1. P.T.V., Verse 18, pp. 281-82.
2. M.V.V. 1.4.
3. But for Jayaratha our task in this connection would have been impossible because of the indiscriminate use of the word Śambhu or Śambhunātha, sometimes meaning a deity and sometimes his teacher. Construing Abhinavagupta, Jayaratha and contextual circumstances we have tried to gather threads.
4. इत्येतत् प्रथमोपायरूपं ध्यानं न्यरूपयत् ।
श्रीशंभुनाथो मे तुष्टस्तस्मै श्रीसुमतिप्रभुः ॥ T.A. 5.43
5. अथ प्राणस्य या वृत्तिः प्राणनाद्या निरूपिता । . . . .
तदेव जगदानंदमस्मभ्यं शंभुरूचिवान् । Ibid. 5.43-52
Jayaratha remarks "तदेतत् प्रमातात्म चिदेकरूपं परं तत्त्वं जगता निजानंदाद्यात्मना विश्वेन रूपेण आनन्दो यत्र यतश्चेति जगदानन्दशब्दवाच्यम् अस्मभ्यं श्रीशंभुनाथ आदिशत्, न पुनरेतदस्माभिः स्वोपज्ञमेवोक्तमित्यर्थः ।
T.A.V., III, p. 356
6. दिनरात्रिक्रमं मे श्रीशम्भुरित्थमपप्रथत् ।
श्रीसन्तानगुरुस्त्वाह ध्यानं बुद्धाप्रबुद्धयोः ॥ T.A. 6.89
7. अलं वानेन नेदं वा मम प्राङ्मतमत्सरः ॥
हेये तु दर्शिते शिष्या सत्पथैकान्तदर्शिनः । Ibid. 6.91-92

nātha's teachings. In the overall context of passage of space (Deśādhvan)[1] Abhinava has openly acknowledged the debt of Śambhunātha in his treatment of the five stages of human experience such as wakefulness etc.,[2] being the third ancillary topic under the claboration of the sub-categories (Tattvabheda). Similarly in the course of enunciating the second anciallary topic, i.e. the procedure of categories (Tattvavidhi), fifteen internal varieties of every category and the like have been discussed by Abhinavagupta only in the light of what Śambhunātha preached him by transmitting the entire tradition which the former secured from his teachers.[3] In the same context Abhinavagupta discusses the categories as symbolized by Prāṇic variety latent in the Khecarīcakra keeping within the instructions of Śambhunātha.[4] In the thirteenth Āhnika while dwelling upon the fifth ancillary topic i.e., variety of disappearance (Tirobhāvavaicitrya), Abhinavagupta invokes the criteria as laid down by Śambhunātha as to who ought to be preferred as a teacher between a Yogin and a Jñānin.[5] It is in this Āhnika

1. इति देशाध्वविभागः कथितः श्रीशंभुना समादिष्टः । T.A. 8.452
Jayaratha explains श्री शंभुना as परमेश्वरेण गुरुणा च ।
T.A.V., V, p. 283
2. तस्यामेकः प्रमाता चेदवस्थं जाग्रदादिकम् ।
तद्दर्श्यंते शंभुनाथप्रसादाद्विदितं मया ॥ T.A. 10.230
× × ×
श्री शंभुनाथः सद्भावं जाग्रदादौ न्यरूपयत् । Ibid. 10.287
3. अधुना प्राणशक्तिस्थे तत्वजाले विविच्यते ॥
भेदोऽयं पाञ्चदश्यादिर्यथा श्रीशंभुरादिशत् । T.A. 10. 186-87
Jayaratha adds—श्रीशंभुरादिशदित्यनेन गुरुपरम्परागतत्वादविगीत-प्रसिद्धिनिबन्धत्वमस्य ध्वनितम् । T.A.V., VII, p. 129
4. स इत्थं प्राणगो भेदः खेचरीचक्रगोपितः ॥
मया प्रकटितः श्रीमच्छाम्भवाज्ञानुवर्तिना । T.A. 10.226-27
5. विभागस्त्वेष मे प्रोक्तः श्रीशंभुनाथेन दर्श्यंते । Ibid. 13.333

that Abhinavagupta does not accept Bhedavādin's view regarding existence of gradation in the descent of grace on the strength of Śambhunātha's teachings.[1] Moving further we notice Abhinava discussing the varieties of 'general assignment' (Sāmānyanyāsa) as a third ancillary topic under Samayidīkṣā and ascribing it to his teacher.[2] In the same Āhnika Abhinavagupta expresses his indebtedness to him in the presentation of various types of 'special assignment' (Viśeṣanyāsa) and underscores the difference between the two lines adopted by Śambhunātha and Lakṣmaṇagupta, his two teachers, in respect of the *Śripūrvaśāstra*. Abhinavagupta reconciles the two positions saying that one should first practice sixfold Śāktā Nyāsas as advocated by Lakṣmaṇagupta and then switchover to sixfold Śaiva Nyāsas enjoined by Śambhunātha.[3] Samayīdīkṣā pertains to the daily functions (Nityakarma) of the aspirants. All round worship of the cycle aiming at adoring the ultimate principle of effulgence is the sixteenth ancillary topic[4] while the fire-

1. तस्मान्न मन्महे कोऽयं शक्तिपातविधेः क्रमः ॥
इत्थं भ्रान्तिविषावेशमूर्च्छानिर्मोकदायिनीम् ।
श्रीशंभुवदनोद्गीर्णां वच्म्यागममहोषधिम् ॥ T.A. 13.102
2. संहारदानादानादिशक्तियुक्ता यतो रलौ ॥
एकत्वेन स्मरन्तीति शंभुनाथो निरूचिवान् । Ibid. 15.132-33
3. इत्थं श्रीपूर्वशास्त्रे मे संप्रदायं न्यरूपयत् ॥
शंभुनाथो न्यासविधौ देवो हि कथमन्यथा ।
न्यासे विवर्ज्यतेऽमुष्मिन्नङ्गान्यप्यस्य सन्ति हि ॥ T.A. 15.245-246
Jayaratha makes a significant remark—शंभुनाथ इति श्रीलक्ष्मणगुप्तमते हि अन्यथा न्यासविधिरित्याशयः। T.A.V., IX, p.122
4. एतच्च गुरुशास्त्रसंप्रदायेन अस्माभिरुक्तमित्याह—
इति भैरवपरपूजा तत्त्वं श्रीडामरे महायागे ।
स्वयमेव सुप्रसन्नः श्रीमान्शंभुर्ममादिक्षत् ।
(T.A. 15-352)—Ibid., IX, p. 177

rites (Vahnikarma) constituted by Saṁskāras (Saṁskriyātattva) is the twentyfirst ancillary topic[1]—both these items have been reproduced by Abhinavagupta as he imbibed them from Śambhunātha. Another item of esoteric value was Jālayoga which was a major constituent of the indirect initiation (Parokṣa Dīkṣā).[2] In the context of the eighth ancillary topic under the occasional functions (Naimittika Vidhi) Abhinavagupta examines the phenomenon of death eliminating the fear thereof and while rejecting other views he swears by one propagated by Śaṁbhunātha. The whole of the twentyninth Āhnika is devoted to Kulayāga or the esoteric practices according to Kula-prakriyā, the specific area where Śambhunātha excelled. But even here certain items were propounded with greater emphasis on the authority of Śambhunātha[3]. For instance, the method of worship (Arcāvidhi, the third ancillary topic in the Āhnika) included the doctrine of ten aspects of Homa (offering oblation to fire) which emanated from Śambhunātha.[4] In the thirtyfifth Āhnika Abhinavagupta's attempt to strike a synthesis and project a harmonious construction of the different scriptures is again inspired by the teachings of Śambhunātha.[5]

From the foregoing account it is obvious that

1. इत्येतत्संस्क्रियातत्त्वं श्रीशंभुर्मे न्यरूपयत् । T.A. 15.408
2. योगः श्रीशंभुनाथागमपरिगमितो जालनामा मयोक्तः । Ibid. 21.26
3. न च तद्दर्शितं मिथ्या स्वान्तसम्मोहदायकम् ।
तदित्थं प्रयाणस्यैतत्तत्त्वं श्रीशंभुनाथतः ॥
अधिगम्योदितं तेन मृत्योर्भीतिर्विनश्यति । Ibid. 28.366-67
4. दशान्यास्तदुपायायेत्येवं होमे दशांशताम् ।
श्रीशंभुनाथ आदिक्षत्त्रिकार्थाम्बोधिचन्द्रमाः ॥ T.A. 29.95
5. इत्थं श्रीशंभुनाथेन ममोक्तं शास्त्रमेलनम् । Ibid. 35.44

Śambhunātha exercised tremendous influence not over Abhinavagupta's knowledge alone but also over his basic approach towards tantric wisdom and life. It is a matter of great misfortune that none of his works is extant today.[1] In certain circles he has also been equated with Siddhinātha, the author of the

1. However, Pandey assigns one *Tantrasadbhāva* to Śambhunātha on the basis of the T.A. 30.99[a]—

तुलामेलकयोगः श्रीतन्त्रसद्भावशासने ।

य उक्तः शम्भुनाथेन स मया दर्शितक्रमात् ॥ (Abhi., p. 583)

Dwivedi agrees with Pandey's views [NST (Upodghāta) p. 37 and also Upodghāta, p. 38]. This view is further strengthened when we find the same idea echoed in the *T.A.* 29.212—

शंभुनाथेनोपदिष्टां दृष्टां सद्भावशासने ।

According to Jayaratha this *Sadbhāvaśāsana* is none other than the *Tantrasadbhāva* [सद्भावशासने इति श्रीतन्त्रसद्भावे T.A.V. (29th Āh.), XI, p. 136]. However the equation does not hold further. As we have already pointed out earlier, the use of 'Śambhunātha' is not definitive—sometimes it stands for the divine and sometimes for the teacher. Here and in most contexts it denotes the divine source. In the *T.A.* 20.12 Abhinavagupta ascribes the authorship of the *Tantrasadbhāva* to the Godhead—

यथा श्रीतन्त्रसद्भावे कथिता परमेशिना ।

श्रीपूर्वशास्त्रेऽप्येषा च सूचिता परमेशिना ॥

a. Abhinavagupta reiterates his views regarding the revelatory character of the text in the T.A. 30.59—

व्योमस्विति शिवेनोक्तं तन्त्रसद्भावशासने ।

Even in continuation with the T.A. 30.99, cited above, Abhinavagupta explicates his stand in the T.A. 30.101—

प्रकर्तव्या यथा दीक्षा श्रीसन्तत्यागमोदिता ।

कथ्यते हाटकेशानपातालाधिपचोदिता ॥

Then on the strength of Abhinavagupta's own statements the *Tantrasadbhāva* is a work of divine origin and Śambhunātha, his teacher, could not be its author. According to Dwivedi (Upodghāta, p. 38) the work is available in M.S. and the quotes from it in the *T.A.V.* are traceable to it.

Krama Stotra, but on a close scrutiny the view is difficult to maintain.[1]

Thus, the known part of the glittering galaxy of Abhinavagupta's teachers comes to a close. However, it does not wind up the list altogether, because several references[2] in the *Tantrāloka* to his teachers are either obscure or doubtful and thereby they strengthen the possibility of there being several other teachers. From the quotations it appears that Abhinavagupta, in addition to different disciplines, learnt different texts in the same discipline from different teachers, but at the present juncture our informations are severely handicapped. Moreover, his teachers in Buddhism, Vaiṣṇavism and Jainism etc. are not known to us. A few of them may be from the list furnished by Abhinavagupta and a few not-so-important might have escaped any mention at all. To recapitulate, the following chart may give a brief idea of his teachers and the subjects they taught on the basis of the material in the *Tantrāloka*:

1. K.T., pp. 140-143; for other details see Abhi., pp. 489, 577 and Upodghāta, pp. 76, 79.

2. अथ स्थूलोदयोऽर्णानां भण्यते गुरुणोदितः । T.A. 6.240

× × ×

इति सप्तकमाख्यातं गुरुपंक्तिविधौ प्रपूज्यमस्मद्परमगुरुभिः ।
Ibid. 16.10

× × ×

अभिनवगुप्तगुरुः पुनराह हि सति वित्तदेशकालादौ ॥
अपवर्गे हि विस्तीर्णकर्मविज्ञानसंग्रहः कार्यः । Ibid. 16.195-96

× × ×

आवाहने मातृकार्णं मालिन्यर्णं च पूजने ॥
कुर्यादिति गुरुः प्राह स्वरूपाप्यायनद्वयात् । Ibid. 17.10-11

× × ×

आवाह्येष्ट्वा प्रतर्प्येति श्रीस्वच्छन्दे निरूपितम् ॥
अनेनैव पथा नेयमित्यस्मद्गुरवो जगुः । Ibid. 17.18-19

Name	*Subject*
	MAṬHIKĀGURUS
1. Narasiṁhagupta (father) alias Cukhalaka	Grammar, literature and logic
2. Vāmanātha	Dualistic Śaivism
3. Bhūtirāja	Dualistic-cum-monistic Śaivism, Brahmavidyā, Vidyātraya and Śatarudrīya
4. Bhūtirājatanaya (Helārāja)	Dualistic-cum-monistic Śaivism (and perhaps philosophy of grammar ?)
5. Lakṣmaṇagupta	Tantra-prakriyā (Krama, Trika and Pratyabhijñā or Traiyambaka school of monism) and the *Devīpañcaśatika* plus Śāktanyāsa
6. Śambhunātha	Kulaprakriyā (Ardhatraiyambaka school of monism) and the *Śrīpūrvaśāstra* plus several other matters.
	JÑĀNAGURUS
7. Śrīcandra Śarmā	?
8. Bhava (? Bhavabhūti)	*Trīśikāśāstra* (?)
9. Bhaktivilāsa	?
10. Yogānanda	?
11. Abhinanda	?
12. Śivaśakti	?
13. Vicitranātha	?
14. Dharmaśiva	Parokṣa-dīkṣā (partly)
15. Vāmanaka (? Vāmanadatta)	Upāya-bheda

16. Udbhaṭa	Sister tradition of Krama system
17. Śrībhūtiśa	?
18. Bhāskara	*Śivasūtras* and Spanda school (?)
19. Aniruddha	*Mataṅga Āgama*.

(II) *Works*

From Abhinava's teachers we now turn to his works[1] confining our enquiry to the titles cited in the *Tantrāloka* alone. Interestingly the number of own works mentioned is not large. His first ever reference has been made to one *Anuttaraprakriyā*[2] which has been found identical with the *Parātriṁśikāvivaraṇa* by Jayaratha. It is to be noted that Abhinavagupta makes no mention of its authorship. He has referred to other *Vivṛtis* on the *P.T.* but they are all by his predecessors[3] and goes on citing views from one such *Vivṛti* in the *T.A.* 13.150-154. In view of Abhinavagupta's silence on the authorship are we justified in branding the *Anuttaraprakriyā* as his work? Perhaps yes, for (i) Jayaratha interprets *Anuttaraprakriyā* as *Parātrīśikāvivaraṇa*, which is exactly the title of Abhinavagupta's published work, (ii) Abhinavagupta has

1. For material from additional sources see Abhi. pp. 27-131; Abhinavagupta and His works, Raghavan, Varanasi, pp. 17-32 and also pp. 33-77; K.T., pp. 159-165.

2. अनुत्तरप्रक्रियायां वैतत्येन प्रदर्शितम् ।
एतत् तस्मात्ततः पश्येद्विस्तरार्थी विवेचकः ॥ T.A. 9.313

Jayaratha explains—

अनुत्तरप्रक्रियायामिति श्रीपरात्रिंशिकाविवरणादौ इत्यर्थः ।
T.A.V., VI, p. 249

3. श्रीसोमानन्दकल्याणभवभूतिपुरोगमाः ॥
तथाहि श्रीत्रीशिकाशास्त्रविवृतौ तेऽभ्यधुर्बुधाः । T.A. 13.149-50

shunned detailed discussion on the *inter se* relationship amongst categories where each succeeding category represents the power and each preceding the powerful and commends his another work for a detailed understanding. The problem, *inter alia*, has been treated in detail in the *P.T.V.* by Abhinavagupta (pp. 99-218). Abhinavagupta's commendation, coming as it does in the *Tantrāloka*, assumes special significance because the *Parātriṁśikā* has been called the *Trikasūtra* elsewhere and has been shown to serve as an index to the entire subject matter of Trika System.[1] (iii) The word "Purogamāḥ" (i.e. pilots or precursors) clearly implies that he authored a commentary on the *P.T.* which was preceded by his teachers namely Somānanda, Kalyāṇa and Bhavabhūti. Profuse references to Somānanda and his univocal acknowledgement of debt to the former towards the end of his *P.T.V.*[2] leave no doubt about the fact that the reference to the *Anuttaraprakriyā* is to his own work.

The other work which has found mention is the *Mālinīślokavārtika* where the nature of five sources starting with their origin from the transcendental base has been taken up for elaborate treatment. One, eager to learn, may refer to it because Abhinavagupta is not in the habit of unnecessary repetition.[3] This text

1. उक्तं श्रीत्रिकसूत्रे च जायते यजनं प्रति । **T.A. 12.15**
Jayaratha adds श्रीत्रिकसूत्र इति त्रिकप्रमेयसूचिकायां **श्रीपरात्रीशिकायाम्** इत्यर्थः । T.A.V., VII, p. 101 (12th Āhnika)

2. तत्तत्त्वनिर्मलस्थितिविभागिहृदये स्वयं प्रविष्टमिव ।
श्रीसोमानन्दमतं विमृश्य मया निबद्धमिदम् ॥
P.T.V., concluding verse 19, p. **282**

3. मयैतत्स्रोतसां रूपमनुत्तरपदाद्ध्रुवात् ।
आरभ्य विस्तरेणोक्तं मालिनीश्लोकवार्तिके ॥
जिज्ञासुस्तत एवेदमवधारयितुं क्षमः ।
वयं तूक्तानुवचनमफलं नाद्रियामहे ॥ T.A. 37.30-31

is identical with the *Mālinīvijayavārtika* and is a versicular running commentary on the *Mālinīvijayottara Tantra*. This is none other than the famous *Śrīpūrvaśāstra*, the scriptural backbone of the *Tantrāloka*. Pandey has successfully visualized a chronological order[1] among all the three works under reference which is as follows—*M.V.V.*, *P.T.V.* and *T.A.*—each coming in succession.

In this very context it is significant to note that Abhinavagupta makes an indirect reference to one of his works called *Pañcikā*. While commenting on the *T.A.* 23.75[2] Jayaratha yields sufficient information.[3] It was a commentary which bore the title *Pañcikā* and was composed in versicular form as a quotation from it suggests. One thing is absolutely sure that the treatise was available to Jayaratha. Here again Abhinavagupta's reticence on its authorship is intriguing. It is Jayaratha who in another context refers to the *Pañcikā* as Abhinavagupta's composition.[4] The relevant reference does not give an idea of the original text as to whose commentary it was. Banking on the contextual evidence (Abhinavagupta is discussing removal of inferior knowledge from an aspirant belonging to the lesser disciplines as pro-

1. Abhi., pp. 30-33
2. अतएवाम्बुजन्मार्कदृष्टान्तोऽत्र निरूपितः ॥
3. निरूपित इत्येतद्विवरण एव पंचिकायाम् । यदुक्तं तत्र–
   दिवाकरकरासारविरहात्संकुचत्कजम् ।
   सत्स्वप्यन्यग्रहमहः स्वेति नैव विकासिताम् ॥
   एवं शिष्यहृदम्भोजं गुरुपादविवर्जितम् ।
   निमीलद्विकसत्येव पुनस्तत्पादपाततः ॥ T.A.V., X, p. 292
4. यत्पुनरनेन पंचिकायां व्याख्यातं......तत्
   तत्त्वक्रमसाम्यापादनहेवाकिनां केषांचन मतमिति ।
   Ibid., X, pp 56-57.

pounded in the *Śrīpūrvaśāstra*)[1] it, in all probability, should have been an exposition of the *Śrīpūrvaśāstra*. If it be so, the work would be identical with one *Pūrvapañcikā* included by Pandey among the works of Abhinavagupta.[2] The contention gets support if we coordinate the statement of Jayaratha on the *T.A.* 16.135-36 where Abhinavagupta dwells on the 'assignment of the passage of a syllable' (Padādhvanyāsa) in the context of 'variety of the purifiables' (Śodhyavaicitrya) under Putrakadīkṣā (initiation concerning aspirant of Putraka class) with the one in the *P.T.V.*[3] The work, as held by Pandey, might be an extremely large work if one remembers that the *M.V.V.* was a running commentary on the first verse of the *M.V.T.*[4], of course briefly incorporating the total subject matter of all the 18 chapters. Since the *P.T.V.* alludes to this text, the chronological sequence of the four works would emerge somewhat like this—*Mālinīvijayavārtika*, *Pūrvapañcikā*, *Pratyabhijñā Vimarśinī* and *Tantrāloka*. It will be proper to conclude that all these works constituted a complete whole on the Tāntrika material in a cognate field. It is significant to note that the *Mālinīvijayavārtika* was written in the same house[5] in which the *Tantrāloka* was under-

1. श्रीपूर्वशास्त्रे तेनोक्तं यावत्तेनैव नोद्धृतः
अत्र ह्यर्थोऽयमेतावत्पूर्वोक्तज्ञानवृंहितः ।
. . . . .दृष्टान्तोऽत्रनिरूपितः ॥ T.A. 23.73-75
2. Abhi., p. 37. Śrīpūrvapañcikā would be the better title.
3. वर्णमन्त्रपदरूपता शोध्यांशवृत्तिः—इत्यास्ताम्, अप्रकृतमेतत्, निर्णीतं च मयैव श्रीपूर्वप्रभृतिपञ्चिकासु । P.T.V., p. 147
4. प्रवरपुरनामधेये पुरे पूर्वे काश्मीरिकोऽभिनवगुप्तः ।
मालिन्यादिवाक्ये वार्तिकमेतद् रचयति स्म ॥ M.V.V. 2.335
5. Ibid.

taken.[1] It aimed at pleasing Śambhunātha[2] and was undertaken at the instance of Karṇa and Mandra.[3] Similar was the case with the *P.T.V.* at the time of whose writing, like the *Tantrāloka*, Abhinavagupta was under the care of Vatsalikā[4] and which was written at the request of Karṇa among others.[5] The benedictory verse is common to all the three works. The ideas that have been dealt with in one text are skipped over or just referred to in other works. It is an irony of fate that the *Pūrvapañcikā* or *Pañcikā* is perhaps lost to us.

Only one more work that is available from references is the *Prakīrṇakavivaraṇa*. Although the work is not cited by name in the *Tantrāloka*—it is alluded to as 'elsewhere' (Anyatra),[6] Jayaratha interprets the word 'Anyatra' as *Prakīrṇakavivaraṇa*. According to Abhinavagupta the causative operation (Prayojaka-vyāpāra) indicated in Sanskrit by the suffix Ṇic loses its primary meaning if it is related to the insentient prompter. The problem is: what is that constitutes the proper object of causative operation—one about which the relative action has already commenced or is yet to commence? Abhinavagupta says he has dealt with the issue in detail elsewhere, hence the reader should better not concentrate on this point here. In the *Tantrāloka* and for that matter in whole of the Abhi-

1. T.A. 37.72
2. M.V.V. 1.4
3. Ibid. 1.11
4. Ibid., concluding verse 6, p. 279.
5. P.T.V., concluding verse 7, pp. 279-80.
6. इत्थं जडेन संबंधे न मुख्या ण्यर्थसंगतिः ।
आस्तामन्यत्र विततमेतद्विस्तरतो मया ॥ T.A. 10.44
अन्यत्रेति प्रकीर्णकविवरणादौ । T.A.V., VII, p. 33

navan writings there is absolute lack of any other reference to this work. Whether the work is identical with or different from his own *Prakaraṇavivaraṇa* has been discussed elsewhere.[1] It is, however, difficult to surmise about the precise nature of its contents. However, the word 'Prakīrṇaka' stands for 'miscellaneous'. Hence Abhinavagupta appears to have focussed on several relevant miscellaneous issues which were not primarily philosophical but, all the same, carried philosophical 'implications'. Such a hypothesis appears harmonious with the admission of Abhinavagupta that philosophical implications of grammatical issues (e.g., whether an inanimate entity can be endowed with causative action) received detailed consideration in this work.

Abhinava's most works are interspersed with the sprinklings of Stotras. In the *Tantrāloka*, too, we find Abhinavagupta referring to his *Stotras* at least twice.[2] In the 26th Āhnika Abhinavagupta quotes one Āryā and two Śārdūlavikrīḍitas as the *T.A.* 26.63-65.[3] One verse is quoted again as the T.A. 29.76. But the striking point about this *Stotra* is that it has not been quoted or cited, it has rather been assimilated into the text and made part of it. Since Abhinavagupta employs the word Stotra in plural

1. Contribution of Kashmir to Sanskrit Literature (unpublished), K.S. Nagarajan, thesis submitted to the University of Poona for the degree of Ph.D., 1961, p. 356; K.T., pp. 163-64. Also See Abhi, pp. 28,38.

2. स्तोत्रेषु बहुधा चैतन्मया प्रोक्तं निजाह्निके ॥ T.A. 26.62

3. The verses have been translated by me in my unpublished postgraduate dissertation "Abhinavagupta Ke Stotra; Eka Addhyayana" (Hindi) pp. 275-76. These verses form part of Naimittika Vidhi in the *T.S.*, pp. 180-81 and one verse i.e., कृत्वाधारधरां etc. has been incorporated as *M.V.V.* 2.126.

(i.e., Stotreṣu) he seems to imply that he has been giving vent to his ideas through Stotras as and when occasion warrants so. In the *Tantrāloka* we quite often come across with such verses which are replete with intense devotion.[1] But in the absence of any definite statement to this effect we assign the sorting out of such portions to the future ventures.

Before closing the discussion on Abhinavagupta's writings let us examine an intriguing statement from him. He says that one of the secondary items namely Naimittika (occasional functions) with its varieties has been dealt with in the *Tantrasāra*.[2] The *Tantrasarā* which is another work by the same pen, resounds the statement.[3] Now the problem is that the *Tantrasāra*, as we know, is a shorter version of the *Tantrāloka* on the admission of Abhinavagupta himself.[4] In all probability the *Tantrāloka* must precede the *Tantrasāra*; how could the *Tantrāloka*, therefore, contain a reference to the *Tantrasāra*? One thing is certain that the *Tantrasāra* is posterior in chronological order—it was a summary in simple words intended to enlighten all and sundry.

1. Cp. विदितमृतिसतत्त्वाः संविदम्भोनिधाना-
दचलहृदयवीर्याकर्षनिष्पीठनोत्थम् ।
अमृतमिति निगीर्णे कालकूटेऽत्र देवा
यदि पिबथ तदानीं निश्चितं वः शिवत्वम् ॥ T.A. 28.367

2. इति नैमित्तिकं श्रीमत्तन्त्रसारे निरूपितम् ।
त्रयोविंशतिभेदेन विशेषार्चानिबन्धनम् ॥ Ibid. 28.9

3. नैमित्तिकं ज्ञानलाभः. . . . . .समयनिष्कृतिलाभः इत्येतत् नैमित्तिकं विशेषार्चाकारणम् । T.S., KSS XVII, p. 179

4. विततस्तन्त्रालोको विगाहितुं नैव शक्यते सर्वैः ।
ऋजुवचनविरचितमिदं तु तन्त्रसारं ततः शृणुत ॥ Ibid., p. 2
(Opening verse 2). Also see pp. 96-97, 98, 99, 130, 170, 186-87, 194-95.

In all likelihood it seems to be a reference to some other work of the same name. Luckily Abhinavagupta in his *P.T.V.* refers twice to this work and quotes therefrom.[1] In the same work he further quotes twice from some *Trikatantrasāra*[2]. It appears that both of these texts were identical and were, perhaps, a scriptural work, on the Trīśikā offshoot of Kaulika discipline. According to Dwivedi[3] this work is also known variously as the *Saḍardhaśāstra*, *Saḍardhasāra*,[4] *Saḍardhahṛdaya*, *Sāraśāsana* and *Sāraśāstra* etc. However, the evidence is too sketchy to hazard a definite opinion. We are, however, inclined to think that while the *Tantrasāra* and the *Trikatantrasāra* formed one unit, Saḍardhaśāstra etc. represented a separate unit standing perhaps for the *P.T.* which is reckoned as the *Trikasūtra* and *Saḍardhahṛdaya*[5] by the *Tantrāloka* itself. Sometimes these very names have

1. तथाहि श्रीतन्त्रसारे—
   त्रिशकार्थस्त्वया प्रोक्तः सार्धकोटिविस्तरः । इति । P.T.V., p. 17
   × × ×
   यदुक्तं श्रीतन्त्रसारे
   "धारयन्ति पशोः पाशान्भावान्स्वात्ममयांस्तथा ।
   विद्यामायानियत्याद्याः शोध्यास्तेन प्रयत्नतः ॥" इति । P.T.V., p. 117
2. अतएव तथाविधबीजकुसुमैकघनभावशिवशक्तिसंघट्टः स्वयं स्वात्मनैव पूज्य इति इत्युपदिष्टम् श्रीत्रिकतन्त्रसारे—
   "शिवशक्तिसमापत्त्या शिवशक्तिघनात्मकः ।
   शिवशक्तिसमापत्तित्रिकं संपूजयेत्परम् ॥" इति । Ibid, p. 184
   × × ×
   एवमानन्दयोग एव हृदयपूजा, यथोक्तं त्रिकतन्त्रसारे
   "आनन्दप्रसरः पूजा तां त्रिकोणे प्रकल्पयेत् ।
   पुष्पधूपादिगन्धैस्तु स्वहृत्संतोषकारिणीम् ॥ इति । Ibid, p. 223
3. Vide Upodghāta, pp. 39-40
4. T.A. 12.15
5. Ibid. 31.54

been used to refer to the *Tantrāloka* also.[1] In the absence of conclusive denotation, it will be better to leave the things as they are at the moment.

If we shift from the *Tantrāloka* to the material in Jayaratha we are likely to conclude that Abhinavagupta undertook one more book called the *Anupratyabhijñā*.[2] On a closer scrutiny the view cannot be conclusively maintained, because much will depend on how we construe the phrase "Anenaiva"[3] i.e., as qualifying 'Anupratyabhijñākṛtā or 'Abhiprāyeṇa'. In view of the obvious contextual emphasis sought to be laid down by Jayaratha, construing Anenaiva with Abhiprāyeṇa seems more logical. On such a view Anupratyabhijñā will not tend to be Abhinavagupta's but rather someone else's work. Our other informations about this work and its author are practically nil.

(III) *Methodology*

The undertaking of the *Tantrāloka* was a very ambitious, massive and intricate project for Abhinava. Covering the vast panorama of the anarchous tantric literature of varying hues was no mean task. It appears that Abhinava evolved certain guiding principles, criteria and methods to handle the mate-

1. See Upodghāta to N.S.T., Dwivedi, p. 37.
2. Vide K.T., p. 160. We revise our opinion as expressed there as per ensuing discussion. Also see Upodghāta, p. 17
3. यदुक्तं श्रीप्रत्यभिज्ञाकृता—"तत्र त्वर्पकादुपाधेस्तदाकारत्वं, चित्तत्वस्य तु निजैश्वर्यात् ।" इति । अनुप्रत्यभिज्ञाकृताऽप्यनेनैव अभिप्रायेण,
नाथ त्वया विना बिम्बं स्वच्छे स्वात्मनि दर्शितम् ।
प्रसेना दर्पणेनैव प्रभावाद्भावमण्डलम् ॥" इत्याद्युक्तम् ॥
T.A.V., II, pp. 72-73

rial in hand in such a manner as to weave a well-knit and coherent pattern. It is really amazing to see a subtle unity of purpose and presentation permeating the whole of the *Tantrāloka* without affecting the diversity of content and treatment.

(a) GUIDING PRINCIPLES OF EXPLANATION

Of all the characteristics of the *Tantrāloka*, the two are the most prominent—it is a comprehensive compendium and a glossorial treatise. Fused together they put the *Tantrāloka* in proper focus—it is a masterly compendium written in a glossorial style. As is quite usual with Abhinava, he does not keep us in suspense about his guiding principles. He devotes 10th and 11th ancillary topics—methods of explanation and listening respectively—under Naimittika Vidhi (28th Āhnika) and spells out the following imperatives of explanation relying upon the authority of the *Devyāyāmala Tantra*[1]—

1. सूत्रपदवाक्यपटलग्रन्थक्रमयोजनेन सम्बन्धात् ।
अव्याहृतपूर्वापरमुपवृह्य नयेत वाक्यानि ॥
मण्डूकप्लवसिंहावलोकनाद्यैर्यथायथं न्यायैः ।
अविहृतपूर्वापरकं शास्त्रार्थं योजयेदसङ्कीर्णम् ॥
तन्त्रावर्तनबाधप्रसङ्गतर्कादिभिश्च सन्न्यायैः ।
वस्तु वदेद् वाक्यज्ञो वस्त्वन्तरतो विविक्ततां विदधत् ।
यद्यत्व्याहृतिपदवीमायाति तदेव दृढतरैर्न्यायैः ।
बलवत्कुर्याद्दूष्यं यद्यप्यग्रे भविष्यत्स्यात् ॥
दृढरचितपूर्वपक्षप्रोद्धरणपथेन वस्तु यद्वाच्यम् ॥
शिष्यमतावारोहति तदाशु संशयविपर्ययैर्विकलम् ॥
भाषा न्यायो वादो लयः क्रमो यद्यदेति शिष्यस्य ।
सम्बोधोपायत्वं तथैव गुरुराश्रयेद्व्याख्याम् ॥ T.A. 28.400-405

Jayaratha adds—"यागत्रयात्मकपौर्णमासाङ्गप्रयाजानुयाजवदेकमनेकसाधारणं तन्त्रम् । अवधातादेरिव यावद्द्रव्यमसकृत्प्रयुक्तिरावर्तनम् । चमसगोदोहनादिवदसक्तप्रतिषेधो बाधः । पशुपुरोडाशवत् परमध्यपातिनो निजतन्त्रनैरपेक्ष्येण

(i) Sentences must be interpreted keeping in view the total textual perspective and their consistent construction must take into account the aphorism, phrase, sentence, chapter and section of the text, etc.

(ii) For lucid perspectival interpretation selective handling of the material or its over-all viewing may be resorted to as demanded by the occasion.

(iii) The item under reference is to be distinguished from other objects by resorting to various methods defined by common application (Tantra), exclusive application (Āvartana), negation (Bādha), contextual or incidental discussion (Prasaṅga) and exploration of the potential options (Tarka) as well as transference of one attribute to another (Atideśa).

(iv) Each utterance must be vigorously subjected to scrutiny and the opposite view, though to be denounced later, ought to be fortified with stronger arguments.

(v) The substantiation of the relative issue by demolishing the strongly conceived prima facie defence leads to quicker grasp free from suspicions and contrary ideas.

परकीयेनैव तन्त्रेण सम्पादनं प्रसङ्गः। संशयनिर्णयान्तरालवर्ती भवितव्यतात्मकः प्रत्ययस्तर्कः। आदिशब्दादतिदेशादयः ...... भाषा संस्कृतादिरूपा षोढा भिन्ना। न्यायः प्रागुक्तो लौकिकः शास्त्रीयो वा। वादस्तत्त्वनिश्चयफलरूपः पक्षप्रतिपक्षपरिग्रहः। लयो व्याख्येयवस्तुनिष्ठतल्लीनतात्मा व्याख्यानाभ्यासः। क्रमः पाठार्थपरिपाटीविशेषः। T.A.V., XI, pp. 172-174

It may, however, be noted in passing that the *T.S.* substitutes Prasaṅga and Tarka with Samuccaya (conjunction or aggregation) and Vikalpa (option). Abhinava does not explain these words. M.R. Shastri in his editorial footnote (p. 189) adds—अनेकक्रियाकारकसंबंधः समुच्चयः, शब्दज्ञानानुपाती वस्तुशून्यो विकल्पः।" Collective presentation of similar instances and statement of an optional instance, however, seem to be better explanations.

(vi) Linguistic variants (Bhāṣā), classical and conventional rules (Nyāya), close grasp of the pros and cons leading to conclusive appreciation of a theme (Vāda), regular homework at the theme (Laya), particular manner of textual interpretation (Krama)—these are the several alternatives out of which a teacher is supposed to employ one he finds most conducive and convenient for enlightening his student.

As an addendum another remark from Abhinava in some other text[1]—we are committed to confine ourselves to the pages of the *Tantrāloka* alone—may appear beneficial to refer to. The author of a scholastic treatise, according to him, has a multi-directional going—something he has to condense, something to enlarge, something he has to insert and something to skip. It is only then that he becomes a Śāstrakāra and is able to communicate adequately.

(b) MULTI-TIER HANDLING OF THE SOURCE MATERIAL

It is interesting to see how Abhinava employs all these—and many more norms—in his *Tantrāloka*. Quite in line with his extensive treatment his method has several tiers and we now propose to take an account of them. One, however, must be cautious that Abhinava has an extremely complex style serving various ends at a time, hence certain amount of overlapping will be unavoidable. The *Tantrāloka* being a digest of the Tantras the first thing that arrests our attention is his mathodical handling of the source

1. संकोच्य किंचिदिह किंचिदथ प्रसार्य
प्रक्षिप्य किंचिदिव किंचिदथाप्यपास्य ।
विद्वांज्जनो भवतु संप्रति शास्त्रकृच्च
सम्यकप्रचारणविधिः स हि जन्म तस्य ॥
I.P.V.V., III, p. 404 (concluding verse 7)

material. In this area again his role is manifold. He has to identify the sources, make his pick, scrutinize it and then edit the same before it is reduced to writing. As we shall see later in detail he first sorts out the source material under three heads—(1) basic, (2) general and (3) specific. For instance, the *M.V.T.* is the basic source, the *SV.T.* and *Sp.K.* are the general sources and the remaining are the specific sources pertaining to the specific items. In culling material from them his first criterion is utility (upayoga)[1]. Even if a thing has been discussed at length in the original sources, Abhinava would avoid touching upon it if it does not serve the purpose in hand. The notion of utility includes that of relevance as well. Abhinava, though, categorically dispels doubts regarding his capacity for an elaborate treatment, he would scrupulously restrict himself to the relevant material[2] and move ahead. Abhinava's third criterion is to conform to the factual position. Even though a specific treatment may sometimes look at variance with his known stand, he would not feel shy of recording the same.[3] His fourth guiding principle behind a specific selection is its consistency with the general theme. Sometimes a text (the *M.V.T.* in this case) that may be wholly relevant as being advocate of a

1. श्रीमत्त्रैशिरसे तच्च कथिते विस्तराद्बहु ।
इह नो लिखितं व्यासभयाच्चानुपयोगतः ॥ T.A. 3.256-57
2. स च नो विस्तरः साक्षाच्छक्यो यद्यपि भाषितुम् ।
तथापि मार्गमात्रेण कथ्यमानो विविच्यताम् ॥ Ibid. 10.153
Jayaratha explains मार्गमात्रेण as दिङ्मात्रेण । T.A.V., VII, p. 107
3. तथापि वस्तुसत्तेयमिहास्माभिर्निरूपिता T.A. 19.219
Mark the words इह अस्माभिः and also the prefatory remark of Jayaratha—ननु यद्येवं तत् कथं भोक्तृभोग्ययोर्युगपदुत्पादो भवतैव उक्तः, इत्याशङ्क्याह । T.A.V., VI, p. 175

consistent theory is quoted at random only to highlight its uniform approach.[1] His choice is quite deliberate being invariably guided by the twin canons of consistency and relevance and in so doing he would not desist from rearranging the whole thing.[2] This will perhaps explain the two conflicting approaches in the 16th and 19th Āhnikas. It is the demand of relevance that they, though opposed to one another, fit in the two different chapters dealing with the 'assignment of purifying Mantras' in respect of the 'purifiable categories' and the 'assignment of words' in respect of the 'instant passing away' respectively.[3] His unflinching faith in relevance and utility is further exemplified by his handling of Dhyāna (meditation) —a sub-upāya under Āṇava. Āṇava-upāya in a sense is a series of sub-upāyas where, as per agamic order, Uccāra comes first followed by Karaṇa, Dhyāna and Varṇa respectively. Abhinava here interferes with the agamic sequence and places Dhyāna in the beginning to be followed by Uccāra, Karaṇa and Varṇa in that succession owing to their respective superior efficacy.[4]

1. अष्टादशपटलस्य एकवाक्यतां दर्शयितुमालूनविशीर्णतया अयं ग्रन्थः संवादितः। T.A.V., III, p. 114
2. एतच्च यद्यपि श्रीस्वच्छन्दे त्रिविधादहंकारादनन्तरमुक्तं तथापि इह विकार-षोडशकसाजात्येनैव व्याख्यातम्। Ibid. V, p. 199
3. केवलशोधकमन्त्रन्यासाभिप्रायतो महादेवः।
तत्त्वक्रमोदितमपि न्यासं पुनराह तद्विरुद्धमपि ॥ T.A. 16.231
Jayaratha adds महादेवो हि शोध्यानां षट्त्रिंशत्तत्त्वानां क्रमेण तन्न्यासपुरःसरीकारेण उदितमपि शोधकमन्त्रन्यासाभिप्रायेण पुनस्तद्-विरुद्धमपि एकान्नविंशतेः (19th Āhnika devoted to सद्य उत्क्रान्तिनिरूपण) पदानां न्यासमाह तदन्यथात्वेनापि अकथयदित्यर्थः।
T.A.V., X, p. 89
4. उच्चारकरणध्यानवर्णैरेभिः प्रदर्शितः ॥
अनुत्तरपदप्राप्तावभ्युपायविधिक्रमः।

One of the reasons for selective treatment lies in the difficulty in understanding the original source. He prefers dealing with the incomprehensible material omitting the easier one.[1] But that does not mean he would compromise authenticity for convenience. He would not commit an agamic source even when he is sure of its stand, to a particular thesis, if the same has not been unequivocally propounded.[2] Thus while authenticity guides enumeration, easy comprehension guides omission. According to Jayaratha one of the criteria that guided the selective treatment was practicability and general applicability. It is possible he might have propounded different views of different people in some other writings, but it is impossible and impractical to take cognizance of all the views at one place.[3] Notwithstanding adherence to these

---

अकिंचिच्चिन्तनं वीर्यं भावनायां च सा पुनः ॥
ध्याने तदपि चोच्चारे करणे सोऽपि तद्ध्वनौ ।
स स्थानकल्पने बाह्यमिति क्रममुपाश्रयेत् ॥ T.A. 5.155-57

Jayaratha supplies the proper context—

ननु उच्चारादीनाम् आगमेऽप्यनेनैव क्रमेण पाठः इति कथमिह तदुल्लङ्घनेन ध्यानोपक्रममेषां निर्देशः कृतः इत्याशंक्याह......एवं पूर्वं पूर्वमुत्तरत्र वीर्यमिति पाठक्रममपहाय......अर्थक्रमावलम्बनेन अन्यथैवं निर्देशः कृतः ।
T.A.V., III, pp. 468-469

1. शेषास्तु सुगमरूपाः शब्दास्तत्रार्थमूहयेदुचितम् ॥ T.A. 9.88

2. अनया तु दिशा प्रायः सर्वभेदेषु विद्यते ॥
भेदो मन्त्रमहेशान्तेष्वेष पञ्चदशात्मकः ।
तथापि स्फुटताभावात्सन्नप्येष न चर्चितः ॥ Ibid. 10.183-84

Abhinava says, although the thirteenfold character is also possible in water, like earth, the same has not been propounded as it has not been clearly, unambiguously, discussed in the *Śrīpūrvaśāstra*.

3. अत्र च चतुर्भिरङ्गुलैः......इति । यत्पुनरनेन पञ्चिकायां व्याख्यातं ......तत् तत्त्वक्रमसाम्यापादनहेवाकिनां केषांचन मतमिति । नहि सर्वसर्विकया एतदापादयितुं पार्यते इति किमशक्यार्थाभिनिवेशेन ।
(Comm. on T.A. 16.135-138). T.A.V., X, 11.56-57

norms occasionally, though sparsely, there appears to be an element of casualness in Abhinava's treatment. At such places Abhinava does not go deep, but restricts himself to the surface material. For example, Ananta, the presiding deity of the earthy regions (regions finding berth in the category called earth), is depicted as seated on a boat 'within' waters.[1] Now the word 'within' (Antāḥ) is either interpreted as 'residing above' (i.e., outside) or as 'gradual presence' (of 100 Rudras beginning with Ananta) but in no case as 'inside'. Why did Abhinava, instead, not choose a clearer expression to avoid likely confusion? Jayaratha suggests that as Abhinava's main preoccupation was to produce a compendium he made a cursory choice of the material as it appeared on the face of it, if it did not affect his logical position. This type of choice has been designated as 'expanded' or 'shallow'[2] (Uttāna) and Abhinava takes recourse to it several times. Reasons of space and fear of unwieldy size of the text also placed certain constraints on Abhinava in the final selection of his material.[3] But such a situation is consequent upon one of the three courses adopted by Abhinava—(1) He has already dealt with the similar material from other sour-

1. नेता कटाहरुद्राणामनन्तः कामसेविनाम् ।
पोतारुढो जलस्यान्तर्मद्यपानविघूर्णितः ॥ T.A. 8.21

2. जलस्यान्तरित्यर्थात् तदुपरि संस्थितः । .... क्रममात्रमेवाभिधित्सितं न त्वन्तर्बहीरूपत्वमपि .... । ....एवं ....इत्यादावपि व्याख्येयम् । एतच्च उत्तानतयैव गृहीत्वा संग्रहकाराः प्रवृत्ताः, इति तत्र तथाभ्यधुः, येनास्य अन्तरवस्थाने भ्रान्तिबीजत्वं प्ररूढम् । T.A.V., V, pp. 14-19

3. Cp. अनयैव दिशा नेयं मतङ्गकिरणादिकम् ।
ग्रन्थगौरवभीत्या तु तल्लिखित्वा न योजितम् ॥
T.A. 13.284; also see the fn. 2 on p. 67 supra.

ces and candidly admits existence of the additional connected material which he has not deliberately used. In this context he occasionally advises the reader to refer to the original text itself;[1] (2) Sometimes he implies that his treatment is strictly confined to the basic sources and further reference to other sources will add only unnecessary bulk to the work;[2] (3) A thing may be relevant and contextually justifiable to refer to, but it leads to innumerable varieties depending upon the individual preferences. For example, in the *M.V.T.* (Śrīpūrvaśāstra) elemental submergence (Bhautāveśa) finds place after fifty varieties of Rudraśakti-samāveśa, but Abhinava though admitting its relevance and utility chooses to skip it.[3] But he continues to have an open mind. As and when he finds his 'basic' sources less vocal, he does not shirk laying his hands on other cognate sources.[4]

1. Cp. इत्यादिगह्वरोक्तं तत एव पठेद्बहु । T.A. 28.226
Jayaratha remarks—तत एव बहु पठेदिति अस्माभिस्तु ग्रन्थविस्तरभयान्न पठितमित्यभिप्रायः । T.A.V., XI, p. 89

2. Cp. प्रत्येकवर्णगोऽप्युक्तः सिद्धयोगीश्वरे मते ॥
देवताचक्रविन्यासः स बहुत्वान्न लिप्यते । T.A. 30.25-26
Jayaratha's observation is important—
बहुत्वादिति ग्रन्थविस्तरभयादिति प्रक्रान्ते श्रीपूर्वशास्त्रे हि एतत्पूजनं न आम्नातम् इत्याशयः । T.A.V., XII, pp. 187-88

3. रुद्रशक्तिसमावेशः पञ्चधा ननु चर्च्यते ।
कोऽवकाशो भवेत्तत्र भौतावेशादिवर्णने ॥
प्रसंगादिति चेत्समाधिः संभवन्नयम् ।
नास्माकं मानसावर्जी लोको भिन्नरुचिर्यतः ॥ T.A. 1. 192-93

4. Vide इह (अप्तत्त्वे भुवनेशाष्टकताप्रसंगे) श्रीस्वच्छन्दशास्त्रानुसारं प्रक्रमेऽपि (श्री) पूर्वशास्त्रप्रक्रियया एषां पाठे, अयमाशयो—यदेतदेव भुवनेशाष्टकमप्तत्त्वे सर्वागमेषु प्रधानतया उक्तम् इत्यत एव प्रतिष्ठायाम् एतदाद्यष्टकसप्तकस्वीकारेणैव सर्वत्र भुवनानां संकलनम् । T.A.V., V, p. 145

(c) Interpretation and its norms

Likewise Abhinava has tried to fashion a model for interpreting the source material. In all his writing Abhinava's obsession with three aims is obvious. They are (1) authenticity (2) unambiguity and (3) communicability. First of all, therefore, he tries to find out the meaning of the word employed, then grapples with the sentence[1] and then discovers its implication[2] and if the same still lacks in clarity, he picks up a suitable illustration.[3] While looking for denotation of a word he tries to fix up a modality for interpretation—whether it is to be explained literally,[4] etymologically or by implication. Sometimes even if some scriptural authority on an etymology or linguistic construction is not readily available, Abhinava would like one to exercise one's common sense, as it is not always possible to lay down everything in a book.[5] He always calls upon the intelligent reader to make his own guesses and draw inferences from a logical construction of the source texts, even if there is no explicit averment.[6] Abhinava is very methodical and meticulous. In interpreting a text he first decides upon the reading and critically edits it, if there are more readings than one or if there is confusion or

1. पदार्थयोजनानन्तरं वाक्यार्थमपि योजयितुमाह। T.A.V. I, p. 206
2. एवमेतत्पदार्थद्वारेण व्याख्याय तात्पर्यमुखेनाप्यभिधत्ते । ननु विसर्गशब्दो शक्तौ केन निमित्तेन प्रवृत्तः. . . . . Ibid. II, p. 99
3. इत्याशंकां दृष्टान्तोपदर्शनद्वारेण उपशमयति Ibid., II, p. 146
4. इह सर्वत्र शब्दानामन्वर्थं चर्चयेद्यतः। T.A. 6.30
5. cp. अतोऽध्वशब्दस्योक्तेयं निरुक्तिर्नोदिताऽपि चेत्।
क्वचित्स्वबुद्ध्या साप्यूह्या कियल्लेख्यं हि पुस्तके॥ T.A. 6.33
6. cp. इत्येवं शुद्धतत्त्वानां सृष्ट्या शिष्योऽपि तन्मयः।
भवेद्ध्येतत्सूचितं श्रीमालिनीविजयोत्तरे॥ Ibid.17.111

(c) INTERPRETATION AND ITS NORMS

Likewise Abhinava has tried to fashion a model for interpreting the source material. In all his writing Abhinava's obsession with three aims is obvious. They are (1) authenticity (2) unambiguity and (3) communicability. First of all, therefore, he tries to find out the meaning of the word employed, then grapples with the sentence[1] and then discovers its implication[2] and if the same still lacks in clarity, he picks up a suitable illustration.[3] While looking for denotation of a word he tries to fix up a modality for interpretation—whether it is to be explained literally,[4] etymologically or by implication. Sometimes even if some scriptural authority on an etymology or linguistic construction is not readily available, Abhinava would like one to exercise one's common sense, as it is not always possible to lay down everything in a book.[5] He always calls upon the intelligent reader to make his own guesses and draw inferences from a logical construction of the source texts, even if there is no explicit averment.[6] Abhinava is very methodical and meticulous. In interpreting a text he first decides upon the reading and critically edits it, if there are more readings than one or if there is confusion or

1. पदार्थयोजनानन्तरं वाक्यार्थमपि योजयितुमाह । T.A.V. I, p. 206
2. एवमेतत्पदार्थद्वारेण व्याख्याय तात्पर्यमुखेनाप्यभिधत्ते । ननु विसर्गशब्दो शक्तौ केन निमित्तेन प्रवृत्तः. . . . . Ibid. II, p. 99
3. इत्याशंकां दृष्टान्तोपदर्शनद्वारेण उपशमयति Ibid., II, p. 146
4. इह सर्वत्र शब्दानामन्वर्थं चर्चयेद्यतः । T.A. 6.30
5. cp. अतोऽध्वशब्दस्योक्तेयं निरुक्तिर्नोदिताऽपि चेत् ।
क्वचित्स्वबुद्धया साप्यूह्या कियल्लेख्यं हि पुस्तके ॥ T.A. 6.33
6. cp. इत्येवं शुद्धतत्त्वानां सृष्ट्या शिष्योऽपि तन्मयः ।
भवेद्ध्येतत्सूचितं श्रीमालिनीविजयोत्तरे ॥ Ibid.17.111

difference of opinion.[1] He further examines the various interpretations already offered and finally puts his stamp on one. In agamic circles there was a dispute as to whether Avyakta springs from Māyā or Kalā. While the *Rauravasaṁgraha* of Bṛhaspati subscribed to the former premise, the *Śrīpūrvaśāstra* swore by the latter. Abhinava sides with the *Rauravasaṁgraha* and declares all other alternative views as inconsistent and misleading.[2] In fact he seems to have an air of finality about his interpretation. In the process of interpretation he sometimes replaces the original agamic phrase thereby eliminating confusion and according proper meaning to both at the same time.[3] He then identifies the difficult portions. Sometimes it is a word[4] and sometimes it is a sizable part of the text. In the latter case he will leave out the easy portion and take up the difficult one. This offers one of the reasons why Abhinava calls his *Tantrāloka* as the *Vārtika*. In this connection a reference may be made to the *Tantrāloka* 8.171-178

1. इह सर्वत्र भुवनेश्वराणाम् आदिग्रहणेनैव प्रक्रान्तोऽपि गंग्रहे स्वकण्ठेनैव पाठेऽयमाशयो—यदत्र बहूनि शास्त्रान्तरेषु अराभञ्जरानि पाठान्तराणि संभवन्ति—इति श्रोतॄणां भाभूत्संमोहः। T.A.V., V, p. 186
2. तत एव निशाख्यानात्कलीभूतादलिङ्गकम् ॥
इति व्याख्यास्मदुक्तेऽस्मिन् सति न्यायेऽतिनिष्फला। T.A. 9.41-42
Jayaratha explains निशाख्यानात् as मायाख्यात् तत्त्वात् and अलिङ्गकम् as अव्यक्तम्. His prefatory remark is important—
अतएव च एवं विसंवादाशङ्कया अत्र यदन्यैरन्यथा व्याख्यातं तदप्रयोजकमेव, इत्याह
T.A.V., VI, p. 41
3. Vide धारिकाप्यायिनी बोद्ध्री पवित्री चावकाशदा ॥
T.A. 11.33
Jayaratha comments on the word—
पवित्री—"पूञ् पवने" इत्यस्य ह्ययं प्रयोगः। उत्पूयिनी तु ऐशः पाठः।
T.A.V., VII, p. 30 (11th Āh)
4. Vide शेषास्तु सुगमरूपाः शब्दास्तत्रार्थमूहयेदुचितम् T.A.9.88

where Abhinava devotes full eight verses to the explanation of the 1st of the two verses quoted by him earlier (*T.A.* 8.169-170) from the *Raurava Vṛtti* verbatim, as he felt it might be difficult to comprehend[1] otherwise. Since he does not want to leave anything at the mercy of an unintelligent reader, he once even cites a long portion (*T.A.* 13.164-195) from the *Nandīśikhātantra* word by word so that even an ordinary reader may be able to grasp the proper import.[2] He then, for a proper interpretation, sets upon both the stages of textual investigation—internal as well as external. In the first instance he analyses the whole text and arranges the entire subject-matter in a logical order and in the second he contrasts and compares the basic sources with the cognate sources and also the cognate sources with the basic ones so as to get a clearer and more detailed picture of the issues at hand. For example, in the 13th[3] and 15th[4] Āhnikas

1. इत्याशङ्क्याह्. . .तद्ग्रन्थमेव पठति. . .तत्राद्यं श्लोकं विषमत्वात् स्वयमेव व्याचष्टे, द्वितीयस्तु सुगमत्वात् स्वयं न व्याकृतः ।
T.A.V., V, pp. 122-128

2. श्रीमन्नन्दिशिखातन्त्रे वितत्यैतन्निरूपितम् ॥
प्रश्नोत्तरमुखेनेति तदभग्नं निरूप्यते । T.A. 13.163-64
... ...
इत्येष पठितो ग्रन्थः स्वयं ये बोद्धुमक्षमाः ।
तेषां शिवोक्तिसंवादाद् बोधो दाढ्र्यं व्रजेदिति ॥ Ibid. 13.196

3. एवं प्राग्विषयो ग्रन्थ इयानन्यत्र तु स्फुटम् ।
ग्रन्थान्तरं मध्यतीव्रशक्तिपातांशसूचकम् ॥ T.A. 13. 212
... ...
स इत्यन्तो ग्रन्थ एष द्वितीयविषयः स्फुटः ॥
अन्यस्तु मन्दतीव्राख्यशक्तिपातविधिं प्रति । Ibid. 13.216-17
... ...
अन्ये यियासुरित्यादि ग्रन्थं प्राग्ग्रन्थसंगतम् ॥
कुर्वन्ति मध्यतीव्राख्यशक्तिसंपातगोचरम् । Ibid. 13.246-47
तमाराध्येति तु ग्रन्थो मन्दतीव्रैकगोचरः ॥ Ibid. 13.253

4. न चाधिकारिता दीक्षां विना योगेऽस्ति शांकरे ।
न च योगाधिकारित्वमेकमेवानया भवेत् ॥

Abhinava makes a first hand, direct analysis of the contents of the *Śrīpūrvaśāstra* and while reconciling the whole text, he even pin-points the textual portions that supposedly have bearing on the relevant theses (here 'descent of grace' and 'initiation' respectively) being propounded. The second phase (i.e., external) of his enquiry is seen where he abides by the authority of the *Nandiśikhātantra*[1] or *Svacchandatantra* when he finds it more comprehensive but quite in tune with his basic scripture the *M.V.T.*[2] The moment he notices variation, he strikes a note of caution and amends his treatment accordingly. In pursuance to this he discusses five gross elements (constituting physiological fetters) not after threefold egoity, as is done in the *Svacchandatantra,* but as constituting sixteen modifications of Prakṛti.[3]

(d) PRESENTATION : MULTI-ENDED STYLE

There is a system about his presentation also. The

अपि मन्त्राधिकारित्वं मुक्तिश्च शिवदीक्षया ।
इत्यादि मालिनीवाक्यं साक्षान्मोक्षाभ्युपायता ॥
दीक्षायाः कथिता प्राच्यग्रन्थेन पुनरुच्यते ।
पारम्पर्येण संस्कृत्या मोक्षभोगाभ्युपायता ॥ T.A. 15.4-7

The same thing he does in connection with the *Mataṅga śāstra.*
See सम्यग्ज्ञानस्वभावा हि विद्या साक्षाद्विमोचिका ॥
उक्तं तत्रैव तत्त्वानां कार्यकारणभावतः ।
हेयादेयत्वकथने विद्यापाद इति स्फुटम् ॥ Ibid. 15.9-10

1. ननु श्रीपूर्वशास्त्रमधिकृत्य इदम् (i.e. प्रातिभेन शंका शाम्यते) उच्यते इत्युपक्रान्तं, तत्किमिह श्रीमन्नन्दिशिखाभवान्तरग्रन्थार्थकथनेन इत्याशङ्क्याह—
एनमेवार्थमन्तःस्थं गृहीत्वा मालिनीमते ॥ Ibid. 13.199
मालिनीमते निरूपितम् इति प्राच्येन संबंधः । T.A.V., VIII, p. 127

2. Vide ibid, V, p. 145.

3. एतच्च यद्यपि श्रीस्वच्छन्दे त्रिविधादहंकारादनन्तरमुक्तं तथापि इह विकारषोडशकसाजात्येनैवं व्याख्यातम्। T.A.V., V, p. 199

first thing that appeals even to a casual reader is awareness of this mission that is reflected in his style. He conceives the *Tantrāloka* as an organic whole and every section is so interwoven in order to serve a continuing integrated purpose that it is difficult to view one section in complete isolation from the other. He adopts twofold strategy to achieve this objective—one, notwithstanding his commitment to contextual relevance Abhinava does not consolidate his treatment of a particular issue at one place, instead he spreads it over several places catering for the demand of related issues;[1] two, he lets one chapter slide into the next and thereby maintains the structural unity. The second strategy is called Sañcaya Nyāya (i.e., analogy of an aggregate or accumulation) by Jayaratha,[2] where the first half of the concluding verse in every chapter marks the end of the current chapter

1. For example, Karaṇas (Karaṇa means 'intelligent practice' —करणं सप्तधा प्राहुरभ्यासं बोधपूर्वकम्— T.A. 5.129) which ought to have been exhausted under Āṇava-upāya (5th Āhnika) are discussed in at least five different chapters namely 11th, 15th, 16th, 29th and 32nd. Similarly, one of the ancillary issues called Paratattvāṇtaḥpraveśalakṣaṇāni was a proper topic under Kulopāya (3rd and 29th Āhnikas) but which has been considered under Āṇava-upāya. Abhinava and Jayaratha, who closely follows him, no doubt have their justifications but they only strengthen our contention that the *Tantrāloka* has to be looked into as a 'whole'. See Jayaratha—

ननु भेदप्राणविकल्पसंस्काराधायित्वत्वाद् बुद्धिध्यानादीनां स्पष्टमेवाणवोपायत्वम् इति युक्तमत्र तदभिधानम्, परतत्त्वान्तःप्रवेशलक्षणः पुनरयमुपायो निर्विकल्पस्वरूपत्वान्न तथा, इति कथमस्यात्राभिधानम् ? इत्याशंक्याह—

T.A.V. III, p. 433

2. इह आह्निकादाह्निकान्तरस्य संचयन्यायेन परस्परमनुस्यूततां दर्शयितुम् एकेनैव श्लोकेन तत्पर्यन्तप्रारम्भयोरुपसंहारक्रमौ करोति इति अस्य ग्रन्थकारस्य शैली इति। T.A.V., I, p. 309

while the second half the beginning of the next chapter. He breaks this rule only once at the end of the 36th chapter where he uses one single half to denote conclusion and commencement both.[1] The third connected strategy aims at complete fusion of the quoted agamic text in the body of the *Tantrāloka*. But for Jayaratha we would never know what is the precise source material and what is Abhinava's treatment of it. Quite often we know it from Jayaratha's obvious comments and sometimes by contrasting it against the excerpts cited from the original by Jayaratha. For the sake of clarity we cite just one example in the footnote below.[2]

This fusion of original, however, with his own treatment is Abhinava's peculiar tool which he has used with master precision and canny skill to serve diverse ends and is not so simple a mechanism as it sounds at the first instance. As we have already seen, Abhinava (i) sometimes simply refers to the text[3], (ii) sometimes reproduces agamic authority[4]

1. इह आह्निकादाह्निकान्तरस्य परस्परमनुस्यूततां दर्शयितुम् आद्यन्तयोरेकेन श्लोकेन पृथगुपसंहारोपक्रमयोरुपनिबन्धेऽपि सांप्रतं ग्रन्थान्ते तदाश्लेषमत्यन्तमवद्योतयितुमेकेनैव अर्धेन युगपत्तदुपनिबन्ध इति । T.A.V., XII, p. 390

2. The text of the *Tantrāloka* runs as

तदैव मोक्ष इत्युक्तं धात्रा श्रीमन्निशाटने ॥
विकल्पयुक्तचित्तस्तु पिण्डपाताच्छिवं व्रजेत् ।
इतरस्तु तदैवेति शास्त्रस्यास्य प्रधानतः ॥ T.A. 1.50-51

Compare with the corresponding extract from the *Niśāṭana* as quoted by Jayaratha—

"विकल्पयुक्तचित्तस्तु पिण्डपाताच्छिवं व्रजेत् ।
विकल्पहीनचित्तस्तु ह्यात्मानं शिवमव्ययम् ॥
पश्यते भावशुद्ध्या यो जीवन्मुक्तो न संशयः ।" T.A.V., I, p. 84

3. उपायभेदान्मोक्षेऽपि भेदः स्यादिति मूढधीः । T.A. 1.165

4. तत्रत्यमेव ग्रन्थं पठति T.A.V., I, p. 202 (T.A. 1.168-170 is a reproduction from the M.V.T.)

verbatim, (iii) sometimes elects to present a gist in his words[1] and (iv) sometimes partly quotes and partly summarizes.[2] Each one of these alternatives is purpose-oriented. In quoting directly he is guided by his desire to remove confusion.[3] When he employs his own language, it is either in order to summarize[4] or to introduce next topic[5]/matter/text after incorporating relevant material from the authority concerned. Sometimes, while retaining the original Āgama intact, Abhinava reverses the order of subject and predicate and thereby tries by implication to uphold his stand as he has done in the case of the *Mataṅga Āgama*.[6] In modifying the quoted authority sometimes certain altogether different considerations have weighed. For instance, he alters the text of the *Śrīpūrvaśāstra* from 'Na dvaitam nāpi cādvaitam' to 'Na dvaitaṁ nāpi cādvyayam' (*T.A.* 4.106) just for metri-

1. एतदेवार्थद्वारेण दर्शयति Ibid., II, p. 121 (introducing T.A. 3.115 which refers to the *Bhagvadgītā*)

2. तत्रत्यमेव ग्रन्थमर्थतः शब्दतश्च पठति T.A.V. XIII, p. 150 (Reference is to the *Śrīgahvara Tantra* in T.A. 29. 240-41)

3. स्वकण्ठेनैव पाठेऽयमाशयो.....इति श्रोतृणां मा भूत्संमोहः इति । Ibid., V, p. 186

4. Cf. Jayaratha on T.A. 1.75-76—एतत्प्रश्नार्थं एव ग्रन्थकृता संक्षेपचिकीर्षया स्ववचसोपनिबद्धः Ibid., I, p. 117

5. Cf. Jayaratha on T.A. 1.84-86—एतदेव च "अथवा ...." इत्यादि "स्थिति ..." इत्यन्ततत्रत्यग्रन्थार्थगर्भीकारेण ग्रन्थान्तरमुपक्षेप्तुकामो ग्रन्थकारः स्वोक्त्या योजयति "तस्य सर्वं प्रसिध्यति" इति Ibid., I, p. 130

6. तदुक्तं श्रीमतङ्गादौ स्वशक्तिकिरणात्मकम् ।
अथ पत्युरधिष्ठानमित्याद्युक्तं विशेषणैः ॥ T.A. 1.202

Jayaratha's remark is significant अथ पत्युरधिष्ठानं स्वशक्तिकिरणात्मकम् इत्येवंपाठः ऐशः, ग्रन्थकृता पुनरेवं विध्यनुवादभावदर्शनार्थम् अन्यथा पाठः कृतः T.A.V., I, p. 228; also see व्यत्यासपाठे च अयमाशयः—यत् उपायोपेयादिना द्वारद्वारिभावेन शाम्भवोपाये एव प्राधान्येन विश्रान्तिः । Ibid., I, p. 203

cal propriety.[1] Likewise, Abhinava's omissions or extremely brief treatments are equally pregnant with suggestion. He omits an item or deals in brief with it if he finds its meaning obvious.[2] Specific items are omitted to enlarge the scope or application of the relative subject matter. Abhinava, for example, presents the *Śivatanuśāstra* as propounding the contents of the *Śrīpūrvaśāstra* itself though with a difference in style. In this treatment among the five sheaths (Kañcukas—revealing agents of limited individuality), 'time' and 'determination' (Kāla and Niyati) have been purposely dropped so as to clear the path for purification of categories, through three sheaths[3] Kalā etc. Omission is also resorted to avoid unnecessary repetition or analytical arrangement. Abhinava defines Pūjā (worship) and though he thinks that Homa (rite of oblation to fire) is duly covered by his definition of worship, he does not say so because Homa, as an ingredient of worship, has already been discussed and is likely to be discussed in future.[4] Abhinava is wary of discussing Mala (i.e., dirt—ignorance) in the 13th chapter again, because he has al-

1. न द्वैतं नापि चाद्वैतम् इत्येव वृत्तानुरोधान्न पठितम् ।
T.A.V, III, p. 112.

2. तदुक्तं मालिनीतन्त्रे सिद्धं समयमण्डलम् ॥
येन दृष्टमात्रेति सिद्धमात्रपदग्रहात् ।
आकृतिर्दीप्तरूपा या मन्त्रस्तत्रस्तु चोदिताः ॥
शिष्टं स्पष्टमतो नेह चर्चितं विस्तरात्पुनः । T.A. 21.20-22

3. एवमाणवादिकञ्चुकत्रयेण सह षट् कञ्चुकानि इत्यत्र भङ्ग्यन्तरत्वम् । कालनियत्योस्तु अनभिधाने अयमाशयो यत् कलादिशुद्ध्या सत्तत्त्वशुद्धि-रिति । T.A.V., VI, 169

4. एवं होमादीनामपि पूजोपकरणत्वादेव ईदृग्रूपमर्थं सिद्धम्, इति न साक्षादुक्तम्, तच्च प्राग् बहूक्तं वक्ष्यते च इति तत एवावधार्यम् ।
Ibid., III, p. 124

ready done so in the 9th chapter.[1] Abhinava, does not mind repeating if it really advances the argument, but he would just keep away from a superfluous repetition. This is the reason why he does not take up virility of Mantra (Mantravīrya) in the 30th Chapter which is the appropriate topic after Mantra and Vidyā.[2] Apart from repetition, the fear of unnecessary analytical arrangement or elaboration (Vyāsa) is also an inhibiting factor. Since in the *Traiśiras Āgama* cycles of power consisting of varying number of spokes (powers)—from one to thousand—have already been elaborated Abhinava prefers not to make a reference to them for fear of fruitless compilation and irrelevance.[3]

In fact, Abhinava equips us fully to have insight into his unique style. He has three regular practices (i) brief (ii) detailed and (iii) mixed and calls the first two as Saṁkṣepa or Samāsa, Vistāra or Vyāsa or Vikāsa respectively. Abhinava has been very informative about the style he adopts in a particular setting. He discusses the concept of Ṣaḍadhva (six ways) as part of Sthānaprakalpa under Āṇava Upāya in great detail and affirms this fact.[4] Yet at an other

1. अत्रोच्यते मलस्तावदित्थमेष न युज्यते ।
इति पूर्वाह्निके प्रोक्तं पुनरुक्तौ तु किं फलम् ॥ T.A. 13.53
2. अत्र वीर्यं पुरैवोक्तं सर्वत्रानुसरेद्गुरुः ॥
अर्थवीजप्रवेशान्तरुच्चाराद्यनुसारतः ।
नहि तत्किंचनाप्यस्ति यत्पुरा न निरूपितम् ॥
निष्फला पुनरुक्तिस्तु नास्मभ्यं जातु रोचते । Ibid. 30. 121-123
3. श्रीमत्त्रैशिरसे तच्च कथितं विस्तराद्बहु ॥
इह नो लिखितं व्यासभयाच्चानुपयोगतः । Ibid. 3.256-57
4. अनुत्तरपदाप्तये तदिदमाणवं दर्शिता—
भ्युपायमतिविस्तरान्ननु विदां कुरुध्वं बुधाः । Ibid. 12.26

place he tells us that he is going to follow the brief method in dealing with the problem of 'regional enumeration' (Purasaṁgraha) after treating the regional measurement (Bhuvanamāna) and scheme of categories (Tattva Yojana) at length.[1] In fact he forewarns us in the very beginning of the eighth Āhnika that he proposes to make use of brief and detailed styles[2] both intending thereby to use combined or mixed style in describing Deśādhva. While employing brief style Abhinava may go even extremely brief and present the abbreviated subject matter in a couple of Kārikās after handling it at length. He does so in respect of his treatment of three sub-passages—i.e., Pada, Mantra and Varṇa—of the principal cosmic way called Śabda (word).[3] Towards elaborate delineations, on the other hand, he normally adopts a three-tier strategy. He first puts forward the other available views, examines them and then enunciates his own stand. While embarking upon a comprehensive treatment of descent of grace in[4] the thirteenth Āhnika he initially introduces opposite views, Sāṁkhya being the main among them, from Kārikās 3 to 36, subjects them to critical scrutiny from Kārikās

1. अथ सकलभुवनमानं यन्मह्यं निगदितं निजैर्गुरुभिः ॥
तद्वक्ष्यते समासात् बुद्धौ येनाशु संक्रमेत । T.A. 8.406-407

For correct meaning we have to construe this verse in the light of the *Viveka.*

2. देशाध्वनोऽप्यथ समासविकासयोगात्संगीयते विधिरयं शिवशास्त्रदृष्टः ॥
Ibid. 8.1

3. अभिनवगुप्तेनार्यात्रयमुक्तं संग्रहाय शिष्येभ्यः ॥
Ibid. 11.531; also cf.
"शैवाः केचिदिहानन्ता श्रैकण्ठा इति संग्रहः । Ibid. 8.434

4. तत्र केचिदिति प्राहुः शक्तिपातइमम् (? शक्तिपातमिमम्) विधिम् ।
तं प्रदर्श्य निराकृत्य स्वमतं दर्शयिष्यते ॥ Ibid. 13.2

37 to 101 and then dwells on his own thesis from Kārikā 102 onwards. In so doing, Abhinava is always seized of the related auxiliary matters as well. His frequent reversal to the 'original' or the 'subject in hand' may be understood only in this light.[1] In the context of Śivahastavidhi, a part of Samayidīkṣā, he starts discussing about various types of initiates such as Putraka, Ācārya and Daiśika finding them contextually relevant and reverts to Śivahastavidhi, the original item. Similarly as a part of his over-all organisational scheme the discussion on subordinate or particular issues (Anujoddeśa) follows that on principal or general issue (Pūrvaja Uddeśa). As we shall be seeing in detail subsequently he misses no opportunity to furnish proper background of the proposed subordinate topic. For instance, in the 15th Āhnika, assigned to Samayī initiation, Abhinava before discussing the first ancillary issue i.e., types of consecration or bath (Snānabheda), dwells on the necessary background.[2] The third phase of his style, which we have called as mixed, sometimes has a strange feature about it, that is, the detail refers to content while the condensation to body of the text, as for instance in Samayidīkṣā.[3] It means that Vistara and Saṅkṣepa have varied applications sometimes to the physical body of the text and sometimes to its contents.

1. एवं प्रसङ्गान्निर्णीतं प्रकृतं तु निरूप्यते । T.A. 15.472
2. एवमादौ शिष्याणां तत्तद्भेदभिन्नतया योग्यतालक्षणम् औचित्यं परीक्ष्य स्थानभेदादि प्रतिपादयितुं पीठिकाबन्धम् आरचयति ।
T.A.V., IX, p. 25
3. इति समयदीक्षणमिदं प्रकाशितं विस्तराच्च संक्षेपात् । T.A. 16.1
Jayaratha explains विस्तरादिति अर्थात् । संक्षेपादिति ग्रन्थतः ।
T.A.V., IX, p. 285

(e) PURPOSE-ORIENTED DICTION

Abhinava's multi-ended style is ably supported by the choice of diction. Since Abhinava is creating a Śāstra his vocabulary and its use has to be very precise and meaningful. His usage of the word 'Atha'[1] according to Jayaratha suggests his intention to treat the following treatment as an explanation of his own statement.[2] In this sense the *Tantrāloka* sometimes emerges as an auto-commentary. Sometimes 'Atha' indicates a fresh start.[3] Similarly the use of 'Samyak'[4] (adequately) implies a clearcut difference from the basic dualist texts like *Bhogakārikā* and *Mokṣakārikā* of Sadyojyoti.[5] In a continuing discussion specific repetition is aimed at clarifying the issues. For instance, the lunar eclipse takes place in a conjunction of Full Moon and New Moon and not in a pure New Moon[6]—the re-use of the word 'Pūrva' is just meant for this.

(f) PRESENTING THE ESOTERIC MATTER

The language and style both undergo a change when it comes to deal with the exclusively esoteric matter. As we have seen earlier, the first characte-

1. अथ समुचिताधिकारिण उद्दिश्य रहस्य उच्यतेऽत्र विधिः । T.A. 29.1

2. अत्र च स्वकृतप्रतिज्ञासूत्रवार्तिकप्रायतामभिद्योतयितुम् अथशब्दस्य उपादानम् । T.A.V., XI, p. 2 (29 th Āh.)

3. अथशब्द आनन्तर्ये, उद्देशानन्तरं हि लक्षणपरीक्षयोरवसरः इत्याशयः । Ibid., I, p. 74

4. इति तत्त्वस्वरूपस्य कृतं सम्यक्प्रकाशनम् । T.A. 9.314

5. सम्यक् इति अनेनात्र भोगकारिकादिभ्यो वैलक्षण्यम् कटाक्षितम् । T.A.V., VI, p. 250

6. एतच्च यद्यपि पूर्ववदित्यतिदेशाद्गतार्थमेव तथापि पूर्णिमाप्रतिपत्संभेदेनैवेन्दुग्रहो भवेत् न तु शुद्धायामेव प्रतिपद्यपि इति दर्शयितुम् न साक्षादुक्तम् । Ibid. IV, p. 97

ristic of his style of not divulging entire subject matter at one place at a time is found to be more pronounced in such matters—he reveals partly, he conceals partly. This is exactly what he has echoed in the *Tantrasāra*.[1] The esoteric matters, which are totally related to one's personal experience, must be transmitted orally by the teacher alone—it is the exclusive domain of the teacher and the taught—, yet he delves into it only to preserve the agamic secrets for posterity and in so doing he disperses its discussion over several chapters[2] as has been done in the case of Karaṇas.

In addition to the dispersal of subject matter Abhinava abjures the use of direct language. It has to be subtle.[3] There are four pedestals of a system or scripture specially in the Ādi Yāga—Vidyā, Mantra, Mudrā and Maṇḍala. After covering Mantra and Mudrā he initiates discussion on Vidyā and implies that the topic of Maṇḍala is included in that of Vidyā and needs no open description.[4] As an outcome of the same attitude Abhinava has a guarded style to suggest the precise Mantras etc. to be used in esoteric performances. This aspect is adequately illustrated in prescription of the Mantra 'Nairṛti bhoḥ'.[5] Al-

1. न अतिरहस्यम् एकत्र ख्याप्यं न च सर्वथा गोप्यम् इति हि अस्मद्गुरवः। T.S., p. 31. Cp. एवं च व्यावर्णने यदेकप्रघट्टकेनैव रहस्यार्थोपदेशो न न्याय इति। T.A.V., III, p. 443
2. गुरुवक्त्राच्च बोद्धव्यं करणं यद्यपि स्फुटम्।
तथाप्यागमरक्षार्थं तदग्रे वर्णयिष्यते॥ T.A. 5.130
3. तेषामतिसूक्ष्माणामेतावत्त्वं न वर्ण्यते विधिषु॥ Ibid. 8.310
4. न पठ्यते रहस्यत्वात्स्पष्टैः शब्दैर्मया पुनः।
कुतूहली तूक्तशास्त्रसंपाठादेव लक्षयेत्॥ Ibid. 29.169
5. त्र्यक्षरे निर्ऋतिप्राये नाम्नि भोः शब्दमेककम्॥
अपासयेप्यतो मन्त्रश्छन्दोबद्धोऽयमीरितः। Ibid. 15.383-4

though there is no set rule, the quantum of disclosure depends upon the previously discussed norm of utility.[1]

So far we concentrated on Abhinavagupta and tried to analyse the material offered by the *Tantrāloka* covering his biodata, his objectives and circumstances behind writing the *Tantrāloka*, the methodology adopted by him and the principles governing his approach and his basic aim. This part of the Introduction therefore should serve as a backdrop setting. From here we propose to study his illustrious commentator Jayaratha on more or less similar lines before reverting to our observations on the text.

Only Jayaratha knows how to unravel the mystery—

निर्ऋतिप्राये इति तेन "नैऋति भोः" इत्यादि पठनीयम् । छन्दोबद्ध इति छंदोभंगे हि मन्त्र एवं अयं न भवेदिति भावः । T.A.V., IX, p. 194

1. इह चैतदतिरहस्यादप्रस्तुतत्वाच्च न प्रपञ्चितं यथोपयोगमूह्यते एव केवलम् । Ibid., II, pp. 94-95

CHAPTER THREE

ABOUT THE COMMENTATOR

JAYARATHA

The illustrious author of the *Viveka* commentary, Jayaratha, is next to Abhinavagupta alone in importance. He is no ordinary commentator. He religiously follows the methodology adopted by his master and creates a sort of complete independent text which not only expatiates upon the *Tantrāloka* but also supplements, complements and defends as it were. But for the *Viveka* we would never understand the *Tantrāloka*. An attempt will be made to evaluate and appreciate Jayaratha's contribution in the pages that follow.

Following our usual practice that we adopted in the case of Abhinavagupta, we are supposed to begin with the biodata of Jayaratha on the basis of the material available in the pages of the *Viveka*. But since in our *Krama Tantricism, Vol. I* (pp. 209-215) most of these data have already been used it will be better for the reader to refer to those pages. Here we will recapitulate only certain salient features to give a bird's eye view incorporating additional information, if any.

(I) *Biographical Data*

(a) Ancestral and preceptorial lineage and rich parental heritage

Jayaratha provides graphic details about his parental and preceptorial geneologies, emanating from the vicinity of Abhinava's period itself. He represented

the tenth generation from his earliest mentioned ancestor Pūrṇamanoratha who was a court minister of King Yaśaskara (939 AD).[1] He was the grandson of one Śṛṅgāraratha who was also a minister of king Rājarāja[2] whose identity is not yet finally established but who is generally identified with King Jayasiṁha (1127-1155 A.D.). This Śṛṅgāraratha, whose father Guṅgaratha died prematurely at young age,[3] was different from one Śṛṅgāra who was the son of Dāśī Rājānaka and was the grand teacher of Jayaratha in statecraft.[4] Jayaratha throws some subtle hints about his ancestry and his age-long connection with Abhinava. 'Ratha' was perhaps the family title or surname as all the members of his ancestral lineage carried this appendage with them and so was the subtitle 'Datta' which embellished all the members of his preceptorial clan. Pūrṇamanoratha, the first known ancestor of Jayaratha, was a colleague of Vallabha in king Yaśaskara's court, whose son Śauri was Abhinava's senior contemporary and whose grandson Karṇa was married to Abhinava's sister. Thus, there was a close nexus between Abhinava and the earlier ancestors of Jayaratha in addition to the academic and spiritual ties that knitted them together. Another thing that Jayaratha wants to drive home is

1. श्रीमान् यशस्करनृपः सचिवं समस्तधर्म्यस्थितिष्वकृत पूर्णमनोरथाख्यम् ।
T.A.V., XII, p. 430, (verse 8)
2. तया स श्रृंगाररथाभिधानो बालो विवृद्धिं गमितो जनन्या ।
रात्त्वाख्यया ख्यातगुणः क्रमेण श्रीराजराजः सचिवं व्यधाद्यम् ॥
Ibid., p. 432, verse 28
3. सूत्वा सुतं गुङ्गरथो युवैव प्रमयं ययौ । Ibid., p. 431, verse 26
4. अप्यस्य राजतन्त्रे चिन्तयतो राजतन्त्रमास्त गुरुः ।
दाशीराजानकजन्मा श्रीश्रृंगारो ममापि गुरुः ॥
Ibid., XII, p. 433, Verse 36

that all the generations preceding him enjoyed virtuous conduct,[1] power,[2] plenty of worldly riches,[3] fame,[4] learning[5] and devotion to Śiva[6] and thus created the proper psychological environment that Jayaratha inherited from his forefathers. Similarly the entire series of his preceptorial lineage was characterised by spiritual prowess,[7] Sādhanā,[8] systematic scholarship[9] and virtuousness[10] and thereby offered rich intellectual heritage.

Jayaratha provides an insight into some of the important episodes connected with his family. Amṛtaratha and Utpalaratha II, the two ancestors sixth from Jayaratha, established two seminaries as a means of support to virtuous Brahmins in a place

1. धर्म्यस्थितिषु T.A.V., XII, p. 430, verse 8; कृत्वा धर्म्यां स्थितिं Ibid., p. 431, verse 22; चारित्रसंचितमहासुकृतप्रपञ्चाम् Ibid., p. 432, verse 27
2. साचिव्य्. . . . . .अकृत Ibid., p. 430, verse 8; साचिव्यमाप्य, ibid, verse 14; साचिवं व्यधाद्यम् Ibid., p. 432, verse 28
3. सकलजनहृदयदयितान् अर्थान् Ibid., p. 430, verse 10; लक्ष्म्यालिङ्गननिपुणैः Ibid, verse 11
4. यद्यशः कौमुदी विश्वम् Ibid., p. 430, verse 90; यशोविवेकौ ibid., p. 431, verse 25; ख्यातगुणः, Ibid., p. 432, verse 28
5. पाण्डित्यमेवासूत Ibid., p. 431, verse 25.
6. व्यवहारे शर्वभक्तौ चैषां प्रागल्भ्यमीयुषाम् । Ibid., p. 431, verse 20; शिवानुरागात् ibid., verse 23
7. उचितां पद्धतिं मुक्तिमार्गे Ibid., XII, p. 430, verse 14
8. यन्मेलापमवाप्य कौलिकमहाज्ञानानुविद्धं महः Ibid., p. 430, verse 16
9. अध्याप्याखिलसंहिता Ibid, verse 15; संहितापारगं ibid., p. 431, verse 17
10. सुकृतिमुख्यम् Ibid., p. 431, verse 17

where a school or a metal workshop existed.[1] Utpalaratha II was appointed as a minister by king Ananta (1028-1063 A.D.) whose writ ran upto Trigarta (modern Jalandhar in the north-west) and who brutally crushed the forces of the King of Darads.[2] It was he (Utpalaratha II) who received lessons from his maternal uncle Vibhūtidatta when the elder son of the latter died within seven days of his initiation and out of indifference and aversion arising from this tragic death Vibhūtidatta did not consecrate his younger son[3] and chose, at the divine instance, to transmit knowledge to his younger son through him, i.e. Utpalaratha II. Utpalaratha learnt the entire concept of spiritual union (Melāpa) characterised by Kaulika knowledge which he conveyed to Śrīcakra, an ardent pupil of Vibhūtidatta. From Śrīcakra, the parental spiritual heritage was handed down to Viśvadatta,[4] whom

1. शालास्थाने वर्तकारे मठौ सुकृतकर्मठौ ।
तेषूत्पलामृतरथौ चक्राते द्विजसंश्रयौ ॥

T.A.V., XII, p. 430, verse 12

2. वैगतोर्वीनिवेशा गजमदसलिलैर्लम्बिता म्लानिमानं
तत्रत्यक्ष्मापकीर्तिप्रसरमलिनतां यस्य संसूचयन्ति ।
तस्यानन्तक्षितीन्दोर्बलबहलदरद्राजविद्रावणस्य
प्रापत्साचिव्यमाप्योत्पलरथ उचितां पद्धतिं मुक्तिमार्गे ॥

Ibid., verse 14

3. अध्याप्याखिलसंहिता अपि सुतस्नेहान्निषिक्ते मृते
पुत्रे ज्यायसि देवतापरिहृतासेके दिनैः सप्तभिः ।
वैरस्यान्न कनीयसे स यददाद्बालाय सेकं ततो
देव्या स्वप्नविबोधितोऽस्य तनयस्यैतन्मुखेनास्त्विति ॥

Ibid., verse 15

4. यन्मेलापमवाप्य कौलिकमहाज्ञानानुविद्धं महः
शिष्यायैकतमाय देयमपुनर्भावार्थमासादितम् ।
श्रीचक्राय ददौ द्विजः स भगवानुर्वीधरोऽस्मिन्नसौ
श्रीचक्रात् स्वपितृक्रमाप्तमखिलं तत्साधिकारं व्यधात् ॥

Ibid., pp. 430-31, verse 16

Utpalaratha brought to his own residence after his teacher and maternal uncle passed away.[1] Viśvadatta soon acquired knowledge of scriptures and mastered his ancestral legacy. He was then shifted to a convent in the front yard of the temple constructed by some Kanakadatta, whose identity we have not been able to establish so far (but who may be a kith of Vibhūtidatta's clan, as the title 'datta' indicates), for permanent residence and was provided with a lot of movable and immovable assets for future maintenance.[2] Utpalaratha II, though a minister, gave himself up for the pursuance of spiritual emancipation[3] and the same thing was true of his eldest son Śivaratha who, though a minister of king Ucchala, dedicated all that he inherited from his father for human salvation and later resigned his exalted job.[4] Similarly Guṇaratha, Jayaratha's great grandfather, erected a new convent called 'Acalaśrīmaṭha' which survived, even when the whole city (i.e., Pravapura—modern Srinagar) was

1. अथ स परमधामैकात्म्यमाप्ते गुरौ स्वे निजगृहमुपनिन्ये तत्सुतं विश्वदत्तम् ।
अकृत सुकृतिमुख्यं संहितापारगं च प्रथितगुणममुं चाजिग्रहत्स्वाधिकारम् ॥
T.A.V., XII, p. 431, verse 17

2. श्रीकनकदत्तविरचितदेवगृहाग्रे मठं निवासाय ।
कृत्वा ददौ स तस्मै स्थावरधनकनकसंपूर्णम् ॥ Ibid., verse 18

3. प्रापत्साचिव्यमाप्योत्पलरथ उचितां पद्धतिं मुक्तिमार्गे ॥
Ibid., p. 430, verse 14

4. सर्वार्थसेविनां मोक्षसेवां शिवरथोऽग्रहीत् ॥
पित्राहृत्य नृपद्मेन पारिपाल्यं हि सोऽर्पितम् ।
त्यक्त्वार्थदोषविदभूदरागो निष्परिग्रहः ॥
अधिकारं ग्राहितः स विद्वानुच्चलभूभुजा ।
कृत्वा धर्म्यां स्थितिं कंचित्कालं तत्याज निःस्पृहः ॥
Ibid., p. 431, verses 20-22

engulfed by fire, perhaps due to his right conduct.[1] His grandfather Guṅgaratha died prematurely[2] when his father Śṛṅgāraratha was still a child and it was his grandmother Sattvā who reared and brought him up to become a minister of king Rājarāja.[3] Thus a combined tabular chart of Jayaratha's both lineages—parental and preceptorial—emerges as on the facing page.[4]

Jayaratha's time does not present much problem. He has furnished enough evidence to conclude—it is unnecessary to go into details right now—[5] that he flourished somewhere during second half of the twelfth century (1150-1200 A.D.).

Jayaratha speaks very eloquently of his father Śṛṅgāraratha.[6] He was very close to king Rājarāja or Jayasiṁha, like mind to soul. The king fully depended on him whether the matter related to collection of money involving intermediaries or to rivers like Ledari which did not involve others.[7] He was given unrestricted authority over all the infantries and armies falling under the tributary princes and

1. निर्दग्धमनलदग्धे नगरेऽपि सत्पथप्रथितः ।
अचलश्रीमठमकरोदभिनवमनयोर्गुणरथाख्यः ॥
T.A.V., XII, p. 431, verse 24

2. सूत्वा सुतं गुङगरथो युवैव प्रमयं ययौ । Ibid., verse 26

3. Ibid., p. 432, verse 28.

4. Also see K.T. Appendix 'A'. Here the tables have been combined and modified specially in respect of Viśvadatta and his progeny plus disciples.

5. Vide K.T., pp. 210-12 for details.

6. श्रीशृंगाररथादवाप्य कृतिनो जन्मानवद्यक्रमम् ।
T.A.V., I, p. 310

7. तस्यात्मनो मन इवान्यमुखार्थलब्धिष्वासाद्य साधकतमत्वमरोधचारम् ।
साक्षाद्बभार विषयेषु स किंच लेदर्यादिष्वनन्यविषयेष्वपि भूमिभर्तुः ॥
Ibid., XII, p. 430, verse 32

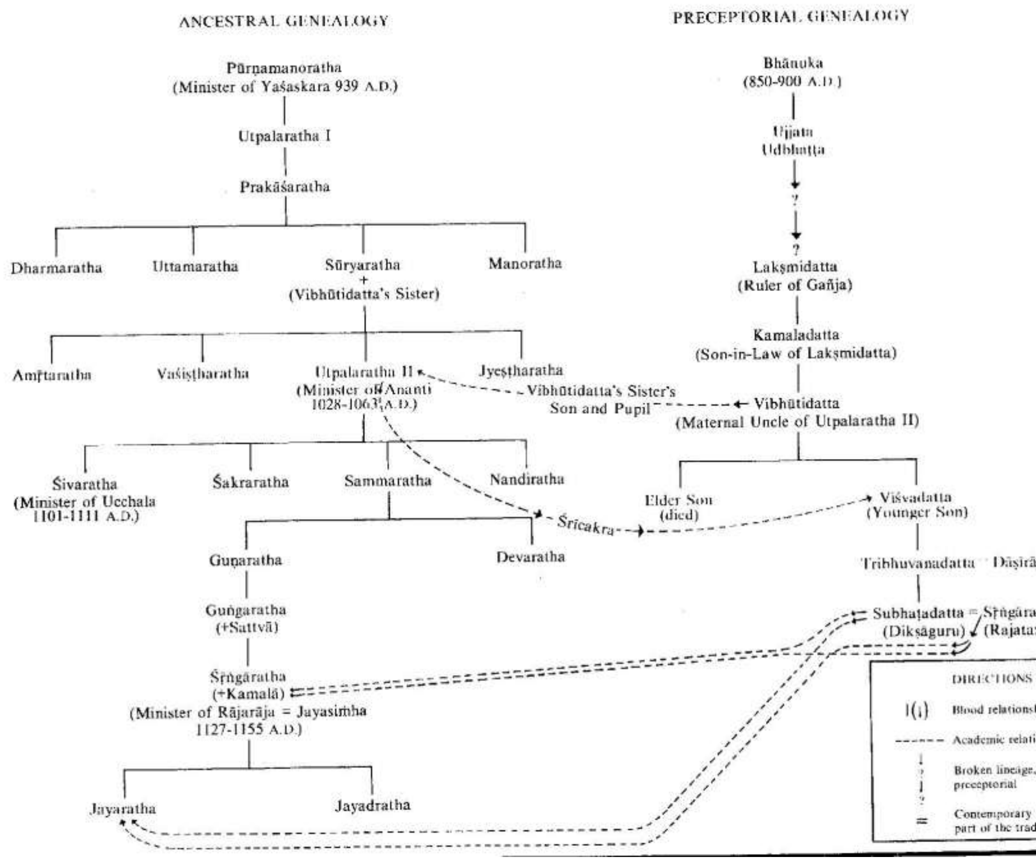
ANCESTRAL GENEALOGY
PRECEPTORIAL GENEALOGY
Pūrṇamanoratha
(Minister of Yaśaskara 939 A.D.)
Utpalaratha I
Prakāśaratha
Dharmaratha
Uttamaratha
Sūryaratha
+
(Vibhūtidatta's Sister)
Manoratha
Amṛtaratha
Vaśiṣṭharatha
Utpalaratha II
(Minister of Ananta
1028-1063 A.D.)
Jyeṣṭharatha
Vibhūtidatta's Sister's
Son and Pupil
Śivaratha
(Minister of Ucchala
1101-1111 A.D.)
Śakraratha
Sammaratha
Nandiratha
Guṇaratha
Devaratha
Guṅgaratha
(+Sattvā)
Śṛṅgāratha
(+Kamalā)
(Minister of Rājarāja = Jayasiṁha
1127-1155 A.D.)
Jayaratha
Jayadratha
Bhānuka
(850-900 A.D.)
Ujjata
Udbhaṭṭa
?
?
Lakṣmidatta
(Ruler of Gañja)
Kamaladatta
(Son-in-Law of Lakṣmidatta)
Vibhūtidatta
(Maternal Uncle of Utpalaratha II)
Elder Son
(died)
Viśvadatta
(Younger Son)
Śrīcakra
Tribhuvanadatta
Subhaṭadatta
(Dīkṣāguru)
DIRECTIONS
Blood relations
Academic relati
Broken lineage,
preceptorial
Contemporary
part of the trad

while exercising his powers as the top brass (Sarvādhikārin) he introduced a major innovation by keeping the regular forces and mercenaries separately.[1] He devoted his energies for welfare of the common man and encouraged pursuit of excellence by suitable financial gifts and grants. He created an atmosphere free from terror and subsequently developed acute devotion for Śiva, something behoving his noble heritage.[2] He was initiated into Śaivite practices by Subhaṭa Datta who later performed initiation ceremony of Jayaratha also.[3] He owed his extensive training in statecraft to Śṛngāra, son of Dāśī Rājānaka, who again seems to have imparted lessons to Jayaratha also.[4] Disgusted to see the ruinous state of some new constructions due to vagaries of nature, he carried out five renovations on the Mahādeva mountain.[5] To him and his wife Kamalā, Jayaratha and his brother Jayadratha were born exactly as nectre and moon came out from the ocean, the abode of Kamalā (Viṣṇu's spouse, goddess of riches in Hindu pantheon). These two brothers were delight to every-

1. सामन्तसन्ततिसमाश्रितसर्वमौलपादातशस्त्रिनिचयेऽप्यधिकारमाप्य ।
सर्वाधिकारिणि पदे स विभोः सहायः सेनाभटान् पृथगपि प्रथयाञ्चकार ।
T.Ā.V., p. 431, verse 33
2. तस्य सर्वजनतोपकारिणः पुष्णतो गुणिगणान् धनर्द्धिभिः ।
साधुसाध्वसमुषः कुलोचिता शर्वभक्तिरतिवल्लभाभवत् ॥
Ibid., verse 34
3. श्रीविश्वदत्तपौत्रस्त्रिभुवनदत्तात्मजः कुलक्रमतः ।
श्रीसुभटदत्त आसीदस्य गुरुर्यो ममाप्यकृत दीक्षाम् ॥
Ibid., p. 433, verse 35
4. अप्यस्य राजतंत्रे चिन्तयतो राजतंत्रमास्त गुरुः ।
दाशीराजानकजन्मा श्रीशृङ्गारो ममापि परमगुरुः ॥
Ibid., verse 36
5. सावद्यां नवनिर्मितिमालोच्य देशकालदौरात्म्यात् ।
पञ्च महादेवाद्रौ जीर्णोद्धारान् व्यधत्त सुधीः ॥ Ibid., verse 37

body and were equal in merit.[1] Jayaratha was elder of the two.[2] Jayaratha, however, does not remember his mother Kamalā so much as his grandmother Sattvā who, though a young widow, displayed tremendous forbearance and sacrifice into moulding his father what he was—a profound and versatile man. She in her own right won the unsolicited respect from the people for her virtuous conduct and total exemplary dedication to the ways of the gods and ancestors.[3]

Jayaratha speaks highly of his brother Jayadratha who though younger was his junior by a very nominal age gap and was intellectually and academically at par with his elder brother Jayaratha. Jayaratha does not throw any further light on his brother in the *Tantrāloka*.[4] Similarly Jayaratha, who has several works to his credit, does not refer to them in his *Viveka*. Per-

1. जयरथजयद्रथाख्यौ सकलजनानन्दकौ समगुणर्द्धी ।
अमृतशशिनाविवाब्धेरस्मात्कमलाश्रयादुदितौ ॥
T.A.V., XII, p. 433, verse 38

2. ....कृती जयरथाख्यः ।
ज्येष्ठोरनयोरकार्षीत्........ ॥
Ibid., p. 434, verse 41

3. यां हव्यकव्यविधिबन्धधियं सिताच्छ–
निर्यन्नखच्छविमिषात्पदधूलिलुब्धा ।
संसेवते स्म सुरसिन्धुरिवावदात–
चारित्रसंचितमहासुकृतप्रपंचाम् ॥
तया स श्रृंगाररथाभिधानो बालो विवृद्धिं गमितो जनन्या ।
सत्त्वाख्यया........ ॥ Ibid., p. 432, verse 27-28

4. The title of *Haracaritacintāmaṇi* (K.M., reprinted from the same by Bhāratīya Vidyā Prakashan, Delhi-Varanasi) mentions Jayaratha as the author while all the colophons except that of the Ist Prakāśa (where there are two readings) record Jayadratha as the author. See K.T., p. 212-13.

haps he wanted to compose his *Viveka* as a touchstone for evaluation of his scholarship by posterity.[1]

(b) Two groups of teachers: second group casting stronger formative influence

Coming to his teachers he mentions four by name who fall into two groups of two each. The first group consisted of Subhaṭa Datta and Śṛṅgāra and the other of Kalyāṇa and Śaṅkhadhara. Jayaratha gratefully acknowledges the deeprooted contribution of the second group in sharpening his academic and spiritual calibre. Subhaṭa Datta, being the linear descendent in the official tradition, was the natural choice to perform his initiation.[2] He seems to be an older contemporary of Jayaratha because he initiated Jayaratha's father also as we have already seen. Subhaṭa Datta wrote a commentary[3] on the *Tantrāloka* for the sake of Śṛṅgāraratha[4] who acquired substantial command over the Śaiva scriptures from him. Jayaratha makes it absolutely clear that while Subhaṭa Datta was his father's teacher, he was responsible for Jayaratha's initiation only. Subhaṭa Datta was the son of Tribhuvana Datta and grandson of Viśvadatta. It is this Viśvadatta who is perhaps remembered as

1. K.T., pp. 213-215.
2. श्रीविश्वदत्तपौत्रस्त्रिभुवनदत्तात्मजकुलक्रमतः ।
श्रीसुभटदत्त आसीद् अस्य गुरुर् यो ममाप्यकृत दीक्षाम् ॥
T.A.V., XII, p. 433, verse 35
3. व्यधुस्तन्त्रालोके किल सुभटपादा विवरणं
यदर्थं गश्चैभ्यो निखिलशिवशास्त्रार्थविदभूत् ।
Ibid., p. 433, verse 39
4. The context may very well apply to Jayaratha in place of Sṛngāraratha. But we prefer to take it as referring to Sṛngāraratha because of the use of pronoun Yaḥ in singular number, whereas

'Parameṣṭhīguru' (great grandteacher) by Jayaratha who ascribes a verse to him and presumably presents him as a Krama author.[1]

There is one more reference to Jayaratha's grand teacher (Paramaguru) whose authority has been once invoked by Jayaratha in quelling doubts about one's preference for a particular tradition (out of several options prevailing) as authentic and final. He is credited with the view that one's preference will ultimately depend upon one's preceptorial stand.[2] This view is cited to support Jayaratha's contention that his treatment of Krama tradition bears the stamp of his teacher's authority. It is difficult to say if this Paramaguru was Tribhuvanadatta or Subhaṭadatta. Chances are that Jayaratha's reference tends towards Tribhuvana datta because Subhaṭadatta, circumstantially though Paramaguru, was technically Guru as it was he who initiated Jayaratha into Śaiva spiritualism. It is, however, very interesting to note that Jayaratha claims direct access to Krama tradition emanating from Bhānuka (850-900 A.D.). While Govindarāja, Bhānuka's classmate, handed down the

---

the immediate referant in the preceding verse is in dual number covering Jayaratha and his brother Jayadratha.

1. यदुक्तमस्मत्परमगुरुभिः—

क्रमत्रयसमाश्रयव्यतिकरेण या संततं
क्रमत्रितयलंघनं विदधती विभात्युच्चकैः ।
क्रमैकवपुरक्रमप्रकृतिरेव या द्योतते
करोमि हृदि तामहं भगवतीं परां संविदम् ॥ T.A.V., I, p. 11

See for detailed discussion K.T., pp. 189-91 and also Upodghāta, p. 34.

2. इत्येकतरपरिग्रहे यथास्वं गुरूपदेश एव निबन्धनम्, यथोक्तमस्मत्परमगुरुभिः "यो यस्य गुर्वादेशः तस्य मोचक इति" ।

T.A.V., III, p. 203

tradition through Somānanda,[1] the parallel tradition was lineally transmitted to Jayaratha through Ujjaṭa and Udbhaṭa etc.[2] Although Jayaratha claims to be in possession of both the traditions as also the others, he is direct lineal repository of the tradition from Bhānuka. Since we have no trace of any other person having mastered Krama secrets in the whole preceptorial genealogy other than Viśvadatta, Jayaratha's great grandteacher, it may not be absolutely off the mark to surmise that Jayaratha's regular linear preceptorial ancestors emanating from Lakṣmī Datta, who also happend to be the ruler of a place called Gañja and perhaps flourished around last quarter of the tenth century (975-1023) and was chronologically quite close to Udbhaṭa (900-950 A.D.) and Ujjaṭa (875-925 A.D.) with a few missing links in between, constituted the regular vehicle for the transmission of that tradition.[3] Our knowledge about Subhaṭadatta does not go beyond this point. The other teacher in this group is Śṛṅgāra, teacher of Śṛṅgāraratha —Jayaratha's father—in political science. However, by the use of 'also' (Api in Mamāpi) Jayaratha seems to imply that he also learnt something of political affairs from Śṛṅgāra.[4]

It is the second group of teachers that wielded con-

1. तन्नाद्यः (गोविन्दराजः) ..... स चेदं रहस्यं श्रीसोमानन्दाभिधानाय गुरवे संचारयाम्बभूव। T.A.V., III, p. 192

Also see "यदधिकारेण श्रीगोविन्दराजादीनामुपदेशः प्रवृत्तो योऽस्मत्पर्यन्तमपि प्राप्तः। Ibid., p. 198

2. द्वितीयोऽपि (भानुकोऽपि) एवमेवास्त तस्यैव चैषा श्रीमदुज्जटोद्भट्टादिनानागुरुपरिपाटीसंततिः यत्प्रासादासादितमहिमभिरस्माभिरेतत्प्रदर्शितम्। Ibid, p. 192-93

3. Also see K.T., pp. 110-111, 120-22.

4. श्रीश्रृङ्गारो ममापि गुरुः। T.A.V., XII, p. 433, verse 36

siderable influence on the making of Jayaratha—as an academician and as a top grade spiritualist both. He is avowedly indebted to Śaṅkhadhara for his proficiency in all the secular sciences[1] including the science of grammar, the science of linguistic interpretation propounded by Jaimini and all other empirical disciplines.[2] Śaṅkhadhara was perhaps known as Saṅgadhara[3] (if it is not a scribal aberration) also. He owed his acquisition of all the Śaivite learning and insight into Śaiva scriptures to Kalyāṇa, who was an embodiment of the divine.[4] In fact Jayaratha's blissful experience flowing from the realization of oneness of Śiva is exclusively due to him, who was instrumental in removing all the dirt and mental fickleness.[5] No other teacher except Kalyāṇa has claimed reverence from Jayaratha in glowing terms in the opening verses of the *Tantrālokaviveka* where he is likened to an ocean whose drops of compassion made Jayaratha self-realized without the fall of mortal frame[6] and whose sermons were carried out with the

1. श्रीमच्छंखधरात्परं परिचयं विद्यासु सर्वास्वपि । T.A.V., I, p. 310
2. अधिगतपदविद्यस्त्रीन्मुनीन्योऽधिशेते
   प्रथयति च लघुत्वं जैमिनेर्वाक्यबोधे ।
   निखिलनयपथेषु प्राप यश्चाधिराज्यं
   त्रितयमपि कथानां यत्र पर्याप्तिमेति ॥
   Ibid., XII, p. 433, verse 40
3. तस्माच्छ्रीसङ्गधरादवाप्तविद्यः कृती जयरथाख्यः ।
   Ibid., p. 434, verse 41
4. श्रीकल्याणतनोः शिवादधिगमं सर्वागमानामपि । Ibid., I, p. 310
5. शिवाद्वैतज्ञप्तिप्रकटितमहानन्दविदितं
   गुरुं श्रीकल्याणाभिधममुमवाप्यास्तरजसम् ॥
   Ibid., XII, p. 433, verse 39
6. देहे विमुक्त एवास्मि श्रीमत्कल्याणवारिधेः ।
   यस्य कारुण्यविप्रुड्भिः सद्गुरुं तं हृदि श्रये ॥
   T.A.V., I, p. 2, verse 2

same zeal by the kings, as crowns over their heads.[1]

Jayaratha offers a very intimate insight into the matters of his personal teachers. While commenting upon the *T.A.* 13.342[2]—blessed is the disciple who gets a teacher perfect in wisdom—Jayaratha cites his own example.[3] Jayaratha considers himself extremely fortunate in having attended on Kalyāṇa and Śaṅkhadhara who were teachers of perfect knowledge—Kalyāṇa in Śaiva spiritualism of monistic-dualistic character and Śaṅkhadhara in the secular disciplines of grammar, linguistics and logic. Incidentally our knowledge is highly deficient in regard to the written contribution, if at all, made by his teachers. Jayaratha cites the views of his teacher only thrice in the whole of *Viveka*—once in connection with the interpretation of the term Mūla in the *Tantrāloka*[4], the second time while stating the reasons behind his opting for the *Devyāyāmala's* standpoint on Śikhābīja in preference to the *Triśirobhairava's*[5] and the third time while sub-

1. मूर्ध्न्युत्तंस इव क्ष्मापैः सर्वैर्यस्यानुशासनम् ।
   हृदये भवसंभारकर्कशेऽप्याशु शिश्रिये ॥ T.A.V., I, p. 2, verse 3
2. धन्यस्तु पूर्णविज्ञानं ज्ञानार्थी लभते गुरुम् ॥
3. अत्र च अहमेव उदाहरणं यद्विज्ञानार्थिना मया लोकोत्तरे द्वयाद्वयात्मनि शैवशास्त्रादौ अभिख्यामात्रप्रख्यापितपरश्रेयःसंश्रयः श्रीमान्कल्याणः पूर्णविज्ञानवानेक एव गुरुर्लब्धः पदवाक्यप्रमाणादौ लौकिके श्रीमान् सुगृहीतनामधेयः शङ्खधरश्चेति ।
   T.A.V., VIII, p. 205
4. निमज्जेत्साङ्गमूलाख्यं जपन्ना तन्मयत्वतः । T.A. 15.50
   मूलं च अत्र परेति गुरवः । T.A.V., IX, p. 30
5. अत्र च शिखायां कवचबीजमिति श्रीत्रिशिरोभैरवानुयायिनः चतुष्कलमिति श्रीदेव्यायामलोपजीविनः अस्मदगुरवस्तु द्वितीयमेव पक्षमामनन्ति यदिह श्रीपूर्वशास्त्रानुदितस्यापि नेत्रमन्त्रस्य श्रीत्रिशिरोभैरवीयं मतमपहाय श्रीदेव्यायामलप्रक्रमेणाभिधानात् तदर्थं एव विवक्षितः । Ibid., XII, p. 198

stantiating Abhinava's description of real Homa[1] (In fact the third one is the only direct statement from his teacher). Presumably these views belong to Kalyāṇa as the context is patently Śaivite one. Jayaratha owes three things to his teacher—one, he was able to annihilate all the distracting determinate ideas;[2] two, he was not easily vulnerable;[3] and three, he had imbibed the Kaulika experience personally.[4] In fact Jayaratha was a self-realized person during his lifetime.[5] By any standard these are not mean achievements and speak highly of the calibre of his teacher.

(c) PERSONAL ACHIEVEMENTS

Going by the gleanings from his statements Jayaratha, to top everything, was a Jīvanmukta[6]—the summum bonum of all spiritual seekers. He was constantly in the state of mental harmony marked by divine ecstacy.[7] He also suggests that he was the

1. यदभिप्रायेणैव अस्मदगुरुभिरपि—
   शश्वद्विश्वमनश्वरप्रकृतयो विश्वस्तचित्ता भृशं
   ये विज्ञानतनूनपाति विततोन्मेषा वषट्कुर्वते ।
   तेषां संततसर्वमेययजनक्रीडामहायज्वनां
   नो मन्येऽवभृथक्षणः क्षणमपि क्षीणस्थितिर्लक्ष्यते ॥
   इत्याद्युक्तम् । T.A.V., III, p. 233
2. गुरुचरणप्रसादप्रध्वस्तसमस्तदुर्विकल्पौघः । Ibid., III, p. 471
3. श्रीसद्गुरुसेवारससनातनाभ्यासदुर्ललितवृत्तः । Ibid., X, p. 305
4. श्रीमद्गुरूपदेशप्रक्रमसंक्रान्तकौलिकानुभवः ।
   Ibid., XI, p. 172 (29th Āh.)
5. देहे विमुक्त एवास्मि श्रीमत्कल्याणवारिधेः । Ibid., I, p. 2
6. Ibid.
7. शैवावेशवशोल्लसदसमरसास्वादसामरस्यमयः । Ibid., II, p. 264
   (Colophon, 3rd Āhnika)
   Also cp. "शाक्तसमावेशवशप्रोन्मीलितसद्विकल्पविभवेन
   Ibid., III, p. 307

"blessed" one having smelt the intense fall of divine grace,[1] which automatically meant attainment of perfect knowledge. He was an accomplished Yogin who exercised excellent command over the contemplation of the movement of breath—respiratory and downward both.[2] Free from all doubts he was imbued with a sense of beatific serenity and his realization of Absolutic harmony induced a feeling of total resignation from mundane affairs.[3] Yet his synthetic personality remains transparent as ever. In the last concluding verse of his *Viveka* he proudly portrays himself as an encyclopaedic genius springing from a unique blend of empirical and metempirical disciplines.[4] Thus he appears to be well-versed in grammar, linguistics, logic, secrets of all Śaiva scriptures and none could excel his ingenuity whether it was Trika philosophy or Krama metaphysics. According to the colophon of the *Tantrāloka*, he earned the same title of being a super-teacher in

1. तीव्रशक्तिपाताघ्रातः पुनः पूर्णज्ञानमेव गुरुमासादयेत् यत्प्रसादादनायासमेवास्य स्वात्मनो विज्ञानपारिपूर्ण्यं समुदियादित्याह—अत्र चाहमेवोदाहरणम् । T.A.V., VIII, p. 205
2. प्राणापानसमाश्रयचारविचारचातुरीनिष्ठः Ibid., IV, p. 471
3. निरस्तः संदेहः शममुपगता संसृतिरुजा
   विवेकः सोत्सेकः सपदि हृदि गाढं समुदितः ।
   अतः संप्राप्तोऽहम् निरुपधिचिदद्वैतमयता–
   मसामान्यामन्यैः किमिव तदिदानीं व्यवसितैः ॥
   Ibid., XII, p. 434, verse 46
4. पदे वाक्ये माने निखिलशिवशास्त्रोपनिषदि
   प्रतिष्ठां यातोऽहं यदपि निरवद्यं जयरथः ।
   तथाप्यास्यामङ्ग क्वचन भुवि नास्ति त्रिकदृशि
   क्रमार्थे वा मत्तः सपदि कुशलः कश्चिदपरः ॥
   Ibid., pp. 434-35, verse 47

Maheśvara's cult[1] as did his master Abhinava. He seems to have enjoyed a fairly long life, as he talks of being quite ripe in age when he completed the remained *Tantrāloka Viveka*.[2] His mission might have abortive had it not received tremendous encouragement from his royal patron Rājarāja alias Jayasiṁha, whose inspiration proved to be the real instrument behind the writing of the *Viveka*.[3]

(II) *The Tantrālokaviveka*

(a) AN EXTENSION OF AND SUPPLEMENT TO THE TANTRĀLOKA

Composition of the *Tantrālokaviveka* was a lifetime mission for Jayaratha. He worked assiduously for a major part of his life and the day his mammoth undertaking reached fruition, a feeling of creative joy overtook him.[4] It was the result of a persistent, regular, long-drawn hard work in discovering the essential meaning of Abhinava's magnum opus. The successful completion seems to be the end result of his exploiting all the existing source material. In this sense the *Tantrālokaviveka* is not just a commentary, it is the continued extension of the *Tantrāloka*.

1. कृतिः श्रीराजानकमहामाहेश्वराचार्यंजयरथस्य ॥
   T.A.V., XII, p. 435
2. ....सम्यक्परिणतवयसा...... ।
   Ibid., p. 434, verse 45
3. इह मम गतस्तन्त्रालोके विवेचयतो यतो
   निरवधिमभिप्रेतोत्साहः स एव निमित्तताम् ।
   Ibid., p. 432, verse 30
4. वाचस्तत्त्वार्थगर्भाः श्रवसि कृतवतो वल्लकी क्वाणहृदया
   नित्याभ्यासेन सम्यक्परिणतवयसा चिन्तयासेव्यमानान् ।
   आश्लिष्यन्ती नवोढा निविडतरमियं भावना लम्भयिष्य–
   त्यानन्दास्रप्रवाहामलमुखकमलान् सांप्रतं निर्वृतिं नः ॥
   Ibid., p. 434, verse 45

At every step he is aware of the complexity and massiveness of the project because it demanded close familiarity with practically all sources of knowledge and highlighted one's apparent difficulty in treading the impassable jungle of Śaivite discipline made all the more impervious by the perplexity in bringing out real intent of the scriptures belonging to the conflicting source-bases.[1] He, therefore, owns up full responsibility for all the failings that might have crept in and humbly craves for indulgence from the sympathetic readers. Among his immediate supporting sources, it appears, were certain commentaries. One such commentary was *Vivaraṇa*, authored by his family preceptor Subhaṭa Datta, which however seems to have cast little impact on him[2] despite the fact that it greatly enlightened Jayaratha's father. In the *Tantrāloka* he is invariably guided by his teacher Kalyāṇa, and not Subhaṭa Datta. Perhaps, another commentary was *Unmeṣa* by an unknown author[3] whose views were ignored by Jayaratha. In any case there were several, numerous one may add, interpreta-

1. विद्यास्थानैरशेषैरपि परिचयतो दुर्गमे शैवशास्त्रे
स्रोतोभिन्नागमार्थप्रकटनविकटे नैव कश्चित्प्रगल्भः ।
तन्त्रालोकेऽत्र यस्मात्स्खलितमपि महत्कुत्रकुत्रचिच्चेत्
स्यान्नूनं ते हि तस्मान्मम न विमुखतां हन्त सन्तः प्रयान्तु ॥
T.A.V., XII, p. 434, verse 43

2. The opinion in K.T., p. 213 that Subhaṭadatta served as a model stands modified.

3. अत्र चोन्मेषकृता क्लिष्टकल्पनया यत् व्याख्यातं, तदाग्रहमात्रपरतया तदुपेक्ष्यम् । T.A.V., X, p. 221

The above conclusion is a qualified one and will hold true if the *Unmeṣa* is not a commentary on the *Śrīmṛtuñjaya-siddhatantra* which is central subject in the context. However, we are inclined to construe it as above.

tions[1] of various portions and whether they crystallised into book form—today we are not in a position to say. We are, however, inclined to believe that there did exist commentaries which invited criticism from Jayaratha.[2] Indeed it is our misfortune that these are not extant today. It may, therefore, be propounded with certain amount of certainty that criticism of existing commentaries was one of the devices resorted to by Jayaratha to build up his work. From the very beginning of his *Viveka*, Jayaratha leaves us in little doubt about his motives. He took up the *Viveka* not because he wanted to establish himself as an author, nor was he keen to display his unique felicity in expression. It was his sole urge to let the determinate ideas culminate into perfect awareness[3] consequent upon careful consideration of its meaning. Jayaratha seems to have had three types of audience in mind—(1) the ignorant, (ii) the hostile or envious, and (iii) the doubtful. While he does not mount any attack on those who were yet to arrive on the scene he is determined to address his work to all the three classes of audience[4]—whether past or present—alike

1. केषांचिदपि व्याख्यान्तराणामासमञ्जस्यमतीव संभवदपि न प्रकाशितम्।
T.A.V., I, p. 15
Also cf. "'तस्मादस्मदुक्तमेव व्याख्यानं युक्तमित्यन्यदुपेक्ष्यम्।
Ibid., V, p. 260
2. अतश्च.....इति पठित्वा....चेत्याद्यभिधाय पूर्वापरानुसारितया उभयपक्षमीलनयाङ्गुलव्यत्यासेन व्याख्यायाम्....इति दोषाः।
Ibid., X, p. 91-92
3. न ग्रन्थकारपदमाप्तुमथास्म्यपूर्वं
वाक्कौशलं च न निदर्शयितुं प्रवृत्तः।
किं त्वेतदर्थपरिशीलनतो विकल्पः
संस्कारवांश्च समियादिति वाञ्छितं नः॥ Ibid., I, p. 2
4. यातायाताः स्थिताः केचिदज्ञा मत्सरिणः परे।
संदिग्धा केऽपि किं ब्रूयां श्रोतारो यदनागताः॥

who without grasping the inherent purport have indulged in deliberate show of their expressionist talent. Thus he primarily assumes the role of an educator, a critic and an umpire all blended into one. He indeed sets himself to a formidable task.

The sense of mission was so profound that it led him to procure each and every text, having slightest bearing on the subject. It was a sort of hunting spree and he was constantly on the search, on his own admission, to devise innumerable devices in order to get hold of such texts.[1] As is natural, his ceaseless effort made it possible for him to take the glossorial job in his stride and a moment came when he did not take time to explain[2], yet he was able to turn out the greatest or the most exalted commentary[3].

(b) TITLE

This superb commentary is now commonly known as the *Viveka* (i.e., discernment) and has been so designated in the introductory lines appearing in the beginning of the text.[4] But subsequently in most of

---

तदनाकर्ण्य गूढार्थं स्वादु स्वाशयकौशलम् ।
साकूतमुक्तमन्यैर्यत्तेन दोलायते मनः ॥ Ibid., p. 3

1. तत्तद्ग्रन्थाधिगमोपायशतान्वेषणप्रसक्तेन ।

T.A.V., I, p. 42 (2nd Āh.)

It is significant that Jayaratha in the Ist Āhnika lays down his purpose and in the very next Āhnika gives out his method.

2. ....एतद्व्याख्यातं जयरथेनाशु । Ibid.
3. ....वरिष्ठां विवृतिमिमां जयरथश्चक्रे ॥

Ibid., IV, p. 203

4. अथ श्री तन्त्रालोकः श्रीमन्माहेश्वराचार्यवर्यश्रीमदभिनगुप्तविरचितः ।
श्रीमदाचार्यवर्यजयरथविरचितविवेकाभिख्यव्याख्यानोपेतः ।

Ibid., I, p.1

the title lines[1] as well as the colophons[2] it is remembered as the *Prakāśa* (light). Sometimes name *Viveka* has been retained in chapter-colophons[3] also. Once Jayaratha describes it as the *Vivaraṇa* also.[4] It, therefore, transpires that Jayaratha was not very fastidious about the name and himself allowed both the nomenclatures to be used alternatively.

(c) FUNDAMENTAL MOTIVES

(i) *Attainment of the Godhead*

The basic aim of Jayaratha in attempting a gloss on the *Tantraloka* is the same as Abhinava's—to inculcate intellectual framework necessary for attainment of the Godhead or Self-Absolute,[5] yet he does not unnecessarily drag on with this. Unlike Abhinava, who is out to secure divine grace for all creatures, Jayaratha would be content if his attempt succeeds in enlightening just one man. In fact, he prefers to remain self-confined and dedicates, like his glorious master, his work as an offering to the Godhead.[6]

1. अथ श्रीतन्त्रालोकस्य श्रीमन्महामाहेश्वराचार्याभिनवगुप्तपादविरचितस्य श्रीमदाचार्यजयरथकृतप्रकाशाख्यव्याख्योपेतस्य ।
T.AV., I, p. 1 (2nd Āh.)
2. . . . . . .श्रीजयरथाचार्यकृतप्रकाशाख्यव्याख्योपेते Ibid., p. 42
3. . . . . . .श्रीजयरथविरचितविवेकाभिख्यव्याख्योपेते. . . . . . .
Ibid.., IV, p. 58 (7th Āh.)
4. विवरणमेतदरचयज्जयरथ इति पञ्चमाह्निके कश्चित् ॥
Ibid., III, p. 471
5. यस्मादेषणवित्क्रिया यदुदिता ह्यानन्दचिद्भूमयो
यस्यैवोद्धुरशक्तिवैभवमिदं सर्वं यदेवंविधम् ।
तद्धाम त्रिकतत्त्वमद्वयमयं स्वातन्त्र्यपूर्णप्रथं
चित्ते स्ताच्छिवशासनागमरहस्याच्छादनध्वंसि मे । Ibid., I, p. 1
6. सत्सु प्रार्थनयानया न किमिह तेषां प्रवृत्तिः स्वतो
दुर्जातिष्वपि चार्थिता अपि यतः कुर्युः प्रवृत्तिं न ते ।

(ii) Resurrection of tradition and
(iii) Restoration and preservation of the Tantrāloka

The undercurrent of his entire effort, nevertheless, remains to explore and project the *Tantrāloka* as he steers it clear through the mess that had pervaded all ranks of the scholarship by his time.

Jayaratha is replete with unmistakeable signs towards the existence of this anarchy. Often he becomes very harsh on these confusion-mongering elements. During his examination of the actual chronology of the propagators of Krama system and their traditional viewpoint, he asks the reader to ignore such people who lack scholastic tradition, have not applied their brain to the scripture as well as preceptorial school and are devoid of any commonsense of their own.[1] Sometimes he himself overlooks many apparent discrepancies.[2] We shall soon see several instances of such confusion where Jayaratha's reconciliatory instinct comes to the fore. By the time of Jayaratha, the *Tantrāloka's* text seems to have acquired several interpretations—sometimes equally weighty—all of which were admitted by him as possible

---

सर्वाकारमिति प्ररोहति मनो न प्रार्थनायां यदि
स्वात्मन्येव तदास्महे परमुखप्रेक्षित्वदैन्येन किम् ॥
हंहो दैव सदैव मां प्रति कथंकारं पराधीनता-
मायातोऽस्यधुना प्रसीद भगवन्नेकं वचः श्रूयताम् ।
सदयः कंचन तज्ज्ञमेकमपि तं कुर्याः कृतिं मामकी-
मेतां यः प्रमदोदितास्तु निभृतश्रोत्रं क्षणं श्रोष्यति ॥

Ibid, XII, p. 434, verses 43-44

1. तस्माददृष्टगुरुभिरपरिशीलितशास्त्रसंप्रदायैः
स्वविमर्शशून्यैर्देवानांप्रियैर्यत् किंचिदत्रोच्यते तदुपेक्ष्यमेव ।

T.A.V., III, p. 203

2. एवमनेकप्रकारमासमञ्जस्यं संभवदपि अनङ्गत्वान्न प्रदर्शितम् ।

Ibid., p. 179

alternatives. Take for instance the word 'Sadṛśa' (similar) in the *T.A.* 3.5,[1] or 'Kāṭhinyābhāvataḥ' (because of the lack of solidity[2]) in the *T.A.* 3.20 which attracted two alternative explanations. This could be equally probable that Jayaratha himself, for want of absolute certainty, offers alternative explanations. Opposition to Abhinava's views in the internal circle appears to have gained considerable ground and Jayaratha has to take upon himself to re-establish Abhinava. His frequent tips of endorsement[3] bring us to the same conclusion. Similarly Jayaratha suggests that there was great opposition from one section of scholars to the concept of Tattva-bheda (sub-division of categories), particularly the theory of fifteen subdivisions, since he asks his counterparts to shun antagonism and see reason.[4] Jayaratha himself draws our attention to the complete anarchy that prevailed with regard to the textual reading and order of certain particular portions among the various commenta-

1. सदृशमिति सजातीयम् । ......शरीरसंस्थानप्रतिबिंबं दृश्यते । यद्वा विषयान्तरोपलक्षणपरतया शब्दप्रतिबिम्बविषयत्वेन व्याख्येयम् ।
T.A.V., II, p. 5

2. इह तु सर्वतः स्वच्छत्वात् एकेन भागेन प्रतिसंक्रान्तमपि मुखादि न लक्ष्यते भागान्तरेण—अन्ततः आलोकादिना प्रतिसंक्रान्तेन तस्यावृतत्वात् । यद्वा यथा काचस्फटिकशकलादयः सर्वतः स्वच्छत्वात् तद्व्यवहितवस्तुदर्शनान्यथानुपपत्त्या नायनानां रश्मीनां न प्रतिघातकास्तथा दीपादयोऽपि, काठिन्याभावे सति सर्वतः स्वच्छत्वाद् भागान्तरेण निर्गच्छतः प्रतिबिम्बस्येति न तत्र तत्र प्ररोहमेति—मलिनस्य तत्प्रतीघातकस्य भागान्तरस्याभावात् ।
Ibid., p. 25

3. For instance in his commentary on just one verse(T.A. 3.31) Jayaratha uses phrases like—
युक्तमित्युक्तम्, इति वक्तुं युक्तम्, इति साधु दृष्टान्तितम्, युक्तयुक्तम्, at least four times.

4. इति भेदानुप्राणितः समग्र एवायं व्यवहारः सोढव्य इति किमनया पाञ्चदश्यादिक्रमकल्पनयापराद्धं यदेवमस्याः प्रद्वेषः ।
Ibid., VII, pp. 64-65

tors.[1] The illustrations may be multiplied to show that the atmosphere inherited by Jayaratha was surcharged with suspicion, confusion and ignorance and Jayaratha discharged a formidable task in restoring the correct order and resurrecting the genuine traditional position.

Jayaratha's obsession with restoring the correct traditional thesis is so ardent and deep-rooted, and in a sense essential, if we keep in view his professed mission, that he raises stormy controversies, investigates into them and then outlines the exact traditional stand.

One of several controversies hinted at by Abhinava relates to the exact number of Kālīs ordained by the *Kramastotra* (by Siddhanātha). Abhinava was a great champion of twelve-Kālīs theory in his *Tantrāloka*, but the confusion resulted from misapprehending the proper approach of Abhinava on the issue whose sole aim was to present Saṁvit-krama while others including the *Pañcaśatika* and a section of the *Kramastotra*'s commentators were guided by their eagerness to conceal Saṁvitkrama and present Pūjākrama.[2] This problem arose in the wake of Abhinava's bringing in Raktakālī, instead

1. सर्वेषामेव च विवरणकृतामत्र प्रतिपदं पाठानां श्लोकानां व्यत्यासो दृश्यते, इत्यस्मद्दृष्ट एव पाठे क इवायं प्रद्वेषः। T.A.V., III, p. 202

We are, however, not quite sure if विवरणकृताम् here refers to the *Kramastotra* (K.T. p. 179) alone or the *Tantrāloka*.

2. इह तु पूजाक्रमगोपनाय स्वशय्ययैव स्थापनम्, यदधिकृत्य संवित्क्रमः परिनिष्ठितिमियात्, अतएवागमैकशरणतया प्रवृत्तेऽपि श्रीक्रमस्तोत्रे ग्रन्थकृतां अभिनवगुप्तानां संवित्क्रममेव प्रदर्शयितुं तद्विवृतौ . . . . इत्याद्युक्तम्।

Ibid., p. 162

of Sthitīkālī, after Sṛṣṭikālī.[1] Similarly Abhinava's exclusion of Sukālī from the list of Kālīs evoked a furore among die-hards because it made Abhinava subscribe to the notion of twelve Kālīs admitted in Anākhyacakra according to the *Sārdhaśatika*. Jayaratha examines the objection from every possible angle—scriptural authority, textual testimony, doctrinal consistency, chronological continuity, contextual propriety, scribal authenticity and colateral evidence—and resolves that Abhinava's stand in entertaining only twelve Kālīs in Anākhyacakra is unimpeachable.[2] In the same vain Jayaratha goes on scrutinizing even the historical inaccuracies and sets the chronological record straight. He says with a pinch of salt that these contemporaries do not know anything[3] about Abhinava's preceptorial tradition and claims to be in direct receipt of the traditional secrets supplying several missing links on Cakrabhānu, Kakāradevī, Somarāja, Hrasvanātha, etc. and the real purport of the *Kramastotra*.[4] He then comes to the well-settled

1. ननु सर्वत्रैवान्यत्र श्रीसृष्टिकाल्यनन्तरं श्रीस्थितिकाल्या अभिधानम्, यदुक्तं श्रीसार्धशतिके. . . .इति तत्कथमिह तदनन्तरं श्रीरक्तकाल्यादिनिर्देशः कृतः, एवं हि आगमविरोधः स्यात् ? T.A.V., III, p. 161

2. ननु क्रमदर्शने सर्वत्रैव श्रीसृष्ट्यादिदेवीनां मध्ये श्री सुकाल्या भगवत्या अभिधानं येनानाख्यचक्रे त्रयोदश देव्यः. . . . .तदत्र क्रमनयसमानकक्ष्यत्वविवक्षायामपि कथमेतद्विरुद्धमभिहितं "द्वादशैव देव्यः" इति ? अत्रोच्यते इह क्रमदर्शने सर्वसार्विकया अनाख्यचक्रे त्रयोदशैव देव्यः पूज्यत्वेनाभिमताः इति तावन्नास्ति नियमः......एवमिह सुकालीं विना द्वादशैव देव्यः पूज्यतया यद्युक्ताः, तत्को दोषः । Ibid., pp. 189-191

3. अतश्चास्य एवं गुरुक्रममजानानैरद्यतनैः . . . .इत्यादि यदुक्तं तत्स्वोत्प्रेक्षितमेव-इत्युपेक्ष्यम् । नहि चक्रभानुना प्रायः कस्यचिदपि एवमुपदिष्टम् तन्मूलतयैव इदानीमस्योपदेशस्य शतशो दर्शनात् । Ibid., p. 193

4. Ibid., pp. 193-202

principle that one cannot extract a piece in isolation —the text has to be accepted or rejected as a whole —and although in the case of alternative positions one's sheet anchor is bound to be one's preceptorial teaching, Jayaratha finds his conclusion unaffected on either version of the original text.[1] This controversy has been raised earlier also on more philosophical footing with the conclusion that there is no scope at all for the thirteenth form otherwise it will render the twelve forms as non-modes of consciousness.[2] Although the theory of thirteen forms may be justified with reference to the empirical subject, it has no ground metaphysically.[3] In fact such a sharp division of respective standpoints led to two different schools within Krama system and was responsible for historically different lines of growth.

Jayaratha refers to another controversy in the course of his treatment of the 'passage of space' (Deśādhva). The context relates to the regions as obtaining within the category of earth. There were

1. नन्वेवं तर्हि "अयं पाठः साधुरयमसाधुः" इति विचारः किं नाश्रीयते यद्य एव समूलः पाठः स एव साधुरितरस्तु इतरथेति मूलं चात्रोभयत्रापि प्रदर्शितेन क्रमेण समानमुत्पश्यामः—, इत्येकतरपरिग्रहे यथास्वं गुरूपदेश एव निबन्धनम् ।

T.A.V., III, p. 203

2. ननु अस्यास्त्रयोदशात्मकत्वमपि अन्यैरुक्तं तत्कथमिह द्वादशात्मकत्वमेवोच्यते ? . . . . संविदो हि अतिरेके द्वादशरूपाणि असंविद्रूपत्वात् न चकास्युरेव इति निराभासा संविदेकैव अवशिष्येत, इति को नाम त्रयोदशरूपत्वस्यावकाशः ।

Ibid., pp. 127-129

3. तत्कथमेतत् प्रतिसमाधीयते इत्युच्यताम् ? उच्यते—इह भेदाधिवासिता मायाप्रमातारस्तावदुपदेश्याः, इति समानार्थचर्यावत् तदानुगुण्येन अत्र प्रवृत्तः उपदेशः सुखेन प्ररोहमियात्, इति विकल्पबलोपनतं भेदमाश्रित्य संविदस्त्रयोदशरूपत्वमुक्तम्, इह पुनर्वास्तवमभेदमेवावलम्ब्य एवमुपदेशः इति सर्वमेव प्रतिसमाहितम् ।

Ibid., pp. 133-34

varying agamic positions. For example, the stands taken up by the *Nandiśikhātantra* and the *Triśirsobhairava* did not tally with that by the *Siddhātantra*. Similarly there was some difference of opinion if the region presided over by the god Ananta lay within waters or above it. Jayaratha examines all aspects in detail and concludes that internal existence has to be construed as external existence and in fact internality or externality was not the point at issue, what was intended was the 'sequence' alone. Viewed in this light the alleged opposition between the *Siddhātantra* and others will evaporate. This does not even militate against the position accepted by the *Tantrarāja Bhaṭṭāraka*. Jayaratha does not deny the distinctive character of various positions; what he wants to bring home is their structural and scholastic compatibility.[1]

It is neither possible nor advisable to take stock of all such situations for reasons of space. We will, therefore, refer to one more instance and then proceed further. In the course of discussion on the cosmic passage called Kalā (crest) Abhinava does not stop at the ultimate reality, i.e. Śiva, being 36th category but talks of thirtyseventh and thirtyeighth category also ruling out any scope for the fallacy

1. The controversy consumes about 8 pages (T.A.V., V, pp. 15-22) but the following remark from the *Viveka* is significant—

यच्च श्रीसिद्धातन्त्रोक्तं भुवनमानमिह न ग्राह्यम्—इत्युक्तं तदप्ययुक्तम्, यतो यदि नाम नरकादिवदनन्तभुवनस्येह मानं किंचिदुच्येत तत्प्रकियाभेदादन्यतन्त्रोक्तमग्राह्यमेव इति स्यात्। भुवनस्य मानमवश्यंभावि तच्चेह नोक्तम्, इति तदाकांक्षायामेव अवश्यमेवान्यतः कुतश्चिदपेक्षणीयम् इति को नाम श्रीसिद्धातंत्रे प्रद्वेषः। यद्वा श्रीतन्त्रराजभट्टारकेऽपि अस्य लक्षोच्छ्रितत्वमुक्तम् इति तदपेक्ष्यतां, को नाम नो निर्बन्धः, यावता हि अस्माकमन्तर्भुवनमानसंख्याया आसमञ्जस्यमभिधानीयं तच्च उभयथापि सिद्ध्येत् इत्यलं बहुना। T.A.V., V, pp. 20-21

called infinite regress.[1] Abhinava's view, Jayaratha suggests, was first attacked on the counts of (i) lack of reason[2] and (ii) absence of scriptural evidence[3] and then on those of (iii) doubtful support[4] and (iv) deviation from the normally accepted position.[5] Jayaratha again gets quite harsh on the critics who having avoided pains of sitting at the feet of a teacher are utterly confused about real intent of Abhinava or the scriptural position.[6] Although the ultimate reality is correctly accepted as thirtysixth category yet the problem is how to account for immanence if it is considered transcendent and for objectivity or knowability if

1. न चानवस्था ह्येवं स्याद्दृश्यतां हि महात्मभिः ॥
यद्वेद्यं किंचिदाभाति तत्क्षये यत्प्रकाशते ।
तत्तत्त्वमिति निर्णीतं षट्त्रिंशं हृदि भासते ॥
तत्किं न किंचिद्वा किंचिदित्याकांक्षावशे वपुः ।
चिदानन्दस्वतन्त्रैकरूपं तदिति देशने ॥
सप्तत्रिंशं समाभाति तत्राकांक्षा च नापरा ।
तथापि क्लृप्तवेद्यत्वं यत्र भाति स चिन्मयः ॥
अष्टात्रिंशत्तमः सोऽपि भावनायोपदिश्यते ।
यदि नाम ततः सप्तत्रिंश एव पुनर्भवेत् ॥ T.A. 11.23-27

2. विरुद्धधर्माध्यासस्तावद्भेदहेतुरित्यविवादः। सर्वाविभागात्मत्वादेश्चाविशेषात् स एवात्र नास्ति इति कुतस्त्योऽयमनयोर्भेदः ।
T.A.V., VII, p. 18 (11th Āh.)

3. एवंविधश्च कश्चिदागमोऽपि न संवादितः । Ibid., p. 19

4. नन्वत्र (श्रीकुलरत्नमालायाम्)....का वार्ता तु सप्तत्रिंशाष्टात्रिंशयोः प्रत्युत म्लिष्टप्रायमालूनविशीर्णं किं तावदप्रातीतिकमुक्तम् ।
Ibid., p. 20

5. वस्तुतो हि सर्वशास्त्रेषु षट्त्रिंशत्त्वेन गीयमानमनवच्छिन्नं बोधमात्रमेव परतत्त्वमित्युक्तम् । Ibid., p. 19

6. सप्तत्रिंशाष्टात्रिंशयोरपूर्वतयाभिधानेन सुकुमारहृदयानामागमिकानां संमोहो मा भूदिति करुणापरस्य परमेश्वरस्य गूढार्थतया यथोक्तनीत्या मायाप्रमात्रपेक्षया कल्पनामात्रसारमेवमभिधानं तच्च गुरूपसेवनादावदृष्टकष्टैः स्वावमर्शशून्यैश्च कथमेवमेवावगम्यते । Ibid., VII, p. 21 (11th Āh.)

it is viewed as subject or knower. Jayaratha finds both of these anomalies resolved by the enunciation of the 37th and 38th stages.[1] He also says that Abhinava's basic approach is to expatiate upon the agamic viewpoint even in preference to the generally accepted thesis.[2]

(iv) Furnishing chronological continuity

As a part of his ardent responsibility Jayaratha, as we have pointed out earlier also, has worked hard on chronological accounts of the preceptorial lineages and has always abided by the preceptorial authority. Jayaratha himself recognizes this to be his prime contribution in the *Viveka*. In his *Vāmakeśvarīmatavivaraṇa* he emphatically avers that those who have interpreted or referred to the *Tantrāloka* without having access to the teacher and for that matter uninterrupted tradition have only lent themselves to great ridicule[3]. In fact his account of Krama and Kula histories and several other important authors on Kashmir Śaivism is invaluable. For instance Niṣkriyānandanātha, Vidyānanda, Śaktyānanda, Śivānanda and his three female disciples,

1. यावता हि एकस्यैव षट्त्रिंशस्य तत्त्वस्य मायाप्रमात्रपेक्षया विश्वोत्तीर्णत्वेऽपि विश्वमयत्वं प्रमातृत्वेऽपि प्रमेयत्वं च कथं नाम संगच्छताम् . . . . तच्चोभयमपि सप्तत्रिंशाष्टात्रिंशयोरेवोपकल्पनेनोपशाम्यति, द्वयोरपि भिन्नविषयत्वेनैव कृतार्थत्वस्योक्तत्वात्। T.A.V., VII, p. 26 (11th Āh.)

2. वस्तुतस्तु षट्त्रिंशमेव सर्वसहमित्युक्तप्रायम्। . . . . . . ग्रन्थकृता पुनस्तदेव भित्तितयावलम्ब्य तदागमार्थव्याचिकीर्षापरतयैवमभिहितम्। Ibid., p. 26

3. यत् पुनरत्र अन्यैरन्यत्र वा साक्षात् गुरुस्तदर्थंसतत्त्वमनवगम्य श्रीतंत्रालोकसंवादनं तदर्थप्रकाशनं वा कृतं तत् सर्वं पितृपितामहक्रमोपनतं प्रक्रुतं स्पष्टं मार्गमपि अजानतामश्रुतामपूर्वामदृष्टचरां च गहनगहनां तत्सरणिं तज्ज्ञानं प्रति प्रकाशयतां तेषामेव महतीमुपहास्यतामावहति। VMV, KSS 66, p. 76

Govindarāja, Bhānuka, Eraka, Ujjaṭa, Udbhaṭṭa, the Stotrakāra alias Siddhanātha, Bhāskara, Bhūtirāja I, Kuladhara, Bhojarāja, Somarāja, Śivānanda II, own ancestral and doctrinal lineages, linear expanse of Traiyambaka, Sumatinātha, Somadeva and Śambhunātha are some of those celebrated personages about whom our knowledge depends on Jayaratha sometimes exclusively and sometimes in a very large measure. For fear of detail and reasons of space and propriety we propose to abandon our enquiry here.[1] One thing, however, is absolutely certain that not only he has direct access to the tradition but also deep insight into it and leaves no stone unturned to make sure that the reader is convinced about the stamp of finality and authenticity that he puts on it.[2]

(d) Handling of the Source Material

(*i*) *Four progressive phases and their several dimensions*

Jayaratha closely follows the footsteps of his master. His major contribution lies in opening floodgates of our information on the source-material. Thus like the *Tantrāloka*, the *Viveka*, too, emerges as a major reliable sourcebook on the basic sources with several dimensions to it. There is a discernible progression in Jayaratha's handling of the material and it passes through the following phases—

(I) *Material drawn upon by Abhinava*—Identi-

1. See for details K.T., Chapter Six, pp. 82-248; Abhi., Chap. 5, pp. 132-251, Chap. 7, pp. 545-549; Upodghāta, Pūrvārdha.

2. तस्मादस्मदुक्तमेव व्याख्यानं युक्तमित्यन्यदुपेक्ष्यम् ।

T.A.V., V, p. 260

fication, structural information, citation, possible and relevant restoration, critical determination and interpretation;

(II) *Material produced after Abhinavagupta*—allusion, scrutinization, possible restoration, textual settlement and discovery of *inter se* relationship;

(III) *Gaps creating deviations or controversies*—enumeration and reconciliation; and

(IV) *Additional information*—substantiation, textual determination, rationalization, underlining potentialities, textual restoration and the furnishing of cultural information.

(*ii*) *Material drawn upon by Abhinava*

We are afraid that in an attempt like the present 'Introduction' it is well nigh impossible to do away with overlapping altogether as emphases vary with angles, approaches and context. Towards supplying the source material Jayaratha's job is manifold. The first is identification of the text or source, if Abhinava makes an unassertive reference. The second in the same connection is to identify the exact portion of the source and to cite from it, if necessary, in case Abhinava names a source but withholds further information. For instance, the word Ādi in the *T.A.* 1.46,[1] according to Jayaratha, stands for an agamic text belonging to the dualistic branch of Śaivism called *Cillācakreśvarī-mata* followed by an extract.[2] Similarly the *Ratnamālā* in the *Tantrā-*

1. मतङ्गादौ कृतं श्रीमत्खेटपालादिदैशिकैः।
2. आदिशब्देन चिल्लाचक्रेश्वरीमतादेर्ग्रहणम्। तदुक्तं तत्र–
"बौद्धं च पौरुषेयं च द्विविधं तन्मलं स्मृतम्।
तत्र दीक्षादिना याति पौरुषेयं मलं क्षयम्॥

loka[1] is identified as the *Kularatnamālā*[2] (we get the complete title). Jayaratha also enlightens us that this reference is to the content and purport of the *Ratnamālā* and not to its language. He then goes on giving several excerpts from it.[3] The verb 'Pracakṣate'[4] (i.e., say), though vague, stands for the *Parātriṁśikā* according to Jayaratha who mentions the exact relevant spot in the mentioned text.[5] Similarly 'Āgame'[6] in the *T.A.* 4.148 stands for the *Pañcaśatika*[7]—it is only on the authority of Jayaratha that we know it. Jayaratha cites the relevant portion as well. Jayaratha, it seems, abhors vagueness and scrupulously furnishes zero-error information. While discussing Abhinava's allusion to the *Mataṅgaśāstra*[8], Jayaratha specifically reminds the reader that the actual reference is to the *commentary* on the *Mataṅgaśāstra* and not to the Āgama proper[9] in order to avoid

---

बौद्धमक्षयमेवास्ते तावत्तावत्समुद्रितम् ।
यावन्न बौद्धमेवास्य सजातीयविलापकम् ॥
ज्ञानमभ्युदितं सम्यक्सारेतरविभागकृत् ।" इति ।
T.A.V., I, pp. 85-86

1. यथोक्तं रत्नमालायाम् । T.A. 1.274

2. रत्नमालायामिति श्रीकुलरत्नमालायामिति उक्तमिति अर्थतो, न तु शब्दतः । T.A.V., I, p. 281

3. Ibid., pp. 282-283

4. तदेव ब्रह्म परममविभक्तं प्रचक्षते ॥ T.A. 3.167

5. प्रचक्षत इति श्रीपरात्रिंशकादौ तथाहि तत्र पराबीजोद्धारे "तृतीयं ब्रह्म सुश्रोणि" इत्युक्तम् । T.A.V., II, p. 166

6. सृष्टिं कलयते देवी तन्नाम्नागम उच्यते । T.A. 4.148

7. आगमे श्रीपञ्चशतिकादौ उच्यते अभिधीयते इत्यर्थः । तदुक्तं तत्र । T.A.V., III, p. 158

8. श्रीमन्मतङ्गशास्त्रे च क्रमोऽयं पुरपूगगः । T.A. 8.428

9. अत्र च साक्षादागमे संवादिते ग्रन्थविस्तरः स्यात् इति तद्वृत्तिकृदुक्तं संवादितम् । T.A.V., V, p. 275

unnecessary elaboration. He then offers us a glimpse of the versicular commentary under reference. In fact it is impossible to understand the *Tantrāloka* without the aid of the *Viveka*. In a single continued treatment Abhinava alludes to the respective orders of the five sheaths (Kañcukas) according to the *Sarvajñānottara*, *Svāyambhuva*, *Kiraṇa* and *Mātaṅgapārameśvara*,[1] but in the *Tantrāloka's* text the *Svāyambhuva* is nowhere mentioned even obliquely. It is by the analysis of the contents that Jayaratha finds an unmistakeable appeal to the authority of the *Svāyambhuva*.[2] On the same pattern Jayaratha hints that Abhinavagupta is not simply referring to but also quoting and in such a case he completes[3] an incomplete quote.[4] Thus we see that Jayaratha does not restrict himself to the provision of name alone, he tries to discover the underlying source. This attitude is profusely reflected in places like the discussion of Mālinīnyāsa[5] (an assignment called Mālinī) where Abhinavagupta does not take us into confidence about his agamic base, but Jayaratha

1. पुंरागवित्कलाकालमाया ज्ञानोत्तरे क्रमात् ॥
नियतिर्नास्ति वैरिञ्चे कलोर्ध्वे नियतिः श्रता ।
पुंरागवित्त्रयादूर्ध्वं कलानियतिसंपुटम् ॥
कालो मायेति कथितः क्रमः किरणशास्त्रगः ।
पुमान्नियत्या कालश्च रागविद्याकलान्वितः ॥
इत्येष क्रम उद्दिष्टो मातङ्गे पारमेश्वरे । T.A. 9.45-48

2. नियतिर्नास्तीति सर्वज्ञानोत्तरे तस्या अनभिधानात्, वैरिञ्च इति—स्वायम्भुवे, यदुक्तं तत्र– T.A.V., VI, p. 46

3. इति देवो न्यरूपयद् इति प्राच्येन संबंधः । Ibid., IX, p. 28

4. श्रीमदानन्दशास्त्रे च नाशुद्धिः स्याद्विपश्चितः ।
किन्तु स्नानं शुवस्त्रत्वं तुष्टिसंजननं भवेत् ॥ T.A. 15.45

5. इत्येष मातृकान्यासो मालिन्यास्तु निरूप्यते । Ibid. 15.120

comes forward with references to and quotations from the *Siddhātantra as* well as the *Triśirobhairava* and underscores the similarity they have with other tantras like the *Matabhaṭṭāraka* on this issue.[1]

In addition to the above-noted information Jayaratha's job includes the furnishing of structural information in respect of the cited source material. It is rendered possible by affording an insight into the quoted extract. Abhinavagupta, for example, quotes the *Kiraṇāgama* to substantiate the relationship of path and destination (Upāya-upeya-bhāva) as subsisting between the power and the power-ful.[2] Here Jayaratha comes to our rescue saying that this *Āgama* had a question-answer format where Garuḍa is the inquirer while the Godhead assumes the role of the answerer. It is this long dialogue between the two (of which specific portions have been earmarked by Jayaratha) that has been drawn upon by Abhinavagupta and put in his own words for the sake of brevity.[3] Likewise the *Triśirobhairava* was also in the form of a dialogue between the Goddess and the God where Devī asks and Śiva answers. We owe this information to Jayaratha, who pinpoints the portion actually quoted by Abhinavagupta.[4]

1. T.A.V., IX, pp. 63-65
2. श्रीमत्किरणशास्त्रे च तत्प्रश्नोत्तरपूर्वकम् ।
   अनुभावो विकल्पोऽपि मानसो न मनः शिवे ।।
   अविज्ञाय शिवं दीक्षा कथमित्यत्र चोत्तरम् । T.A., 1.75-76
3. तत्र गरुडेन . . . . पृष्टे भगवता . . . . इत्यादिना . . . . इत्यन्तेन . . . प्रतिसमाहितम् । एतच्च पुनरप्यागूर्य गरुडेन . . . . इत्यादिना पृष्टम् । एतत्प्रश्नार्थं एव ग्रन्थकृता संक्षेपचिकीर्षया स्ववचसोपनिबद्धः । T.A.V., I, pp. 116-117
4. श्रीमत्त्रिशरसि प्रोक्तं परज्ञानस्वरूपकम् ।
   शक्त्या गर्भान्तर्वर्तिन्या शक्तिगर्भं परं पदम् ।। T.A. 2.32

This Āgama was divided into several chapters called Paṭalas.[1] Similarly the *Ūrmimahāśāstrasiddha Santānarūpaka* as presented by Abhinavagupta[2] happened to be identical with Kula text *Ūrmikaulasiddhasantānarūpaka* and was in the form of a dialogue between Devī and Śiva and had one of the chapters called Pādovallī dealing with preceptorial genealogy.[3]

It is no use multiplying instances. Jayaratha's another major contribution lies in retaining certain important pre-Abhinavan sources in more or less complete form. The preservation of the *Kramastotra*, attributed by us to *Siddhanātha* elsewhere,[4] in somewhat intact shape[5] in the pages of fourth Āhnika[6] is a classic example of the same. Similar is the case with the *Pañcaśatika*, etc. In a sense Jayaratha's coverage is no less wider than that of his master.

The greatest task, however, consists in his editing the text critically and determining the precise reading. Jayaratha seems to have worked religiously on it. Here his job is twofold. On the one he handles the

---

Jayaratha adds—"परं ज्ञानं कथं देव" इति देवीप्रश्ननिर्णयार्थं ह्येतदत्र परज्ञानरूपं भगवतोक्तमित्याशयः, तदेव पठति "शक्त्या" इत्यादि ।
T.A.V., I, p. 26 (2nd Āh.)

1. श्रीत्रिशिरोभैरवप्रथमपटलाच्च अयमर्थः स्वयमेवाधिगन्तव्यः ।
Ibid., I, p. 150

2. श्रीमदूर्मिमहाशास्त्रे सिद्धसंतानरूपके ।
इदमुक्तम्. . . . . T.A. 2.48

3. ऊर्मिमहाशास्त्र इति श्रीमदूर्मिकौलसिद्धसंतानरूपके इत्यनेन पादोवल्ल्यां पारम्पर्येऽप्यम्लानत्वं दर्शितम् तत्र-हि . . . . इति भगवत्या पृष्टो भगवान् . . . . इत्याद्युपक्रम्य . . . . इत्यादिपर्यन्तं बहूक्तवान् । T.A.V., I, p. 40 (2nd Āh).

4. Vide K.T., pp. 142-43

5. Also see Upodghāta, p. 31

6. Vide T.A.V., III, pp. 150, 160, 165, 167, 169, 173, 178, 181, 183, 185, 187, 202

agamic texts alluded to and/or quoted by Abhinavagupta or by himself and on the other he handles the text of the *Tantrāloka*. For the timebeing we concentrate on the former alone. In critically handling the source texts he rectifies the incorrect reading—whether due to scribal mistake or due to misinformation—, indicates his preference out of the two or more seemingly equal readings, reconciles differing scriptural positions, criticizes his own schoolmen for their deviations and preferences for other readings, and finally arranges the texts in a natural and logical order. To appreciate better, let us look into some illustrative instances. At one place[1] Jayaratha discusses the original Āgama, i.e. *Svāyambhuva*, and holds that the reading Kalā, which he chanced to see in older manuscripts, has to be accepted in preference to the common reading Kāla without which the Abhinavan text would militate against the *Kiraṇa Āgama*.[2] At another, Jayaratha retains Dvitīyām in the quoted text in preference to Tṛtīyām Caturthīm,[3] as adopted by a section of misguided scholars while commenting upon Abhinavagupta

1. नियतिर्नास्ति वैरिञ्चे कलोर्ध्वे नियतिः श्रुता ।
पुंरागवित्त्रयादूर्ध्वं कलयानितिसंपुटम् ॥ T.A. 9.46

2. वैरिञ्च इति स्वायम्भुवे यदुक्तं तत्र–
मायातत्त्वात्कालतत्त्वं संस्थितं तत्पदद्वये ।
संस्थान्यस्मिन्कला तद्वद्विद्याप्येवं ततः पुन ॥ इति, अत्र हि संस्थापयति नियच्छति भोगेषु, अणूनिति संस्था नियतिरिति व्याख्यातारः, अत्र च कालो नियतिसंपुटः, कलेत्येवमात्मैव जरत्पुस्तकदृष्टः पाठो ग्राह्यः अन्यथा हि कैरणोऽर्थो विसंवदेत् । T.A.V., VI, p. 46

3. "अथात्माख्यां द्वितीयां परिकल्पयेत्" इत्यत्र च तृतीयां चतुर्थी वेति पाठो भवेत्, सिद्धातंत्रे च सैकार्णेत्यादिना वक्ष्यमाणेन ग्रन्थेन पौनरुक्त्यं प्रसज्येदिति अलं गुर्वागमसंप्रदायशून्यैः सह संलापेन । Ibid., IX, pp. 162-63

who draws upon the *Siddhayogīśvaramata* in respect of the seat-worship (Āsanārcana) and invokes the contents thereof[1], because it will lead to unnecessary repetition when construed with the *Siddhātantra*. In the same context he resolves the textual order and implies that 'Sārdhākṣarām' qualifies 'Dvayīm'—the two are not independent.[2] As seen earlier, Jayaratha not only identifies the quoted text but goes a step further. He pinpoints exact reading[3] in the original source in case Abhinavagupta does not strictly adhere to the 'original'.[4] Here Abhinavagupta reads Pūrṇāṁ and Kṛśāṁ while it is Pīnāṁ and Durbalāṁ in the original *Vijñānabhairava*. Jayaratha, at a different place, quotes from a tantra, probably the *Siddhātantra* if one goes by the contextual evidence, after correction of Ūnā into Ūnām stating his reasons for doing so.[5] He meets the anticipated criticism by further reasoning.[6] At another place[7] Abhinava draws upon the *Mṛtyuñjaya-tantra*

1. तत्रासने पुरा मूर्तिभूतां सार्धाक्षरां द्वयीम्
न्यस्येद्व्याप्तृतयेत्युक्तं सिद्धयोगीश्वरीमते ॥
विद्यामूर्तिमथात्माख्यां द्वितीयां परिकल्पयेत् । T.A. 15.321, 323

2. अत्र च सार्धाक्षरामिति पठित्वा द्वयीं मातृकां मालिनीं च न्यस्येदिति न वाच्यम् । एवं हि अत्र श्रौन्मनसस्य पङ्कजत्रयस्य वाचकमभिहितं स्यात् ।
T.A.V., IX, p. 162

3. उक्तमिति श्रीविज्ञानभैरवे ।
तत्र च पीनां दुर्बलां चैवेति पाठः । Ibid., p. 243

4. उक्तं च पूर्णां च कृशां ध्यात्वा द्वादशगोचरे ॥ T.A. 15.480

5. "शूलानि स्युः षट्सहस्राण्यूनं सार्धशतद्वयात् ।" इति ऊनमिति ऊना इति वा अपपाठ एव अनन्वितत्वात् तृतीया स्थाने पञ्चम्यनुपपत्तेः ।
T.A.V., XII, p. 246

6. Ibid, pp. 246-7

7. एकैकं द्वयङ्गुलं ज्ञेयं तत्र पूर्वं पदत्रयम् ।
अष्टाङ्गुलानि चत्वारि दशाङ्गुलमतः परम् ॥ etc. T.A. 16.234-36

for his notion of independent assignment (Svatantra Nyāsa) pertaining to the ultimate-cum-nonultimate deity. Jayaratha has adopted the reading 'Ekaikam dvayaṅgulam' in preference to 'Ekaikadyaṅgulam' and vehemently ridicules those who opt for such a reading by a curious mixture of the preceding and the following confusing both because such a reading clearly nullifies the original agamic reading, brings in the element of farfetched imagination, lacks the use of the word 'again' and also violates the explanations offered by the teachers.[1] These examples, though handful, will indeed help us gather an idea about Jayaratha's careful diligence.

The next step Jayaratha takes is to accord a proper interpretation. He addresses himself to the task of giving the most appropriate and relevant interpretation. As a rule he feels shy of bringing in other interpretations in spite of their probability. Nor does he harp on their patent mutual inconsistency, if the same is irrelevant. It is of course very natural for Jayaratha to hunt out the exact basic source behind Abhinava's specific thesis or pronouncement. For example, while initiating discussion on the 'division of day and night' as a sequel to the 'movement of breath' (Prāṇacāramāna) he underscores Abhinava's heavy dependence upon the *Svacchanda Tantra*. But it is also his bounden duty to point out the lines on which the source authority is to be understood with a warning of the impending negative results. Abhinava invokes the authority of the *Parā-*

1. अस्य न्यासस्य एकैकद्वयङ्गुलमिति पठित्वा. . . चेत्यभिधाय पूर्वापरानुसारितया उभयपक्षमीलनया अङ्गुलव्यत्यासेन व्याख्यायामार्षपाठपरित्यागः कष्टकल्पना पुनर्वचनानुपयोगः श्रीमद्गुरुव्याख्यातिक्रमाश्चेति दोषाः ।
T.A.V., X, pp.91-92

trīśikā[1], also known as the *Trikaśāsana*, for his treatment of the principle of right teacher and his initiation and quotes two verses from it[2] leaving out intervening verses.[3] Jayaratha immediately steps in to say that the omission is purposive and the first line of the quoted text is quite capable of covering even the unquoted portion of the quoted last verse.[4] Sometimes Jayaratha accords an apparently incon-

1. यत्तु (S.T. 7.36 and 7.39)........ इत्याद्युक्तं तत्केवलमेव प्राणावाहमधिकृत्यापानवाहं चेत्यधिगन्तव्यम् । एवं (S.T. 7.68).... इत्यादौ पक्षसन्धिग्रन्थेऽपि अयमेवाशयो योज्यः । अन्यथा ह्येका तुटिरकृतविनियोगा स्यात् ।
T.A.V., IV, p. 57

2. अदृष्टमण्डलोऽप्येवं यः कश्चिद्वेत्ति तत्त्वतः ।
स सिद्धिभाग्भवेन्नित्यं स योगी स च दीक्षितः ॥
एवं यो वेत्ति तत्त्वेन तस्य निर्वाणगामिनी ।
दीक्षा भवेदिति प्रोक्तं तच्छ्रीत्रिशकशासने ॥ T.A. 4.50

3. Luckily the text of the P.T.V. is printed with the commentary of Abhinava in KSS as Volume No. 18 (1918). The verses under reference, traceable at Nos. 18 to 25, are as under—

अदृष्टमण्डलोऽप्येवं यः कश्चिद्वेत्ति तत्त्वतः ।
स सिद्धिभाग्भवेन्नित्यं स योगी स च दीक्षितः ॥
अनेन ज्ञातमात्रेण ज्ञायते सर्वशक्तिभिः ।
शाकिनीकुलसामान्यो भवेद्योगं विनापि हि ॥
अविधिज्ञो विधानज्ञो जायते यजनं प्रति ॥
कालाग्निमादितः कृत्वा मायान्तं ब्रह्मदेहगम् ।
शिवो विश्वाद्यनन्तान्तः परे शक्तित्रयं मतम् ॥
तदन्तर्वर्ति यत्किंचित् शुद्धमार्गे व्यवस्थितम् ।
अणुर्विशुद्धमचिरादैश्वरं ज्ञानमश्नुते ॥
तच्चोदकः शिवो ज्ञेयः सर्वज्ञः परमेश्वरः ।
सर्वगो निर्मलः स्वच्छस्तृप्तः स्वायतनः शुचिः ॥

4. तत्र च "अदृष्टमण्डलोप्येवम्..." इत्यादि श्लोकानन्तरम् "अनेन ज्ञातमात्रेण..." इत्यादिग्रन्थान्तरं संभवदपि प्रकृतानुपयोगात् न पठितम्, अदृष्टमण्डलत्वादेव च "तिलाज्याहुतिवर्जितत्वादि" अवसीयते, तदपि न पठितम् ।
T.A.V., III, p. 58

gruous interpretation. For instance, he explains the word Antaḥ in Abhinava's text, which is based on the *Devyāyāmala Tantra* in the context, not as 'within' but as 'just above it'.[1] But in arriving at this interpretation he has to compare and contrast a host of Āgamas and synthesize their anomalous stands and then to conclude that Abhinavagupta's leaning towards a general, and hence casual, survey is sometimes responsible for such expressions. Jayaratha intends his method to be a trend setter for interpretation of the cognate tantric material.[2]

(*iii*) *Pre-Abhinavan tantric material*

The same approach permeates his handling of the tantric material, whether of Abhinavan, pre-, or post-Abhinavan era. In the absence of a clearly worked-out chronological analysis of this material our remarks have to be limited to the works quoted by Jayaratha on his own. Very often he draws upon those sections of pre-Abhinavan material which have remained untouched by Abhinavagupta. Despite Abhinavagupta's extensive coverage, a lot of material from hitherto unknown sources has found its way into Jayaratha which is of immense value

1. जलस्यान्तरित्यर्थात् तदुपरि संस्थितः। T.A.V., V, p. 14

2. यदुक्तं श्रीनन्दिशिखायाम्. . . । श्रीत्रिशिरोभैरवेऽपि. . .इत्यादीनाम् अन्तःस्थितिविधायकानां वाक्यानां कोऽर्थः स्यात्। किञ्च. . .इदमत्र प्रतिपत्तव्यं—यदनन्तस्य बहिरवस्थानमिति। तथाहि श्रीतन्त्रराजभट्टारके. . .इत्यादिकमनन्तस्य नान्तःस्थितेर्विधायकं किंतु एवं शुद्धिक्रमस्य तदवस्थितेः पूर्वमुक्तत्वात् एतावन्मात्रस्यैवात्र विवक्षितत्वात्। यदुक्तं तत्र . . . . एवं . . . इत्यादावपि व्याख्येयम्। एतच्चोत्तानतयैव गृहीत्वा. . .तत्र तत्र तथाभ्यधुः येनास्य अन्तरवस्थाने भ्रान्तिबीजत्वं प्ररूढम्। तथा च सोमशंभुः. . . .इति न पूर्वापरव्याहतत्वम्। यद्वक्ष्यति. . . . Ibid., pp. 14-19

for any future chronicle of tantric history. Of all the works referred to by Jayaratha, his allusions to the *Śrīkaṇṭhī* are highly significant[1] for the study of the ten Śiva tantras, eighteen Rudra tantras and sixtyfour Bhairava tantras (divided into eight groups) belonging to the dualistic, dualistic-cum-monistic and monistic schools. Jayaratha gives a few lengthy quotations incorporating the names of all the tantras.[2] Though it is difficult to ascertain its period, the first ever reference to it is found in the *Uddyota* of Kṣemarāja on the *Svacchanda Tantra*[3] which also testifies to Jayaratha's description about the subject-matter. Among other agamic texts he refers to the *Kramasadbhāva*, *Sārdhaśatika*, *Ānandeśvaratantra*, *Pañcāmṛta Bhūtakṣobha*, *Anantavijaya*, *Kulakramodaya* and *Kula-krīḍāvatāra* for the first time. As is usual he not only quotes but also informs about their formal structure, subject matter and crucial points which evoked special interest. For instance, the *Krama sadbhāva* was an Āgama of Nigama class and there was a sharp difference of opinion whether it advocated worship of sixteen or seventeen deities.[4]

1. एतच्च श्रीश्रीकण्ठ्यामभिधानपूर्वं विस्तरत उक्तं तद्यथा . . . एतच्च श्री-श्रीकण्ठ्यामभिधानपूर्वं विस्तरत उक्तम् । तद्यथा . . . . यत्तु श्रीश्रीकण्ठ्यां तत्पुरुष-वक्त्रमुद्दिश्य . . . इति । अतश्च भेदभेदाभेदाभेदप्रतिपादकं शिवरुद्रभैरवाख्यं त्रिधैवेदं शास्त्रमुद्भूतम् इति सिद्धान्तः । T.A.V., I, pp. 39-45

2. Dwivedi has given a very useful comparative chart of sixty-four tantras from several sources including the *Śrīkaṇṭhī* in his Upodghāta, pp. 94-111. See page 71 also. Further see his Upodghāta to N.S.T., p. 46.

3. पञ्चमन्त्रमहात्मनेत्यनेन श्रीकण्ठीयसंहिताद्युक्तनानास्रोतोभेदः सूचितः । तत्र . . . . . स्रोतोभेदेन नानाशास्त्रप्रपञ्चोदयः प्रदर्शितः ।
S.T.U., IV, p. 19

4. यदभिप्रायेणैव श्रीक्रमसद्भावभट्टारके अनाख्यचक्रे षोडशैव देव्यः पूज्य-

The *Sārdhaśatika*, which Jayaratha quotes four times[1], closely follows on the heels of the *Pañcaśatika* and explicitly differs from the *Kramasadbhāva* regarding the order. Similarly it is to his credit that we know that the *Ānandeśvara-tantra* comprised twelve thousand verses.[2] According to Dwivedi it was possibly a tantra belonging to the Left Path.[3] It advocated Tarpaṇa (offering libations of water) with the aid of the thumb and the middle finger. The *Bhūtakṣobha*[4] and *Pañcāmṛta*[5] were other two Āgamas that followed the trail. The *Anantavijaya* was a tantra belonging to Siddhānta Śaivism which Jayaratha considers extremely dissimilar.[6] He falls back upon it because the matter under reference has not been treated in sister tantras. The *Kulakramodaya*, perhaps a Kula tantra, was devoted to the discussion of the method of assignment in the body conceived as a spiritual seat. As one of the topics Jayaratha specifically mentions the part of the text that focussed on the issue.[7] Jayaratha's references to

---

त्वेन उक्ताः। T.A.V., III, p. 136; यतः श्रीक्रमसद्भावभट्टारके अनाख्यचक्रे सप्तदश पूज्यत्वेनोक्ताः ibid., III, p. 190; Also see ibid., III, pp. 166-7, 163, 173, 223. See K.T., pp. 233-235, for details.

1. T.A.V., III, pp. 161, 189; See Upodghāta, p. 76 and K.T., pp. 143, 232 for details.

2. अन्यत्र पुनर्मध्यमाङ्गुष्ठयोगेनापि तर्पणमुक्तम्। तथा च द्वादशसाहस्रे श्रीमदानन्देश्वरे T.A.V., IX, p. 139

3. Upodghāta, p. 20

4-5. भूतक्षोभेऽपि....इति। श्रीपञ्चामृतेऽपि...इति तथा...इति। T.A.V., IX, p. 140

6. इत्यपेक्षायां समानकल्पेऽपि शास्त्रे तदनुपलम्भात् अत्यन्तमसमानात् अनन्तविजयाख्यात् सिद्धान्तशास्त्रात् "उत्तानं...ह्येवम्" इत्याद्यपेक्षणीयम्। Ibid., III, p. 280

7. श्रीशैलाख्यं तु तत्पीठमित्यर्थः। तदुक्तं श्रीकुलक्रमोदये—
श्रीशैले संस्थिता ब्राह्मी"...इत्यादि उपक्रम्य "पादाधारस्थिता ब्राह्मी" इति। Ibid., XI, p. 44

the *Kulakrīḍāvatāra* are at par with those to the *Śrīkaṇṭhī* for a proper grasp of esoteric items like Ovallī, Mudrā, Chummā, Pallī, Pīṭha and Ghara of the six competent teacher-princes etc. There are also necessary to understand the precise internal character of a preceptorial tradition, because these vary from preceptor to preceptor.[1] Jayaratha quotes this Āgama on each of these topics. In addition, a substantial number of innumerable references to the unidentified Āgamas, which until independently distinguished, must belong to Āgamas of this period.

(iv) Source material provided by the known authors

The other segment of the source-material is provided by the works of known authors. Among these Abhinavagupta occupies the place of glory. Besides references to his famous treatises like *Īśvarpratyabhijñā-vimarśinī*, *Tantrasāra*, *Tantrāloka*, *Annuttrāṣṭikā* and *Paramārthasāra*, Jayaratha earns our gratitude for his reference to the *Kramakeli*, Abhinavagupta's celebrated commentary on the *Kramastotra* by Siddhanātha. The early history of Krama system would not be possible without the rich material provided by Jayaratha from this text.[2] Jayaratha, apparently cites a long quote throwing enormous

1. तदुक्तं श्रीकुलक्रीडावतारे—
तेषां मुद्राश्च छुम्माश्च पल्ली श्रोवल्लयस्तथा ।
पीठक्रमो घराश्चैव पित्रा विभजता तथा ।
इत्युपक्रम्य "बोधिश्चामरपादानां. . .कौलगिर्यंता" इति ।
T.A.V., XI (29th Āh.), pp. 28-29
A long citation of 24 sentences follows.

2. एवं क्रमकेलावपि एतद्गर्भीकारेण यदनेन ग्रन्थकृता व्याख्यातं तत्रापि अन्यथा न किंचित्संभाव्यम् । Ibid., III, p. 191

light on Krama system as it stood before Abhinavagupta.[1] Jayaratha also refers to other little known texts such as the *Anupratyābhijñā*.[2]

(v) Post-Abhinavagupta tantric material: general

Towards the post-Abhinavagupta period Jayaratha's references to Somarāja,[3] Bhojarāja and his suspected work *Kramakamala*[4] are very important towards reconstruction of the history of Krama system. It is for the first time again that we hear of some Praśastibhūtipāda[5] and Tapasvirāja[6] in the pages of the *Viveka*. Similarly his mention of his great grandteacher Viśvadatta, his grandteacher[7] Tribhuvanadatta and teacher Kalyāṇa,[8] as we have already noted in a different context, lend tremendous help towards capturing the evolution of monistic thought in Kashmir. His unnamed citations[9] which are traceable to the *Mahānayaprakāśa*,[10] published

1. T.A.V., III, p. 192. See K.T., pp. 83, 85, 90, 110, 128, 139, 144, 161, 163-64 and Upodghāta, p. 30 for details.

2. अनुप्रत्यभिज्ञाकृताप्यनेनैवाभिप्रायेण . . . इत्याद्युक्तम् ।

T.A.V., II, p. 73.

See K.T., p. 160 and Upodghāta, p. 17.

3. T.A.V., III, p. 196

4. Ibid.

5. अनेनैवाभिप्रायेण श्रीप्रशस्तिभूतिपादैरपि—

ये ये भावा ह्लादिन इह दृश्याः सुभगसुन्दराकृतयः ।
तेषामनुभवकाले स्वस्थितिपरिपोषणं सतामर्चा ।। इत्याद्युक्तम् ।।

Ibid., II, p. 219

6. Ibid., I, p. 11

7. Ibid., III, p. 203

8. Ibid., p. 233

9. ननु अस्याः परस्याः संविदोऽन्यैरनयैव भङ्ग्या त्रयोदशात्मकत्वमुक्तम्, यदुक्तम्—"एकं स्वरूपरूपं हि . . . . . पूजनीयतया स्थिताः ।" इति

10. M.P. (T). 9.15-18

in Trivendrum Sanskrit Series and assigned to Śivānanda II by us,[1] offer unimpeachable evidence of direct North-South dialogue after Madhurāja Yogin, Abhinava's junior contemporary and author of the *Gurunāthaparāmarśa*.

(a) JAYARATHA VS. KṢEMARĀJA

His treatment of Kṣemarāja, however, is by far the most remarkable event of this phase, which reflects his uncompromising fervour for a thoroughly scientific study of the tantric material. Notwithstanding his innocuous references to the *Pratyabhijñāhṛdaya*[2], he has virtually mounted an attack on Kṣemarāja when it comes to the precise handling of the agamic sources. It is here we find Jayaratha sincerely translating his abiding commitment of keeping the misguided and the confused at bay from the sacrosanct domain of the tantric studies.

The *Svacchanda Tantra* is one of the premier sources of authority for the *Tantrāloka* next in importance to the *Mālinīvijayottara Tantra*. Jayaratha, in his unswerving desire to supply the root material for correct understanding of the *Tantrāloka,* profusely quotes (more than 300 times) the relevant portions from the *SV.T.* and in this process he frequently finds Kṣemarāja's readings and organisation of the text as adopted in the latter's commentary "*Uddyota*" quite misleading. Luckily the text of the Kṣemarāja's commentary and the text as available to or adopted by him is available in print in KSTS (Vols. 31, 38, 44, 48, 51, 53, 56; pub. 1921-1935) and the same may be referred to for a handy appraisal. It also shows

1. K.T., pp. 202-203
2. T.A.V., II, p. 202

that the agamic text was in a fluid state and a critical edition of the same was attempted by Jayaratha and Kṣemarāja both. The size and number of regions (Purāṇāṁ Parimāṇam) in the eighth Āhnika, for example, is obviously based on the *SV.T.* According to Jayaratha the *T.A.* 8. 132-138 specifically covers *SV.T.* 10. 431-464. Here Jayaratha reproduces exact verses[1-2] from the *SV.T.* which correspond to the *SV.T.* 10.453-54[3] and 10.432[4] in the printed edition and warns the student not to be duped by Kṣemarāja's readings[5]. He accordingly settles down for Viṣāvarte and Pañcāśat for Saṁvarta and Śatād. In the same context Jayaratha upholds Abhinavagupta's mention of Rūpavratā[6] which is not found in Kṣema's text at all. He digs at Kṣemarāja that the latter possibly has missed the relevant second half of the

1. विषावर्ते महावायौ विद्याधरगणाः स्मृताः ।
   दश त्रिशच्च कोट्यस्ते दिव्याभरणभूषिताः ॥ T.A.V., V., p. 102
2. योजनानां शतादूर्ध्वं वायुरोधः प्रकीर्तितः । Ibid., p. 103
3. संवर्तेऽपि महावायौ. . . . .भूषिताः । SV.T,.V., p. 192
4. योजनानां. . . . . .प्रकीर्तितः । Ibid., p. 184

Here the readings adopted by Jayaratha and Kṣemarāja both are same. The editors give a variant in the fn. I (SV.T., V., p. 184) as पंचाशयोजनादूर्ध्वं which seems to have been the reading, as available to Jayaratha, in Kṣema's text. This gains strength in view of Kṣema's commentary on the subsequent verse (SV.T. 10.433) and seems to have come in for criticism.

5. अत्र च संवर्तेऽपि महावायाविति उद्योतकारव्याख्यापाठान्न भ्रमणीयं-यत्संवर्ते कथं विद्याधरा नोक्ता विषावर्ते तु उक्ता इति, अस्मत्तर्कित एव हि पाठः साधुर्महाजनपरिगृहीतत्वात् । एवं "योजनानां शतादूर्ध्वं वायुरोधः प्रकीर्तितः" इत्यादावपि अस्मत्तर्कित एव पाठो ग्राह्यः अन्यथा हि "तस्मादूर्ध्वं तु तावद्भ्यः" (SV.T. 10.433) इत्यादौ तावदर्थस्तन्मतेऽपि न सङ्गतः स्यात् । T.A.V., V, pp. 102-103

6. ये च रूपव्रता लोका आवहे ते प्रतिष्ठिताः । T.A. 10.137

verse as quoted by Jayaratha and therefore we need not be confused by Kṣema's omission.[1] Jayaratha clearly implies that the correct text must have the additional half verse. Just on the contrary, Jayaratha does not have certain verses in the original text, though Kṣema has them. While commenting upon the *Tantrāloka* 8.73,[2] Jayaratha quotes two verses in succession[3] which correspond to the *SV.T.* 10.227 and 10.229 apparently omitting the *SV.T.* 10.228[4]. In the aquatic category (Jala-tattva) Abhinavagupta posits thirteen regions.[5] Kṣemarāja's relative reading seems to have different implication unacceptable to Jayaratha.[6] One may go deeper and

1. रूपव्रता इति रूपविडम्ब्रकवद् रूपविधानं न तु वस्तुनिष्ठं वस्तु येषां तेन व्रत(ता)जीविन इत्यर्थः। तदुक्तं श्री स्वच्छन्दे—
"ये च रूपव्रता लोकास्तेषां तत्र समाश्रयः।" इति। एतदर्धं च उद्योतकृता न दृष्टम् इति न भ्रमणीयम्। T.A.V., V, p. 104

2. कुरुवर्षस्योत्तरेऽथ वायव्येऽब्धौ क्रमाच्छराः॥
दश चेति सहस्राणि दीपौ चन्द्रोऽथ भद्रकः॥

3. अब्धौ इति अब्धिमध्ये। तदुक्तम्—
तस्य चोत्तरदिग्विभागे प्रविश्य लवणोदधिम्।
योजनानां सहस्राणि चत्वार्येव वरानने॥
एकाधिकानि विस्तीर्णं चन्द्रद्वीपं प्रकीर्तितम्।
दशयोजनसाहस्रं द्वीपं भद्रं प्रकीर्तितम्॥ Ibid., V, p. 57

4. पञ्चयोजनसाहस्रं चन्द्रद्वीपं प्रकीर्तितम्।
तथा वायव्यदिग्विभागे प्रविश्य लवणोदधिम्।

Editorial footnote (ibid, V. p. 57) takes note of it.

5. आवीरभद्रभुवनाद्रुद्रकाल्यालयात्तथा॥
त्रयोदशभिरन्यैश्च भुवनैरुपशोभितम्। T.A. 8.199-200

6. उपशोभितमिति अर्थादप्तत्त्वम् एवंपाठ एव च आगम इति उद्योतकारव्याख्यया न भ्रमितव्यम्। T.A.V., V, p. 142

We have not made any effort to trace out the specific portion in the printed edition that being beyond our scope presently.

deeper. In Abhinavagupta's scheme of categories (Tattvayojana) everything other than Śiva is to be deemed as bondage in nature and so all the nine powers from Vāmā to Manonmanī in the region of impure knowledge (Aśuddha-vidyā) turn out to be binding in character.[1] Jayaratha, as usual, traces the precise textual authority to back Abhinavagupta's statement and also exploits the occasion to castigate Kṣemarāja. He not only has a different reading but finds Kṣema's preference for male deities to female ones as absurd,[2] because those people are clumsy who talk of nine female powers instead of nine male deities simply because of textual reading.[3] In the continuing context of categories Abhinavagupta describes Śakti-category to be obscured by knowledge (Māna or Pramāṇa) and inhabited by the two Rudras namely Tejasvin and Dhruveśa.[4] According to Jayaratha, Abhinava has the sanction from the *SV.T.* and the *Nandiśikhātantra* but dis-

1. पुरं चाशुद्धविद्यायां स्याच्छक्तिनवकोज्ज्वलम् ।
मनोन्मन्यन्तगास्ताश्च वामाद्याः परिकीर्तिताः ॥ T.A. 8.297

2. ता इति शक्तयः । तदुक्तम्—
वामा ज्येष्ठा च रौद्री च काली विकरणी तथा ।
बलविकरणी चैव बलप्रमथनी तथा ॥
सर्वभूतदमनी च तथा चैव मनोन्मनी ।
(This corresponds to SV.T. 10.1145-46 where the last line reads differently—दमनी सर्वभूतानां तथा चैव मनोन्मनी। Vol. VB, p. 484)
इति च । अत्र च स्त्रीपाठ एव साधुर्महाजनैः परिगृहीतत्वात् ।
T.A.V., V, p. 204

3. ये तु पूर्वमशुद्धविद्याया वामादयो नव देवाः स्त्रीलिङ्गपाठाद्वामाद्या वा नव शक्तय उक्ताः । ते एतदंशावताररूपाः स्थूला बोद्धव्याः ।
SV.T.U., Vol. VB, p. 485

4. शक्त्यावृतिः प्रमाणाख्या ततः शास्त्रे निरूपिता ।
शक्त्यावृतेस्तु तेजस्विध्रुवेशाभ्यामलङ्कृतम् ॥ T.A. 8.359

agrees with Kṣemarāja's reading which places Pramāṇa's obscurity just above Śakti and not at par.[1] According to Abhinavagupta the region called Sādākhya is the proper abode of Sadāśiva[2] and is covered or obscured by Śiva alone, while Kṣemarāja assigns Sadāśiva-region just above Īśvara and just below Sadāśiva. Jayaratha charges Kṣemarāja with tampering with the original *SV.T.* by imaginary interpolation of an half-verse which has been disregarded by the learned. Even if this addition be deemed to be genuine, argues Jayaratha, it does not vindicate Kṣema's contention. It supports Abhinavagupta's stand instead, because the abode and the resident have the same level of subsistence. It is only on such a construction that the *Nandiśikhātantra*, too, may yield a consistent meaning. One, therefore, must guard himself against the misguiding interpretation offered by Kṣemarāja[3]. It is indeed premature to

1. तत्र शक्त्यावृतौ रुद्रद्वयम् । तदुक्तम्—
'तेजस्वीशो ध्रुवेशश्च प्रमाणानां परं पदम् ।'
(Corresponding to the SV.T. 10.1174) इति । शक्त्यावरणमूर्ध्वं चेति प्रमाणावरणं चोर्ध्वमित्युद्योतकारदृष्टः पाठः पुनरसाधुर्महाजनैरपरिगृहीतत्वात् । श्रीनन्दिशिखायामपि—
'तेजेश्वरो ध्रुवेशश्च शक्त्यावरणसंस्थितौ ।' इत्यादिरास्माक एव पाठः ।
T.A.V., V, pp. 240-41

2. भुवनैः पञ्चभिर्गर्भीकृतानन्तसभावृति ।
सामयात्सौशिवं तत्र सादाख्यं भुवनं महत् ॥ T.A. 8.365

3. "सादाख्यं भुवनम्" इति सदाशिवभट्टारकस्य साक्षादधिष्ठानस्थानमित्यर्थः अतएव महदित्युक्तम् । उद्योतकृता पुनः "ईश्वरस्य तथोर्ध्वे तु अधश्चैव दाशिवात्" (SV.T. 10.1190) इत्यर्धं परिकल्प्य इतः प्रभृति सादाशिवं तत्त्वमिति यदुक्तं तदयुक्तम्, अस्य अर्धस्य महाजनैरगृहीतत्वात्। अतएव च एवमपि "ऊर्ध्वं" इति पुनरुक्तम्, "अधश्चैव सदाशिवात्" इत्यप्यसंगतं तत्रैव तस्योक्तत्वात्; अपरिकल्पितत्त्वेऽपि एतदित्थं यथाकथञ्चिदव्याख्येयं यदीश्वरस्येति रुद्रोङ्कारस्य, सदाशिवादिति अधिष्ठातुः, अधिष्ठेयं हि अधिष्ठातुरध एव भवेदिति। यत्तु श्रीनन्दि-

suspect whether Kṣemarāja and Jayaratha belonged to different preceptorial traditions or Jayaratha nursed some grouse against his senior Kṣemarāja in order to wrest the place of honour from him among the post-Abhinavan scholarship, yet what surprises the modern reader most is Jayaratha's going to the extreme of charging Kṣema with deliberate distortions. As another instance of such aberrations Jayaratha, while explaining Abhinavagupta's views on the purification of deed (Karmaśodhana) in respect of the spiritual apprentice called Śivadharmī[1], invokes the authority of the *SV.T.* and propounds that once the process of fruition has commenced in respect of one particular deed it cannot be reversed so far as that deed is concerned. On the contrary, Kṣemarāja who talks of purifying even that deed which has commenced fruition[2] is taken to task for tampering with the text, for going against the previous pronouncements and also for transgressing the scriptural injunctions.[3] Jayaratha finds no end to it on

---

शिखायाम् "कथितं त्वैश्वरं तत्त्वमत ऊर्ध्वं सदाशिवः" इतितत्र साक्षात्स्थित इति। अन्यथा हि उभयत्रापि ईश्वरतत्त्वोपसंहारग्रन्थस्य व्याघातः स्यात, तन्महाजनक्षुण्ण एव मार्गोऽनुगन्तव्यः इति उद्योतकारव्याख्यया न भ्रमितव्यमित्यलं बहुना।

T.A.V., V, pp. 243-44

1. साधकस्य तु भूत्यर्थमित्थमेव विशोधयेत्।
शिवधर्मिण्यसौ दीक्षा लोकधर्मापहारिणी। T.A. 15.28

2. भूत्यर्थाद्यत्प्राग्देहारम्भि शुभाशुभं तत एकमशुभमेवास्य शोधयेत्, एवं हि निर्विघ्नं भोगसिद्धिर्भवति। SV.T.U., Vol. II, p. 88

3. यदुक्तम्—
साधकस्य तु भूत्यर्थं प्राक्कर्मेत्थं तु शोधयेत्।
प्राक्कर्मगामि चैकस्थं भावयित्वा तु दीक्षयेत्॥ (Corresponding to the SV.T. 4.142 which reads the first line as साधकस्य तु भूत्यर्थं प्राक्कर्मैकं तु शोधयेत्) इति। अत्र च उद्योतकृता यत् इत्थमिति अपास्य एकमिति

Kṣemarāja's part. In the course of Abhinava's discussion on Śivahastavidhi[1] a spiritual apprentice is said to be transformed into a Samayin by his teacher's recourse to this method leading to a kind of intimate union (Sāyujya) in Īśvara category. Jayaratha finds fault with Kṣema's interpretation of the word Īśvare as Kālāgnirudra existing below the category of earth and dubs it as lacking in scriptural testimony.[2]

(vi) Restoring tradition: fathoming inter se relationship among Āgamas

Jayaratha's critical zeal does not pause here. His abiding concern is to restore the real tradition. For this he checks up, over and above the already discussed functions, inter se relationship between the Āgamas, substantiates arguments, peeps into the background to rationalize the item under consideration, underlines latent possibilities and may even advance suggestion for a proper appraisal. While discussing the variety of dissolution (Saṁhāravaicitrya) in the sixth Āhnika he endorses Abhinava's view that Samanā represents Pralaya stage and is identical with Sadāśiva stage where the universe continues to exist in residual form. In this context

---

पठित्वा देहारम्भिशुभाशुभकर्ममध्यादेकमशुभमपि अस्य शोधयेदिति व्याख्यातं तदुपेक्ष्यम्, आरब्धकार्यदेहारम्भिकर्मोच्छेदाशक्यत्वस्य प्रागुपपादितत्वात् क्वचिदप्येवमनाम्नातत्वाच्च । T.A.V., IX, p. 19

1. उक्तं दीक्षोत्तरे चैतज्ज्वालासंपातशोभिना ॥
दत्तेन शिवहस्तेन समयी स विधीयते ।
सायुज्यमीश्वरे तत्त्वे जीवतोऽधीतियोग्यता ॥ T.A. 15.458-59

2. ईश्वरे इति श्रीविद्यातत्त्वोर्ध्ववर्तिनि न तु पृथिवीतत्त्वाधः स्थिते कालाग्निरुद्रे तथाश्रुतेरदर्शनात् । अत्र च उद्योगकृदेव कृतश्रम इति किमिह तेन उक्तेन तत एव अवधार्यम् । T.A.V., IX, p. 231

he quotes the views of a sub-group who thought Pralaya stage as being one with Śiva stage.[1] He criticises the view, reasons out his position and concludes that even when Samanā is taken to be eternal, it does not dilute monism.[2] Similarly he provides relevant contextual framework. While commenting upon the *Tantrāloka* 8.290 he notes that though the five gross elements succeed triple egoity in the *SV.T.*, Abhinavagupta is discussing them as part of the sixteen modifications which lead to bondage.[3] Any tantric system worth the name must discard the caste system. Hence the references to caste, according to Jayaratha's rationalization, must be construed as referring to the non-initiates or to the faithful of the lower grades.[4] Moreover, Jayaratha provides a rich source of cultural information. It appears Dinars had come in vogue as a legal tender of currency in his time.[5] It is from him that we learn that several varieties of wine were prevalent in his time and why they were distinguished. For instance Madya was produced

1. अतएव चान्यैरस्मच्छास्त्रप्रक्रियामजानानैः 'शक्त्यन्तं महाप्रलये वृत्ते सकलोऽयमणुवर्गः प्रलयान्त ऊर्ध्वोर्ध्वमवस्थितेरभिधानात् परिशिष्टं शिवतत्त्वमेवासादयेत्। तदासादनमेव च मुक्तिः, तदक्रमेण सर्वेषामनायासमेव सा सिध्येदिति किं शास्त्रानुष्ठानादिना' इत्यादि यच्चोदितं तदुत्थानोपहतमेव।

T.A.V., IV, p. 142

2. न चैवमपि शंभुवत्समनाया अपि नित्यत्वादभेदवादक्षतिर्भेदमेवाधिकृत्य सृष्टिप्रलयादिव्यवहारस्योत्थानात्। Ibid., p. 143

3. एतच्च यद्यपि श्रीस्वच्छन्दे त्रिविधादहंकारादनन्तरमुक्तं तथापि इह विकारषोडशकसाजात्येनैव व्याख्यातम्। Ibid., V, p. 199

4. इत्याद्युक्तं तददीक्षितविषयम्, किन्तु पूर्वत्र अस्मदुक्ताचार्तिर्पणश्रद्धालुविषयत्वमधिकमन्यथा जातिभेदो दुर्वचः स्यात्। Ibid., IX, p. 12 (29th Āh)

5. हन्यते टंक्यते दीनार इव राजाभिधानं शास्त्रार्थो यस्मिन्स तथा।

Ibid., I, p. 150

from grapes, Śīdhu from sugarcane and Surā from Vibhītaka (Latin, Terminalia Belerica) and then he goes on talking about such varieties of wine as Vāruṇī, Madirā, kādambarī, Ghanasurā and jagala etc.[1]

(e) AN EXCLUSIVE GUIDE TO THE TANTRĀLOKA

(*i*) *Sevenfold assistance*

Jayaratha's contribution to the understanding of the *Tantrāloka* is invaluable and indispensable. To begin with, Jayaratha provides connotative titles to all the Āhnikas. Though in most cases they reflect the clue provided by Abhinavagupta during the body of the text, it is he who offers captions. We shall discuss this aspect at the appropriate occasion. In the second place he clearly demarcates the precise textual portions dealing with general and ancillary topics, designated as Pūrvaja-and Anuja-uddeśas by Abhinavagupta.[2] We shall look into it in the course of our discussion on the arrangement and organisation of the *Tantrāloka*. In the third place, he acquaints us with the background view. For example he points out, notwithstanding Abhinava's silence, that in the ninth Āhnika his master wanted to criticise Tattva (category)-doctrine of the *Bhogakārikā* etc. (dualistic Śaivism)[3]. He not only leaves us at that but follows it up with the intermittent criti-

1. मद्यशीधुसुरादिनेति मद्यं मृद्वीकादिप्रभवमनेकप्रकारं मद्यादिशब्दव्यपदेश्यं, शीधुरैक्षवः, सुरा विभीतकादिकृता, आदिशब्दात् तत्प्रकाराणां वारुण्यादीनां परिग्रहः। T.A.V., IX, p. 39

2. तत्रोच्यते पुरोद्देशः पूर्वानुजभेदवान्। T.A. 1.278

3. सम्यगिति अनेनात्र भोगकारिकादिभ्यो वैलक्षण्यं कटाक्षितमिति। T.A.V., VI, p. 250

cism of Śaṅkaranandana, Sadyojyoti, Devabala and Vaiśeṣikas[1]. Similarly he suggests that main target in the tenth Āhnika was to point out discrepancies in Nyāya and Bhāṭṭa Mīmāṁsā schools[2], though Abhinavagupta himself is once again silent on this point.[3] In the fourth place, he fills in the omissions of Abhinavagupta. In the twentyeighth Āhnika, Abhinavagupta talks of 23 types of occasional functions (Naimittikavidhi)[4]. Jayaratha feels that a particular 'occasional' (Naimittika) called Śivarātri is also included in the quartet beginning with Vipatpratīkāra (*T.A.* 28.7), the reason behind omission being the universal treatment of this item in practically all the scriptures.[5] Similarly in Dūtīyāga Abhinavagupta talks of six varieties of Dūtīs e.g. consisting of Janyā, Janikā and Sahajā in twofold relationships—physical and cognitive, and invokes the authority of the *Sarvācāratantra.*[6] In a significant remark Jayaratha adds that there are several sub-varieties such as Vegavatī, Saṁhārī, Trailokyakṣobhiṇī etc.,

1. शंकरनन्दनसद्योज्योतिर्देवबलकणभुगादिमतम् ।
प्रत्याख्यास्यन्नवमं व्याचख्यावाह्निकं जयरथाख्यः ॥ T.A.V., VI, p. 250
2. कौमारिलनैयायिकमतविमतिसतत्त्वविज्जयरथाख्यः ।
अख्यापयदतिविशदां दशमाह्निके विवृतिरीतिमिमाम् ॥
Ibid., VII, p. 208
3. इत्येष दर्शितोऽस्माभिस्तत्त्वाध्वा विस्तरादथ ।
T.A. 10th Āh., concluding verse
4. T.A. 28.6-9
5. अनेन च विपत्प्रतीकारादिना चतुष्टयेन शिवरात्रिसंज्ञकमपि नैमित्तिकं संगृहीतम् । तत्र हि एतदेव भगवतोऽभवदित्याम्नायः । तच्च साधारण्येनैव सर्वशास्त्रेषु आम्नातमिति नेह स्वकण्ठेनोक्तम् । T.A.V., XI, p. 6
6. श्रीसर्वाचारहृदये तदेतदुपसंहृतम् ।
षडेता शक्तयः प्रोक्ता भुक्तिमुक्तिफलप्रदाः ॥ T.A. 29.103

but a reference to the same has been avoided[1] for fear of endless recounting. In the fifth place, he allows us a peep into Abhinavagupta's own preferences and presuppositions. The case of Rudrakālī offers a good example. Rudrakālī, which marks the seventh stage in cyclic progression of consciousness in Anākhyācakra, has been equally named as Bhadrakālī by the texts like *Pañcaśatika* etc., without any semantic distinction. Abhinavagupta, however, prefers the title Rudrakālī—this piece of intimation we gather from Jayaratha[2]. In the sixth place, one has to depend upon Jayaratha for a clear understanding of the esoteric implications of Abhinavagupta's treatment. For example, the textual portion dealing with the notion of virility of Mantra (Mantravīrya)[3] apparently has no esoteric semblances, yet Jayaratha finds that the first three verses deal with Parābīja (the ultimate seed) and the subsequent three with five Piṇḍanāthas.[4] Similarly Abhinavagupta's description of the six-fold movement of breath from the point of view of pervasion (Vyāpti)[5] is necessarily

1. "वेगवत्यथ संहारी त्रैलोक्यक्षोभणी तथा ।
अर्धवीरासना चैव वक्त्रकौला तु पञ्चमी ॥"
इत्यादि तु अवान्तरभेदप्रायं प्रत्येकं सम्भवदपि आनन्त्यादिह न परिगणितम् । T.A.V., XI, p. 74 (29th Āh.)

2. इति पञ्चशतिकादौ पुनरियं भद्रकाली इत्युक्ता,
इति नाम्नि भेदेऽपि वस्तुनि न कश्चिद्भेदो । . . . .एवं चात्र प्रमाणरूपत्वेऽपि तत्तदर्थसंहारकारिणः प्रमातुरेव प्राधान्यं येन ग्रन्थकृतो रुद्रशब्दे भरः ।
Ibid., III, pp. 173-74

3. T.A. 4.186-191

4. एवं संवित्क्रमेण श्रीपराबीजस्योदयमभिधाय एतत्समानस्कन्धताभिधित्सया श्रीपिण्डनाथस्यापि उदयमभिधत्ते । T.A.V., IV, p. 220

5. षट्प्राणोच्चारजं रूपमथ व्याप्त्या तदुच्यते । T.A. 5.54

from that of Mantravyāpti.[1] As we have discussed in a different context earlier, Abhinavagupta's esotericism and symbolism is not at all understandable without Jayaratha's wholistic approach. The nature of Karaṇas which is spread over from 11th to 32nd Āhnikas as per declaration of Abhinavagupta himself[2] is made known by Jayaratha alone by locating exact references. Thus the Karaṇa of intelligence is dealt with in the eleventh (*T.A.* 11.21), of Vyāpti in the fifteenth (*T.A.* 15.339), of knower-known combine in the sixteenth (*T.A.* 16.253), of imposition as well as that of rejection in the twenty-ninth (*T.A.* 29.147/182) and of absorption in the thirtysecond Āhnika (T.A. 32.10 onwards)[3] by way of discussion on postures.[4] No doubt Jayaratha is aware of the limit to which he may go. With regard to the filling of Arghapātra he advises one to learn it from the mouth of a teacher, he has not touched it lest it might violate his school's code.[5] But all the same he does not withhold any information he has. The word Dīptaiḥ in depicting the nature of Mantra[6] was open to two types of meaning and he

1. इदानीमेतदेव मन्त्रव्याप्तिमुखेनाप्यभिधीयते, इत्याह अथ इत्यादि ।
T.A.V., III, pp. 357-58

2. गुरुवक्त्राच्च बोद्धव्यं करणं यद्यपि स्फुटम् ॥
तथाप्यागमरक्षार्थं तदग्रे वर्णयिष्यते । T.A. 5.130-31

3. Jayaratha here indicates the Āhnika and not the exact verses. The insertion within bracket is ours.

4. तथाहि. . . .इत्यादिना षोडशाह्निके. . . .इत्यादिना. . . .तत्तन्मुद्रा-स्वरूपनिरूपण द्वारेण द्वात्रिंशाह्निके संनिवेशस्य स्वरूपं वक्ष्यति इति तत एवैतत्सतत्त्वं स्वयमेव अवधारणीयम् । T.A.V., III, pp. 442-43

5. यश्च अत्र एतत्पूरणे सम्प्रदायः स रहस्यत्वात् समयभङ्गभयाच्च न इह अस्माभिः प्रदर्शित इति । एतद्गुरुमुखादेव बोद्धव्यम् । T.A.V., XI, p. 19

6. यरवलबीजैस्तु दीप्तैर्बिन्दुविभूषितैः । T.A. 30.16

gives both.[1] And in the case of divergent opinions about a thing, particularly if the authority of the *Srīpūrvaśāstra* was not readily handy on such esoteric issues as Ekavīravidhāna,[2] he finally airs the view acceptable to him.[3] In the seventh place, Jayaratha brings out the inherent argument of Abhinavagupta—not only the substance but the form as well.[4] Sometimes he builds up on the syllogistic form latent in Abhinavagupta's discussion and presents the whole of it.[5]

(ii) Discharge of twin editrial obligations

The greatest contribution of Jayaratha, however, lies in his role as the editor of the text of the *Tantrāloka*. His handling of the *Tantrāloka's* text is the logical extension of his approach to the handling of the tantric source material. It has two phases. One, when he subjects the text of the *Tantrāloka* to rigorous criticism and undertakes to produce the standard version and two, when he critically looks into the arrangement and order of the verses in order to put a well organised text. Since we have already seen something of this in a different context, our job has become easier requiring a few samples. Jaya-

1. दीप्तैरिति ओकारादीनामकारादीनां ह्रस्वानामाग्नेयस्वभावत्वात् तेजोमयैरिति प्राच्याः, सरेफैरिति श्रीमल्लक्ष्मणगुप्तपादाः । T.A.V., XII, p. 184
2. अन्येप्येकाक्षरा ये तु एकवीरविधानतः ।
गुप्ता गुप्तरास्ते अंगाभिजनवर्जिताः ॥ T.A. 30.24
3. अत्र च शिखायां कवचबीजमिति श्रीत्रिशिरोभैरवानुयायिनः, चतुष्कलमिति श्रीदेव्यायामलोपजीविनः, अस्मद्गुरवस्तु द्वितीयमेव पक्षमामनन्ति ।
T.A.V., XII, p. 198
4. अत्र पञ्चावयवं परार्थमनुमानं निर्दिष्टं तद्यथा. . . .
Ibid., VI, p. 119
5. नास्तीति काकाक्षिवद्योज्यम्-तेनायमत्र प्रयोगः . . . . । Ibid, p. 125

ratha prefers the reading Vyomādiśabda[1] in place of an equally good reading[2], i.e. Vyomādiṣaṭka. Even when he retains a particular reading[3], as all the MSS available support it, he suggests a better reading.[4] In Jayaratha's original copy of the *Tantrāloka* the verse 3.220[5] possibly reads Mātra-(kuṇḍalinībījam) which has been rectified as Śātra (-kuṇḍalinī-bījam) because such type of reading is not only non-agamic but even otherwise conveys incoherent meaning and involves improper diction.[6] One may hold with reasonable confidence that there were certain uncertainties about the text of the *Tantrāloka* during the time of Jayaratha. It is why he sometimes suggests equally good alternative readings. Thus the printed text e.g.,

शिवदहनकिरणजालैदाह्यत्वात् सा यतोऽन्यरूपैव (T.A. 9.207)

may also be read as—

विज्ञानामृतसरिता प्लाव्यत्वात् सा यतोऽन्यरूपैव

To lend authenticity to his suggestions he cites the authority of the relative scripture (here *Śivatanuśāstra*).[7] The *Tantrāloka*'s actual text was often a

1. व्योमादिशब्दविज्ञानात् परो मोक्षो न संशयः। T.A. 1.64
2. व्योमादिषट्क इति पाठे तु . . . इति व्याख्येयम्। T.A.V., I, p. 103
3. In भैरव इति गुरुभिरिमैः। T.A. 1.100
4. इमैः इति चिन्त्यम्। गुरुगदितैरिति तु श्रेष्ठः पाठः। T.A.V., I, p. 143
5. सात्र कुण्डलिनी बीजं जीवभूता चिदात्मिका। T.A. 3.220
6. मात्रेत्यपपाठः—न ह्यनेन कश्चिदप्यागमिकोऽर्थः संग्राह्यो वर्तते यदर्थोऽयमेतत्प्रयोगः, प्रत्युत असंगतार्थत्वमसाधुशब्दत्वं च प्रसज्यते। T.A.V., II, pp. 20-87
7. यद्वा विज्ञानामृतसरिता प्लाव्यत्वादिति पाठो ग्राह्यः। तदुक्तं तत्र (शिवतनुशास्त्रे)—

विज्ञानमृतसरिता शिवशशिनः स्यन्दमानयामलया।
प्रप्लाव्य यतस्तेभ्यो निरस्यतेऽधस्ततः सान्या॥ इति।

Ibid., VI, p. 167

matter of doubt. Jayaratha did finalise his own version wherein he piled up several corrected readings. Displaying a rare scientific attitude he furnishes evidence behind his choice even at the slightest doubt. Thus the reading adopted by him in the *T.A.* 13.355[1] was not due to his whim, he himself saw it in the old manuscripts not once or twice, but hundred times over.[2] Similarly the text of the *SV.T.* (4.142), corresponding to the *T.A.* 15.28, has slightly different reading in the version of Kṣemarāja, target of bitter attack from Jayaratha for deliberate distortions. Jayaratha prefers to ignore the text of Kṣemarāja and preserves the original reading for the sake of propriety having culled support from Abhinavagupta's statement in the *Mṛgendrā*.[3] Even when the available reading is not defective, he assiduously gropes for a better reading. In the *Tantrāloka* 15.80[4] he finds the word 'Yad' somewhat vague and proposes 'Iha' as a relatively lucid reading.[5] Jayaratha's critical editing of the *Tantrāloka* and his handling of the source texts has to be viewed together in a larger perspective so as to be able to evaluate his concerted effort towards keeping the text of the *Tantrāloka* free from imagination, interpolation and alien material and preserving its faithfulness to the original source literature.

1. जुगुप्सते तत्तस्मिंश्च विफलेऽन्यत्समाश्रयेत् ।
दिनाद्दिनं ह्रसंस्त्वेवं पच्यते रौरवादिषु ॥ T.A. 13.355
2. एवंपाठश्च जरत्पुस्तकेषु शतशो दृष्टः । T.A.V., VIII, p. 211
3. अतएव श्रीमृगेन्द्रायामपि ..... इत्यादि उक्तं ग्रन्थकृता । औचित्याच्च अत्र अस्माभिरयं पाठो रक्षितः । Ibid., IX, p. 19
4. पर्वताग्रनदीतीरैकलिङ्गादि यदुच्यते ।
5. यदीति (? यदिति) स्थाने इहेति स्पष्टः पाठः । T.A.V., IX, p. 44

His second editorial function relates to the organisation of the text. For example, the verse 'Jñānahīno' etc.,[1] (now numbered as *T.A.* 23.25 in the printed edition) was wrongly placed by certain scribes after the verse "Annādidāna" etc.[2] (Ist half of the verse numbered as *T.A.* 23.23 in the printed edition) which is restored to its regular place by Jayaratha.[3] It appears that Jayaratha is guided by the model handscript on the basis of which he prepared his version of the *Tantrāloka*. But even in his basic handscript there are certain places which have attracted editorial whetting. The verses as given in the footnote below[4] appear twice in the body of the text as *T.A.* 37.4-5 and *T.A.* 37.11-13 (2nd half to 1st half). Though Jayaratha retains the double mention, he clearly advises its precise placement and also reverses the order,[5] besides offering tips for better reading.[6] We come across a similar instance when he suggests that the first half[7] of the *T.A.* 31.42 in all

1. ज्ञानहीनो गुरुः कर्मी स्वाधिकारं समर्प्य नो ।
   दीक्षाद्यधिकृतिं कुर्याद् विना तस्याज्ञया पुनः ॥
2. अन्नादिदानमित्येतत्पालयेत्सप्तसत्रकम् ।
3. That is, T.A. 23. 25. See अयं च श्लोकः क्वचित् "पालयेत्सप्तसत्रकम्" इत्यनन्तरं भ्रमात् लेखकैर्लिखित इति तदुपेक्ष्यम् । T.A.V., X, p. 272
4. यथा खगेश्वरीभावनिःशङ्कत्वाद्विषं व्रजेत् ।
   क्षयं कर्मस्थितिस्तद्वदशङ्काद्भैरवत्वतः ॥
   यदार्षे पातहेतूक्तं तदस्मिन्वामशासने ।
   आशुसिध्यै यतः सर्वमार्षं मायोदरस्थितम् ॥
5. अत्र च अन्तरा श्लोकद्वयमन्यथा लिखितमधरे व्यत्ययेन न्याय्यमिति तत्रैव व्याख्यास्यामः । T.A.V., XII, p. 393
6. पातहेतूक्तमिति . . . . . पातकार्युक्तमिति तु स्पष्टः पाठः ।
   Ibid., p. 395
7. शूलयागाः षट् सहस्राण्येवं सार्धशतद्वयम् ।

propriety be placed before the *T.A.* 31.39 for ensuring coherent construction.[1] Such instances bring his conscientious and ever vigilant self into bold relief. This, however, does not mean that he never succumbs to general weaknesses of the scholars. He does, but very rarely. We find a glimpse of such a lapse in his interpretation of the word 'Anta'[2] forming part of the compound in the *T.A.* 22.12.[3] Here the use of the words 'Ādi' and 'Anta' in the text obviously limits the options, but Jayaratha looks for an implied meaning convenient to him. But such far-fetched interpretations are very few and far between and in no way undermine his importance.

(III) *Methodology*

(a) Guiding principles

(*i*) *Conformity to Abhinava, teacher and scripture*

Coming to the methodology employed and norms of writing adhered to by Jayaratha we notice that his first guiding principle in taking up an item is its absolute conformity which means it must conform in the first place to the stand of Abhinava—the original author, in the second to the preceptorial stand and in the third to the scriptural view. All the three together, not severally, spell out his idea of adherence to the tradition. While discussing the notion of Karaṇa (*T.A.* 5.130) he abstains from giving out everything at one place and in so doing leans on

1. प्रायश्च अयं श्लोकः 'ततो रजांसि देयानि......(T.A. 31.39) इत्यतः पूर्वं न्याय्यो येन सर्वं सङ्गतं स्यात् । ...... T.A.V., XII p. 247
2. अन्तः सिद्धान्तः । उक्तं हि प्राक् Ibid., X, p. 249
3. अथ वैष्णवबौद्धादितन्त्रान्ताधरवर्तिनाम् ।

Abhinavagupta's authority.[1] Similarly, in final selection out of several options it is the preceptorial injunction that must prevail.[2] Moreover, he never ventures to rely on his imagination and propound a thing unless it is expressly enjoined in the Āgamas.[3] One of the reasons for rejecting the Uddyotakāra's interpretation was his lack of scriptural endorsement.[4] Same is the case with those who propound a different reading from one picked up by him.[5] To him the teaming up of all the three authorities, specially teacher and scripture, is very sacred. Hence, he rejects the alternative readings and resulting explanations since they digress from the authority of the scriptural text and the teacher.[6]

(ii) Thoroughness and authenticity; and
(iii) Absence of fascination for word-by-word comentary: eight key factors

Thoroughness and authenticity, thus, are the twin criteria that he ardently pursues but they do not come in the way of his concise and systematic presentation. That is why he never revels in word-by-word explanation. His staying away, however, from the

1. तदस्माकमपि एवं व्याख्याने श्रीमदभिनवगुप्तपादा एव प्रमाणम्—इति नात्र विद्वद्भिरस्मभ्यमसूयितव्यम् । T.A.V., III, p. 443
2. इत्येकतरपरिग्रहे यथास्वं गुरूपदेश एव निबन्धनम् । Ibid., p. 203
3. न चैतदस्माभिः स्वोत्प्रेक्षितमुक्तमिति साक्षादागम एव पठितः । Ibid., IV, p. 10
4. अत्र च उद्योतकृता यत् .... व्याख्यातम् तदुपेक्ष्यम् .... क्वचिदपि एवम् अनाम्नातत्वाच्च । Ibid., IX, p. 19
5. इत्यत्र च तृतीयां चतुर्थीं वेति पाठो भवेत् .... इत्यलं गुर्वागमसंप्रदायशून्यैः सह संलापेन । Ibid., pp. 162-63
6. अतश्च .... इति पठित्वा .... चेत्याद्यभिधाय .... व्याख्यायाम् आर्षपाठपरित्यागः .... श्रीमदगुरुव्याख्यातिक्रमाश्चेति दोषाः । Ibid., X, pp. 91-92

verbatim commentary is not arbitrary. He is guided by certain norms which he has set for himself. (i) Obvious clarity, (ii) future treatment, (iii) overdetailed discussions are some of the considerations that prevent him from embarking upon word-by-word commentary.[1] (iv) Fear of unnecessary repetition is another factor which he is very much scared of.[2] If the item is of esoteric importance, frequent repetion might cause leakage, or if it is of general importance and has been occasionally discussed, too much repetion will amount to wastage of effort. To the list of his norms he adds two more—(v) relevance or utility and (vi) propriety, which constitute the hallmark of his style characterised by his disdain for (vii) far-fetched imagination and (viii) breach of tradition. Undue extension of the text and irrelevance, however, are the twin factors that frighten him most. He refrains from gathering all the possible interpretations because of these two factors.[3] The same consideration does not allow him to enumerate all the aspects associated with each movement of breath[4] (Cāra) or the total number of days associated

1. इत्येतदस्माभिः स्पष्टत्वात्, ग्रन्थविस्तरभयात्, अग्रे च निर्णेष्यमाणत्वात् न प्रातिपद्येन व्याख्यातम् । T.A.V., I, pp. 299-300

2. अत्रामृतबीजाद्युद्धारः प्राग्व्याख्ययैव गतार्थः इत्यतिरहस्यत्वात् नेह पुनरायस्तम् । Ibid., III, p. 371

× × ×

एतच्च पूर्वमेव बहूक्तम् इतीह न पुनरायस्तम् ॥ Ibid., II, p. 65

× × ×

एतच्च सर्वमसकृत्त्वेनैव व्याख्यातम् इति न पुनरायस्तम् । Ibid., I, p. 33

3. अत्र च संभवन्त्यपि व्याख्यान्तराणि न कृतानि, ग्रन्थगौरवभयाच्च प्रकृतानुपयोगाच्च । Ibid., p. 15

4. अस्माभिरप्यत्र गणना विभज्य न दर्शिता ग्रन्थविस्तरभयादनुपयोगाच्च । Ibid., IV, p. 10

with the residents of the five sheaths.[1] Even when he is dwelling upon certain source text, he only picks up the relevant material from here and there insted of reproducing the whole text.[2] The idea behind the whole exercise is that the quoted text must be relevant to the issue under discussion,[3] and at the same time should not make the work bulkier.

(iv) Fear of undue extension and deviation from the original line

The notion of relevance is intertwined with the notion of propriety. Relevance minus propriety does not sound convincing. He, therefore, derives strength from his concern for propriety while he sticks to relevance. At one place, he openly admits it.[4] He remains faithful to this principle throughout and does not counter all the anomalies even when he notices them in the available account of a tradition.[5] One should not, therefore, consider it a defect if Jayaratha does not explain or cite every word of the text.[6] In such an approach, as mentioned earlier,

1. तत्सर्वेषां कञ्चुकवासिनां .... गणना तु ग्रन्थविस्तरभयान्न लिखिता। T.A.V., III, p. 135

2. एतच्च ग्रंथविस्तरभयात् यथोपयोगम् उच्चित्य उच्चित्य लिखितमिति तत एव यथाशय्यमनुसर्तव्यम्। Ibid., XI, p. 168

3. इत्यादिश्लोकानन्तरम् .... इत्यादिग्रन्थान्तरं सम्भवदपि प्रकृतानुपयोगात् न पठितम्। Ibid., III, p. 58

4. औचित्याच्च अत्र अस्माभिरयं पाठो रक्षितः। Ibid., IX, p. 19

5. तदुक्तं स्वपारम्पर्यं व्याचक्षाणेन श्रीसोमराजेन .... एवमनेकप्रकारमासमञ्जस्यं संभवदपि अनङ्गत्वान्न प्रदर्शितम्। Ibid., p. 197

6. अस्माभिस्तु ग्रन्थविस्तरभयात् न प्रातिपद्येन संवादितम्। Ibid., I, p. 157

× × ×

तच्च अस्माभिर्ग्रन्थविस्तरभयात् प्रातिपद्येन न दर्शितम्। Ibid., p. 180

× × ×

he derives additional strength from his disdain for laboured use of imagination[1] and his almost religious concern for retention of the tradition intact.[2] Obviously it does not mean that he leaves the portions unexplained. Instead, he believes in explaining a thing thoroughly even by supplying/importing a missing word on his own in the interest of consistency. There are several instances that illustrate it.[3] Usually, he first attempts an explanation of words and then gives out essence or gist of Kārikā in his own words.[4] In the case of doubt or necessity to furnish additional explanation he offers alternative explanations[5] and tries to reconcile various ends if there is difference of opinion or confusion—whether deliberate or accidental. As we have already seen lot

---

इह तु ग्रन्थविस्तरभयान्न प्रातिपद्येन संवादितम् ।

Ibid., VII, p. 80

× × ×

एतच्च .... स्वयमवगन्तुं शक्यत्वात् ग्रन्थविस्तरभयाच्च न प्रातिपद्येन व्याख्यातमिति न विद्वद्भिरस्मभ्यम् असूयितव्यम् ।। Ibid., XII, p. 212

1. चेत्याद्यभिधाय .... व्याख्यायाम् .... कष्टकल्पना .... चेतिदोषाः । T.A.V., X, p. 91-92

2. यश्च अत्र एतत्पूरणे सम्प्रदायः स रहस्यत्वात् समयभङ्गभयाच्च न इह अस्माभिः प्रदर्शित इति । Ibid., XI, p. 19

3. न शब्दोऽत्र काकाक्षिवद्योज्यः। Ibid., II, p. 28

× × ×

न शब्दोऽत्रापि संबंधनीयः । Ibid.

4. Cp. एवं परमेश्वर एव स्वस्वातन्त्र्यमाहात्म्यात् तत्तद्बिम्बप्रतिबिम्बाद्याभासवैचित्र्येण अवभासते इति तात्पर्यार्थः । Ibid., II, p. 12

× × ×

एवं पूर्णज्ञानावाप्तौ अनेके उपायाः संभवन्ति इति तात्पर्यार्थः ।

Ibid., III, p. 63

5. यद्वा .... शब्दप्रतिबिम्बविषयत्वेन व्याख्येयम् । Ibid., II, p. 5

× × ×

यद्वा यथा— Ibid., p. 25

of it earlier we leave the matters here. He, however, continues to remain unswerving in his commitment to bring out the essence of Abhinavagupta's work,[1] and wherever he leaves out something, the scholars are expected to treat it as unnecessary.

(b) DIFFERENCES FROM ABHINAVA & DEVIATION FROM THE ORIGINAL LINE

We, thus, see that Jayaratha is extremely faithful to Abhinavagupta and tradition, but he is not a blind follower at all. A person of his calibre and competence can never be. There are occasions, notwithstanding their rarity, when he does not endorse Abhinavagupta's reading or finds the latter's version wanting in certain respects. For example, he raises his finger at the use of word 'Padmagaṁ' by Abhinavagupta.[2] He once again questions Abhinavagupta's reading and suggests a better one.[3] Similarly, when Abhinavagupta embarks upon consideration of various stations or seats (Pīṭhas) from the *T.A.* 15.83 to 15.97 on the authority of the *Niśisañcara Āgama*, Jayaratha invites attention of the reader to the portion from the *T.A.* 15.86 to 15.88[4] and finds the first half of the *T.A.* 15.86 not only contradictory to the conclusion

1. इह चास्माभिस्तद्व्याख्यासारोच्चयस्यैव प्रतिज्ञातत्वात् तदेव क्रियते, इति तदिरत् स्वयमेव सर्वत्रासारतया चिन्वन्तु सचेतसः। T.A.V., I, p. 16

2. एकैकामथवां देवीं मन्त्रं वा पद्मगं यजेत् । T.A. 15.365
Jayaratha comments—मन्त्रमिति नवात्माद्यन्यतमम्। तच्च अत्र पद्मं (? पद्मगं) दलव्याप्तपाश्र्वराद्वयमासनत्वेन चिन्त्यम्। T.A.V., IX, p. 184

3. भैरव इति गुरुभिरिमैः। T.A. 1.100
Jayaratha observes इमैः इति चिन्त्यम्। गुरुगदितैरिति तु श्रेष्ठः पाठः। T.A.V., I, p. 134

4. ज्ञेयं संकल्पनारूपमर्धपीठमतः परम् ।
शाक्तं कुण्डलिनी वेदकलं च त्र्युपपीठकम् ॥

contained in the second half of the *T.A.* 15.88 but also devoid of agamic support and therefore asks the reader to simply ignore it.[1] We have already seen in detail how much new material has been introduced by Jayaratha to make the *Tantrāloka* more understandable and uptodate but never has he deviated from the main stream. The matter thus introduced is invariably either colateral or complementary in nature. But Jayaratha, for once, has deviated from the original line and may not be called so faithful in spite of his resorting to the usual commentatorial gimmic. One of the nine main topics incorporated under Krama system is 'non-utility or irrelevance of the limbs of Yoga' (Yogāṅgānupayogitva).[2] The Yoga which Abhinavagupta seeks to refer to is the eight-limbed Yoga of Patañjali, nowhere alluding to the Ṣaḍaṅga (six-limbed) Yoga at all.[3] Jayaratha, however, takes Ṣaḍaṅga, and not Aṣṭāṅga, as actually belonging to Krama system (Svadarśanoktāni). Then why does Abhinavagupta refer to Patañjali's Yoga? The logic behind Abhinavagupta's enumeration, according to Jayaratha, is that though the

---

देवीकोट्टोज्जयिन्यौ द्वे तथा कुलगिरिः परः ।
लालनं बैन्दवं व्याप्तिरिति संदोहकत्रयम् ॥
पुण्ड्रवर्धनवारेन्द्रे तथैकाग्रमिदं बहिः ।
नवधा कथितं पीठमन्तर्बाह्यक्रमेण तत् ॥

1. "ज्ञेयसंकल्पनारूपमर्धपीठमतः परम्" इति अर्धं "नवधा कथितं पीठमन्तर्बाह्यक्रमेण तत्" इत्युपसंहारविरुद्धमनागमिकं चेत्यनार्षत्वादुपेक्ष्यम् ।
T.A.V., IX, p. 48

We, however, consider our interpretation tentative at the moment.

2. एवं योगाङ्गमियति तर्क एव च चापरम् ।
अन्तरन्तःपरामर्शपाटवातिशयाय सः ॥ T.A. 4.86

3. T.A. 14.87-94

former subscribes to Ṣaḍaṅga theory, he wants to convey the upper limit of the number of the yogic limbs.[1] However, Jayaratha's deviation is too transparent to fool anybody. Why does he do so? There may be two possible reasons. Either he is under the spell of Buddhist tantricists who propogated the six-limbed Yoga and is out to wean the people away from them to his path or he inherits a Krama tradition different from Abhinavagupta's which enjoined Ṣaḍaṅga Yoga. It is interesting to note that Jayaratha nowhere tries to define the six limbs and quotes an unidentified source only once to enumerate them.[2] Although it is an interesting episode of Krama history we do not intend to pursue it further because our interest is limited to exploring the *inter se* relationship between Jayaratha and his master.[3]

1. यन्नाम अत्र योगस्य स्वदर्शनोक्तानि षडङ्गान्यपहाय पातञ्जलीयं यमाद्यङ्गाष्टकमुक्तं, तत्रायमाशयो यत् क्वचिदपि एतदङ्गाष्टातिरिक्तम् अन्यदङ्गान्तरं नास्ति। T.A.V., III, pp. 102-103

2. Ibid., p. 15

3. See K.T., pp. 58-61 for the proper perspective.

CHAPTER IV

ABOUT THE TEXT

(I) *KSTS Edition: editorial and printing lapses*

The *Tantrāloka* is a very voluminous work of Abhinavagupta and togetherwith Jayaratha's commentary covers twelve volumes in bold print brought out in the Kashmir Series of Texts and Studies spread over 3718 pages.[1] The *Tantrāloka*, as printed, comprises roughly 6000 verses, 5844 1/2 to be exact. The fact that two verses, *T.A.* 37.4-5, have been repeated as *T.A.* 37.10 1/2-12 1/2 does not reduce the number because this anomaly is a legacy from the time of Jayaratha himself having been retained in his script itself. The sum total of the printed verse-numbers at 5842, therefore, does not give the correct picture because of several printing mistakes and editorial lapses resulting in occasional duplication and omission of numbers as well as treatment of half-verses as full ones. An effort has been made to assemble all such cases in the chart given below to offer a tabular view.

1. If we go by the printed numbering of the pages the total rises to 3721, but the page No. 308 in the 3rd volume, page No. 92 in the 7th volume (between 11th and 12th Āhnikas) and page No. 128 in the 10th volume are blank. The text of the new edition has 3725 pages spread over six volumes (vols 2-7) with seven intervening pages left blank (925, 1088, 1292, 2184, 2440, 2726, 2854). Thus the actual number of pages tallies at 3718.

Volumes.	Āhnikas	Misprints	Verses mising	Half-verses Numbered	Half-verses Numbering omitted	Repetition of number	Repetition of verses	Printed number of verses	Actual number of verses	Āhnika-wise pages	Total of printed number of pages in the volume	Remark
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)
	I	207 for 107	58		Between 200-201	136 (half-verse)		333	334	1-310		
					Between 244-245							
		105 for 205			After 333							
	II			17				50	49	1-42	352	(310+42)
				50								
II	III			30	Before 1							
				37	Between 64-65							
				38	,, 85-86							
				40	,, 107-8							
					,, 260-61							
					After 293			293	294	1-264	264	
III	IV			1	After 278			278	278	1-307		
	V			1	Between 157-58			158	$158\frac{1}{2}$	309-471		
					After 158					(163 Pages)	471	P. 308 blank

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)
IV	VI			1	After 251			250	250½	1-203		
				251								
	VII			1	Between 70-71			71	71	1-58	261	(203 + 58)
V	VIII	33 for 330 332for331 352for351		1				452	451½	1-284	284	
VI	IX			1 314				314	313	1-250	250	
VII	X			1	After 309			309	309	1-208		
	XI			1								
				60								
				118				118	116½	1-91		
	XII			1				26	25½	93-108 (16 pages)	316	(208 + 108) P. 92 blank between XI& XII Āhnikas.
VIII	XIII			129	Between „ 127-28							
				208	„ 206-207							
					After 361			361	361½	1-214		
	ZIV				After 46			46	46½	215-239 (25 pages)	239	
IX	XV	389 for 379		378	After 612 (two half verses)			612	612⅓	1-285	285	

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)
X	XVI			204	Before 1			311	311	1-127		P. 128 blank
	XVII							122	122	129-176 (48 pages)		
	XVIII				Before 1			11	$11\frac{1}{2}$	177-181 (5 pages)		
	XIX			56	Before 1			56	56	182-205 (24 pages)		
	XX			1	After 15			15	15	206-212 (7 pages)		
	XXI			1				61	$60\frac{1}{2}$	213-243 (31 pages)		
	XXII			1				48	$47\frac{1}{2}$	244-261 (18 pages)		
	XXIII			1				103	$102\frac{1}{2}$	262-305 (44 pages)		
	XXIV			1 24				24	23	306-314 (9 pages)		
	XXV			1				29	$28\frac{1}{2}$	315-327 (13 pages)		
	XXVI			1				76	$75\frac{1}{2}$	328-356 (29 pages)		
	XXVII			1				59	$58\frac{1}{2}$	357-380 (24 pages)	380	
XI	XXVIII			1	After 434			434	434	1-184		
	XXIX			1	Before 1							
					After 291			291	$291\frac{1}{2}$	1-172	356	(184+172)

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)
XII	XXX			1	Before 1			123	123	173-222 (50 pages)		Pagination begins at 173
	XXXI				After 163			163	163½	223-302 (80 pages)		
	XXXII				Before 1 After 67			67	68	303-335 (33 pages)		
	XXXIII				Before 1			32	32½	336-351 (16 pages)		
	XXXIV				Before 1 After 2 (1 + ½ Verses)			2	4	352-354 (3 pages)		
	XXXV							44	44	355-380 (26 pages)		
	XXXVI				Before 1 After 15			15	16	381-390 (10 pages)		
	XXXVII				Between 32-33		37.4-5 as 37.10½ — 12½	85	85½	391-435 (45 pages)	263	

(a) TWO TYPES OF TEXTUAL ANARCHISMS

Coming to the KSTS edition of which the MLBD[1] edition is a reprint, we find that it requires a through critical editing. It suffers from two types of textual anarchisms—(i) those which were confronted by Jayaratha and have been taken care of in the course of our treatment of his and which offer really serious problems of textual reconstruction and (ii) others which concern editing and printing errors which are not so serious but often create misleading situations. It is the latter we propose to look into briefly for the present.

(b) BASIC MSS OF THE KSTS EDITION

In the absence of any editorial note or preface we have practically no idea about the MSS on which this edition is based. From the occasional footnotes, however, Mukund Ram Shastri, the editor, seems to have consulted four MSS which have been referred to by Nāgarī letters Ka, Kha and Ga plus one on which rests the text and which has not been indicated by any letter.[2] Out of the remaining MSS the Ga manuscript seems to be most complete as several missing portions have been filled only with the aid of this MS.[3] Notwithstanding our ignorance about

1. Motilal Banarsidass

2. It is equally probable to think that there were only three MSS from which the model MS was prepared by M.R. Shastri. Whatever the case it does not alter the position much.

3. "वेद्या हि" (T.A. 1.126) इति संपूर्णपद्यं ग० पुस्तकात् पूरितमस्ति । T.A.V., 1, p. 165, fn.

× × ×

प्रवृत्तोऽहम् इत्यारभ्य प्रत्ययवाच्य इत्यन्तः पाठो ग० पुस्तकात् पूरितोऽस्ति । Ibid., p. 166

वक्ष्याम इति आरभ्य बहुप्रकारम् इत्यन्तः पाठो ग० पुस्तकात् पूरितोऽस्ति । (Ibid., p. 179.) etc. etc.

the principles employed in finalization of the printed text the sustained and patient labour put in by the editor and his team of Panditas is easily visible with the result that a largely readable and complete text of an important treatise is in our hands.[1] Besides determining the acceptable readings and pointing out the respective variants, the editor has also corrected the patently corrupt readings.[2] Of course it is not a very frequent activity. It appears that the text of the Āhnikas from first to thirteen was more corrupt than the later ones as the profusion and frequency of footnotes suggest. Even among the initial Āhnikas the Ist was most defective and the incidence of mistakes has been gradually on the declining scale in the subsequent ones. From 14th onwards footnotes become conspicuous by their absence. At some places he offers interpretive comments,[3] but he does so very rarely. Wherever feasible, the editor has tried to trace the portions of the cited text to its published edition, if available. Although he is not absolutely regular on this score, his efforts have proved quite

1. Except the following portions which show some unfilled gaps—

(i) T.A. 15.378

(ii) T.A.V., I, p. 40 (on T.A. 1.18, quotation from the Śrīkaṇṭhī)

(iii) Ibid., III, p. 107 (on T.A. 4. 100)

(iv) Ibid., VII, p.66 (on T.A. 10.83-84)

(v) Ibid., VII, p.67 (on T.A. 10.85)

(vi) Ibid., XI, p.38 (on T.A. 29.52-54, quotation)

2. पं० ५ ख०पु० श्रीमद्भट्टादिरिति शोधितः पाठः ।

Fn., ibid, I, p. 29

3. Vide, ibid, I, p. 4, fn. 1, which deals with the concept of Jagadānanda. Also see, ibid., I, p. 15 fn. 3, on

समयलोपावहं महात्मनाम् महागुरूणां निन्दाबीजम् ।

helpful. For example, he has tried to identify Jayaratha's citations from the *SV.T.* in the printed edition and at times has even pointed out to the variations, if any.[1] Out of the twelve volumes he has appended a verse-index to six from 3rd to 8th and has also purveyed citation-index in the 3rd and 6th volumes.

(c) PRINTING MISTAKES

It will not be out of place to refer the reader to the patently glaring printing mistakes in the printed edition. Some of which may be sampled as below—

(i) T.A. 19 reads अदृष्टप्रकटीकुर्मो for अदृष्टं प्रकटीकुर्मो
(ii) T.A. 1.291 reads समुच्चारश्चिदात्मता for समुच्चारश्चिदात्मनो[2]
(iii) T.A. 1.298 reads संख्याधिक्यं for सांख्याधिक्यम्[3]
(i.e., सांख्याद् आधिक्यम्)
(iv) T.A. 1.301 reads स्थानभित् for स्नानभित्[4]
(v) T.A. 1.302 reads द्रव्ययोग्यमर्चा for द्रव्ययोग्यत्वमर्चा[5]
(vi) T.A. 1.312 reads कलावेक्षा for कालापेक्षा[6]
(vii) T.A. 1.316 reads परीक्षाचार्यकरणं for परीक्ष्याचार्यकरणम्[7]
(viii) T.A. 1.324 reads बोध: for वेध:[8]
(ix) T.A. 37.75 reads भ्रातापि तस्या: for भर्तापि तस्या:[9]
(x) T.A.V., V, p. 145 reads सर्वत्र पूर्वशास्त्रप्रक्रियया for सर्वत्र श्रीपूर्वशास्त्रप्रक्रियया

1. श्रीस्वच्छन्दे तु लवणोदधिमित्यस्यानन्तरं .... इत्यधिक: पाठ: । T.A.V., V, p. 57 Fn. 1

2. This reading becomes clear when construed with reference to its proper place of treatment in the 5th Āhnika, specially T.A. 5.62.

3. Cp. T.A. 13.3

4. Cp. ibid. 15.38

5. Cp. ibid. 15.160 and 15.180

6. Cp. ibid. 19.7

7. Cp. ibid. 23.2

8. Cp. ibid. 29.169

9. Retention of such readings creates historical anomalies.

These printing mistakes are such as to give wrong idea of the subject matter proposed to be discussed in the *Tantrāloka*. There are others which are quite obvious but do not injure the spirit of the text. Some instances may be sampled as under—

(i) T.A.V., III, p. 160 reads भोयोपरञ्जनं for मेयोपरंजनम्
(ii) T.A. 4.271 reads न तस्य च निषोधो for न तस्य च निषेधो
(iii) T.A.V., IV, p. 203 reads लब्धसिद्धींति for लब्धसिद्धिरिति
(iv) T.A. 7.63 reads स स्पदे खे for स स्पन्दे खे
(v) T.A.V., VIII, p. 1 reads अधिकारभेदम् उपदिष्टं for अधिकारभेद उपदिष्टः
(vi) T.A.V., VIII, p. 86 reads मतादीनां तत्त्वं for मलादीनां तत्त्वं
(vii) T.A.V., IX, p. 44 reads यदीति स्थाने for यदिति स्थाने
(viii) T.A.V., IX, p. 48 reads ज्ञेयसंकल्पनारूपम् for ज्ञेयं संकल्पनारूपम् (T.A. 15.86)
(ix) T.A. 29.255 reads वेदं गुरवो रहस्यविदः for वेधं गुरवो रहस्यविदः
(x) 37.72 reads परिहारमथो चिकीर्षन for परिहारमथ चिकीर्षन्

In the case of certain readings the problem is complicated when the MSS under reference do not have other variants than the printed one and the same text is retained in the *Tantrāloka* and the *Tantrāloka-viveka* both. For instance the *T.A.* 1.264 reads Lakṣyaṁ which is retained by Jayaratha in his *Viveka*. It, however, must be Lakṣaṇaṁ if a coherent meaning is to be derived. Sometimes one comes across a very interesting phenomenon. The editor retains चन्द्रिकाशांततापसः in the *T.A.* 10.287 whereas in the *Viveka*

(Vol. I, p. 236) he adopts चन्द्रिकापास्ततामसः while referring to the same verse. It is, therefore, apparent that the required editorial vigilance has been wanting and as a result the two portions were never coordinated, as it were.

(d) NUMBERING ERRORS

Besides printing, there is a variety of numbering errors. The simplest one is that of printing error. For instance, commentary on the *T.A.* 8.285 is printed as 8.281. Similarly, while the commentary is marked as relating to the *T.A.* 1.58 the verse bearing number 1.58 is not indicated. Another anomaly that is visible from the chart appearing on pp. 156-159 is that several verses have been left unnumbered. For example, the half-verse between *T.A.* 37.32 and *T.A.* 37.33 has been left unnumbered. Such instances are many and they have been duly shown in the table. This has made the problem of correct serialization more chaotic. While considering the style of Abhinavagupta we noted that he has adopted a style in which each preceding Āhnika ends with the first half of the concluding verse and the succeeding one begins with the latter half. This is what has been termed as Saṁcayanyāya by Jayaratha. In such an event there could have been one of the two editorial choices—to treat the verses as always marking either the chaptorial conclusions or the beginnings and number them accordingly. But the editorial practice has not been uniform in this regard. In some Āhnikas last verse has been treated as the concluding verse and has been numbered accordingly leaving the remaining half unnumbered

as has been done in the 17th Āhnika. In some other Āhnikas this practice has been abandoned. The first concluding half has not been marked, instead the next commencing verse has been given a number, as has been the practice in the 16th Āhnika. Another anomaly that is very conspicuous is that quite often the concluding half and the introductory half both have been marked as two full independent verses. For example Āhnikas 7-8, 12-13, 19-20, 21-22, 25-26 and 30-31 may be taken up. Another prevailing anarchy consists in not providing any number to such verses. This is evident from a perusal of the Āhnikas 28-29, 29-30, 32-33 and 33-34. An interesting aspect of such anarchous behaviour has resulted in one half being treated as one verse while the other half being conjoined with another and made part of it. This is very well illustrated by Āhnikas 16-17, where the concluding verse is numbered as 16.311 while the introductory half is merged with the first half of the second verse (17.2) and numbered as 17.1. Similar thing seems to have happened in the 13-14th Āhnikas also. The same practice has been reversed elsewhere, i.e. the last half has been fused with the penultimate verse making it appear as one full verse. For example, the *T.A.* 8.452, being the concluding one, should have been half and numbered either as 8.453 or as 9.1, but it is not so as it has been assimilated with the preceding half, i.e. *T.A.* 8.452 and allotted its number. Sometimes the concluding as well as the introductory verses both have not been numbered at all, as has happened in the Āhnikas 34-35. From these illustrations one gets a fairly adequate idea of the discrepansies abounding in the whole of the KSTS edition and the scope of improvements to be effected.

Lack of a uniform editorial policy coupled with printing errors has spread to the other areas of the text. When it relates to internal references by the *Viveka*, the quoted numbers differ from the actual ones. For instance, the quoted verse shown as *T.A.* 9.244 is in fact *T.A.* 9.246. The same thing has been frequently repeated. Following are some such instances—

(i) T.A.V., VI, p. 180 quotes T.A. 8.260 but numbers it as 8.255.
(ii) T.A.V., VI, p. 179 quotes T.A. 8.253-260 but numbers it as 8.248-258.
(iii) T.A.V., VIII, p. 80 quotes T.A. 13.256 but numbers it as 13.252.

The problem is compounded when we notice that the reference appearing in the *T.A.V.*, III, p. 443 are not found in the *Tantrāloka* under the given numbers and one quotation which the editor shows as constituting the *Tantrāloka* 25.172 is found at variance with Jayaratha's statement who takes it as from the 29th Āhnika (i.e., *T.A.* 29.182).

Apart from these, there are some serious lacuna leading to interesting conclusions. For example, the colophon of the 17th Āhnika reading Vikṣipta Dīkṣā has led to the naming of the Āhnika as Vikṣiptadīkṣāprakāśana. It is only by examining the contents of the Āhnika we come to know that the reading in all probability should have been Vistṛtadīkṣā,[1] and discover how funny the reading is.

1. Jayaratha in his commentary on the last verse of the 17th Āhnika says that जननादिसमन्विता दीक्षा in the text means विस्तृता दीक्षा, while in the 2nd half of the same verse (T.A. 18.1) Abhinavagupta proposes to discuss संक्षिप्तदीक्षा.

Similarly a uniform practice in respect of pagination is also wanting. While there is continuous pagination in all the volumes irrespective of the number of Āhnikas contained therein, some of the volumes, notably Vth and XIth, have Āhnika-wise pagination. Likewise all the volumes have fresh pagination, but volume XII continues it from volume XI.[1]

On all counts, thus, the greatest single handicap seems to be the absence of critical textual editing and uniform editorial practice.

(II) *Metres employed*

The *Tantrāloka* is a versicular text like most Sanskrit works and though Abhinavagupta displays his poetic skill occasionally his main occupation is scholastic treatment. He seems to be quite at home in employment of a variety of metres and the following appear to be his favourite choice—Nardataka,[2] Anuṣṭup[3], Upendravajrā,[4] Vasantatilakā,[5] Āryā,[6] Rathoddhatā,[7] Sragdharā,[8] Mandākrāntā[9], Śārdūlavikrīḍita[10], Indravajrā[11], Śikhariṇī[12], Drutavilambita,[13]

1. This discrepancy does not exist in the new edition because of the running pagination in all the volumes.

2. T.A. 1.1
3. Ibid. 1.2, 3, 17, 32 etc.
4. Ibid. 1.5
5. Ibid. 1.8, 16; 37.48, 51, 60, 64, 67
6. Ibid. 1.20, 21; 26.63
7. Ibid. 1.201
8. Ibid. 1.330; 21.25
9. Ibid. 1.331; 2.39
10. Ibid. 1.332; 26.65
11. Ibid. 6.1
12. Ibid. 2.49; 3.23
13. Ibid. 2.50

Vaṁśastha[1], Pṛthvī[2] and Mālinī[3]. While he casts the *Tantrāloka* mostly in the traditional Anuṣṭup metre he seems to be quite fond of Āryā and Vasantatilakā also.

(III) *Topical organization and structural analysis*

(a) Division into Āhnikas

The whole *Tantrāloka* is divided into 37 Āhnikas (lit. daily lessons). Although at one place Abhinavagupta seems to use the word in its literal sense,[4] it usually stands for a chapter or section if the gross variation in the size of Āhnikas indicates anything. The fifteenth is the biggest Āhnika containing 612 verses and the thirtyfourth the smallest comprising just 4 verses. All other Āhnikas fall within these two extremes. The following exercise may be of some help in getting at the structural analysis of the *Tantrāloka*—

Number of verses	*Āhnikas*
(1) 451 and above	8, 9, 15
(2) 301 to 450	1, 10, 13, 16, 28
(3) 101 to 300	3, 4, 5, 6, 11, 17, 23, 29, 30, 31
(4) 51-100	7, 19, 21, 26, 27, 32, 37
(5) 1 to 50	2, 12, 14, 18, 20, 22, 24, 25, 33, 34, 35, 36

1. T.A. 3.39
2. Ibid. 12.26
3. Ibid. 28.367
4. इत्यनुत्तरपदप्रविकासे शाक्तमौपयिकमद्य विविक्तम् ।
Concluding verse after T.A. 4.278.
Jayaratha adds अद्य इत्यनेन आह्निकशब्दार्थस्तात्त्विकः इति प्रकाशितम् ।
T.A.V., III, p. 307

The table pictures a very wide range. Although no clear cut guideline behind such a yawning gap is discernible, the nature of the subjectmatter to be treated seems to be the only answer. A feeble pattern, however, emerges in as much as the first half has claimed the larger slice of bigger chapters, whereas the second half abounds in the smaller ones. It is significant to note that while the earlier half is marked by preponderance of the theoritical discussion, the second by predominance of the procedural treatment.

(b) THREE DEVICES TO INDICATE SUBJECTMATTER

A welcome feature is that Abhinava has taken care to provide titles to all the Āhnikas focussing on their main subject matter. He utilizes three opportunities to ventilate his mind. He tries to entitle the chapters towards the end of the first Āhnika from verses 278 to 286 while discussing general topics and from verses 287 to 328 while discussing specific auxiliary topics. This is in the first place. He mentions the precise prospective contents in the introductory as well as the concluding verse in such a way as to give a definite name to the Āhnika under reference.[1] This is in the second place. While cross-

1. This is the standard practice with Abhinavagupta and his prologue and epilogue usually correspond to one another. He, however, gives up this practice in the sixth Āhnika where he initially promises to discuss Sthānaprakalpa as part of the external means called Āṇava, but ends up with the discussion on Kālatattva. Such a phenomenon, however, does not constitute a serious lapse or deviation because Sthānaprakalpa is a broader theme which includes the notion of Kālatattva.[b]

a. स्थानप्रकल्पाख्यतया स्फुटस्तु बाह्योऽभ्युपायः प्रविविच्यतेऽथ ।

T.A. 6.1

referring to the contents of another Āhnika he occasionally, though not necessarily, alludes to the Āhnika in question by name. For instance, in the thirteenth Āhnika he refers to Liṅgoddhāradīkṣā which is the subject matter of the 22nd Āhnika[1] and to Dīkṣāprastāva[2] which occupies the 14th Āhnika or in the 9th Āhnika he refers to future Sadyonirvāṇadīkṣā[3] which is the main theme of the 19th Āhnika. Likewise, he refers to the 13th Āhnika by name in the 1st Āhnika.[4] Jayartha closely follows his master and provides captions to all the Āhnikas in the chapterwise colophons. The two colophons, however, relating to the 34th and 37th Āhnikas do not record any name. Jayaratha's titles are invariably followed by the word 'Prakāśana'. It lends credence to the view that Jayaratha perhaps preferred '*Prakāśa*' to '*Viveka*' as title for his commentary. Normally Jayaratha's nomenclatures echo those of Abhinavagupta but there have been some exceptions as well. This has happened in respect of the 16th and 17th Āhnikas. According to Abhinavagupta the 16th Āhinka dwells upon Putrakadīkṣā, but Jayaratha christens it as Prameyaprakāśana (revealing the subjectmatter)

---

b. इति कालतत्त्वमुदितं शास्त्रमुखागमनिजानुभवसिद्धम् ।
Concluding verse of the 6th Āhnika.

1. स्वातन्त्र्यात्तु महेशस्य तेऽपि चेच्छिवतोन्मुखाः ॥
द्विगुणा संस्क्रियास्त्येषां लिङ्गोद्धृत्याथ दीक्षया । T.A. 13.281-82

2. ज्ञानोपायस्तु दीक्षादिक्रिया ज्ञानवियोगिनाम् ।
इत्यधुनैवास्तां स्वप्रस्तावे भविष्यति ॥ Ibid. 13.155

3. सद्योनिर्वाणदीक्षोत्थपुंविश्लेषे हि सा सती ।
श्लिष्यन्त्यपि च नो सूते तथापि स्वफलं क्वचित् ॥ Ibid. 9.177

4. तद्विस्तरेण वक्ष्यामः शक्तिपातविनिर्णये ।
समाप्य परतां स्थौल्यप्रसंगे चर्चयिष्यते ॥ Ibid. 1.139

which, in a sense, is of no consequence. Similarly, the 17th, according to Abhinavagupta, focusses on Janaādisamanvitādīkṣā, but Jayaratha names it as Vistṛta-dīkṣā-prakāśana (Vikṣiptadīkṣā in the printed text which is wrong as already discussed elsewhere) in contrast to the 18th Āhnika which incorporates Saṁkṣiptadīkṣā. In some places, notwithstanding Jayaratha's total dependence on Abhinava, his nomenclatures are somewhat less communicative or slightly wanting, if one may say so. For example, Abhinava designs the 19th Āhnika as discussing Sadyaḥ-samutkrāntipradā Dīkṣā while Jayaratha names it as Sadya-utkrānti-prakāśana (lit., revealing sudden death). In fact, Jayaratha adopts such a practice from here right upto the 25th Āhnika. Perhaps for the sake of brevity, he prefers dropping 'Dīkṣā' or 'Vidhi' as the case may be.

(c) Division of Āhnikas into groups

Abhinavagupta broadly divides all the 37 Āhnikas into two groups. First thirtytwo Āhnikas except the first constitute one set and the remaining five, from 33rd to 37th, constitute the other. Their basic difference lies in the fact that while the first set dilates upon both—general as well as ancillary topics, the second set has no ancillary material to fall back upon. This also provides one of the reasons for the smaller size of the later Āhnikas. As we have already seen, Abhinavagupta directs all energies to nurture the *Tantrāloka* as a Śāstra. A scripture worth the name must have three essential parts—(i) topic or proposition to be enquired into, (ii) definition and (iii) examination (Uddeśa, Lakṣaṇa and Parīkṣā) respectively. Uddeśa is nothing but an averment of the topic by

name which normally takes the form of question-answer between the teacher and the taught.[1] In fact this imparts tantric semblance to the tantric texts.[2] Lakṣaṇa consists in deciphering the distinctive character of the thing and Parīkṣā marks the total view which emerges after a thorough scrutiny of all the opposite positions.[3] From this angle he attempts a second classification of Āhnikas. As such, he devotes the first Āhnika to the positing of Uddeśas while other Āhnikas, from two to thirtyseven, focus on Lakṣaṇa and Parīkṣā both. Here again, as pointed out earlier, in his treatment of Uddeśas he underlines two categories of topics—general as well as ancillary—and discusses them from T.A. 1.278 to 1.284 and from T.A. 1.286 to 1.326 respectively. He has coined a special nomenclature as Pūrvaja (lit. anterior) and Anuja (posterior) standing for Sāmānya and Viśeṣa—in that order.[4] As we pointed out towards the beginning of this paragraph, thirtyone Āhnikas, from 2 to 32, define and examine general

1. तेनानुद्घाटितात्मत्वभावप्रथनमेव यत् ।
प्रथमं स इहोद्देशः प्रश्नः संशय एव च ॥
स्वयमेवं विबोधश्च तथा प्रश्नोत्तरात्मकः ।
गुरुशिष्यपदेऽप्येष देहभेदो ह्यतात्त्विकः ॥ T.A. 1.252/256

2. Cp. गुरुशिष्यपदे स्थित्वा स्वयं देवः सदाशिवः ।
पूर्वोत्तरपदैर्वाक्यैस्तन्त्रं समवतारयत् ॥ T.A.V., I, p. 268
quoted by Jayaratha from some unknown source, probably from the SV.T.

3. तस्याथ वस्तुनः स्वात्मवीर्याक्रमणपाटवात् ।
उन्मुद्रणं तयाकृत्या लक्षणोत्तरनिर्णयाः ॥
निर्णीततावद्धर्मांशपृष्ठपातितया पुनः ।
भूयो भूयः समुद्देशलक्षणात्मपरीक्षणम् ॥ T.A. 1.260-61

4. तत्रोच्यते पुरोद्देशः पूर्वजानुजभेदवान् । Ibid. 1.278

and ancillary topics both, while Āhnikas from 33 to 37 define and examine general topics alone.

(d) DEMARCATION OF THE PRIMARY AND SECONDARY TOPICS

We are highly indebted to Abhinavagupta for enumeration of the primary and secondary topics he touches upon in course of his treatment. Jayaratha, his dedicated commentator, takes upon himself to demarcate as to where an ancillary topic begins and where another takes over. Yet there are places where Jayaratha does not give any direct indication. As a result precise positioning has been a difficult task in such cases. An effort, however, has been made to demarcate the precise places of all the ancillary topics dealt with in the *Tantrāloka* in the chart below indicating the items.

Number of Āhnika	Caption of Āhnika acc. to Jayaratha[1]	Caption of Āhnika acc. to Abhinava[2]	General topic[3] (Purvajoddeśa)	Ancillary topic (Anujoddeśa)[4]	Point of commencement of the ancillary topic
1	2	3	4	5	6
प्रथम	विज्ञानभेदप्रकाशन	विज्ञानसत्ताभेदोद्गार-प्रकटनपटु आह्निक or विज्ञानभित्प्रकरण[5]	विज्ञानभेद	सर्वोद्देशन[6]X	१.२२
द्वितीय	अनुपायप्रकाशन	अनुत्तरज्ञप्तिरूपनिर्णया-त्मक प्रकरण	गतोपाय or अनुपाय	—	—
तृतीय	शांभवोपाय-प्रकाशन	परौपयिक प्रणिगदन or शाम्भवात्मवेदनकथन	परोपाय or शांभवोपाय	१. विश्वचित्प्रतिबिम्बत्व[7]X २. परामर्शोदयक्रम ३. मन्त्राद्यभिन्नरूपत्व	३.४ ३.६६ ३.२००

X Jayaratha does not indicate commencement. In such a situation it has been suggested by us.

1. Available in respective chaptorial colophons, hence specific mention of the source not made.
2. Generally available in the introductory and concludding verses of the respective Āhnika, hence specific mention avoided.
3. Vide T.A. 1.278-286
4. Vide ibid., 1.287-328

5-6. T.A. 1.287

7. Ibid. 1.288

1	2	3	4	5	6
चतुर्थ	शाक्तोपाय-प्रकाशन or शाक्तसमावेश-प्रकाशन	शाक्तोपायपण्डलकथन or शाक्तोपायविवेचन	शाक्तोपाय	१. विकल्पसंस्कार[1]	४.२
				२. तर्कतत्त्व	४.१३
				३. गुरुसतत्त्व	४.३३
				४. योगाङ्गानुपयोगित्व	४.८६
				५. कल्पितार्चाद्यनादर	४.११५
				६. संविच्चक्रोदय	४.१२३
				७. मन्त्रवीर्य	४.१८१
				८. वास्तवजप्य	४.१९४
				९. निषेधविधितुल्यत्व	४.२१३
पंचम	आणवोपाय-प्रकाशन	आणवाऽनुत्तरताभ्यु-पायकथन	नरोपाय or आणवोपाय	१. बुद्धिध्यान[2]	५.१९
				२. प्राणसमुच्चार	५.४३
				३. चिदात्म-उच्चार	५.६२
				४. परतत्त्वान्तःप्रवेश	५.७४
				५. (अन्तःप्रवेश) पथलक्षण	५.१००
				६. करण	५.१२८
				७. वर्णतत्त्व	५.१३१

1. T.A. 1.288-289 2. Ibid. 1.291. चिदात्मता in the printed text is an obvious mistake for चिदात्मनः.

1	2	3	4	5	6
षष्ठ	कालतत्त्वप्रकाशन	कालतत्त्ववदन[1] (As part of स्थानप्रकल्प)	कालोपाय or कालाध्वन्	१. (प्राण)चारमान[2]X २. अहोरात्रसंक्रान्त्यादि[3] ३. संहारचित्रता[4] ४. वर्णोदय	६.२३ ६.६३ ६.१३६ ६.२१६
सप्तम	चक्रोदयप्रकाशन (कालतत्त्वानुषक्त)	चक्रोदय-रहस्यभणिति	चक्रोदय	१. चक्रभेद[5]X २. मन्त्रविद्याभेद	७.३ ७.४२
अष्टम	देशाध्वप्रकाशन	देशाध्वगान or देशाध्वविभागकथन	देशाध्वन्	१. पुरपरिमाण[6] २. पुरसंग्रह ३. तत्त्वयोजन[7]	८.२० ८.४०६ ८.२०४
नवम	तत्त्वप्रकाशन	तत्त्वप्रविभागकथन	तत्त्वाध्वन्	१. कार्यकारणभाव[8] २. तत्त्वक्रमनिरूपण	९.७ ९.४८-४९

1. Abhinavagupta professes to discuss स्थानप्रकल्प as part of आणवोपाय in the beginning, but ends with elucidation of कालतत्त्व.
2. T.A. 1.292-93. Here Ira Bajpai translates चारमान as सूर्यादिसंचार whereas it is प्राणचार. See Philosophy, p. 502.
3. It ought to be अहोरात्रसंक्रान्त्यादिकर्मविकल्पन if we go by Jayaratha.
4. In fact it ought to be सृष्टिसंहारचित्रता.
5. T.A. 1.293

1	2	3	4	5	6
दशम	तत्त्वभेदप्रकाशन	तत्त्वभेदकथन	तत्त्वभेदन	१. वस्तुधर्म[1]	१०.१६
				२. तत्त्वविधि	१०.६७
				३. जाग्रदादिनिरूपण	१०.२२७
				४. प्रमातृभेद[2]	—
एकादश	कलादिप्रदर्शन[3]	कलाध्ववचन or कलाध्वविस्तरनिर्णय	कलाद्यध्वन्	१. कलास्वरूप[4]X	११.२
				२. एक-त्रि-पंचाद्यैस्तत्त्वपरिकल्पन	११.३५
				३. वर्णभेदक्रम	११.४३
				४. सर्वाधारशक्तिनिरूपणX	११.१०६
द्वादश	अध्वोपयोगप्रकाशन	अध्वोपयोगप्रकाशन	अध्वोपयोग	१. अभेदभावना	१२.४
				२. कम्पह्रास	१२.१८
त्रयोदश	शक्तिपातप्रदर्शन[3]	शक्तिपातक्रमविवेचन	शक्तिपाततिरोहिति or शक्तिपातपरीक्षा	१. सांख्याधिक्य[5]X	१३.३
				२. मलादितत्त्वX	१३.४३
				३. शक्तिविचित्रता[6]X	१३.१२६
				४. अनपेक्षित्वसिद्धिX	१३.२८३
				५. तिरोभाववैचित्र्य	१३.३११

1. T.A. 1.295-96 2. Left undiscussed.
3. Jayaratha deviates from his usual nomenclature. Mark प्रदर्शन for प्रकाशन. 4. T.A. 1.296-97
5. Ibid. 1.298-99. Read सांख्याधिक्य for संख्याधिक्य in the Kārikā. It is not 'superiority of Sāṅkhya' as Ira Bajpai takes it (Philosophy, p. 504), but "superiority to Sāṅkhya". 6. Better read शक्तिपातविचित्रता.

1	2	3	4	5	6
चतुर्दश	दीक्षोपक्रमप्रकाशन	दीक्षोपक्रमप्रदर्शन	दीक्षोपक्रमण	१. तिरोभावव्यपगम[1]X	१४.२०
				२. ज्ञानपरिपूर्णता	१४.२७
				३. उत्क्रान्त्यनुपयोगित्व	१४.३२
पंचदश	समयदीक्षाप्रकाशन	समयदीक्षणप्रकाशन	समयित्वविधि	१. शिष्यौचित्यपरीक्षा[2]	१५.२०
		or	or	२. स्नानभेद[3]	१५.३०
		यागनिरूपण[4]	सामयी दीक्षा	३. स्थानकल्पन	१५.८०
				४. सामान्यन्यासभेद	१५.११५
				५. अर्घपात्र (विधि)	१५.१४६
				६. अर्घपात्रप्रयोजनX	१५.१५३
				७. द्रव्ययोग्यत्व	१५.१६०
				८. बहिरर्चा	१५.१८०
				९. द्वारार्चन or द्वारपूजाविधि	१५.१८३
				१०. प्रवेशX	१५.१९३
				११. दिक्स्वरूप	१५.१९४
				१२. देहप्राणादिशोधन	१५.२३२
				१३. विशेषन्यासवैचित्र्य	१५.२३९
				१४. सविशेषार्घभाजन or विशेषार्घपात्र	१५.२८८

1. T.A. 1.300
2. Ibid. 1.301-307
3. Read स्नानभित् for स्थानभित् in the Kārikā.

1	2	3	4	5	6
				१५. प्रागवृद्धिचित्स्वध्वन्यानु-पूजने देहपूजाX	१५.२९५
				१६. अन्यशास्त्रगणोत्कर्ष	१५.३१०
				१७. सर्वतः चक्रपूजा[1]	१५.३२३
				१८. क्षेत्रग्रह	१५.३६९
				१९. पंचगव्यX	१५.३७१
				२०. भूगणेशपूजनX	१५.३७४
				२१. अस्त्रार्चाX	१५.३७९
				२२. वह्निकार्यं	१५.३८८
				२३. अग्निग अधिवासन (चर्वादि-स्थापन)	१५.४११
				२४. तर्पण	१५.४१८
				२५. चरुसंसिद्धि	१५.४३६
				२६. दन्तकाष्ठान्तसंस्क्रिया[2]X	१५.४४७
				२७. शिवहस्तविधि	१५.४५६
				२८. शय्याक्लृप्ति	१५.४७४
				२९. स्वप्न-संबंधि सामयकर्म or सामयकर्म	१५.४९४
				३०. समय	१५.५२१

1. It is सर्वस्य मन्त्रचक्रस्य पूजा. 2. Jayaratha calls it दन्तसंस्कार.

1	2	3	4	5	6
षोडश	प्रमेयप्रकाशन	पुत्रकत्वसिद्धिनिरूपण[1] or पुत्रकदीक्षानिरूपण	प्रमेयप्रक्रिया (शक्तिपातावसरे गुरोर्दीक्षासंबं-धिनी)	१. मण्डलात्मानुसंधान[2]X	१६.५
				२. निवेद्यपशुविस्तर	१६.२८
				३. अग्नितर्पणX	१६.४८
				४. स्वस्वभावदीपन	१६.८०
				५. शिष्यदेहग अध्वन्यासविधि	१६.८७
				६. शोध्यशोधकादिविचित्रता	१६.९७
				७. दीक्षाभेद	१६.१६३
				८. परन्यास	१६.२०७
				९. मन्त्रसत्ताप्रयोजनX	१६.२५२
				१०. योजनिकाभेद	१६.२९५
सप्तदश	विस्तृतदीक्षा-प्रकाशन[3]	भैरवतादात्म्यदायिनी-प्रक्रियानिरूपण or जननादिसमन्वितदीक्षा-कथन	पौत्रिकविधि	१. सूत्रक्लृप्ति[4]	१७.३
				२. तत्त्वशुद्धि[5]	१७.७
				३. पाशदाहX	१७.६७
				४. योजन[6]	१७.७८
				५. अध्वभेद	१७.११८

1. If we compare the T.A. 1.280-81 with the T.A. 1.310 and the contents of the 17th Āhnika it appears that there is some confusion in the order of the T.A. 1.280-81. पौत्रिकविधि should follow प्रमेयप्रक्रिया and not the other way round as is found in the text.
2. T.A. 1.307-309
3. As discussed elsewhere, Jayaratha's reading, i.e. विक्षिप्तदीक्षा-प्रकाशन is to be amended as above.
4. T.A. 1.310
5. This has earned the name of the Āhnika as तत्त्वदीक्षाप्रकरण, vide Jayaratha's remarks on T.A. 29.205 (T.A.V., XI, p. 133).
6. In fact it ought to be योजनिका.

1	2	3	4	5	6
अष्टादश	संक्षिप्तदीक्षा-प्रकाशन	(शिवतापत्तिदा)-संक्षिप्तदीक्षाकथन	संक्षिप्तदीक्षा	१. जननादिविहीनत्व[1]	१८.१
				२. मंत्रभेद	१८.३
एकोनत्रिंश[2]	सद्य उत्क्रान्ति-प्रकाशन	(सद्यःसमुत्क्रान्तिप्रदा-दीक्षानिरूपण) or सद्यः समुत्क्रम	सद्योनिर्वाणदीक्षा	१. कालापेक्षा[3]	१९.७
				२. कृपाण्यादिन्यास[4]	१९.१०
				३. शरीरग चार	१९.१५
				४. ब्रह्मविद्याविधि	१९.२४
विंशतितम	तुलादीक्षा-प्रकाशन	(जनाश्वासप्रदायिनीदीक्षा) or तुलाशुद्धिदीक्षाकथन	तुलादीक्षा	१. अधिकारिपरीक्षा[5]	२०.८
				२. अंतःसंस्कार	२०.१५
				३. तुलाविधि[6]	२०.११
एकविंश	परोक्षदीक्षा-प्रकाशन	परोक्षदीक्षानिगदन	पारोक्षी दीक्षा	१. मृतजीवद्विधि[7]	२१.६
				२. जालोपदेश[8]	२१.२४
				३. संस्क्रियागण	२१.३२
				४. (संस्क्रियागणगत) बलाबल-विचार	२१.४६

1. T.A. 1.311.
2. Not एकान्नत्रिंश as is usually printed.
3. T.A. 1.312. Read कालापेक्षा for कलावेक्षा in the Kārikā.
4. Jayaratha calls it क्षुरिकादिन्यास.
5. T.A. 1.313
6. In the body of the text the order between 2nd and 3rd अनुजोद्देशs has been reversed.
7. T.A. 1.314
8. Also known as महाजालप्रयोगविधि.

1	2	3	4	5	6
द्वाविंशतितम	लिङ्गोद्धारप्रकाशन	लिङ्गोद्धारदीक्षाकथन	लिङ्गोद्धृतिक्रम or लिङ्गोद्धार	१. श्रवण[1]	२२.१४
				२. अभ्यनुज्ञान	२२.१७
				३. शोधन	२२.२२
				४. पातकच्युति	२२.२३
				५. शङ्काच्छेद	२२.४५
त्रयोविंशतितम	अभिषेकप्रकाशन	अभिषेकविधिनिरूपण	अभिषेकविधि	१. परीक्ष्याचार्यकरण[2]X	२३.२
				२. तद्व्रत (विद्याव्रत)X	२३.३१
				३. मतिहरण	२३.५१
				४. तद्विभागX (विषयविभाग)	२३.९९
				५. साधकत्व	२३.१०१
चतुर्विंश	अन्त्येष्टिप्रकाशन	अन्त्यसंस्क्रियाप्रतिपादन or अन्त्येष्टियागप्रतिपादन	अन्त्ययाग or अन्त्येष्टि or अन्त्येष्टिदीक्षा or सांन्यासिकी दीक्षा	१. अधिकारी[3]	२४.२
				२. संस्कारX	२४.१८
				३. संस्कारप्रयोजन	२४.२१
पंचविंशतितम	श्राद्धप्रकाशन	श्राद्धविधिनिगदन or श्राद्धप्रकाश	श्राद्धक्लृप्ति	१. प्रयोजन[4]	२५.८
				२. भोगमोक्षदानेन विधि (श्राद्धस्य भोगमोक्षदानहेतुता)	२५.२१

1. T.A. 1.315
2. T.A. 1.316. Read परीक्ष्याचार्यकरणम् for परीक्षाचार्यकरणम् in the Kārikā.
3. Ibid. 1.317
4. Ibid. 1.318

1	2	3	4	5	6
षड्विंश	स्थण्डिलपूजा- प्रकाशन	स्थण्डिलयागकथन or शेषवृत्तिनिरूपण	शेषवृत्ति[1]	१. शेषवृत्तिप्रयोजन[2] २. स्थण्डिलगत परा नित्या अर्चा	२६.२ २६.३६
सप्तविंश	लिङ्गार्चाप्रकाशन	लिङ्गार्चासंप्रकाशन or लिङ्गपूजाकथन	लिङ्गार्चा (नित्यावशेषरूपा पूजा)	१. लिङ्गभेद[3] (बहुधा लिङ्ग- स्वरूप) २. अक्षसूत्रनिरूपण ३. पूजाभेद	 २७.१२ २७.३० २७.५९
अष्टाविंश	पर्वपवित्रकादि- प्रकाशन	नैमित्तिकप्रकाश or नैमित्तिकविधिकथन or पर्वपवित्रप्रभृतिप्रभेदि- नैमित्तिककर्म[6]	निमित्तज बहुभित्पर्वपवि- त्रादि	१. नैमित्तिकविभाग[4] २. नैमित्तिकप्रयोजनविधि ३. पर्वभेद ४. पर्वभेदविशेषX ५. चक्रचर्चा[5] ६. चक्रार्चन	२८.३ २८.९ २८.१० २८.३१ २८.६० २८.७६

1. Also described as अनुयागविधि in later Āhnikas vide T.A. 28. 60; 29. 175 and 29.178.
2. Ibid. 1.319
3. Ibid. 1.319-20
4. Ibid. 1.320-323
5. Jayaratha inserts two more ancillary topics—one Pavitrakavidhi after the 6th and the other, i.e. तीर्थायतनचर्चा after the 8th topic. See discussion below.
6. नैमित्तिककर्म begins.

1	2	3	4	5	6
				७. गुर्वाद्यन्तदिनाद्यर्चाप्रयोजन-निरूपण[1]X	२८.१६२
				८. मृतिपरीक्षा	२८.२१६
				९. योगीशीमेलकादिविधि	२८.३७१
				१०. व्याख्याविधि	२८.३८५
				११. श्रुतविधि	२८.३९५
				१२. गुरुपूजाविधि	२८.४२३
एकोनत्रिंश	रहस्यविधि-प्रकाशन	रहस्यविध्यभिधान or रहस्यविधिपरिचर्चा	रहस्यचर्या	१. अधिकारिभेद[2]	२९.२
				२. सिद्धपत्नीकुलक्रम	२९.२९
				३. अर्चाविधि	२९.५६
				४. दौतविधि	२९.९६
				५. रहस्योपनिषत्क्रमX	२९.१६९
				६. दीक्षाविधि	२९.१८६
				७. अभिषेक	२९.२२५
				८. वेध (दीक्षा)[3]	२९.२३६

1. Jayaratha explains it as गुर्वादिजन्मदीक्षाप्रायणादिना अर्चाप्रयोजनादिनिरूपणम्. T.A.V., XI, p. 85

2. [illegible]

1	2	3	4	5	6
त्रिंश	मन्त्रादिप्रकाशन	त्रिककुलक्रमयोगिमन्त्र-कदम्बकनिरूपण or मन्त्रविद्यादिस्वरूपोपवर्णन	मन्त्रौघ	१. मन्त्रस्वरूप[1]	३०.४
				२. मन्त्रवीर्य	३०.२१
एकत्रिंश	मण्डलप्रकाशन	मण्डलसद्भावसंक्षेपा-भिधान or मण्डलविधिकथन	मण्डल	१. शूलाब्जभेद[2]X	३१.७
				२. व्योमेशस्वस्तिकादिनिरूपण	३१.१३२
द्वात्रिंश	मुद्राप्रकाशन	मुद्रासंप्रकाशन or मुद्राविधिकथन	मुद्रिकादिविधि[3]	१. गुणप्रधानताभेद[4]	३२.४
				२. स्वरूप	३२.१०
				३. वीर्यचर्चन	३२.६३
				४. कालभेद[5]	३२.६६
त्रयस्त्रिंश	एकीकारप्रकाशन	चक्रभेदैकीकारनिरूपण or शास्त्रार्थैकीकारोदय	एकीकार[6]		
चतुस्त्रिंश	[7]	स्वस्वरूपप्रवेशकथन	स्वस्वरूपप्रवेश		

1. T.A. 1.325
2. Ibid. 1.325-26
3. मुद्रा is necessary for काम्य कर्म which, however, is not discussed by the *Tantrāloka*. Cf. T.A. 32.8
4. Ibid. 1.326-27
5. Read कालभेद for कलाभेद in T.A. 1.327
6. From here onwards the distinction between primary and secondary topics disappears. In a sense, only the general issues are now discussed. As such, the commencement of ancillary issues has not been indicated.
7. Jayaratha's colophon does not indicate any title for this Āhnika.

1	2	3	4	5	6
पंचत्रिंश	शास्त्रसंमेलन	समस्तशास्त्रमेलनकथा	शास्त्रमेलन		
षट्त्रिंश	आयातिक्रम-निरूपण	शास्त्रायातिकथन	आयाति		
सप्तत्रिंश	उपादेयभावादि-निरूपण	उपादेयभावनिर्णय	उपादेयभाव		

(e) TREATMENT OF ANCILLARY TOPICS

Even a cursory perusal of the above chart indicates that Abhinavagupta has been very thorough and exact in the handling of his treatise. Yet there seem to have happened certain modifications to his original scheme as we proceed with the actual treatment. As usual Jayaratha is a great help at such places. According to Abhinavagupta the ancillary topics under Āṇavopāya (Vth Āhnika) are seven in number. While subscribing to the scheme of Abhinavagupta, Jayaratha suggests that these seven items may be easily grouped under four Prameyas (topics) namely Uccāra, Dhyāna, Karaṇa and Varṇa. However, after the fourth Prameya or ancillary topic as discussed in the 5th Āhnika, Abhinavagupta undertakes to discuss the 5th Prameya called Sthānaprakalpa[1] in the sixth Āhnika which also focusses on other aspects of Āṇavopāya.

In the 7th Āhnika, the second ancillary topic i.e., Mantravidyābheda, is purportedly treated as one topic by Abhinavagupta while Mantra and Vidyā both have to be taken separately and understood, consequently, as Mantracakrabheda and Vidyācakrabheda. In the 8th Āhnika the original order of the 2nd and 3rd ancillary items as outlined in the prefatory remark[2] has been reversed in the course of treatment. Thus the 2nd topic, Purasaṁgraha, commences at *T.A.* 8.406 while the third, Tattvayojanā, at *T.A.* 8.204. Perhaps the reason was Abhinavagupta's

1. इदानीमाणवोपायस्यैवाङ्गभूतमुच्चारादिप्रमेयचतुष्टयानन्तरोद्दिष्टं स्थानकल्पनाख्यं परमं प्रमेयं द्वितीयेनार्धेन अवतारयितुमुपक्रमते ।

T.A.V., IV, p. 5

2. परिमाणं पुराणां च संग्रहस्तत्त्वयोजनम् । T.A. 1.294

desire to treat the 1st and 3rd topics in detail and the 2nd in brief.[1]

Coming to the 10th Āhnika one notices that the declared focus of the chapter is on the subdivisions of categories (Tattvabhedavidhi), but Abhinavagupta in the same sequence enters into an elaborate discussion on the subdivisions of regions (Bhuvanabhedavidhi, commencing at *T.A.* 10.151) without openly enlarging the scope of the chapter. Moreover, the fourth ancillary topic, variety of knowing subjects (Pramātṛabheda), finds a specific mention in the prefatory enumeration of ancillary items[2], yet it has not been taken up for a separate treatment by Abhinavagupta later. Jayaratha has tried to justify it as a deliberate omission since subjective variety is inherent in all the preceding sub-topics.[3] Next comes consideration of the twin cosmic passages called word-passage and meaning-passage (Śabdādhvan and Arthādhvan). The former consists of Bhuvana, Tattva and Kalā; and the latter of Varṇa, Pada and Mantra. Abhinavagupta devotes five full chapters and a part of the sixth chapter to the treatment of passage of meaning (Arthādhvan) whereas he spares only part of one chapter i.e., 11th (in addition to certain occasional references in the 6th and 7th Āhnikas), which is avowedly devoted to the treatment of the subpassage of Kalā (one of the three sub-passages constituting Arthā-

1. अथ सकलभुवनमानं यन्मह्यं निगदितं निजैर्गुरुभिः ॥
तद्वक्ष्यते समासाद् बुद्धौ येनाशु संक्रमेत् । T.A. 8.406-7
2. वस्तुधर्मस्तत्त्वविधिर्जाग्रदादिनिरूपणम् ॥
प्रमातृभेद इत्येतत्तत्त्वभेदे विचार्यते । Ibid. 1.295-96
3. प्रमातृभेदश्च वस्तुधर्मादिषु त्रिष्वपि प्रमेयेषु अन्तः प्रतिपदमुक्तः, इति तेन नेह पृथगुपात्तः । T.A.V., VII, p. 207

dhvan), for the treatment of Śabdādhvan. All the three sub-passages of word namely Varṇādhvan, Padādhvan and Mantrādhvan have been subsumed under the third ancillary item called Varṇabhedakrama commencing at the *T.A.* 11.43. The subsequent Āhnikas till 14th do not call for any comment. In the 15th Āhnika two things attract our attention. One, the 28th ancillary topic is introduced as Sāmaya Karma by Jayaratha,[1] while Abhinavagupta takes it as Sāmaya Karma relating to sleep[2]. Two, Āhnikas from 15th to 27th form a cluster dealing with daily rites (Nityakarma) whereas the 28th deals with occasional rites (Naimittikakarma). However, the colophon of the 15th Āhnika in Jayaratha's commentary also hints at inclusion of Naimittika in the 15th.[3] If our understanding of the text is adequate, it offers a fit case for future investigation as to how Naimittika could prematurely creep in at this point. Similarly the tenth ancillary issue in the 16th Āhnika i.e., Mantrasattāprayojanam is a bit confusing. From the prefatory remark[4] it looks like single item meaning 'purpose of the existence of Mantra' whereas in treatment it actually has twin elements, the phrase meaning "existence and purpose of Mantra".[5] In a sense, two simple ancillary issues instead of one complex item would have been far better. But Abhinavagupta prefers it that way.

1. इदानीं सामयं कर्म अभिधातुमाह — T.A.V., IX, p. 245
2. स्वप्नस्य सामयं कर्म समयाश्चेति संग्रहः ॥ — T.A. 1.306
3. नित्यनिमित्तादिबहुप्रकारकर्मप्रपञ्चपञ्चमुखः ।
   पञ्चदशकमाह्निकमिदं व्यपञ्चयज्जयरथाभिख्यः ॥
   T.A.V., IX, p. 285
4. दीक्षाभेदः परो न्यासो मन्त्रसत्ताप्रयोजनम् । — T.A. 1.309
5. एवं मन्त्राणां सत्तामभिधाय प्रयोजनमप्याह ॥ — T.A.V., X, p. 114

As we march ahead we are further confronted with deviations from the original scheme. The 20th Āhnika is titled as Tulādīkṣāprakāśana which actually constitutes the 3rd ancillary topic as envisaged in the prefatory verse.[1] In this verse Antaḥsaṁskāra figures as the 2nd ancillary theme. Abhinavagupta, however, reverses the order during treatment and discusses Tulāvidhi first and Antaḥsaṁskāra later. Jayaratha takes due congnizance of this drift.[2] We come across a slightly different phenomenon in the 21st Āhnika. Abhinavagupta talks of four ancillary topics under this Āhnika in his prefatory remarks[3], but Jayaratha seems to have dropped the 3rd item namely Saṁskriyāgaṇa. In his view the fourth item, Balābalavicāra, immediately follows the 2nd i.e., Jālopadeśa.[4] Perhaps this is the reason Jayaratha does not indicate the beginning of the 3rd ancillary theme. Sometimes Jayaratha adds certain ancillary item not provided for by Abhinavagupta originally. In the 28th Āhnika Jayaratha suggests inclusion of Pavitrakavidhi after Cakrārcana (the 6th Anujoddeśa)[5] and Tīrthāyatanacarcā after Mṛtiparīkṣā (the 8th Anuja). According to Jayaratha, Tīrthāyatanacarcā should have followed the discus-

1. अधिकारपरीक्षान्तःसंस्कारोऽथ तुलाविधिः ।
इत्येतद्वाच्यसर्वस्वं स्याद्विंशतितमाह्निके ॥ T.A. 1.313

2. अत्र च संस्कारस्य अधिकारिपरीक्षानन्तरं समुद्देशेऽपि उभयशेषत्ववचनाशयेन तुलाविध्यनन्तरमभिधानम् । T.A.V., X, p. 212

3. मृतजीवद्विधिर्जालोपदेशः संस्क्रियागणः ।
बलाबलविचारश्चेत्येकविंशाह्निके विधिः ॥ T.A. 1.314

4. एवं जालोपदेशमुपदिश्य संस्क्रियागणस्य बलाबलविचारमभिधातुमाह । T.A.V., X, p. 237

5. एवं चक्रार्चनमभिधाय पवित्रकविधिमभिधातुमाह । Ibid., XI, p. 47

sion on Pavitrakavidhi but since its usefulness is linked with death, its consideration after Mṛtiparīkṣā is only proper.[1] Now both of these suggested ancillary items do not figure in the opening list of Abhinavagupta.[2] In that case Pavitrakavidhi should have commenced at *T.A.* 28.112 and Tīrthāyatanacarcā at 28.247. Abhinavagupta's own style occasionally seems quite complicated. He proclaims to have dedicated the 30th Āhnika to the treatment of Mantras and accordingly he decides on two suitable ancillaries namely Mantrasvarūpa and Mantravīrya. Jayaratha dittoes it by naming the Āhnika as Mantrādiprakāśana. Abhinavagupta himself observes in his concluding remark that he has dealt not only with Mantra but also with Vidyā (i.e. Brahmavidyā) in the 30th Āhnika yet he does not devise any independent Anuja to earmark discussion on Vidyā. It is difficult to say at this stage if Vidyā constitutes another ancillary item, but if at all it does, it should commence with *T.A.* 30.62.

(f) THREE BROAD DIVISIONS OF THE TEXT AND OTHER SCHEMATISATION BY JAYARATHA

Jayaratha offers several insights into the scheme and contents of the *Tantrāloka* from various angles. From one such clue[3] we infer that he visualizes three

1. यद्यपि च अत्र पवित्रकविध्यनन्तरं तीर्थायतनचर्चनमुद्दिष्टं तथापि तत् मरणोपयोगित्वात् तत्परीक्षान्तरुपक्षिप्तमिति न कश्चित् पूर्वापरव्याघातः ।
T.A.V., XI., p. 97

2. T.A. 1.320-323

3. Commenting on the T.A. 6.1 he observes—
अथ शब्दोऽधिकारे। तेन इतः प्रभृति आद्वादशाह्निकं यत्किंचिदुच्यते तत्सर्वं स्थानकल्पनाधिकारेण, इति पञ्चदशाह्निकात् प्रभृति पुनरेतदेव बाह्यस्थण्डिल-

broad divisions of the text, one dealing with the general issues, the other with Upāyas and the remaining with the specific notion of Sthānaprakalpa (a sub-concept under Āṇava-upāya meaning devising or allotting places). The first group consists of the 1st, 13th and 14th Āhnikas dealing with the varieties of knowledge, descent of grace and process of initiation respectively. The second group includes Āhnikas from 2nd to 5th pertaining to specific Upāyas. The third group comprises Āhnikas from 6th to 12th and from 15th to 37th. By far this is the largest group. This does not amount to say that these Āhnikas have nothing else to discuss. It simply means that Sthānaprakalpa sets their predominant undertone. Even here it may, however, be remembered that Āhnikas from 6th to 12th are directly addressed to this item. It merely implies that the discussion on the doctrine of six passages (Ṣaḍadhva) is essentially an offshoot of the doctrine of Sthānaprakalpa which again is a corollary of Āṇavopāya. Although it is not feasible at the moment, for reasons of space, to dilate upon the concept of Sthāna, it may be stated that Sthāna has three varieties—Prāṇa (breath), Deha (body) and Bahiḥ (exterior). Prāṇa is fivefold—Prāṇa, Apāna, Samāna, Udāna and Vyāna. Deha is twofold—internal and external. And Bāhya has eleven varieties in the main—Maṇḍala, Sthaṇḍila, Pātra, Akṣasūtra, Pustaka, Liṅga, Tūra, Paṭa, Pusta, Pratimā and

---

मण्डलाद्यधिकृत्य अभिधीयते इत्याग्रन्थसमाप्तेः प्राधान्यात् स्थानकल्पनस्यैव सकलोऽयं प्रपञ्च इति । T.A.V., IV, p. 2

Though here Jayaratha is quite silent about the contents of the 1st five Āhnikas and also about those of intervening Āhnikas between 12th and 15th, the conclusions drawn above will not appear incoherent when viewed in totality of Jayaratha's treatment.

Mūrti to the exclusion of innumerable sub-varieties. Though Ṣaḍadhva is primarily related to Prāṇavidhi, it encompasses other varieties of Sthāna as well. Perusing through the pages of the *Tantrāloka* one will easily see the logic behind Jayaratha's statement that Sthānaprakalpa constitutes the main undercurrent of almost all the Āhnikas after the 6th excepting the 13th and 14th. This is borne out by two additional factors. One is Jayaratha's observation[1] on the *T.A.* 5.157[2] and other happens to be Abhinavagupta's devising of Sthānaprakalpa as the 2nd ancillary topic (commencing at *T.A.* 15.80) in the 15th Āhnika assigned to Samayadīkṣā where he covers the concepts of Pīṭha, Ardhapīṭha, Upapīṭha, Sandohaka, Kṣetrāṣṭaka, Upakṣetrāṣṭaka etc. These are the items that specially engage our attention in the 29th Āhnika specially from verses 29 to 95. Thus it may be contended that under the overall Sthānaprakalpa-scheme Āhnikas from 6 to 12 are linked with various phases of Ṣaḍadhva and Āṇava Upāya, 15 to 27 are connected with Nityakarma (daily rites) and 28 to 29[3] deal with Naimittikakarma (occasional rites).

Sometimes Jayaratha does not envisage an overall schematisation, but organises the different Āhnikas, devoted to a continued or connected theme, into a loose whole. He, accordingly, unearths an under-

1. स्थानकल्पने इति षष्ठादाह्निकात् प्रभृति वक्ष्यमाणे ।
T.A.V., III, p. 469
2. ध्याने तदपि चोच्चारे करणे सोऽपि तद्ध्वनौ ।
स स्थानकल्पने बाह्यमिति क्रममुपाश्रयेत् ॥
3. Cf. यागादौ यागमध्ये च यागान्ते गुरुपूजने ।
नैमित्तिकेषु प्रोक्तेषु शिष्यः कुर्यादिमं विधिम् ॥ T.A. 29.291

lying relationship between the 6th, 13th and 14th Āhnikas from the point of view of the five Godly functions. Jayaratha points out that in the course of Saṁhāracitratānirūpaṇa (lit., discussion on the variety of withdrawal or dissolution—3rd ancillary topic in the 6th Āhnika) Abhinava takes up Sṛṣṭi, Sthiti and Saṁhāra (creation, sustenance and withdrawal); in the course of Śaktipāta (descent of grace—13th Āhnika) he deals with Anugraha (grace); and in the course of Dīkṣopakrama (commencement of initiation—14th Āhnika) Abhinavagupta undertakes to discuss Tirobhāva (disappearance).[1]

Likewise Jayaratha once again discovers the thematic unity characterising the four Āhnikas from 29th to 32nd. In the Kula system, according to Jayaratha, a scripture consists of four seats e.g., Vidyā, Mantra, Mudrā and Maṇḍala.[2] He no doubt bases his stand on Abhinavagupta's authority. According to Jayaratha, while the 29th deals summarily with all the four seats, the 30th deals with Vidyā alias Brahmavidyā and Mantra,[3] the 31st with Maṇḍala[4] and 32nd with Mudrā.[5] Together they constitute worship according to the Kula process or Kula system.[6]

1. इह तावत्परमेश्वरः पञ्चविधकृत्यकारीति सर्वत्रोक्तम्। तत्रास्य पूर्वं संहारचित्रतानिरूपणावसरे सृष्ट्यादित्रयं दर्शितं समनन्तराह्निके चानुग्रह इति संप्रत्यवशिष्टं तिरोभावाख्यं पञ्चमं कृत्यं द्वितीयार्धेन प्रतिपादयितुमाह।
T.A.V., VIII, p. 215

2. इह विद्यामन्त्रमुद्रामण्डलात्मतया चतुष्पीठं तावच्छास्त्रम्। तत्र मन्त्रमुद्रात्मनः पीठद्वयस्य संप्रदाय उक्तः। इदानीमत्रैव अवशिष्टस्य विद्यामण्डलात्मनोऽपि अस्य संप्रदायं निरूपयति। Ibid., XI, p. 114 (29th Āhnika)

3. इत्येवं मन्त्रविद्यादिस्वरूपमुपवर्णितम्॥ T.A. 30.123

4. अथ मण्डलसद्भावः संक्षेपेणाभिधीयते। Ibid. 31.1

5. अथ कथये मुद्राणां गुर्वागमगीतमत्र विधिम्। Ibid., introductory verse, 22nd Āhnika (T.A.V., XII, p. 303)

6. अथ सर्वाण्युपासेयं कुलप्रक्रिययोच्यते। Ibid. 29.1

(g) Non-organisation of the Tantrāloka into Jñāna, Yoga, Kriyā and Caryā

A striking feature one is not likely to miss is the absence of any division or organisation of the *Tantrāloka's* subject matter on the traditional tantric pattern of Jñāna, Yoga, Kriyā and Caryā. In the opinion of B.V. Dwivedi (as per one of our conversations) Jñāna-Yoga-Kriyā-Caryā division seems to be an old-time phenomenon losing considerable ground in the later era. Even in the later tantric texts proper there are broadly two divisions—Jñāna and Kriyā, the latter incorporating Yoga and Caryā as well. The problem constitutes an important facet of the tantric historiology, but we refrain from delving deep into it for the time being. It must, however, be said that Abhinavagupta seems to be quite conversant with this division and his occasional references will bear ample testimony to it. For example, in the 16th Āhnika he examines the role of Jñāna vis-á-vis Yoga and Dīkṣā and explores their *inter se* relationship.[1] Ābhinavagupta has devoted one of the several chapters dwelling upon Naimittika vidhi i.e., the 25th Āhnika, to the theme of Śrāddha (post-funeral rites performed in honour of the departed) as leading to enjoyment and emancipation both. Now this Śrāddha is essentially a Caryā phenomenon whose efficacy has been established on the basis of its deriving sustenance from Bhakti.[2] One of the apparent rea-

1. न चाधिकारितां दीक्षां विना योगेऽस्ति शाङ्करे ।
क्रियाज्ञानविभेदेन सा च द्वेधा निगद्यते ॥ T.A. 16.291

2. ननु दीक्षैव भोगमोक्षसाधिकेत्युक्तं तत् कथं श्राद्धाद्यात्मनः चर्यामात्रादपि एतत्स्यादित्याशंक्याह .... अतः श्राद्धाद्यात्मनः चर्यामात्रादेव कथं मुक्तिः स्यादिति न संशयितव्यम् । किंतु अत्र भक्तिरेव दार्ढ्येन आश्रयणीया येनैवं स्यात् ।
T.A.V., X, pp. 323-26

sons for not adopting the Jñāna-yoga-kriyā-caryā pattern lies in the synthetic approach of Abhinavagupta which is manifested in two ways. In one, all the four form a harmonious whole that culminates into Jñāna. It is why Abhinavagupta devotes his opening Āhnika to Jñāna and its varieties. In other, all the three except Jñāna originate from the relatively weeker and feebler descent of grace leading[1] to the rise of different Sādhakas.

IV *Cross-references: a collateral source of thematic organisation*

As already advised earlier in this chapter[2], one very rich source of our understanding the contents of the *Tantrāloka* consists in the cross-references to various Āhnikas and their subjectmatter as appearing in both Abhinavagupta and Jayaratha. This also constitutes a fair basis for the cross-checking of the contents as furnished by Abhinavagupta in his enumeration. A note of caution, however, must be sounded here. Major and minor or primary and secondary items do not indicate the primary and secondary issues as such in the respective Āhnikas. They have been so termed on the basis of their direct and indirect allusions respectively. But on the whole they subscribe to the original scheme of Abhinavagupta. By collating and collecting such references we get the

1. किरणायां तथोक्तं च गुरुतः शास्त्रतः स्वतः ॥
ज्ञानयोग्यास्तथा केचिच्चर्यायोग्यास्तथापरे । T.A. 13.161-62
Cp. ज्ञानयोग्यास्तथा केचिच्चर्यायोग्यास्तथापरे ।
दीक्षायोग्या योगयोग्या इति श्रीकैरणविधौ । Ibid. 15.18

2. Cf. pp. 169-170 supra.

following picture about the contents of various Āhnikas.[1]

(a) FIRST ĀHNIKA

The issues discussed are—

(i) Free will leads to manifold manifestation of the unitary principle without, while retaining its unitary character.[2]

(ii) Variety of Upāyas (redemptive knowledge as a means).[3] It includes the discussion on hierarchical gradation in between Upāyas where out of the four Upāyas (namely Āṇava, Śākta, Śāmbhava and Anupāya) each preceding leads to and culminates into each succeeding.[4]

> This view has been echoed in the 4th Āhnika as is clear from the footnote 4 below. In the 13th Āhnika also the view is reiterated.[5]

1. Our interference has been minimal in the matter. We have taken the liberty of stepping in only when the original author appeared to be mute or vague on certain reference and we found ourselves reasonably sure about the precise whereabouts of the relative reference.

2. एतच्च निर्णीतपूर्वं इति पुनरिह नायस्तम् । यथोक्तम् "बहुशक्तित्वमप्यस्य तच्छक्त्यैवावियुक्तता ।" (T.A. 1.68) T.A.V., I, p. 196

3. उपायस्यापि इति अपिशब्दो भिन्नक्रमः तेन नो वार्या तदन्यत्वादपि इति व्याख्येयम् । एतच्च प्रथमाह्निक एव वितत्य निर्णीतम् इति नेह पुनरायस्तम् । (Jayaratha on T.A. 2.6) Ibid., I, p. 7

4. अनन्तराह्निकोक्तेऽस्मिन्स्वभावे पारमेश्वरे ।
प्रविविक्षुर्विकल्पस्य कुर्यात्संस्कारमञ्जसा ॥ T.A. 4.2

अनन्तराह्निक here refers to the Ist Āhnika.

Cp. यद्वक्ष्यति "अनन्तराह्निकोक्तेऽस्मिन् .... अञ्जसा"(T.A.4.2)
इत्याद्युपक्रम्य "ततः स्फुटतमोदारताद्रूप्यपरिबृंहिता ।
संविदभ्येति विमलामविकल्पस्वरूपताम् ॥" (T.A. 4.6) इति ।
अतएव हि शाक्तोपायस्य उपायोपायत्वमुक्तम् ।
T.A.V., I, pp. 238-39

5. उपाययोगक्रमतो निरुपायमथाक्रमम् ।
यद्रूपं तत्परं तत्त्वं तत्र तत्र सुनिश्चितम् ॥ T.A. 13.157

(iii) The summing up of the theory of bondage and salvation.[1]

(iv) Fifty varieties of Samāveśa (complete immersion).[2]

> This aspect has a special bearing on the 3rd and 9th Āhnikas, as we shall see in their respective places.

(v) Theory of ignorance (Mala).[3] Ignorance is nothing but a phase of self-dynamism.

> The doctrine of Mala forms a special feature of the 9th and 13th Āhnikas, as we shall see later.

(vi) The ultimate is of the nature of self-luminosity and so is ensuing plurality.[4]

(vii) Means of cognition derive their subsistence from cognizer.[5]

1. इह अस्मिन्नाह्निके (Jayaratha on T.A. 1.330) ।
ययोर्बन्धमोक्षयोः संग्रहेण संक्षेपेण एषोऽर्थः प्रकटितः इत्यनेनैव संबंधः ।
T.A.V., I, p.303

2. निर्विकल्पे परामर्शे शाम्भवोपायनामनि ।
पञ्चाशद्भेदतां पूर्वसूत्रितां योजयेद्बुधः ॥ T.A. 3.274

Jayaratha observes पूर्वेति प्रथमाह्निके । यदुक्तम्—
"पञ्चाशद्विधता चास्य समावेशस्य वर्णिता ।
तत्त्वषट्त्रिंशकैतत्स्थस्फुटभेदाभिसन्धितः ॥ (T.A. 1.186-187)
T.A.V., II, p. 250

3. तेन स्वरूपस्वातन्त्र्यमात्रं मलविजृम्भितम् ॥
निर्णीतं विततं चैतन्मयान्यत्रेत्यलं पुनः । T.A. 9.83-84

Jayaratha explains अन्यत्रेति प्रथमाह्निकादौ, अतएव पुनरित्युक्तम् ।
T.A.V., VI, p. 73

4. तस्मात् प्रकाश एवायं पूर्वोक्तः परमः शिवः ॥ T.A. 10.55

Comments Jayaratha पूर्वोक्त इति प्रथमाह्निकादौ। यदुक्तम् "ज्ञेयस्य च परं तत्त्वं यः प्रकाशात्मकः शिवः" (T.A. 1.52) इत्याद्यनन्तप्रकारम् ।
T.A.V., VII, p. 44

5. इत्यस्य स्वप्रकाशत्वे किमन्यैर्युक्तिडम्बरैः ॥
मानानां हि परो जीवः स एवेत्युक्तमादितः । T.A. 10.116-17

(viii) Plurality of Dīksā is due to gradual unfoldment of self-consciousness with the necessary implication that even the most inert is essentially divine.[1]

This view has been enlarged upon in the 16th Āhnika.

(ix) As against the popular notion that Siddhi is attained through observance of time, place and vows etc., it is the feeling of identity with the external objects and reflecting upon them as essentially one with I-consciousness that leads to self-realization. This phenomenon has been termed as Grāmadharmavṛtti.[2]

The 29th Āhnika makes special use of this view in identifying the spritual seat and its presiding powers with I-consciousness.

(x) The entire variety of spiritual cycles (Cakras)

Jayaratha adds प्रत्युत प्रमाणानां तदधीना सिद्धिरित्यादितः प्रथमाह्निक एवोपपादितमित्यर्थः। यदुक्तं तत्र "प्रकाशो नाम ..... स एव परमेश्वरः" (T.A. 1.54-55) T.A.V., VII, p. 86

1. इत्थं क्रमसंवित्तौ मूढोऽपि शिवात्मक भवति।
यद्यपि विकल्पवृत्तेरपि मोक्षं दीक्षयैव देहान्ते ॥
शास्त्रे प्रोवाच विभुस्तथापि दृढवासनायुक्ता। (T.A. 198-200)

Jayaratha supplements शास्त्रे इति निशाटनादौ। तच्च प्रथमाह्निकादौ बहूक्तम्। T.A.V., X, p. 76

2. न तिथिर्न च नक्षत्रं नोपवासो विधीयते।
ग्राम्यधर्मरतः सिध्येत्सर्वदा स्मरणेन हि ॥ T.A. 29.65

Jayaratha remarks ग्राम्यधर्मरतः इति तद्वृत्तिरित्यर्थः। एतच्च प्रथमाह्निके एव उक्तमिति तत एवावधार्यम्।

T.A.V., XI, p. 45 (29th Āhnika)

This, in all probability, has reference to—

प्रकाशावस्थितं ज्ञानं भावाभावादिमध्यतः ॥
स्वस्थाने वर्तनं ज्ञेयं दृष्टृत्वं विगतावृति।
विविक्तवस्तुकथितशुद्धविज्ञाननिर्मलः ॥
ग्रामधर्मवृत्तिरुक्तस्तस्य सर्वं प्रसिध्यति। T.A. 1.84-86

is inform in the sense that they display the aspects of cosmic dynamism.[1]

> The 33rd Āhnika is devoted to the development of this theme.

(b) SECOND ĀHNIKA

(i) There is no Upāyopeyabhāva in Anupāya.[2] Hence the problem of bondage and freedom therefrom has no room here.

(ii) Compassion for others is the sole motive force behind the activity of a Sāṁsiddhika (self-accomplished) teacher.[3]

(iii) Dīkṣā (initiation) practically has no role in the context of Anupāya because of the speediest descent of grace.[4]

1. यदुक्तं चक्रभेदेन सार्धं पूज्यमिति त्रिकम् ।
तत्रैव चक्रभेदानामेकीकारो दिशानया ॥ T.A. 33.1

Observers Jayaratha उक्तमिति प्रथमाह्निकादौ । तथा च तत्र "एकवीरो यामलोऽथ त्रिशक्तिश्चतुरात्मकः" (T.A. 1.110) इत्यादि "विश्वचक्रे महेशानो विश्वशक्तिर्विजृम्भते" (T.A. 1.112) इत्यन्तं बहु । T.A.V., XII, p. 337

2. प्राक्तने त्वाह्निके काचिद्भेदस्य कलनापि नो ।
तेनानुपाये तस्मिन् को मुच्यते वा कथं कुतः ॥ T.A. 3.272-273

Also Cp. उच्यते स्वात्मसंवित्तिः स्वभावादेव निर्भरा ।
नास्यामपास्यं नाधेयं किंचिदित्युदितं पुरा ॥ T.A. 4.9

Jayaratha clarifies पुरा अनुपायाह्निके "अत्र तावत्क्रियायोगो नाभ्युपायत्वमर्हति" (T.A. 2.8) इत्यादिनोक्तम् । T.A.V., III, p. 9

3. सांसिद्धिकस्य गुरोः स्वात्मनि कृतकृत्यत्वात् शेषवृत्तौ परानुग्रह एव प्रयोजनम् । यदुक्तं प्राक् "समस्तयन्त्रणातन्त्र .... प्रयोजनम्" (T.A. 2.38) इति । तथा "स्वं कर्तव्यं किमपि ....लोककर्तव्यमात्रम् ॥ (T.A. 2.39)
Ibid, III, pp. 53-56

4. ये तु तीव्रतमोद्रिक्तशक्तिनिर्मलताजुषः ॥
न ते दीक्षामनुन्यासकारिणश्चेति वर्णितम् । T.A. 15.275-76

Jayaratha adds वर्णितमिति द्वितीयाह्निके । T.A.V., IX, p. 136

(iv) Likewise, in Turyātīta (i.e., beyond the fourth) state (which is identical with Anupāya state) there is complete absence of Yoga.[1]

(c) THIRD ĀHNIKA

(i) The notion of Jīvanmukti (emancipation during life-time) becomes meaningful only in relation to Upāyas beginning with Śāmbhava to Āṇava.[2]

(ii) Śāmbhava marks the culminating point of the hierarchy of Upāyas characterized by the vibration of consciousness emanating from object (Artha) up to Prāṇa.[3]

(iii) Twofold purity of consciousness—primary and secondary.[4]

(iv) The three short vowels A, I, U represent three powers of Bhairava e.g., Parā, Parāparā and Aparā that constitute the primary triad (Trika).[5]

1. योगाद्यभावतस्तेन नामास्मिन्नादिशद्विभुः । T.A. 10.280
Jayaratha explains तेनेति योगादेरसद्भावेन । यथा चैतत्तथा द्वितीयाह्निकादौ उक्तम् । T.A.V., VII, p. 189

2. इत एव प्रभृत्येषा जीवन्मुक्तिर्विचार्यते ।
यत्र सूत्रणयापीयमुपायोपेयकल्पना ॥ T.A. 3.272
Jayaratha remarks सूत्रणयाऽपि इति आह्निकान्तरेषु पुनः स्फुटैव भविष्यतीति भावः । T.A.V., II, p. 249

3. बीजपिण्डात्मकं सर्वं संविदः स्पन्दनात्मताम् ॥
विदधत्परसंवित्तावुपाय इति वर्णितम् । T.A. 7.2-3
Jayaratha observes सर्वमिदं बीजपिण्डात्मकं मन्त्रजातम् अर्थात् प्राणान्तरुदयत् संविदः स्पन्दनात्मतां शाक्तस्वरूपावेशं विदधत् परसंवित्तावुपायः पारम्पर्येण शाम्भवमपि रूपमाविशेत् । T.A.V., IV, p. 2 (7th Āhnika)

4. अनेनैव चाभिप्रायेण पूर्वं "नैर्मल्यं मुख्यमेतस्य संविन्नाथस्य सर्वतः । अंशांशिकातः क्वाप्यन्यत् . . . ." (T.A. 3.9) इत्यादिना बोधस्य तदितरेषां केषांचन भावानां च स्वच्छत्वस्य मुख्यामुख्यतया द्वैविध्यमुक्तम् । Ibid., II, p. 59

5. ह्रस्वत्रयमेव च भैरवात्मनः परस्य तत्त्वस्य शक्तिरूपतया पूर्वं निर्णीतम्,

(v) Mantra, Mudrā, Kriyā, and Upāsanā—all these aspects of worship are simply superfluous in Śāmbhava Upāya.[1]

(vi) A as Visarga and Aṁ as Vindu together constitute Kuleśa and Kuleśvarī (male and female presiding authority of Kula).[2]

These and other allied ideas are again discussed in the 5th Āhnika.

(vii) Rāva (sound) is tenfold.[3]

(viii) Concept of Visarga (emission, discharge) in the esoteric context of Caryākrama i.e., sex-union.[4]

Again this is taken up in the 5th Āhnika.

तदुक्तम् "अतः षण्णां त्रिकं सारं चिदिच्छुन्मेषणात्मकम् ।
तदेव त्रितयं प्राहुः भैरवस्य परं महः ॥' (T.A. 3.192)

Ibid., II, p. 233

1. अत्र शांभवोपाये काश्चन मन्त्रमुद्राक्रियोपासा न ततः पूर्णाहन्तापरामर्शादन्याः .... । वक्ष्यति च "स्नानं व्रतं ... कापि नात्र भेदेन युज्यते ।" (T.A. 3.289-90) T.A.V., II, p. 247

2. अं अ इति कुलेश्वर्या सहितो हि कुलेशिता । T.A. 5.68
Jayaratha adds यदुक्तम्
"अत्र प्रकाशमात्रं यत्स्थितं धामत्रये सति ।
उक्तं बिन्दुतया शास्त्रे शिवबिन्दुरसौ मतः ॥" (T.A. 3.134)
इति । "अस्यान्तर्विसिसृक्षासौ या प्रोक्ता कौलिकी परा ।
सैव क्षोभवशादेति विसर्गात्मकतां ध्रुवम् ॥" (T.A. 3.137)
इति च । T.A.V., V, pp. 373-74

3. श्रीब्रह्मयामले चोक्तं श्रीमान् रावो दशात्मकः ॥ T.A. 5.97
Jayaratha explains एतच्च प्राक् "तस्य प्रत्यवमर्शो. . .स्थूलसूक्ष्मपरत्वतः (T.A. 2.235-37) इत्यादिना "तत्परं त्रितयं. . .परचिदात्मकः । (T.A. 3.248) इत्यन्तेन निर्णीतप्रायम् इति तत एवैतत्सतत्त्वमवधारणीयम् ।

T.A.V., III, p. 409

4. The T.A. 5.124 and 142 refer to the T.A. 3.144 and 167 respectively. See T.A.V., III, pp. 433 and 458.

(ix) The wordy flow of consciousness consists of 81 letters.[1]

> This is also taken up in detail in the 6th and 33rd Āhnikas.

The subordinate topics, which otherwise constitute major topics in the other Āhnikas, discussed here include—

(1) Twelve Kālikās (IVth Āhnika),
(2) inclusion of 81 letters in 50 letters (6th Āhnika),
(3) absence of the hierarchy of Upāyas in Anupāya (2nd Āh.), and
(4) 50 varieties of Samāveśa (9th Āhnika).

(d) FOURTH ĀHNIKA

(i) Twelvefold rise of the ultimate principle called Parama Śiva and manifold appurtenant doctrines.[2] These twelve manifestations technically go by the name of twelve Kālīs.[3-4]

1. ननु अखण्डैकघनाकारे अत्र कुतस्त्यम् आनन्त्यम् इत्याशंक्याह—
विश्वमेकपरामर्शसहत्वात्प्रभृति स्फुटम् ।
अंशांशिकापरामर्शान् पर्यन्ते सहते यतः ॥
अतः पञ्चाशदैकात्म्यं स्वरव्यक्तिविरूपता ।
वर्गाष्टकं वर्णभेद एकाशीति कलोदयः ॥
इति प्रदर्शितं पूर्वम्. . . . . । T.A. 33.25-27

Explains Jayaratha पूर्वमिति तृतीयषष्ठाह्निकादौ । T.A.V., XII, p. 348

2. एतच्च (परमशिवस्य द्वादशधा उदयः) बहुप्रघट्टकवक्तव्यम् इति शाक्तोपायाह्निक एव वितत्य विचारयिष्यते इति नेहायस्तम् । T.A.V., I, p. 152

3. एतच्च (द्वादश काल्यः) शाक्तोपायाह्निक एव वितत्य विचारयिष्यते इति नेहायस्तम् । Ibid., II, p. 236

4. एतच्च (द्वादश देव्यः) अनन्तराह्निक एव वितत्य निर्णीतम्—इति न पुनरिहायस्तम् । Ibid., III, p. 336

This issue has been discussed in the Ist, IIIrd and Vth Āhnikas also.

(ii) Akalpitakalpaka type occupies the place of supreme importance amongst all the teachers.[1] Sāṁsiddhika is the chief[2] among Akalpitakalpakas and is identical with Svayambhū type.[3] Sāṁsiddhika is Bhairava personified.[4]

This views is elaborately echoed in the 13th Āhnika also.

(iii) The entire variety of spiritual cycle ranging from trident or the three-spoked to the countless-spoked one.[5]

(iv) Sṛṣṭibīja and Saṁhārabīja (seeds of creation and dissolution), though discussed under Varṇa (un-

1. सर्वाचार्याणां वक्ष्यमाणानाम् अकल्पितकल्पकादीनां मुख्यत्वादेव च तत्संनिधावन्येषां न परानुग्रहादौ अधिकारः इत्युक्तं "तत्संनिधाने न" इत्यादि यद्वक्ष्यति। (Reference is to the T.A. 4.74-76) T.A.V., III, p. 48

2. इति श्रीमालिनीनीत्या यः सांसिद्धिकसंविदः ।
स उत्तमाधिकारी स्याज्ज्ञानवान् हि गुरुर्मतः ॥ T.A. 15.16

Jayaratha adds सांसिद्धिकसंविद इति स्वतःप्रवृत्तसत्तर्क इति इत्यर्थः। यदुक्तं प्राक् यस्य स्वतोऽयं . . . . मध्ये मुख्यः प्रकीर्तितः। (T.A. 4.42-43)
T.A.V., IX, p. 11

3. उक्तः स्वयंभूः शास्त्रार्थप्रतिभापरिनिष्ठितः। T.A. 13.135

Jayaratha adds तदुक्तं प्राक् and refers to the T.A. 4.40.
T.A.V., VIII, p. 88

4. उक्तोऽनन्योपकार्यत्वात्स साक्षाद्वरदो गुरुः । T.A. 13.158

Jayaratha elucidates यदुक्तम्
यस्त्वकल्पितरूपोऽपि संवाददृढताकृते ।
अन्यतो लब्धसंस्कारः स साक्षाद् भैरवायते ॥ (T.A. 4.77)
T.A.V., VIII, p. 101

5. On T.A. 5.37-38 (एवं त्रिशूलात् प्रभृति . . . . असंख्यारसहस्रं वा चक्रं ध्यायेदनन्यधीः) Jayaratha comments
एतच्च पुरस्तादेव गतार्थं इति न पुनरिहायस्तम् । Ibid., III, p. 346

der Āṇavopāya), are essentially integral to Saṁvitkrama, an aspect of Krama system or Śāktopāya.[1]

> The preceding item and the present one incidentally figure in the 5 Āhnika also.

(v) Parity between negation and injunction.[2]

> The idea is briefly taken up in the 12th Āhnika also.

(vi) Homa and Laya as part of worship culminate into the supreme subject.[3]

> This point has been taken up in the 29th Āhnika also as part of Arcāvidhi in Kulayāga.

(vii) An aspirant of the Samayī variety attains unity with the Godhead if he is steady with his practice of knowledge in tune with his intellectual equipment.[4]

> This has specific relevance to Samayidīkṣā in the 15th Āhnika.

(viii) When it is Āgama versus Śruti on a common issue, it is Āgama that may sublate the Vedic injunction.[5]

1. "स्वरूपे निवृ'तिं प्राप्य" (T.A. 5.75) इत्यादिना संवित्क्रमेण प्रागुच्चारः उक्तः सोऽप्यत्नानुसंधेयः, संवित्क्रमस्य सर्वत्रैव भावात् ॥ T.A.V., III, p. 461
2. एतच्च प्रागेव विधिनिषेधतुल्यत्वाभिधानसमये निरूपितमित्यत एवावधार्यम् । Ibid., VII, p. 104 (12th Āhnika)
3. तदुपायायेति मेयमानादिसोपानक्रमेण परप्रमातरि विश्रान्तेरुक्तत्वात् । एतच्च शाक्तोपायाह्निक एव विभज्य उक्तमिति तत एव अवधार्यम् ।
Ibid., XI, p. 63
4. स्वविज्ञानोचितमिति अकृतशिवतत्त्वयोजनिकोऽपि हि समयी तथा तथा ज्ञानमभ्यस्यंस्तदैकात्म्यं यायादित्याशयः । पुरा इति चतुर्थाह्निकादौ ।
Ibid., IX, p. 9
5. क्वचिद्विषयतुल्यत्वाद् बाध्यबाधकता यदि ।
तद्बाध्या श्रुतिरेवेति प्रागेवैतन्निरूपितम् ॥ T.A. 15.178

Jayaratha explains प्रागिति चतुर्थाह्निके । T.A.V., IX, p. 90

Besides, the minor issues, though forming major topics elsewhere, discussed in the 4th Āhnika, include—

(1) The rise of intuitive knowledge (Prātibhajñāna) due to Śuddhā Vidyā (13th Āhnika),

(2) *inter se* relationship between the Upāyas (in the first seven Āhnikas),

(3) Anupāya lacking the Upāya character (2nd Āhnika),

(4) among Pralayākala subjects some become Mantra subjects by transcending the impure order and some continue to remain transmigratory (9th Āhnika),

(5) Pallī, Ghara, Chummā etc. (29th Āhnika), and

(6) observance of Samayācāra (15th Āhnika).

(e) FIFTH ĀHNIKA

(i) Because of subsidiary divisions there are infinite modes of Āṇavopāya.[1]

(ii) The host of practices like initiation etc., are subsumed under Āṇavopāya.[2]

> Initiatory practices are specially dealt with in the 15th Āhnika.

(iii) Expansion and contraction constitute the es-

1. क्रियोपायेऽभ्युपायानां ग्राह्यबाह्यविभेदिनाम् ।
भेदोपभेदवैविध्यान्निःसंख्यत्वमवान्तरात् ॥ T.A. 1.164

2. दीक्षादिर्विचित्रः कर्मकलापः भावी वक्ष्यमाणः आणवेऽन्तर्भविष्यति ।
T.A.V., I, p. 249

The above-noted statement is a remark by Jayaratha on T.A. 1.231—

........भेदोपायं तदाणवम् ॥
अन्ते ज्ञानेऽत्र सोपायं समस्तः कर्मविस्तरः ॥
प्रस्फुटेनैव रूपेण भावी सोऽन्तर्भविष्यति ॥

sence of dynamic principle called Mahāpīṭha (great seat) manifesting as creation and withdrawal.[1]

The subordinate items discussed include—

(1) The notion of Kuleśī (3rd Āhnika),

(2) sound (Rāva) is tenfold (3rd Āhnika),

(3) concept of Visarga (emission) as linked with Liṅgasamāpatti (grasp of phallus or sign)—(3rd Āhnika),

(4) ecstatic murmur or sigh also marks the initial stage of meditational trance[2] (3rd Āhnika),

(5) the virility of Mantra finally rests in the principle of consciousness (8th Āhnika),

(6) *inter se* hierarchy of Upāyas (3rd-5th Āhnikas), and

(7) Karaṇas (11th, 15th, 16th, 29th and 32nd Āhnikas).

(f) SIXTH ĀHNIKA

(i) The ultimate power, which is one with Śiva,

1. Vide मूलाभिधमहापीठसंकोचप्रविकासयोः ॥
ब्रह्माद्यनाश्रितान्तानां चिनुते सृष्टिसंहृती । T.A. 6.186-7

Jayaratha adds "रासभी बडवा यद्वत्" (T.A. 5.58) इत्यादिप्रागुक्तयुक्त्या
जन्माधारोदितायाः शक्तेर्यौ संकोचविकासौ तौ . . ।
T.A.V., I, p. 151

The verses under reference read—
रासभी बडवा यद्वत्स्वधामानन्दमन्दिरम् ॥
विकाससंकोचमयं प्रविश्य हृदि हृष्यति ।
तद्वन्मुहुर्लीनसृष्टभावव्रातसुनिर्भराम् ॥
श्रयेद्विकाससंकोचरूढभैरवयामलाम् । T.A. 5.58-60

2. गुग्बरीत्कारसत्सम्यक्साम्यप्रथमसंविदः ।
संवेदनं हि प्रथमं स्पर्शोऽनुत्तरसंविदः ॥ T.A. 5.142

Jayaratha connects it with the 3rd Āhnika. Says he यदुक्तं प्राक्
क्षोभाद्यन्तविरामेषु तदेव परमामृतम् ।
सीत्कारसुग्बसद्भावसमावेशसमाधिषु ॥ (T.A. 3.167)
T.A.V., III, pp. 457-58

consists of eightyone letters when reckoned by half Mātrās.[1] The determinate thought marked by contemplation of 81 letters is conducive to the attainment of one's ultimate essence called Śiva.[2]

> These eightyone letter are included within standard fifty letters of Nāgarī alphabet. This is dealt with in the 3rd and 7th Āhnikas. In fact this is a common theme of the 3rd and 6th Āhnikas.[3]

(ii) The sixfold division of the root passage (Ṣaḍadhva) is nothing but a vibration of the Godly dynamism.[4]

> This has reference to the 7th and 11th Āhnikas as well.

1. श्रतएव चार्धमात्रागणनाक्रमेण एकाशीतिपदापि देवी वर्णपञ्चाशत्येवान्तर्भावयिष्यते, इत्याह—

    एकाशीतिपदा देवी ह्यत्रान्तर्भावयिष्यते ।।' (T.A. 3.197)
    अत्रान्तर्भावयिष्यते इति—एतन्निष्ठतयैव पर्यवसाययिष्यते, यद्वक्ष्यति—
    "कालोऽर्धमात्राः. . . . . .तु लृ ।।
    एकाशीतिमिमामर्धमात्राणामाह नो गुरुः ।।
    यद्वशाद्भगवानेकाशीतिकमन्त्रमभ्यधात् ।।
    . . . . .शिवात्मिका । (T.A. 6.225-27)

T.A.V., II, p. 190

2. एकाशीतिपदोदारशक्त्यामर्शात्मकस्ततः ।।
    विकल्पः शिवतादायी पूर्वमेव निरूपितः । T.A. 7.37-38

Although Jayaratha is silent here, Abhinava's 'पूर्वमेव' obviously refers to T.A. 6.228-230 which reads—

    तथा तथा परामर्शशक्तिचक्रेश्वरः प्रभुः । . . . . . .
    एकाशीतिपदोदारविमर्शक्रमबृंहित : ।।

3. . . . .एकाशीतिकलोदयः । इति प्रदर्शितपूर्वम् . . . . . . ।

T.A. 33.27

Jayaratha adds पूर्वमिति तृतीयषष्ठाह्निकादौ । T.A.V., XII, p. 348

4. तत्र शक्तिपरिस्पन्दस्तावान् प्राक् च निरूपितः ।। T.A. 11.50

Jayaratha adds यश्चायं षोढाध्वविभागः स पूर्वस्तच्छक्तिपरिस्पन्द एवेत्युक्तं प्राग्बहुशः । T.A.V., VIII, p. 41 (11th Āhnika). Jayaratha's 'बहुशः' implies the 6th and 7th Āhnikas also in addition to the 11th.

(iii) All these passages find their final repose in consciousness[1] or Prāṇa (breath).[2]

This view is echoed in the 7th, 8th and 10th Āhnikas.

(iv) Tuṭi has four parts.[3]

(v) First three phases of cosmic functionalism known as creation, sustenance and withdrawal.[4]

This is in contrast with the 14th and 13th Āhnikas dealing respectively with the fourth and fifth function i.e., Tirobhāva and Anugraha.

(vi) The great creation of Śākta order, and the three eggs as compared to the great creation.[5]

1. अध्वा समस्त एवायं चिन्मात्रे संप्रतिष्ठितः। T.A. 8.4

2. सर्वाध्वनः पदं प्राणः संकल्पोऽवगमात्मकः। T.A. 10.254

Jayaratha comments सर्वाध्वनः पदमिति स्थानम् यथा चैतत्तथा षष्ठाह्निक एव निर्णीतम्। T.A.V., VII, p. 173. Also vide—ननु प्राक् 'अन्तः संविदि सर्वोऽयमध्वा विश्रम्य तिष्ठति' (T.A. 6.28) इति प्रतिज्ञातं तत्कथमिह कालाध्वनः प्राण एवैवं प्रतिष्ठितत्वमुच्यते इत्याशंक्याह—'इत्येष कालविभवः प्राण एव प्रतिष्ठितः ॥' (T.A. 7.62)

T.A.V., IV, p. 49 (7th Āh.)

3. समस्तेऽर्थे निर्ग्राह्ये त्रुटयः षोडश क्षणाः ॥
षट्त्रिंशदङ्गुले चारे सांशद्व्यङ्गुलकल्पिताः। T.A. 10.187-88

Jayaratha adds सांशेति सचतुर्भागेत्यर्थः। यदुक्तम्,
"त्रुटिः सपादाङ्गुलयुक्प्राणः .... । (T.A., 6.64)
T.A.V., V, pp. 129-30

4. तत्रास्य पूर्वं संहारचित्रतानिरूपणावसरे सृष्ट्यादित्रयं दर्शितं समनन्तराह्निके चानुग्रह इति संप्रत्यवशिष्टं तिरोभावाख्यं पंचमं कृत्यं द्वितीयार्धेन प्रतिपादयितुमाह। T.A.V., VIII, p. 215

5. सृष्टिसंस्थितिसंहारान्विधत्तेऽवान्तरस्थितीन्।
महासर्गे पुनः सृष्टिसंहारानन्त्यशालिनि ॥ T.A. 14.3

Jayaratha explains अवान्तरस्थितीन् इति शाक्तमहासृष्ट्याद्यपेक्षया। यदुक्तं प्राक् (and refers to कालाग्निर्भुवि ..... तस्मा T.A. 6.171-72) महत्त्वमेवास्य दर्शयति सृष्टिसंहारानन्त्यशालिनीति। यदुक्तं प्राक् (and again refers to श्रीमानघोरः ..... महासृष्टिरुदाहृता।" T.A. 6.172-73).
T.A.V., VIII, pp. 216-17

(vii) Kāla as based on Prāṇa is the general theme.[1]

This also forms an important topic of the 7th Āhnika and 28th Āhnika (as identical with Kulaparva as part of Parvabheda under Bhairavakula).

(viii) The rise of Prāṇa.[2]

This has again been discussed in the 28th Āhnika under the ancillary topic called Mṛti.

(ix) The notion of the movement of Prāṇa (Prāṇacāra).[3] Once a Mantra has been identified with either Prāṇa or self there remains no difference between Mantra and its contemplator.

This has been discussed in the 29th Āhnika also.

The minor items include—

(1) Dynamicity is characterized by expansion and contraction (5th Āhnika),
(2) several Aṣṭakas (8th Āhnika), and
(3) twelve Rudras (33rd Āhnika).

1. कुलपर्वेति तद्ब्रूमो यथोक्तं भैरवे कुले ॥
हैडरे त्रिकसद्भावे त्रिककालीकुलादिके ।
योऽयं प्राणाश्रितः पूर्वं कालः प्रोक्तः सुविस्तरात् ॥ T.A. 28.14-15

Jayaratha clarifies पूर्वमिति षष्ठाह्निके सप्तमाह्निके च ।

T.A.V., XI, p. 9

2. स इति प्रथमः प्राणोदयः । . . . . . तदुक्तं प्राक्—
सा प्राणवृत्तिः प्राणाद्यै रूपैः पञ्चभिरात्मसात् ।
देहं यत्कुरुते संवित्पूर्णस्तेनैव भासते ॥ (T.A. 6.14)

T.A.V., XI, p. 87

3. यो विकल्पयते तस्य सिद्धिमुक्ती सुदूरतः ।
अथ षोडशलक्षादि प्राणचारे पुरोक्तवत् ॥ T.A. 29.91

Though Jayaratha is silent, "पुरोक्तवत्" obviously refers to the notion of Prāṇacāra whose treatment commences with the T.A. 6.23 onwards.

(g) SEVENTH ĀHNIKA

(i) It is the power of pure awareness that assumes the form of a Nāḍī.[1]

(ii) In common with the sixth Āhnika it propounds the theme of Kāla as dependent upon Prāṇa.[2]

(iii) The kindling of rise of cycles means the kindling of uttered Mantras.[3]

This forms the special feature of the 32nd Āhnika.

The minor issues involve—

(1) *Inter se* relationship of Upāyas (3rd, 4th and 5th Āhnikas),

(2) propounding 81 letters in the sound-system (6th Āhnika),

(3) final rest of all the passages in consciousness (6th and 8th Āhnikas), and

(4) sixfold division of the cosmic passage (6th and 11th Āhnikas).

(h) EIGHTH ĀHNIKA

(i) Regions falling under Deśādhvan are innumerable and varied which constitute the world.[4] Lack-

1. Commenting on the T.A. 8.283 (पुंसि नादमयी शक्तिः प्रसराख्या च यत्स्थिता) Jayaratha observes यदुक्तं प्राक्

"चित्स्पन्दप्राणवृत्तीनामन्त्या या स्थूलता सुषिः ।
सा नाडीरूपतामेत्य देहं सन्तानयेदिदम् ॥" (T.A. 7.66)

T.A.V., V, P. 194

2. See item (vii) supra under sixth Āhnika.

3. बोधावेशः सन्निधिरैक्येन विसर्जनं स्वरूपगतिः ।
शङ्कादलनं चक्रोदयदीप्तिरिति क्रमात्कृत्यम् ॥ T.A. 32.67

While explaining Abhinava's above verse Jayaratha comes out with the following observation—

चक्रोदयदीप्तिरिति सप्तमाह्निकनिरूपितस्थित्या उदितानां मन्त्राणां दीप्तिर्दीपनमित्यर्थः । T.A.V., XII, p. 335

4. देशाध्ववक्ष्यमाणनीत्या निःसंख्याकत्वादनन्ता नानासंनिवेशात्मकत्वाच्च

ing as it does in essence, it is as good as a dream-abode.

(ii) The virility of Mantra basically rests on consciousness.[1]

This is taken up in the 5th Āhnika as well.

(iii) All the octads (Aṣṭakas) such as eight parts of a day etc., eight deities, eight powers etc. etc.[2]

This is again dealt with in the 9th Āhnika.

(iv) Treatment of the passage called Deśa.[3]

(v) The heterogeneous effects such as intelligence (Mahat) etc., are caused by inequilibrium of Guṇas.[4]

(vi) Not only 'spatial passage' but its subdivisions also[5] owing to difference in Guṇas.

चित्राः अतएव सन्तः शोभना गर्भा भुवना नियस्यैवंविधो यः संसारस्तत्तत्तत्त्वात्मा विश्वस्फारः स एवासारत्वात् स्वप्नसद्म । Ibid., II, p. 257

1. तत्र विश्रान्तिमागच्छेद्यद्वीर्यं मन्त्रमण्डले ।
शान्त्यादिसिद्धयस्तत्तद्रूपतादात्म्यतो यतः ॥ T.A. 5.82

Jayaratha observes संविद्विश्रान्तिमन्तरेण हि न किंचिदेव भवेदिति भावः । यद्वक्ष्यति—'यत्तत्र नहि विश्रान्तं तन्नभः कुसुमायते ।' (T.A. 8.3)
T.A.V., II, p. 393

2. एते च सर्वं एवाष्टका भुवनाध्वनि वक्ष्यन्ते इति तत एवावधार्याः इति किं तद्व्यावर्णनग्रन्थविस्तरेण । Ibid., IV, p. 62

3. तत्पदमन्त्रवर्णात्मना त्रिप्रकारः कालाध्वा विचारितः इति तदानन्तर्येण युक्तं देशाध्वनोऽत्र निरूपणम् इत्यत एव क्रमेण भुवनतत्त्वकलाप्रतिपादकं वक्ष्यमाणमाह्निकचतुष्टयम् । Ibid., V, p. 2

According to this, the 8th Āh. will deal with regions of space, the 9th and 10th with categories and the 11th with Kalās.

4. कार्यमिति महदादि विजातीयमिति गुणानां वैषम्यात् । इत्येतच्च पुरा भुवनाध्वनिरूपणावसरे एवोक्तम् इति न पुनरिहायस्तम् । Ibid., VI, p. 179

5. भुवनं पृगथेवात्र दर्शितं गुणभेदतः । T.A. 9.224

Jayaratha remarks अत्र च ग्रन्थिवत् भुवनविभागोऽपि पूर्वमेव दर्शितः . . . . तदुक्तं प्राक्—

'क्रमात् तमोरजःसत्त्वे गुरूणां पङ्क्तयः स्थिताः ।
तिस्रो द्वात्रिंशदेकातस्त्रिंशदप्येकविंशतिः ॥' (T.A. 8.260-261)
T.A.V., VI, p. 180

This issue is relevant to the 9th Āhnika also.

(vii) The theme of Deśa, together with that of categories and Kalās, is objective in character.[1]

> Tattva and Kalā discussed respectively in the 9-10th and 11th Āhnikas share the objective character of Deśa while the passages of Pada, Mantra and Varṇa partake of the subjective character and are treated in the later part of the 11th Āhnika.

(viii) The concept of Vidyāpadma[2] (lotus consisting of Śuddhavidyā—pure knowledge) which is below Brahmarandhra and also the trans-Māyā region of Brahmā.[3]

> These types have been dealt with again in the 15th Āhnika.

(ix) Under the nine types of 'piercing' (Vedha), the 'piercing' relating to regions.[4]

> This is in fact one of the major constituents of the last ancillary topic under Rahasyaprakriyā in the 29th Āhnika.

The minor items include -

(1) Incidental discussion of the 'passage of time'

1. मेयभागगतः प्रोक्तः पुरतत्त्वकलात्मकः ।
   अधुना मातृभागस्थं रूपं त्रेधा निरूप्यते ॥ T.A. 11.431

Jayaratha explains प्रोक्तः प्रोक्त इत्यष्टमाह्निकात् प्रभृति ।
T.A.V., VII, p. 36

2. विद्यापद्मोऽत्र तच्चोक्तमपि प्राग्दर्श्यते पुनः ॥ T.A. 15.304

Jayaratha adds प्रागिति भुवनाध्वनि । पुनर्दर्श्यते इति प्रतीतिदार्ढ्याय ।
T.A.V., IX, p. 153

3. मायोत्तीर्णं हि यद्रूपं ब्रह्मादीनां पुरोदितम् । T.A. 15.308

Jayaratha has the same explanation पुरेति भुवनाध्वनि ।
T.A.V., IX, p. 154

4. देहं स्वच्छीकृत्य क्षादीनान्तान् स्मरन्पुरोक्तपुर्योघान् ।
   निजमण्डनिर्ध्यानात् प्रतिबिम्बयते भुवनवेधः ॥ T.A. 29.260

Jayaratha comments पुरेति अष्टमाह्निकादौ ।
T.A.V., XI, p. 161 (29th Āh.)

(Kālādhvan) consisting of Pada, Mantra and Varṇa (11th Āhnika),

(2) individual's power (which is) of the nature of sound designated as Prasarā (7th Āhnika), and

(3) agency as belonging to Puruṣa and not to inert Prakṛti (9th Āhnika).

(i) Ninth Āhnika

(i) All the categories within the fold of Māyā are known through inference from their effects.[1]

(ii) The two types of Pralayākala subjects—some belonging to Mantra cadre beyond the realm of Māyā and others continuing as empirical subjects glued to transmigration—are due to variety of Kārma Mala.[2]

(iii) Kārma Mala is absent in Vijñānākala subject.[3]

(iv) Vijñānākala acts as a ladder to the attainment of Śivahood.[4]

1. इत्याद्युक्तेः तन्मात्राणि इति, स्वकार्येभ्यो भूतेभ्य एषाम् अनुमेयत्वम्। एवम् अनेनैव अनुमानेन मायान्तः सकलतत्त्ववर्गोऽनुमातव्यः। एतच्च तत्त्वाध्वनि भविष्यति इति नेहायस्तम्। T.A.V., I,p. 219

2. ननु समानेऽपि प्रलयाकलत्वेके षांचिन्मन्त्रत्वम् केषांचित् संसारित्वम् इत्यत्र किं निमित्तम् इत्याशंक्याह—

"एतच्चाग्रे तनिष्याम इत्यास्तां तावदत्र तत्।" (T.A. 4.32)

अग्र इति नवमाह्निकादौ यद्वक्ष्यति "एतत्कार्मंमलं प्रोक्तं.....चित्रं कर्मतः चित्राच्च।" (T.A. 9.138-141) T.A.V., III, p. 37

3. प्रकृतं ज्ञानाकलस्योक्तचरस्य यत्। T.A. 9.117

Jayaratha comments उक्तचरस्य इत्यनेन प्रागुक्तं कार्मंमलाभावोपपादकं निखिलमेव प्रमेयमनुस्मारितम् अतश्च विज्ञानाकलस्य कार्मंमलो नास्ति।

T.A.V., VI, p. 95

4. ननु विज्ञानाकलस्य "निष्कर्मा हि स्थिते .... याति शिवात्मताम्" (T.A. 9.90-93) इत्यादिप्रागुक्तयुक्त्या मन्त्रमन्त्रेश्वरमन्त्रमहेश्वरत्वाय अभिधीयतां प्रबोधः..... । T.A.V., VII, p. 98

Vide also—

(v) The rise of Vijñānākala subject is consequent upon the differentiation between Puruṣa and Prakṛti in the wake of exhaustion of all the deeds.[1]

This is briefly taken up in the 10th and 13th Āhnikas.

(vi) Within the realm of Māyā all the categories from Kalā down to earth differ from self to self.[2]

(vii) Śakti category is the instrument of Śiva category.[3]

This concept has been discussed in the 10th Āhnika in detail.

(viii) Concept of ignorance called Mala.[4]

विज्ञानाकलतां प्राप्तः केवलादधिकारतः ॥
मलान्मन्त्रतदीशादिभावमेति सदा शिवात् । T.A. 13.275

Jayaratha connects it with the 9th Āhnika—
यदुक्तं प्राक् "स पुनः . . . . याति शिवात्मताम् ।"
T.A.V., X, p. 169

1. ज्ञानाकलः प्रलयतस्तु कर्मी तस्याश्रयसंस्थितेः । T.A. 13.274

Jayaratha adds तदुक्तं प्राक् "तदा मायाविवेकः . . . . यात्यतः पुमान् ॥"
(T.A. 9.185) T.A.V., VII, p. 168

2. कलादिवसुधान्तं यन्मायान्तः संप्रचक्षते ॥
प्रत्यात्मभिन्नमेवैतत् सुखदुःखादिभेदतः । T.A. 9.187-88

Jayaratha adds संप्रचक्षते इत्यग्रे । T.A.V., VI, p. 130

अग्रे would mean 'later in the 9th Āhnika itself'.

3. स्वातन्त्र्यमात्रसद्भावा या त्विच्छा शक्तिरैश्वरी ।
शिवस्य सैव करणं तथा वेत्ति करोति च । T.A. 10.17

Jayaratha connects it with the 9th Āhnika उक्तं च प्राक् इति
"तेनाशुद्धैव विद्यास्य सामान्यं करणं पुरा ।
ज्ञप्तौ कृतौ तु सामान्यं कला करणमुच्यते ॥" (T.A. 9.244)
T.A.V., VII, p. 12

4. अतोच्यते मलस्तावदित्थमेष न युज्यते ।
इति पूर्वाह्निके प्रोक्तं पुनरुक्तौ तु किं फलम् ॥ T.A. 13.53

Jayaratha identifies the Āhnika पूर्वाह्निक इति नवमाह्निकादौ ।
T.A.V., VIII, p. 37

This has been discussed in the 1st Āhnika also, primarily as an offshoot of freedom.

(ix) Concept of specific type of ignorance called Kārma Mala which is relied upon by the self as an instrument to bind itself owing to its intrinsic freedom.[1]

Both of these items vide serial No. (viii) and (ix) figure in the 13th Āhnika as well.

(x) Both, the pentadic system of categories and the triadic system thereof (Pañcatattvavidhi and Tritattvavidhi), originate from the variation in primary categories.[2]

This view is held in common with the 10th Āhnika and is incidentally discussed in the 11th Āhnika.

(xi) Agency belongs to conscious principle called Puruṣa and not to inert Prakṛti.[3]

(xii) Initiation of the dying due to inherent potency of Mantra.[4]

1. स स्वयं कल्पिताकारविकल्पात्मककर्मभिः ।
बध्नात्यात्मानमेवेह स्वातन्त्र्यादिति ॥ T.A. 13.104

Observes Jayaratha कार्मेण मलेन स्वस्वातन्त्र्यादात्मानं बध्नाति तत्तज्जात्यायुर्भोगवैचित्र्येण संसरति—इति नवमाह्निकादौ उक्तप्रायम् ।
T.A.V., VIII, p. 70

2. इमौ भेदावुभौ तत्त्वभेदमात्रकृताविति ।
तत्त्वाध्वैवायमित्थं च न षडध्वस्थितेः क्षतिः ॥ T.A. 11.36

Jayaratha's remarks अयमिति समनन्तराह्निकद्वयोक्तः । [T.A.V., VII, p. 32 (11th Āhnika)] precisely implies immediately preceding 9th and 10th Āhnikas.

3. एतच्च समनन्तराह्निके एव साधयिष्यते तत एवावधार्यम् ।
T.A.V., V, p. 195

4. तत्र त्वेषोऽस्ति नियम आसन्ने मरणक्षणे ।
तां कुर्यान्नान्यथारब्धं कर्म यस्मान्न शुध्यति ॥
उक्तं च पूर्वमेवैतन्मंत्रसामर्थ्ययोगतः ।
प्राणैर्वियोजितोऽप्येष भुङ्क्ते शेषफलं यतः ॥ T.A. 13.236-37

This is discussed briefly in the 13th Āhnika and specially in the 19th Āhnika.

(xiii) There is gradual hierarchy amongst the Vaiṣṇavas, Mantra subjects, Mantreśa subjects etc. Although they all are under the spell of ignorance they mark out the stages of gradual awakening.[1]

This is discussed again in the 10th Āhnika and also in the 35 th Āhnika from a different point of view.

(xiv) That form of deity alone which is dense or compact with awareness and bliss is worthy of being adored.[2]

This theme is shared by the 9th Āhnika in common with the 13th. This again figures in the 26th Āhnika as a part of the residual daily routine (Seṣavṛtti under Nityakarmavidhi).

Among the auxiliary items covered are the following—

(1) Fifty varieties of immersion (3rd and 9th Āhnikas),

Jayaratha comments on उक्तं च पूर्वमेवैतद् as पूर्वमिति नवमाह्निके। (T.A. 9.130-31) यदुक्तं तत्र

"आरब्धकार्यं देहेऽस्मिन्यत्पुनः कर्म तत्कथम् ॥
उच्छिद्यतामन्त्यदशं निरोद्धुं न हि शक्यते ॥"

इत्यादि। T.A.V., VIII, p. 147

1. भावनादिबलादन्यवैष्णवादिनयोदितात् ॥
यथास्वमाधरौत्तर्यविचित्रात्संस्कृतस्तथा।
लीनः प्रबुद्धो मन्त्रत्वं तदीशत्वमथैति वा। T.A. 10.135-36

Jayaratha explains तथेति यथास्वमाधरौत्तर्येणैवेत्यर्थः। वैष्णवादिनयानां च यथास्वमाधरौत्तर्यं पूर्वमेव वितत्य निर्णीतमिति नेहायस्तम्। तदुक्तं प्राक् "ये पुनः . . . . . . च कर्मतः" (T.A. 9.140-41)

T.A.V., VII, p. 97

2. कृत्वा जपं ततः एवं देवतायै समर्पयेत्।
तच्चोक्तं कर्तृतातत्त्वनिरूपणविधौ पुरा ॥ T.A. 26.68

Jayaratha suggests पुरेति नवमत्रयोदशाह्निकादौ। T.A.V., X, p. 352

(2) non-reversal of the deed that has commenced giving fruits (19th Āhnika), and

(3) ineffectiveness of the principle of Kalā (limited action) in the initiation relating to immediate salvation (19th Āhnika).

(j) TENTH ĀHNIKA

(i) The macrocosmic character of the categories beginning with earth etc. due to internal sub-division such as fifteen etc.[1]

This is briefly discussed in the 1st Āhnika.

(ii) Five stages, beginning with waking or Piṇḍastha as the object of Yogins and Jñānins.[2]

This idea is extended to Kulayāga in the 29th Āhnika as well.

(iii) It is through identification with the self that the subject is able to cognize all the objects.[3]

The ancillary issues discussed are—

(1) Absence of Kārma impurity in the Vijñānākala subject (9th and 13th Āhnikas),

(2) graded hierarchy among the subjects such as Vaiṣṇavas, Mantra, Mantreśa etc., (9th Āhnika),

(3) final repose of all the passages (Adhvan) in Prāṇa (6th Āhnika),

1. धरादेर्विश्वरूपत्वं पाञ्चदश्यादिभेदतः । T.A. 1.196

Jayaratha adds एतच्च तत्त्वभेदने भविष्यति इति ग्रन्थविस्तरभयात् नेह आयस्तम् । T.A.V., I, p. 223

2. पिण्डस्थादि च पूर्वोक्तं सर्वातीतावसानकम् ।
अवस्थापञ्चकं प्रोक्तभेदं तस्मै निरूपयेत् ॥ T.A. 29.224

Jayaratha makes the suggestion explicit पूर्वेति दशमाह्निके प्रोक्तभेदमिति योगिज्ञानिविषयतया । T.A.V., XI, p. 143 (29th Āhnika)

3. प्रमाता स्वकतादात्म्यभासिताखिलवेद्यकः । T.A. 10.112

Jayaratha adds स्वकतादात्म्येति न तु मन्त्रमन्त्रेश्वरादिवद्भेदाभेदादिरूपतयेत्यभिप्रायः । एतच्चाह्निकारम्भ एव निर्णीतप्रायमिति नेह पुनरायस्तम् ।
T.A.V., VII, p. 83

(4) four parts of Tuṭi (6th Āhnika),
(5) success of a means of knowledge as depending on subject (1st Āhnika), and
(6) absence of Yoga in the fifth—Turyātīta—stage (2nd Āhnika).

(k) ELEVENTH ĀHNIKA

(i) The Karaṇa (i.e., instrument, techincally 'conscious practice') of pure awareness.[1] This forms the 6th Upāya under Āṇava-upāya.

This is partly discussed in the 5th Āhnika.

(ii) Comprehensive treatment of Kālādhvan as one of the three sub-passages under Deśādhavan.[2]

The topic has been introduced in the 8th Āhnika.

(iii) Discussion on the three sub-passages e.g., Pada, Mantra and Varṇa, as constituting Kālādhvan (i.e., passage of time or dynamicity) and as being subjective is character.[3]

The idea is initially mooted out in the 8th and subsequent Āhnikas.

(iv) The assignment of Padādhvan (word-passage) in Putrakadīkṣā as ancillary to Śodhyavaicitrya (variety of the items subject to refinement).[4]

1. तथाहि . . . "यत्तु सर्वाविभागात्म स्वतंत्रं बोधसुन्दरम् ॥
सप्तत्रिंशं तु तत्प्राहुस्तत्त्वं परशिवाभिधम् ।" (T.A. 11.21-22)
इत्यादिनैकादशाह्निके संवित्तेः । T.A.V., III, p. 442

2. . . . . इत्यत एव क्रमेण भुवनतत्त्वकलाप्रतिपादकं वक्ष्यमाणमाह्निकचतुष्टयम् । T.A.V., V, p. 2

3. मेयभागगतः प्रोक्तः पुरतत्त्वकलात्मकः ।
अधुना मातृभागस्थं रूपं त्रेधा निरूप्यते ॥ T.A. 11.43

Jayaratha supplements प्रोक्त इत्यष्टमाह्निकात्प्रभृति ।
T.A.V., VII, p. 36

4. अपरादिविधित्रैतादथ न्यासः पदाध्वनः ।
पूर्वं दशपदी चोक्ता स्वतन्त्रा न्यस्यते यदा ॥ T.A. 16.132

(v) Same is the case with the assignment of Mantrādhvan (Mantra-passage).[1]

These two items figure in the 16th Āhnika as well.

(vi) Sixfold division of the passages is nothing but the vibration of power.[2]

This is mainly discussed in the 6th and 7th Āhnikas.

(vii) The notion of gradual purification of the passages (Adhvaśuddhi) as derived from the *Svacchandatantra*.[3]

Its non-sequential counterpart is taken up in the 18th Āhnika.

The ancillary issues treated include the pentadic and the triadic systems of categories (9th and 10th Āhnikas).

(1) TWELFTH ĀHNIKA

The Āhnika primarily aims at bringing out the utility of Adhvans. However, during discussions no major item has been pointed out either by Abhinava-

---

Jayaratha explains पूर्वंमिति as एकादशाह्निकादौ। T.A.V., X, p. 55

1. मन्त्राध्वनोऽप्येष एव विधिर्विन्यासयोजने ॥
व्याप्तिमात्रं हि भिद्येतेत्युक्तं प्रागेव तत्तथा। T.A. 16.138-39

Jayaratha's explains प्रागिति एकादशाह्निकादौ। T.A.V., X, p. 57

2. तत्र शक्तिपरिस्पन्दस्तावान् प्राक् च निरूपितः। T.A. 11.50

Jayaratha's following comment does not explain प्राक् but reference is obvious—यश्चायं षोढाध्वविभागः स पूर्वंस्तच्छक्तिपरिस्पन्द एवेत्युक्तं प्राग्बहुशः। T.A.V., VII, p. 41

3. ननु शोध्यस्य षड्विधस्याप्यध्वनः का नाम शुद्धिरित्याशंक्याह। अत्र च . . . तदेतत् . . . सर्वं शोधनमाख्यातं संस्कारजातं श्रीमत्स्वच्छन्दशास्त्राद्युक्तरूपात क्रमाद् भवेत्।

T.A.V., VII, p. 68

gupta or by Jayaratha. Among the ancillary topics covered is the parity between injunction and prohibition (Niṣedhavidhitulyatva—T.A. 12.14-22) which forms an important topic in the fourth Āhnika.

(m) Thirteenth Āhnika

(i) Gradual loss of innate impurity (Āṇava Mala) as invariably linked up with variation in the descent of divine grace.[1]

This is one of the main themes in 1st Āhnika.

(ii) Variation in the descent of divine grace.[2]

The 4th Āhnika too discusses this issue in detail.

(iii) Grace (Anugraha) as the sole cause behind the removal of ignorance i.e., delimitation, and its twofold division into (a) quick and (b) gradual.[3] The entire creation ensues from the principle of delimitation or contraction.

1. तथाप्यावृतिनिर्ह्रासतारतम्यात्स लक्ष्यते ॥
तद्विस्तरेण वक्ष्यामः शक्तिपातविनिर्णये ।
समाप्य परतां स्थौल्यप्रसंगे चर्चयिष्यते ॥ T.A. 1.138-39
Jayaratha remarks वक्ष्यामः । यद्वक्ष्यति—
'तारतम्यप्रकाशो यस्तीव्रमध्यममन्दताः ॥
ता एव शक्तिपातस्य प्रत्येकं त्रैधमास्थिताः ॥'
(T.A. 13.129-30) इत्यादि बहुप्रकारम् । T.A.V., I, p. 179

2. गुरुशास्त्रगते सत्त्वेऽसत्त्वे चात्र विभेदकम् ।
शक्तिपातस्य वैचित्र्यं पुरस्तात्प्रविविच्यते ॥ T.A. 4.37
Jayaratha explains अत्रेति समनन्तरोक्ते, पुरस्तादिति शक्तिपाताह्निकादौ ।
T.A.V., III, p. 41

3. संकोचहानिरूपेऽस्मिन्कथं हेतुरनुग्रहे ।
अनुग्रहश्च क्रमिकस्तीव्रश्चेति विभिद्यते ॥
प्राक् चैष विस्तरात्प्रोक्त इति किं पुनरुक्तिभिः । T.A. 28.235-36
Jayaratha adds प्रागिति शक्तिपातपरीक्षाह्निके । T.A.V., XI, p. 93
The exact reference is to the T.A. 13.114-116.

This point is briefly touched in the 28th Āhnika.

(iv) Two types of descent of grace, namely primary and secondary. The primary is characterised by complete devotion to the Godhead without any desire for fruit, while the secondary is marked by desire for fruit necessarily involving deeds etc.[1]

(v) Due to the unrestricted Godly will the purity of consciousness may be inherited from previous birth.[2]

(vi) The intuitional wisdom, having an all-encompassing scope, arises from the principle of pure knowledge (Śuddhavidyā) alone and does not depend either on guide or on scripture.[3]

This is discussed in the 1st, 2nd and 4th Āhnikas as well.

(vii) Refutation of dualists' position in treating ignorance or impurity as a substance and initiation as an activity and consequent depiction of the pre-

1. अनपेक्ष्य शिवे भक्तिः शक्तिपातोऽफलार्थिनाम् ।
या फलार्थितया भक्तिः सा कर्माद्यमपेक्षते ॥ T.A. 13.118

Jayaratha adds एवमाद्यः परः शक्तिपातो, द्वितीयस्त्वपर इति सिद्धम् । यद्वक्ष्यति—"इदं सारमिह . . . . पर्यन्ते शिवताप्रदः ॥" (T.A. (13.254-256) इति ।
T.A.V., VIII, p. 80

2. नैर्मल्यं संविदश्चेदं पूर्वाभ्यासवशादथो ॥
अनियन्त्रेश्वरेच्छात इत्येतच्चर्चयिष्यते । T.A. 186-87

Jayaratha explains पूर्वाभ्यासो जन्मान्तरीयः इति अतएव चर्चयिष्यते त्रयोदशाह्निकादौ । T.A.V., I, p. 215

3. यद् (शुद्धविद्या)वशादेव अस्य गुरुशास्त्रानपेक्षं सर्वविषयं
प्रातिभं महाज्ञानमुदियात् यद्वक्ष्यति—
मध्यतीव्रात्पुनः सर्वमज्ञानं विनिवर्तते ।
अयमेव यतो याति बन्धमोक्षतथात्मताम् ॥
तत्प्रातिभं महाज्ञानं शास्त्राचार्यानपेक्षि यत् । (T.A. 13.131-32)
T.A.V., III, p. 51

cise role of all the three impurities—Āṇava, Kārma and Māyīya.[1]

(viii) Individuation stems from the Godly freedom which alone, in the final analysis, is the ultimate residue.[2]

(ix) A teacher/guide is to be initiated at the time of the descent of grace.[3]

The method of such initiation has been outlined in the 16th Āhnika.

(x) Introduction of the idea of Liṅgoddhāradīkṣā.[4]

This is the main them of the 22nd Āhnika.

(xi) Modality of Anuttara Dīkṣā as enjoined in different tantric systems.[5]

1. मलो नाम किल द्रव्यं चक्षुःस्थपटलादिवत् ।
तद्विहन्त्री क्रिया दीक्षा त्वञ्जनादिकर्मवत् ॥
तत्पुरस्तान्निषेत्स्यामो युक्त्यागमविगर्हितम् ।
मलमायाकर्मणां च दर्शयिष्यामहे स्थितिम् ॥ T.A. 1.239-40

Although Jayaratha does not offer any clue with regard to पुरस्तात् and दर्शयिष्यामहे, the reference is obviously to the 9th and 13th Āhnikas.

2. स्वातन्त्र्यात्तु तिरोभावबन्धो भोगेऽस्य भोक्तृताम् ।
पुष्णन्स्वरूपमेव स्यान्मलकर्मादिवर्जितम् ॥ T.A. 13.265

Jayaratha observes यदुक्तं प्राक्—

"देवः स्वतन्त्रश्चिद्रूपः .... अप्यणुतामयः ॥ (T.A. 13.103-05)
इति । T.A.V., VIII, p. 163

3. इति प्रमेयं कथितं दीक्षाकाले गुरोर्यथा ॥ T.A. 16.311

Comments Jayaratha इतीत्थमेतत्प्रमेयमिहोक्तं यथा येन प्रकारेण काले शक्तिपातावसरे गुरोर्दीक्षा कार्या भवेदिति । T.A.V., X, p. 127

4. लिङ्गोद्धाराख्यामथ वच्मः शिवशासनैकनिर्दिष्टाम् । T.A. 22.1

Jayaratha explains एकेति as यदुक्तं प्राक् and quotes T.A. 13.357-359 vide T.A.V., X, p. 244.

5. सिद्धान्ते दीक्षितास्तन्त्रे दशाष्टादशभेदिनि ॥
भैरवीये चतुःषष्टौ तान्पशून्दीक्षयेत्त्रिके ।
सिद्धवीरावलिसारे भैरवीये कुलेऽपि च ॥
पञ्चदीक्षाक्रमोपात्ता दीक्षानुत्तरसंज्ञिता । T.A. 22.40-42

(xii) The method behind attainment of salvation, even without support from a teacher, by an aspirant who rejoins the system after drifting away under the spell of ignorance.[1]

> Although it is the prime concern of the 23rd Āhnika, the procedure has been detailed in the 13th Āhnika.

(xiii) Principle of agency which also includes total surrender of all Japa to the Godhead which is compact with consciousness and bliss.[2]

> This is held in common with the 9th Āhnika. Incidentally the 26th Āhnika also pays attention to it.

Among the ancillary items the following find special mention—

(1) The hierarchical relationship among the means of redemptive knowledge (Upāyas) (Ist Āhnika),

(2) the great creation of Śakta class (6th and 14th Āhnikas),

(3) absence of Kārma Mala in Vijñānākala subjects (9th Āhnika),

---

Jayaratha says all this has been duly considered in the 13th Āhnika एतच्च त्रयोदशाह्निक एव विचारितमिति तत एव अवधार्यम् ।
T.A.V., XI, p. 252

1. भवेत्कोऽपि तिरोभूतः पुनरुन्मुखितोऽपि सन् ।
विनापि दैशिकात् प्राग्वत् स्वयमेव विभुरुच्यते ॥ T.A. 23.94

Jayaratha adds सन्नपीति प्रागपि योज्यम् । प्राग्वदिति त्रयोदशाह्निकादौ प्रोक्तक्रमेण इत्यर्थः । T.A.V., X, p. 300

2. Jayaratha explains पुरा as नवमत्रयोदशाह्निकादौ (T.A.V., X, p.352) while commenting upon the following verse—

कृत्वा जपं ततः सर्वं देवतायै समर्पयेत् ।
तच्चोक्तं कर्तृतातत्त्वनिरूपणविधौ पुरा ॥ T.A. 26.68

(4) pre-eminent position of the teacher of Akalpitakalpaka, specially Sāṁsiddhika, type and identity of Svayambhū with Sāṁsiddhika (4th Āhnika),

(5) initiation of the dying (Maraṇāsannadīkṣā) (9th Āhnika),

(6) primary ignorance and Kārma ignorance (9th Āhnika) and

(7) Liṅgoddhārādidīkṣā's irrelevance to the seeker of Trika principle (Trikārthin) (9th Āhnika).

(n) FOURTEENTH ĀHNIKA

(i) Initiatory activity is mainly addressed to those who are devoid of knowledge.[1]

> The idea finds its echo in the 15th and 16th Āhnikas as well.

(ii) The fourth phase of Godly functionalism namely, disappearance (Tirobhāva).[2]

(o) FIFTEENTH ĀHNIKA

(i) Inclusion of the host of activities represented by initiation etc., in Āṇava Upāya.[3]

> This is also a prominent point of discussion in the 5th Āhnika.

1. ज्ञानोपायस्तु दीक्षादिक्रिया ज्ञानवियोगिनाम् ।
इत्यधुनैवास्तां स्वप्रस्तावे भविष्यति ॥ T.A. 13.155

Jayaratha adds अधुना आस्तामेवेति शक्तिपातविचित्रतानिरूपणावसरे तत्प्रसंगाभावात्। अतएवोक्तं स्वप्रस्तावे भविष्यति। स्वप्रस्ताव इति दीक्षाप्रकरणे।
T.A.V., VIII, p. 99

2. इति संप्रत्यवशिष्टं तिरोभावाख्यं पञ्चमं कृत्यं द्वितीयार्धेन प्रतिपादयितुमाह–'तिरोभावस्वरूपं तु कथ्यमानं विविच्यताम्।' (T.A. 14.1)
Ibid., VIII, p. 215

3. दीक्षादिर्विचित्रकर्मकलापः भावी वक्ष्यमाणः आणवेऽन्तर्भविष्यति ।
Ibid., I, p. 249

(ii) Initiation liberates even those who are neither proficient in knowledge, nor in Yoga.[1]

> This issue has incidentally figured in the 14th and 16th Āhnikas also.

(iii) One of the seven Karaṇas (i.e., conscious practice) under Āṇava Upāya called Vyāpti (permeation).[2]

> The issue has been raised in the 5th Āhnika with reference to other Karaṇas finding expression in the other Āhnikas e.g., 11th, 16th, 29th, and 32nd etc.

(iv) Virility in a Mantra arises not from book but from teacher. Mantra, therefore, has to be well-guarded and discreetly transmitted.[3]

(v) The process of unification (**Yojanikā**) behind the fetter-burning (Pāśa-dāha).[4]

1. ननु ज्ञानयोगादिवन्ध्यस्य दैशिकोऽपि किं कुर्यात् इत्याशंक्याह
'दीक्षा च केवला ज्ञानं निजापि निजमान्तरम् ॥
मोचिकेवैति कथितं युक्त्या चागमतः पुरा ।' (T.A. 16.299-300)
पुरा इति पंचदशाह्निकादौ । T.A.V., X, p. 122
2. "इह किल दृक्कर्मेच्छाः शिव उक्तास्तास्तु वेद्यखण्डनके ।" (T.A. 15.339)
इत्यादिना पञ्चदशाह्निके व्याप्तेः । T.A.V. III, p. 442
3. ततः सुशिक्षितां स्थानदेहान्तःशोधनत्रयीम् ॥
न्यासं ध्यानं जपं मुद्रां पूजां कुर्यात्प्रयत्नतः । T.A. 26.28-29

Jayaratha explains सुशिक्षितामिति as पंचदशाह्निकोक्तयुक्त्या ।
T.A.V., X, p. 339

4. ततः प्रागुक्तसकलप्रमेयं परिचिन्तयन् ॥
शिष्यदेहादिमात्मीयदेहप्राणादियोजितम् ।
कृत्वात्मदेहप्राणादिर्विश्वमन्त्रगुरुं स्मरेत् ॥
उक्तप्रक्रियया चैवं दृढबुद्धिरनन्यधीः ।
प्राणस्थं देशकालाध्वयुगं प्राणं च शक्तिगम् ॥
तां च संविद्गतां शुद्धां संविदं शिवरूपिणीम् ।
शिष्यसंविदभिन्नां च मन्त्रवह्न्यादिभेदिनीम् ॥
ध्यायन् प्राग्वत् प्रयोगेण शिवं सकलनिष्कलम् ।

According to the original index of the ancillary items of Abhinavagupta this ought to be the proper topic of the 17th Āhnika. However, the relative procedure is detailed in the 15th and 16th Āhnikas. Jayaratha's statement below further implies that the 17th Āhnika is, in a sense, continuation of the 15th and 16th.

(vi) Daily worship of the sacred ground (Sthaṇḍila) as part of the residual or subsidiary functions (Śeṣavṛtti).[1]

Daily worship on the ground is one of the main themes in the 26th Āhnika.

(vii) Method of holding and abandoning the tooth-twig (used as tooth-brush, lit. Dantakāṣṭha)[2] as part of the daily routine.

This method is re-employed in the context of Śivahastavidhi representing other (than one's own) system in the 29th Āhnika.

(viii) Variety of special assignment.[3] This also

द्रयात्मकं व क्षिपेत्पूर्णां प्रशान्तकरणेन तु ॥ T.A. 17.78-82

Observes Jayaratha प्रागुक्तेति उक्तप्रक्रियेति प्राग्वदिति च अनेन षोडशपञ्चदशाह्निकादौएतद्विस्तरेणोक्तमिति स्मारितम् अतएव एतदस्माभिरपि ग्रन्थविस्तरभयान्नेह वितानितम् ।

T.A.V., X, p. 161

1. अर्घपात्रं पुरा यद्वद्विधाय स्वेष्टमन्त्रतः ।
तेन स्थण्डिलपुष्पादि सर्वं संप्रोक्षयेद् बुधः ॥ T.A. 26.39

Jayaratha supplements पुरा पञ्चदशाह्निकादौ । T.A.V., X, p. 343

2. अनेनैव प्रयोगेण चरुकं ग्राहयेद् गुरुः ।
शिष्येण दन्तकाष्ठं च तत्पातः प्राग्वदेव तु ॥ T.A. 29.195

Jayaratha explains प्राग्वदेवेति पञ्चदशाह्निकोक्तवत् ।

T.A.V., XI, p. 128

3. सामान्यमर्घमात्राम्भो विप्रुड्भिः प्रोक्ष्य चाखिलम् ।
योगोपकरणं पश्चाद् बाह्ययागं समाचरेत् ॥ T.A. 15.180

Jayaratha observes सामान्यमिति विशिष्टस्य वक्ष्यमाणत्वात् ।

T.A.V., IX, p. 91

covers the sixfold assignment (Soḍhānyāsa).[1]

> This is in fact the 13th ancillary item as per Abhinavan scheme.

(ix) Variety of consecrations[2] in the overall context of the assignment of the eligibility of the prospective initiate.

> This constitutes the Ist ancillary topic in the 15th Āhnika (beginning at the T.A. 15.30) according to the original scheme of Abhinavagupta.

(x) External means constitute the gradual process specially for those whose consciousness is not fully awake.[3]

Among the minor issues occur the following—

(1) Initiation's role in Anupāya is insignificant (2nd Āhnika),

(2) procedure for the adoration of preceptorial lineage (16th Āhnika),

---

Obviously the reference is to the T.A. 15.239 where the Viśeṣanyāsa begins.

1. पूर्वेण विधिनास्त्रं च कर्कर्यां विघ्ननुद्यजेत् । T.A. 15.387

According to Jayaratha पूर्वेण विधिना means षोढान्यासादिना which again brings us to the T.A. 15.239.

2. निरीक्षणं प्रोक्षणं च ताडनाप्यायने तथा ।
विगुण्ठनं च संस्काराः साधारास्त्रिशिरोमते ॥ T.A. 15.370

Jayaratha is quite clear साधारा इति सर्वकर्मसु । संवादितं च एतत् स्नानप्रकरणे । T.A.V., IX, p. 188

3. तादृशीं ये तु नो रूढां संवित्तिमधिशेरते ।
अक्रमात्तत्तत्प्रसिध्यर्थं क्रमिको विधिरुच्यते ॥. . . . .
अतएव हि तत्रापि दाढ्र्यादाढ्र्यविलोकनात् ।
क्रियमाणे कृते वापि संस्क्रियाल्पेतरापि वा ॥ T.A. 15.394, 396

Jayaratha adds तत्रापीति क्रमिके विधौ । अल्पतरेति । उक्तं च एतत् प्राक् "क्रियया सिद्धिकामो यः स क्रियां भूयसीं चरेत्" (T.A. 15.143) इत्यादि बहुप्रकारम् । T.A.V., IX, p. 198

(3) single articulation (Ekoccāra) connected with summary initiation (18th Āhnika),
(4) occasional rites (28th Āhnika),
(5) fifty Rudras in the assignment of matrices (Mātṛkānyāsa) (33rd Āhnika),
(6) reconciliation with Brahmavidyā method (19th and 30th Āhnikas) and
(7) Śivahastavidhi (29th Āhnika).

(p) SIXTEENTH ĀHNIKA

(i) One of the seven Karaṇas (i.e., conscious practice) under Āṇava Upāya relating to the cognizer and the cognizable.[1]

(ii) Procedure for veneration of the preceptorial lineage.[2]

(iii) The process of unification (Yojanikā) behind the fetter-burning (Pāśa-dāha) in common with the 15th and 17th Āhnikas.

(iv) The alternative course of the assignment of dagger etc. (Kṣurikādinyāsa) in the allied view where the offering of oblation is permissible (as against the regular course under initiation pertaining to the instantaneous passing away—Sadya Utkrānti—which has no room for oblation).[3]

1. तथाहि ''अर्थस्य प्रतिपत्तिः . . . . मंत्रसन्ततौ ॥" (T.A. 16.253)
इत्यादिना षोडशाह्निके ग्राह्यग्राहकयोः । T.A.V., III, p. 442
2. अर्चयित्वासनं पूज्या गुरुपंक्तिस्तु भाविवत् । T.A. 15.320
Jayaratha adds भाविवदिति । यद्वक्ष्यति—
''गणपतिगुरुपरमाख्या परमेष्ठी पूर्वसिद्धवाक्क्षेत्रपतिः ।
इति सप्तकमाख्यातं गुरुपंक्तिविधौ प्रपूज्यमस्मद्गुरुभिः ।" (T.A. 16.10)
T.A.V., IX, p. 161
3. षोडशाधारषट्चक्रलक्ष्मत्रयखपञ्चकात् ।
क्वचिदन्यतरत्राथ प्रागुक्तपशुकर्मवत् ॥ (T.A. 19.15)

The ancillary items include—

(1) Initiation's effectiveness in occasioning release of the one who is devoid of both knowledge and Yoga (15th Āhnika),

(2) the assignment of Padādhvan and Mantrādhvan (word-, Mantra-passage) (11th Āhnika),

(3) initiation of a teacher at the time of the descent of grace (13th Āhnika),

(4) due to gradual unfoldment of self-consciousness even the inert becomes divine (1st Āhnika), and

(5) the trident constitutes a ring in a collective rite (31st Āhnika).

(q) SEVENTEENTH ĀHNIKA

(i) Assignment of 15 letters in the garland of letters (Akṣasūtra) comprising 115 letters to be followed by assignment of Mātṛkā and Mālinī.[1]

(ii) Modality for refinement of the purifiable categories.[2]

(iii) This, as we have seen, is an extension of the 15th and 16th Āhnikas, so far as unificatory process behind the burning of fetters is concerned.

Jayarath explains प्रागिति षोडशाह्निके। T.A.V., X, p. 189

1. उत्तमे तु द्वयीं न्यस्येत् न्यस्य पूर्वं प्रचोदितान् ॥ T.A. 27.35
Jayaratha explains पूर्वमिति सप्तदशाह्निके। यदुक्तं तत्र
"पिबन्याद्यष्टकं चास्त्रादिकं षट्कं परा तथा।" (T.A. 17.39) इति, पञ्चदश एते स्युरिति। T.A.V., X, p. 372

2. एवं सर्वाणि शोध्यानि तत्त्वादीनि पुरोक्तवत्। T.A. 29.205
Jayaratha adds पुरेति तत्त्वदीक्षाप्रकरणे T.A.V., XI, p. 133 (29th Āh.). Perhaps it refers to the T.A. 17.7 onwards.

(r) Eighteenth Āhnika

(i) Single articulation (Ekoccāra) as an ingredient of the summary initiation (Saṁkṣiptadīkṣā)[1].

(ii) The trans-gradual process of pruification of the sixfold cosmic passage.[2]

> In fact out of the twofold refinement, gradual and trans-gradual, the first one adopts the procedure as laid down in the *Svacchanda Tantra,* while the latter follows the course as laid down in the 18th Āhnika.

(s) Nineteenth Āhnika

(i) Fruition of Ārabdha Karma (deeds whose fruition has already begun) cannot be reversed even with reference to the initiation embarked upon for securing release of the dying.[3]

1. एकोच्चारेण वा बाह्यपरिवारेति शब्दिताः । T.A. 15.182
Jayaratha clarifies एकोच्चारेण इति संक्षिप्तदीक्षादौ ।
T.A.V., IX; p. 92

2. शोधनं बहुधा तत्तत्भोगप्राप्त्येकतानता ॥
तदाधिपत्यं तत्त्यागस्तच्छिवात्मत्ववेदनम् ।
तल्लीनता तन्निरासः सर्वं चैतत्क्रमाक्रमात् ॥ T.A. 11.85-86
Jayaratha's observation is significant अत्र च शुद्धिस्वरूपमात्राभिधित्सया क्रमो न विवक्षितः इत्येवमेषामभिधानम् । तदेतज्जन्माधिकारभोगलयनिष्कृतिविशे(श्ले)षोद्धारादिलक्षणं सर्वं शोधनसमाख्यातं संस्कारजातं श्रीमत्स्वच्छन्दशास्त्राद्युक्तरूपात् क्रमाद्भवेत् । तीव्रतीव्रशक्तिपातवतां च "जननादिविहीनां तु येन येनाध्वना गुरुः । कुर्यात्स एकतत्त्वान्तां . . . . ॥" (T.A. 18.2) इत्यादिवक्ष्यमाणस्वरूपादक्रमाद्वेति । T.A.V., VII, p. 68 (11th Āhnika)

3. अन्त्यदशं निरोद्धुं नहि शक्यते इति . . . . सद्योनिर्वाणदीक्षादि पुनरासन्नमरणादेरेव भवेदिति तत्रापि दत्तप्रायफलत्वात् ततः पराङ्मुखमेव कर्म शोध्यमिति न कश्चिद्दोषः, तदुक्तम्,
"दृष्ट्वा शिष्यं जराग्रस्तं व्याधिना परिपीडितम् ।
उत्क्रमय्य ततस्त्वेनं परतत्त्वे नियोजयेत् ॥" (T.A. 19.8) इति ।
T.A.V., VI, pp. 103-4

(ii) Kalā, the principle of limited agency, fails to produce its fruit in the form of limited doership while maintaing its association with the individual self who has become isolated due to the initiation for instantaneous release (Sadyonirvāṇadīkṣā).[1]

Among the minor issue the following have been referred to—

(1) Two optional views regarding the assignment of dagger—gradual (30th Āhnika) and non-gradual (16th Āhnika),

(2) ineligibility of a non-yogin in respect of physical movement or articulation (30th Āhnika) in the context of the initiation for the instantaneous passing away, and

(3) Brahmavidyā (30 Āhnika).

(t) TWENTIETH ĀHNIKA

No major issue has been indicated. Only one minor item i.e., 2nd stage of Śakti called Udbhava, which is synonymous with Laghubhāva (lightness), has been alluded to in the context of Tulādīkṣā (the proper theme of the 20th Āhnika) as an item to be discussed in detail in the 30th Āhnika.

(u) TWENTYFIRST ĀHNIKA

(i) The indirect initiation (Parokṣadīkśā) relating to the dead, termed as redemptive initiation of the dead (Mṛtoddhāradīkṣā).[2]

1. सद्योनिर्वाणदीक्षोत्थपुंविश्लेषे हि सा सती ।
शिलष्यन्त्यपि च नो सूते तथापि स्वफले क्वचित् ॥ T.A. 9.177

2. सर्वेषामधरस्थानां गुर्वन्तानामपि स्फुटम् ।
शक्तिपातात्पुरा प्रोक्तात् कुर्यादन्त्येष्टिदीक्षणम् ।

In fact indirect initiation is of two kinds. One relates to the dead and is an extension of the instantaneous passing away (19th Āhnika) and the other relates to the alive (though dying) and is associated with the ground-rite (Sthaṇḍila Yāga) in the 26th Āhnika. This has a special bearing on the funeral rite (24th Āhnika).

(v) TWENTYSECOND ĀHNIKA

(i) Necessity of an additional course called Liṅgoddhāra (elevation of phallus or sign) for the heterodox who ultimately turn to the fold of monistic Śaivism.[1]

Incidentally this issue figures in the 13th and 35th Āhnikas.

Among the ancillary items Anuttaradīkṣā in Kula (13th Āhnika) has also been briefly touched upon.

(w) TWENTYTHIRD ĀHNIKA

(i) Aspirants of the 'reborn' (Punarbhū) variety[2] i.e., those who though ineligible for Liṅgoddhāradīkṣā are eager to rejoin Śaiva fold.

यत्किंचित्कथितं पूर्वं मृतोद्धाराभिधे विधौ ।
प्रतिमायां तदेवात्र सर्वं शवतनौ चरेत् ॥ T.A. 24.2/5

Comments Jayaratha पुरा इति मृतोद्धारदीक्षायाम् । T.A.V., X, p. 307. मृतोद्धारदीक्षा possibly refers to जालविधि under परोक्षदीक्षा in the 21st Āhnika.

1. ननु यदि एवं शैवबौद्धादिरेव आगमः तत् बौद्धादिशास्त्रवर्तिनां शिवशास्त्रौन्मुख्ये कस्मात् लिङ्गोद्धारादिसंस्कारान्तरमपि उक्तमित्याशंकां दृष्टान्तोपदर्शनेन उपशमयति

यथैकत्रापि वेदादौ तत्तदाश्रयगामिनः ।
संस्कारान्तरमत्रापि तथा लिङ्गोद्धृतादिकम् ॥ (T.A. 35.28)
T.A.V., XII, p. 372

2. साधकाचार्यतामार्गे न योग्यास्ते पुनर्भवः ।
पुनर्भवोऽपि ज्ञानेद्धा भवन्ति गुरुतास्पदम् ॥ T.A. 22.29

It is however closely connected with Liṅgoddhāradīkṣā in the previous Āhnika.

Among the ancillary items is included the method of achieving salvation without preceptorial assistance by one who returns to the fold after having been led astray (13th Āhnika).

(x) TWENTYFOURTH ĀHNIKA

No major or minor theme has been referred to.

(y) TWENTYFIFTH ĀHNIKA

No major or minor issue is found to have been referred to.

(z) TWENTYSIXTH ĀHNIKA

(i) Method or procedure pertaining to Anuyāga (i.e., subsequent or subordinate rite) or subordinate or residual issue.[1]

This is an important item under Kula system (29th Āhnika) and has been discussed under Maṇḍala—one of the four limbs of a Kula treatise i.e., Vidyā, Mantra, Mudrā and Maṇḍala.

(ii) Like body, as above, one should visualize circularity (Maṇḍalātmatva) in breath also. This is again a part of Anuyāga.[2]

Jayaratha adds ते च "पुनर्भूश्चान्यलिङ्गो यः पुनः शैवे प्रतिष्ठितः" (T.A. 23.10) इति लक्षयिष्यमाणाः । T.A.V., X, p. 254

1. अनुयागोक्तविधिना द्रव्यैर्हृदयहारिभिः ।
तथैव स्वस्वकामर्शयोगादन्तः प्रतर्पयेत् ॥ T.A. 29.175

Jayaratha clarifies अनुयागोक्तविधिनेति यदुक्तं प्राक् "यद्यदेवास्य .... शम्भोर्विनिश्चयः ॥ (T.A. 26.55) इत्यादि उपक्रम्य "शिवाभेदभराद्भाव .... अर्पयेद्बुधः ॥" (T.A. 26.61) इति ।
T.A.V., XI, p. 118

2. अथवा प्राणवृत्तिस्थं समस्तं देवतागणम् ।
पश्येत्पूर्वोक्तयुक्त्यैव तत्रैवाभ्यर्चयेद्गुरुः ॥ T.A. 27.178

(iii) Conception of the deities presiding over cycles in relation to those who are given to action.[1]

Among the minor themes the following are alluded to—

(1) Virility of a Mantra solely depends upon its being received from a teacher (15th Āhnika),
(2) daily worship of ground as part of residual activities (15th Āhnika) and
(3) esoteric or mystic rite consisting of throwing away into deep waters (29th Āhnika).

(aa) TWENTYSEVENTH ĀHNIKA

No topic, either primary or ancillary, has been taken note of.

(bb) TWENTYEIGHTH ĀHNIKA

(i) Samayin's entitlement to the occasional rites (Naimittika Karma).[2] Occasional rites are the dominant theme of the 28th Āhnika.[3]

Though Jayarath does not explain पूर्वोक्तयुक्त्यैव, context makes it abundantly clear that Abhinavagupta is referring to Anuyāgavidhi.

1. ते तत्र शक्तिचक्रे तेनैवानन्दरसमयेन बहिः ॥
दिक्षु चतसृषु प्रोक्तक्रमेण गणनाथतः प्रभृति सर्वम् । T.A. 29.130-31

Jayaratha adds तेनैवेति अभ्युदितरूपेण । प्रोक्तेति नित्यार्चाभिधानावसरे । T.A.V., XI, p. 94 (29th. Āhnika). नित्यार्चाभिधानावसरे refers to the T.A. 26.38 onwards.

2. समय्यधिकृतोऽन्यत्र गुरुणा विभुमर्चयेत् ॥ T.A. 15.521

Jayaratha explains अन्यत्र इति नैमित्तिकादौ । T.A.V., IX, p. 258.

It may be noted that the 15th Āhnika deals with Nitya Karma while the 28th with Naimittika Karma.

3. यागादौ यागमध्ये च यागान्ते गुरुपूजने ।
नैमित्तिकेषु प्रोक्तेषु शिष्यः कुर्यादिमं विधिम् ॥ T.A. 29.291

Jayaratha adds प्रोक्तेष्विति अष्टाविंशाह्निके । T.A.V., XI, p. 171

This has been incidentally dealt with in the 15th Āhnika and also in the context of Vedhadīkṣā in the 29th Āhnika.

(ii) Kulaparva as part of the variety of Parvans in the *Bhairavakula*.[1]

This is especially connected with the doctrine of Kula as based on Prāṇa in the 6th and 7th Āhnikas.

The ancillary topics include—

(1) Rise of Prāṇa especially under the sub-topic Mṛti (6th Āhnika),
(2) atonement for the violation of rules (Samaya-niṣkṛti) (29th Āhnika) and
(3) congregation or union of Yoginīs (Yoginīme-laka—9th Anuja in this Āhnika and one of the 23 occasionals) (30th Āhnika).

(cc) TWENTYNINTH ĀHNIKA

(i) Supreme utility of semen and blood.[2]

This is discussed briefly in the 3rd Āhnika also.

(ii) Preceptorial identificatory distinctions such as Ghara, Pallī, Mudrā and Chummā etc.[3]

1. कुलपर्वेति तद्ब्रूमो यथोक्तं भैरवे कुले । T.A. 28.14
2. यल्लोहितं तदग्निर्यद्वीर्यं सूयन्दुविग्रहम् ।
अ इति ब्रह्म परमं तत्संघट्टोदयात्मकम् ॥ T.A. 23.227
According to Jayaratha it refers to the 29th Āhnika. Says he
अतएव धामत्रयात्मकत्वादेतदुभयमपि कुण्डगोलकादिशब्दव्यपदेश्यं परं पावनं, येनास्य "....तत्रार्घः शक्तिसंगमात् ।" (T.A. 29.15)
इत्यादिवक्ष्यमाणनीत्या परमोपादेयत्वमुक्तम् । T.A.V., II, p. 216
3. आदिशब्देन च घरं पल्ली पीठोपपीठकम् ॥
मुद्रा छुम्मेति तेषां च विधानं स्वपरस्थितम् । T.A. 4.267-68
Jayaratha adds "घरम्" इति षण्णां साधिकाराणां राजपुत्राणां भिन्नं भिन्नमाश्रमस्थानम् । "पल्ली" भिक्षास्थानम् । यद्वक्ष्यति—"एते हि साधिकारा: ....षट्कं घरपल्लिपीठगं क्रमश: ॥" (T.A. 29.35-39)
T.A.V., III, pp. 297-98

These items have also been enjoined upon for the benefit of the aspirant towards the end of the 4th Āhnika.

(iii) Two Karaṇas (i.e., conscious practice) of relinquishment and projection (Tyāga and Ākṣepa)[1].

These find place in the 5th Āhnika in an overall general context.

(iv) The method of entry into deep waters as part of the ground-rite (Sthaṇḍila Yāga).[2]

(v) The technique of Śiva's hand (Śivahastavidhi) where atonement for breach of rules is also provided for.[3]

(vi) In Kulayāga one should aim at realizing the Absolutic character in oneself by unification of both seat and power in one's body.[4]

1. "एवं त्रिविधविसर्गावेश. . . . मंत्रवीर्यं स्यात् ॥" (T.A. 29.147)
इत्यादिना, "यत्र सर्वे लयं यान्ति . . . कालानलसमप्रभाम् ॥"
(T.A. 29.182)
इत्यादिना चैकोनत्रिंशाह्निके त्यागस्याक्षेपस्य च . . . .स्वरूपं वक्ष्यति ।
T.A.V., III, p. 443

2. प्राणिनो जलजाः पूर्वदीक्षिताः शम्भुना स्वयम् ।
विधिना भाविना श्रीमन्मीननाथावतारिणा ॥ T.A. 26.71
Jayaratha explains भाविना इति एकोनत्रिंशाह्निकादौ वक्ष्यमाणेन ।
T.A.V., X, p. 353

3. समयनिष्कृतिमेव उदाहरणदिशा उपदर्शयति—
यत्स्वयं शिवहस्ताख्ये विधौ संचोदितं पुरा । (T.A. 28.415)
एतच्च समनन्तराह्निके शिवहस्तप्रकरणे एव संवादयिष्यते इति नेह लिखितम् । T.A.V., XI, p. 178
Although Śivahastavidhi is also found in the T.A. 15.456, the present reference is to the 29th Āhnika (T.A. 29.186 onwards) because of the suggestion implied in समनन्तराह्निके.

4. तत्रोक्तमन्त्रतादात्म्याद्भैरवात्मत्वमानयेत् ॥ T.A. 29.22
Jayaratha adds उक्ता मातृसद्भावादयः । वक्ष्यति हि—

(vii) Four Āhnikas from 29th to 32nd constitute the four-seated Kula scripture consisting of Mantra, Mudrā, Vidyā and Maṇḍala. The 29th Āhnika pertains to Vidyā.[1]

These four are the extension of the mode of worship (Upāsanāvidhi) according to Kulaprakriyā.

The ancillary items referred to include—

(1) Movement of breath under 'mode of worship' in Kulayāga (6th Āhnika),
(2) nine divisions of Vedha (8th Āhnika),
(3) method of picking and abandoning the toothtwig (15th Āhnika),
(4) refinement of categories as per Putraka initiation (17th Āhnika),
(5) method of worship as enjoined in Anuyāga (26th Āhnika),
(6) subdivisions of categories in terms of pentadic states forming objects of Jñānins' and Yogins' experience (10th Āhnika),
(7) Homa and Laya (oblation and repose) as part of worship culminating into supreme subjectivity (4th Āhnika) and
(8) mode of occasional functionalism (28th Āhnika).

"नाहमस्मि न चान्योऽस्ति केवलाः शक्तयस्त्वहम्।
इत्येवं वासनां कुर्यात्सर्वदा समृतिमान्नतः ॥" (T.A. 29.64)
T.A.V., XI, p. 19 (29th Āhnika)

1. इह विद्यामन्त्रमुद्रामण्डलात्मतया चतुष्पीठं तावच्छास्त्रम्। तत्र मन्त्रमुद्रात्मनः पीठद्वयस्य संप्रदाय उक्तः। इदानीमत्रैव अविशिष्टस्य विद्यामण्डलात्मनोऽपि अस्य संप्रदायं निरूपयति ॥
T.A.V. XI, p. 114 (29th Āhnika)

(dd) THIRTIETH ĀHNIKA

(i) The mode of assignment of the dagger etc.[1]

This is especially discussed as the 2nd ancillary item in the 19th Āhnika according to the original Abhinavan scheme. This is again discussed in the 16th Āhnika. In the former oblation is prohibited, while in the latter it is enjoined full scale.

(ii) Brahmavidyā[2] a special type of Mantra propagated by Bhūtirāja and invoked to secure instant release.

This finds a sepcial mention in the 19th Āhnika.

(iii) Udbhava (rise) as the 2nd of the five stages of power under Tulādīkṣā (20th Āhnika) means lightness (Laghubhāva) consequent upon the disappearance of body.[3]

(iv) Redemption of Mantras which includes two types of the union of Yoginīs[4], one forcibly and the other willingly.

(v) As a constituent of Catuṣpīṭhaśāstra the present Āhnika represents Mantra.

1. तामुत्कृष्य ततोऽङ्गुष्ठादूर्ध्वान्तं वक्ष्यमाणया । T.A. 19.13
Jayaratha explains वक्ष्यमाणया इति त्रिंशाह्निके । T.A.V., X, p. 187

2. अनभ्यस्तप्राणचारः कथमेनां करिष्यति ।
वक्ष्यमाणां ब्रह्मविद्यां सकलां निष्कलोम्भिताम् ॥ T.A. 19.24
Jayaratha remarks वक्ष्यमाणाम् इति त्रिंशे । T.A.V., X, p. 192

3. भाविलाघवमन्त्रेण शिष्यं ध्यात्वा समुत्प्लुतम् । T.A. 20.14
Jayaratha observes भावीति त्रिंशे । T.A.V., X, p. 211
The reference is to the T.A. 30.93

4. योगिनीभिरथो द्वेधा हठतः प्रियस्तथा ।
प्राच्ये छिद्राणि संरक्षेत्कामचारित्वमुत्तरे ॥
स च द्वयोऽपि मंत्रोद्धृतप्रसङ्गे दर्शयिष्यते । T.A. 28.371-73
Jayaratha adds मंत्रोद्धृतप्रसंगे इति त्रिंशाह्निके । T.A.V., XI, p. 157

(ee) THIRTYFIRST ĀHNIKA

(i) Cycle or ring constituted by a trident is necessary[1] according to the *Trikasadbhāva*. Similarly assignment of the trident-lotus[2] is approved by Abhinavagupta following the *Triśirobhairava*.

(ii) In a collective rite the trident-lotus itself constitutes the ring or circumference.[3]

(iii) As a part of the four seated system this Āhnika represents Maṇḍala.

(ff) THIRTYSECOND ĀHNIKA

(i) Description of the seventh Karaṇa (i.e., conscious practice) called Sanniveśa (form, arrangement or deep entry) through unravelling of the notion of Mudrā.[4]

(ii) As a part of the four-seated system it represents the item Mudrā (posture).

Among the ancillary issues the kindling of the

1. मध्यशृङ्गं वर्तयित्वा सर्वः पूर्वोदितो विधिः ।
ततो यदुन्मुखं खण्डचन्द्रयुग्मं पुरोदितम् ॥ T.A. 31.24
Jayaratha explains पुरेति पूर्वशूलवर्तनावसरे । T.A.V., XII, p. 235
This has reference to the earlier portion of the 31st Āhnika itself.

2. रक्तैः रजोभिर्मध्यं तु यथाशोभं तु पूरयेत् ।
अस्या व्याप्तौ पुरा चोक्तं तत्रैवानुसरेच्च तत् ॥ T.A. 31.123
Jayaratha adds पुरेति त्रिशूलाभिधानावसरे । T.A.V., XII, p. 281
The reference is to the 31st Āhnika itself.

3. वर्तना मण्डलस्याग्रे संक्षेपादुपदेक्ष्यते ।
आलिख्य मण्डलं गन्धवस्त्रेणैवास्य मार्जनम् ॥ T.A. 16.7
Jayaratha explains अग्र इति एकत्रिंशाह्निके । T.A.V., X, p. 4

4. ....तत्तन्मुद्रास्वरूपनिरूपणद्वारेण द्वात्रिंशाह्निके सन्निवेशस्य स्वरूपं वक्ष्यति इति तत एवैतत्सतत्त्वं स्वयमेवावधारणीयम् । T.A.V., III, p. 443
This probably refers to the T.A. 32.10 onwards.

recited Mantras (7th Āhnika) is the only item that has been referred to.

(gg) THIRTYTHIRD ĀHNIKA

(i) The number of deities in a cycle may vary from those in the other due to intrinsic Godly freedom. In this Āhnika the six-spoked cycle representing six divinities has been discussed.[1]

(ii) Fifty Rudras, the assignment (Nyāsa) on whom helps accomplishment of external worship (Bahiryāga) known as Mātṛkānyāsa. These Rudras are syllabic embodiments of power.[2]

(iii) Similarly, the twelve Rudras from Dakṣa to Pitāmaha have also been discussed.[3]

Among the ancillary items the following have been referred to—

1. षडात्मा इति, यद्वक्ष्यति—
"विश्वा तदीशिका रौद्री वीरका त्र्यम्बिका तथा ।
गुर्वीति षडरे देव्य . . . . . ॥" ((T.A. 33.2)) T.A.V., I, p. 153
The reading in the relevant printed portion, however, slightly differs as under—
विश्वा तदीशा हारौद्री वीरनेत्र्यम्बिका तथा ।
गुर्वीति षडरे देव्यः श्रीसिद्धावीरदर्शिताः ॥ T.A. 33.2

2. ललाटवक्त्रे दृक्कर्णनासागण्डरदौष्ठगे ॥ . . . .
इत्येष मातृकान्यासो मालिन्यास्तु निरूप्यते ॥ T.A. 15.117-120
Jayaratha adds एतद्वाच्याश्च पञ्चाशद्रुद्रा एकीकाराह्निके वक्ष्यन्ते इति तत एव अवधार्याः । T.A.V., IX, p. 61

3. प्राणीये वर्षं एतस्मिन्कार्तिकादिषु दक्षतः ॥
पितामहान्तं रुद्राः स्युर्द्वादशाग्रेऽत्र भाविनः । T.A. 6.122-23
Jayaratha explains अग्र इत्येकीकारप्रकाशनाह्निके । T.A.V., IV, p. 106
The reference is to the T.A. 33.8-9 which reads
दक्षश्चण्डो हरः शौण्डी प्रमथो भीममन्मथौ ॥
शकुनिः सुमतिर्नन्दो गोपालश्च पितामहः ।

(1) The alleged division of various cycles is basically one and culminates into Trika (1st Āhnika), and

(2) the infinite ,variety of cycles represented by 81 letters (3rd and 6th Āhnikas).

(hh) Thirtyfourth Āhnika

No major or minor issue is noticed to have been referred to.

(ii) Thirtyfifth Āhnika

(i) All the Āgamas share one essential character that their strength is derived from convention or general consensus (Prasiddhi).[1] This is the reason behind compulsive acceptability of the Āgamas.

Among the ancillary issues the necessity of an additional course called Liṅgoddhāra (22nd Āhnika) has been alluded to.

(jj) Thirtysixth & Thirtyseventh Āhnikas

No issue, whether minor or major, has been found referred to.

From the above account we may conveniently conclude that the Āhnikas 1, 4, 8, 9, 11, 13, 15 and 29 have caught the fancy of Abhinava and Jayaratha

1. उक्तनीत्यैव सर्वत्र व्यवहारे प्रवर्तिते ।
प्रसिद्धावुपजीव्यायामवश्यग्राह्य आगमः ॥ T.A. 37.1

Jayaratha by way of explanation adds इह सार्वत्रिके व्यवहारे प्रवर्तिते पञ्चत्रिंशाह्निकोक्तनीत्या समस्तशास्त्रमेलनेन प्रसिद्धावुपजीव्यायाम् आगम एव अवश्यग्राह्यो न अन्यथा किंचिद् सिध्येत् ।

T.A.V., XII, p. 390

more as compared to the other Āhnikas presumably because of greater importance of their subject matter. Likewise the Āhnikas 27, 34, 36 and 37 have not arrested their attention at all while making internal cross-references.

CHAPTER FIVE

AGENDA FOR FUTURE RESEARCH

At the very outset we pointed out the limitations of the present 'Introduction'. It is at the most an elementary attempt to understand the technique of the *Tantrāloka* by piecing together obvious but scattered indications about its contents, their organic treatment and the guiding norms that characterised the approach of two master minds. An attempt has also been made to enlarge and deepen our familiarity with the environ, contributions, and personal details of the author and the commentator of the *Tantrāloka*. In Indian parlance it offers a Bahiraṅga treatment. It covers only two steps of the ladder—where to study and how to study, leaving the third—what to study—for future. Our conclusions are approximations in the present state of our knowledge. This 'Introduction', therefore, does not go beyond this point and is not intended to be a substitute for a 'research work' or 'study'. Its purpose will be amply realised if it arouses interest of the scholarly world to undertake deeper and meaningful studies in future.

While working on the Introduction it was our intention to include a few pages on the agamic and tantric sources of the *Tantrāloka* and to undertake a division of its contents on such a basis. But as we proceeded on, it occurred to us that in view of the complex and encyclopaedic character of the text and our elementary knowledge we could not possibly touch all the aspects and it would be much better to leave it for future study. It, however, appeared proper to us to share our thinking with the scholars about the lines on which future studies may proceed. Knowing full well there would be many more fruitful ways of doing so, devised by scholarly ingenuity, we venture to set out the following agenda for future attention of the scholars.

1. Our most urgent task is to have a critically edited text of the *Tantrāloka* and the *Viveka*. In the foregoing pages we visualised its necessity several times. By the time of Jayaratha the text of the *T.A.* was eclipsed by corruptions and he gives ample testimony of his having edited and restored the text (e.g., the *Viveka* on

the *T.A.* 23.23, 23.25, 29.265-66 and 37.4-5 etc.). The printed KSTS edition is in dire need of the same type of approach. An effort is to be made to locate as many MSS as possible and to collate and compare them. This may help settle many such problems as we have seen with regard to the difference in readings between Pandey's MS and the KSTS edition and resulting complications or with regard to several variants given by Jayaratha which are traceable to none of the MSS on which the KSTS edition is based. As a first step, an internal comparative study may be undertaken as we notice variations in the portions referred to or cross-referred to. As a second step, citations appearing in the *T.A.* and the *Viveka* may be compared with their original sources wherever available either in print or in MS. This may be done with an historical overview since even some apparently correct readings give rise to historical absurdities (e.g., Bhrātā'pi for Bhartā'pi in the *T.A.* 37.75). As a third step, a track has to be kept of the situations where Jayaratha, though seldom, is at variance with his master. For example the *T.A.* 8.406 says something, but it means something else from Jayaratha's comments.

2. As an essential corollary and supplement to the above a comparative study of the cognate but external sources with an appeal to their contents is another primary necessity. To explicate. Abhinavagupta on the one hand conceives, as we have already seen, the *Tantrāloka* as a logical extension of the *M.V.T.* and *P.T.V.*, and on the other composes the *T.S.* and *T.V.D.* as representative summaries of his *magnum opus*. By a comprehensive comparison between the contents of the three texts—*M.V.T.*, *P.T.V.* and *T.A*—keeping in view their successively progressive character, a fairly compact text of the *T.A.* may be resurrected. If one more text i.e., the *Sv.T.*, is also added to this list alongwith its commentary *Uddyota* by Kṣemarāja we may get practically an unassailable text which will ward off many anomalies arising from the textual readings of the existing edition giving us an additional opportunity to take stock of the scholastic bias or over-enthusiasm, if any, of the commentators, be he Jayaratha or Kṣemarāja. In the next stage, a comparision with the *T.S.* and *T.V.D.* will bring into focus the relative importance of the issues. The *T.S.* has 22 Āhnikas and the *T.V.D.* only 3 as against 37 of the *T.A.* In the first instance, while it underlines the importance of purely metaphysical theses, it also projects subtle difference between the

approaches underlined at the two places. For example, the discussion on Vyākhyāvidhi under Śrutavidhi in both the texts (*T.A.* and *T.S.*) may be looked into. In the third stage, once again the internal comparative study ought to be resorted to—this time with reference to the contents and with an intent to loosen the knots. For example, the riddle of Ādi (etc.), Prāk and Purastād (earlier), Vakṣyāmaḥ (will propound later), Agre (later) etc., as appearing in Abhinava and Jayaratha, appears to be quite enigmatic as and when the authors choose to keep mum about their specific places or meanings. This can be resolved by a close comparative investigation alone. Such a study will further take care of other gaps in our understanding. Jayaratha, for instance, explains Anyatra (elsewhere) in the *T.A.*15.521 as Naimittikādau (in the occasionals etc.) and quotes a verse. While Naimittikādau should have immediate reference to the 28th Āhnika, the verse quoted is neither found in the 28th nor in the 15th Āhnika. Similarly, as we have already seen, Jayaratha suggests inclusion of the occasional rite (Naimittika) among the daily rites (Nityakarma) in the 15th Āhnika notwithstanding its apparent misplacement. These two types of complementary enterprises, as outlined in columns 1 and 2, will go a long way in offering a faithful text of the *Tantrāloka* particularly in view of Abhinava's own admission that his treatment is staggered i.e, he does not give all information at one place.

3. The *Tantrāloka* offers magnificent scope for a philosophical study of its thought contents. It is a true reflection of Abhinava's encyclopaedic genius and keen historical sense. It is a complete digest of Śaivism, specially Kashmir Śaivism in all its variety and splendour. Together with the *Viveka* it serves as a storehouse of knowledge on tantricism and other systems—both speculative and ritualistic. It not only furnishes the reasoned out philosophical theories but also underscores the evolutionary phases through which the major concepts and schools of Śaivism have passed. The theories of freedom (Mokṣa) and ignorance (Mala), cosmological theory of reflection (Bimbapratibimbavāda), tools of freedom—initiation and redemptive knowledge (Dīkṣā and Upāyacatuṣṭaya), cosmic ontology of six passages (Ṣaḍadhva) including Śaiva categoriology of 36 principles (Tattvas), theory of causation (Kartṛkarmabhāva) and trans-causation called manifestation(Ābhāsavāda), its attendant principle of determinism (Niyati) and bearing thereof on freedom of action and fruition of action (Karma-phala-

vyavasthā), monism through Absolutic dynamism, descent of grace, culmination of determinate thought construct into indeterminate pure thought, theory of knowledge famed as re-cognition, ensuing means of knowledge, parallelism as well as synthesis between Jñāna and Yoga, concept of reality as pure verbum and awareness or theory of reality as meaning which is an aspect of self-transcendence of the word— all these and many more issues provoke a very thorough, lively and intense deliberation. While other works on Kashmir Śaivism like the *I.P.K.*, *I.P.V.* etc. also discuss the similar issues, the *T.A.* is distinguished in its treatment by its tantric orientation. The *T.A.* provides a comprehensive backdrop setting against which philosophical problems are dealt with not in isolation from but as complement to the tantric, esoteric and ritualistic issues. The *T.A.* excels in tantric symbolism offering a rich insight into tantric esotericism which has been variously styled as Caryākrama, Rahasyaprakriyā, Ādiyāga etc. It is from this point of view that the tantric esotericism is said to have emanated from the sixth source or face known as Yoginīvaktra in contrast (*T.A.* 6.193) to all the Śaiva systems which are portrayed as proceeding from five faces of Śiva or five sources (Pañcasrotorūpa Bhairava). Thus in order to have a complete philosophical understanding it must combine and synthesize metaphysical, ritualistic, symbolic and esoteric aspects as all of them, both jointly and severally, lead to the attainment of the self-divine. This study will *ipso facto* concentrate on a comprehensive inventory of all the places where a particular topic has been discussed and also on all its phases through which it has passed in course of evolution to its present state. Besides, Abhinava's aesthetic theory presents a brilliant example of applied metaphysics. The 3rd, 4th and 28th Āhnikas are replete with such references, specially the 3rd is very rich in its observations on aesthetics of music. Any philosophical study worth the name is bound to take all this into account.

4. An historical study is necessitated by the very handling of the source material in the *T.A.* and *Viveka.* As we have seen, both Abhinava and Jayaratha display a tremendous historical sense. In the first place, they furnish significant informations about themselves and their ancestral and preceptorial origins. In the second, as observed by Goudriaan,[1] the *T.A.* comes up as one of the three

1. H.T.S.L., p. 20

concrete sources for dating the tantras. Same is the case, we may add, with Jayaratha also. In the third, their contribution in restoring several missing links in the tradition is invaluable. In the fourth, they furnish and handle enormous tantric source material from various periods of history which must be subjected to rigorous historical, chronological and evolutionary scrutiny so that the entire tantric edifice as dwelt upon by Abhinava and Jayaratha may be restored to its original grandeur and authenticity. In so doing we may profitably fall back upon all the available sources of contemporary history of that age—literary, architectural, epigraphical and internal i.e., other works of Abhinava and Jayaratha as well as those of their precursors and successors. Another rich source is provided by the texts from other branches of tantricism spread throughout the country. For instance, the omissions in the *Śrīkaṇṭhī's* list of the 64 Bhairava Tantras are removed only with reference to the contents of the *Pratiṣṭhālakṣaṇasāra-samuccaya,* a text brought out from Nepal. Even a preliminary study on these lines is bound to yield substantial results. With gaps removed in our understanding we would be better poised for a fuller appreciation of the philosophical content.

5. Another interesting and enlightening field of study may be offered by its evaluation as a source book of new information. Abhinava offers many insights into the history of Indian thought and the then culture of Kashmir. His references to some Naiyāyikas (Keṣāṁcana Naiyāyikānāṁ *T.A.* 2.12-44), Vairiñca Brahmavādins (*T.A.V.*, III, p. 25), Nāstika philosophers subscribing to the negation of soul and not to the denial of the authority of the Veda (*T.A.* 6.19-20) invite us to explore this unexplored area. Similarly his presentation of the Kaumārila view on Vedyatā and its lengthy masterly refutation (*T.A.* 10.21-57) adds new dimensions to our understanding of Kumārila. Abhinava's presentation of Siddhānta Śaivism in the 4th Āhnika in contrast to the sister systems opens a new vista of information throwing new light on the evolution of the dualistic Śaivism in Kashmir. He is an invaluable source of information on Buddhism. He practically refers to all sects of Buddhism so much so that he remains the only source of many exclusive theories of Buddhists. For example "Abhinavagupta, contemporary of Nāropā," observes Naudou[1], "devoted a whole

1. Buddhists of Kashmir, p. 180

chapter of the *Tantrāloka*, chapter XXV, to study of the imagination during sleep...." Presentation and criticism of the doctrine of Kālacakra by Abhinavagupta in the 16th Āhnika has elicited the following praise from Naudou[1], "...such criticism constitutes one of the principal sources for knowledge of that Tantric cycle, side by side with the Buddhistic texts themselves, in the front rank of which it is fitting to place the *Sekoddeśaṭikā* of Nāropā (perhaps a Kashmīri), the only text of the system at this time."

Jayaratha closely follows his illustrious master both in spirit and approach. His references to Mausula, Kāruka (*T.A.V.*, I, p. 70), and Pāśupata equip us with new insight into the history of Śaivism. Similarly his references to Ṣaḍaṅga Yoga (4th Āhnika) reflect the continuity of the Buddhist thesis and its assimilation into the Śaiva fold.

Moreover, Abhinava furnishes a lot of geographical data in the 8th Āhnika and subtle cultural information throughout the *T.A.* These are but a few glimpses. A study fathoming all the new material contained in the pages of this vast text will, indeed, be rewarding.

6. The 35th Āhnika termed as Samastaśāstramelana reminds us of the synthetic Vedāntic effort represented by the phenomenon of Vedāntavākyasamanvaya (synthetic unity of all Vedāntic propositions). It underlies Abhinavagupta's synthetic approach which seeks to view the *T.A.* as an eclectical organism where one system culminates into the other and so on ultimately culminating into Trika system. Thus Tārkika, Śrauta, Bauddha, Ārhata, Vaiṣṇava, Siddhānta, Vāmaka, Dakṣa, Mata, Kula, Kaula, and Trika move in a hierarchical order. It will be interesting and significant to unearth as to how Abhinava propounds their synthetic progression.[2]

7. The meaning of 'Tantra' as understood by Abhinava is to be investigated. In his *T.A.* he quotes and alludes to even Śruti (*T.A.* 3.226) which is an external authority (Bāhya Śāstra) as Tantra. Jayaratha, following his master, even refers to Paurāṇika Prakriyā (Jayaratha on the *T.A.* 8.58). Abhinava goes on invoking his teachers, scriptures and even secular texts as authority. Now if

1. Buddhists of Kashmir, p. 150

२. अशेषतन्त्रसारं तु वामदक्षिणमाश्रितम् ।
एकत्र मिलितं कौलं श्रीषडर्धशासने ॥ T.A. 37.2

all these constitute authority what is the precise implication of the word Tantra in Abhinavagupta. He himself distinguishes Tantra from Āgama.[1] His use of the word Tantra in the *Tantrāloka* and 'Tantra-prakriyā' must of necessity be in two different senses. Because, while Tantra-prakriyā has been distinguished from Kulaprakriyā on all the three counts namely, Mantra, Ādhāra and Itikartavyatā (*T.A.* 29.5-8)., both have been subsumed under *Tantrāloka*. If the meaning were identical at both the places, Kulaprakriyā would have remained outside the domain of the *Tantrāloka*.

Such study will bring Abhinava's attitude towards tantra and several tantric systems into bold relief. In this connection one more topical issue may be raised. As we have pointed out elsewhere[2], there was an acute controversy with regard to the exact status of Spanda system i.e., whether it was an independent system or a part of Trika system. Abhinava obviously joins the second group because while paying glowing tributes to Kallaṭa, the author of the *Sp.K.*, he does not accord a separate status to Spanda system. Now under Kula-prakriyā only one system i.e., Kula system, finds mention, whereas Tantraprakriyā subsumes Krama, Trika and Pratyabhijñā within itself. What is then the locus standi of Spanda according to Abhinavagupta?

Even though we are not sure of the meaning of the term 'Tantra' in the *Tantrāloka*, there is no doubt that all the three classified authoritative sources experience, scripture and reason—have been frequently drawn upon.[3] The entire subject matter of the *T.A.* is somehow based on at least one of these sources. Sometimes a particular point is based on more than one authority also. Abhinavagupta has exploited every opportunity to tell or point out his source of authority. For instance, the treatment of Kāla

1. स तन्निबन्धं विदधे महार्थं
   युक्त्यागमोदीरिततन्त्रतत्त्वम् ।
   आलोकमासाद्य यदीयमेष
   लोकः सुखं संचरिता क्रियासु ॥ T.A. 37.83
2. K.T. pp. 113-118
3. इति यज्ज्ञेयसतत्त्वं दर्श्यते मया तच्छिवाज्ञया ।
   मया स्वसंवित्सत्तर्कपतिशास्त्रत्रिकक्रमात् ॥ T.A. 1.106

(time) is based on all the three sources.[1] Rise of Cakra is based on experience and scripture (*T.A.* 7.71), while the pure universality of the divine on experience and reason (*T.A.* 3.44). Similarly Abhiṣekavidhi is an exclusively agamic phenomenon (*T.A.* 23.1 & 23.103). Abhinava does not remain content with general description of the source. He even prefers to identify the source. For instance, his theory of scriptural unity (Śāstramelana) is ascribed to Śambhunātha (*T.A.* 35.44), the brief procedure (Saṁkṣiptavidhi) is traced to the *Dīkṣottara* and *Kiraṇā* (*T.A.* 18.11). Abhinavagupta thus affords us a clear peep into his sources of topic-wise treatment. A complete chart drawn on these lines will enable us to know Abhinavan mind and appreciate the thematic unity of apparently divergent sources much better.

8. Jayaratha throws some esoteric hints in all his benedictory verses in each Āhnika. A clear understanding of the same will help us understand Jayaratha better.

9. Abhinavagupta has employed about 76 illustrations (Dṛṣṭānta) to exemplify his stand on various matters. These illustrations are interspread throughout the *Tantrāloka*. A complete estimate of these illustrative instances will present Abhinavan thinking in a much more lucid way.

10. On the strength of the material provided by Abhinava and Jayaratha, critical studies of the *Śrīpūrvaśāstra* alias *Mālinīvijayottaratantra* (vide *T.A.* 13.212-253, 15.4-7, 21.2-5 etc.), *Svaccandatantra* and *Parātriṁśikā* may be undertaken. Such studies will indeed further our understanding of the *T.A.* and vice versa.

The agenda, as outlined above, do not exhaust the areas or directions of research. They simply underline the beginning of our quest to understand Abhinava and his celebrated text.

१. इति कालतत्त्वमुदितं शास्त्रमुखागमनिजानुभवसिद्धम् । T.A. 7.1

APPENDICES

1. TEXTS REFERRED TO BY NAME IN THE TANTRĀLOKA

Texts	*Āhnika/Verse*
Aghoreśa-tantra[1]	27.58
Aitareya Vedānta[2]	3.226
Amaryāda	29.177
Ānanda/-śāstra/-śāsana[3]	13.354; 15.45, 282, 590, 601; 16.65; 37.10, 18
Ānandādhika-śāsana	8.40
Ānanda-gahvara	14.18
Ānandeśvara	29.200
Ananta-kārikā[4]	28.313

1. An incomplete manuscript titled *Aghoratantra* (No. C91) is available in the Āryabhāṣā Pustakālaya, Varanasi. Brij Vallabh Dvivedi, on the authority of the T.A. 25.58, finds it to be identical with the *Svacchanda Tantra*. If it is so, it has been published in KSTS in six volumes (Vol. V in two parts) with the *Uddyota* by Kṣemarāja.

2. Identical with the *Aitareyopaniṣad*. Brought out with Śaṁkara's commentary by Gita Press, Gorakhpur alongwith 10 other principal Upaniṣads in 3 volumes.

3. Eight MSS of one *Ānandatantra*—five complete, one incomplete and two with the commentary of Navasiṁhācārya—are available in the Government Oriental Manuscript Library, Madras. The MSS are numbered as D5562-69 and R-5314. The India Office Library Catalogue lists a complete MS bearing No. 2541 (Tā. Sā. p. 45). One *Ānandaśāsana* is noticed as referred to in the New Cat. Cat., II, p. 118 (Upodghāta., p. 20).

4. The *Anantakārikā* is *Ādhārakārikā*, published in KSTS as the *Paramārthasāra* with Yogarāja's commentary. It is a Śaivite adaptation of the Vaiṣaṇava/Yoga original which has been published along with the commentary of Rāghavānanda in Acyutagranthamālā.

Anuttara-prakriyā[5]	9.313
Arṇava	29.165
Bhairavāgama[6]	29.251
Bhairava-/Bhairavīya-/kula	13. 302; 22.41; 27.45; 28.14, 51, 59, 388
Bhairava Tantra[7]	13.304
Bhargaśikhā/-śāstra	4.255; 12.20; 15.280
Bhargāṣṭaka-śikhākula	32.62
Bharuṇa Tantra	25.14
Bhaṭṭāraka	16.19
Bhogahastaka	29.198
Brahmayāmala[8]	4.54, 60; 5.97; 13.145; 15.44; 18.9; 23.43; 27.29; 28.419, 423; 29.11
Caryākula	29.166
Catuṣkapañcāśikā	26.44
Cintāmaṇi[9]	16.51

5. Published in KSTS under the title *Parātrīśikāvivaraṇa* comprising the *Parātriśikā* and Abhinavagupta's *Vivaraṇa* commentary, later crically edited with an annotated Italian translation by R. Gnoli (Rome). Also published in KSTS with Rājānaka Lāsaka's commentary called *Lāsakī* or *Laghuvṛtti*.

6-7. Four incomplete MSS of the *Bhairava Tantra* are reported to be extant—one, at the Āryabhāṣā Pustakālaya, Varanasi (No. C2927), second at B.H.U. (No. 5446), third at the K.S. Sanskrit University, Darbhanga (No. 296 [12]) and fourth at Bhārata Itihāsa Saṁśodhaka Maṇḍala, Poona (No. BL 12165). The Tā. Sā. (p. 449) lists one MS at the Royal Asiatic Society of Bengal (No. 6041).

8. By now we know of seven MSS viz.,—the Royal Asiatic Society of Bengal (6392), the Curator's Office Library, Trivendram (T982) and the Darbar Library, Nepal (3/370, 1/296, 1/1160, 1/1557 and 1/147). According to the Tā.Sā. (p. 429), the Trivendrum catalogue lists one more MS as 1103 B and that of the Royal Asiatic Society of Bengal lists one at No. 5892. All are incomplete but two are quite large. Mark Dyczkowski is presently working on its critical edition.

9. One MS named *Cintāmaṇi* is listed at Trivendrum (COL 6888) but, perhaps it is not the one in question, since Jayaratha

Ḍāmara-yāga/-mahāyāga[10]	3.70; 15.335; 30.55
Devī-/Devyā-yāmala/-śāstra	3.70; 8.16, 212; 15.253, 335, 460, 522; 22.31; 23.10, 14, 15, 39; 28.386, 390; 31.60, 85; 32.1
Devyāmala	31.60
Dīkṣottara(rā)/-śāstra/-śāsana	1.62; 2.9; 5.148; 8.9; 15.458; 17.97; 18.11; 19.21; 21.61; 24.4, 17; 28.65; 29.243
Gahvara[11]	13.319; 16.181; 19.7, 20; 28. 224, 227; 29.240; 32.53
Gama/-śāstra/-śāsana	1.150; 13.230, 232; 15.280, 424, 531, 553; 16.286; 29.142
Gītā[12]	1.124-125, 129; 28.324
Haiḍara	28.15, 18
Hārdeśa	29.165
Hṛd-/Hṛdya-śāstra	3.69; 13.303
Iśānaśivapaddhati[13]	22.30
Jñānottara(rā)[14]	4.248; 9.45; 23.20; 27.6
Kacabhārgava	23.6
Kālīkula[15]	28.15; 29.43; 35.33

interprets *Cintāmaṇi* as the *Tattvārthacintāmaṇi*, a non-extant work by Kallaṭa.

10. We learn of one *Ḍāmaraka Tantra* at Adyar (No. 6041). But we are not sure if it is the one we are looking for. One *Ḍāmara-tantra* is also listed in the catalogue of the Sanskrit University, Varanasi (No. 24385). Vide Tā.Sā., p. 227

11 & 19. The Nepal Darbar Library, according to Dvivedi (Upodghāta., p. 28), stores a MS of some *Matagahvarpañcāśttikā*. It is, however, open to doubt if it is one with the *Kulagahvara*.

12. Published in numerous editions.

13. The *Īśānaśivapaddhati* is not to be confused with the *Īśāna-śivagurudevapaddhati* which has been edited and published by T. Ganapati Shastri in two volumes. (Upodghāta., p. 209, fn. 3).

14. See fn. 45 below.

15. MSS available in the Darbar Library, Nepal (Vide Tantra Catalogue, Vol. I, pp. 37-42). For other references see New Cat. Cat., Vol. IV, pp. 48-49, 72-73 (Upodghāta., p. 26). It appears identical with the *Kālikākulakramasadbhāva* (I16) or the *Kālikā-kulasadbhāva* (I/686) at the Darbar Library, Nepal. We are told

Kālīmukha	27.44
Kālīvidhi	13.306
Kālottara[16]	11.19
Kāmika(kā)[17]	1.59, 66; 4.25; 6.94, 190; 8.213; 22.32; 23.4; 32.48
Khamata	29.165
Kiraṇa(ṇā)/Kairaṇa/-āgama/-vidhi[18]	1.75; 4.41, 78; 9.47; 13.162, 284; 15.18; 18.11
Krama	12.23
Krama-pūjana	29.2
Kramarahasya	29.14
Kula-gahavara/-guhkara[19] (? Kulaguhvara)	3.146, 168; 15.598; 24.16
Kulavidhi	13.306
Mādhavakula[20]	15.533, 571; 24.22; 29.56

A. Sanderson (Oxford) is working on a critical edition of this text.

16. According to Dvivedi (Upodghāta., pp. 217-18), the *Kālottara* is *Triṁśikākālottara* which is another name of the *Mataṅgapārameśvara*. The latter with Rāmakaṇṭha's commentary has been brought out by the French Institute of Indology, Pondichery. We gather that R. Torrella (Rome) is bringing out a critical edition of the same. One *Devīkālottarāgama* has been included in the 2nd volume of the *Tantrasaṁgraha* published from the Sanskrit University, Varanasi. However, two MSS, one named as *Kalottara-mahātantra* and the other as *Kalottaratantra*, have been noticed in Jodhpur collection (No. 290) and the Oriental Research Institute, Baroda (No. 791).

17. Previously the *Kāmikāgama* was published in two volumes in Grantha script from Madras. It was reprinted in Nāgarī script as *Pūrvakāmika* (Part I, ed. Svaminathaśivācārya) by Dakṣiṇabhāratārcakasaṁgha and as *Uttarakāmika* (Part II) by Civaña Napotayantraśālai, Cintatripeṭṭai, Madras.

18. First published from Devakoṭṭai, Tirupati in 1932 in Grantha script. One MS has been listed at the French Institute of Indology, Pondichery (MS No. 290).

19. See Fn. 11 above.

20. According to Jayaratha (on T.A. 29.56) it is a section of the *Tantrarāja-bhaṭṭāraka* which, according to A. Padoux, is

Mahāḍāmaraka Yāga	See Ḍāmara Yāga
Mālā	15.594; 28.113; 29.238; 31.60
Mālinī-mata[21]	1.18; 8.300; 10.241; 13.199; 15.4, 6; 16.288; 19.14, 54; 27.1; 30.38, 56; 32.6
Mālinī-/-śāstra[22]	1.244; 9.167; 15.6, 16,17; 19.1; 21.2, 4; 28.293
Mālinī-ślokavārtika[23]	37.30
Mālinīsāra-śāsana[24]	28.113
Mālinī-tantra[25]	7.64; 13.332; 14.41; 16.186, 233; 21.20; 22.2
Mālinī-vijaya/-vijayottara[26]	1.17, 23, 245; 5.108; 9.310; 10.89, 104; 17.111; 23.83; 27.38; 37.25
Māṅgala	5.40
Māna-stuti/-stotra	9.173; 14.9
Maryādāhīna	29.166
Mastaka	3.70
Mata/-śāstra/-mahāśāstra[27]	4.66, 262, 269; 15.157, 319; 22.45; 26.74
Ma(Mā)taṅga/-śāstra[28]	1.46, 202, 224; 6.228; 8.320, 379-80, 428; 9.6, 190, 247, 261, 13.284, 294; 15.9, 279; 16.257; 23.89; 25.24
Mātaṅga Pārameśvara[29]	9.48
Mātṛsadbhāva[30]	16.19; 29.19

identical with the *Jayadrathayāmala* and is being brought out by A. Sanderson, Oxford University (Upodghāta., p. 219). It is perhaps identical with the *Śiraścheda*.

21-22. Published in KSTS as *Mālinīvijayottara-tantra*.

23. Published in KSTS.

24-26. Published in KSTS as *Mālinīvijayottara-tantra*.

27. Several MSS of *Śrīmatasāra* are listed in the MSS collection of the Darbar Library, Nepal (3/275; 2/219; 5/4849).

28-29. Published with Rāmakaṇṭha's commentary by the French Institute of Indology, Pondichery as *Mātaṅgapārameśvarāgama* (Kriyāpāda, Yogapāda and Caryāpāda).

30. One MS (R5126) of the *Mātṛsadbhāvatantra* is recorded in the catalogues of the Oriental Manuscript Library, Madras and

Maukuṭa[31]	25.17
Mukuṭa/-śāstra[32]	15.514; 25.17
Mukuṭottara	30.81, 83
Mayatantra	16.108
Mokṣadharma	15.514
Mṛgendra-śāstra[33]	9.190
Mṛtyuñjaya[34]	16.59, 224
Mṛtyuñjaya-siddha	21.11
Nakuleśa (?)	15-604
Nandiśikhā/-tantra	12.12; 13.163, 251; 15.282
Nigama	29.141
Niḥśvāsa(na)/-śāsana[35]	30.77, 81
Nijāhnika	26.62
Nijastotra	29.176
Nirmaryāda/-śāstra	15.66; 26.44
Niśāgama	6.143
Niśākula	13.126

two (COL1642/A and -/B) in those of the Curator's Library, Trivendrum. The Tā.Sā (P. 512) notes two MSS in the Trivendrum collection at 1017A and -B. It also talks of one more MS, complete whereabouts of which have not been furnished.

31-32. An incomplete MS of the *Maukuṭāgama* is found in BORI, Poona (BL 11428) and that of the *Makuṭāgama* at Baroda (6827/C). The Tā.Sā. (p. 517) notices one *Mukuṭasaṁhitā* in the India Office Catalogue on page 840.

33. Jñāna and Yoga Pādas with Nārāyaṇakaṇṭha's commentary published from Kashmir in KSTS as *Mṛgendra-tantram* and Caryā and Kriyā Pādas from Pondichery as well as from Devakoṭṭai as *Mṛgendra-āgama.*

34. Gonda (Medieval Religious Literature, p. 206, fn. 165) identifies it with the *Netratantra* which is published in KSTS. If so it is one with the *Amṛteśa* (Upodghāta, p. 14), (Tā.Sā. p. 16-17).

35. Available in the MS form under several titles e.g., *Niḥśvāsatattvasaṁhitā* (I/277), *Niḥśvāsatantra* (I/279) and *Niḥśvāsākhyamahātantra*. The first two are listed in the Darbar Library, Nepal. See Tā.Sā. p. 342; Upodghāta, p. 45; New Cat. Cat. III, p. 64. A MS of the *Pratiṣṭhātantra*, being a part of the *Niḥśvāsamahātantra*, is listed in the Darbar Library, Nepal catalogue (I/1003). We learn from Dvivedi, T. Goudriaan from Holland is

Niśāṭana[36]	1.50; 4.79; 13.197; 28.72
Niśā-/Niśi-/Naiśa-/saṁca (cā)ra/cā(ca)ra[37]	4.178; 6.31; 12.23; 13.241; 14.43; 15.83, 105, 596
Nityā-tantra[38]	28.123
Paddhati (of Īśānaśiva)	22.30
Pārameśvara Lakṣaṇa	27.17
Pauṣkara[39]	16.254
Picumata	28.383
Picuśāstra	27.21, 24; 28.409
Pramāṇastutidarśana	13.128; 17.115
Pratiṣṭhā(?)	27.41
Pūjanastotra	15.152
Purāṇa	13.285; 28.266, 344
Ratnamālākulāgama[40]	28.128
Ratnamālā/-śāstra	1.274; 13.230; 28.112, 256, 309, 416; 29.55, 192, 201, 283; 37.25
Rātrikula	15.593
Rauravamata[41]	6.142
Raurava/-śāsana[42]	8.32, 101, 168; 9.217; 13.355
Rauravasaṅgraha	9.40
Raurava(sva)vṛtti	6.134
Rauravavārtika	8.92, 183
Ruru/-śāsana[43]	1.46; 8.87, 162

critically editing the *Niḥśvāsamahātantra* (Upodghāta, p. 47).

36-37. Listed in the Tantra catalogue of the Darbar Library, Nepal (Vol. I, p. 227). Its number is 1/1606.

38. See Tā.Sā. p. 335. It appears to be a generic name. But if it is identical with the *Nityāṣoḍaśikārṇava*, it is published with the *Setubandha* of Bhāskararāya in Ānandāśrama Series and with the *Artharatnāvalī* and *Ṛjuvimarśinī* by the S.S. University, Varanasi.

39. We know of three MSS, all named *Pauṣkarāgama*—one at Baroda (6827 a), second at the Punjab University Library, Lahore (number not available) and third, with a commentary by Jñānaprakāśācārya (4395) at VVRI, Hoshiarpur. According to the Tā.Sā. (p. 388) one more MS (2606) is listed in the India Office Library catalogue and one (6827C) in the Oriental Institute, Baroda.

40. H.P. Shastri records in his Notices (2nd Series) a MS at No. 1/306 (Tā.Sā., p. 548).

41-43. Published in two volumes by the French Institute of Indology, Pondichery as *Rauravāgama*.

Ṣaḍardhahṛdaya	13.301; 31.54
Ṣaḍardhasāra	37.32
Sadbhāvakrama	31.10
Sadbhāvaśāsana	29.212
Santatyāgama[44]	30.101
Sāra/-śāsana/-śāstra	3.353; 8.321; 13.121; 14.33; 15.112, 253, 546; 16.158, 252; 23.96; 31.61
Sarvācāra	12.23; 13.303
Sarvācārahṛdaya	13.303; 29.103
Sarvajñāna	28.251
Sarvajñānottara[45]	4.248
Sarvavīra	4.54; 13.145
Siddhā	4.54; 16.4; 29.166; 31.155; 36.1
Siddhāmata[46]	7.40; 15.157; 20.11; 26.23; 28.94
Siddhā/-śāsana/-tantra	1.243; 8.41, 115, 184; 15.332; 23.28; 24.6; 25.2; 27.25; 31.8, 58, 60, 155
Siddhānta	22.40; 28.266
Siddhasantāna-rūpaka	2.48
Siddhasantāna-ūrmimahākula	14.31
Siddhāṭanasadbhāva	28.113
Siddhāvīra	33.2
Siddhavīrāvalīsāra	22.41
Siddhayogīśvarīmata[47]	2.41; 3.220; 9.7; 11.81; 15.321;

44. One incomplete but large MS titled *Santānasaṁhitā* is said to be available in the Palace Library of Tanjore and is listed at No. 11408 (Tā.Sā., p. 673).

45. See fn. 14 above also. Identical with *Jñānottara*. Published by Muttaiya Pillai from Devakoṭṭai, Tirupati in 1923 (Upodghāta, p. 74). The Tā.Sā. (pp. 685-686) refers to a MS of Aghoraśivācārya's commentary on it. A MS of the *Jñānottarayogaśāstra* (C 99) is reported to be available in the BHU collection (Upodghāta, p. 35).

46. A MS called *Siddhāmata* is listed in the catalogue of the Punjab University, Lahore (1643).

47. According to the Tā.Sā. (p. 697) its MSS are available in the Royal Asiatic Society of Bengal (5948) and also in the Darbar Library (2/32). The India Office Library also lists one MS in the catalogue. Mark Dyczkowski records two MSS at the Royal Asiatic Society of Bengal (3917 and 5465) and one at Nepal National Archives (5/2403).

	17.114; 19.23; 23.5; 28.111, 424; 30.25; 31.54; 37.24
Śivadṛṣṭi[48]	13.108
Śivasūtra[49]	1.26
Śiva-/Śaivī-tanu/-śāstra	1.104; 8.230, 263, 299, 301, 345; 9.206
Skandayāmala	28.430
Smṛti	28.196, 409
Spanda/-śāsana/-śāstra[50]	3.281; 4.183; 8.6; 11.32; 15.114; 23.40
Śrīpara	9.134
Śrīpūrva/-śāsana/-śāstra/-tantra[51]	1.167; 3.71, 105; 4.15, 35, 46, 106; 8.237, 300, 325, 436; 9.41, 49, 120, 147, 276; 10.121, 140, 185, 284, 301; 11.33, 89; 13.347, 14.37; 15.135, 162, 245, 418, 564; 16.3, 101, 120, 143, 211, 278; 17.88; 20.12; 23.11, 56, 73; 28.263, 417; 29.197; 31.60; 32.12
Śruti	15.178
Śrutyanta	17.7
Stotra	26.62
Sūtra (Yogasūtra)[52]	28.285

48. Published in KSTS with the *Padasaṅgati* or *Ālocana* commentary by Utpala.

49. Published in KSTS in separate volumes with the *Vārtikas* of Bhāskara as well as Kṛṣṇadāsa alias Varadarāja and the *Vimarśinī* of Kṣemarāja.

50. Published as the *Spanda-kārikā* in KSTS with the commentaries of Kallaṭa and Rāmakaṇṭha. Also published with the *Pradīpikā* of Utpala by Vamanaśāstri Islampurkar in 1898 and later included in the *Tantrasaṁgraha*, Part I published from the S.S. University, Varanasi. Also published with the *Nirṇaya* of Kṣemarāja in KSTS. The Ist Sūtra of the *Spanda-kārikā* with the *Sandoha* commentary by Kṣemarāja published in KSTS.

51. Published in KSTS as *Mālinīvijayottara-tantra.*

52. Available in several printed editions.

Svacchanda/-śāsana/-śāstra/-[53] tantra	1.37; 4.38; 6.50, 136, 137; 7.67; 8.11, 191, 237; 13.278, 307, 316; 15.21, 421; 16.174; 17.18; 27.58; 28.293; 35.27, 36
Svaśāstra (Ādhārakārikā)	28.309
Svāyambhuva[54]	1.46; 15.3; 28.263
Svāyambhuva-vṛtti[55]	16.210
Tantrāloka[56]	1.245, 286, 334; 36.15; 37.83
Tantraguhya	31.61
Tantra-sadbhāva/-śāsana[57]	20.12; 29.212; 30.59, 99; 31.61
Tantrasāra[58]	28.9
Tattvarakṣaṇa	29.141
Tattvarakṣā-vidhāna	3.112, 215
Trika	22.41
Trika-kula	28.15, 51; 30.1; 31.60
Trika-sadbhāva	28.15
Trika/-śāsana/-śāstra	1.18, 106; 4.50, 274; 10.1, 2, 277; 28.51; 30.24; 31.51
Trika-sūtra	12.15
Triṁśaka/Traiśika/Trīśikā/-śāstra[59]	3.206; 4.50; 13.154; 15.15; 16.17
Trīśikāśāstra-vivṛti	13.150

53. Published in KSTS in six volumes (Volume V has two parts) with Kṣemarāja's *Uddyota.* See fn. 1 above.

54. Dvivedi informs us about the availability of one incomplete MS at the French Institute, Pondichery (Upodghāta., p. 83).

55. One incomplete MS is reported to be present at Pondichery (Upodghāta., p. 82).

56. Published in 12 Volumes in KSTS with Jayaratha's commentary, now being reprinted by Motilal Banarsidass.

57. A MS is said to be available in the Darbar Library, Nepal as per the Tantra catalogue, Vol. II, p. 204. Its photo-transcript is available with Mark Dyczkowski (1/363 at Nepal National Archives).

58. For details see Ist chapter of the present work. It is different from Abhinava's text of the same name published in KSTS. According to the Tā.Sā. (p. 246) there is one MS in the S.S. University, Varanasi (25452), ascribed to one Siddhanātha.

59. Published in KSTS with Abhinavagupta's *Vivaraṇa* and Lāsaka's *Lāsaki.* Also see fn. 5 above.

...aḥ/-rasa/-śāsana/-	1.136; 2.32; 3.137,
	112, 128, 136; 6.22
	15.69, 184, 436, 5...
	17.83; 28.63, 11...
	29.110; 30.27, 120
.../-śāsana/-śāstra	15.563, 573, 588;
	59
...tra	2.48
...la	14.31
	29.166
	9.46
...darśana	9.259
...ya	4.54; 13.143
	4.252; 15.176, 597
	10.104
...ka	7.56
	4.54
	12.23
...ra[62]	4.89, 241; 29.163,
...ava	29.235
...a	15.102
	6.74; 29.272

...al with the *Mālinīvijayottara*. Publishe...
...SS of the *Vīra-tantra* are found listed...
...y collection (3161 and 9347) and six...
...found in the Madras collection (R 17...
...ccording to the Tā.Sā (pp. 602-603)...
...y has two MSS of the *Vīratantra* (592...
...Library has two (2/246 Ca and 2/125)...

Vīrāvalīpāda (pada)	15.109
Vīrāvalīyoga	32.47
Yāmala-śāstra	15.253, 522; 23.14, 15
Yogā(ga)-cāra/-saṁca(cā)ra[63]	4.126; 6.58; 13.241; 15.65, 391; 23.12; 28.10; 29.82, 97, 150; 32.31
Yoginīkaula	7.40
Yogīśvarīmata	28.61

63. One MS captioned *Yoginīsañcāra* is included in the catalogue of the Darbar Library, Nepal (4/78).

2. PERSONS* REFERRED TO BY NAME IN THE TANTRĀLOKA

Abhinanda	37.62
Abhinavagupta	1.1, 16, 20, 21; 2.1; 4.278; 11.53; 16.195, 274; 37.56, 67, 80, 86
Abhinavaguptaguru	16.195
Abjaja	36.2
Agastya	37.38
Ahīndra	29.41
Ahīśāna	28.309
Ajaramekhalā	29.32
Ali	29.33
Amara	29.33
Ambā	37.79
Amardaka	4.266; 36.12
Ānanda	37.60
Ānandamekhalā	29.31
Anantamekhalā	29.30
Aniruddha	13.293-94
Antaka	28.391
Aṇurāṭ	36.1
Aparamekhalā	29.34
Ardhatryambaka	36.13
Attrigupta	37.38
Avijita	29.31
Bhagavatī	1.13
Bālamitra	37.66
Bali	36.4
Bhairava-nātha	36.1
Bhairavī	36.1
Bhaktivilāsa	37.62
Bhārgava	23.6; 36.4
Bhāskara	1.21; 37.62
Bhava	37.62

*The list includes certain mythical names as well.

Bhaṭṭa	29.41
Bhaṭṭanātha	1.16
Bhaṭṭarikā	1.16
Bhavabhūti	13.149
Bhujagādhīśa	28.285
Bhūteśa	37.62
Bhūtirājatanaya	37.60
Bhūtirāja Miśra	1.9; 8.410; 30.63, 121
Bodhāī	29.34
Cakraka	37.67
Caṇḍagu	28.391
Chandra Śarmā	37.62
Cākrika	29.66
Cārmika	29.66
Cārvāka	6.16
Citra	29.33
Cukhu (a) laka	1.12; 37.54
Dakṣa	36.2
Dharmaśiva	21.50; 37.62
Dhātuvibheda	29.66
Eraka	37.60
Eruṇā	29.34
Gahaneśa	36.2
Gajendra	29.41
Ghora	28.391
Guḍikā	29.33
Guru	36.2
Halhalaka	28.391
Hāṭakeśāna	30.101
Huluhulu	28.391
Illāi-ambā	29.29, 30
Indra	29.41
Iśānaśiva	22.30
Jaitra	29.31
Kallaṭa	10.208; 13.145; 28.338; 29.124
Kalyāṇa	13.149,
Kāmamaṅgalā	29.31
Kapila	22.6
Kārmuka	29.66
Karṇa	37.65

Karṇavadhū	37.76
Khagendra	29.29
Kheṭapāla	1.46; 9.262, 275
Krodhī	28.391
Kṛṣṇa	29.66; 37.65
Kṣema	37.67
Kullāi-ambā	29.31
Kumarī	29.34
Kuṅkuṇāmbā	29.32
Kūrma	4.267; 29.30
Lakṣmaṇa	36.10
Lakṣmaṇagupta	1.11; 37.61
Lākula	36.1
Lakuleśvara	37.14
Lalitāditya	37.39
Macchanda	1.7; 29.32
Mahālacchī	29.34
Mahīdhara	29.4
Mandra	37.66, 72
Maṅgalā	29.30
Manoratha	37.64
Mātaṅga	28.391; 29.66
Mātsyika	29.66
Meṣa	29.31
Mīna/-nātha	4.267; 26.71
Moṭaka	13.344
Mukha	37.62
Nakuleśa	15.604
Nārada	13.347
Narasiṁhagupta	37.54
Padavedin	33.28
Padmagupta	37.67
Pañcamukhagupta	1.1
Pātālādhipa	30.101
Pravarasena	37.47
Rāma	36.6
Rāmagupta	37.68
Rāvaṇa	36.6
Śabara	28.391
Sadyojyoti	9.262; 16.210

Sahavijjā	29.29
Śakra	36.2
Śambhunātha	1.13, 21; 5.41, 52; 6.89; 8.452; 9.264; 10.187, 227, 230, 287; 13.102, 254, 333; 15.133, 246, 352, 408; 19.3, 9; 20.6; 21.26; 23.49; 26.54, 55 (?); 28.366; 29.17, 95, 212, 243; 30.99; 35.43, 44; 37.61, 68, 78
Saṁvarta	36.3
Śāṇḍilya	37.41
Śāradā	37.41
Śaunika	29.66
Śauri	37.65, 75
Śauritanaya	37.65
Seṣamahāmuni	13.146
Sillāi	29.34
Śiṁha	36.5
Śivaśakti	37.62
Soma	37.61
Somānanda/-daiśika	1.10; 2.48; 13.149; 37.61
Somānanda-putraka	3.85
Śrīkaṇṭhanātha	1.9; 5.40; 8.31; 30.121; 33.7, 9; 36.11; 37.11, 16
Śrīnātha	36.12; 37.2, 60
Sumati	5.41; 10.287
Sumatyantenivāsin	1.213
Svacchanda	36.1
Svatantreśa	9.225
Tapana	13.344
Tryambaka/Traiyambaka	1.8; 36.12; 4.266; 6.88; 36.12; 37.61
Ucchuṣma	28.391
Udbhaṭṭa	37.62
Utpala	1.10; 12.25; 13.290; 37.61, 67
Vaktaṣṭi	29.30
Valkala	29.41
Vāmana	36.4
Vāmanaka	37.62
Vāmanātha	37.60

Varadeva	29.33
Varāhagupta	37.53
Vāsukināga	36.5
Vatsalikā	37.73, 82
Vibhīṣaṇa	36.6
Vicitranātha	37.62
Vidyāguru	13.128; 17.115
Vidyā(dhi)pati	1.201; 14.9
Vikoṣi	29.66
Vimala	29.30
Vimalakalā	1.1
Vinatābhū	36.5
Vindhya	29.33
Vindhyajita	29.32
Yogānanda	37.62
Yogeśvaridatta	37.76

3. SYSTEMS/MAJOR DOCTRINES REFERRED TO BY NAME IN THE TANTRĀLOKA

A-dhaḥ(dhara)/-darśana/ -dṛṣṭi/-śāsana/-śāstra/-tantra	13.346; 21.7; 22.35; 23.70, 71, 76; 24.2; 28.269, 395; 35.9; 37.7, 8, 9, 13
Adhyātma	13.346
Abheda	See Advaita
Advaita/Advaya	2.16, 18; 3.288; 4.106, 214; 9.198; 10.225, 283-284; 29.74; 36.12
Anuttaraṣaḍardhārthakrama	1.14
Anuttaratrika	11.88
Ārhata	4.27; 6.152, 153; 13.305, 346; 35.26
Atimārga	13.346; 15.467
Bāhya	4.27; 6.10
Bhairava/-tantra	13.304; 37.17
Bauddha	1.180-81; 4.27; 7.32, 33, 35; 13.346; 15.471; 22.12; 35.26, 30
— (Saugata)	4.22; 13.348
— (Śūnyadṛṣṭyavalambin)	11.114
— (Sarvāpahnavahevāka-dharmā)	1.56
— (Vikalpāpekṣanirvikalpa-prāmāṇyavādin)	1.228, 180-181
Bhedavāda	
— (Dvaita Śāstra)	1.194, 224; 2.18; 4.12, 106, 254; 9.198; 10.225, 283-84; 29.74
— (Dvaitin)	6.30, 193
Bhedābheda/-vāda	4.255; 36.12
Cārvāka	6.16
Dakṣa	11.87; 13.301, 320
Dakṣiṇa-śāstra	15.319; 37.18, 26, 27
Dvaita Śāstra	See under Bhedavāda
Dvaitin	See under Bhedavāda

Dvayādvaya/Dvaitādvaita	See under Bhedābhedavāda
Ekaprakāśavāda	2.22
Guṇaguṇidvaitavādin	See under Nyāya
Gurudarśananaya	See under Guru-śāstra
Guru/-śāstra/-śāsana	29.102
— darśana-naya	15.410
Kāla(?)	13.134
Kālī-vidhi	13.306
Kāṇāda/-dṛṣṭi	1.158; 9.75-79, 298
Kaṇabhojanaśiṣya	See under Kāṇāda
Kāpila	See under Sāṁkhya
Kāruka	13.305
Kheṭapāla	See under Siddhānta
Kaula	4.258; 13.301, 321; 29.9, 44, 117; 37.26
— śāstra	15.589
— dīkṣā	15.589
Kaumārila	See under Mīmāṁsā
Krama	15.169; 30.1, 35
Kula	4.256; 13.134, 301, 306, 321; 15.169; 22.41; 28.121, 123-24; 29.4, 46, 122, 129; 30.1, 34, 35; 35.31, 34
— āmnāya	15.533
— prakriyā	29.1
— vidhi	30.35
— kaula	13.321
Loka/Laukika	13.346; 28.301; 29.101; 35.26, 30
Mahāpāśupatam (?)	17.59
Mahāyogin	See under Yoga
Mata	4.262, 269; 13.301, 320; 15.157, 169, 319
Matayāmala	15.319
Māyīya Śāstra	4.28; 13.354
Nāstika darśana (Nāstikya-vāsanā)	6.19-20
Nyāya	35.26
— (Naiyāyika)	11.5
— (Tārkika)	13.346

— (Guṇaguṇidvaitavādin)	9.290
Pada (?)	13.134
Pāñcarā-tra/-trika	4.22, 26; 9.89; 35.26, 29, 36
Parameśvara-śāsana/-śāstra	See under Śiva-śāsana
Paśu	13.305
Paśuśāstra	15.518
Pāśava	10.171; 16.256
Pati-śāsana/-śāstra	See under Śiva-śāsana
Purāṇa/-jña	4.26; 28.266
Rahasyaśāstra	15.517; 27.7
Ṣaḍardha(ka)	
— hṛdaya	13.301
— śāsana/-śāstra	16.158; 37.26, 68
Śaiva	4.249; 13.305, 314, 357, 358; 15.411; 28.147; 35.16, 30; 37.11
Śaivādhvadaiśika	3.73
Śaivaparamārthaikavedin	13.360
Śākta	35.27
Sāṁkhya	4.26, 27; 6.152; 9.89-90, 187, 226; 10.171; 13.41; 35.26, 36
— (Kapila)	22.6
— (Kāpila)	8.279-85
Sāṁkhyayoga	9.89
Sāra	15.169
— śāstra	16.158
Śāsana	See under Śiva-śāsana
Saugata	See under Bauddha
Siddhānta (i.e., Śaiva Siddhānta)	4.256; 11.87; 13.300, 305, 320, 348; 15.319; 22.40; 23.99; 28.266; 29.74; 35.27; 37.27
— (Kheṭapāla)	9.262-64, 275
— (Saiddhāntika)	15.551
Śiva-śāsana/-śāstra	1.36; 4.20; 8.1; 11.3; 13.142; 15.25, 466; 22.1; 23.62; 25.17; 36.12; 37.14
— (Advaya-śāstra)	36.12
— (Dvaya-śāstra)	36.12
— (Dvayādvaya-śāstra)	36.12
— (Pa(Pā)rameśvara-śāsana/-śāstra)	1.158, 273

— (Pati-śāsana/-śāstra) 1.106; 16.256
— (Śāmbhava-śāsana) 24.1
— (Śāsana) 9.2; 11.92; 13.359; 28.5
— (Śrīkaṇṭha-śāsana) 37.16
(Svaprakāśaśivatāmātra-vādin) 10.62
Smārta 13.134; 15.175
Smṛti 28.134, 411
Śrauta 13.346
Śrīkaṇṭhaśāsana See under Śiva-śāsana
Śūnyadṛṣṭyavalambin See under Bauddha
Svaprakāśaśivatāmātravādin See under Śiva-śāsana
Tantra 21.8; 22.12, 32-33, 40; 23.31; 28.402; 29.51; 35.27; 37.37
— (Tāntrika) 23.99
— (Tāntrikīya) 26.34
Tārkika See under Nyāya (Naiyāyika)
Trika 3.192; 13.302, 321; 30.1; 31.45, 51; 33.1; 35.31-32
Ūrdhva-śāsana/-śāstra 24.3; 26.20; 28.274; 35.9; 37.9
Vaidāntika 22.5
Vaidika See under Veda
Vaimala 13.305
Vairiñci 4.22; 9.46
Vaiṣṇava 4.21, 26, 29-30, 38, 249-50; 8.156; 10.135, 152, 171; 13.38, 278, 280-88, 306, 308, 314, 316, 317, 346, 348, 359-361; 15.471, 570, 571, 588; 16.256; 22.12; 28.395; 29.74; 35.30
Vaiyākaraṇadarśana 9.259
Vāma(ka)/-śāsana/-śāstra 11.87; 13.300, 320; 15.319; 37.5, 11, 18, 26, 27
— ācāra 8.33; 15.278; 23.54
— mārga 13.304
Veda 4.26; 6.152; 15.176, 571; 35.28, 36
— (Śruti) 15.178-179
— (Vaidika) 25.17; 35.26
Vibhinnajñānavādin 2.22

Yāmala 15.319, 388; 29.115, 120, 158
Yoga 3.161; 4.15, 86-96; 5.37; 8.246, 282; 9.89; 10.170, 242, 279-80; 13.176; 14.25; 15.97, 99, 100, 154; 16.243, 289-292, 295, 297, 298; 27.22; 28.26, 258; 35.26, 36
— aṣṭaka 8.263
— abhyāsa 17.26; 28.21
Yogin 3.166; 4.49, 200; 5.78; 6.10, 59, 188, 189; 7.21; 8.5; 9.26, 43, 291; 10.139, 242, 243, 255, 261, 274, 329, 338-40; 14.25; 16.293; 21.29, 34; 28.62, 64, 206, 207, 292, 300, 302; 29.206, 219; 36.10
— (Mahāyogin) 5.99, 109, 127, 133; 29.270

4. IMPLIED OR INCOMPLETE TEXTUAL REFERENCES IN THE TANTRĀLOKA AS IDENTIFIED AND/OR COMPLETED BY JAYARATHA

*Text**	*Volume/Page* (KSTS Edition)	*Volume/Page* (MLBD Edition)
Āgama		
(Kila, 9.307)	VI/246	IV/1880
Ādhārakārikā		
(Śvaśāstra, 28.309)	XI/122	VII/3228
Bhairavakula		
(Atra, 28.18)	XI/8	VII/3115
Bhargaśikhā		
(2.28-29)	I/22 (2nd Āh.)	II/332
Brahma-yāmala		
(Tatra, 4.60)	III/67	III/683
(Anena, 4.62)	III/68	III/685
(Tatra, 4.63)	III/70	III/686
Chāndogyopaniṣad		
(Śrutyanta, 17.7)	X/132	VI/2858
Cillācakreśvarīmata		
(Ādi, 1.46)	I/85	I/85
Devyāyāmala		
(Yāmalādau, 23.15)	X/268	VI/2994
Gamaśāstra		
(Ādi, 12.23)	VII/106 (12th Āh.)	V/2198
(Nirūpitam, 13.232)	VIII/144	V/2344
(Nigama, 29.141)	XI/99 (29th Āh.)	VII/3389
Gītā		
(Gururāha, 3.115)	II/121	II/473
Haiḍara		
(Tatra, 28.25)	XI/13	VII/3119
Hṛdayabhaṭṭāraka		

*The name of the identified text is followed by the relative description as appearing in the T.A. followed by Āhnika/Kārikā number within brackets.

(Hārdeśa, 29.165)	XI/113	VII/3403
Hṛdayanayarahasya		
(Hṛdaya, 3.69)	II/82	II/434
Kālottara		
(Tatra tatra, 11.20)	VII/12 (11th Āh.)	V/2104
Khecarīmata		
(Khamata, 29.165)	XI/113 (29th Āh.)	VII/3403
(Khecarī, 32.6)	XII/307	VII/3597
Kiraṇā-Saṁhitā		
(Tatra, 4.42)	III/45	III/661
(Tatra tatra, 18.6)	X/179	VI/2905
Kramabhaṭṭāraka		
(Nirucyate, 4.150)	III/163	III/779
Kramadarśana		
(Kramaḥ, 12.23)	VII/106 (12th Āh.)	V/2198
Kulagahvara		
(Gahvara, 32.53)	XII/326	VII/3616
Kularatnamālā		
(Ratnamālā, 1.274)	I/281	II/281
Malinīvijaya		
(Aṣṭādaśa-paṭala, 4.213)	III/241	III/857
(Srīpūrva, 9.40)	VI/41	IV/1675
Mālinīvijayottara		
(Trikābhidha, 10.2)	VII/2	V/1886
(Vijayottara, 10.104)	VII/78	V/1962
Ma(Mā)taṇga/-śāstra		
(Proktā, 6.227)	IV/185	III/1273
(Atra, 8.380)	V/248	IV/1598
(Tatra, 15.10)	IX/7	VI/2447
(Uktyā, 17.77)	X/159	VI/2885
Mṛgendra		
(Ādi, 9.190)	VI/149	IV/1783
Mṛtuñjaya		
(Anyatra, 27.8)	X/360	VI/3086
Nandiśikhā		
(Ādi, 15.279)	IX/138	VI/2578
Nirmaryāda Śāstra		
(Maryādāhīna, 29.166)	XI/113 (29th Āh.)	VII/3403
Niśāṭana		
(Niśisañcāra, 4.178)	III/207	III/823

(Śāstra, 16.200)	X/76	VI/2802
Pañcaśatika		
(Āgama, 4.148)	III/158	III/774
(Tatra, 4.152)	III/166	III/782
Pañcikā		
(Nirūpitā, 23.75)	X/292	VI/3018
Parātriṁśikā		
(Pracakṣate, 3.167)	II/166	II/518
(Trīśikā-śāstra, 3.206)	II/198	II/550
(Trikaśūtra, 12.15)	VII/101 (12th Āh.)	V/2193
Parātriṁṣikā-vivaraṇa		
(Anuttara, 9.313)	VI/249	IV/1883
Prajñālaṅkāra		
(Uktam, 3.55)	II/62-64	II/416
Prakīrṇaka-vivaraṇa		
(Anyatra, 10.44)	VII/33	V/1917
Pramāṇaśtotra		
(Mānastuti, 9.173)	VI/138	IV/1769
Raurava-Saṅgraha		
(Raurava, 9.40)	VI/41	IV/1675
Ruru-śāstra		
(Śāstra, 9.220)	VI/176	IV/1810
Ruru-vārtika		
(Ādi, 8.345)	V/230	IV/1580
Ruruvṛtti		
(Ādi, 6.137)	IV/119	III/1207
Saṁvitprakāśa		
(Bhāṣitam, 5.155)	III/467	III/1083
Sārabhaṭṭāraka		
(Sāraṁ, 3.69)	II/82	II/434
Sarvavīra		
(Tatra, 12.24)	VII/106	V/2198
Siddhāmata		
(Mate, 4.66)	III/72	III/668
(Matādiṣu, 15.157)	IX/80	VI/2520
Siddha-yogīśvarīmata		
(Tadetat, 7.40)	IV/32 (7th Āh.)	III/1324
Śivadṛṣṭi		
(Uktaṁ, 2.48)	I/40 (2nd Āh.)	II/350
Śivāgama		

(Tat, 1.75)	I/116	II/116
Śiva-/Śaivī-tanu/-śāstra		
(Uktaṁ, 8.303)	V/209	IV/1559
(8.323)	V/220	IV/1570
Spanda-śāstra		
(Śāstra, 4.183)	III/213	III/829
Śrīpūrvaśāstra		
(Varṇitā, 1.186)	I/215	II/215
(1.192)	I/220-221	II/220-221
(Advayaśāstra, 1.194)	I/222	II/222
(Asmin, 1.196)	I/223	II/223
(Tattatsiddhi, 10.212)	VII/144	V/2028
(Uktamiti, 10.239)	VII/164	V/2048
(Bhaṇyate, 10.272)	VII/184	V/2068
(Trikaśāsana, 10.277)	VII/187	V/2071
(Nirūpitāḥ, 11.72)	VII/57 (11th Āh.)	V/2149
(Samupāsyatā, 11.80)	VII/63 (11th Āh.)	V/2155
(Uktaḥ, 13.214)	VIII/136	V/2336
(Atraiva, 13.219)	VIII/138	V/2338
(Na coditam, 30.18)	XII/185	VII/3475
Śrīpūrvavivaraṇa		
(Nirūpitaḥ, 23.75)	X/292	VI/3018
Śrīsvāyambhuva		
(Vairiñca, 9.46)	VI/45	IV/1680
(Śāstra, 9.67)	VI/60-61	IV/1694
(Anyatra, 28.264)	XI/103	VII/3209
Svacchanda-śāstra		
(Uktaḥ, 4.19)	III/22-23	III/638
(Gurūttamaiḥ, 8.357)	V/237	IV/1587
Tantrāloka		
(Iti, 1.245)	I/258	II/258
(Uktam, 9.224)	VI/179-180	IV/1813
(Śāstramasmatkṛtam, 13.160)	VIII/102	V/2302
Tantrarāja		
(Mādhavakula, 29.56)	XI/40	VII/3330
Tantrasadbhāva		
(Sadbhāvaśāsana, 29.212)	XI/136	VII/3426
Tattvārthacintāmaṇi		
(Cintāmaṇi, 16.51).	X/19	VI/2745

Trikahṛdaya		
(Ṣaḍardhahṛdaya, 31.54)	XII/250-251	VII/3542
Trikakula		
(Ūrdhvaśāsana, 26.20)	X/336	VI/3062
(Advayc, 36.12)	XII/389	VIII/3679
Trikasāra		
(Sāraśāstra, 3.253)	II/236	II/588
Trikaśāstra		
(Tatsāram, 1.18)	I/49	II/49
Triśirobhairava		
(Sahasrāra, 1.112)	I/154	II/154
(Triśiraḥśāstra, 1.136)	I/177	II/177
(Proktam, 5.94)	III/405	III/1021
Ūrmikaula-siddhasantānarū-		
paka (Ūrmimahāśāstra, 2.48)	I/59 (2nd Āh.)	II/349
Utphullakamata		
(Utphulla, 29.166)	XI/113	VII/3403
Vijñānabhairava		
(Uktaṁ, 5.135)	III/448	III/1064
(Tatra tatra, 10.204)	VII/140	V/2024
Yonyarṇava		
(Arṇava, 29.165)	XI/113	VII/3403

5. TEXTS NAMED AND ALSO QUOTED AND SOMETIMES EXPLAINED BY ABHINAVAGUPTA

Text	*Āhnika/Verse*
(a) *Directly quoted* (शब्दशः)	
Āgama	35.23
Ānandeśvara	29.200
Bhairavāgama	29.251-252
Devīyāmala	15.336-338
Kāmikā	4.25-28; 6.190-191; 8.213-215; 22.32
Kulaguhkara (? Kulaguhvara)	3.146-148
Paddhati (of Īśānadeva)	22.29-30
Ratnamālā	13.230-231
Śāra	16.252-253
Śrīpūrva	10.284
Svacchanda	13.307
Tattvarakṣāvidhāna	3.215-219
Triśirastantra	16.110-112
Triśirobhairavāgama	5.86
Triśiromata	1.87-88
Ūrmimahāśāstra	14.31
Yoginīkaula	7.41
(b) *Indirectly cited* (अर्थतः, तात्पर्यतः)	
Āgama	37.1
Aitareyavedānta	3.326-327
Ānanda	13.354
Anandādhikaśāsana	8.36-40
Ānandagahvara	14.19
Ānanda-śāstra	15.45, 59, 601; 16.65; 37.10, 18
Anuttara-prakriyā	9.313
Bhairavakula	13.302; 28.59, 388
Bhairava Tantra	13.304

Bhargaśikhā	2.28-29; 4.255-268; 12.20; 15. 280-281
Bhargāṣṭakaśikhākula	32.54-62
Brahma-yāmala	4.57-60; 5.97-98; 18.9; 23.43-45; 27.29; 28.423; 29.11;
Ḍāmarayāga	15.335-338
Devīyāmala	8.16-20, 460-463; 23.39; 28.390-393; 31.85-88; 32.2-3
Dīkṣottara/-śāstra/-śāsana	8.9-10; 15.458; 17.97; 24.4, 17; 28.65-71; 29. 243
Gahvara	13.320; 16.181; 19.7, 20; 32.49-53
Gamaśāstra/-śāsana	1.151-187; 13.232-234; 15.531, 553; 16. 286; 29.141-142
Gītā	3.115; 28.324-326
Jñānottara	4.248-251; 9.45-46; 23.20; 27.6
Kālīkula	35.33
Kālottara	11.19
Kāmika(kā)	1.58, 66; 6.94; 23.4; 32.47-48
Kiraṇā(a)-śāstra/-vidhi/-āgama	4.78; 13.162-163; 15.18
Krama-pūjana	29.2-3
Kulaga(gu)hvara	3.168-169; 24.13-16
Mādhavakula	15.533, 571; 24.22
Mālinīmata	10.241; 15.3-7; 19.14; 30.38, 56
Mālinīśāstra	15.17; 19.1
Mālinī-tantra	14.41-42; 16.86, 233; 22.2-7
Mālinī-vijaya/-vijayottara	1. 244-245; 4.213-221; 5.107-108; 9.310; 10.89, 104; 17.111; 21.2, 4; 23.83; 27.38
Ma(Mā)taṅga/-śāstra	1.202-204, 224; 8.320, 428; 9.190-191, 247; 15.8-10; 23.89
Mata-śāstra/-mahāśāstra	4.66-68, 262-263; 22.45; 26.74-76
Maukuṭa	25.17-18
Mṛtyñjaya	16.59-62, 224-232
Mṛtyñjaya-siddha	21.11-15
Nandiśikhā	12.12; 13.163-174, 251
Niḥśvāsana	30.77
Nijastotra	29.176

Nirmaryāda Śāstra	26.44-46
Niśā-/Niśi-/Naiśa-/ saṁcā(ca)ra/cā(ca)ra	6.31-32; 13.241-42; 14.43-45; 15.83-97, 105-107
Niśākula	13.126-127
Niśāṭana	4.79; 13.197-198; 28.72
Pauṣkara	16.254
Picu	27.21-23; 28.409
Prajñālaṅkāra	3.55
Pramāṇastutidarśana	13.128; 17.115
Pūjana-stotra	15.152-153
Śripūrva/-śāstra	8.300-301, 325; 15.135-137, 162, 245; 16.120; 23.11; 32.12
Ratnamālā/-śāstra	1.274; 28.309-310, 416; 29.55, 162, 201, 282-283
Rātrikula	15.593
Rauravamata	6.142
Rauravaśāsana	8.32, 101; 9.217
Raurava-vārtika	8.92, 183
Raurava(sva)vṛtti	6.134-135
Santatyāgama	30.101-106
Sāra/-śāstra/-śāsana	8.321; 13.121-125; 14.33-35; 15.112, 546; 31.60
Sarvācāra	12.23-24
Sarvācāra-hṛd/hṛdaya	13.303-304; 29.103
Sarvajñānottara	4.247-251
Sarvavīra	4.55-57
Siddhāmata	4.66-68; 15.157; 20.11; 26.23-28; 28.91-94
Siddhasantāna-ūrmimahākaula	14.31-32
Siddhā/-śāsana/-tantra	1.243; 8.41, 115; 15.332-334; 23.28-30; 24.6, 9, 25; 26.25; 31.8, 155-160; 36.11-14
Siddhāvīra	33.2-16
Siddha-yogīśvarīmāta	2.41; 3.220-222; 7.40; 8.115-117; 9.7; 15.321, 323-332; 17.114;. 23.5; 28.111, 424, 425-429; 31. 54; 37.24
Śivadṛṣṭi	13.108-109
Śivasūtra	1.26, 30

Śiva/Śaivī-tanu/-śāstra	1.104; 8.230, 263-267, 273-275, 298-299, 345-353; 9.206-212
Skanda-yāmala	28.430
Smṛtiśāstra	28.196-197
Spanda/-śasana/-śāstra	3.281; 4.183; 8.6; 11.32; 15.13-14, 113-114; 23.40-41
Śrīpūrva-śāstra	4.15, 35, 46, 106; 9.147-149; 10.284-286, 301; 11.33-34; 14.37; 15.162-163; 16.3, 143-150; 17.88; 20.12-13; 28.417
Śrīvīra	4.55-56
Stotra	26.62
Svacchanda/-śāsana/-śāstra/-tantra	1.37; 4.38; 6.50-52; 138-147; 8.191-193, 237, 407, 427; 13.217-218; 316; 15.20-21, 22-29; 16.174; 17.18; 35.36
Svāyambhuva	15.2-3, 13
Tantrāloka	1.286, 334; 36.15
Tantrasadbhāva/-śāsana	30.59
Trikakula	30.1
Trika-śāsana	4.50, 274-278; 9.309; 10.1-2, 276-277
Trikasāra	15.169; 23.96-97
Trika-sūtra	12.15-16
Tri(Trai)śika/-śāsana/-śāstra	4.50; 13.151-154; 15.15; 16.17-22
Triśikāśāstra-vṛtti	13.150-159
Triśirobhairava	1.114-122, 136; 5.86-93; 8.12-15; 28.63, 146-150; 29.141-146; 31.100
Tri(Trai)śiro(-rasa)-mata	1.87-90, 114-115; 5.20-21; 15.370; 29.9
Tri(Trai)śira(sa)/-śāstra/-śāsana	1.136,; 2.32; 3.137-140, 256; 5.9-10, 112, 129, 136-137; 8.12; 15.184; 28.63-64, 320; 30.27; 31.100-105
Tri(Trai)śirasa/-tantra	17.83; 29.110
Ūrmi/-mahāśāstra	14.31-36; 15.588; 28.53-55
Vājasineya	13.143-144
Vijayottara	10.104

Vijñānabhairava	15.480-489
Viṁśatika	7.56
Vīrāvalī	4.89, 241; 29.163, 243; 32.32-47
Vīrāvalībhairava	29.235
Vīrāvalīhṛdaya	15.102-103
Vīrāvalīkula	6.74-76; 29.272-273
Vīrāvalīpāda	29. 186-191
Yogā(ga)-/cā(ca)ra/saṁcā(ca)ra	6.58; 13.242; 15.65, 391-393; 23.12; 28.10; 29.83-88, 97, 150; 32.12-31
Yogasūtra	3.92-95

(c) *Quoted partly directly and partly indirectly* (उभयत:)

Gahvara	29.240-241
Gītā	1.124-125
Mālinīvijayottara	17.112-113
Triśiromata	1.82-86

(d) *Quoted and explained*

Ādhārakārikā/Anantakārikā	28.309, 312-315
Brahmayāmala	4.60-64
Gamaśāsana	1.150-155
Mālinī/-mata	10.199-122; 16.288-295; 21.2-5
Mataśāstra	4.69
Raurava	8.168-179
Sāra	23.96-99
Śrīpūrva/-śāstra	1.167-175; 23.67, 73-74
Yoga-sañcāra/cāra	4.120, 125-146; 29.82-89

6. PERSONS NAMED AND ALSO QUOTED BY ABHINAVAGUPTA

Person	*Āhnika/Verse*
Aniruddha	13.293-295
Bālamitra	37.66
Bhavabhūti	13.150-151
Dharmaśiva	21.50-53
Kalyāṇa	13.149-151
Kallaṭa/-nātha	10.208; 13.344-345; 29.123-124
Kheṭapāla	9.275-276
Śaṁbhunātha	5.52; 9.264; 10.187, 230; 13. 254, 333-335; 15.133; 28.35; 35.44, 37.61
Śeṣamahāmuni	13.146
Somānanda	13.149-151
Śrīkaṇṭha	5.40; 6.171; 8.241
Utpala	12.25; 13.290-291
Vidyā(dhi)pati	1.201; 14.9-12
Vidyāguru	13.128

7. SYSTEMS IMPLIEDLY REFERRED TO IN THE TANTRĀLOKA AND IDENTIFIED BY JAYARATHA

System	*Āhnika/Verse*	*Volume/Page* (KSTS Ed.)	*Volume/Page* (MLBD Ed.)
Advaitavādin	1.223	(I/244)	II/244
Bauddha	1.56	(I/95)	II/95
– (Vaibhāṣika)	1.228	(I/247)	II/247
	4.30	(III/33)	III/649
– (Vijñānavādin)	4.30	(III/32)	III/648
	35.37	(XII/376)	VIII/3665
Bhedavādin	1.165	(I/200)	II/200
	1.237	(I/254)	II/254
	9.153	(VI/120)	IV/1754
Brahmavādin	3.282	(II/255)	II/607
	4.29	(III/32)	III/648
– (Vairinca)	4.22	(III/25)	III/641
Kāṇāda	9.290	(VI/233)	IV/1867
Kaula	4.259	(III/290)	III/906
Kaumārila	See Mīmāṁsā		
Kula	36.12	(XII/389)	VIII/3679
Mīmāṁsā	1.127-128	(I/166-168)	II/166-168
	1.134	(I/174)	II/174
	4.228-240	(III/250-266)	III/866-881
– (Kaumārila)	10.21	(VII/16)	V/1900
	10.52-57	(VII/42-45)	V/1926-1929
– (Prābhākara)	10.57	(VII/45)	V/1929
Naiyāyika	9.258	(VI/207)	IV/1842
	9.273-74	(VI/220)	IV/1854
Nyāya	9.257-258	(VI/207-208)	IV/1841-1842
	9.268-270	(VI/215-217)	IV/1849-1851
	9.285-290	(VI/229-234)	IV/1863-1868
	10.71-75	(VII/57-61)	V/1941-1945
Pātañjala	13.346	(VIII/207)	V/2407
	28.301	(XI/119)	VII/3225
Pātañjalasūtra	13.146	(VIII/95)	V/2295

Picuvaktra-saṁ-pradāya	29.124-125	(XI/89, 29th Āh.)	VII/3379
Prācya	27.23	(X/365)	VI/3091
Prābhākara	See Mīmaṁsā		
Sāṁkhya	6.18	(IV/17)	III/1105
	8.247	(V/170)	IV/1520
	8.253-259	(V/173-179)	IV/1523-1529
	9.14-21	(VI/25-29)	IV/1659-1663
	9.220-225	(VI/175-180)	IV/1811-1815
	9.239	(VI/192)	IV/1826
	9.271-274	(VI/217-221)	IV/1851-1855
	13.32-40	(VIII/22-28)	V/2221-2227
	13.271-272	(VIII/167)	V/2367
– (Kāpila/Kapila)	8.279-285	(V/189-196)	IV/1539-1546
	35.37	(XII/376)	VIII/3636
Siddhānta	4.258	(III/290)	III/903
	22.12	(X/248)	VI/2975
Śivāgama	1.75	(I/116)	II/116
Smṛti	13.346	(VIII/207)	V/2407
Trikakula	36.12	(XII/389)	VIII/3679
Vaibhāṣika	See Bauddha		
Vaiśeṣika	9.305	(VI/243-244)	IV/1877-1878
	10.71-75	(VII/57-61)	V/1941-1945
	13.345	(VIII/206)	V/2406
Veda	4.28	(III/30)	III/646
Vijñānavādin	See Bauddha		

8. IMPLIED PERSONAL REFERENCES IN THE TANTRĀLOKA AS IDENTIFIED BY JAYARATHA

Person	*Phrase/Āhnika/Kārika*	*Volume/Page* (KSTS edition)	*Volume/Page* (MLBD edition)
Amaranātha	(Svasantāna, 4.268)	III/299	III/915
Aniruddha	(Guravaḥ, 9.261)	VI/210	IV/1844
Bhagavatī	(Bhaṭṭārikā, 1.16)	I/34	II/34
Bhairava	(Etaiḥ, 36.3)	XII/363	VIII/3673
Bṛhaspati	(Gurubhiḥ, 8.101)	V/76	IV/1426
Bhūtirāja(?)	(Maheśvareṇa guruṇā, 3.90)	II/100	II/452
Jyotsnākāra	(Anyaiḥ, 9.305)	VI/243	IV/1877
Kallaṭa	(Āhuḥ, 6.12)	IV/11	III/1099
Kalyapāla	(Vikoṣi, 29.66)	XI/46 (29th Āh.)	VII/3336
Kāpālika	(Dhātuvibheda, 29.66)	XI/46 (29th Āh.)	VII/3336
Kapila	(Anye, 8.151)	V/113	IV/1463
	(Vyapodhṛtāḥ, 35.37)	XII/376	VIII/3666
Khagendra Nātha	(Kūrmādyā, 4.267)	III/297	III/913

Kheṭapāla	(Paribhāṣyate, 13.52)	VIII/36	V/2236
Kṛṣṇa	(37.65)	XII/423	VIII/3713
Lakṣamaṇagupta	(15.246-247)	IX/122	VI/2562
	(30.16)	XII/184	VII/3474
Līlākāra	(Kecit, 8.108)	V/81	IV/1431
Nṛsiṁhagupta	(Pañcamukhagupta, 1.1)	I/13-14	II/13-14
Pratyabhijñākāra	(Guruṇā, 9.278)	VI/224	IV/1858
	(Anye, 10.288)	VII/194	V/2078
Ruruvṛttikāra	(Ādi, 6.137)	IV/119	III/1207
Sadyojyoti	(Kheṭapālādyaiḥ, 9.262)	VI/211	IV/1845
Śambhunātha	(Bhaṭṭanātha, 1.16)	I/34	II/34
Somadeva	(Sumatyantenivāsinaḥ, 1.213)	I/235-236	II/235-236
Somānanda	(Sampradāyadhanā janāḥ, 10.217)	VII/147	V/2031
Śrīkaṇṭha	(Guruḥ, 8.9)	V/7	IV/1357
	(Tanmaṇḍalaṁ, 8.247)	V/170	IV/1520
	(9.225)	VI/180	IV/1814
	(Purāguravaḥ, 12.13)	VII/100	V/2192
	(Matsama, 13.220)	VIII/139	V/2329
	(Prakīrtitā, 15.253)	IX/125	VI/2565
Śrīvaradeva	(Paraḥ, 4.269)	III/299	III/915
Sugata	(Vyapodhṛtāḥ, 35.37)	XII/376	VIII/3666
Svatantreśa	(Viduḥ, 9.224)	VI/179	IV/1813

Utpala	(Gurūditam, 3.8)	II/9-10	II/362
	(Somānandaputrakāḥ, 3.85)	II/95	II/447
Vāmanadatta	(Gurubhiḥ, 5.155)	III/467	III/1083
Vāsudeva	(Guruḥ, 1.124)	I/162-163	II/162-163
Vidyādhipati	(Guruḥ, 9.173)	VI/135	IV/1769
Vimalakalā	(Vimalakalā, 1.1)	I/13-14	II/13-14

9. TEXTUAL REFERENCES IN THE TANTRĀLOKA— CITATIONS TRACED/IDENTIFIED BY JAYARATHA

Textual source	*Āhnika/Kārikā*	*Volume/Page* (KSTS edition)	*Volume/Page* (MLBD edition)
Ādhārakārikā	28.309	XI/122	VII/3228
Aitareyopaniṣad (Aitareyākhyavedānta)	3.226-231	II/216-221	II/568-573
Amākhyakalāsvarūpa-sphārasiddhānta (Kalāvyāptyanta)	3.137	II/141-143	II/493-495
Ānandādhikaśāsana	8.40	V/34-35	IV/1384-1385
Bhairavakula	13.302	VIII/182	V/2382
Bhairava Tantra	13.305	VIII/184	V/2384
Bhargaśikhā	4.255	III/284	III/900
	12.20	VII/103 (12th Āh.)	V/2195
	15.280-281	IX/138-139	VI/2578-2579
Brahmayāmala	28.418-419	XI/178-179	VII/3284-3285
Ḍāmarayāga	15.335-338	IX/169-170	VI/2609-2610
Devīyāmala/-śāstra (Mahāḍāmarakayāga)	3.70	II/82	II/434
	8.16	V/12	IV/1362

	8.212	V/149	IV/1499
	15.335-338	IX/169-170	VI/2609-2610
	15.460-463	IX/233-234	VI/2673-2674
	28.386-387	XI/164	VII/3270
	28.390-403	XI/166-172	VII/3272-3278
	31.85, 97	XII/265, 271	VII/3555, 3561
	32.1	XII/304	VII/3594
Gahvara	28.224-227	XI/89-90	VII/3195-3196
	32.50-53	XII/328	VII/3618
Gamaśāstra	13.232-233	VIII/144-145	V/2344-2345
Gītā	3.115	II/121	II/473
	28.326	XI/130	VII/3236
	37.65	XII/423	VIII/3713
Īśvarapratyabhijñākārikā	10.288-291	VII/194-198	V/2078-2082
Kiraṇaśāstra	1.75-77	I/116-121	II/116-121
	4.41	III/45-46	III/661-662
	9.47	VI/46-47	IV/1680-1681
	15.18	IX/12-13	VI/2452-2453
Kramarahasya	29.14-17	XI/14-16 (29th Āh.)	VII/3305-3306
Kramasadbhāva	12.23-24	VII/107 (12th Āh.)	V/2199
Kulagahvara	3.146-148	II/148-149 (29th Āh.)	II/500-501
	3.168-174	II/167-173	II/519-525
	24.13-16	X/310-311	VI/3036-3037
	32.49-53	XII/326-328	VII/3616-3618

Kularatnamālā (Ratnamālā)	1.274-283	I/281-287	II/281-287
Mādhavakula	29.56-67	XI/40-47(29th Āh.)	VII/3330-3337
Mālinīmata	8.300	V/206	IV/1556
	13.199-206	VIII/127-131	V/2327-2331
	15.3-4	IX/3	VI/2442
	19.54-55	X/204	VI/2930
Mālinī/-śāstra	15.15-17	IX/11	VI/2451
	28.293	XI/116	VII/3222
Mālinī-tantra	14.41-42	VIII/236	V/2436
	16.233-236	X/90-92	VI/2816-2818
Mālinī-vijaya/-vijayottara	1.243-245	I/257	II/257
	10.104	VII/78-80	V/1962-1964
	27.32-38	X/369-371	VI/3097-3099
Mataṇga-pārameśvara	8.379-380	V/247-249	IV/1597-1599
Ma(ā)taṅga/-śāstra	1.224	I/245	II/245
	6.228	IV/185	III/1273
	8.320	V/217-218	IV/1567-1568
	8.428-433	V/272-274	IV/1622-1624
	9.6	VI/6	IV/1640
	13.294	VIII/179	V/2379
	15.9-10	IX/5-7	V/2445-2447
	15.279	IX/138	V/2578
	25.24-29	X/324-327	VI/3050-3053
Mataṅgaśāstra-vṛtti	8.428-434	V/274-275	IV/1624-1625

	23.89	X/298	VI/3024
Mata/-śāstra	4.66-69	III/72-75	III/688-691
	4.262-270	III/292-299	III/908-915
Mokṣadharma	15.514	IX/254-255	VI/2694-2695
Mṛgendra-śāstra	9.190	VI/149	IV/1783
Mṛtyuñjaya	16.59-62	X/24-25	VI/2750-2751
Mṛtyuñjaya-siddha	21.11-15	X/221-222	VI/2947-2948
Mukuṭa-śāstra	15.514	IX/255	VI/2695
Nandiśikhā/-tantra	12.12	VII/99(12th Āh.)	V/2191
	13.163-195	VIII/104-125	V/2304-2325
Niśā-/Niśi-/Naiśa-/saṁca (cā)ra/cā(ca)ra	6.31-32	IV/32-33	III/1120-1121
	13.241-242	VIII/149	V/2349
	15.83-97	IX/47-50	VI/2487-2490
	15.105-107	IX/55	VI/2495
Niśākula	13.126-127	VIII/84-85	V/2284-2285
Niśāṭana	4.79	III/84	III/700
	4.177	III/207	III/823
Nityātantra	28.123-124	XI/51	VII/3157
Parātriṁśikā (Triśikā)	3.206	II/198	II/550
(Trikasūtra)	12.15-16	VII/101(12th Āh.)	V/2193
Prajñālaṅkāra	3.54	II/62	II/414
	3.55	II/64	II/416
Ratnamālā/-śāstra	28.415-416	XI/178	VII/3284

	29.55	XI/40(29th Āh.)	VII/3330
	29.192-195	XI/127(29th Āh.)	VII/3417
	29.201	XI/132(29th Āh.)	VII/3422
	29.283	XI/168(29th Āh.)	VII/3458
Rauravamata	6.142	IV/123	III/1211
Raurava/-śāsana	8.32	V/30	III/1380
	9.217	VI/174	IV/1808
Rauravasaṅgraha	9.40	VI/41	IV/1675
Rauravavārtika	8.92	V/70	IV/1420
	8.183	V/132	IV/1482
Ruru/-śāsana	8.87	V/66	IV/1416
Ruru-vārtika	8.345-352	V/230-232	IV/1580-1582
Sāra-śāstra/-śāsana	8.321	V/218	IV/1568
	14.33-35	VIII/232-233	V/2432-2433
Sarvajñānottara (Jñānottara)	4.248-251	III/275-279	III/891-895
	9.45	VI/45	IV/1679
Sarvavīra	4.55-57	III/61-63	III/677-678
	12.23-24	VII/106-107 (12th Āh.)	V/2198-2199
Siddhāmata (Mata)	4.66	III/72	III/688
Siddhā/-tantra	8.41-42	V/34-36	IV/1384-1386
	8.115-117	V/89-90	IV/1439-1440
	8.184-185	V/133-134	IV/1483-1484
	15.333-334	IX/166-167	VI/2606-2607
	25.2	X/315	VI/3041

	27.25-28	X/367	VI/3093
	31.8-9	XII/227-228	VII/3517-3518
	3.220-225	II/207-214	II/559-566
	9.7	VI/7	IV/1641
	11.81	VII/64-65(11th Āh.)	V/2156-2157
	15.321-323	IX/162-163	VI/2601-2602
	17.113-114	X/172-173	VI/2898-2899
adhanāḥ)	10.216-217	VII/147	V/2031
tra	8.299	V/205	IV/1555
	8.301	V/207	IV/1557
	8.345-351	V/233	IV/1583
	9.206-207	VI/166-167	IV/1800-1801
	3.281	II/254	II/606
	11.32	VII/29(11th Āh.)	V/2121
	15.113-114	IX/58	VI/2498
stra/-tantra			
(Varṇitā)	1.186-187	I/215	II/215

	11.72	VII/57	V/2149
	11.80	VII/63	V/2115
	11.89	VII/71-72(11th Āh.)	V/2163-2164
	10.301-309	VII/206-207	V/2090-2091
	15.135-137	IX/72	VI/2512
	16.211-212	X/81	VI/2807
	16.278	X/113	VI/2839
	23.11-12	X/266	VI/2992
Svacchanda/-śāsana/-śāstra/-tantra	6.50	IV/43-44	III/1131-1132
	6.136-137	IV/118	III/1206
	7.67	IV/54 (7th Āh.)	III/1346
	8.11	V/8	IV/1358
	8.191-193	V/137-138	IV/1487-1488
	15.21-26	IX/16-17	VI/2456-2457
	35.26-27	XII/370-371	VIII/3660-3661
Svāyambhuva (Vairiñca)	9.46	VI/46	IV/1680
	9.67	VI/60	IV/1694
Tantrasadbhāva (Sadbhāva-śāsana)	29.211-216	XI/136-139(29th Āh.)	VII/3426-3429
Tattvārthacintāmaṇi (Kallaṭa)	10.208	VII/142	V/2026
Traiśika	15.15	IX/10	VI/2450
Trikasāra (Sāraśāstra)	3.253	II/236	II/588
	23.96-97	X/302	VI/3028

Tri(Trai)śi-ro/-rasa/-mata	1.114-115	I/156-157	II/156-157
	30.12-14	XII/179-180	VII/3469-3470
Tri(Trai)śi-raḥ/-rasa/-śāsana/-śāstra/-tantra	2.32	I/26(2nd Āh.)	II/336
	3.137	II/141	II/493
	3.256	II/237	II/589
	5.128-130	III/439-441	III/1055-1057
	8.12	V/9-11	IV/1359-1361
	15.69-70	IX/39	VI/2479
	15.184-193	IX/95	VI/2535
Triśirobhairava	1.86-90	I/131-136	II/131-136
Ūrmikaulasiddhasantānarūpaka (Ūrmimahāśāstra) (Ūrmimahākula)	2.48	I/39-40(2nd Āh.)	II/349-350
	14.31-36	IX/230-233	V/2430-2433
Vājasaneya	13.143-144	VIII/94	V/2294
Vijñānabhairava	5.71	III/377-380	III/993-996
	5.135	III/448	III/1064
	10.204	VII/140	V/2024
Vīrāvalī	4.241-243	III/268	III/884
Vīrāvalīkula	6.74-75	IV/65-66	III/1153-1154
Yogacāra	23.12-13	X/266	VI/2992
Yogasūtra	28.285	XI/113	VII/3219
Yoginīkaula	7.40	IV/32(7th Āh.)	III/1324

10. PERSONAL REFERENCES IN THE TANTRĀLOKA— CITATIONS TRACED/IDENTIFIED BY JAYARATHA

Person	*Āhnika/Kārikā*	*Volume/Page* (KSTS edition)	*Volume/Page* (MLBD edition)
Aniruddha	13.293-295	VIII/179	V/2379
Bhagavān Vāsudeva (Guruḥ)	1.324	I/162	II/162
Bṛhaspati (Gurubhiḥ)	1.104	I/146	II/146
Kallaṭa	10.208	VII/142	V/2026
	28.338-340	XI/138	VII/3244
Pratyabhijñākāra	9.278	VI/224	IV/1858
	10.289-291	VII/194-195	V/2078-2079
Sadyojyoti (Kheṭapāla)	9.262	VI/211	IV/1845
Śeṣamahāmuni	13.146	VIII/95	V/2295
Somānanda (Śivadṛṣṭi)	2.48	I/40 (2nd Āh.)	II/350
Śrīkaṇṭha	8.9-10	V/7	IV/1357
	8.247	V/170	IV/1520
(Viduḥ)	9.224	VI/179	IV/1813
(Svatantreśa)	9.225	VI/180	IV/1814
Utpala (Gurūditam, Pratyabhijñākārikā	3.8	II/10	II/362

11. FIRST PERSONAL REFERENCES IN THE TANTRĀLOKA

मम	1.1	मम	6.91
नौमि	1.2, 1.3	नो गुरुः	6.226
मे	1.5	संप्रचक्ष्महे	6.249
मम	1.6	नः	8.230
मे	1.7	मह्यम्, निजैः	8.406
नुमः	1.11	ब्रूमः	9.24
मे	1.12	नः	9.32
मे	1.13	अस्मदुक्ते	9.42
रचये	1.15	मया	9.84
प्रकटीकुर्मो	1.19	ब्रूमहे	9.117
मया	1.106	संप्रचक्ष्महे	9.167
वक्ष्यामः	1.139	अस्माभिः	9.219
अस्माकं	1.193	मम	9.261
निषेत्स्यामो/दर्शयिष्यामहे	1.240	अस्मत्	9.263
मया	1.245	मम	9.264
मन्ये	1.332	नः	9.276
ब्रूमः	2.3	अस्मन्मते	9.299
मया	3.90	ब्रूमः	10.28
ब्रूमहे	3.91	नरीनृत्यामहे	10.34
नः	3.111	मया	10.44
नः गुरवः	3.173	अस्माकं	10.62
कथयामः	4.1	मन्ये	10.68
तनिष्यामः	4.32	उपलभामहे	10.148
अस्मद्दृशि	4.98	मया	10.227
मे	5.41	मया	10.230
ब्रूमो	5.43	अस्माभिः	11.1
अस्मभ्यम्	5.52	अस्मद्गुरवः	11.15
मम	5.97	अस्मद्गुरुः	11.59
मे	6.89	मन्महे	11.113

अस्मत्प्रभुः	11.115
अस्मद्गुरोर्गुरुः	12.25
स्वमतं	13.2
न मन्महे	13.60
न मन्महे	13.101
अस्मत्परमेष्ठी	13.108
अस्मत्कृतम्	13.160
नो भरः	13.263
अस्माकं	13.290
मे	13.333
अहम्	13.345
असेविषि	13.346
अस्माकं	15.152
ब्रूमहे	15.179
मे	15.245
मम	15.352
मे	15.408
मयापि	15.409
अस्मद्गुरुभिः	16.11
अस्मद्हृदयेश्वरे	16.145
मया	16.197
अस्मद्गुरवो जगुः	17.19
मया	17.47
अस्माकं गुरुणा	19.3
मे	20.6
मया	21.26
वच्मः	22.1
अस्मद्गुर्वागमः	23.65
वच्मः	25.19
मया प्रोक्तम्	26.62
अस्मद्गुरवः	28.48
अस्मद्गुरुक्रमः	28.92
मया	28.186
ब्रूमहे	28.217
अस्मत्संतानगुरुणा	28.338
वच्मि	28.385
मया	29.169
अर्चये	29.176
मे	29.243
अस्मभ्यम्	30.63
अस्मभ्यम्	30.123
कथये	32.1
नास्माभिः	32.9
मम	35.44
मया	37.30
वयं नाद्रियामहे	37.31
मन्ये	37.40
मन्ये	37.57

12. ĀGAMAS FORMING ONE GROUP ON SPECIFIC ISSUES IN THE TANTRĀLOKA

Āgamas	*Āhnika/ kārikā*
Āgama and Ratnamālā	13.230
Aghoreśa Tantra and Svacchanda	27.58
Ānanda-śāsana and Nandiśikhā	15.282
Bhairavakula and Trikaśāstra	28.51
Bhairavakula and Ūrmiśāstra	28.59
Bhairavīyakula and Siddhavīrāvalīsāra	22.41
Bhargaśikhā-śāstra and Gamaśāsana	15.280
Brahmayāmala, Vājasaneya, Vīra and Siddhā	4.54
Brahmayāmala and Sarvavīra	13.145
Ḍamarayāga, Mastaka, Śrīpūrvaśāstra and Devīyāmala	3.70-71
Devīyāmala, Ḍāmarayāga, Mastaka and Śrīpūrvaśāstra	3.70-71
Devī-yāmala and Sāraśāstra	15.253
Devīyāmala, Śrīpūrva, Siddhātantra, Trikakula and Triśiromata	31.60
Dīkṣottara and Kairaṇa	18.11
Gama-śāsana and Bhrgaśikhā-śāstra	15.280
Gama-śāsana, Sarvācāra, Virāvalī, Niśācara and Krama	12.23
Haiḍara, Kālīkula, Trikakula and Trikasadbhāva	28.15
Kālikula, Trikakula, Trikasadbhāva and Haiḍara	28.15
Kairaṇa and Dīkṣottara	18.11
Kaula and Ṣaḍardhaka-śāsana	37.26
Khecarīmata and Mālinīmata	32.6
Kiraṇa and Mataṅga	13.284
Krama, Sarvācāra, Vīrāvalī, Niśācara and Gamaśāstra	12.23
Mālā, Mālinisāraśāsana and Siddhāṭana-sadbhāva	28.113
Mālinīmata and Khecarīmata	32.6
Mālinīsāraśāsana, Mālā and Siddhāṭana-sadbhāva	28.113
Mastaka, Ḍāmarayāga, Devīyāmala and Śrīpūrva śāstra	3.70-71

Mataṇga and Kiraṇa	13.284
Mṛtuñjaya and Siddhā	21.11
Mukuṭottara and Niḥśvāsa	30.81
Nandisikhā and Ānanda-śāsana	15.282
Nigama, Tattvarakṣā and Triśiromata	20.141
Niḥśvāsa and Mukuṭottara	30.81
Niśisañcāra and Yogasañcāra	13.241
Niśācara, Vīrāvalī, Sarvācāra, Krama and Gamaśāstra	12.23
Purāṇa and Siddhānta	28.266
Ratnamālā and Triśiraḥ-śāstra	28.112
Ratnamālā and Āgama	13.230
Rauravasaṁgraha and Śrīpūrva	9.40
Ṣaḍardhakaśāsana and Kaula	37.26
Sadyojyoti and Svāyambhuva	16.210
Ṣaḍardha-hṛdaya and Siddhayogīsvārīmata	31.54
Ṣaḍardhakaśāsana and Kaula	37.26
Ṣaḍardhaśāstra and Sāraśāstra	16.158
Śaivītanu and Śrīpūrvaśāsana	8.301
Sāraśāstra and Devīyāmala	15.253
Sāraśāstra and Ṣaḍardhaśāstra	16.158
Sāraśāstra and Tantrasadbhāva	31.61
Sarvācāra, Vīrāvalī, Niśācara, Krama and Gamaśāstra	12.23
Sarvavīra and Brahmayāmala	13.145
Siddha, Brahmayāmala, Vajasaneya and Vīra	4.54
Siddhāmata and Yoginīkaula	7.40
Siddhānta and Svacchanda	35.27
Siddhavīrāvalīsāra and Bhairavīyakula	22.41
Siddhā and Mṛtyuñjaya	21.11
Siddhānta and Purāṇa	28.266
Siddhāṭanasadbhāva, Mālinīsāraśāsana and Mālā	28.113
Siddhātantra, Śrīpūrva, Trikakula, Triśiromata and Devīyāmala	31.60
Siddhayogīśvarīmata and Ṣaḍardhahṛdaya	31.54
Śrīpūrva and Rauravasaṅgraha	9.40
Śrīpūrva, Triśiromata, Trikakula, Siddhātantra, and Devīyāmala	31.60
Śrīpūrvaśāstra, Mastaka, Devīyāmala and Ḍāmaryāga	3.70-71
Śrīpūrvaśāsana and Śaivītanu	8.301
Śrīpūrvaśāsana and Svacchandaśāsana	8.237

Svacchanda and Aghoreśa Tantra	27.58
Svacchanda and Siddhānta	35.27
Svacchanda-śāsana and Śrīpūrvaśāsana	8.237
Svāyambhuva and Sadyojyoti	16.210
Tantrasadbhāva and Sāraśāstra	31.61
Tattvarakṣā, Nigama and Triśiromata	29.141
Trika and Bhairavakula-śāstra	28.51
Trikakula, Trikasadbhāva, Haiḍara and Kālīkula	28.15
Trikakula, Triśiromata, Siddhātantra, Śrīpūrva and Devīyāmala	31.60
Trikasadbhāva, Haiḍara, Kālīkula and Trikakula	28.15
Triśiraḥśāstra and Ratnamālā	28.112
Triśiromata, Trikakula, Siddhātantra, Śrīpūrva and Devīyāmala	31.60
Triśiromata, Tattvarakṣā and Nigama	29.141
Ūrmiśāstra and Bhairavakula	28.59
Vājasaneya, Siddhā, Vīra and Brahmayāmala	4.54
Virāvalī, Sarvācāra, Niśācara, Krama and Gama-śāstra	12.23
Vīra, Vājasaneya, Siddhā and Brahmayāmala	4.54
Yogasañcāra and Niśisañcāra	13.241
Yoginīkaula and Siddhāmata	7.40

Svacchanda and Aghoreśa Tantra	27.58
Svacchanda and Siddhānta	35.27
Svacchanda-śāsana and Śrīpūrvaśāsana	8.237
Svāyambhuva and Sadyojyoti	16.210
Tantrasadbhāva and Sāraśāstra	31.61
Tattvarakṣā, Nigama and Triśiromata	29.141
Trika and Bhairavakula-śāstra	28.51
Trikakula, Trikasadbhāva, Haiḍara and Kālīkula	28.15
Trikakula, Triśiromata, Siddhātantra, Śrīpūrva and Devīyāmala	31.60
Trikasadbhāva, Haiḍara, Kālīkula and Trikakula	28.15
Triśiraḥśāstra and Ratnamālā	28.112
Triśiromata, Trikakula, Siddhātantra, Śrīpūrva and Devīyāmala	31.60
Triśiromata, Tattvarakṣā and Nigama	29.141
Ūrmiśāstra and Bhairavakula	28.59
Vājasaneya, Siddhā, Vīra and Brahmayāmala	4.54
Vīrāvalī, Sarvācāra, Niśācara, Krama and Gama-śāstra	12.23
Vīra, Vājasaneya, Siddhā and Brahmayāmala	4.54
Yogasañcāra and Niśisañcāra	13.241
Yoginīkaula and Siddhāmata	7.40

13(A). TEXTS NAMED AND/OR QUOTED BY NAME BY JAYARATHA IN THE TANTRĀLOKA-VIVEKA

Text	*Volume/Page* (KSTS edition)	*Volume/Page* (MLBD edition)
(I) Ādhārakārikā[1]	XI/122	VII/3228
Āgama	I/46, 175, 256; III/95, 132, 154, 160, 161, 162, 188, 200, 218, 317; IV/203; IV/51 (7th Āh.), 53; V/142; VI/167, 246; VII/19 (11th Āh.), 24, 73; VII/105 (12th Āh.); VIII/33, 57, 75, 81, 109, 110, 174, 176; IX/27, 210-211; X/22, 23, 24, 26, 33, 37, 38, 50, 132, 137, 140, 186, 259, 270, 276, 284, 302, 308, 324, 368; XI/24, 98, 104, 115, 122; XI/12 (29th Āh.),	II/46, 175, 256; III/711, 748, 770, 776, 777, 778, 804, 816, 834, 933, 1291, 1343, 1345; IV/1492, 1880, 1801; V/2111, 2116, 2165, 2197, 2233, 2257, 2275, 2281, 2309, 2310, 2374, 2376; VI/2467, 2650-2651, 2748, 2749, 2750, 2752, 2759, 2763, 2764, 2776, 2858, 2863, 2866, 2912, 2985, 2996, 3002, 3010, 3028, 3034, 3050, 3094; VII/3130, 3204, 3210, 3221, 3228, 3302, 3304, 3369, 3382, 3403, 3438, 3452, 3474, 3623; VIII/3645, 3646, 3651, 3654,

* '(A)' after a title indicates a fresh reference by Jayaratha.

** '(I)' in the beginning of the word indicates that this has already been taken care of in Appendix I.

*** 'S1' to 'S63' denote the 64 tantras as enumerated in the *Śrīkaṇṭhī* as quoted in the *Viveka*. See the following index—13(B).

1. See under *Anantakārikā* (Appendix I).

	14, 79, 92, 113, 148, 162; XII/ 184, 333, 355, 356, 361, 364, 365, 368, 369, 370, 372, 374, 375, 376, 377, 379, 383, 386, 387, 392, 396, 428	3655, 3658, 3659, 3660, 3662, 3664, 3665, 3666, 3667, 3669, 3673, 3676, 3677, 3682, 3686, 3718
Āgneya (A)	I/40	II/40
Ajākhya[s1] (A)	I/43	II/43
Ānandeśvara	IX/139; XI/130 (29th Āh.)	VI/2579, 3420
Anantavijaya (A)	III/280	III/896
Andhaka[s2] (A)	I/43	II/43
Anśumat (A)	I/40	II/40
Anupratyabhijñā (A)	II/73	II/425
(I) Anuttaraprakriyā	VI/249	IV/1883
Anuttaratrika (A)	VII/70 (11th Āh.)	V/2162
Āraṇyaka (A)	V/114	IV/1464
Arṇava	XI/113 (29th Āh.)	VII/3403
Asitāṅga-(bhairava)[s3] (A)	I/42	II/42
Atharvaka(-śikhā)[s4] (A)	I/43	II/43
Ātharvaṇayāmala[s5] (A)	I/42	II/42
Atharvaveda (A)	V/114, 180	IV/1464, 1530
Bahurūpa (A)	I/42	II/42
Bhairava (-bhairava)[s6]	I/42	II/42
(I) Bhairavāgama	XI/79 (29th Āh.)	VII/3369
Bhairavakula	XI/9	VII/3115

(I) Bhairavatantra	I/153; VIII/183	II/153, V/2383
Bhairavī[2] (A)[s7]	I/43	II/43
Bhairavī (-śikhā)[s8] (A)	I/42	II/43
Bhārata (A)	V/61	IV/1411
Bharga (-śikhā)	I/22 (2nd Āh.)	II/332
Bhargaśikhākula	XII/333	VII/3623
Bhogakārikā (A)	VI/195, 250	IV/1829, 1884
Bhūṣaṇa (A)	II/14	II/366
Bhūtakṣobha (A)	IX/140	VI/2580
(I) Brahmayāmāla[s9]	I/42;III/64, 67, 69, 70; XI/179	II/42, III/680, 683, 685, 686; VII/3285
Brāhmīkalā[s10]	I/42	II/42
Cālikā(mata) (A)[s11]	I/42	II/42
Caṇḍa(-bhairava) (A)[s12]	I/42	II/42
Candrākhyā (A)[s13]	I/43	II/43
Candralekhā (A)[s14]	I/43	II/43
Candrāṅśu (A)	I/40	II/40
Catuṣkapañcāśikā	X/344	VI/3070
Chāndogyopaniṣad (A)	X/132	VI/2858
Cillācakreśvarīmata (A)	I/85-86	II/85-86
(I) Cintāmaṇī	X/19	VI/2745
Cintya (A)	I/40	II/40

2. The Tā.Sā. mentions one *Bhairavīkavaca* abstracted from the *Rudrayāmalatantra*. This is listed at No. 8071 (C) in the Baroda Collection. Jayaratha, however, refers to it as an independent Āgama.

	Citrikā (A)[s15]	I/43	II/40
	Dakṣa (A)	I/41; VIII/181, 212	II/41; V/2381, 2412
(I)	Ḍāmara(-śikhā)[s16]	I/43	II/43
	Devīpañcā(ca)-śata/-śatika(A)	XI/31 (29th Āh.); XII/197	VII/3321; VII/3487
	Devī-/-Devyā-/yāmala	IX/125; X/254, 268; XI/164, 166; XI/40(29th Āh.), 41, 49; XII/198, 200, 265, 304	VI/2565, 2980, 2994; VII/3270, 3272, 3330, 3331, 3339, 3488, 3490, 3555, 3594
	Dharamālaṅkāra(A)	VI/18, 20	IV/1652, 1654
	Dīkṣottara	III/462	III/1078
	Dīpta (A)	I/40	II/40
(I)	Gahvara	X/185	VI/2911
	Gama/-śāsana/-śāstra	I/189; VII/106 (12th Āh.); VIII/144, 145; XI/99 (29th Ah.), 100	II/189; V/2198; V/2344, 2345; VII/3389, 3390
(I)	Gītā	I/162, 172, 197; I/33, 38-39 (2nd Āh.); II/121, 166, 216, 220, 221; III/438; VI/76-77, 89, 109; VII/82 (11th Āh.); VIII/231; XI/130; XII/423	II/162, 172, 197, 343, 348-349, 473, 518, 568, 572, 573; III/1054; IV/1710-1711, 1723, 1743; V/2174, 2431; VII/3236; VIII/3713
	Guhyacakra (A)[s17]	I/43	II/43
	Haiḍara	XI/9, 13	VII/3115, 3119
	Haṁsa (A)[s18]	I/43	II/43
	Hārdeśa	XI/113 (29th Āh.)	VII/3403
	Hastanaya (A)	III/200	III/816

Hṛdayabhaṭṭāraka	XI/113 (29th Āh.)	VII/3403
Hṛdayanayarahasya (A)	II/82	II/434
Hṛllekhā (A)[s19]	I/43	II/43
Jvālina (A)[s20]	I/43	II/43
(I) Jñānottara	See Sarvajñānottara	
Jyotsnā	VI/243	IV/1877
Kabandha (A)[s21]	I/43	II/43
Kadambikā A)[s22]	I/43	II/43
Kalācakra (A)[s23]	I/43	II/43
Kālikākrama[3] (A)	III/390	III/1006
(I) Kālottara	VII/12 (11th Āh.)	V/2104
Kāmaja (A)	I/40	II/40
(I) Kāmikā	X/255; XII/325	VI/2981; VII/3615
Kapālīśa (-bhairava)[4] (A)[s24]	I/42	II/42
Khacakra[s25] (A)	I/43	II/43
Khemata	XI/113 (29th Āh.)	VII/3403

3. There are two works referred to in the Darbar Library, Nepal. One is the *Kālikākulakramasadbhāva* (I/76) and the other is the *Kālikākulapañcakramārcana* by Vimalaprabodha whose two MSS are listed, one incomplete (I/169) and the other complete (3/314). We are told A. Sanderson (Oxford) is working on these texts. The *Kālikākrama*, also known as *Devikākrama* in other sources (see our K.T., p. 235-36), is perhaps an abridged version of either of these two texts.

4. In the Curator's Office Library we find a MS entitled *Kāpālikatantra* numbered as 7475 and listed under Śāktatantra.

Khecarīmata (A)	XI/113 (29th Āh.)	VII/3403
(I) Kiraṇa/-śāstra/-saṁhitā	I/40; III/45, 84; V/41; VIII/ 173; X/179	II/40; III/661, 700; V/2373; IV/1391; VI/2905
Krama	VII/106 (12th Āh.)	V/2198
Kramabhaṭṭāraka (A)	III/163	III/779
Kramakamala (A)	III/196, 197	III/812, 813
Kramakeli (A)	III/191	III/807
Kramasadbhāva/-bhaṭṭāraka[5](A)	III/136, 172, 190, 191; VII/ 107 (12th Āh.)	III/752, 788, 806, 807; V/2199
Kṛṣṇavākya (A)	XII/423	VIII/3713
Kramastotra[6] (A)	III/158, 160, 162, 165, 166, 169, 173, 178, 181, 183, 185, 187, 201	III/774, 776, 778, 781, 782, 785, 789, 794, 797, 799, 801, 803, 817
Krodha(-bhairava) (A)[s26]	I/42	II/42
(I) Kulaguhvara	II/148, 168, 173; XII/326	II/500, 520, 525; VII/3616
Kulakrīḍāvatāra (A)	XI/28 (29th Āh.)	VII/3318
Kulakramodaya (A)	XI/44 (29th Āh.)	VII/3334
Kularatnamālā (A)	I/281; VII/20 (11th Āh.)	II/281; V/2112

5. There is a reference to the MS of one *Kālikā-kulakramasadbhāva* (I/76) in the Darbar Library, Nepal in the Tantra catalogue, Vol. I, p. 37. This needs be compared.

6. The *Kramastotra*, as available in the pages of the *Viveka*, with Hindi translation and commentary has been published by Sri Lakṣmaṇa Joo, Srinagar, under the title *Krama-naya-pradīpikā*. It has also been printed by Silburn with translation into French.

— (Ratnamālā)	I/281; XI/59; XI/131(29th Āh.), 168	II/281; VII/3165, 3421, 3458
Lakṣmīmata[7] (A)[s27]	I/42	II/42
Lampaṭākhya (-mata) (A)[s28]	I/42	II/42
Lalitā (A)	I/40	II/40
Līlā (A)	V/81	IV/1431
Madgīta (A)	I/40	II/40
(I) Mādhavakula (A)	XI/40 (29th Āh.), 49	VII/3330, 3339
Mahocchuṣma-bhairava(A)[s29]	I/42	II/42
Mālinī (A)	I/49; VII/70 (11th Āh.)	II/49; V/2162
(I) Mālinīmata	I/49; V/206; VIII/127; IX/3; XII/307	II/49; IV/1556; V/2327; VI/2443; VII/3597
(I) Mālinīślokavārtika	I/49	II/49
(I) Mālinī-vijaya/-vijayottara/-tantra/-satka	I/55; III/241; VI/7, 41, 96; VII/2, 78; VIII/234	II/55; III/857; 1641, 1675, 1730; V/1886, 1962, 2434
Maṅgalā[s30]	I/43	II/43
Mantracakra (A)[s31]	I/43	II/43
Manvādiśāstra (A)	XII/395	VIII/3685
Maryādāhīna	XI/113 (29th Āh.)	VII/3403
Mata (-mata)[s32]	I/42	II/42

7. We do not know if it is identical with the *Lakṣmītantra* belonging to the Nāradapāñcarātra, which has been published by V. Krishnamacharya from Adyar, Madras.

Matabhaṭṭāraka	IX/65	VI/2505
(I) Mata/-śāstra	I/49; III/293; IX/80	II/49; III/909; VI/2520
(I) Mataṅgapārmeśvara	V/247	IV/1597
(I) Mātaṅga/-śāstra	I/85; IV/185; V/233, 234, 248; VI/148, 149, 210; VIII/173; IX/5, 7; X/159	II/85; III/1273; IV/1583, 1584, 1598, 1782, 1783, 1844; V/2373; VI/2445, 2447; VI/2885
Mātṛrodana (A)[s33]	I/43	II/43
(I) Maukuṭa	I/40	II/40
(I) Mṛgendra	V/62; VI/149, 165	IV/1412, 1783, 1799
Mṛgendrā (A)	IX/19	VI/2459
Mṛgendrottara	V/51	IV/1401
(I) Mṛtuñjaya	X/360	VI/3086
Mukhabimba (A)	I/40	II/40
Mūlasañjñaka (A)[s34]	I/43	II/43
Nāda(-cakra) (A)[s35]	I/43	II/43
Nāmaka	I/49; VII/70 (11th Āh.)	II/49; V/2162
Nandiśikhā	V/14-15; V/186, 237, 241, 243, 256; VIII/127; IX/138	IV/1364-1365, 1536, 1587, 1591, 1593, 1606; V/2327; VI/2578
Nārasiṁhaka (A)	I/40	II/40
Navanityāvidhāna (A)	IX/139	VI/2579
Nighaṇṭu (A)	II/145	II/497
(I) Niḥśvāsa/-śāsana	I/40; XII/210	II/40; VII/3500
Nijastotraikadeśa	XI/118 (29th Āh.)	VII/3408
Nirmaryādaśāstra	XI/113 (29th Āh.)	VI/3403

(I) Niśā-/ca(cā)ra	I/49; VII/106 (12th Ah.)	II/49; V/2198
(I) Niśāṭana	I/89; III/207; X/76	II/89; III/823; VI/2802
Pañcāmṛta (A)	IX/140	VI/2580
Pañcikā (A)	X/56, 292	VI/2782, 3018
Pañcāśikā (A)	XI/129 (29th Āh.)	VII/3419
Pañcaśatika (A)	III/158, 160, 161, 163, 165, 166, 169, 173, 178, 181, 183, 185-186, 187, 189, 194	III/774, 776, 777, 779, 781, 782, 785, 789, 794, 797, 799, 801-802, 803, 805, 810
Pārameśvara (A)	I/40	II/40
Parātrimśikā[8] (A)	II/166, 198;	II/518, 550
— (-Trīśikā)	VII/101 (12th Āh.)	V/2193
Pātañjalasūtra	VIII/95	V/2295
Parātriṁśikā-vivaraṇa[9] (A)	VI/249	IV/1883
Picu(-bhairavī) (A)[S36]	I/42	II/42
Picuvaktra	XI/59	VII/3165
Piṅglā(-mata) (A)[S37]	I/42	II/42
Prajñālaṅkāra (A)	II/54, 62, 64	II/406, 414, 416
Prakīrṇakavivaraṇa (A)	VII/33	V/1917
Pramāṇastotra	VI/135	IV/1769

8. Published in KSTS alongwith Abhinavagupta's *Vivaraṇa* commentary. Also published with Lāsaka's commentary in a separate volume in KSTS.

9. Published in KSTS. Another edition with annotated translation into English by Jaidev Singh is shortly coming out. See Appendix I also.

	Pratyabhijñā-/kārikā[10] (A)	II/84; VI/178; VII/67	II/436; IV/1812; V/1951
	Purāṇa	III/43; V/61, 114, VIII/174	III/659; IV/1411, 1464; V/2374
(I)	Pūrvaśāstra[11] (A)	V/145; VII/19 (11th Āh.)	IV/1495; V/2111
	Raktākhya(-mata) (A)[s38]	I/42	II/42
	Rāmāyaṇa (A)	V/61	IV/1411
(I)	Ratnamāla	See Kularatnamālā	
(I)	Raurava	VIII/211	V/2411
(I)	Rauravamata	IV/123	III/1211
	Rauravasaṁgraha	VI/41	IV/1675
	Rauravavārtika	V/70, 132	IV/1420, 1482
	Ṛgveda (A)	V/114, 180	IV/1464, 1530
	Rudrayāmala (A)[s39]	I/42	II/42
(I)	Ruruśāsana	V/66	IV/1416
	Ruru(-bheda) (A)[s40]	I/43	II/43

10. Published in KSTS with Utpala's own *Vṛtti* alongwith *Saṁbandhasiddhi*, *Ajaḍapramātṛsiddhi* and *Īśvarasiddhi* under the title *Siddhitrayī*. Critical editions of the complete *Vṛtti* by Utpala is under preparation of HP Alper (Dallas) and R. Torrella (Rome). Also published in KSTS with Abhinavagupta's *Vimarśinī* (two volumes) and *Vivṛtivimarśinī* (three volumes) entitled respectively as *Īśvarapratyabhijñāvimarśinī* and *Īśvarapratyābhijñāvivṛtivimarśinī*. Later published by KC Pandey under the title *Bhāskarī* (two volumes) alongwith Abhinava's *Vimarśinī* and Bhāskarakaṇṭha's *Bhāskarī*. The same with a large commentary by an anonymous author edited by Pandey and the present author is shortly coming out from Motilal Banarsidass.

11. It seems to be a scribal mistake for the *Śrīpūrvaśāstra* which is none other than the *Mālinīvijayottara*. See Appendix I.

Ruru (-yāmala) (A)[s41]	I/42	II/42
(I) Ruru/-śāstra	I/84; V/117, 186; VI/174, 176.	II/84; IV/1467, 1536, 1808, 1810
Ruruvārtika	V/230	IV/1580
Ruruvṛtti	VI/169	IV/1803
Sadbhāvaśāsana	XI/136 (29th Āh.)	VII/3426
Ṣaḍardhahṛdaya	VIII/181	V/2381
Śaiva	I/48, 72; III/278; VIII/212	II/48, 72; III/894; V/2412
Śakticakra (A)[s42]	I/43	II/43
Sāmaveda (A)	I/43	II/43
Saṁmoha-(-śikhā) (A)[s43]	V/114, 180	IV/1464, 1530
Saṁvitprakāśa (A)	V/186	IV/1536
Saṅgraha (A)	III/467	III/1083 (Vth Āh.)
Saṅkarṣaṇayāmala (A)	IX/139	VI/2579
(I) Santānagama[12]	I/40	II/40
Sārabhaṭṭāraka	II/82	II/434
Sāraśāstra	II/236; VIII/231	II/588; V/2431
Sārdhaśatika (A)	III/161, 189	III/777, 805
(I) Sarvajñānottara	VI/45, 46	IV/1679, 1680
Śātātapa	VIII/11	V/2211
Sarvamaṅgalā (A)[s44]	I/43	II/43
(I) Sarvavīra	III/61; VII/106 (12th Āh.)	III/677; V/2198
Saurabheya	I/40	II/40

12. See fn. 44 under Santatyāgama (Appendix I).

Siddha (A)	I/40	II/40
Siddhā/-tantra	I/49; V/16, 20, 35; VII/70 (11th Āh.); IX/74, 163	II/49; IV/1366, 1370, 1385; V/2162; VI/2514, 2603
(I) Siddhāmata	III/72; IX/80	III/688; VI/2520
Siddhānta/-śāstra	III/280	III/896
Siddhāvīra	XII/341	VII3631
(I) Siddhayogīśvarīmata	IV/32 (7th Āh.); V/35, 88; XII/384	III/1324; IV/1385, 1438; VIII/3674
Siddhayogīśvarītantra[13] (A)	VI/7	IV/1641
Śiraścheda(-śikhā) (A)[s45]	I/43	II/43
(I) Śivadṛṣṭi	I/40 (2nd Āh.)	II/350
Śivadharmottara[14] (A)	V/115	IV/1465
Śivāgama	I/116	II/116
Śivāśāstropaniṣad (A)	XII/434	VIII/3724
(I) Śivasūtra	I/18, 58; VII/163	II/18, 58; V/2047
Śiva-/Śaivī-tanu/-śāstra	V/186, 205, 209, 220	IV/1536, 1555, 1559, 1570
Skandayāmalatantra	X/302	VI/3028
Smṛti	IX/88, 255; X/23, 279; XI/25, 77; XI/73 (29th Āh.)	VI/2528, 2695, 2749, 3005; VII/3131, 3183, 3363
(I) Spanda-śāstra	III/213; VII/29 (11th Āh.); VIII/165	III/829; V/2121, 2365

13. Perhaps identical with the *Siddhayogīśvaramata*. See Appendix I.
14. All India Kashiraj Trust is bringing out a critical edition based on the available MSS.

Śrīkanṭhī (A)	I/39-40, 41-44	II/39-40, 41-44
Srīpara	VII/12 (11th Āh.)	V/2104
(I) Śrīpūrva/-śāstra	I/215, 220-222, 223; II/223; III/29, 112, 279; V/130, 206; VI/7, 41, 48, 111, 148, 149, 161, 165, 179, 186, 219, 222, 223, 247; VII/80, 117, 127, 144, 164, 184, 187, 190; VII/39 (11th Āh.), 43, 57, 63, 71; VIII/127, 136, 137, 138, 153; IX/125, 210, 230; X/59, 269; XI/14, 116; XII/185, 187, 198, 253, 309	II/215, 220-222, 223, 575; III/645, 728, 895; IV/1480, 1596, 1641, 1675, 1682, 1745, 1782, 1783, 1795, 1799, 1813, 1820, 1853, 1856, 1857, 1881; V/1964, 2001, 2011; 2028, 2048, 2068, 2071, 2074, 2131, 2135, 2149 2155, 2163, 2327, 2336, 2337, 2338, 2353; VI/2565, 2650, 2670, 2785, 2995; VII/3120, 3222, 3475, 3477, 3488, 3543, 3599
Śruti	IX/87, 88; X/23, 279; XI/52	VI/2527, 2528, 2749, 3005; VII/3158
Stotra	III/191; VIII/85	III/807; V/2285
Stotrabhaṭṭāraka (A)	III/223	III/839
Subodhamañjarī[15] (A)	II/4	II/356
Sūkṣmasvāyambhuva(A)	IX/3	VI/2443
Sūtravimarśinī (A)	III/449	III/1065
Svacchanda (-bhairava) (A)[846]	I/42	II/42

15. A MS of the *Subodhamañjarī* ascribed to Vāmanadatta is said to be available in B.H.U. (C4255). Another text going by the name of *Svabodhodayamañjarī* is also reported in the same collection (C100), vide Upodghāta, pp. 78, 83. The latter text is also ascribed to Vāmanadatta.

(I) Svacchanda/-śāstra	I/71; III/22, 280; IV/41, 43, 170; V/8, 64, 104, 144, 145, 146, 147, 158, 199, 237, 272; VI/129, 161, 165; VII/68 (11th Āh.); VIII/191; IX/14, 23; XII/371	II/71; III/638, 896, 1129, 1131, 1258; IV/1358, 1414, 1454, 1494, 1495, 1496, 1497, 1508, 1549, 1587, 1622, 1763, 1795, 1799; V/2160, 2391, 2454, 2463; VIII/3661
Svacchanda (-yāmala)[547]	I/42	II/42
(I) Svā(va)yambhuva	I/40, 84; VI/46, 60; XI/103	II/40, 84; IV/1680, 1694; VII/3209
(I) Tantrāloka	I/4, 6, 13-14, 19, 22, 27, 29-30, 34, 53, 54, 55, 62, 71, 74-75, 153, 162, 179, 180, 236, 238, 258, 287, 309; I/5 (2nd Āh.); II/88, 92, 102, 114, 117-118, 190, 194, 212, 233, 247, 250, 264; III/37, 48, 51, 53-55, 72-73, 126, 131, 138-139, 219-220, 231, 289, 293, 297, 298, 313, 393, 442-444, 457-458; IV/4, 17, 21-22, 156, 169, 177, 203; IV/49 (7th Āh.), 50; V/19, 22, 188; VI/7, 203, 204; VII/3, 4, 44, 128, 137; VII/68 (11th Āh.); VIII/80, 102, 134, 147, 152, 218; IX/	II/4, 6, 13-14, 19, 22, 27, 29-30, 34, 53, 54, 55, 62, 71, 74-75, 153, 162, 179, 180, 236, 238, 258, 287, 309, 315, 440, 444, 454, 466, 469-470, 542, 546, 564, 585, 599, 602, 616; III/653, 664, 667, 669-671, 688-689, 742, 747, 754-755, 835-836, 847, 905, 909, 913, 914, 929, 1009, 1058-1060, 1073-1074, 1092, 1105, 1109-1110, 1244, 1257, 1265, 1291, 1341, 1342; IV/1369, 1372, 1538, 1641, 1837, 1838; V/1887, 1888, 1928, 2012, 2021, 2160, 2280, 2302, 2334, 2347, 2352, 2418; VI/2565 2686-2687, 2837, 2904, 2925, 2937, 2982, 3056; VII/3121, 3142-3143, 3309, 3324, 3407, 3421, 3437, 3438; VIII/3722, 3723, 3724

	125, 246-247; X/111, 178, 199, 211, 256, 330; XI/15, 36-37; XI/19 (29th Āh.), 34, 117, 131, 147, 148; XII/432, 433, 434	
Tantrālokaviveka[16] (A)	XII/434	VIII/3724
Tantrabhairavī (A)[s48]	I/42	II/42
Tantrarāja	X/211	VI/2937
Tantrarājabhaṭṭāraka (A)	II/145; III/189; V/17, 20, 22, 63; XI/40 (29th Āh.), 69	II/497; III/805; IV/1367, 1370, 1372, 1413; VII/3330, 3359
(I) Tantrasadbhāva	II/77; XI/136 (29th Āh.)	II/429; VII/3426
Tatabhairavī (A)[s49]	I/42	II/42
Tattvarakṣāvidhāna	XI/99 (29th Āh.)	VII/3389
Tattvārthacintāmaṇi (A)	VII/142; X/19	V/2026; VI/2745
Traikālyaparīkṣā	VI/18	IV/1652
Traiśirasamata	I/156; II/237; III/399; XI/7 (29th Āh.)	II/156, 589; III/1015; VII/3297
Trikahṛdaya (A)	XII/252	VII/3542
Trikakula	X/336; XI/25; XII/389	VI/3062; VII/3131; VIII/3679
Trikasadbhāva	XII/227	VII/3517
Trikasāra (A)	II/236; X/302	II/588; VI/3028
Trikśāsana	III/303	III/919
Trikasūtra	VII/101 (12th Āh.)	V/2193

16. Published in KSTS in 12 volumes. See Appendix I.

(I) Triṁśikāśāstra	III/57-58	III/673-674
Triśikā/-grantha	II/198; X/8	III/550; VI/2734
Triśirobhairava	I/131-132, 136, 154, 156, 157, 177; II/142-143; III/279-80, 402, 405; V/9, 15; IX/64, 221; X/47; XI/59; XI/70 (29th Āh.), 100; XII/186, 198, 297, 341	II/131-132, 136, 154, 156, 157, 177, 494-495; III/895-896, 1018, 1021; IV/1359, 1365; VI/2504, 2661, 2773; VII/3165, 3360, 3390, 3476, 3488, 3587, 3631
Uddyota (A)	IX/19, 231	VI/2459, 2671
Unmatta (-bhairava)[17] (A)s50	I/42	II/42
Unmeṣa (A)	X/221	VI/2947
Upaniṣad	V/114	IV/1464
Ūrdhva[18]	I/46	II/46
Ūrmikaula-siddhasantāna-rūpaka	I/39 (2nd Āh.)	II/349
Ūrmikīlu (?) (A)	III/214	III/830
Ūrmikula (A)	X1/26	VII/3132
Uttaphulla	XI/113 (29th Āh.)	VII/3403

17. C. Elizabeth has procured MS of this text as well as that of the *Unmatta-bhairava Pañcāṅga* and has been awarded doctorate for her excellent work thereon by the University of Paris.

18. This is a doubtful reference. If, however, it stands for the *Ūrdhvatantra*, our attention is caught by one *Ūrdhvāmnāyatantra* whose several incomplete MSS have been listed in several collections (5962 at Royal Asiatic Society of Bengal; 923 at Bangīya Sāhitya Parisad, Calcutta; 4894 at Raghunātha Temple Library, Jammu; 24719, 24733 and 24779 at S. Sanskrit University, Varanasi). See Tā.Sā. p. 84.

Uttaphullaka(-mata)[19] (A)[s51]	I/42	II/42
Uttaphullakamata (A)	XI/113 (29th Āh.)	VII/3403
Uttaragrantha (Kiraṇa)	I/119	II/119
Vairiñca	III/25; VI/46	III/641; IV/1680
Vāma	I/38, 39	II/38, 39
Vāmakeśvarīmata[20] (A)	II/78	II/430
Varṇabhaṇṭha (A)[s52]	I/43	II/43
Varṇa(-cakra) (A)[s53]	I/43	II/43
Vārtika (A)	XI/2 (29th Āh.)	VII/3292
Veda	I/48, 49, 71; V/114; X/53, 56	II/48, 49, 71; IV/1464; VI/2779, 2782
Vetāla(-yāmala) (A)[s54]	I/42	II/42
Viḍaṅga (A)[s55]	I/43	II/43
Vidyullekhā (A)[s56]	I/43	II/43
Vidyumān (A)[s57]	I/43	II/43

19. The Tā. Sā. refers to certain *Utphullikāmata* (p. 77).

20. Published with Jayaratha's commentary in KSTS captioned as the *Vāmakaśvarīmatavivaraṇa.* This is identical with the *Vāmakeśvaratantra* and has two parts, namely—*Yoginīhṛdaya* and *Nityāṣoḍaśikārṇava.* The *Yoginīhṛdaya* has been brought out in Prince of Wales, Saraswati Bhawan Series with Amṛtānanda's *Dīpikā* and the *Nityāṣoḍaśikārṇava* in Anandāśrama Sanskrit Series alongwith Bhāskararāya's *Setubandha.* The *Nityāṣoḍaśikārṇava* has been again brought out by S. Sanskrit University, Varanasi together with the *Ṛjuvimarśinī* by Śivānanda and the *Artharatnāvalī* by Vidyānanda. B.V. Dvivedi, Varanasi and Andre Padoux, Paris are engaged in bringing out a critical edition of the *Yoginīhṛdaya* with *Dīpikā* togetherwith its translation into French.

	Vijaya (A)	I/40	II/40
	Vijayākhya (A)[s58]	I/42	II/42
	Vijñānabhairava[21] (A)	III/448; VII/140; IX/243	III/1064; V/2024; VI/2683
	Vimala (A)	I/40	II/40
	Vīṇāmaṇi (śikhā) (A)[s59]	I/43	II/43
	Vīṇā(-śikhā)[22] (A)[s60]	I/43	II/43
	Vinducakra (A)[s61]	I/43	II/43
	Vīrabhadra (A)	I/40	II/40
(I)	Vīrāvalī	VII/106 (12th Āh.); XII/318	V/2198; VII/3608
	Visara	I/40	II/40
	Viṣṇupūrāṇa (A)	XI/141	VII/3247
	Viṣṇuyāmala[23] (A) [s62]	I/42	II/42
	Viśvādya(-mata)[s63]	I/42	II/42
	Vivaraṇa (Śrīpūrvavivaraṇa)	X/292	VI/3018

21. Published in KSTS with the commentaries of Kṣemarāja (partly) and Śivopādhyāya in one volume and with that of Bhaṭṭa Ānanda in an other volume, bound in one. Later published by L. Silburn under the title *Le Vijñāna Bhairava*, text and commentary translated into French under the Institute of Indian Civilization Series. Text with English translation by Jaidev Singh and Hindi/Sanskrit Commentaries by B.V. Dvivedi both published by Motilal Banarsidass.

22. T. Goudriaan has recently brought out a critical edition and English translation under the title *Vīṇāsikhā-tantra:* A *Śaiva Tantra Of The Left Current* (Delhi, 1985).

23. Two MSS are listed in the catalogue of the Palace Library of Tanjore (650A, 651B). The Tā. Sā. lists some MSS with the *jyotsnā* commentary (p. 60).

— (Tantrāloka-)	III/471; XII/433	III/1087; VIII/3723
Vivṛtti	I/32	II/32
Yajurveda (A)	V/114, 180	IV/1464, 1530
Yogaja (A)	I/40	II/40
(I) Yoga/-śañcara/-sañcāra	III/135; XI/57 (29th Āh.); XII/310	III/751; VII/3347, 3600
Yogaśāstra (A)	I/70	II/70
Yoginīkaula	IV/11 (7th Āh.), 32	III/1303, 1324
Yogīśvarīmata	XII/385	VIII/3675
Yonyarṇava (A)*	XI/113 (29th Āh.)	VII/3403

*Of late we learn from Mark Dyezkowski that one MS of the *Śivadharmottara* is deposited in the Nepal National Archives (4/531). From him we also learn that the *Devipañcaśatika, Sārdhaśatika* and *Kramasadbhāva* have been edited by Sanderson from Nepali MSS but are awaiting publication. The *Śiraścheda* is identical with the *Jayadrathayāmala* and *Tantrarāja-bhaṭṭāraka* which are preserved in Nepalese MSS. See Appendix I also.

13(B). SIXTYFOUR BHAIRAVA TANTRAS AND THEIR EIGHTFOLD CLASSIFICATION IN THE GROUPS OF 8 EACH IN THE ŚRĪKAṆṬHĪ AS REFERRED TO BY JAYARATHA.*

(I) *Bhairavāṣṭaka*

1. Svacchanda
2. Caṇḍa
3. Bhairava
4. Krodha
5. Unamattabhairava
6. Asitāṅga
7. Mahocchuṣma
8. Kapālīśa

(II) *Yāmalāṣṭaka*

1. Brahmayāmala
2. Visnuyāmala
3. Svacchanda
4. Ruru
5. Ātharvaṇa
6. Rudra
7. Vetāla

(III) *Matāṣṭaka*

1. Rakta
2. Lampaṭa
3. Mata
4. Lakṣmī
5. Cālikā
6. Piṅgalā
7. Utphullaka
8. Viśvādya

(IV) *Maṅgalāṣṭaka*

1. Picubhairavī
2. Tantrabhairavī
3. Tatabhairavī
4. Brāhmīkalā
5. Vijayā
6. Candrākhyā
7. Maṅgalā
8. Sarvamaṅgalā

(V) *Cakrāṣṭaka*

1. Mantracakra

(VI) *Bahurūpāṣṭaka*

1. Andhaka

* Going by the assertion of Jayaratha there are sixty four tantras as enumerated in the *Śrīkaṇṭhī*. But, a perusal of the relevant extracts shows only 63 Āgamas, omitting one in the Yāmala group (there are only 7 Yāmalas named). Dvivedi omits one Tantra namely Bhairava (under Bhairavāṣṭaka) and adds four more e.g., Uḍḍīśa, Kukkuṭākhya, Kubjikā and Rurubhairava (Upodghāta, pp. 94-111) admittedly as per *Śrīkaṇṭhī*. His total comes to 66 instead of 63 or 64. We have, however, not been able to trace the textual support from the extracts of the *Śrīkaṇṭhī* as cited by Jayaratha (T.A.V., I, pp. 39-44) either for these omissions or additions. Also see Abhi., pp. 141-143.

2. Varṇacakra
3. Śakticakra
4. Kalācakra
5. Vinducakra
6. Nādacakra
7. Guhyacakra
8. Khacakra

2. Rurubheda
3. Aja
4. Mūla
5. Varṇabhaṇṭha
6. Viḍaṅga
7. Jvālina
8. Mātṛrodana

(VII) *Vāgīśāṣṭaka*

1. Bhairavī
2. Citrikā
3. Haṁsa
4. Kadambikā
5. Hṛllekhā
6. Candralekhā
7. Vidyullekhā
8. Vidumat

(VIII) *Śikhāṣṭaka*

1. Bhairavīśikhā
2. Vīṇā
3. Vīṇāmaṇi
4. Sammoha
5. Ḍāmara
6. Atharvaka
7. Kabandha
8. Śiraścheda

14. PERSONS* NAMED AND/OR QUOTED BY JAYARATHA IN THE TANTRĀLOKAVIVEKA

Name	*Volume/Page* (KSTS edition)	*Volume/Page* (MLBD edition)
Abhinavagupta	I/13, 34; III/193, 443; VII/44 (11th Āh.); X/111; XII/427, 428	II/13, 34; III/809, 1059; V/2136; VI/2837; VIII/3717, 3718
— (Anenaiva)	I/32, 305; II/73; III/134, 443; VI/175; VII/30 (11th Āh.); VIII/81, 150, 152, 171; IX/129	II/32, 305, 425; III/750, 1059; IV/1809; V/2112, 2281, 2350, 2352, 2371; VI/2569
Āgamavid (A)**	III/279	III/895
Agastya	V/192	IV/1542
Alināthа	XI/29 (29th Āh.)	VII/3319
Amara	XI/29, (29th Āh.)	VII/3319
Amaranātha	III/299	III/915
Ambā	XII/341	VII/3631
Amareśa	V/193	IV/1543
Amṛtaratha (A)	XII/430	VIII/3720
Aṅgirā (A)	V/109, 193	IV/1459, 1543
Ananta(kṣitīndra) (A)	XII/430	VIII/3720
Anantanātha	I/283	II/283

*Includes mythical figures as well.

**'(A)' against a name indicates a fresh reference by Jayaratha.

Ananteśa (A)	I/283	II/283
Aniruddha	VI/210; VIII/179	IV/1844; V/2379
Ardhanārīśvara (A)	V/193	IV/1543
Ardhatrayambaka	I/26, 27	II/26, 27
Asmadādiguru	See under Guru	
Asmadguravaḥ	See under Guru	
Asmadguru	See under Guru	
Asmadgurubhiḥ	See under Guru	
Asmākaṁ Gurubhiḥ	See under Guru	
Asmatparamagurubhiḥ (A)	See under Guru	
Avatārakanātha (A)	III/195, 197	III/811, 812
Atri (A)	V/109	IV/1459
Babhru (A)	V/204	IV/1554
Baka (A)	XII/343	VII/3633
Balabhadra (A)	V/29; X/1; XII/344	IV/1379; VI/2727; VII/3634
Bali	XII/343	VII/3633
Bālakhilya (A)	V/193	IV/1543
Baleśvara (A)	XII/344	VII/3434
Bhadantaka (A)	V/192	IV/1542
Bhagavān	I/6, 132; I/39 (2nd Āh.); II/100, 141, 168, 204, 215; III/18, 68, 72, 74, 97, 279; 449; VIII/120; X/110; XI/142, 151, 156, 178	II/6, 132, 349, 452, 493, 520, 556, 567; III/634, 684, 688, 690, 713, 895, 1065; V/2320; VI/2836; VII/3248, 3257, 3262, 3284
Bhagavatī	I/34, 131; I/39 (2nd Āh.); II/141,	II/34, 131, 349, 493, 495; III/684, 713,

Ananteśa (A)	I/283	II/283
Aniruddha	VI/210; VIII/179	IV/1844; V/2379
Ardhanārīśvara (A)	V/193	IV/1543
Ardhatrayambaka	I/26, 27	II/26, 27
Asmadādiguru	See under Guru	
Asmadguravaḥ	See under Guru	
Asmadguru	See under Guru	
Asmadgurubhiḥ	See under Guru	
Asmākaṁ Gurubhiḥ	See under Guru	
Asmatparamagurubhiḥ (A)	See under Guru	
Avatārakanātha (A)	III/195, 197	III/811, 812
Atri (A)	V/109	IV/1459
Babhru (A)	V/204	IV/1554
Baka (A)	XII/343	VII/3633
Balabhadra (A)	V/29; X/1; XII/344	IV/1379; VI/2727; VII/3634
Bali	XII/343	VII/3633
Bālakhilya (A)	V/193	IV/1543
Baleśvara (A)	XII/344	VII/3434
Bhadantaka (A)	V/192	IV/1542
Bhagavān	I/6, 132; I/39 (2nd Āh.); II/100, 141, 168, 204, 215; III/18, 68, 72, 74, 97, 279; 449; VIII/120; X/110; XI/142, 151, 156, 178	II/6, 132, 349, 452, 493, 520, 556, 567; III/634, 684, 688, 690, 713, 895, 1065; V/2320; VI/2836; VII/3248, 3257, 3262, 3284
Bhagavatī	I/34, 131; I/39 (2nd Āh.); II/141,	II/34, 131, 349, 493, 495; III/684, 713,

	143; III/68, 97, 449; V/45; XII/270	1065; IV/1395; VII/3560
Bhānuka (A)	III/191-192, 196	III/807-808, 812
Bhārabhūteśvara (A)	V/193	IV/1543
Bharata	V/72	IV/1422
Bhārata (A)	I/39 (2nd Āh.); II/155	II/349, 507
Bhāskara	III/191	III/807
Bhaṭṭa/-nātha	I/29, 34, 52	II/29, 34, 52
Bhaṭṭārikā/-nātha	I/29, 34	II/29, 34
Bhauma (A)	V/192	IV/1542
Bhautika (A)	V/192	IV/1542
Bhīma (A)	IV/106; V/180; XII/385	III/1194; IV/1530; VIII/3675
Bhojarāja (A)	III/196, 197	III/812, 813
Bhṛgu (A)	V/109, 181, 193; XII/343	IV/1459, 1531, 1543; VII/3633
Bhujaga (A)	XII/343	VII/3633
Bhūṣaṇakāra (A)	II/14	II/366
Bhūteśvara (A)	V/193	IV/1543
Bhūtirāja	III/193, 194	III/809, 810
Bṛhaspati/-pāda	I/146; V/76, 160; VI/41; XII/383, 384, 413	II/146; IV/1426, 1510, 1675; VIII/3673, 3674. 3703
Cakrabhānu (A)	III/193, 195	III/809, 811
Cākrika	XI/37	VII/3143
Caṇḍa	IV/106; V/180, 186; XII/385	III/1194; IV/1530, 1536; VIII/3675
Caṇḍeśvara (A)	V/199	IV/1549

Caṇḍī (A)	XII/385	VIII/3675
Caṇḍikā (A)	III/70	III/686
Cārmika	XI/37	VII/3143
Chagalāṇḍa (A)	XII/343	VII/3633
Citra	XI/29 (29th Āh.)	VII/3319
Citrabhānu (A)	V/44	IV/1394
Citraratha (A)	V/45, 144	IV/1395, 1494
Cukhulaka	I/13, 31	II/13, 31
Cūrṇikākāra (A)	III/254	III/870
Dakṣa	IV/106; V/180; XII/385	III/1194; IV/1530; VIII/3675
Dāruka (A)	XII/343	VII/3633
Darśanāntarīyaguru	See under Guru	
Dāśarathī (A)	XII/290, 385	VII/3580; VIII/3675
Devabala (A)	VI/250	IV/1884
Devaratha (A)	XII/431	VIII/3721
Devī	I/257	II/257
Dharmaratha (A)	XII/430	VIII/3720
Dhruva (A)	V/193	IV/1543
Durvāsā (A)	I/28; V/192	II/28; IV/1542
Dviraṇḍa (A)	XII/343	VII/3633
Eraka	III/192-193	III/808, 809
Gahanādhipati (A)	XII/383	VIII/3673
Gālava (A)	V/192	IV/1542
Gaṇapati	I/22; IX/161	II/22; VI/2601

Gaṇeśa	I/21, 23; V/199; XI/23 (29th Āh.), 24; XII/185	II/21, 23; IV/1549; VIII/3313, 3314, 3475
Gaṇeśvara	XI/170	VII/3276
Gaṅgādhara (A)	V/193	IV/1543
Garuḍa (A)	I/116, 117	II/116, 117
Gaurī (A)	I/154	II/154
Gautama (A)	V/192	IV/1542
Gopāla /-ka (A)	IV/106; XII/385	III/1194; VIII/3675
Govindarāja (A)	III/191, 196, 197, 198	III/807, 812, 813, 814
Grantha-kāra/-kṛt (A)	I/11, 15, 29, 54, 130, 132, 228, 298, 309; III/191, 306; VII/206; VII/19 (11th Āh.), 26; VIII/137; IX/19; XII/385	II/11, 15, 29, 54, 130, 132, 228, 298, 309; III/807, 922; V/2029, 2111, 2118, 2337; VI/2459; VIII/3675
Guḍikānātha	XI/29 (29th Āh.)	VII/3319
Guheśāna (A)	V/180	IV/1530
Guhyaka (A)	XII/388	VIII/3678
Guheśvara (A)	V/180	IV/1530
Guṇaratha (A)	XII/431	VIII/3721
Guṅgaratha (A)	XII/431	VIII/3721
Guru	I/14, 23, 28, 29, 30, 143, 146, 149, 162, 251, 253, 309; II/10, 100, 121, 254; III/467; IV/118, 196; V/7, 19, 76, 117, 193, 283; VI/135, 210; VIII/107 (12th	II/14, 23, 28, 29, 30, 143, 146, 149, 162, 251, 253, 309; II/362, 452, 473, 606; III/1083, 1206, 1284; IV/1357, 1369, 1426, 1467, 1543, 1633, 1769, 1844; V/2199; VI/2818; VII/3487,

	Āh.); X/92; XII/197, 317, 414, 433	3607; VIII/3704, 3723
— āmnāya	VIII/112	V/2312
— paṅkti	IX/161	VI/2601
— paramparā	I/33, 52; VII/129	II/33, 52; V/2013
— pāramparya	I/34, 46	II/34, 46
— santati	I/34; XI/81	II/34; VII/3187
— uttamaḥ	I/83; III/67	II/83; III/683
— vara	III/197; XI/167; XII/429	III/813; VIII/3719
— (Asmadguru)	II/46; VII/147; VII/11 (11th Āh.); IX/161; XI/137; XII/198	II/46; V/2031, 2103; VI/2601; VII/3243; XII/3488
— (Asmadādiguru)	XI/21 (29th Āh.); XII/198	VII/3311, 3488
— (Asmākaṁ Gurubhiḥ)	XII/221	VII/3511
— (Asmatparamagurubhiḥ)	III/203	III/819
— (Darśanāntarīyaguru)	III/41	III/657
— (Mahāguru)	I/15, 47, 48; III/161, 192	II/15, 47, 48; III/777, 808
— (Paramaguru)	I/236; II/10; III/197; XI/57	II/236, 362, 813; VII/3163
— (Parameṣṭhīguru)	I/11, 30; XI/23 (29th Āh.)	II/11, 30; VII/3313
— (Purā/Pūrva-guru)	VII/100 (12th Āh.); XI/33 (29th Āh.)	V/2192; VII/3323
— (Śāstrajñaguru)	III/83	III/699
— (Svaguru)	I/24	II/24
Gurunātha	I/50	II/50
Hara (A)	V/193	IV/1543

Hrasvanātha (A)	III/196, 202	III/812, 818
Hulahula	V/34	IV/1384
Indra	IV/121; V/43, 65, 71, 92, 108, 159; XII/383	III/1209; IV/1393, 1415, 1421, 1442, 1458, 1509; VIII/3673
Indrajit (A)	V/193	IV/1543
Īśarāja (A)	V/44	IV/1394
Īśvarakṛṣṇa (A)	V/191	IV/1541
Jahnu (A)	V/192	IV/1542, 1543
Jamadagni-suta (A)	V/193	IV/1543
Jaṇṭhī (A)	V/193	IV/1543
Jaya (A)	XII/344	VII/3634
Jayakīrti (A)	XII/344	VII/3634
Jayamūrti (A)	XII/344	VII/3634
Jayanta (A)	XII/344	VII/3634
Jayaratha (A)	I/310; II/264; III/307; IV/203; IV/57 (7th Āh.); V/283; VI/250; VII/208; VII/91 (11th Āh.); VIII/214, 239; IX/285; X/305, 327, 356, 380; XI/184; XI/172 (29th Āh.); XII/222, 302, 335, 351, 354, 380, 390, 428, 434, 435	II/310, 316; III/923, 1291, 1349; IV/1633, 1884; V/2092, 2183, 2414, 2439; VI/2725, 3031, 3053, 3082, 3106; VII/3290, 3462, 3513, 3592, 3625, 3641, 3644; VIII/3670, 3680, 3718, 3724, 3725
Jayarudra (A)	XII/344	VII/3634
Jayavardhana (A)	XII/344	VII/3634
Jyeṣṭharatha (A)	XII/430	VIII/3720

Jyotsnākāra	VI/243	IV/1877
Kakāradevī (A)	III/195	III/811
Kallaṭa/-nātha	IV/11; XI/138; XI/88 (29th Āh.)	III/1099; VII/3244, 3378
Kalyāṇa (A)	I/2; 310; V/204; VIII/205; XII/433	II/2, 310; IV/1554; V/2405; VIII/3723
Kalyāṇikā (A)	III/192, 195,	III/808, 811
Kalyapāla	XI/46 (29th Āh.)	VII/3336
Kamaladatta (A)	XII/430	VIII/3720
Kaṇabhuk	VI/250	IV/1884
Kaṇāda	I/194	II/194
Kanakadatta (A)	XII/431	VIII/3721
Kaṅkāla (A)	V/34	IV/1384
Kapālī (A)	V/181	IV/1531
Kāpālika (A)	V/34, 108; XI/46 (29th Āh.)	IV/1384, 1458; VII/3336
Kapālīśa (A)	V/120, 193	IV/1470, 1543
Kapila	V/78, 113, 192; XII/376	IV/1428, 1463, 1542, VIII/3666
Kāśa (A)	V/192	IV/1542
Kārtikeya (A)	V/199	IV/1549
Kaṣṭaśrīdhara (A)	XII/245	VII/3535
Kāśyapa (A)	V/192	IV/1542
Kaunteya (A)	I/163; VI/109	II/163; IV/1743
Kauśika (A)	XII/223, 344	VII/3513, 3634
Ketumāla (A)	V/72	IV/1422
Keyūra/-vatī (A)	III/192, 195, 196	III/808, 811, 812

Khagendranātha	III/297; XI/3 (29thĀ h.)	III/913; VII/3293
Kheṭapāla	VI/211; VIII/36	IV/1845; V/2236
Krodheśa (A)	V/186	IV/1536
Kṛṣṇa	V/193; XI/37; XII/423	IV/1543, VII/3143; VIII/3713
Kṛtsna (A)	V/192	IV/1542
Krūra (A)	V/193; XII/342	IV/1543; VII/3632
Kṣemaka (A)	V/78	IV/1428
Kṣemarāja (A)	II/178	II/530
Kūrmanātha	III/297	III/913
Kuru (A)	V/72	IV/1422
Kurunandana (A)	XII/423	VIII/3712
Lakṣmaṇa	XII/388	VIII/3678
Lakṣmaṇagupta	IX/122; XII/184	VI/2562; VII/3474
Lakṣmīdatta (A)	XII/430	VIII/3720
Lakule (lī)śa	V/181; XII/343, 383	IV/1531; VII/3633; VIII/3673
Lāṅgalī (A)	XII/343	VII/3673
Lāṅguli (A)	V/181	IV/1531
Laṅkaratha (A)	XII/431	VIII/3721
Līlākāra (A)	V/81	IV/1431
Lokākṣa (A)	V/180	IV/1530
Macchanda	I/24, 25	II/24, 25
Madanikā (A)	III/192, 195	III/808, 811
Mahābhāṣyakāra (A)	II/90	II/442
Mahāguru (A)	See under Guru	

Mahānanda (A)	XII/433	VIII/3723
Mahocchuṣma (A)	V/34	IV/1384
Manmatha (A)	IV/106	III/1194
Manoratha (A)	XII/430	VIII/3720
Maskarī (A)	V/192	IV/1542
Medhātithi (A)	V/72, 77, 204	IV/1422, 1427, 1554
Meṣa	XII/343	VII/3633
Mīna	I/24; XII/343	II/24; VII/3633
Mātaṅga	V/34; XI/37	IV/1384; VII/3143
Nanda (A)	IV/106; XII/385	III/1194; VIII/3675
Nandā (A)	XII/342	VII/3632
Nandī (A)	V/199	IV/1549
Nandikumāra	I/283	II/283
Nandiratha (A)	XII/431	VIII/3721
Nārada	V/144	IV/1494
Narasiṁha	see Nṛsiṁha-gupta	
Nāsiketu (A)	V/192	IV/1542
Navera/Naverakanātha (A)	III/196	III/812
Nṛsiṁha-gupta	I/13-14, 34	III/13-14, 34
Ojarāja (A)	XII/197	VII/3487
Pañcāntaka (A)	V/186	IV/1536
Pāṇini (A)	II/196; XII/349	II/548; VII/3639
Para (A)	V/193	IV/1543
Parameṣṭhīguru	See under Guru	

Parameṣṭhin	I/41, 207; III/212; IX/161	II/41, 207; III/828; VI/2601
Parāśara (A)	V/192	IV/1542
Patañjali (A)	III/102	III/718
Piṅgala (A)	V/193	IV/1543
Piṅgeśa		
Pippalāda (A)	V/192	IV/1542
Pitāmaha (A)	V/32; XII/383, 385	IV/1382; VIII/3673, 3675
Pratoda (A)	V/193	IV/1543
Prakāśaratha (A)	XII/430	VIII/3720
Pratyabhijñākāra	VI/224; VII/26, 194-195	IV/1858; V/2118
Pravara(nṛpati)	XII/429	VIII/3719
Pūraṇa (A)	V/192	IV/1542
Pūrṇamanoratha (A)	XII/430	VIII3720
Purā/Pūrva-guru	See under Guru	
Rāma	V/193; XII/290, 388	IV/1543; VII/3580; VIII/3678
Rāvaṇa	XII/384, 385	VIII/3674, 3675
Ṛṣabha (A)	V/72, 180	IV/1422, 1530
Ruruvṛttikāra (A)	IV/119	III/1207
Sadyojyoti	VI/211, 250	IV/1845, 1884
Śākalya (A)	V/192	IV/1542
Śakra (A)	XII/383	VIII/3673
Śakraratha (A)	XII/431	VIII/3721
Śakuni (A)	IV/106; XII/385	IV/1194; VIII/3675
Śambhunātha	I/34, 53, 236; III/356; V/283;	II/34, 53, 236; III/972; IV/1633;

	VII/129, 193; IX/122; X/186, XII/380	V/2013, 2077; VI/2562; VIII/3670
Sammaratha (A)	XII/431	VIII/3721
Saṁvarta	V/193; XII/343, 385	IV/1543; VII/3633; VIII/3675
Sanaka (A)	V/114	IV/1464
Sananda (A)	V/114	IV/1464
Sanatkumāra	I/283; V/114, 192	II/283; IV/1464 1552
Saṅgrahakāra (A)	V/19	IV/1369
Śaṅkara	I/257; V/193	II/257; IV/1453
Śaṅkaranandana (A)	VI/250	V/1884
Śaṅkha-dhara (A)	I/310; VIII/205	II/310; V/2405
Śaṅku (A)	V/114	IV/1464
Śāradā	XII/429	VIII/3719
Śarbilla	XI/29 (29th Āh.)	VII/3319
Śāstrajñaguru	See under Guru	
Śāstrāvatāraka	I/139, 143	II/139, 143
Saumitra (A)	V/192	IV/1542
Saunika	XI/37	VII/3143
Siddha/-pāda	I/85; I/2 (2nd Āh.), 34; III/199; VIII/238; XI/2 (29th Āh.)	II/85, 344; IV/1395; V/2438; VII/3292
Śiva	I/149; V/32, 180, 193	II/149; IV/1352, 1530, 1543
Śivānandanātha (A)	III/192	III/808
Śivaratha (A)	XII/431	VIII/3721
Soma	V/108	IV/1452

Somadeva	I/235-236	II/235-336
Somānanda/-pāda	I/40 (2nd Āh.); II/95, 136; III/192, 194; XII/429	II/350, 441, 488; III/808, 810; VIII/3719
Somarāja (A)	III/196	III/812
Somaśarmā (A)	XII/343	VII/3633
Śrīcakra (A)	XII/431	VIII/3721
Śrīkaṇṭhanātha	I/26, 28, 34, 71, 129, 283; IV/17, 130, 146; V/7, 30, 165, 166, 170, 173, 188, 199; VI/179, 180; VIII/139; IX/125	II/26, 28, 34, 71, 129, 283; III/1105 1218, 1234; IV/1357, 1380, 1515, 1516, 1520, 1523, 1538, 1549, 1813, 1814; V/2329; VI/2565.
Śrīnātha	I/26	II/26
Śrīrājarāja (A)	I/310; XII/432	II/310; VIII/3722
Śṛṅgāra (A)	XII/433	VIII/3723
Śṛṅgāraratha (A)	XII/432	VIII/3722
Stotrakāra	VIII/85	V/2285
— (Krama-)Stotrakāra (A)	III/191	
Subhaṭa-datta/-pāda (A)	XII/433	
Sugata	XII/376	
Śukra (A)	V/193; XII/385	
Sumati	I/236; IV/106; VII/193; XII/385	
Sūryaratha (A)	XII/430	
Sūtrakāra	II/13	
Svacchanda	XII/383	
Svaguru	See under Guru	

Svatantreśa	VI/180; VIII/139; IX/125
Svāyambhuva Manu	V/72
Śvetaketu (A)	X/132
Tākṣyamuni (A)	V/192
Tapasvin (A)	III/131
Trayambaka	I/26, 27, 28
Tribhuvanadatta (A)	XII/433
Triśaṅku (A)	V/114
Tṛṇavindu (A)	V/192
Turyanātha (A)	I/24
Udbhaṭṭa	III/192
Udyota/-kṛt/-kāra (A)	V/102, 104, 142, 241, 243; IX/19, 231
Ujjaṭa (A)	III/192
Unmeṣakṛt (A)	X/221
Utpala	II/9-10, 95; VIII/177; XII/430
Utpalaratha (A)	XII/430
Vajrātreya (A)	V/193
Vālmīki (A)	V/192
Vāmanabhānu (A)	III/196; XII/385
Vāmadeva (A)	I/44; IV/134; V/180
Vāmanadatta	III/467
Vāmanātha	XII/414
Varadeva	III/299; XI/29 (29th Āh.)

Vārtikakāra (Rauravavārti-		
kakāra) (A)	VI/174	
Vaśiṣṭha (A)	V/109, 192	
Vasu (A)	V/192	
Vāsudeva	I/162-163; III/31	
Vibhīṣaṇa	XII/385, 387, 388	
Vibhūtidatta (A)	XII/430	
Varadeva	III/299	III/915
Vidyādhipati	VI/135	IV/1769
Vimalā	I/10, 13-14	II/10, 13-14
Vimalakalā	I/5, 13	II/5, 13
Vindhyanātha	XI/29 (29th Āh.)	VII/3319
Vināyaka (A)	I/53	II/53
Vīra (A)	V/204; VIII/238	IV/1554; V/2438
Vīrabhadra (A)	I/40; V/130, 131, 140, 141	II/40; IV/1480, 1481, 1490, 1491
Vīravara-nātha (A)	III/192, 196	III/808, 812
Vīrendra	XI/170 (29th Āh.)	VII/3460
Vīreśa (A)	IV/106; V/204; XII/385	III/1194; IV/1554; VIII/3675
Virūpākṣa	V/180	IV/1530
Viśiṣṭaratha (A)	XII/430	VIII/3720
Viśvadatta (A)	XII/431, 433	VIII/3721, 3723
Vivaraṇakāra (Kramastotra-)	III/202	III/818
Vṛttikāra	II/13	II/365
— (Ruru)	VI/174	IV/1808

Vyāsa	IX/256	VI/2696
Yama (A)	V/193	IV/1543
Yaśaskara (A)	XII/430	VIII/3720
Yogeśa (A)	I/257	II/257
Yudhiṣṭhira (A)	IX/255	VI/2695

15. SYSTEMS/MAJOR DOCTRINES REFERRED TO BY NAME BY JAYARATHA IN THE TANTRĀLOKAVIVEKA

System/Doctrine	*Volume/Page* (KSTS edition)	*Volume/Page* (MLBD edition)
Ābhāsavāda	I/213	II/213
Abheda/-daśā	I/36	II/36
— (Abhedākhyāti)	VI/11	IV/1645
Adhara (Adho)-darśana/-śāsana/-śāstra	I/302; VIII/183, 207; X/247, 255, 256; XII/394	II/302; V/2383, 2407; VI/2973, 2981, 2982; VIII/3684
Adhyātma/Ādhyātmika	VIII/207; XII/371	V/2407; VI/3661
Advaita/Advaya/-vāda/-vādin	I/26, 106, 112, 196, 244; III/283; IV/160; V/114; XII/389	II/26, 106, 112, 196, 244; III/899; IV/1464; VIII/3679
— āgama	I/41 (2nd Āh.)	II/41
— arthopadeśin	IV/160	III/1248
— darśana	III/286	III/902
— naya	I/266; VII/73 (11th Āh.)	II/266; V/2165
Akṣapādamata	See under Nyāya	
Amākhyakalāsvarūpasphāra-siddhānta	II/141	II/493
Anuttaraṣaḍrthakrama	I/52	II/52
Anuttaratrika	VII/70 (11th Āh.)	V/2162
Anya	III/127; V/114; VI/6, 86, 220;	III/743; IV/1464, 1640, 1720, 1854;

	VII/22; XI/33; XI/32 (29th Āh.)	V/1906; VII/3138, 3322
— śāstra	III/43; XI/70	III/659; VII/3176
Ārhata	IV/131; XII/370, 371	III/1219; VIII/3660, 3661
Arvāgdarśin	1/4 (2nd Āh.); VI/118, 123	II/314; IV/1752, 1757
Asaṁvedyabuddhivāda	See under Sāṁkhya	
Asmad-darśana	III/31, 44; V/177; VI/29, 55-56, 146; VII/7, 98, 124; VIII/71, 207; IX/210, 256; X/133; XI/4, 72 (29th Āh.); XII/341	III/647, 660; IV/1527, 1663, 1689-1690, 1780; V/1891, 1982, 2008, 2271, 2407; VI/2652, 2696 2859; VII/3110, 3362, 3631
— mata	VII/52	V/1936
— pakṣa	VII/50, 54	V/1934, 1938
— śāstra	III/59; X/118, 164, 190, 210, 213, 245, 267	III/675; VI/2844, 2890, 2916, 2936, 2939, 2971, 2993
— (Asmindarśana)	VII/96; IX/124	V/1980; VI/2564
— (Ātmīyaśāstra)	III/278	III/894
— (Svadarśana)	II/86; VI/247; VII/184; IX/170; X/255	II/438; IV/1881; V/2068; VI/2610, 2981
— (Svamata)	VII/52	V/1936
— (Svaśāstra)	III/293; XI/122	III/909; VII/3228
— (Svasiddhānta)	III/16; VIII/2	III/632; V/2202
Asmindarśane	See under Asmaddarśana	
Āstika-darśana (Āstikyavāsanā)	IV/19-22	III/1107-1108
Ātmadṛṣṭi	I/69	II/69
Ātmīyaśāstra	See under Asmaddarśana	

Ati-mārga	I/236; VIII/207; XI/68 (29th Āh.); XII/371	II/236; V/2407; VII/3358, VIII/3661
— naya	III/195	III/811
Āyātikramavid	I/236	II/236
Āyurvedavid	IX/39	VI/2479
Bāhya	III/9	III/625
Bāhyārthavādin	II/32	II/384
Bauddha	I/64, 69, 70, 71, 72, 95, 96; IV/131; IV/25 (7th Āh.); VI/30, 31; VIII/68; XI/52 (29th Āh.); XII/368, 370, 375	II/64, 69, 70, 71, 72, 95, 96; III/1219, 1317; IV/1664, 1665; V/2268; VII/3342; VIII/3658, 3662, 3665
— (Kṣaṇikavādin)	I/66	II/66
— (Mādhyamika)	I/66, 95	II/66, 95
— (Nairātmyadṛṣṭi)	I/69	II/69
— (Saugatamata)	VI/34, 90	
— (Sugata)	VIII/189; XII/376	V/2389; VIII/3666
— (Svābhāvyavādin)	I/66	II/66
— (Vaibhāṣika)	I/95, 247; III/33	II/95, 247; III/649
— (Vijñānanayavādin)	VII/89 (11tn Āh.)	V/2181
— (Vijñānavāda)	I/67	II/67
— (Vijñānavādin)	III/32	III/648
— (Vikalpāpekṣanirvikalpa-prāmāṇyavādin)	I/247	II/247
— (Yogācāra)	I/64, 95	II/64, 95

Bhairava-āgama	XI/9 (29th Āh.), 79	VII/3299, 3369
— tantra	VIII/182, 184	V/2382, 2384
— srotas	X/256	VI/2982
Bhairavīya-darśana	X/304	VI/3030
Bhāvadharmavedyatāpakṣa	VII/56	V/1940
Bhāvasvabhāvādhikadikkālā-pahnavavādin	IX/97	VI/2537
Bhāṭṭa	See under Mīmāṁsā	
Bhedābheda/-vāda/-daśā	I/36, 45, 242, 248; II/199; IV/37; VI/225; VII/83; VIII/205; X/138	II/36, 45, 242, 248, 551; III/1125; IV/1859; V/1967, 2405; VI/2864
— (Bhedādvaitavādin)	VI/50	IV/1684
— (Dvaitādvaya)	XII/428	VIII/3718
Bheda-vāda	I/254; VI/112	II/254; IV/1746
— vādin	IV/141, VII/70; VIII/65, 71, 75, 85	III/1229; V/1954, 2265, 2271, 2275, 2285
— (Dvaita/-śāstra)	I/244; III/112	II/244; III/728
— (Dvaitin)	XI/113, 114 (29th Āh.)	VII/3403, 3404
— (Dvaya)	I/26	II/26
Bhedeśvara/-vāda	III/81	III/697
— vādin	I/254	II/254
Brahmav ādin	II/255; III/25, 32; IV/130	II/607; III/641, 648, 1218
Caryākrama	II/95, 97, 99, 104, 105, 216; III/430	II/447, 449, 451, 456, 457, 568; III/1046

Cārvāka	IV/15, 17	III/1103, 1105
Dakṣa	I/49; III/56; VIII/181, 182, 212	II/49; III/672; V/2381, 2382, 2412
Dakṣiṇa-śāstra	I/48	II/48
Devītantra	XI/12 (29th Āh.)	VII/3302
Dvaitādvaya	See under Bhedābhedavāda	
Dvaita/-śāstra	See under Bhedavāda	
Dvaitin	See under Bhedavāda	
Dvaya	See under Bhedavāda	
Ekapramātṛsatatvava-stuvāda	VII/50	V/1934
Guṇaguṇidvaitavādin	See under Nyāya	
Guṇatattvavādin	V/176	IV/1257
Guru/-śāstra/-śāsana	III/51, 84; VIII/208; IX/177; XI/72 (29th Āh.)	III/667, 700; V/2408; VI/2617; VII/3362
— āgama	VIII/109; XII/214	V/2309; VII/3504
— āmnāya	VIII/112	V/2312
— antaramata	VII/194	V/2078
— paramparā	IX/206	VI/2646
— vākya	I/3 (2nd Āh.), 41	II/313
Hetuśāstra	III/118	III/634
Īśvarādvaitavāda	XII/429	VIII/3719
Īśvarādvayavāda	I/109, 111	II/109, 111
Jaminivākya	See under Mīmāṁsā	
Jñātrabhāvavādin	I/95	II/95

Jñātṛ-jñeyābhāvavādin	I/95	II/95
Jyotiḥ-śāstra	IV/112; XI/23	III/1200; VII/3129
Kāṇāda	I/194; VI/233, 240	II/194; IV/1867, 1876
— ādidarśana	I/195	II/195
— ādidṛṣṭi	VI/67	IV/1701
— (Vaiśeṣika)	VIII/43, 206	V/2243, 2406
Kāpālika	V/34	IV/1384
Kapila	See under Sāṁkhya	
Kāpila	See under Sāṁkhya	
Karmavādin	VIII/11	V/2211
Kāruka	I/70	II/70
Kaula	I/48, 49; III/27, 278, 288; VIII/181, 182, 184	II/48, 49; III/643, 894, 904; V/2381, 2382, 2384
Kaulika	XI/3 (29th Āh.), 113	VII/3293, 3403
Kaumārilamata	See under Mīmāṁsā	
Kheṭapāla	See under Siddhānta	
Krama	II/235; III/189, 190; VII/106 (12th Āh.)	II/587; III/805, 806; V/2198
— naya	III/157, 189	III/773, 805
Kṣaṇikavādin	See under Bauddha	
Kula	I/46, 49; III/56, 286, 288; VIII/181, 182, 184; X/336; XI/25; XI/3, 4, 92 (29th Āh.)	II/46, 49; III/672, 902, 904; V/2381, 2382, 2384; VI/3062; VII/3131, 3382
— āgama	I/24; XII/333	II/24; VII/3623

— āmnāya	XI/66 (29th Āh.)	VII/3356
— prakriyā	I/24, 31, 32, 35, 153; X/237; XI/ 1 (29th Āh.), 2, 3	II/24, 31, 32, 35, 153; VI/2963; VII/ 3291, 3292, 3293
Loka/Laukika	I/72, II/41, 243; III/41, 269, 277; VI/31, 40, 42, 43; VIII/206, 207; XI/119; XII/364, 371, 373, 378	II/72, 393, 595; III/657, 885, 893; IV/ 1665, 1674, 1676, 1677; V/2407; VII/ 3225; VIII/3654, 3661, 3663, 3668
Mādhyamika	See under Bauddha	
Mahāmārga	XI/68 (29th Āh.)	VII/3358
Mahānaya	III/195	III/811
Mahāyogin	See under Yogin	
Mata	I/49; III/56; VIII/181	II/49; III/672; V/2381
Mausula	I/70	II/70
Māyīyaśāstra	III/30	III/646
Mīmāṁsā	V/114	IV/1464
— (Bhāṭṭa)	I/167	II/267
— (Jaiminivākya)	XII/433	VIII/3723
— (Kaumārilamata)	VII/16, 45	V/1900, 1929
— (Mīmāṁsaka)	V/114; XI/25	IV/1464; VII/3131
— (Prābhākara)	I/167; VII/45	II/267; V/1929
— (Śābara)	VII/40, 45	V/1924, 1929
Mokṣavādin	III/43	III/659
Nairātmyadṛṣṭi	See under Bauddha	
Nāstika/-darśana (Nāstikya-vāsanā)	IV/18-19, 20	III/1106-1107

Nigama	III/258	III/874
Nyāya		
— (Akṣapādamata)	III/34	III/650
— (Naiyāyika)	II/13, 33, 44; III/262; VI/197; VII/54; VII/3 (11th Āh.); VIII/28, 206	II/365, 385, 396; IV/1731; V/1938, 2095, 2228, 2406
— (Tārkika)	III/18, 19; VIII/206	III/634, 635; V/2406
Pāñcarā-tra/-trika	IV/131; XII/371, 372	III/1219; VIII/3661, 3662
Paradarśana	IV/20	III/1108
Parādvayadarśana	III/105	III/721
Paraprakāśavāda	VII/181	V/2065
Pa(Pā)rameśvara-darśana/-śās-ana/-śāstra	See under Śiva-śāsana	
Pāśupata	See under Śiva-śāsana	
Pātañjala	See under Yoga	
Pati-śāsana/-śāstra	See under Śiva-śāsana	
Picuvaktra	XI/59; XI/89 (29th Āh.)	VII/3165, 3379
Piṭharapākapakṣa	VI/243	IV/1877
Prābhākara	See under Mīmāṁsā	
Prācya	IV/78; X/365; XII/184	III/1166; VI/3091; VIII/3474
Purāṇa/-jña	III/43; V/61; VIII/174	III/650; IV/1411; V/2374
Rahasya-prakriyā	II/94, 96	II/446, 448
— śāstra	IV/160; XII/252, 364	III/1248; VII/3542; VIII/3654
— śāstravid	III/295	III/911

Śābara	See under Mīmāṁsā	
Śabdabrahmavid	V/144	IV/1494
Ṣaḍardha	VIII/182	V/2382
Śaiva	I/48; III/56, 278, 282; V/31; VIII/178, 181, 183, 184, 186, 190, 195, 205, 207, 212; X/224, 254, 287, 307; XII/365, 368, 372, 378, 379, 434	II/48; III/672, 894, 898; IV/1381; V/2378, 2381, 2383, 2384, 2386, 2390, 2395, 2405, 2407, 2412; VI/2980, 3013, 3033; VIII/3655, 3658, 3662, 3668, 3669, 3724
— āgama	I/116; X/247; XII/372, 378	II/116; VI/2973; VIII/3662, 3668
— guruśāstra	III/41	III/657
Śākta	I/188, 242, 255; XI/31 (29th Āh.), 131; XII/320	II/188, 242, 255; VII/3421, 3411; VIII/3610
Sāṁkhya	I/68, 69, 70, 71; III/16, 23, 43; IV/17, 130; V/170, 175, 176; VI/146, 152, 192, 218, 219; VIII/21, 28, 168, 207, 221; XII/376, 381	II/68, 69, 70, 71; III/632, 639, 659, 1105, 1218; IV/1520, 1525, 1526, 1780, 1786, 1826, 1852, 1853; V/2221, 2228, 2368, 2407, 2421; VIII/3661, 3666
— (Asaṁvedyabuddhivāda)	VI/192	IV/1826
— (Kapila)	XII/370, 376	VIII/3660, 3666
— (Kāpila)	VIII/167	V/2367
— (Satkāryavādin)	VI/25	IV/1659
Saṁvid-advayada-vaitavāda	VIII/172; IX/96	V/2372; VI/2536
Śāṅkara Tantra	XI/12 (29th Āh.)	VII/3302
Satkāryavādin	See under Sāṁkhya	
Saugatamata	See under Bauddha	

Seśvaramīmāṁsā	VIII/8	V/2208
Siddhadarśana	I/2 (2nd Āh.)	II/312
Siddānta/-darśana	III/285; VII/7-8; VII/69 (11th Āh.); XI/108; XIII/52 (29th Āh.)	III/901; V/1891, 1892, 2161; VII/3214, 3342
— (Kheṭapāla)	VI/211	IV/1845
— (Saiddhāntika)	III/295; VIII/209; X/256	III/911; V/2409; VI/2982
Śiva-śaiva-śāsana/-śāstra	I/26, 27, 73, III/25, 26; IV/33; V/34, 150; VIII/93; X/287; XII/372, 397, 433, 434	II/26, 27, 73; III/641, 642, 1121; IV/1384, 1500; V/2293; VI/3013; VIII/3662, 3687, 3723, 3724
— (Pa/pā-rameśvara-darśana/-śāsana/-śāstra)	I/73; VI/2, 67	II/73; IV/1636, 1701
—(Parameśvarādvayavāda)	I/83	II/83
— (Pāśupata)	I/70; XI/52 (29th Āh.)	II/70
— (Pati-śāsana/-śāstra)	I/150; III/283; VIII/189	II/150; III/899; V/2389
— (Śivādvaita)	XII/433	VIII/3723
— (Śivaśāstropaniṣad)	XII/434	VIII/3724
— (Vrata)	I/70	II/70
Śivādvaita	See under Śivaśāsana	
Śivasiddhānta	XI/108	VII/3214
Smārta-darśana	XI/52 (29th Āh.)	VII/3342
Smṛti	VIII/207; IX/88, 255, 256, 257; XI/176	V/2407; VI/2528, 2695, 2696, 2697; VII/3282
Śrauta	VIII/189	V/2389
Śruti	See under Veda	

Śrutyantavādin	VIII/189	V/2389
Sugata	See under Bauddha	
Śūnyavāda	See under Bauddha	
Svābhāvyavādin	I/66	II/66
Sva-darśana	See under Asmaddarśana	
— mata	See under Asmaddarśana	
— śāstra	See under Asmaddarśana	
— siddhānta	See under Asmaddarśana	
Tantra	I/45, 46, 84, 129, 280; III/257; V/16, 234; IX/71, 139, 157;X/266; XI/167 XII/401,424	II/45, 46, 84, 129, 280; III/873; IV/1366, 1584; VI/2511, 2579, 2597, 2992; VII/3273; VIII/3691, 3714
Tantra-prakriyā	I/24,27, 31; IX/95; X/237; XI/59; XI/6 (29th Āh.)	II/24, 27, 31; VI/2535, 2963; VII/3165; 3296
Tāntrika	X/304	VI/3030
Tārkika	See under Nyāya	
Trayābhāvavādin	I/95	II/95
Trika/-darśana	I/35, 49; III/56, 194, 286; VIII/181, 182; X/315, 336; XI/25, 181; XII/389	II/35, 49; III/672, 810, 902; VI/3041, 3062; VII/3131, 3287; VIII/3679
— śāstra	VI/247; VIII/182	IV/1881; V/2382
Ūrdhva-śāsana/-śāstra/-tantra	I/46; V/32; VIII/211; 336;	II/46; IV/1382; V/2411; VI/3062
Ūrdhvaśāsanaga	X/307	VI/3033
Vaibhāṣika	See under Bauddha	
Vaidāntika	X/246	VI/2972

Vaidika	See under Veda	
Vaidikadarśana	See under Veda	
Vairiñca	III/25	III/641
Vaiśeṣika	See under Kāṇāda	
Vaiṣṇava	III/30, 31, 36, 38, 39, 40, 43, 276; VIII/171, 172, 175, 185, 189, 190, 193, 195, 207, 212; X/307; XI/169; XI/52 (29th Āh.)	III/646, 647, 652, 654, 655, 656, 659, 892; V/2371, 2372, 2375, 2385, 2389, 2390, 2393, 2395, 2407, 2422,; VI/3033; VII/3275, 3442
Vaiyākaraṇa	VI/208; VII/52 (11th Āh.)	IV/1842; V/2144
Vāma/-ācāra/-mārga/-srotas/-vaktra	I/38, 39, 46, 49; III/56; VIII/181, 182, 212; XI/68, 102 (29th Āh)	II/38, 39, 46, 49; III/672; V/2381, 2382, 2412; VII/3358, 3392
Veda	I/48, 49, III/16, 28, 29, 43, 56, 258. 265; IV/130. 201; V/31; VI/146; VIII/181, 190, 191; IX/250, 272, 279; X/53, 56; XII/261	II/48, 49; III,632, 644, 645, 659, 672, 874, 881, 1218, 1289; IV/1381, 1780; V/2381 2390, 2391; VI/2693, 2712, 2719, 2779, 2782; VII/3551
— vādin	VI/120	IV/1754
— vākya	III/276	III/892
— vidyā	XII/315	VII/3605
— (Śruti)	VIII/174, 207; IX/88	V/2374, 2407; VI/2528
— (Vaidika)	III/27, 278; VIII/207; XI/53; XII/371, 394	III/643, 894; V/2407, VII/3159; VIII/3661, 3684
— (Vaidika-darśana)	VIII/191	V/2354
Vedānta	III/28; XI/52 (29th Āh.)	III/644; VII/3342
Vijñāna-naya (-vādin)	See under Bauddha	

— vāda	See under Bauddha	
— vādin	See under Bauddha	
Vikalpāpekṣanirvikalpapı.-māṇyavādin	See under Bauddha	
Vinaya	XII/401	VIII/3691
Vrata	See under Śiva-śāsana	
Yāmala	XI/39	VII/3329
Yoga/-śāstra	I/70, 257; III/113; IV/65, 112; XI/162 (29th Āh.); XII/371,428	II/70, 257; 736, 1153, 1200; VII/3452; VIII/3661, 3718
— (Pātañjala)	I/70, V/148; VIII/207; XI/ 119	II/70; IV/1498; V/2407; VII/3224
— (Yogāṅga)	III/2I, 92, 93, 94, 95	III/637, 708, 709, 710, 711
Yogin	I/102; III/93, 94, 102, 113, 114, 118, 150, 228, 231, 302, 350, 352, 358, 359, 384, 406, 414, 418, 427, 436; IV/9, 45, 94, 112, 113, 156; IV/13 (7th Āh.), 29, 30, 33, 34, 44, 45, 46, 47, 51; V/4, 11, 148, 191; VI/22, 33, 118; VII/61, 145, 174; VIII/196, 197, 200, 202, 227, 234; XI/115, 116, 118, 119, 120	II/102; III/709, 710, 729, 720, 734, 766, 844, 847, 918, 966, 968, 974, 975. 1000, 1022, 1030 , 1034, 1043, 1052,; III/1097, 1133, 1182, 1200, 1201, 1244, 1305, 1321, 1322, 1325, 1326, 1336, 1337, 1338, 1339, 1343; IV/1354, 1361, 1498, 1541, 1656, 1667, 1752,; V/1945, 2029, 2058, 2396, 2397, 2400, 2402, 2427, 2534; VII/3221, 3222, 3224 3225, 3226
— (Ayogin)	XI/162 (29th Āh.)	VII/3379
— (Mahāyogin)	III/410	
Yoginīvaktra	XI/89 (29th Āh.)	VIII/3452

16. UNSPECIFIED CITATIONS/ REFERENCES IN JAYARATHA*

	Volume/Page (KSTS edition)	*Volume/Page* (MLBD edition)
अकस्मात्सर्वशास्त्रार्थं....अदृश्यत जनैः स्फुटम् ॥	VIII/137	V/2337
अकारः सर्ववर्णानामन्तर्यामितया स्थितः ॥	II/120	II/472
अकारश्च हकारश्च....मारुताम्बरयोरिव ॥	II/80	II/432
अकारश्च हकारश्च द्वावेतावेकतः स्थितौ ।	II/139, 193	II/491, 545
अकारस्य शिरो रौद्री....ज्येष्ठा चैवायुधं स्मृता ॥	II/80	II/432
अकुलस्यास्य देवस्य.... ।	II/146	II/498
अकुलात्पञ्चशक्त्यात्मा....स्पर्शाः प्रकीर्तिताः ॥	II/154	II/506
अकृतार्थो नरस्तावद्यावद्हंसं न विन्दति ।	III/147	III/763
अक्के चेन्मधु विन्देत किमर्थं पर्वतं व्रजेत् ।	VII/35 (11th Āh.); VIII/ 62, 124	V/2127, 2262, 2324
अङ्गुष्ठाग्रसमासक्ते....मृगीनाममहामुद्रा ।	IX/212	VI/2652
अङ्गुलीन्यासभेदेन....मानसी परिकीर्तिता ।	XII/308	VII/3598
अजवीथी दक्षिणं तु....कथितोऽनुक्रमेण तु ।	V/83	IV/1433

* The list does not take into account those unidentified references in Jayaratha which have been traced or identified by the editor of the KSTS edition. It also excludes two other types of references—one, which are from the *Tantrāloka* and are cited with the note "Vakṣyati" or "Vakṣyamāṇanītyā" or some such similar expression and two, which are connected with certain previously quoted/named text and are covered by the remark 'Yaduktaṁ tatra' or 'Tatraiva'.

अज्ञो जन्तुरनीशो. . . .स्वर्गमेव वा ॥	VIII/166	V/2366
अत ऊर्ध्वं तथा तिर्यग्दातव्या विप्रुषः प्रिये ।	XI/20(29th Āh.)	VII/3310
अतएव. . . .कलात्मकः ।	I/4	II/4
अत एव स्पर्श एव वायुः. . . .भूतं कारणमाहुः ।	VI/230	IV/1864
अतिसौख्यसमावेश. . . .दृप्तामपि वरस्त्रियम् ॥	II/151	II/503
अतीन्द्रियं न यद्वस्तु. . . .प्रसिद्धः क्षुद्यथा च तृट् ॥	I/116	II/116
अतः कंचित्प्रमातारं. . . .कंचिदंशांशिकाक्रमात् ॥	I/303	II/303
अतः परं भवेन्माया. . . .ह्यमोक्षे मोक्षलिप्सया ।	III/42	III/658
अथ चेत्सविकल्पा तद्विकल्पाः शब्दयोनयः ।	VII/56 (11th Āh.)	V/2148
अथ पात्रविधिर्नास्ति. . . .कृत्वा पानं प्रसिद्ध्यति ॥	XI/43	VII/3149
अथ ब्रह्म परं शुद्धमादिवर्णत्वमागतम् ।	III/200	III/816
अथ वेदाश्रिता शैवं. . . .प्रायश्चित्तं परस्परम् ॥	VIII/190-91	V/2390-91
अथ हूहुककालाग्निरुद्रौ. . . .कटाहस्यान्तरे स्थिताः ॥	V/19	IV/1369
अथानादिर्मलः पुंसां पशुत्वं परिकीर्तितम् ।	VI/60	IV/1694
अथान्यत्संप्रवक्ष्यामि. . . .युञ्जतो यस्य सुव्रते ।	IX/66	VI/2506
अदाम्भिको गुरौ भक्तो. . . .मद्यमासपराङ्मुखः ॥	XI/64 (29th Āh.)	VII/3354
अदीक्षितानां पुरतो नोच्चरेच्छास्त्रपद्धतिम् ।	X/197	VI/2923
अदीक्षितानां पुरतो नोच्चरेच्छिवपद्धतिम् ।	I/82; III/77; IX/9; X/197	II/82; VI/2449; 2923
अदूतिको वरं यागो न तु दुर्दूतिदूषितः ।	XI/70 (29th Āh.)	VII/3360
अद्यास्मान्सतः. . . .दुःखेन तैः स्थीयते ॥	I/306	II/306

अधमा वश्यदा सिद्धिः. . . .सिद्धिरुत्तमा ॥	X/118	VI/2844
अधमस्तु जपः प्रोक्तः प्राणसंख्याविवर्जितः ।	IV/40 (7th Āh.)	III/1332
अधराधरतत्त्वेषु स्थिता. . . .भवेत्पूर्वहानितः ॥	VII/134	V/2018
अधर्मं धर्ममित या बुद्ध्यते तमसावृता ।	III/170	III/786
अधिकारार्थमाचार्ये परापरपदे. . . .समयिन्यैश्वरे तथा ।	IX/236	VI/2676
अधिकारं न चेत्कुर्याद्विद्येशः स्यात्तनुक्षये ।	X/203, 303	VI/2929, 3029
अधिष्ठाता च कर्त्ता च सर्वस्याहमवस्थितः ।	X/37-38	VI/2764
अधुना मण्डलं पीठं. . . .शतं यावदनुक्रमात् ॥	XII/228	VII/3517-18
अधुना श्रोतुमिच्छामि मन्त्रोद्धारस्य लक्षणम् ।	III/449	III/1065
अधो ब्रह्मबिलं देवि. . . .प्रक्रियाण्डैर्युतः प्रिये ।	V/260	IV/1610
अध्यवसायो बुद्धिः ।	I/76	II/76
अध्यर्धानि सहस्राणि द्वादशार्युर्हिरण्मये ।	V/58	IV/1408
. . . .अध्वा बन्धस्य कारणम् ।	I/71; X/79	II/71; VI/2805
अनधिगतविषयं प्रमाणमज्ञातार्थप्रकाशो वा ।	I/92; III/89	II/92; III/705
अनन्तशक्तिचन्द्रांशु. . . .पद्मषण्डसरः सदा ।	V/18	IV/1368
अनन्तो भैरवोच्छ्रायो. . . .अणुत्वं प्रविलीयते ॥	IX/119	VI/2559
अनपेक्षानुवृत्तेश्च. . . .मृदः कुण्डादिके यथा ॥	VI/31	IV/1665
अनयोः कथयेज्ज्ञानं. . . .स्वक्रियाकरणं प्रति ॥	X/305	VI/3031
अनाथलुप्तपिण्डानां. . . .दीक्षा मृतवती भवेत् ॥	X/218	VI/2944
अनादिमलसम्बन्धाद्. . . . ।	VIII/33	V/2233

अनाद्यनादि सम्बन्धो मलः. . . . ।	VIII/33	V/2233
अनाश्रितं तु व्यापारे निमित्तं हेतुरिष्यते ।	V/262	IV/1612
अनाश्रितः कर्मफलं कार्यं कर्म करोति यः ।	VI/89	IV/1723
अनाहतहतोत्तीर्णो. . . .रावो देव्या विजृम्भते ॥	II/76	II/428
अनुभावो विकल्पोत्थो. . . .ज्ञेयो नैव सर्वथा ॥	I/117	II/117
अनेन क्रमयोगेन. . . .दीक्षोक्तं फलमश्नुते ॥	X/204	VI/2930
अनेन लक्षयेद्योगी. . . .बहुधा संव्यवस्थितम् ॥	III/111	III/727
अन्तः कौलो बहिः शैवो लोकाचारे तु वैदिकः ।	III/27, 278	III/643, 894
. . . .अन्तर्भुवनानि विशोधयेत् ॥	V/18	IV/1368
अन्तर्मुखगतानां. . . .स्युरिच्छादिकाः क्रियाः ॥	VI/190	IV/1824
अन्तर्लक्ष्यो बहिर्दृष्टिः परमं पदमश्नुते ।	III/435	III/1051
अन्तःसारविबोधैक. . . .सप्तत्रिंशे परे विभौ ।	XII/378	VIII/3668
अन्तः संविदि. . . .विदधतामित्यत्र संदिह्महे ॥	III/104	III/720
. . . .अन्धात्तैमिरिको वरः ।	III/35	III/651
अन्येऽन्तःकरणं. . . .सिद्धौ करणं तु किम् ॥	VI/191	IV/1825
अन्योऽन्यमिथुनाः सर्वे सर्वे सर्वत्रगामिनः ॥	VI/188	IV/1822
अणवश्चिद्वचिद्रूपाः. . . . ।	VI/114	IV/1748
अणुं स्वरूपदृश्वानं. . . .तनुते ज्ञानकर्मणोः ।	IV/50	III/1138
अपरं मानमिदं स्यात्केवलशोधकमनुन्यासे ।	X/91	VI/2817
अपरः षोडशो यावत्कालः. . . .कृत्वा चैव त्यजेत्पुनः ।	I/127	II/127

अपरोक्षे भवत्तत्त्वे....न विन्दन्ति ते ॥	I/184; I/12 (2nd Āh.)	II/184, 322
अपरिच्युतस्वरूपैरपृथग्भूतापि....तद्ब्रह्मणः समाख्यातम् ॥	XI/67-68 (29th Āh.)	VII/3357-3358
अपानस्यापि संचारे....वायुरधस्ताद्रुपयाति हि ॥	IV/155	III/1243
अप्रत्यक्षोपलम्भस्य नार्थदृष्टिः प्रसिद्धयति ।	VII/74-75	V/1959
अबोधोऽपि बुद्ध्यमानो बोधात्मभूत ईश्वर एव ।	I/91	II/91
अभावान्नित्यपूजाया अवश्यं ह्येषु पूजयेत् ।	XI/58	VII/3164
....अभिलाषो मलोऽत्र तु ।	I/32 (2nd Āh.)	II/342
अमन्त्रका तावत्पूजा न स्यात् ।	III/211	III/827
अमूर्ता मूर्तिमाश्रित्य....उत्तमद्रव्यलिप्सया ॥	XI/19 (29th Āh.)	VII/3309
अश्वमेधसमायुक्तं मण्डलानां शतं मतम् ।	XII/228	VII/3518
अम्बिकाधस्ततस्तिस्रो....जयाद्या गुह्यशक्तयः ॥	III/200	III/816
अम्बुवाहा वहेद्वामा....दक्षस्था रक्तवाहा च.... ॥	III/148; XI/106(29th Āh.)	III/764; VII/3396
अयं रसो येन....जपादिचर्याविषवद्विभाति ॥	II/247	II/599
अयमेव भेदो भेदहेतुः....अध्यासः कारणभेदो वा ।	VII/78 (11th Āh.)	V/2170
अयष्ट्वा भैरवं....नरकं व्रजेत् ॥	XI/11 (29th Āh.)	VII/3301
अर्थातिशये पक्षे च सर्वसर्वज्ञता भवेत् ।	VII/36	V/1920
अललाटे द्वितीयं....प्राणकोशेषु पञ्चकम् ॥	IX/61	VI/2501
अव्यक्तं चतुरष्टाश्रयवृत्तभागोपलक्षितम् ।	V/38	IV/1388
अव्ययमकुलममेयं....काल्याः परं धाम ॥	III/185	III/801
....अशिवा भेदप्रथाप्रदा ।	VI/118	IV/1752

अशुद्धं नास्ति तत्किंचित्....अशुद्धं तेन जायते ॥	III/121	III/737
अष्टकसप्तकस्य तु....नामानीति तत्त ॥	XI/38 (29th Āh.)	VII/3328
अष्टौ सिद्धा....सुतेजसः ।	I/25	II/25
असूत सा कलातत्त्वं....तुट्यादिभिरवस्थितः ॥	I/75	II/75
अस्य प्राणव्याप्तिः....निर्दिशन्ति गुरवः ।	I/23	II/23
अस्मिंश्चतुर्दशे धाम्नि स्फुटीभूतत्रिशक्तिके ।	III/218	III/834
अहंप्रत्यवमर्शो यः....द्वयापेक्षी विनिश्चयः ॥	II/130	II/482
अहमेव परो हंसः.... ।	III/59	III/675
अहमेव सर्वत्र स्थितः ।	I/238	II/238
आगतस्य तु मन्त्रस्य....हरत्यर्धशरीरं ।	XI/20 (29th Āh.)	VII/3310
आगन्तु सहजं शाक्तं....त्रिवृत्त्रिगुणतन्तुना ॥	X/130	VI/2856
आचार्यः स्वजनानां....संतारयिष्यति ॥	I/253	II/253
आज्ञाविलङ्घनाद्देवि क्रव्यादत्वं शतं समाः ।	IX/22	VI/2462
आ तन्मयत्वसंसिद्धेरा चाभीष्टफलोदयात् ।	X/364	VI/3090
आत्मा चतुर्विधो ह्येषः ।	I/216	II/216
आत्मा ज्ञातव्यो मन्तव्यः ।	XII/394	VIII/3684
आत्मानं मणिमाश्रित्य....वेध इत्यभिसंज्ञितम् ॥	XI/148 (29th Āh.)	VII/3438
आत्मा श्रोतव्यो मन्तव्यो निदिध्यासितव्यः ।	III/32	III/648
आदिमध्यावसानानि चिन्त्यानि क्षणवत्पुनः ।	IV/18 (7th Āh.)	III/1310
आदिमान्त्यविहीनास्तु मन्त्राः स्युः शरदभ्रवत् ।	III/226	III/842

आदौ स्नानं प्रकुर्वीत सर्वकिल्विषनाशनम् ।	IX/40	VI/2480
आधानमिच्छासंयोग. . . .भावानां चापि संभवे ॥	IV/102	III/1190
आनन्दजननं पूजायोग्यं हृदयहारि यत् ।	XI/76 (29th Āh.)	VII/3366
आनन्दशक्तिविश्रान्तो योगी समरसो भवेत् ।	I/29 (2nd Āh.)	II/339
आनन्दस्यन्दि यद्गीतं. . . .सौषुम्नं रूपमुच्यते ॥	III/430	III/1046
आनन्देनैव सम्पन्ने ब्रह्मावस्थः स्वयं स्थितः ।	XI/36 (29th Āh.)	VII/3326
आनन्दो ब्रह्मणो रूपम्. . . .। I/256; III/150; XI/133;	XI/64 (29th Āh);	II/256; III/766; VII/3239,
	XI/91 (29th Āh.)	3354, 3381
आप्तं तमेव भगवन्तं . . . .मतिमानिति वर्णितं प्राक् ॥	III/258-59	III/874-875
आप्याश्वरुपुरोडाशाः. . . .होमस्त्वावाहिते शिवः ॥	IX/223	VI/2663
आ महाप्रलयस्थायि. . . .शरीरघटाद्यतः ॥	VI/6	IV/1640
आयुष्यं प्राङमुखो भुङक्ते. . . .ऋतं भुङक्ते पराङमुखः ॥	IX/108	VI/2548
आवाहिते मन्त्रगणे. . . .पश्चात्पुष्पधूपादिविस्तरः ॥	XI/39 (29th Āh.)	VII/3329
आवृत्याण्डं स्थिता ह्येते. . . .केसरैः परिवारितम् ॥	V/132	IV/1482
आश्यानं चिद्रसस्यौघं. . . .प्रत्यक्षं भैरवं वपुः ।	V/2	IV/1352
इच्छाज्ञानक्रियापूर्वा. . . . ।	XII/327	VII/3617
इच्छात्वं तस्य. . . .प्रतिपद्यते ।	I/17	II/17
इच्छाद्यन्तः प्रवेशेन तेऽन्तस्था इति कीर्तिताः ।	II/159	II/511
इच्छासंरम्भबोधाख्या. . . .त्वन्तर्मनोऽहंकारबुद्धयः ॥	VI/189	IV/1823
इच्छैव स्वोष्मणाक्रान्ता कलात्रयसमाश्रिता ।	II/163	II/515

इत्थं गुणवतः. . . .अधस्ताद्व्यापकं महत् ॥	I/245	II/245
इत्थं नानाविधैः रूपैः. . . .एक एव शिवः प्रभुः ॥	I/195	II/195
इत्थमत्यर्थं. . . .व्यवहारोऽनुभूयते ॥	I/280	II/280
इत्थं मध्ये विभिन्नं. . . .सम्प्रदायक्रमात्स्थितम् ॥	I/46	II/46
इत्थं यथोक्त. . . .प्रत्यक्षसिद्धा लोकस्य ॥	VI/232	IV/1866
इत्यन्तःकरणस्यैव. . . .विस्फूर्जितमिदं जगत् ॥	I/67	II/67
इत्यर्थवादा. . . .प्रमाणत्वममी भजन्ते ॥	III/261	III/877
इत्याशयेन मुद्रा मोचयते. . . .मुद्रयति तदेकरूपतया ॥	XII/305	VII/3595
इत्येतदुभयं विप्र. . . .निजगुः कर्तृकारकम् ॥	VI/143	IV/1777
इत्येवं देवदेवेशि आदियागस्त्वोदितः ।	XI/112 (29th Āh.)	VII/3402
इनस्त्वनन्त इत्युक्तः. . . .राहुः क्रूरग्रहो भवेत् ।	IV/62	III/1150
इन्द्रियत्वं मनोबुद्ध्योः. . . .परता परिकीर्तिता ।	VIII/121	V/2321
इयं सा खेचरी. . . .भेदस्तैस्तैरवस्थितम् ॥	XII/306	VII/3596
इष्टेन शिवलिङ्गेन विश्वं समर्पितं भवेत् ।	III/286	III/902
ईशकोणादितः क्रमात्. . . .पूर्वदक्षिणवारुण्यः ॥	XI/51 (29th Āh.)	VII/3341
ईशतत्पुरुषाजातैः. . . .दशानामभवत्स्थितिः ।	I/37	II/37
ईश्वरेच्छावशक्षुब्धभोगलोलिका. . . . ।	VI/112	IV/1746
ईश्वरेच्छावशादस्य. . . .मायामाविश्यशक्तिभिः ॥	VI/56	IV/1690
उत्क्षेपणावक्षेपण. . . .पञ्चैव कर्माणि ।	VI/208	IV/1842
उत्तमं तु सदा पानं मासादूर्ध्वं पशुर्भवेत् ॥	XI/11 (29th Āh.)	VII/3301

उदगयने शुभवारे स्थिरलग्ने स्थापनाधिवासः स्यात् ॥	XI/55 (29th Āh.)	VII/3345
उदये सङ्गमे शान्तौ विलक्षो जप उच्यते ।	XI/104 (29th Āh.)	VII/3394
उन्मनातः परं तत्त्वमनाख्यं यत्प्रकाशते ।	IX/158	VI/2598
उन्मना तु ततोऽतीता तदतीतं निरामयम् ।	I/128	II/128
उन्मना तु परो भावः. . . .कारणा भुवनानि च ।	I/101	II/101
. . . .उन्मन्यन्ते परः शिवः ।	V/259; X/277	IV/1609; VI/3003
उपादायापि ये हेयास्तानुपायान्प्रचक्षते ।	III/46	III/662
उपाध्यायाद्दशाचार्य. . . .शतं पिता ।	I/31	II/31
उपायभेदे तद्भाति यदि बुद्धिभिदा कुतः ।	VI/235	IV/1869
उपायैर्न शिवो भाति. . . .संविन्मया स्थिताः ॥	I/3 (2nd Āh.)	II/313
उपायो नापरः. . . .स सुखी भवेत् ॥	I/29 (2nd Āh.)	II/339
उभयोत्थेन वीर्येण मन्त्रविद्या यजेत्तथा ।	XI/93 (29th Āh.)	VII/3383
उभयोर्भावयोर्ज्ञाने. . . .विकसत्यति भावना ॥	I/127	II/127
उमा दुर्गा भद्रकाली. . . .वागीशी दशमी स्मृता ।	I/154	II/154
उष्णीशमुकुटाद्यांश्च. . . .कर्तव्येत्यधिकारः शिवाज्ञया ।	X/271	VI/2997
ऊनाधिकं यद्विपरीतचेष्टं. . . .पुनरागमनाय ॥	XI/71	VII/3177
ऊर्ध्वं तु भवति रुद्रो. . . .ब्रह्माद्यं सचराचरम् ॥	V/41	IV/1391
ऊर्ध्वं नाभेर्यानि. . . .देहाच्चैव मलाश्च्युताः ॥	III/250	III/866
ऊर्ध्वबाहुर्महाकायो. . . .धारयित्वा जगत्स्थितः ॥	V/22	IV/1372
ऊर्ध्वे तु संस्थिता. . . .बैन्दवी परमा कला ।	I/10	II/10

ऊर्ध्वं बिन्दू रविः....सिद्धसेव्यो लयात्मकः ॥	II/169	II/521
ऊर्ध्वे स्थिता....पूर्णामृतानन्दरसेन देवी ।	I/10	II/10
ऊहोऽन्तरङ्गं योगस्य....मुक्तेर्भूयसोपकरोति हि ॥	III/15	III/631
ऋक्षपक्षितरक्ष्वादीन् स्थावराण्यपि मोचयेत् ।	X/208	VI/2934
ऋतुमुनिसंख्यं रूपं....जगत्तारिणी जननी ॥	III/201	III/817
एकान्ते विजने रम्ये.... ।	IX/57	VI/2497
एकाराकृति यद्दिव्यं....बोधरत्नकरण्डकम् ॥	II/104	II/456
एकैकं पञ्चवक्त्रं....ततो भेदेष्वसंख्यता ॥	I/44	II/44
एकैकस्यापि तत्त्वस्य षट्त्रिंशत्तत्त्वरूपता ।	II/56	II/408
एकैकापि च चिद्वृत्तिः....पुर्यष्टकदेवताः ॥	III/341	III/957
एकं दशगुणं पूर्वं....स्थानानि गणितस्य तु ।	IV/144	III/1232
एकं सृष्टिमयं बीजमेका....पूज्यः कुलागमे ॥	XII/333	VII/3623
एकं स्वरूपरूपं....जयति ते रूपम् ॥	III/197	III/813
एकं स्वरूपरूपं हि....पूजनीयतया स्थिताः ।	III/128, 199	III/744, 815
एक एव स आकारः....तद्वैचित्र्यं सर्वमश्नुते ॥	VI/27	IV/1661
एक एवास्य धर्मोऽसौ सर्वाक्षेपेण वर्तते ।	I/113	II/113
एकजन्मा द्विजन्मा वा सप्तजन्मा समुद्भवेत् ।	X/25	VI/2751
एकमात्रो भवेद्ह्रस्वो....व्यञ्जनं त्वर्धमात्रिकम् ॥	XII/348	VII/3638
एकमेवाद्वितीयं ब्रह्म ।	III/31	III/647
एकमेवेदं संविद्रूपं....विवर्तं पश्यामः ॥	I/69	II/69

ऊर्ध्वे बिन्दू रविः. . . .सिद्धसेव्यो लयात्मकः ॥	II/169	II/521
ऊर्ध्वे स्थिता. . . .पूर्णामृतानन्दरसेन देवी ।	I/10	II/10
ऊहोऽन्तरङ्गं योगस्य. . . .मुक्तेर्भूयसोपकरोति हि ॥	III/15	III/631
ऋक्षपक्षितरक्षावीन् स्थावराण्यपि मोचयेत् ।	X/208	VI/2934
ऋतुमुनिसंख्यं रूपं. . . .जगत्तारिणी जननी ॥	III/201	III/817
एकान्ते विजने रम्ये. . . . ।	IX/57	VI/2497
एकाराकृति यद्दिव्यं. . . .बोधरत्नकरण्डकम् ॥	II/104	II/456
एकैकं पञ्चवक्त्रं. . . .ततो भेदेष्वसंख्यता ॥	I/44	II/44
एकैकस्यापि तत्त्वस्य षट्त्रिंशत्तत्त्वरूपता ।	II/56	II/408
एकैकापि च चिद्वृत्तिः. . . .पुर्यष्टकदेवताः ॥	III/341	III/957
एकं दशगुणं पूर्वं. . . .स्थानानि गणितस्य तु ।	IV/144	III/1232
एकं सृष्टिमयं बीजमेका. . . .पूज्यः कुलागमे ॥	XII/333	VII/3623
एकं स्वरूपरूपं. . . .जयति ते रूपम् ॥	III/197	III/813
एकं स्वरूपरूपं हि. . . .पूजनीयतया स्थिताः ।	III/128, 199	III/744, 815
एक एव स आकारः. . . .तद्वैचित्र्यं सर्वमश्नुते ॥	VI/27	IV/1661
एक एवास्य धर्मोऽसौ सर्वाक्षेपेण वर्तते ।	I/113	II/113
एकजन्मा द्विजन्मा वा सप्तजन्मा समुद्भवेत् ।	X/25	VI/2751
एकमात्रो भवेद्ध्रस्वो. . . .व्यञ्जनं त्वर्धमात्रिकम् ॥	XII/348	VII/3638
एकमेवाद्वितीयं ब्रह्म ।	III/31	III/647
एकमेवेदं संविद्रूपं. . . .विवर्तं पश्यामः ॥	I/69	II/69

एकमेवेदं संविद्रूपं....यथेष्टं संज्ञाः क्रियन्ताम् ।	II/109	II/461
एकस्यार्थस्वभावस्य....प्रमाणैः परीक्ष्यते ॥	III/90	III/706
एकवृक्षः शिवः प्रोक्तः.... ।	IX/54	VI/2494
....एकाकी न रमाम्यहम् ।	I/131	II/131
....एकान्ते जपमारभेत् ।	XI/61 (29th Āh.)	VII/3351
एतदभावे मोक्षमब्रवीत् ।	I/56, 57	II/56, 57
एतदेवान्यथाभूतं दुःस्वप्न....गर्तादिपतनादिकम् ॥	IX/243	VI/2683
एतद्देवि परं गुह्यं....कर्त्तव्यं चुम्बकादिभिः ॥	XI/72	VII/3178
एता मुद्रा महादेवि....तथा चैव विसर्जने ॥	IX/127	VI/2567
एतेषां चलनान्मन्त्री....मन्दतीव्रादिकं बुधः ॥	XI/128 (29th Āh.)	VII/3418
एतेषां तु अधस्ताद्वै....ब्रह्माण्डोदरवर्तिनः ॥	V/19	IV/1369
एवं कालः प्रसर्तव्यस्तच्च तत्त्वमनिन्दितम् ।	IV/37	III/1125
एवं चक्रोदयं ज्ञात्वा....सा तु संकर्षिणी स्मृता ॥	XI/49 (29th Āh.)	VII/3339
एवं च पुद्गलस्यान्तर्मलः....तुषवत् कञ्चुकानि स्युः ।	VI/170	IV/1804
एवं ते भाषितं लिङ्गं त्रिषु लोकेषु पूजितम् ।	V/41	IV/1391
एवं पञ्चफणा देवी निर्गताधरमण्डलात् ।	XI/153 (29th Āh.)	VII/3443
एवं भूतमिदं वस्तु....कुर्वत्यत्र क्रियोच्यते ॥	I/18	II/18
एवं मध्ये सदा पूजां शूलपद्मस्य कारयेत् ।	IX/165	VI/2605
एवंविधं प्रधानं....व्यक्तिमायाति तत्क्षणात् ॥	VI/180	IV/1814
एवं व्याप्तिं....साक्षाच्छिवः परमकारणम् ॥	I/252	II/252

एवमस्य त्रिहस्तस्य. . . . ।	X/380	VI/3106
एवमेतदिदं. . . .ज्ञानशक्तिर्निगद्यते ।	I/19	II/19
एवमेषां स्वरूपांशस्पर्शे. . . .भिन्नसंसारस्थितिवर्तनम् ॥	III/466	III/1082
एवमेषा द्विरूपापि . . . . चिन्तामणिरिवेश्वरी	I/109	II/109
एष ते कौलिको यागः. . . .नानृतं प्रवदाम्यहम् ॥	XI/113-14 (29th Āh.)	VII/3403-3404
ऐन्द्रजालिकवृत्तान्ते न रज्येत कदाचन ।	VIII/230	V/2430
ऐन्द्राग्नमेकादशकपालं निर्वपेत् ।	I/168	II/168
कथितं गोपितं तेभ्यः. . . .अन्यथा न कदाचन ॥	III/73	III/689
कदम्बगोलकाकारः स्फुरत्तारकसन्निभः ।	I/100	II/100
कदम्बो मन्दरे ज्ञेयो. . . .पितृसंज्ञं क्रमात्स्थितम् ।	V/48	IV/1398
. . . .कन्दे षड्सलम्पटाः ।	XII/320	VII/3610
कन्याख्ये प्रत्कृतं कर्म. . . .तद्बीजं फलभोगदम् ॥	V/67	IV/1417
करकार्यविलाप. . . .मुद्रा चतुर्विधा ज्ञेया ॥	XII/308	VII/3598
करणमरीचिचक्रमुदयं. . . .केवलतया विलसत्यमला ॥	II/165	II/517
करणेन येन भोग्यं. . . .तत् परं करणं ।	VI/142	IV/1776
कर्तव्या सर्वतो दूतिर्दूतिहीनो न सिद्धिभाक् ।	XI/63 (29th Āh.)	VII/3353
कर्तृशक्तिं व्यनक्त्यस्य. . . .भोगेऽणुः कर्तृकारकम् ॥	VI/143	IV/1777
कर्म तल्लोकरूढं हि. . . .तिरोधत्ते भोक्तृरूपं ।	VIII/164	V/2364
कर्मेन्द्रियाणां पतयो. . . .मित्रश्च ।	V/155	IV/1505
कलविङ्कं प्लवं हंसं चक्राह्वं ग्रामकुक्कुटम् ।	IX/88	VI/2528

कलशं नेत्रबन्धं च....मध्ये पूज्या कृशोदरी ।	XI/53 (29th Āh.)	VII/3343
कलातत्त्वं पवित्राणु....बध्नीयाच्छिवतेजसा ।	III/288	III/904
कलाशुद्ध्यवसाने....शब्दस्पर्शौं त्यजेदस्मिन् ।	X/313	VI/3039
कला सप्तदशी यासावमृताकाररूपिणी ।	I/5	II/5
कवलीकृतनिःशेषतत्त्वग्रामस्वरूपकम् ।	I/124	II/124
कां कां सिद्धिं न वितरेत्किं वा न्यूनं न पूरयेत् ।	IX/70	VI/2510
काञ्चिकोसलकर्णाटाः....राष्ट्रियान्परिवर्जयेत् ।	X/267	VI/2993
काणो विद्वेषजननः खल्वाटश्चार्थनाशनः ।	X/267	VI/2993
कादिभिश्च स्मृता योनिः.... ।	II/177	II/529
कामशोकभय....पुरतोऽवस्थितानिव ॥	I/77; VII/170; X/115	II/77; V/2054; VI/2841
कारणमापूरकं च तस्यैव ।	V/214	IV/1564
कार्यं चेदुपलभ्येत किं कारणपरीक्षया ।	VIII/67	V/2267
कार्यहेतु सहोत्थत्वात्त्रैधं साक्षादथान्यथा ॥	XI/72 (29th Āh.)	VII/3362
कार्ये विशेषमाधित्सुः....विचित्राः कर्मसंगताः ॥	VIII/80	V/2280
कालं सर्वगतं चैव....नववर्णा कुलेश्वरी ।	XII/202	VII/3492
कालस्य कालि देहं....तद्रूपं कुर्वती जयसि ॥	III/198	III/814
कालाग्निरुद्रात्प्रसृतं....युक्त्यात्मचिदर्करूपम् ॥	II/79	II/431
किंतु कारणवक्त्राब्ज....स्वस्थो निर्वात्यसंशयः ॥	VI/144	IV/1778
किंतु गुर्वाज्ञया गच्छेत्तं....कोटिजापाद् भवेदपि ॥	X/260	VI/2986
किं पूज्यं पूजकः....ब्रूहि त्रिलोचन ॥	XI/78 (29th Āh.)	VII/3368

कुमार्याख्यस्य निकटे मध्यस्था....वराहश्चैव षष्ठः स्यात् ॥	V/65	IV/1415
कुम्भमण्डलवह्निस्थः....अध्वसन्धिः प्रकीर्तितः ॥	VII/94 (12th Āh.)	V/2186
कुलं पदमनामाख्यं.... ।	I/9	II/9
कुलं शरीरमित्युक्तं.... ।	XI/4 (29th Āh.)	VII/3294
कुलं स परमानन्दः.... ।	XI/4 (29th Āh.)	VII/3294
कुलं हि परमा शक्तिः.... ।	XI/3 (29th Āh.)	VII/3293
....कुलमुत्पत्तिगोचरः ।	I/12; III/64	II/12; III/680
कुलाचारसमायुक्तो....प्रायश्चित्तं तदा चरेत् ॥	XI/11 (29th Āh.)	VII/3301
कुलात्मस्वरूपं तु.... ।	XI/4 (29th Āh.)	VII/3294
कुलाम्नायेषु ये सक्ता....तैस्तु सह वर्तनम् ॥	XI/66 (29th Āh.)	VII/3356
कूष्माण्डहाटकाद्यास्तु क्रीडन्ति महदाह्वये ।	V/113	IV/1463
कृच्छ्रचान्द्रायणेनैव....पवित्रारोहणे कृते ।	XI/72	VII/3178
कृष्णविषाणया कण्डूयतीति....हृदयस्याग्रेऽवद्यतीति च ॥	IX/87	VI/2527
कृष्णायां मार्गशीर्षस्य....द्वादशं पर्व कीर्तितम् ।	XI/17-18	VII/3123-3124
क्लृप्तकल्प्यविरोधे च क्लृप्तः क्लृप्तपरिग्रहः ।	VI/206	IV/1840
क्लर्पिर्मतिः स्यतिश्चैव....तेनान्तःकरणं त्रिधा ॥	VI/192	IV/1826
केन्द्रायाष्टधनेषु....ब्राह्मणः ।	XI/46	VII/3152
कोटिद्वयं त्रिपञ्चाशल्लक्षाणि....सप्तद्वीपाः ससागराः ॥	V/80	IV/1430
कौलिकी सा परा शक्तिरवियुक्तो यया प्रभुः ॥	II/139	II/491
क्रमकुलचतुष्टयाश्रय....चक्रे सवंशनिर्वंशान् ॥	III/195	III/811

क्रमेण सर्वभोगाप्त. . . . मोक्षैकपद्धतिः ।	VIII/131	V/2331
क्रियादिभेदभेदेन. . . . तत्कार्यं नान्यतन्त्रतः ॥	III/279; V/16; X/266	III/895; IV/1366; VI/29 2
क्रियाधिकाः शक्तयस्ताः संविद्रूपाधिका नहि ।	VI/67	IV/1701
क्रिया कुण्डलिनी कुण्डं. . . . ।	IX/195	VI/2635
क्रीडन्ति विविधैर्भावैर्देव्यः पिण्डान्तरस्थिताः ।	XI/122 (29th Āh.)	VII/3412
क्रीडाकर्माण्यथोक्तानि. . . पुराणि नगनन्दिनि ॥	VIII/114	V/2314
क्रूरकर्माणि तत्रैव. . . . न च सिद्ध्यन्ति सुव्रते ॥	IV/67	III/1155
क्रोधो वह्निपुटान्तस्थः. . . . श्रोवकर्षणे क्षुरिका मता ॥	X/18	VI/2744
क्षुधाद्यनुभवो यत्र विकल्पः. . . . विभुरप्येकधर्मतः ॥	I/119	II/119
क्षुभिताच्छब्दतन्मात्रात्. . . . भूमिःसर्वदैव विभज्यते ॥	VI/231	IV/1865
क्षेत्रेऽष्टधा विभक्ते मध्ये. . . . कुलक्रमे मण्डलं सचतुरस्रम ।	XI /38 (29th Āh.)	VII/3328
क्षेत्रोपक्षेत्रसंदोहाद्याश्रयान्निर्मलो भवेत् ॥	III/291	III/907
खण्डैरेकोनविंशैस्तु. . . . यावत्सिद्धयोगीश्वरीमतम् ॥	XII/385	VIII/3675
खमनन्तं तु जन्माख्ये. . . . मध्यलक्ष्यं तृतीयकम् ।	X/189	VI/2915
खमनन्तं तु मायाख्यं. . . . ।	XII/331	VII/3621
खमात्मा केवलं विद्यात्. . . . खमभूत्तत्त्वलक्षणम् ।	III/405	III/1021
खेचर्याः परिवारस्तु अष्टौ. . . . तदशेषं व्यवस्थितम् ।	XII/328	VII/3618
गता सा परमाकाशं परं निर्वाणमण्डलम् ॥	XI/153 (29th Āh.)	VII/3443
गन्धाद्यपलब्धिक्रिया. . . . छिदिक्रियावत् ।	VI/207	IV/1841
गणेशं पूजयित्वा. . . . पूजयेद्गुरुपद्धतिम् ॥	XI/23 (29th Āh.)	VII/3313
गणेशं वटुकं सिद्धान् गुरुपङ्क्तिं तथैव च ।	XI/24 (29th Āh.)	VII/3314

गणेशाधस्ततः सर्वं. . . .वर्गं तत्रैव परिपूजयेत् ॥	XI/24 (29th Āh.)	VII/3314
गणेशो विघ्नहर्तासौ देवीपुत्रः. . . . ।	I/23	II/23
गरीयान्कर्मिणो योगी स च ज्ञानवतः शिशुः ।	IX/13	VI/2453
गुणतत्त्वोर्ध्वभोग्यस्य. . . .नैव युक्तमसंक्षयात् ॥	VI/145	IV/1779
गुरुं संपूजयेच्छिष्यो यथाविभवविस्तरैः ।	X/271	VI/2997
गुरुणैव यदा काले. . . .यत्त्वं तिष्ठति केवलम् ॥	I/82	II/82
गुरुदेवाग्निशास्त्रस्य. . . .ह्यमोक्षे मोक्षलिप्सया ॥	III/18	III/634
गुरुभक्तस्य दान्तस्य. . . .दीक्षाकर्म विधीयते ॥	X/217	VI/2943
गुरुभ्योऽपि. . . .चुखुलाभिधम् ।	I/31	II/31
गुरोरप्यवलिप्तस्य. . . .परित्यागो विधीयते ॥	X/297	VI/3023
गुरोरवज्ञया मृत्युर्दारिद्र्यं. . . .सिद्धोऽपि नरकं व्रजेत् ।	X/259	VI/2985
गुर्वन्तररते मूढे. . . .सम्पर्कं नैव कारयेत् ॥	VIII/208	V/2408
गुरुशास्त्रानपेक्षं. . . .तत्त्वनिष्ठो महामुनिः ॥	III/45	III/661
गुरुशिष्यपदे स्थित्वा. . . .तत्त्वं समवतारयत् ॥	I/268	II/268
गृहस्थानां जलेनैव नैष्ठिकानां तु भस्मना ।	X/159	VI/2885
गृहे गृहोद्भवैर्द्रव्यैः. . . .शवलं न समाचरेत् ॥	X/375	VI/3101
गोघ्नश्चैव कृतघ्नश्च. . . .च्यन्ते सर्वपातकैः ॥	X/196	VI/2922
गोपनात्सिद्धिमायाति. . . . ।	X/339	VI/3065
गौडी माध्वी तथा पैष्टी ऊर्ध्वं आनन्दभैरवः ।	XI/10 (29th Āh.)	VII/3300
ग्राह्यग्राहकभावो हि सामान्यः सर्वदेहिनाम् ।	III/240	III/856
घटो मदात्मना. . . .घटात्मना ।	I/15 (2nd Āh.)	II/325

घृतेनाभ्यज्य गात्राणि....भ्रातुर्भार्यां यवीयसः ॥	XI/73 (29th Āh.)	VII/3363
घ्राणादिश्रोत्रपर्यन्ता....बुद्धीन्द्रियेषु ते ॥	V/156	IV/1506
चक्रद्वयेऽन्तः....परा स्थितिः ।	I/9	II/9
चक्राधाराटव्यां भ्रमन्त्यसत्यां परिच्युतविवेकाः ।	III/357	III/973
चतुरश्रमघो ब्रह्मा.... ।	V/40	IV/1390
चतुरस्रस्त्वयं धर्मः....शान्तितत्परः ॥	XI/10 (29th Āh.)	VII/3300
चतुर्दशविधं ....संसारमण्डलम् ।	I/63	II/63
चतुर्विंशतिदीपांश्च....रक्तवर्त्युपरिस्थिताः ॥	XI/51 (29th Āh.)	VII/3341
चतुर्वेदार्थविदुषां....कोटिर्भवति भोजिता ॥	XI/33	VII/3139
चन्द्ररूपेण तपति क्रियाशक्तिः शिवस्य तु ॥	II/125	II/477
चरुकः सम्प्रदायश्च विज्ञानं....योगिनीनां मुखे स्थितम् ॥	XI/19 (29th Āh.)	VII/3309
चितिः प्रत्यवमर्शात्मा....प्रोक्ता हृदयं परमेष्ठिनः ॥	III/212	III/828
चित्तभेदान्मनुष्याणां....न सर्वत्र गुरुर्भवेत् ॥	III/55	III/671
चित्तमात्रमिदं....चित्तमात्रव्यवस्थितिः ।	I/66	II/66
चित्रस्वभावकाः प्रोक्ता....पटे रूपं तु वेष्टिते ॥	VI/234	IV/1868
चिदात्मैव हि देवः....अर्थजातं प्रकाशयेत् ॥	II/96	II/448
चिदानन्देषणाज्ञान....तत्त्ववर्णेषु पञ्चधा ॥	VI/49	IV/1683
चैतन्यखचितात्कायान्नात्मान्योऽस्तीति मन्वते ।	IV/14	III/1102
चोदनेति क्रियायाः प्रवर्तकं वचनम् ।	I/168; III/250	II/168; III/866
छायात्मा स पराङ्मुख आदर्शादौ च संमुखो ज्ञेयः ।	XI/161 (29th Āh.)	VII/3451
जटाभस्मादिचिह्नं....कुर्यात्कर्मणा मनसा गिरा ।	III/288	III/904

जटी मुण्डी शिखी. . . .मम द्रोही महेश्वरि ॥	III/287	III/903
जडस्य तु न सा शक्तिः. . . .कार्यकारणता ततः ॥	VI/24	IV/1658
जन्माख्ये नाडिचक्रं तु. . . . ।	XII/324	VII/3614
जन्माभिजनिका शक्तिः. . . .क्वचिज्जातो न दृश्यते ॥	VI/112	IV/1746
जपेत्तु प्राणसाम्येन. . . .हास्यमाप्नोति सुन्दरि ॥	IV/30 (7th Āh.)	III/1322
जपेत्तु प्राणसाम्येन ततः सिद्ध्यरहो भवेत् ।	XI/60 (29th Āh.)	VII/3350
जयन्ति जगदानन्द. . . .ज्ञानचन्द्रमरीचयः ॥	I/20	II/20
जलदर्पणवत्तेन सर्वं व्याप्तं चराचरम् ।	II/27	II/379
जलस्नानेऽपि चास्त्रेण मृदं सप्ताभिमन्त्रिताम् ।	IX/30	VI/2470
जातिशङ्का द्रव्यशङ्का. . . . ।	IX/257	VI/2697
जीवत्यस्मिन्फलान्तं त्वं तिष्ठेर्जीवावधीति वा ।	X/364	VI/3090
जुहोति जपति प्रेद्धे सर्वत्रैवात्र चण्डिका ।	III/71	III/687
ज्वालाकुलं ततो ध्यात्वा. . .मन्त्रवेध उदाहृतः ।	XI/150 (29th Āh.)	VII/3440
ज्ञातज्ञेया विप्राः. . . .ध्यायिनो यान्ति ॥	V/208	IV/1558
ज्ञानं च त्रिविधं प्रोक्तं. . . .ज्ञानी प्रोक्तश्चतुर्विधः ॥	VIII/196	V/2396
ज्ञानं न जायते किञ्चिदुपष्टम्भनवर्जितम् ।	VII/49 (11th Āh.)	V/2141
ज्ञानं मुञ्चति तावतः. . . . ।	I/69	II/69
ज्ञानं विना न कर्तृत्वं. . . .सजातमविद्यारूपमप्रथम् ॥	VI/150	IV/1784
ज्ञानमेव विमोक्षाय. . . . ।	I/197	II/197
ज्ञानशक्तिः परस्यैषा तपत्यादित्यविग्रहा ।	II/125	II/477
. . . .ज्ञानी त्वात्मैव मे मतः ।	I/197	II/197

ज्ञेयरूपमिदं पंचविंशत्यन्तं यतः स्फुटम् ।	II/178	II/530
तच्च साक्षादुपायेन. . . . ।	I/201	II/201
तच्छत्रं कुक्कुटाण्डं च. . . . ।	V/38	IV/1388
तत ऊर्ध्वं सूर्यसंज्ञं. . . .कल्पे कल्पे ह्यसंख्याताः ।	V/154-55	IV/1504-1505
. . . .ततः पूर्णां विनिक्षिपेत्. . . .सत्यं सत्यं न संशयः ॥	X/235	VI/2961
ततः सर्गो बुद्बुदत्वेनाभिव्यज्यते ।	III/32	III/648
. . . .ततः पुंसां मलः स्मृतः ।	VI/61	IV/1695
ततोऽपि संहृताशेषभाव. . . .प्रापयाभेदभूमिकाम् ॥	I/46	II/46
ततोऽस्वरोऽर्क. . . .प्रमाणार्थप्रमातृदः ॥	II/79	II/431
ततोऽस्य मस्तके चक्रं. . . .सद्यः प्रत्ययकारकः ।	XI/126 (29th Āh.)	VII/3416
ततोऽस्य याजयेच्छक्तिं सोऽहमित्यपराजिताम् ।	IX/119	VI/2559
ततो दूतीं क्षोभयित्वा. . . .प्राशयेच्च परस्परम् ॥	XI/93 (29th Āh.)	VII/3383
ततो वीराष्टकं पश्चाच्छक्त्युक्तविधिना यजेत् ॥	XI/38 (29th Āh.)	VII/3328
ततो हूहुकरुद्रस्य. . . .पुरं वीरगणाकुलम् ॥	V/18	IV/1368
. . . .तत्क्षणाद्वा शिवं व्रजेत् ।	VIII/141	V/2341
तत्तद्रूपतया ज्ञानं . . . . प्राप्तमेतस्मादवसीयते ॥	II/66	II/478
तत्त्वं त्रिविधमाख्यातं. . . .देवदेव विविच्यते ॥	VIII/109	V/2309
तत्त्वज्ञस्य तृणं शास्त्रं . . . . ।	I/4 (2nd Āh.)	II/314
तत्त्वैः षट्त्रिंशतार्धेन. . . .परापरविभूतये ॥	VII/34 (11th Āh.)	V/2126
तत्पीठं शाकिनीचक्रे. . . .लीनमद्वैतं परमं शिवं ॥	XI/106 (29th Āh.)	VII/3396
तत्र च पञ्च अवस्था जाग्रदाद्याः. . . .न्यासे पूर्णत्वात् भैरवीभावः ।	IX/129	VI/2569

तत्र नानुपलब्धेऽर्थे. . . .तदङ्गं तेन संशयः ॥	I/258	II/258
तत्र मध्ये महद्द्वीपं. . . .स्मरणात्पापनाशनं ।	V/68	IV/1418
तत्र बृहस्पतिः श्रीमांस्तस्मिन्व्याख्यामथारभे ।	XII/384	VIII/3674
तत्र शुक्लं भास्वरं च रूपमुष्ण एव स्पर्शः ।	VI/237	IV/1871
तत्र स्वरूपे ग्राह्यत्वं. . . .शक्तिः सकलसंमता ॥	VII/196	V/2080
तत्राकाशस्य गुणाः. . . .पृथक्त्वसंयोगविभागाः ।	VI/229	IV/1863
तत्रादौ यागसदनं शुभक्षेत्रे मनोरमम् ।	IX/57	VI/2497
तत्रापि शक्त्या सहितः. . . .सर्वशक्त्यविभागवत् ।	I/7-8	II/7-8
तत्रैव धरणीनाम्नि. . . .सकलाणुसमाश्रया ॥	VII/123-24	V/2007-2008
तच्छरीरान्ते तज्ज्ञानं व्यज्यते स्फुटम् ।	I/88	II/88
. . . .तत्संपर्की तु पञ्चमः ।	VIII/186	V/2386
तत्सम्बन्धात्ततः कश्चित्तत्क्षणादपवृज्यते ।	I/81	II/81
तत्सा केवलमिच्छामात्ररूपा स्रष्टव्यस्य विप्रकृष्टा ।	II/163	II/515
तथाप्यस्य परं स्थानं हृत्पङ्कजसमुद्गकम् ।	IX/54	VI/2494
तदसिद्धं यदसिद्धेन साध्यते ।	I/32 (2nd Āh.)	II/342
तदागमवशात्साध्यं. . . .तत्त्वज्ञानस्य भावनात् ।	VIII/110-111	V/2310-2311
तदारभ्य च कर्माणि. . . .सिद्ध्यन्ते नात्र संशयः ॥	IV/67	III/1155
. . . .तदूर्ध्वं शक्तिकुण्डली ।	VII/23 (11th Āh.)	V/2115
. . . .तदूर्ध्वे शुद्धमध्वानं. . . .घोरनाशनः ॥	IV/147	III/1235
तदेव त्रितयं प्राहुर्भैरवस्य परं महः ।	XII/347	VII/3637
तदेव परमं ज्ञानं भावनामयमिष्यते ।	III/14	III/630

तदेवमागतं मर्त्ये. . . .तस्माद्दाशरथिं गतम् ।	XII/385	VIII/3675
तद्वन्नासापयोभ्यां. . . .वाचकौ पद्मचक्रयोः ॥	XII/201	VII/3491
तन्वं जज्ञे. . . .तथैवाभेदभागिना ।	I/45	II/45
तन्मात्रेभ्यश्च भूतानि. . . . ।	I/218	II/218
तमनित्येषु भोगेषु योजयन्ति विनायकाः ।	I/53	II/53
तमाराध्य ततस्तुष्टाद्दीक्षतामासाद्य शांकरीम् ।	III/76	III/692
. . . .तर्को योगाङ्गमुत्तमम् ।	I/30	II/30
तस्मात्प्रवितताद्. . . .शैवं धाम नयत्यपि ॥	I/80	II/80
तस्मात्सत्यपि बाह्यार्थे. . . .नानेकेव प्रसज्येत ॥	IV/16 (7th Āh.)	III/1308
तस्मात्संपूर्णसंबोध. . . .स पर आगमः ॥	XII/365	VIII/365
तस्मादकृतविघातात्. . . .व्रजति च समतां परेशेन ॥	IX/214	VI/2654
तस्मादेको महादेवः. . . .बिम्बप्रतिबिम्बोदयात्मना ॥	II/13	II/365
तस्माद् गुरुक्रमायातं दिशन्नेति परं शिवम् ।	I/52	II/52
तस्माद्यत्संविदो नातिदूरे तच्छुद्धमाहरेत् ।	XI/91 (29th Āh.)	VII/3381
तस्य दीक्षां विनैव. . . .सर्वशास्त्रेषु परिनिष्ठितम् ॥	I/81	II/81
तस्य देवातिदेवस्य. . . .सर्वज्ञज्ञानशालिनी ॥	III/187, 387	III/803, 1003
तस्य मे. . . .नोपदेशदरिद्रता ।	I/29	II/29
तस्य शक्तय एताश्च. . . .तेनैता द्वादशोदिताः ॥	III/134	III/750
तस्यां. . . .दशायामैश्वरो भावः पशोरपि ।	I/239; III/324	II/239; III/940
तस्यान्तर्भासते भानुर्न बहिः सुरसुन्दरि ।	V/82	IV/1432
तस्यैव तु प्रसादेन भक्तिरुत्पद्यते नृणाम् ।	VIII/174; X/12	V/2374; VI/2738

तस्योर्ध्वं नरका घोरा एकविंशतिकोटयः ।	V/16	IV/1366
ता एताश्चतस्रः. . . .द्वादश भवन्ति ।	III/134	III/750
तादृङ्मेलककलिका. . . .ज्ञानभाजनं भक्तः ।	I/14	II/14
तार्किकं न गुरुं कुर्यात्. . . . ।	III/18	III/634
. . . .तार्किके वधबन्धनम् ।	III/19	III/635
तिथिच्छेदस्तथा वृद्धिः. . . .प्राणवृत्तिनिरोधतः ॥	IV/94	III/1182
. . . .तिथिं यत्नेन याजयेत् ।	XI/25	VII/3131
तिला लाजा यवाश्चैव. . . .मिश्रोऽयं विकिरः शुभः ।	IX/187	VI/2627
तिष्ठेत्संवत्सरं पूर्णं. . . .सा दिनैकेन योषिताम् ॥	XI/87 (29th Āh.)	VII/3377
तुटिपाते सर्वज्ञतादयः ।	VII/142	V/2026
तुल्ये गुणान्वितत्वे. . . .धन्या तार्किकता तव ।	VI/192	IV/1826
तृणात्पर्णाच्च पाषाणात्. . . .विभो क्व नु ते स्थितिः ॥	VII/89	V/1973
तेन निर्भरमात्मानं. . . .प्रीत्या च तर्पयेत् ॥	XI/77 (29th Āh.)	VII/3367
तेन स्वातन्त्र्यशक्त्यैव. . . .शक्त्यैवावियुक्तता ॥	I/27 (2nd Āh.)	II/337
तेनाजडस्य भागस्य. . . .वैचित्र्यं बहुधा स्थितम् ।	I/303	II/303
तेनास्म्याराधितो देवि पवित्रेण महात्मना ।	XI/49	VII/3155
तेषां ज्ञानी नित्ययुक्त. . . .स च मम प्रियः ॥	I/197	II/197
तेषामपि परो जीवः स एव परमेश्वरः ।	I/95	II/95
तेषु मध्ये शतं श्रेष्ठं. . . .राजराजेश्वरास्त्रीणि . . . .॥	V/26	IV/1376
तैजसानां मणीनां च. . . .शुद्धिरुक्ता मनीषिभिः ॥	III/244	III/860
त्रिकोणं भगमित्युक्तं. . . .तन्मध्ये चिञ्चिनीक्रमम् ॥	II/104	II/456

त्रिकोणमण्डलं पूज्यं. . . .लिङ्गं व पश्चिमामुखम् ॥	III/430	III/1046
त्रिकोणे देवताः सर्वा ब्रह्मविष्णुमहेश्वराः ।	III/431	III/1047
त्रिदलं भगपद्मं तु. . . . ।	XI/105 (29th Āh.)	VII/3395
त्रिनेत्रः स चतुर्वक्त्रो वह्निज्वालावलीधरः ।	V/22	IV/1372
त्रिपदार्थकारी सत्ता. . . . ।	VII/60	V/1944
त्रिप्रत्ययमिदं ज्ञानं. . . . ।	X/331	VI/3057
त्रिबद्धचित्कलायोगा. . . . ।	VI/168	IV/1802
त्रिषु स्थानगतो विन्दुमेकत्रैव विभावयेत् ।	II/118	II/470
त्रिष्वेव संस्थितो रुद्रः कालरूपी महेश्वरः ।	IV/146	III/1234
त्रीणि मूलानि सूत्राणि. . . .वदन्विघ्नैर्हि बाध्यते ॥	XI/174	VII/3280
त्रैगुण्यात्मा विवेकेन शक्ता. . . .अविविक्ता यतःस्वयम् ॥	VI/152	IV/1786
त्वच्छक्तिचक्रात्मकमेव. . . .भवतोऽस्ति किंचित् ॥	I/223	II/223
दक्षनामा तु यो रुद्रः. . . .मासस्याश्वयुजस्य च ॥	IV/106	III/1194
दक्षश्चण्डो हरिश्चण्डी. . . .रावणो दैवकण्टकः ॥	XII/385	VIII/3675
दधि होमात्परा पुष्टिः. . . . ।	I/161	II/161
दन्तकाष्ठं तथा देवि. . . .दापयेच्चुम्बकोत्तमः ।	XI/71	VII/3177
दन्तपवत्यां द्वितीयं. . . .सर्वसिद्धिप्रदायकम् ।	XII/201	VII/3491
दर्भाणां तालमानेन कृता. . . .वेणी बोधासिरुत्तमः ॥	IX/217	VI/2657
दश पञ्च च शोध्यानि भुवनान्यैश्वरे क्रमात् ।	V/237	IV/1587
दशानां तु परं देवि. . . .मध्ये शक्त्यात्मिका स्मृता ॥	IV/165	III/1253
दशावस्थाश्चिनोत्यन्तः. . . .तावन्मुक्तो भवार्णवात् ।	III/415	III/1031

दार्शपौर्णमासाभ्यां यजेत स्वर्गकामः ।	I/167	II/167
दिनकरसममहद्....यो नमस्तस्मै ।	I/22	II/22
दिनमेकं दिनार्धं....प्रायश्चित्ती भवेन्नरः ॥	XI/11 (29th Āh.)	VII/3301
दीक्षाकाले तु....शूद्रस्यान्त्येष्टिकर्मणि ॥	XI/11 (29th Āh.)	VII/3301
दीक्षाज्ञानविशुद्धानाम....श्राद्धं वै विधिपूरणम् ॥	X/318	VI/3044
दीक्षितः शिवसिद्धान्ते....तीर्थमात्रफलेप्सुना ॥	XI/108	VII/3214
दीक्षैव मोचयत्यूर्ध्वं शैवं धाम नयत्यपि ।	I/192; X/328	II/192; VI/3054
....दीक्षोक्तं फलमश्नुते ।	VIII/236	V/2436
दीपपर्वणि कर्त्तव्यं....सा च नित्या प्रकीर्तिता ॥	XI/51	VII/3157
....दीपाद्दीपमिवोदितम् ।	III/234	III/850
दीपाद्दीपमिवोद्यतम् ।	II/261	II/613
दीपान्कुर्याद्व्यक्तवर्तीन्घृततैलप्रपूरितान् ।	XI/15 (29th Āh.)	VII/3305
दीपो यथा निर्वृतिम्....केवलमेति शान्तिम् ।	III/33	III/649
दीयते ज्ञानसद्भावः....दीक्षा तेनेह कीर्तिता ।	I/80	II/80
दूतीं कुर्यात्तु कार्यार्थी न पुनः काममोहितः ।	XI/73 (29th Āh.)	VII/3363
दूरान्तिकतयार्थानां....एकत्वमनिवारितम् ॥	VI/44	IV/1678
दृष्टमपि अविमृष्टमदृष्टमेव ।	III/325	III/941
दृष्ट्वा शिष्यं जराग्रस्तं....परतत्त्वे नियोजयेत् ॥	VI/104; VIII/147	IV/1738; V/2347
देवादीनां च सर्वेषां....मुख्यं संसारकारणम् ॥	VI/56	IV/1690
देवीपञ्चशताशयमाश्रित्य च भूतिराजपूर्वाणाम् ।	III/194	III/810
देवीपुत्रोऽत्र बटुकः स्वशक्तिपरिवारितः ।	I/23	II/23

. . . देहपाते शिवं व्रजेत् ।	I/80	II/80
देहस्थं तु चरुं वक्ष्ये. . . . देहस्थं ग्राह्योच्चरुम् ।	XI/130 (29th Āh.)	VII/3420
द्रव्यैश्च लोकविद्विष्टैः. . . . पूजनीयस्त्वयं क्रमः ॥	XI/8 (29th Āh.)	VII/3298
द्राघीयसी वेदवृत्तिः. . . . स्याद्रात्रिविस्तरः ॥	IV/76	III/1164
द्वादशारावियोगेन देवीं द्वादशधा यजेत् ।	III/188	III/804
द्वादशैव स्वराः प्रोक्ता. . . . कलाद्वादशसंज्ञिताः ।	III/156	III/772
द्वावेव मोक्षदौ प्रोक्तौ ज्ञानी योगी च शाङ्कर ।	VIII/197	V/2397
द्वासप्ततिसहस्राणि नाडीनां नाभिचक्रके ।	XI/101 (29thĀh.)	VII/3391
द्विकरं पञ्च तद्भागाः. . . . पृथुत्वाद्भागसंमितम् ॥	XII/261	VII/3551
द्वितीयः सूत्रदेहस्तु. . . . सूत्रस्थाने न विग्रहे ॥	X/132	VI/2858
धर्मादयोऽप्यभिष्वङ्ग. . . . बुद्धिधर्मत्वेन गणिताः ॥	VI/158	IV/1792
धर्मान्तरप्रतिक्षेपाप्रतिक्षेपौ. . . . द्रव्यभावाभिधायिनोः ।	I/60	II/60
धाम्नां त्रयाणामप्येषां. . . . प्रकाशवपुरव्ययः ।	I/151	II/151
धीवरी चक्रपूजा. . . . मातङ्गीकुलसंभवम् ॥	XI/18	VII/3124
ध्रुवेण कुण्डबाह्ये तु त्रिधा श्वास्यावतारयेत् ।	IX/202	VI/2642
ध्यानं या निश्चला बुद्धिः. . . . मुखहस्तादिकल्पना ॥	I/134	II/134
न कुर्यादधिकारं. . . . शाकिन्यो वै शपन्ति तम् ॥	VIII/195	V/2395
न क्रियारहितं ज्ञानं न ज्ञानरहिता क्रिया ।	VIII/228	V/2428
न क्वापि गत्वा. . . . भव्यास्तेभ्यो नमो नमः ॥	III/287	III/903
न गच्छेत्पटलादूर्ध्वं. . . . ।	XI/174	VII/3280
न चर्या भोगतः. . . . किं वा चलं मनः ।	III/269; XI/74 (29th Āh.)	III/885; VII/3364

न च शास्त्रान्तरे कर्तुं. . . .नान्यत्स्यादनवस्थितेः ।	IX/211	VI/2651
न चाधिकारिता दीक्षां विना योगेऽस्ति शाङ्करे ।	I/250; III/47	II/250; III/663
न चाप्यहंकृतो जन्म नियमे कारणं मम ।	VI/193	IV/1827
न चावज्ञा क्रियाकाले. . . .शिष्यधुङनारकी भवेत् ॥	IX/24	VI/2464
न चावज्ञा क्रियाकाले संसारोद्धरणं प्रति ।	II/262	II/614
. . . .न ज्ञानरहिता क्रिया ।	I/198	II/198
न तु मामभिजानन्ति तत्त्वेनातश्च्यवन्ति ते ।	I/170	II/170
न ते मनुप्रयोक्तारः पुनर्भवतया स्थिताः ॥	X/254	VI/2980
नदते दशधा सा तु. . . .व्याहरेद्दशधा रवम् ॥	III/410	III/1026
न दिवा पूजयेत् देवं. . . .दिनरात्रिपरिक्षये ॥	IV/85	III/1173
न नद्यो मधुवाहिन्यो. . . .कुतः सिद्धिः कुलागमे ॥	IX/86	VI/2526
नन्दन्ति पितरस्तस्य. . . .सोऽस्मान्संतारयिष्यति ॥	I/13	II/13
नन्वदिव्येन देहेन. . . .सर्वं भवति निष्फलम् ॥	XI/19 (29th Āh.)	VII/3309
न पुंभिरार्षवाक्यं. . . .बाध्यते तु कदाचन ।	III/276	III/892
न पुंसि न परे तत्त्वे. . . .नियुक्तस्तु सर्वकर्मफलप्रदः ।	III/425	III/1041
न पुंसि न परे तत्त्वे शक्तौ मन्त्रान्नियोजयेत् ।	X/136	VI/2862
न प्राप्तोऽपि परां दीक्षां. . . .कर्म यन्मोक्षसाधनम् ॥	X/216	VI/2942
नभः स्थिता यथा. . . .नान्यत्संसारोद्धरणं प्रति ।	I/24	II/24
नभस्थे च तेजसि रूपप्रतिबिम्बयोगः ।	II/5	II/357
नभस्यनभसोर्मध्ये पक्षयोः कृष्णशुक्लयोः ।	XI/53	VII/3159
न भावो नापि चाभावो मध्यमाप्रतिपत्तितः ।	IV/9	III/1097

न मे प्रियश्चतुर्वेदो. . . .पूज्यो यथाह्यहम् ॥	III/234	III/850
न मे बन्धो. . . .जलेष्विव विवस्वतः ॥	II/27	II/379
नमः शिवायेति पदं षडर्णं प्रणवादिकम् ।	IV/187	III/1275
. . . .नवतत्त्वीं प्रचक्ष्महे ।	VII/33 (11th Āh.)	V/2125
नवधा वर्गभेदतः. . . .शतार्धकिरणोज्ज्वला ॥	II/192	II/544
नवमी चक्रिणी या सा. . . .कन्दवेष्टविनिर्गता ॥	XI/48 (29th Āh.)	VII/3338
नवमी रोहिणीयोगे पुष्ये. . . .कर्त्तव्यं वारगणनम् . . . .॥	XI/46-47	VII/3152-3153
न विन्दति यदा मन्त्री· · · ·शिवाज्ञासंप्रचोदिताः ॥	IV/35 (7th Āh.)	III/1327
न विवाहे पशुं हन्यात्. . . .पशुयागे कृते सति ।	X/22-23	VI/2748-2749
न वै युगपदाकारद्वितयं. . . .भेदानुपग्रहात् ॥	VII/24	V/1908
न शण्ढं च पशुं. . . .स्त्रीपशुं नैव भैरवि ॥	X/28	VI/2754
न शान्तमुदितं. . . .यन्न केनचिदुच्यते ॥	I/25 (2nd Āh.)	II/335
न शिवः शक्तिरहितो. . . .यामलं प्रसरं सर्वं . . . .॥	II/80	II/432
न हठेन पशुं हन्यात्. . . .यागपूर्वं विधानवित् ॥	X/22	VI/2748
न हि भेदात्परं दुःखं तमो नाद्वयसंवृतेः ।	XI/167 (29th Āh.)	VII/3457
नागाग्राल्लुठिता ये च. . . .संख्या न विद्यते ॥	X/217-18	VI/2943-2944
नागृहीतैस्तु गन्धाद्यैः. . . .जलादिभ्यः पृथक्च भूः ।	VI/233	IV/1867
न ह्यग्निष्टोमीयहिंसा हिंसैव भवति	X/22	VI/2748
नातः किंचिदपास्यं. . . .क्षेत्रादिपर्यटनैः ॥	III/291	III/907
नातितीव्रमदा लघ्वी पथ्या बैभीतकी सुरा ॥	IX/39	VI/2479
नातिरहस्यमेकत्र. . . .गोप्यम् इति हि अस्मद्गुरवः ।	III/443	III/1059

नात्र शुद्धिर्न चाशुद्धिः. . . . ।	III/256	III/872
नादं दीर्घं समुच्चार्य. . . .नादवेध उदाहृतः ।	XI/152 (29th Āh.)	VII/3442
नादाख्यं यत्परं बीजं सर्वभूतेष्ववस्थितम् ।	II/149	II/501
नादो मन्त्रः स्थितिर्मुद्रा. . . . ।	III/232	III/848
नानेन रहितो मोक्षो. . . .सिद्धिविशेषाद् भैरवागमे ॥	XI/9 (29th Āh.)	VII/3299
नापनेयमतः. . . .भूतदर्शी विमुच्यते ॥	III/9	III/625
नाभिदेशे त्वलिपुरं कन्दोर्ध्वे परमेश्वरि ।	XI/43 (29th Āh.)	VII/3333
नाभिस्थाने स्रुचो. . . .कृत्वा चैवमधोमुखम् ॥	IX/216	VI/2656
. . . .नार्थवादः शिवागमः ।	III/257; XII/378	III/873
नावश्यं कारणानि कार्यवन्ति भवन्ति ।	III/66	III/682
नावेदनमतो वेद्यम्. . . . ।	II/126	II/478
नासमीहितं फलं भवति ।	VI/87	IV/1721
नासिद्धे भावधर्मोऽस्ति. . . .सत्ता साध्यते कथम् ॥	VI/124	IV/1758
नास्य मण्डलकुण्डादि. . . .स्नानादि च यथेच्छया ।	I/35 (2nd Āh.); XI/6 (29th Āh.)	II/345; VII/3296
नास्योच्चारयिता. . . .प्राणिनामुरसि स्थितः ॥	II/76, 149; III/211	II/428, 501; III/827
नाहं प्राणो नैव शरीरं. . . .सोऽस्म्यहमेव . . . .॥	I/304	II/304
निःशङ्कः सिद्धिमायाति. . . .अवीरो हि विनश्यति ॥	X/19	VI/2745
नित्यादित्रितयं कुर्याद्गुरुः. . . .यावज्जीवं शिवाज्ञया ॥	IX/258; XI/3	VI/2698; VII/3109
नित्यानन्दरसास्वादात्. . . .कामतत्त्वस्य वेदकः॥ II/151;	XI/110 (29th Āh.)	II/503; VII/3400
नित्याह्निके समाप्ते तु कुर्यान्नैमित्तिकं बुधः ।	IX/1	VI/2441
नित्योदिता पराशक्तिः. . . .दुर्लभा कौलिकी स्थितिः ॥	VII/101 (12th Āh.)XI/63 (29th Āh.)	V/2193; VII/3353

निन्ध्मानमहामन्त्र. . . .यात्माधाम्नि सर्वथा ॥	VIII/222	V/2422
निमित्तमभिलाषाख्यम् . . . . ।	VI/57, 75	IV/1691, 1709
निमित्तमभिलाषाख्यं नैमित्तिकमतः परम् ।	VIII/57	V/2257
नियतोभयांशावलम्बी विमर्शः संशयः ।	I/261	II/261
. . . .निरालम्बः परः शिवः ॥	XI/95 (29th Āh.)	VII/3385
निराशंसात्पूर्णादहमिति. . . .परमशिवशक्त्यात्मनिखिलम् ।	VI/51	IV/1685
निर्भर्त्स्यैवं विधानेन अभिषेकं प्रदापयेत् ।	X/271	VI/2997
निर्वात्यनन्तनाथस्तद्धामाविशति सूक्ष्मरुद्रस्तु ।	IX/155	VI/2595
निर्विकल्पकदशायां हि सोऽयमैश्वरो भावः पशोरपि ।	VI/225	IV/1859
निर्विशेषं हि सामान्यं भवेच्छशविषाणवत् ।	I/270	II/270
निविडजडिमबन्धात्. . . .तादृशेनैव नाम्ना ॥	VII/30 (11th Āh.)	V/2122
. . . .निश्रयो नैव जायते ।	III/20	III/636
निष्कम्पः सकलः शान्तो. . .बीजाभिख्यासमन्वितम् ॥	X/227	VI/2953
नीलोत्पलदलाभास. . . .स्थापयेत्कुण्डमध्यतः ॥	IX/202	VI/2642
. . . .नेदं बीजं च कस्यचित् ।	II/173	II/525
नैर्मल्यं मुखमेतस्य. . . .श्रंशांशिकातः क्वाप्यन्यत्. . . . ॥	II/58	II/410
नैवाधिकपरिच्छेदः. . . .कोऽधिकोऽर्थः प्रकाशते ॥	III/90	III/706
नोर्ध्वं निरीक्षते देवो मेदं भ्रूद्भस्मसाज्जगत् ।	V/22	IV/1372
नौम्यनुत्तरनाथस्य. . . .परापरफलप्रदम् ॥	II/75	II/427
पक्षद्वयं परित्यज्य. . . .अन्यथा सिद्धिभाग्भवेत् ॥	IV/93	III/1181
पञ्चकर्मकृतो वायोः. . . .संरम्भोऽहंकृतो वृत्तिः . . . . ॥	VI/185	IV/1819

....पञ्चतद्भागाः पद्मपीठतिरोहिताः ।	XII/236	VII/3526
पञ्चत्रिंशत्तत्त्वी शिवनाथस्यैव शक्तिरुक्तेयम् ।	VI/3	IV/1637
पत्युर्धर्माः शक्तयः स्युः.... ।	I/193	II/193
पदं पदवतां श्रेष्ठं....स्वोपकाराय चेष्टते ।	III/93-94	III/709-710
पदानि मन्त्रारब्धानि....स्थूलसूक्ष्मपरात्मता ॥	IV/34	III/1122
पदैकादशिका सा....समनैकादशी स्मृता ॥	I/128	II/128
पद्मस्याष्टदलस्येत्थं....हृदयेनैव भाव्यते ।	IV/164	III/1252
पद्मं हृत्पदमेवात्र....मानसी परिपठ्यते ।	XII/328	VII/3618
....परं त्विच्छात्मकं मतम् ।	I/235	II/235
परभावात्तु तत्सूक्ष्मं शक्तितत्त्वं निगद्यते ।	VIII/122	V/2322
परमात्मा शिवो हंसः.... ।	III/147	III/763
परमार्थतः सा शाक्ती तनुः ।	IX/70	VI/2510
परमार्थविकल्पेऽपि....शुभे वाऽप्यथ वाऽशुभे ॥	I/57; III/7	II/57; III/623
परां काष्ठामनुप्राप्तो....ब्रह्महत्याफलं लभेत् ।	V/98	IV/1448
....परावस्था हि भासनम् ।	VII/22	V/1906
परासम्पुटमध्यस्थां....परां वा केवलां प्रिये ॥	XI/18 (29th Āh.)	VII/3308
....परेह शिवसमता ।	III/81	III/697
परो महानन्तरालो....सम्बन्धः षड्विधस्तन्त्रे.... ॥	I/280	II/280
पवित्रो नाम नागेन्द्रो ज्येष्ठो भ्रातास्ति वासुकेः ॥	XI/50	VII/3156
पशुर्नित्यो ह्यमूर्तोऽज्ञो....भोगोपायविचिन्तकः ॥	VI/114	IV/1748
पशुर्वै नीयमानः स मृत्युं....त्वा लोकं गमयिष्यामः ।	X/24	VI/2750

....पशूंश्च प्रोक्षयेद्बहून् ।	X/25	VI/2751
पश्चात् स्रुचं....उत्थितां समपादस्थः ....॥	X/235	VI/2961
पश्चिमं विवृतं कार्यम्.... ।	XII/252	VII/3542
पश्येन्नेकमदृष्टस्य....विनाप्याख्यातृभिर्जनः ।	XII/356	VIII/3646
पादाङ्गुष्ठाग्रतो व्यक्ता....निर्मिता परमेष्ठिना ॥	IV/53 (7th Āh.)	IV/1345
पादोऽस्य विश्वा भूतानि त्रिपादस्यामृतं दिवि ।	III/32	III/648
पादो मूलं तथोद्धार....मया ख्यातः सुविस्तरात् ।	XII/387	VIII/3677
पापं कृत्वा तु संतप्य....निवृत्त्या तु स पूयते ॥	VI/86	IV/1720
पाशं विना न शम्भुः....मुक्ताणुगकर्तृशक्तिमिव ॥	VI/141	IV/1775
पाशवं ज्ञानमुज्झित्वा पतिशास्त्रं समाश्रयेत् ।	III/283	III/899
पाशाश्च पौरुषाः....दीक्षा न निष्फला ॥	I/57	II/57
....पीठाधः पद्ममालिखेत् ।	XI/170	VII/3276
पीत्वा कुलामृतं दिव्यं....तन्त्रेऽस्मिन्पारमेश्वरे ।	III/397	III/1013
....पुंसः प्रादुर्भवत्परम् ।	I/74	II/74
पुरुषः पञ्चविंशकः ।	II/155; V/178	II/507; IV/1528
पुरुषे षोडशकले .... ।	X/311	XI/3037
पुरुषे षोडशकले तामाहुरमृतां कलाम् ।	III/370	III/986
पुर्वोऽष्टभागो....होरां निशि पञ्चमेन ॥	IV/59	III/1147
पुष्टावाप्यायने वर्गः.... ।	I/160	II/160
पुष्पे गन्धस्तिले....कुलमन्तः प्रतिष्ठितम् ॥	I/45	II/45
पूजकाः शतशः सन्ति....प्रभोर्द्विता न पञ्चधा ॥	II/260	II/612
पूजयेद्बिम्बवद्देवीः करणत्वेन दीधितीः ।	II/26	II/378

पूजा नाम न पुष्पाद्यैः. . . .सा पूजा ह्यादराल्लयः ॥	III/124	III/740
पूतना शूलदण्डस्तु. . . .तदस्त्रा दीर्घवर्जिता ॥	XII/201	VII/3491
पूर्णत्वमेव भवति तत्र तस्या महेश्वरि ।	XI/51	VII/3157
पूर्णाहुतिप्रयोगं तु. . . .संगृहीत्वा वै उत्तानकरयोगतः ॥	IX/141	VI/2581
पूर्वज्जन्तुजातस्य. . . .शिवशक्तयः ॥	II/83	II/435
पूर्वयाम्यापरादिक्षु. . . .तद्वदैशादग्निदलान्तगम् ॥	XI/38 (29th Āh.)	VII/3328
पूर्वाह्णे वापराह्णे वा. . . .राज्येऽन्ते खेचरो भवेत् ॥	XI/54 (29th Āh.)	VII/3344
पूर्वैर्निरोधः कथितो. . . .निरोधोऽयमयत्नेनोपदिश्यते ।	III/289	III/905
पृथक्पृथक्स्वकार्यस्था. . . .प्रोत्तीर्णःसर्वतो यतः ॥	III/132	III/748
पृथङ्मन्त्रः पृथङ्मन्त्री. . . .सर्वमन्यथा नैव सिद्ध्यति ॥	XI/61 (29th Āh.)	VII/3351
पृथिव्यादीनि तत्त्वानि. . . .मकरान्तेषु सुव्रते ॥	II/154	II/506
पृथिव्यापस्तथा तेजो वायुराकाशमेव च ।	VII/11 (11th Āh.)	V/2103
पृथिव्यापस्तथा तेजो . . . . यैर्व्याप्तमखिलं जगत् ॥	IX/221	VI/2661
पृथिव्येवेदं ब्रह्म ।	VII/117	V/2001
पैष्टी गौडी तथा माध्वी. . . .साधके भोगदायिका ॥	XI/9 (29th Āh.)	VII/3299
पौरुषं चैव साँख्यानाम् . . . . ।	III/23	III/639
पौरुषं चैव सांख्यानां सुखदुःखादिवर्जितम् ।	I/69	II/69
प्रकाशस्यात्मविश्रान्तिरहंभावो हि कीर्तितः ।	I/95	II/95
प्रकाशो विषयाकारो देवद्वारो. . . .बोधो वृत्तिर्मतेर्मता ॥	VI/183	IV/1817
प्रकृतमहानयशिष्याः. . . . सवंशास्तु ।	III/195	III/811
प्रकृतिः पुरुषश्चैव नियतिः. . . .सदाशिवशिवौ तथा ॥	VII/33 (11th Āh.)	V/2125

प्रजाः प्रजानां पतयः. . . . सर्वे परमेशस्य धीमतः ॥	IV/130	III/1218
प्रजानां पतयस्तत्र मानसा ब्रह्मणः. . . . ।	V/114	IV/1464
प्रजापतिना चत्वारो वेदा असृज्यन्त ।	III/276	III/892
प्रणवादि ततो रुद्रम्. . . . गन्धरूपे ध्रुवाहुतेः ॥	X/313	VI/3039
प्रणवेन ततः शक्तिः. . . . तत्रैव तु विशोधयेत् ॥	V/259	IV/1609
प्रणवेन तु तत्सर्वं. . . . त्रिंशदेकं च संख्यया ॥	I/190	II/190
प्रतिबिम्बन्ति. . . . स्वच्छमणेरिव ।	II/27	II/379
प्रतिभातोऽप्यर्थः. . . . प्रमातर्यविश्रान्तेः ॥	III/217	III/833
प्रतिमापूजनाद् भुक्तिः. . . . भुक्तिमुक्ती प्रसिद्ध्यतः ॥	III/426	III/1042
प्रतिशब्दकसंघातो नभस्येवोदितो बुधैः ।	VI/238	IV/1872
प्रतिष्ठा वापि कर्त्तव्या दग्धपिण्डे श्मशानके ।	X/360	V/3086
प्रत्यक्षतां परोक्षोऽपि. . . . विषयः प्रतिपद्यते ॥	VII/14	V/1898
प्रत्यक्षेण यथा वृक्षो. . . . वस्तुभावविवर्जनात् ।	I/121	II/121
प्रथमस्य तथाभावे प्रद्वेषः किंनिबन्धनः ।	VII/85	V/1969
प्रथमे मूर्तियागे. . . . आयुरारोग्यसंपदः ॥	XI/46	VII/3152
प्रदेशो ब्रह्मणः सार्वरूप्यमनतिक्रान्तश्चातिविकल्प्यश्च ।	I/200; II/56; III/105; VII/96 (12th Āh.); XI/160	II/200, 408; III/721; V/2188; VII/3266
प्रधाने हि कृतो यत्नः फलवान् भवति ।	XII/226	VII/3516
. . . . प्रबुध्यन्ते मन्त्रत्वाय भवाय ।	III/36	III/652
प्रभवाप्यययोरन्तरन्तः. . . . क्रमोऽवताराख्यः ।	I/9	II/9
प्रभास्वरमिदं. . . . तज्ज्योतिरविनश्वरम् ॥	I/64; III/33	II/64; III/649

प्रमादात्तु प्रविष्टस्य विचारं नैव कारयेत् ।	X/223	VI/2949
प्रयागो नाभिसंस्थस्तु. . . .कोटिवर्षं तथाष्टमम् ।	IX/50	VI/2490
प्रपित्सायां समाचारं. . . .उज्ज्वलां धियम् ॥	X/297	VI/3023
प्रलयाकलसंज्ञो. . . .मायाभावात्स्थैर्यं न गच्छति ॥	VII/196	V/2080
प्रष्ट्री च प्रतिवक्त्री च स्वयं देवी व्यवस्थिता ।	I/268	II/268
प्रसन्ना वारुणी ज्ञेया. . . .तदधो जगलः स्मृतः ॥	IX/39	VI/2479
प्रसार्य दक्षिणं पाणिं. . . .मुद्रासंहारिणी प्रोक्ता ॥	X/144	VI/2870
प्रसिद्धिरागमो लोके . . . ।	XII/356	VIII/3646
प्रसिद्धिरागमो लोके. . . .तद्ग्राह्यमविशङ्कितैः ॥	I/47	II/47
. . . .प्रहरः स्यान्नवाङ्गुलः ।	IV/56	III/1144
प्राक्तनागामिकस्यापि अधर्मक्षयकारिणी ।	IX/20	VI/2460
प्राक् संवित्प्राणे परिणता ।	II/142; III/314, 350; IX/150; X/162; XI/85, 138	II/142; III/930, 966; VI/2590, 2888; VII/3191, 3244
प्रागाशास्थे भोगदायि. . . .संसारप्लोषभीषणम् ॥	IX/115	VI/2555
प्राणापानाश्रिते वाहे द्वात्रिंशत्तुटयः स्थिताः ।	IV/55	III/1143
प्राणायामस्तथा ध्यानं. . . .षडङ्गो योग उच्यते ॥	III/15	III/631
प्राणायामो न कर्त्तव्यः शरीरं येन पीड्यते ।	III/97	III/713
प्राणार्कमानहठ. . . .रक्षयेत्त्रयघट्टनज्ञः ॥	IV/89	III/1177
प्राणोऽपानः समानश्च उदानो व्यान एव च ।	III/327	III/943
प्रातिभेन महेशान. . . .क्रियते तु शिवाध्वरे ॥	VIII/124	V/2324
प्रादुर्भूतविवेकस्य लक्षणं. . . .मननं चावलोकनम् ।	VIII/114	V/2314
प्रायश्चित्तमकुर्वाणो. . . .सिद्धिभ्रंशमवाप्नोति . . . . ॥	V/31	IV/1381

प्रारब्धेकं न शोधयेत् ।	I/80; VI/103, 105	II/80; IV/1737, 1739
प्रेर्यमाणास्तु वाच्यार्शभूमिं. . . .तत्तत्फलदानसमुद्यताः ॥	VII/118	V/2002
. . . .प्रोक्तोऽनन्तोऽसिते प्रभुः ।	V/232	IV/1582
फलभेदादारोपितभेदः पदार्थात्मा शक्तिः ॥	I/110; VI/63	II/110; IV/1697
फलाय कर्मविहितं . . . .एवमपूर्वमधिगम्यते ॥	VIII/8	V/2208
फाल्गुनपूर्णमास आधेय एतद्वा ऋतूनां मुखम् ।	XI/52	VII/3158
फाल्गुने द्वादशी शुक्ला. . . .विशेषोऽत्रमहानयम् ॥	XI/20	VII/3126
. . . .बध्नात्यात्मानमात्मना ।	VII/87	V/1971
बर्हिषि यो रजतं ददाति. . . .रोदनं भवति ।	III/261	III/877
बर्हिषि रजतं न देयम् ।	III/261-62	III/877-878
बहिर्मुखस्य मन्त्रस्य. . . .शक्तयः परिकीर्तिताः ॥	III/47	III/663
बहुशक्तित्वमप्यस्य तच्छक्त्यैवावियुक्तता ।	I/196; II/72, 187	II/196, 424, 539
बाह्ये गणेशवटुकौ. . . . ।	XI/24 (29th Āh.)	VII/3314
बिन्दुर्नादस्तथा. . .फलभेदेन साधकैः ॥	I/100	II/100
बिन्दुर्नादस्तथा शक्तिः. . . .तज्ज्ञानाज्ज्ञात एव सः ॥	I/121	II/121
. . . .बीजं स्वरा मताः ॥	II/92	II/444
बीजयोन्यात्मकात्. . . .कादिभिश्च स्मृता योनिः . . . .॥	II/92	II/444
बुद्धितत्त्वं महादेवि. . . .भोगजालसमावृतम् ।	VIII/123	V/2323
बुद्धितत्त्वे स्थिता बौद्धा. . . .त्वव्यक्ते पाञ्चरात्रिकाः ॥	IV/131	III/1219
बुद्धितत्त्वे स्थिता बोद्धाः. . . .।	XII/365	VIII/3655
बुद्धिसुखदुःखेच्छा. . . .विशेषगुणाः ।	VI/208	IV/1842

बुद्धौ प्राणे तथा देहे....संविद्रश्मिमयो भवेत् ॥	III/319	III/935
बोधिः प्रभुस्तथा योगी....कल्प्यं नामैतदन्तकम् ॥	III/296	III/912
बौद्धं च पौरुषेयं च द्विविधं....सम्यक्सारेतरविभागकृत् ।	I/85-86	II/85-86
ब्रह्मपञ्चकसंयुक्तः....शिवहस्तः प्रकीर्तितः ॥	X/32	VI/2758
ब्रह्मा तत्राधिपत्वेन....बौद्धानां परमं पदम् ॥	I/69	II/69
ब्रह्मादिकारणानां तु विग्रहं....योगी सर्वज्ञतां व्रजेत् ॥	I/102	II/102
ब्रह्माण्डमण्डपस्यान्तर्भुवनानि....अष्टावेते प्रकीर्तिताः ॥	V/15	IV/1365
ब्राह्मणस्य यथा पत्नी....ज्ञेया नित्योदिते कुले ॥	XI/64 (29th Āh.)	VII/3354
ब्राह्मणस्य रुजः कृत्या....जातिभ्रंशकरं स्मृतम् ॥	III/272	III/888
ब्रह्मणोऽण्डस्य शकलं....अन्ये तु क्रमशः स्थिताः ॥	V/16	IV/1366
ब्राह्मणो न हन्तव्यः ।	III/274	III/890
ब्राह्मणो ब्राह्मणमालभेत् ॥	III/274	III/890
ब्रह्मण्यानन्दाख्यं रूपमतो....भिन्नश्चाभेदितां समायातः ।	XI/67 (29th Āh.)	VII/3357
ब्राह्मण्यं बीजशुद्ध्या....चण्डालेष्वपि धावति ॥	IX/247	VI/2687
ब्राह्मी माहेश्वरी चैव....चामुण्डा चेति मातरः ॥	I/154	II/154
भक्तिरेव परां काष्ठां प्राप्ता मोक्षोऽभिधीयते ।	VIII/137	V/2337
भगवन् मातृचक्रेश....महत् ।	XII/284	VII/3574
भगे लिङ्गे स्थितो....संघट्टान्निष्क्रमेद्रसः ॥	XI/106 (29th Āh.)	VII/3396
भट्टारकादिभूत्यन्तः....धियं वर्धयतांतराम् ॥	I/29	II/29
....भरणाद्धुरितस्थितिः ।	I/143	II/143
भस्मना रोचनाद्यैश्च अस्त्रप्राकारचिन्तनम् ।	X/222	VI/2948

भावनाबलतः स्पष्टं....तत्प्रत्यक्षमकल्पकम् ॥	VII/170	V/2054
भावा भान्तीति....भान्तीति भासते ॥	III/130	III/746
भावितः सुप्रसन्नात्मा जपहोमरतः सदा ।	III/66	III/682
भिन्नवेद्यप्रथात्रैव मायाख्यम्.... ।	I/55	II/55
भुक्तोज्झितं हि....प्राप्नुवन्त्यपि साधकाः ॥	X/353-54	VI/3079-3080
भुजङ्गकुटिलाकारा....भुजङ्गसंज्ञितम् ॥	XI/155 (29th Āh.)	VII/3445
....भुजङ्गवद्गरलसंक्रामः ।	III/234	III/850
भुवनं चिन्तयेद्यस्तु....भुवनेशत्वमाप्नोति ....॥	I/102	II/102
भूयो भूयः परे भावे....मन्त्रात्मा जप्य ईदृशः ॥	I/135	II/135
भूयो भूयः समुद्देशलक्षणात्मपरीक्षणम् ।	I/278	II/278
भृगौ च स्मृतेर्लुप्त.... ।	V/98	IV/1448
भेदभावकमायीय....तिमिररूपधृत ॥	I/18	II/18
भेदा हि न स्वरूपं....भेदाभावादभेद्यता तेन ॥	VII/5	V/1889
भैरवरूपी कालः....भुवनाम्बिके जयसि ॥	II/224	II/576
भैरवस्य प्रियं नित्यं बहुमातृगणस्य च ।	XI/10 (29th Āh.)	VII/3300
भैरवाद् भैरवीं प्राप्तं....स्वच्छन्दाद्यैर्महाबलैः ॥	XII/383	VIII/3673
भैरवीयमहारज्जुप्रबद्धानि....सलिलावर्तगानि च ।	V/18	IV/1368
भैरवरूपी कालः....कीटान्तम् ।	III/142, 182, 198	III/758, 798, 814
भैरव्या भैरवात्प्राप्तं....मच्छन्देन महात्मना ।	I/24	II/24
भोगसाधनसंसिद्धयै....मायामाविश्य शक्तिभिः ॥	III/140	III/756
भोगोत्सुकता यदा प्रधानभूता....तत्रापि तारतम्यात्त्रैविध्यं ॥	VIII/152	V/2352

म्रियात्सर्वं रवयति. . . . सततोच्चारणाच्छिवः ॥	I/143	II/143
भ्रूमध्ये हृदये वाथ. . . . बिन्दुभेदेन वेधयेत् ॥	XI/152 (29th Āh.)	VII/3442
मच्छाः पाशाः. . . . मच्छन्दस्तेन कीर्तितः ॥	I/25	II/25
मत्त एवोदितमिदं. . . . मदभिन्नमिदं च . . . . ॥	I/29 (2nd Āh.)	II/339
मद्यमांसाधिवासेन . . . . प्रायश्चित्तं समाचरेत् ॥	XI/11 (29th Āh.)	VII/3301
मध्यनाडी. . . . देवः प्रकाशते ॥	I/131	II/131
मध्यमेवात्र सदा देवि. . . . नित्याचक्रं प्रपूजयेत् ॥	XI/51	VII/3157
मध्यशूलं त्रित्रिशूलं नवशूलं तथैव च ॥	XII/228	VII/3518
मध्ये अष्टाश्रको विष्णुः. . . . ।	V/40	IV/1390
मननं सर्ववेत्तृत्वं त्राणं संसार्यनुग्रहः ।	II/214	II/566
मनोजा गुरुवक्त्रस्था. . . . मुद्रेयं त्रिविधा स्मृता ॥	IX/128	VI/2568
मन्त्रवादो न कर्तव्य इति कर्त्तृत्ववर्जनात् ।	X/196	VI/2922
मन्त्राणां च प्रलयाकलानां सतामनुगृहीतानाम् ।	VI/111	IV/1745
ममैव भैरवस्यैता विश्वभङ्ग्यो विनिर्गताः ।	II/95	II/447
मलं कर्म च. . . . सवहेयमिति प्रोक्तं . . . . ॥	I/61	II/61
मलः कर्मनिमित्तं तु नैमित्तिकमतः परम् ।	VI/75; VIII/34	IV/1709; V/2234
मलमज्ञानमिच्छन्ति. . . . ।	VI/60	IV/1694
मलमज्ञानमिच्छन्ति संसाराङ्कुरकारणम् ।	VI/82	IV/1716
मलयेन तु विप्राणां. . . . शूद्राणामलिना प्रिये ॥	XI/11 (29th Āh.)	VII/3301
मलशक्तयो विभिन्नाः प्रत्यात्मानं च तद्गुणावरिकाः ।	VI/62; VIII/30	IV/1696; V/2230
मलोऽज्ञानं पशुत्वं च. . . . पर्यायास्तत्र चोदिताः ॥	VIII/30	V/2230

महादेवो महातेजा महाज्योतिः. . . . ।	V/205	IV/1555
महानवान्तरो दिव्यो. . . . पञ्चधा भिन्नलक्षणः ॥	I/282	II/282
महार्थं भैरवोक्तं. . . . तेषां प्रायश्चितानि शुद्धये ॥	VIII/186-187	V/2386-2387
महाव्योमेशलिङ्गस्य देहधूपं समर्पयेत् ॥	XII/284	VII/3574
मा किंचित्त्यज मा गृहाण. . . . ।	X/203	VI/2929
मात्रावर्गोऽप्यहंकाराद्. . . . भूतादिसंज्ञितात् ॥	VI/226	IV/1860
मात्रास्पर्शास्तु. . . . तितिक्षस्व भारत ॥	II/155	II/507
माया कलाशुद्धविद्या. . . . कञ्चुकानि मितात्मनः ॥	VI/164	IV/1798
मायारूपं भवेज्जालं: . . . . कालरागयुतं चैव . . . . ॥	I/26	II/26
माया-सदाशिव-शिवप्रान्तव्याप्त्री ननु क्रमात् ॥	I/217	II/217
मायासदेशपर्यन्तं. . . . चिन्मयत्वप्रकाशभाक् ॥	VI/245	IV/1879
मायासहितं. . . . इदमुक्तं ।	II/155	II/507
माया हेया शिवो. . . . मायाधर्मैः शिवः शून्यः. . . . ॥	I/116	II/116
माद्वींकं मधु विज्ञेयं. . . . ।	IX/39	VI/2479
माद्वींकः सहजस्त्वेकः. . . . पुमान् परमो विभुः ॥	XI/10 (29th Āh.)	VII/3300
मिश्रकर्मफलासक्तिं. . . . स्युघोर्राः परापराः ॥	II/86	II/438
. . . . मुक्तिश्च शिवदीक्षया ।	I/248; I/35 (2nd Āh.)	II/248, 345
मुखं वा एतत्संवत्सरस्य यत्फाल्गुनी पौर्णमासी ।	XI/52	VII/3158
मुख्यत्वं कर्तृतायास्. . . . तत्समावेशलक्षणम् ॥	I/206	II/206
. . . . मुद्राख्याः शिवशक्तयः ।	IX/128	VI/2568
मुद्रा बिम्बोदयो नाम्ना. . . . ।	XII/304	VII/3594

....मुद्रा या काचिदास्थितिः ।	III/232	III/848
मुमुक्षोर्न विशेषाय....नहि ब्रह्मणि शंसन्ति ....॥	VIII/80	V/2280
मुहूर्तादेव तत्रस्थः....प्राप्नोत्यभीप्सितम् ॥	III/14	III/630
मूले तु शाक्तः कथितो बोधनादप्रवर्तकः ।	XII/320	VII/3610
मृच्छैलधातुरत्नादिभवं....यत्र लीनं चराचरम् ॥	III/257	III/873
मेढ्स्याधः कुलो ज्ञेयो....घनव्याप्तिप्रबोधकः ।	X/188	VI/2914
मेयं साधारणं मुक्तः....पुनरत्यन्तभेदवत् ॥	III/240	III/856
मेर्वधो मलयाकारो....लक्षयोजनविस्तारः ....॥	V/49	IV/1399
मोक्षो हि नाम....स्वरूपं चात्मनः संवित् ....॥	I/302	II/302
मोचयन्ति महाघोरात्....मुद्रा हि शक्तयः ॥	XII/327	VII/3617
मौसुले कारुके चैव मायातत्त्वं प्रकीर्तितम् ॥	I/70	II/70
यः पुनः सर्वतत्त्वानि....मन्त्रवीर्यप्रकाशकः ॥	III/249	III/865
यच्चान्ते दक्षिणं....युगपद्भैरवाभिधम् ।	I/41	II/41
यजेदाध्यात्मिकं लिङ्गं बाह्यं लिङ्गं न पूजयेत् ॥	III/286	III/902
यज्जनिताभिष्वङ्गे....कश्चिद्वीतरागः स्यात् ॥	VI/163	IV/1797
यतः शिवोद्भवाः सर्वे शिवधामफलप्रदाः ।	I/48; VIII/183	II/48; V/2383
यतो नान्या क्रिया नाम.... ।	I/199	II/199
यत्करोषि यदश्नासि....तत्कुरुष्व मदर्पणम् ।	VI/109	IV/1743
यत्किंचिन्मानसाह्लादि....देवमभ्यर्चयेत्सदा ॥	XI/18 (29th Āh.)	VII/3308
यत्तदक्षरमक्षोभ्यं....नित्योदितो जपः ॥	II/151; XI/110 (29th Āh.)	II/503; VII/3400
यत्तद्ब्रह्मण्डकं भाति....विश्वकर्म्मप्रसादतः ।	V/17	IV/1367

यत्ते कुर्युर्न तत्कुर्याद्यद्ब्रूयुस्तत्समाचरेत् ।	III/270	III/886
यत्र यत्र मनो याति. . . . सर्वं शिवमयं यतः ॥	III/100	III/716
यत्र यत्र मिलिता मरीचयस्तत्र तत्र विभुरेव जृम्भते ।	III/288	III/904
यत्र रूढिः प्रजायेत. . . . इत्याह भगवाञ्छिवः ॥	III/39	III/655
. . . . यत्र वा रमते मनः ।	IX/57	VI/2497
यत्रापि स्यात्परिच्छेदः. . . . सोऽर्थो नावधृतस्तथा ॥	III/90	III/706
यत्रास्ति न भयं. . . . कालः कलयेच्च तम् ॥	I/5	II/5
यत्रोदितमिदं चित्रं. . . . शिवशक्तिविवर्जितम् ॥	II/75; XII/373	II/427; VIII/3663
यत्रोदितमिदं चित्रं विश्वं यत्रास्तमेति च ।	II/199	II/551
यत्सृष्टिस्थितिसंहाररक्तैश्च. . . . कालीपदं नयेत् ॥	III/191	III/807
यथाग्निर्भस्मना. . . . भवेत्स्फुटम् ॥	VIII/111	V/2311
यथा दण्डाहतः सर्पो. . . . गुरुणा प्रतिबोधिता ॥	III/358	III/974
यथादर्शगतां च्छायां. . . . शिवं सर्वगतं विभुम् ॥	VIII/116	V/2316
यथान्तर्निर्मलादर्शे. . . . विश्ववृत्तयः ॥	II/27	II/379
यथान्तोऽस्ति क्षणस्यैवम्. . . . लोकस्य क्षणे स्थितिः ॥	IV/17 (7th Āh.)	III/1309
यथा भैरवचक्रेषु नायकः. . . . रसेन्द्रः पारतीयकः ॥	XI/10 (29th Āh.)	VII/3300
यथा रुमायां पतिताः. . . . तथा भावाश्चिदात्मनि ॥	I/30 (2nd Āh.)	II/340
यथालोकेन दीपस्य. . . . तद्वच्छक्त्या शिवः प्रिये ॥	I/229; II/112	II/229, 464
यथा स्थितः. . . . विकारनिकराञ्जहि ॥	I/29 (2nd Āh.)	II/339
यथोप्तं कालतो बीजं. . . . प्रातिभं प्रिये ।	VIII/112	V/2312
यदसत्तदसद्युक्ता नासतः. . . . तस्य कस्यापि शक्तितः ॥	VI/11	IV/1645

यदा जानन्ति नो तत्त्वं ....नरक गन्तुकामिनः ॥	VIII/186	V/2386
यदा तु ग्राहकावेश....तत्स्वरूपं नरात्मकम् ॥	VII/125	V/2009
यदा तु तस्य ....सेच्छायाः प्रथमा तुटिः ।	II/84	II/436
यदा त्रयाणां वक्त्राणां....शिवेनैवं निरूपिता ।	I/39	II/39
यदा देवि महान्स्थूलो....यथाभेदद्वयं प्रिये ।	VIII/119	II/2319
यदिदं हि पृथिव्यादि....आधारशक्तिः शास्त्रेषु कथ्यते ॥	IX/149	V/2589
यदि मुक्तिर्जलस्नानान्मत्स्यानां सा न किं भवेत् ।	III/120	III/736
यदि लक्षणहीना स्यात्....सर्वकर्मसु गम्यते ॥	XI/71 (29th Āh.)	VII/3361
यदीच्छेन्नरकं गन्तुं....गोषु च ब्राह्मणेषु च ॥	V/31	IV/1381
यदेतत्कामतत्त्वं....श्रृणु त्वं मृगलोचने ॥	II/168	II/520
यदैव चामरावत्या....दित्यगतागतम् ।	V/86	IV/1436
यदोल्लसति शृंगाटपीठात्कुटिलरूपिणी ।	II/104	II/456
यद्द्रव्यं लोकविद्विष्टं....वीरैराहार्यमेव तत् ॥	III/269	III/885
यद्यथा चाभिसंधत्ते तत्तत्तस्य तथा फलेत् ।	VI/88	IV/1722
यद्रेतः स भवेच्चन्द्रः.... ।	XI/105 (29th Āh.)	VII/3395
यद्वा स्वरूपपरतामपि....यथार्थमाहुः ॥	III/262	III/878
यन्निवारणम् संवित्सतत्त्वं....सा काष्ठा सा परा गतिः ॥	III/396	III/1012
यस्मान्महेश्वरः....प्रोद्धरति प्रजाः ॥	III/78	III/694
यस्मिन्काले तु गुरुणा....तदेव किल मुक्तोऽसौ .... ॥	VIII/188	V/2388
यस्मिन्यस्मिंश्चक्रवरे ....पूजाविधिः स्मृतः ॥	III/210	III/826
यस्य नित्योदिता....तद्भरणे रता ।	I/9	II/9

यस्य वै स्नातमात्रस्य....न स जीवति ॥	XI/101	VII/3207
यस्य साराः पवित्रत्वे....भैरवेण भवच्छिदा ॥	XI/18 (29th Āh.)	VII/3308
यस्यां यस्यां बोधभूमौ....चातुरात्म्यं प्रपद्यते ॥	III/128	III/744
यस्यां सदा खेचरिदृष्टि....विलसत्स्पर्शोदयो जृम्भते ।	III/196	III/812
या अग्निहोत्राहुतयः....तव मार्गवित्सः ॥	IV/111	III/1199
या तूक्ता ज्ञेयकालुष्य....	II/173	II/525
या तूक्ता ज्ञेयकालुष्य....वर्गयुग्मकम् ॥	II/92	II/444
यानुभूतिरजामेयानन्तात्मानन्दविग्रहा ।	II/255	II/607
यान्ति देवव्रता देवान्....यान्ति मद्याजिनोऽपि माम् ॥	I/170	II/170
याभिः संरक्षितो मन्त्री मन्त्रसिद्धिमवाप्नुयात् ॥	XII/307	VII/3597
या या संविद्द्वारा....तत्तद्व्यास्तवाकारः ॥	IX/85	VI/2525
यावज्जीवं सुखं....पुनरागमनं कुतः ॥	IV/16	III/1104
यावन्न वेदका एते....नास्त्यशुचिस्ततः ॥	VII/115; XI/7 (29th Āh.)	V/1999; VII/3297
यावन्न सर्वे तत्त्वज्ञास्तावद्दीपं न दर्शयेत् ।	XI/168 (29th Āh.)	VII/3458
या सा शक्तिः.... यथा गच्छति तच्छृणु ॥	I/109	II/109
या सा शक्तिर्....समवायिनी ।	I/16	II/116
युगपद्वेदनाज्ज्ञानज्ञेययोरेकरूपता ।	II/66	II/418
ये तु वर्णाश्रमाचाराः....लोकधर्मान्समाचरेत् ॥	III/277-78	III/893-894
ये त्विहागन्तवः....जपहोमप्रधानैश्च ....॥	VI/105	IV/1739
येन येन निबध्यन्ते....मुच्यन्ते भवबन्धनात् ॥	III/338	III/954
येन येन हि रूपेण....चिन्तामणिरिवेश्वरः ॥	I/157	II/157

येन सर्वमिदं बुद्धं....देवा ब्राह्मणं विदुः ॥	IX/254	VI/2694
येन येनाक्षमार्गेण....तद्गतस्तन्मयो भवेत् ॥	I/11; XI/82 (29th Āh.)	II/11; VII/3372
येनाघ्रातं श्रुतं दृष्टं....भोगमोक्षप्रदं तस्य ....॥	XI/9 (29th Āh.)	VII/3299
ये निवृत्ताधिकारास्तु....महल्लोके लयः स्मृतः ॥	V/113	IV/1463
....येनेदं तद्धि भोगतः ॥	VI/103; IX/18	IV/1737; V/2458
येषां मृतानां चर्माणि....तेऽपि रुद्रा न संशयः ॥	XI/98	VII/3204
योऽयं वह्निः परं तत्त्वं प्रमातुरिदमेव तत् ।	III/126	III/742
योक्ता संवत्सरात्सिद्धि....दर्चनं यजनं हुतम् ॥	I/32	II/32
योगमेकत्वमिच्छन्ति वस्तुनोऽन्येन वस्तुना ।	I/190	II/190
योगिनामपि मृद्बीजे....स्थिरस्वार्थक्रियाकरम् ॥	VI/33	IV/1667
योगी तथा निर्वृति....केवलमेति शान्तिम् ॥	III/34	III/650
यो जल्पः स जपः.... ।	III/227	III/843
यो यत्राभिलषेद....सिद्धिभाक् ....॥	I/101	II/101
यो यत्राभिलषेद् ....मन्त्रसामर्थ्यात् ॥	V/276	IV/1626
यो यत्राभिलषेद्भोगान् ....।	IX/20	VI/2460
यो यस्य गुर्वादिशः स तस्य मोचकः ।	III/203	III/819
यो यस्याः सन्ततेर्नाथः....ज्ञास्यन्ति च निजं कुलं ।	XI/30 (29th Āh.)	VII/3320
यो यस्मिंस्थितिसंभूतस्तस्य सा कुलदेवता ।	XI/9	VII/3115
यो यस्मिन्मन्त्रयोगेन तन्त्राचारपदे स्थितः ।	XI/52 (29th Āh.)	VII/3342
योषितश्चैव पूज्यन्ते....ज्ञात्वा शिवमवाप्नुयात् ।	XI/79 (29th Āh.)	VII/3369
यो ह वै तद्हवीरग्निषोमाभ्यां जुहोति तस्यैतदमृतीभवति ।	IX/223	VI/2663

यो हि बाधयते पापः. . . . सर्वेषां परिकीर्तितम् ॥	III/277	III/893
यो हि यस्माद् गुणोत्कृष्टः स तस्मादूर्ध्व उच्यते ।	I/1 (2nd Āh.)	II/311
रजसा गोद्युतेनैव वायव्यं. . . . वनुस्मृत्य परापराम् ।	IX/34	VI/2474
रसं पुर्यष्टकांशं तु अर्पयेद् विष्णवे सदा ।	X/313	VI/3039
रसायनतपोजापयोग. . . . प्राज्ञैर्जीयतेऽनलसैर्जनैः ॥	VI/105	IV.1739
रागादिकलुषं चित्तं. . . . प्रहीनावरणैर्जिनैः ॥	I/64	II/64
रागाद्यकलुषोऽस्म्यन्तःशून्योऽहं कर्तृतोज्झितः ।	I/303	II/303
राजवर्तेन रजसा व्योमबिम्बं. . . . शुक्ला वा व्योमरेखिका ।	XI/22 (29th Āh.)	VII/3312
राजसस्तैजसाद्वर्गः. . . . कारणानुविधायिता ॥	VI/222	IV/1856
राज्यमिव मन्त्रिपरवशमैश्वर्यं. . . . न रच्यते किंचित् ॥	VIII/68	V/2268
रासभ्या मूत्रकाले तु योनिः प्रस्पन्दते यथा ।	III/165	III/781
रिक्तस्य जन्तोर्जातस्य. . . . सिद्धान्तविषमग्रहाः ॥	III/22	III/638
रुद्रशक्तिसमाविष्टः. . . . नीयते सद्गुरुं प्रति ॥	VIII/154	V/2354
रुद्रश्च रुद्रशक्तिश्च अमनस्के लयं गतौ ।	II/75	II/427
रुद्रो रुरोद. . . . तद्रजतमभवत् ।	III/262	III/878
रूपादिपञ्चवर्गोऽयं विश्वमेतावदेव हि ।	III/159	III/775
रेतो हराम्बु पुष्पं. . . . द्रव्यद्वादशकं शुभम् ।	XI/16 (29th Āh.)	VII/8306
लब्धभूमेर्विरक्तस्य. . . . भोगेन परिपूरितम् ।	III/93	III/709
लयोदयश्चित्स्वरूपस्तेन तत्कुलमुच्यते ।	XI/4 (29th Āh.)	VII/3294
लिङ्गरूपी भवेन्मेरुः. . . . ।	V/40	IV/1390
लिङ्गशब्देन विद्वांसः. . . . भावानां पदमव्ययम् ॥	III/141,423	III/757, 1039

लिङ्गे परमशिवान्तां. . . . भावयद्भिरिमैः ॥	III/285	III/901
लेशोक्तो बुद्धिबोधोऽयं. . . . येनोत्पन्नोऽनुभूयते ॥	VI/184	IV/1818 ·
लोकधर्मिणमारोप्य मते भुवनभर्तरि ।	IV/149	III/1237
लोकधर्मिणमारोप्य . . . . वा मुक्तिकांक्षिणम् ।	IX/20	VI/2460
लोकपाला भवन्त्येवं. . . . तेषां हस्तगताः पूज्या . . . . ॥	IX/180	VI/2620
लोकानुग्रहहेत्वर्थं. . . . तेन तद्द्रव्यमाहरेत् ॥	XI/15 (29th Āh.)	VII/3305
लोकालोकमतो देवि. . . . व्याप्य सर्वमिदं स्थिताः ।	V/82	IV1432
लौकिके व्यवहारे हि सदृशौ बालपण्डितौ ।	XII/366	VIII/3656
लौकिकादिरहस्यान्त. . . . वागित्थं पारमेश्वरी ॥	XII/364	VIII/3654
वक्त्राद्वक्त्रप्रयोगेण. . . . देवतावीरसंयुतम् ॥	XI/93 (29th Āh.)	VII/3383
वक्त्रं हि नाम. . . . योगिनीवक्त्रं . . . . ॥	XI/89 (29th Āh.)	VII/3379
व्रतिनो जटिनो मुण्डास्. . . . पट्टैः भूषिता भूमिपादयः ॥	III/288	III/904
व्रते पाशुपते प्रोक्तमैश्वरं परमं पदम् ।	I/70	II/70
वषडाप्यायने शस्तः. . . . ।	I/160	II/160
वस्तुतो हि त्रिधैवेयं. . . . तथैवाभेदभागिना ॥	I/248	II/248
वस्तुनिर्णयशून्याभिर्. . . . जिह्मीमस्तर्कबुद्धिभि : ॥	III/19	III/635
वस्तुभेदे प्रसिद्धस्य. . . . वागादीनां विषाणिवत् ।	VI/43	IV1677
. . . . वस्तुशून्यानि ।	III/20	III/636
वागेव विश्वा भुवनानि जज्ञे ।	V/221	IV/1571
वाणी पाणी भगः. . . . गर्वो वैकारिकोऽत्र यः ॥	VI/203	IV/1837
वाममार्गाभिषिक्तोऽपि. . . . कौले त्रिकेऽपि सः ॥	VIII/182	V/2382

वामा संसारवमनात् .... ।	III/25	III/641
वामा संसारवमना स्वरूपावरणात्मिका ।	VIII/131	V/2331
वामो वायं विधिः कार्यो मुक्तिमार्गावलम्बिभिः ।	IX/126	VI/2566
वायुर्नाभेरुत्थित उरसि....शब्दान् अभिव्यनक्ति ।	VI/215	IV/1849
वासनाभेदतः प्राप्तिः सान्ध्यमन्त्रप्रचोदिता ।	IV/63	III/1151
विकल्पयुक्तचित्तस्तु....जीवन्मुक्तो न संशयः ।	I/89	II/89
विकल्पयोनयः शब्दा.... ।	III/465	III/1081
विज्ञानमानन्दं ब्रह्म ।	III/32	III/648
....वित्तशाठ्यं न कारयेत् ।	IX/25, 212	VI/2465, 2652
विद्यापादार्थकुशलः....गुरुर्दीक्षां प्रकुर्वीत .... ।	IX/12	VI/2452
विद्यापीठे तु पञ्चाशत्....ग्रन्थीनां मातृनायिके ॥	XI/70	VII/3176
विद्राव्य गोलकं तत्र....कुर्वीत सर्वसिद्धिफलप्रदम् ॥	XI/92 (29th Āh.)	VII/3382
विधिपूजां समाचरेत्....पवित्राण्याहरेत्पश्चात् .... ॥	XI/71	VII/3177
विधिवाक्यमिदं....सत्क्रियाणां फलेष्वपि ॥	III/257	III/873
विधिशक्तिरवसीदति....समुत्तभ्नाति ॥	III/256	III/872
विधेर्लक्षणमेतावद....नाज्ञातज्ञापनं विधिः ॥	I/166	II/166
विना गुरुं विना देवं....पशवस्ते न संशयः ॥	XI/67 (29th Āh.)	VII/3357
विना सर्गेण बन्धो हि....सर्गस्तस्यैव मोक्षार्थं .... ॥	VIII/22	V/2222
विनिवारयितुं शक्या....सात्त्वराजसवर्गयोः ॥	VI/222	IV/1856
विप्रतिषिद्धधर्मसमवाये भूयतां स्यात्सधर्मत्वम् ।	VI/73	IV/1707
विभवे सति यो लोभान्न....जातुचित्परमेश्वरि ॥	IX/213	VI/2653

विभिन्नशक्तिसंयोगादि. . . .वत्वमेव वरानने ॥	II/157	II/509
विभीषणेन रामस्य रामेण. . . .तपसोग्रेण भैरवि ।	XII/388	VIII/3678 ·
विभुशक्त्यणुसम्बन्धात्. . . .दुत्तरोत्तरसंभृतः ।	I/255	II/255
विमर्शः आगमः सा सा प्रसिद्धिरवगीतिका ।	XII/361	VIII/3651
विवेकोऽतीन्द्रिये भावे. . . .प्रदीपं तु यथा दिवा ।	VIII/113	V/2313
विशिष्टसुखदुःखादि साधनावेदने. . . .महेशस्थितिभाक्क्रमात् ॥	VII/198	V/2082
विशुद्धं स्फटिकं. . . .शुद्धशिवात्मनोः ॥	VIII/34	V/2234
विशेषणविशेष्यत्वव्यपदेशस्य. . . .हेतोर्गोचरत्वं व्रजन्त्यमी ॥	VI/236	IV/1870
...विशेषात्तत्र चाकृतिः. . . .कुशैर्वा स्नानशोधिता ।	X/225	VI/2951
विश्वं जगदभावमथो. . . .परपदज्ञानं फलं तत्त्वतः ॥	XI/33 (29th Āh.)	VII/3323
विश्वात्मके हि विश्वस्मिन्. . . .न्यूनत्वं तत्र भेदगम् ।	VII/45	V/1889
विषयेषु च सर्वेषु. . . .नाशिवं विद्यते क्वचित् ॥	I/133	II/133
विषयेष्वेव संलीनानधोधः. . . .घोरतर्योऽपरास्तु ताः ॥	II/111	II/463
विषयेष्वेव संलीनानधोधः पातयन्त्यणून् ।	III/27	III/643
विषयेष्वेव . . . . घोरतर्योऽपराः स्मृता	VIII/172	V/2372
विषुवद्वासरे प्रातर्दक्षा. . . .योगीनां तु निजेच्छया ॥	X/321	VI/3047
विसर्ग एव सुस्पष्टमाश्यानत्वमुपागतः ।	II/150	II/502
विसर्गमात्रं नाथस्य सृष्टिसंहारविभ्रमाः ।	II/145	II/497
वेगवत्यथ संहारी. . . .वक्त्रकौला तु पञ्चमी ।	XI/74 (29th Āh.)	VII/3364
वेदवर्त्मानुवर्ती च. . . .दागमो वञ्चनैव सा ॥	III/252	III/868
वेदाच्छैवं ततो वामं. . . .त्रिकं सर्वोत्तमं परम् ॥	I/49; III/56; VIII/181	II/49; III/672; V/2381

वेदादिभ्यः परं शैवं. . . .कौलात्परतरं नहि ॥	I/48	II/48
वेदादिभ्यः वरं शैवम् . . . . ।	V/31-32	IV/1381-1382
वेद्यं वेदकतामाप्तं. . . .तेनेदं त्वन्मयं जगत् ॥	VII/182	V/2066
वेद्यवेदकसाम्येन. . . .योगिभिः समुदाहृतः ।	IV/75	III/1163
वेद्यो वेदकतामाप्तो. . . .त्वन्मयं जगत् ॥	I/164	II/164
वेधदीक्षां विना. . . .इति शाक्तस्य निश्चयः ॥	XI/131 (29th Āh.)	VII/3421
वैराग्यं नाम भोगेभ्यो वैमुख्यमुच्यते इति ।	VIII/68	V/2268
वैष्णवाः सौगताः . . . .जातुचित्पतिशासने ॥	VIII/189	V/2389
वौषडाप्यानने शस्तम्. . . . ।	X/140	V/2866
व्यवहाराः प्रतायन्ते तिरश्चामपि तद्वशात् ।	VII/53 (11th Āh.); VIII/89	V/2145, 2289
व्यापिनी पुरुषानन्त्यभोगाय. . . .स्रोतोभिर्विश्वधामभिः ॥	VI/118	IV/1752
व्योम-विग्रह-बिन्द्वर्ण. . . .लक्ष्यभेदः स्मृतः षोढा . . . . ॥	I/101	II/101
शक्तयः समयज्ञाश्च दिनान्ते क्रीडयन्ति ताः ।	XI/19	VII/3125
शक्तिगोचरगं वीर्यं तत्कुलम् विद्धि सर्वगम् ।	XI/4 (29th Āh.)	VII/3294
शक्तिश्च नाम भावस्य स्वं रूपं मातृकल्पितम् ।	I/302	II/302
शक्तिश्च शक्तिमांश्चेति. . . .शक्तिमांस्तु महेश्वरः ॥	I/155; III/374	II/155; III/990
शक्तिस्तु मातृका ज्ञेया सा च ज्ञेया शिवात्मिका ॥	XI/60 (29th Āh.)	VII/3350
शक्तिसंस्नुतसुधारसक्रमात्. . . .पिबति तं महामुनिः ॥	IV/97	III/1185
शक्त्यादिस्तत्त्ववर्गस्तु. . . .विद्या रागस्तु वरवर्णिनि ।	IV/39	III/1127
शक्त्योऽस्य जगत्कृत्स्नं. . . . ॥	II/76, 197; V/124; VI/120; VIII/163; XI/56 (29th Āh.)	II/428, 549; IV/1474, 1754; V/2363; VII/3346

शक्तयोऽस्य जगत्कृत्स्नं शक्तिमांस्तु महेश्वरः ॥	II/108, 145, 186	II/460, 497, 538
शक्त्योऽस्य जगत्सर्वं. . . . ।	II/89	II/441
शङ्कया कुगतिं याति तस्माच्छंकां परित्यजेत् ॥	VII/106 (12th Āh.)	V/2198
. . . . शङ्कया विघ्नभाजनम् ।	III/164	III/780
शङ्काशून्योऽपि. . . . पारमेश्वरी ।	I/38 (2nd Āh.)	II/348
शनैश्चरस्य यः कालस्तं. . . . सर्वकर्मस्वसिद्धिदः ॥	IV/62	III/1150
शब्दः प्रत्यक्षत्वे. . . . स्पर्शवद्विशेषगुणः ।	VI/238	IV/1872
शब्दः स्पर्शश्च रूपं. . . . भूतादिरहंकारोऽत्र तामसः ।	VI/218	IV/1852
शब्दः स्पर्शश्च रूपं. . . . अष्टादशैवं तत्त्वानि . . . . ॥	VII/33 (11th Āh.)	V/2125
शब्दे वाचकशक्तिश्च नित्यैवाग्नाविवोष्णता ।	VII/54 (11th Āh.)	V/2146
शरीरभुवनाकारं (रो) मायीयं (यः) परिकीर्तितम् (:) ।	I/56; VI/75; VIII/34	II/56; IV/1709; V/2234
शशिभास्करसंयोगात्. . . . मुक्तये मोक्षकाङ्क्षिणः ॥	III/96	III/712
शश्वद्विश्वमनश्वरप्रकृतयो. . . . क्षीणस्थितिर्लक्ष्यते ॥	III/233	III/849
शान्तो दान्तो जितक्रोध. . . . ।	IX/253	VI/2693
शास्त्रहीने न सिद्धिः स्याद् दीक्षादौ वीरवन्दिते ।	III/48	III/664
शिखा परिमिता शक्तिः. . . . क्रियाशक्तिरिति ख्याता ॥	IV/22	III/1110
. . . . शिवं ध्यात्वा तु तन्मयः ।	I/102	II/102
शिवः प्रशस्यते नित्यं. . . . योगिनीनां प्रियो भवेत् ॥	XI/92 (29th Āh.)	VII/3382
शिव आचार्यरूपेण लोकानुग्रहकारकः ।	VIII/156	V/2356
. . . . शिव एव गृहीतपशुभावः ।	I/244, 302; VI/113	II/244, 302; IV/1747
शिवतत्त्वं कथं शून्यं तदतीतं न किंचन ॥	I/116	II/116

शिवनभसि विगलिताक्षः. . . . अनलकोटिशतदीप्तम् ॥	III/222-223	III/838-839
शिवभावनयौषध्या. . . . रसवच्छिवहेमता ॥	I/130	II/130
शिवशक्त्यात्मकं रूपं. . . . कर्त्तव्यं साधकोत्तमैः ॥	I/14; XI/73 (29th Āh.)	II/14; VII/3363
शिवशक्तिसदाशिवताम्. . . . विभक्तभावेन भासयति ॥	VI/49	IV/1683
शिवस्य परिपूर्णस्य. . . . सम्बन्धः परिकीर्तितः ॥	I/283	II/283
शिवाम्भसास्त्रयुक्तेन. . . . नैर्ऋताद्यावदैश्वरम् ।	IX/188	VI/2628
शिवोऽहमद्वितीयोऽहं. . . . ।	VIII/219	V/2419
. . . . शिवो भूत्वा शिवं यजेत् ।	IX/184	VI/2624
शिशुना क्षिप्तमकामात्. . . . भवेद्गणप्रान्तम् ॥	III/295	III/911
. . . . शीधुस्त्विक्षुरसेन तु ।	IX/39	VI/2479
शुक्लमधुरशीता एव रूपरसस्पर्शाः ।	VI/237	IV/1871
शुचिर्नामाग्निरुद्भूतः संघट्टात्सोमसूर्ययोः ।	II/127; III/381; XI/106(29th Āh.)	II/479; III/997; VII/3396
शुद्धबोधात्मकत्वेऽपि. . . . ते च विज्ञानकेवलाः ।	VI/78	IV/1712
शुद्धेऽध्वनि शिवः कर्ता. . . . ।	I/6	II/6
शुद्धेऽध्वनि शिवः कर्ता प्रोक्तोऽनन्तोऽसिते प्रभुः ।	V/224; VI/56; VII/155; VIII/76	IV/1574, 1690; V/2039, 2276
शूद्रोऽपि शीलसम्पन्नो. . . . राजन्गुणाः कल्याणकारकाः ॥	IX/255	VI/2695
शून्यताऽवस्थितः. . . . निरुपाख्यो भवत्यसौ ॥	IV/10	III/1098
शून्योद्भवो भवेद्वायुः. . . . समायोगात् ॥	XI/78 (29th Āh.)	VII/3368
शूलानि स्युःषट् सहस्राण्यूनं सार्धशतद्वयात् ।	XII/246	VII/3536
शृङ्गी युवा च पूर्णाङ्ग. . . . त्रिविधो यागसिद्धये ॥	X/29	VI/2755
शेषं कुमारिकाद्वीपे भविष्यति गृहे. . . . ।	XII/384	VII/3674

शेषः परमार्थत्वात् ।	I/276	II/276
शैवसिद्धो भाति. . . .पुनरभ्येति नाथः ।	I/72	II/72
शैवादीनि रहस्यानि. . . .त्रयम्बकादित्यनामकम् ॥	I/27-28	II/27-28
. . . .शैवी मुखमिहोच्यते ।	I/7, 115; II/171, 188	II/7, 115, 523, 540
शौचसन्तोषतपः. . . .नियमाः ।	III/94	III/710
श्मशानं हृत्प्रदेशः. . . .ज्ञातव्यं योगिनीकुले ॥	XI/51 (29th Āh.)	VII/3341
श्राद्धपक्षे तु दातव्यम्. . . . ।	X/316	VI/3042
श्रीकण्ठ एव परया मूर्त्या कालाग्निरुच्यते ।	IV/146	III/1234
श्रीकेयूरवतीतः. . . .षोडशैवेत्थम् ॥	III/195	III/811
श्रीक्रमसद्भावादिक . . . .कुलधरपूर्वासु संततिषु ॥	III/191	III/807
श्रीमत्सदाशिवपदेऽपि. . . .हठतोऽधितिष्ठेत् ॥	III/193	III/809
श्रीभूतिराजनामापि. . . .कालीनये गुरुता ॥	III/193	III/809
श्रीवीरनाथपादैः. . . .कृताः शिष्याः ।	III/196	III/812
श्रोत्रं त्वक्चक्षुषी जिह्वा. . . .तैजसश्च स सात्त्विकः ॥	VI/187	IV/1821
श्रोत्रं त्वक्चक्षुषी जिह्वा नासा चित्तं च धीव्रजः ।	VI/44	IV/1678
श्लोकगाथादि. . . .मन्त्रत्वेनैव पश्यति ॥	III/227	III/843
षट्प्राणाश्चषकस्तेषां षष्टिर्नाली तथा तिथिः ।	IV/165	III/1253
षडङ्गुलं च सङ्क्रामो. . . .भवेत्तच्चोत्तरायणम् ॥	IV/98	III/1186
षडेवेह स्वरा मुख्याः. . . .विज्ञेयाः सूर्यरश्मयः ॥	II/181	II/533
. . . .षड्विधोऽध्वा प्रकीर्तितः ।	VII/32 (11th Āh.)	V/2124
षड्विंशकं परं बीजं. . . .वदनं चोत्तरं शुभम् ॥	XII/184-85	VII/3474-3475

षड्विंशकं तु देवेशि योगशास्त्रे परं पदम् ।	I/70	II/70
षोढा वै वेधबोधेन अध्वानं शोधयेत्प्रिये ।	XI/149 (29th Āh.)	VII/3439
संकल्पकमत्र मनः. . . . ।	I/117	II/117
संवित्तिफलभेदोऽत्र न प्रकल्प्यो मनीषिभिः ।	I/246	II/246
संविन्निष्ठा हि विषयव्यवस्थितिः (तयः) ।	III/216; XI/150	III/832; VII/3256
संसाराम्बुनिधिं यः. . . . सोऽस्मिञ्छास्त्रेऽधिकारवान् ॥	I/4 (2nd Āh.)	II/314
संसारोऽस्ति न तत्त्वतः. . . . स्वस्थो यथावस्थितः ॥	I/305	II/305
संसारोऽस्ति न तत्त्वतस्तनुभृतां बन्धस्य वार्तैव का ।	III/99	III/715
संहताङ्गुलिकौ पाणी. . . . कुम्भमुद्रा प्रकीर्तिता ॥	IX/39	VI/2479
संहितापारगस्येह सेकः कार्योऽन्यथा नहि ।	III/77	III/693
स एव प्रतिभायुक्तः. . . . पशुरेव भवार्णवात् ॥	VIII/133	V/2333
सकृद्विभातोऽयमात्मा . . . . ।	I/106; III/208; XI/55 (29th Āh.)	II/106; III/824; VI/3345
सक्रमत्वं च लौकिक्याः. . . . प्राभव्याः स्यात्प्रभोरिव ॥	II/134	II/486
स चेतनश्चिता योगात्. . . . ।	VII/34	V/1918
सजातीयप्रसिद्ध्यैव. . . . प्रसिद्धिः प्राक्तनी स्थिता ॥	XII/361	VIII/3651
सतोऽवश्यं परमसत्सच्च. . . . सदसन्मयः ॥	I/25 (2nd Āh.)	II/335
सत्यमेतन्महाप्राज्ञ प्राणायामो न कारणम् ।	III/97	III/713
सदसद्विभेदसूते. . . . जयाद्येन रूपेण ॥	III/200	III/816
सदसद्वस्तुनिर्भासी दर्पणप्रतिबिम्बवत् ॥	II/27	II/379
सदाशिवादयः. . . . शक्तीः समाक्षिपेयुः ।	I/243	II/243
सदिति ब्रह्म परमम् ।	II/165	II/517

सन्तापं क्रोधने विद्या चञ्चले चपलाः श्रियः ।	X/267	VI/2993
सन्ति (न्तो) हि. . . .प्रयुञ्जानाः ।	I/14	II/14
सन्दिग्धेऽपि पदे लोके. . . .स्यादस्ति चेन्नास्तिको हतः ॥	IV/20	III/1108
सन्ध्याकालं विना त्रिंशत्तुटिकोऽह्नोरात्रः ।	IV/57	III/1145
सन्ध्या नाम सुरास्तस्मिन्वसन्ति सुखिनः सदा ।	V/113	IV/1453
सप्तेन्द्रियशिखाजालजटिले. . . .भस्मीभावोऽग्नितर्पणम् ॥	III/233	III/849
समता सर्वभावानां वृत्तीनां. . . .वर्णानां चैव सर्वशः ॥	III/304	III/920
समनोबुद्धिदेवानां गणे. . . .स्वानुरूपादहंकृतः ॥	VI/222	IV/1856
समन्ताद् ब्रह्मणोऽण्डं. . . .शतरुद्रैः समन्वितम् ॥	V/18	IV/1368
समयप्रतिभेत्तॄंस्तदनाचारांश्च घातयेत् ।	XI/163	VII/3269
. . . .समयी राजपुत्रवत् ।	IX/16	VI/2456
समयोल्लङ्घनाद्देवि क्रव्यादत्वं शतं समाः ।	X/303	VI/3029
. . . .समुत्थानात् क्रियादयः ।	VI/86	IV/1720
समुदायवृताः शब्दा अवयवेष्वपि वर्तन्ते ।	III/340	III/956
सम्बन्धः परमेशानि. . . .मिश्रोऽदिव्यश्च तत्परः ॥	I/284	II/284
सर्वं खल्विदं ब्रह्म ।	II/166; III/121	II/518; III/737
सर्वं वा मय्येव स्थितम् ।	I/238	II/238
सर्वकर्तृ विभु सूक्ष्मं तत्कुलं वरवर्णिनि ।	XI/4 (29th Āh.)	VII/3294
सर्वज्ञः सर्वकर्ता च. . . .दाढ्र्याच्छिवो भवेत् ॥	IX/203	VI/2643
सर्वत्र भैरवो भावः. . . .परोऽस्तीत्यद्वयागमः ॥	VII/73 (11th Āh.)	V/2165
सर्वत्राभासभेदो. . . .भातस्य नो सकृत् ॥	III/210	III/826

सर्वभावमयभावमण्डलं....विश्वमेधमययज्ञयाजिनः ॥	III/371	III/987
सर्वभावविवेकेन....प्रातिभस्य विधीयते ॥	VIII/116	V/2316
सर्वमेतत्प्रवृत्यर्थं....कल्प्यश्चेद् यथायथम् ।	I/48	II/48
सर्वलक्षणहीनोऽपि ज्ञानवान्गुरूत्तमः ।	III/67	III/683
सर्वसंहारसंहारसंहारमपि....शिवात्मिका ॥	III/221	III/837
सर्वाः शक्तीश्चेतसा....विश्वाधार एकोऽवभासि ॥	XI/128	VII/3234
सर्वाध्वनो....परं पदम् ।	I/72	II/72
सर्वार्चनं स्थण्डिले स्यान्न च तत्राधिवासनम् ।	X/222	VI/2948
सर्वालम्बनधर्मैश्च....न शून्यं परमार्थतः ॥	I/67; IV/9	II/67
सर्वासां देवतानां तु आधारः....नित्यं तत्र प्रपूजयेत् ॥	XI/15 (29th Āh.)	VII/3305
सर्वेऽनुभूता यदि....स्मृतिर्नाम न संभवेत्तत् ॥	III/451	III/1067
सर्वेशं तु कुलं देवि....तत्तेजः परमं घोरं ॥	XI/4 (29th Āh.)	VII/3294
सर्वेश्वरानधिष्ठाय श्रीकण्ठः....प्रतिनिकेतनम् ॥	V/173	IV/1523
सर्वेषामेव मन्त्राणां....सर्वमन्त्रेषु सर्वदा ॥	II/222	II/574
सर्वो ममायं विभव.... ।	III/184	III/800
सर्वो विकल्पः संसारः.... ।	I/56, 237; III/117; VIII/222; X/116	II/56, 237; III/733; V/2422; VI/2842
सर्वो विकल्पः स्मृतिः.... ।	I/134	II/134
स सिसृक्षुर्जगत्....बोधयामास पुद्गलान् ॥	VI/79	IV/1713
स हौ क्षपादिनामाना....मुक्त्वा स्वयं महत् ।	II/169	II/521
सांख्यवेदपुराणज्ञा....अमोक्षे मोक्षलिप्सया ।	III/43	III/659

सर्वभावमयभावमण्डलं....विश्वमेधमययज्ञयाजिनः ॥	III/371	III/987
सर्वभावविवेकेन....प्रातिभस्य विधीयते ॥	VIII/116	V/2316
सर्वमेतत्प्रवृत्यर्थं....कल्प्यश्चेद् यथायथम् ।	I/48	II/48
सर्वलक्षणहीनोऽपि ज्ञानवान्गुरूत्तमः ।	III/67	III/683
सर्वसंहारसंहारसंहारमपि....शिवात्मिका ॥	III/221	III/837
सर्वाः शक्तीश्चेतसा....विश्वाधार एकोऽवभासि ॥	XI/128	VII/3234
सर्वाध्वनो....परं पदम् ।	I/72	II/72
सर्वार्चनं स्थण्डिले स्यान्न च तत्राधिवासनम् ।	X/222	VI/2948
सर्वालम्बनधर्मैश्च....न शून्यं परमार्थतः ॥	I/67; IV/9	II/67
सर्वासां देवतानां तु आधारः....नित्यं तत्र प्रपूजयेत् ॥	XI/15 (29th Āh.)	VII/3305
सर्वेऽनुभूता यदि....स्मृतिर्नाम न संभवेत्तत् ॥	III/451	III/1067
सर्वेशं तु कुलं देवि....तत्तेजः परमं घोरं ॥	XI/4 (29th Āh.)	VII/3294
सर्वेश्वरानधिष्ठाय श्रीकण्ठः....प्रतिनिकेतनम् ॥	V/173	IV/1523
सर्वेषामेव मन्त्राणां....सर्वमन्त्रेषु सर्वदा ॥	II/222	II/574
सर्वो ममायं विभव.... ।	III/184	III/800
सर्वो विकल्पः संसारः.... ।	I/56, 237; III/117; VIII/222; X/116	II/56, 237; III/733; V/2422; VI/2842
सर्वो विकल्पः स्मृतिः.... ।	I/134	II/134
स सिसृक्षुर्जगत्....बोधयामास पुद्गलान् ॥	VI/79	IV/1713
स हौ क्षपादिनामाना....मुक्त्वा स्वयं महत् ।	II/169	II/521
सांख्यवेदपुराणज्ञा....अमोक्षे मोक्षलिप्सया ।	III/43	III/659

साक्षं सर्वमिदं देहं....हृत्पङ्कजसमुद्गकम् ॥	III/330	III/946
साक्षात्कृतधर्मा....उपदेष्टा चाप्तः ।	I/34	II/34
सा चैका व्यापिनी....व्ययहीना च कथ्यते ॥	VI/117	IV/1751
....सा चैष्टव्येन रूषिता ।	II/173	II/525
साधकस्याधिकारार्थमक्षमालादि....पुष्पोदकसमन्वितम् ॥	X/305	VI/3031
साधनं यत्कृतम् तत्र इह जन्मनि सिद्धिदम् ।	IV/100	III/1188
सा धातोः प्रत्ययाद्....किं केन कथमित्यदः ॥	I/167	II/167
सापेक्षत्वेऽप्यपेक्षैव....नान्यत्स्यादनवस्थितेः ।	III/281	III/897
सामानाधिकरण्यं हि सद्विद्याहमिदंधियोः ॥	III/151	III/767
सार्णेनाण्डत्रयं व्याप्तं ।	II/164; III/219	II/516; III/835
सा शक्तिरापतत्याद्या....स्यात्परं नैःश्रेयसं प्रति ।	X/219	VI/2945
सिद्धयोगीश्वरीतन्त्रं....मालिनीविजयोत्तरं ।	VI/7	IV/1641
सिद्धस्याभिमुखीभावमात्रं संबोधनं विदुः ।	X/136	VI/2862
सिद्धातन्त्रमिदं देवि....योगिनीहृदिनन्दनः ॥	XII/380	VIII/3670
सिद्धानां योगिनीनां....संक्षेपोऽयं वरानने ॥	I/2 (2nd Āh.)	II/312
सिद्धानां योगिनीनां च दर्शनम् .... ।	I/34 (2nd Āh.)	II/344
सिद्धान्तके पञ्चकं सारं....त्रिकं तु भैरवे तन्त्रे ....॥	I/153	II/153
सिद्धान्तवैष्णवबौद्धा....निर्जीवा जीववर्जिताः ॥	XI/52 (29th Āh.)	VII/3342
सिद्धान्तादिषु तन्त्रेषु....सद्यः प्रत्ययकारकाः ॥	XI/3 (29th Āh.)	VII/3293
सिद्धैः संस्थापितानां तु न मानादि विचारयेत् ।	X/364	VI/3090
सुगन्धिं शीतलां दीर्घामश्नतः....सन्ति युगपत्पञ्चबुद्धयः ।	VI/220	IV/1854

सुमेरुर्हेमसंपृक्तः शरावाकृतिमस्तकः ।	V/41	IV/1391
सुरा च परमा शक्तिः. . . . भैरवेण महात्मना ॥	XI/9 (29th Āh.)	VII/3299
सुरा न पेया ।	III/278	III/894
सुराया अवघ्राणः कर्त्तव्यः ।	III/272	III/888
. . . . स्रुक्शक्तिस्तु स्रुवः शिवः ।	IX/210	VI/2650
सुव्रतं तु शुना दष्टं त्रिरात्रमुपवासयेत् ।	VIII/11	V/2211
सुसूक्ष्मो व्यापकः शुद्धः प्राणतत्त्वस्य वाचकः ॥	II/149	II/501
सूर्यं प्रमाणमित्याहुः. . . . ।	III/175	III/791
सूयदिर्मन्त्रमादाय गच्छेदस्त्रमनुस्मरन् ।	IX/34	VI/2474
सृष्टिसंहारकर्तारं. . . . प्रणतार्तिविनाशनम् ॥	I/7	II/7
सेच्छायाः प्रथमा तुटिः ।	IX/169	VI/2609
सेन्द्रियं चैव गुरुतो. . . . प्रतिभाति समं मम ॥	VIII/120	V/2320
सेयं क्रियात्मिका शक्तिः. . . . ज्ञाता सिद्ध्युपपादिका ॥	I/185	II/185
सैव शीघ्रतरोपात्त. . . . ।	II/173	II/525
सैष दाशरथी रामः. . . . ।	XII/290	VII/3580
सैषा सारतया प्रोक्ता हृदयं परमेष्ठिनः ।	I/207	II/207
सोऽरोदीद्यदरोदीत् तद्रुद्रस्य रुद्रत्वम् ।	III/261	III/877
सोऽभिषिक्तो गुरु पश्चाद्दक्षिणाभिः प्रपूजयेत् ।	XI/183	VII/3289
सोऽयमैश्वरो भावः पशोरपि ।	X/99	VI/2825
सोमं चामृतनाथं. . . . नामभिः परिकीर्तितम् ॥	II/164	II/516
सोमार्कानलदीप्तीनां. . . . व्यक्ततां नयति स्फुटम् ॥	III/128	III/744

....सोमो वर्षति चामृतम् ।	II/125	II/477
स्कन्धोऽपरः कलायास्तु....युग्मायुग्मक्रमेण तु ॥	VI/174	IV/1808
स्त्रीमुखाच्च भवेत्सिद्धिः सुसिद्धं पतासु तत्पदम् ।	XI/88 (29th Āh.)	VII/3378
स्त्रीमुखे निक्षिपेत्प्राज्ञः स्त्रीमुखाद्ग्राहयेत् पुनः प्रिये ॥	I/35; XI/88 (29th Āh.)	II/35; VII/3378
स्थित्यर्थं रमयेत्कान्तां न लौल्येन कदाचन ॥	XI/73 (29th Āh.)	VII/3363
स्नातोऽधिकारी भवति देवे पित्र्ये च कर्मणि ।	IX/41	VI/2481
स्पर्शोऽस्या अनुष्णाशीतत्वे सति पाकजः ।	VI/237	IV/1871
स्पर्शोऽस्यानुष्णाशीतत्वे सति अपाकजः ।	VI/237	IV/1871
स्फटिकस्येव....स्वरूपमनिरूप्यम् ।	II/126	II/478
स्मरणादभिलाषेण (येन) व्यवहारः प्रवर्तते ।	III/450	III/1066
स्मृताधश्छदनं मया विद्या तूत्तरमेव हि ।	IX/151	VI/2591
स्यात्परापरया साकं वामारे रतिशेखरः ।	X/6	VI/2732
स्यात्परे परया साकं वामारे संश्च भैरवः ।	X/6	VI/2732
स्रजं विमोचयेन्नाम....इतरेषां गणान्तकम् ।	III/295	III/911
....स्रोतोभेदं....स्यात्तदकीर्तनात् ॥	I/23	II/23
स्वक्रमं तु यजेन्मध्ये द्वैताचारं तु वर्जयेत् ॥	XI/52 (29th Āh.)	VII/3342
स्वातंत्र्यामुक्तमात्मानं.... ।	VI/124	IV/1758
स्वातंत्रस्याप्यबोधता ।	VI/80	IV/1714
स्वातंत्र्यहानिर्बोधस्य....स्वस्वरूपापहानितः ॥	I/55; VI/57	II/55; IV/1691
स्वदेह एवायतनं नान्यदायतनं व्रजेत् ।	XI/119 (29th Āh.)	VII/3409
स्वदेहावस्थितं द्रव्यं रसायनवरं शुभम् ।	IX/84; XI/92 (29th Āh.)	VI/2524; VI/3382

....सोमो वर्षति चामृतम् ।	II/125	II/477
स्कन्धोऽपरः कलायास्तु....युग्मायुग्मक्रमेण तु ॥	VI/174	IV/1808
स्त्रीमुखाच्च भवेत्सिद्धिः सुसिद्धं पतासु तत्पवम् ।	XI/88 (29th Āh.)	VII/3378
स्त्रीमुखे निक्षिपेत्प्राज्ञः स्त्रीमुखाद्ग्राहयेत् पुनः प्रिये ॥	I/35; XI/88 (29th Āh.)	II/35; VII/3378
स्थित्यर्थं रमयेत्कान्तां न लौल्येन कदाचन ॥	XI/73 (29th Āh.)	VII/3363
स्नातोऽधिकारी भवति देवे पित्र्ये च कर्मणि ।	IX/41	VI/2481
स्पर्शोऽस्या अनुष्णाशीतत्वे सति पाकजः ।	VI/237	IV/1871
स्पर्शोऽस्यानुष्णाशीतत्वे सति अपाकजः ।	VI/237	IV/1871
स्फटिकस्येव....स्वरूपमनिरूप्यम् ।	II/126	II/478
स्मरणादभिलाषेण (येन) व्यवहारः प्रवर्तते ।	III/450	III/1066
स्मृताधश्छदनं मया विद्या तूत्तरमेव हि ।	IX/151	VI/2591
स्यात्परापरया साकं वामारे रतिशेखरः ।	X/6	VI/2732
स्यात्परे परया साकं वामारे संभ्र भैरवः ।	X/6	VI/2732
स्रजं विमोचयेन्नाम....इतरेषां गणान्तकम् ।	III/295	III/911
....स्रोतोभेदं....स्यात्तदकीर्तनात् ॥	I/23	II/23
स्वक्रमं तु यजेन्मध्ये द्वैताचारं तु वर्जयेत् ॥	XI/52 (29th Āh.)	VII/3342
स्वातंत्र्यामुक्तमात्मानं.... ।	VI/124	IV/1758
स्वातंत्रस्याप्यबोधता ।	VI/80	IV/1714
स्वातंत्र्यहानिर्बोधस्य....स्वस्वरूपापहानितः ॥	I/55; VI/57	II/55; IV/1691
स्वदेह एवायतनं नान्यदायतनं व्रजेत् ।	XI/119 (29th Āh.)	VII/3409
स्वदेहावस्थितं द्रव्यं रसायनवरं शुभम् ।	IX/84; XI/92 (29th Āh.)	VI/2524; VI/3382

स्वधनेनापि कर्त्तव्या क्षीणवित्ते शिशावपि ।	IX/24	VI/2464
स्वनाम्ना प्रणवाद्येन. . . .विन्यसेत्कारणेश्वरे ॥	X/313	VI/3039
स्वपत्नी भगिनी माता दुहिता वा शुभा सखी ।	XI/72 (29th Āh.)	VII/3362
स्वापरामर्शमात्रं यदपराधः. . . .यद्वक्तुं नैव पार्यते ॥	VII/150	V/2034
स्वप्नेन्द्रजालवत्सर्वं. . . .ध्यायेच्छिवं विभुम् ॥	VIII/116	V/2316
स्वापेऽप्यास्ते. . . .यद्यथावस्तु जातम् ॥	I/147	II/147
स्वभावमवभासस्य. . . .स्फटिकादिजडोपमः ॥	I/27 (2nd Āh.); III/215	II/337; III/831
स्वभावे बोधममलं कुलं सर्वत्र कारणम् ।	XI/4 (29th Āh.)	VII/3294
स्वमन्त्रमक्षसूत्रं च गुरोरपि न दर्शयेत् ।	X/202; XI/179	VI/2928; VII/3285
स्वमन्त्ररक्षणं यत्नात्सर्वदा कारयेत्सुधीः ।	III/74	III/690
स्वयं गृहीतमन्त्राश्च क्लिश्यन्ते चाल्पबुद्धयः ।	III/71	III/687
स्वसिद्धान्तविरुद्धेन. . . .तत्त्वं वेद नापरः ।	III/16	III/632
स्वामिनश्चात्मसंस्थस्य. . . .तस्मादिच्छामर्शः प्रवर्तते ॥	VI/10	IV/1644
हंसो वृको वृषदंशस्ते ऐन्द्राः ।	IX/88	VI/2528
हकाररूपया शक्त्या मकारो ना हृदि स्थितः ।	II/139	II/491
हाटकेन विशुद्धेन सर्वेषां शुद्धिरिष्यते ।	V/29	IV/1379
हाहारावं घनं रुद्धं सामयं चित्रकण्टकम् ।	XII/228	VII/3518
हाहारावा महारावा. . .कन्दे षड्सलम्पटाः ॥	XII/241	VII/3531
हृदयगुहागेहगतं. . . .शिवाशयाश्मादिमश्लाघ्यम् ॥	III/286	III/902
हृदयं बोधपर्यायः. . . . ।	III/213	III/829
हृदयं शक्तिसूत्रं तु. . . . ।	I/8; XII/282	II/8; VII/3572

....हृदि ध्येयो मनीषिणाम् ।	III/331	III/947
हेतुफले संसारः ।	III/33	III/649
हेतुशास्त्रं च यल्लोके....तत्राभिरता जनाः ।	III/18	III/634
हेयाध्वानमधः....यावत्सा समना शक्तिः .... ॥	I/190	II/190
होत्री दीक्षा तु सिद्धान्ते....दीक्षा पञ्चविधोदिता ।	VIII/182	V/2382

17. DETAILED TABLE OF CONTENTS OF THE TANTRĀLOKA IN SANSKRIT

(विषयानुक्रमणिका)

प्रथममाह्निकम्

कारिका-संख्या

१ (आदिवाक्यप्रारम्भः) वक्ष्यमाणशास्त्रगर्भीकारपूर्वकं परत्रिकपरामर्शरूपमङ्गलम् १
२ परापरत्रिकपरामर्शरूपमङ्गलम् २–४
३ अपरत्रिकपरामर्शरूपमङ्गलम् ५
४ गणेशवटुकयोरभिमुखीकरणम् ६
५ कुलप्रक्रियावतारकतुर्यनाथस्तुतिः ७
६ त्र्यम्बकमठिकाश्रयणेन तन्त्रप्रक्रियाया आयातिक्रमप्रस्तावः ८
७ श्रीकण्ठनाथभूतिराजगुर्वोः स्मरणम् ९
८ गुरोः परमगुरोः परमेष्ठिगुरोश्च स्मरणम् १०–११
९ पितुः श्रीचुखुलकस्य कीर्तनम् १२
१० कुलप्रक्रियागुरूत्कर्षकथनम् १३
११ त्रिकदर्शनप्रक्रियारूपग्रन्थकरणप्रतिज्ञा १४–१६
१२ तदर्थाभिधायिनि शास्त्रजाते मालिनीविजयोत्तरतन्त्रप्राधान्यम् १७
१३ मालिनीमतस्य त्रिकशास्त्रसारत्वम् १८
१४ तदधिकारेण प्रतिज्ञानिर्वाहयुक्तत्वम् १९
१५ ग्रन्थनिर्माणे भगवत्प्रसादनिमित्तता तस्य ग्राह्यता च (आदिवाक्यसमाप्तिः) २०–२१
१६ अज्ञानज्ञानयोःसंसृतिमोक्षहेतुत्वम् २२
१७ तत्र मालिनीविजयोत्तरप्रामाण्यम् २३
१८ अज्ञानस्य द्वैविध्ये पौरुषाज्ञानस्यैव विवक्षा २४
१९ अपूर्णज्ञानपरकोऽज्ञानशब्दस्यार्थः २५
२० तत्र शिवसूत्रप्रामाण्यम् २६–३०
२१ मोक्षस्य लक्षणम् ३१
२२ दर्शनान्तरोक्तमोक्षस्वरूपम् ३२-३३

२३ बन्धविगलनेऽपि तत्र मोक्षाभावः	३४
२४ पूर्णं ज्ञानमेव मुक्तिप्रदम्	३५
२५ ज्ञानाज्ञानयोर्द्वैविध्यम्	३६
२६ द्विविधमज्ञानं पौंस्नं बौद्धञ्च	३७–४०
२७ द्विविधं ज्ञानं पौंस्नं बौद्धञ्च	४१–४२
२८ पौंस्नाज्ञानस्य दीक्षया ध्वंसः	४३
२९ बौद्धाज्ञानस्य बौद्धज्ञानेन ध्वंसे जीवन्मुक्तिः	४४
३० दीक्षापेक्षया बौद्धज्ञानप्राधान्यम्	४५
३१ ज्ञानाज्ञानद्वित्वे स्वायम्भुवादिशास्त्राणां प्रामाण्यम्	४६
३२ बौद्धज्ञाने पारमेश्वरशास्त्रस्य मूलकारणता	४७
३३ बौद्धाज्ञाननिवृत्तेः मोक्षस्य तदात्वे हेतुः	४८
३४ तदनिवृत्तौ आत्मनो मोक्षाभावः	४९
३५ अत्र निशाटनप्रामाण्यम्	५०–५१
३६ ज्ञेयस्य ज्ञेयाभावस्य च परं तत्त्वं प्रकाशात्मकः शिवः	५२–५३
३७ तस्य सिद्धौ प्रमाणानुपयोगः	५४
३८ तदधीना प्रमाणसिद्धिः	५५
३९ आदिसिद्धत्वात् तस्य स्वसिद्धौ प्रमाणनैरपेक्ष्यम्	५६
४० तत्र बौद्धस्यापि प्रमाणपरिकल्पनं व्यर्थम्	५७
४१ अत्र कामिकागमप्रामाण्यम्	५८-५९
४२ अस्य परानपेक्षत्वात् स्वसिद्धौ प्रमेयनैरपेक्ष्यञ्च	६०--६१
४३ विश्वाकृतित्वात् शिवस्य दीक्षोत्तरादिषु आगमेषु नानारूपत्वोक्तिः	६२–६५
४४ कामिकप्रामाण्यात् विश्वमयत्वेऽपि विश्वोत्तीर्णत्वम्	६६
४५ एकस्यैव धर्मस्य सर्वाक्षेपेण वर्तनम्	६७
४६ अस्य बहुशक्तित्वस्य स्वातन्त्र्यशक्तिमूलत्वम्	६८
४७ शक्तिशक्तिमत्परिकल्पनेऽपि अद्वयवादनिर्व्यूढिः	६९–७१
४८ शक्त्यन्तराणां स्वातन्त्र्यशक्तिविस्फूर्जितत्वम्	७२
४९ शिवस्य कल्पितानेकरूपाभासनम्	७३
५० शक्तिशक्तिमतोरुपायोपेयभावकथनमुखेन किरणागमप्रामाण्यपूर्वकं विषयोपसंहारः	७४–७७
५१ विश्ववैचित्र्यस्य अवस्थावैचित्र्यस्य च शिवस्य शक्तिस्फाररूपत्वम्	७८–८१
५२ षट्त्रिंशदात्मकस्य तत्त्वग्रामस्य शिव एव परमार्थः, ग्रामशब्दार्थश्च, दत्र त्रिशिरोमतप्रामाण्यञ्च	८२–८३

५३ अस्य साक्षात्कारोपायतया ग्रामधर्मवृत्तिकथनम् ८४–८६
५४ गतिस्थानादिषु शिवस्य परमकारणत्वम् ८७-८८
५५ ध्यानेन जपेन च भैरवपदप्राप्तिः ८९
५६ जपस्वरूपम् ९०
५७ उपायानां स्वातन्त्र्यव्यपेक्षया दूरासन्नादिकभेदः ९१
५८ एतदुपसंहारः ९२–९४
५९ बहुशक्तित्वमेव भैरव-देव-पत्याद्यभिधानानां प्रवृत्तिनिमित्तम् ९५–१०५
६० अनुभवयुक्तिशास्त्रादिप्रमाणैः ज्ञेयनिरूपणप्रतिज्ञा १०६
६१ परादिशक्तीनां द्वादशधात्वम् १०७–१०८
६२ स्वातन्त्र्यादेव एकवीर-यामल-द्वादशारादिभेदेन संख्याया न्यूनत्वमाधिक्यञ्च १०९–११२
६३ शास्त्रेषु चक्राणामानन्त्यप्रतिपादनम् ११३–११४
६४ त्रैशिरसमतप्रामाण्याद् बहुप्रकारत्वं चक्राणां भेदनिमित्तम् ११५–११६
६५ अस्यैव विभज्य प्रदर्शनम् ११७–१२२
६६ अस्योपसंहारः प्रमेयान्तरोपक्षेपश्च १२३
६७ अन्यदेवताव्याजेन भैरवभावसमापत्तौ गीतार्थसंवादः, स्वात्मतत्त्वस्य याज्यत्वविचारश्च १२४–१३१
६८ बोधस्यैव याज्ययष्टृतया उभयभावापत्तौ गीतार्थपरिपोषः १३२-१३३
६९ संविदि विध्यादीनां सिद्धिनिमित्तताऽभावः १३४
७० अभेदात्मिकाया संविदि स्वातन्त्र्याद् वैचित्र्यसिद्धिः १३५–१३७
७१ संविदि भेदानुपपत्तेः मलनिर्ह्रासतारतम्याद् भेदाभासनम् १३८–१३९
७२ मलनिर्ह्रासतारतम्यानुसारमात्मनां भगवत्स्वरूपप्रथनम् १४०
७३ पारमेश्वररूपस्य पूर्णत्वमपूर्णत्वञ्च १४१
७४ तत्रापूर्णे ज्ञाने बहुप्रकारता उपायविचारश्च १४२–१४३
७५ उपायोपेययोश्च वस्तुतः ज्ञानरूपत्वम् १४४–१४५
७६ इच्छाज्ञानक्रियोपायाः १४६–१५०
७७ योगक्रिययोः ज्ञानक्रिययोश्चाभेदः १५१–१५५
७८ मोक्षस्य स्वरूपप्रथनरूपत्वम् १५६–१५७
७९ धर्मधर्मिभावस्य हेतुफलभावस्य च अतात्त्विकत्वम्, स्वातन्त्र्यात् तत्सिद्धिः, काणादादिदर्शनवैलक्षण्यञ्च १५८–१६०
८० ज्ञानमोक्षयोः कार्यकारणभावस्य अमुख्यत्वम् १६१–१६३
८१ क्रियोपायेऽभ्युपायानां निःसंख्यत्वम् १६४
८२ उपायभेदेऽपि उपेये मोक्षे भेदाभावः १६५–१६६
८३ शाम्भवशाक्ताणवोपायत्रैविध्ये समावेशत्रयस्य

	श्रीपूर्वशास्त्रानुसारि निरूपणम्	१६७–१८५
८४	समावेशस्यावान्तरभेदाः	१८६–१८७
८५	पुंविद्याशक्तीनां भेदनिमित्तनिरूपणम्	१८८–१८९
८६	भूतानां पृथक् समाख्यायां भूतत्वे च हेतुः	१९०–१९१
८७	पञ्चधारुद्रशक्तिसमावेशप्रसङ्गे भूतावेशादीनाम् अप्राकरणिकत्वम्	१९२–१९३
८८	अद्वयशास्त्रे तत्त्वभुवनादीनां रुद्रशक्तेरेव स्फाररूपत्वम्	१९४–२००
८९	एकतरशक्त्यवभासमुखेन अनन्तशक्तावपि परमेश्वरेऽवभासः तत्र विद्याधिपतिवचनसंवादः	२०१
९०	तत्र मतङ्गागमप्रामाण्यम्	२०२–२०४
९१	शिवासादने शक्तेरासादनमुपायः तासां च व्यापकत्वा-व्यापकत्वकृतो दूरासन्नभेदः	२०५–२०९
९२	तत्रशाम्भवोपायपरामर्शः	२१०–२१३
९३	शाक्तोपायपरामर्शः	२१४–२१८
९४	आणवोपायात् शाक्तस्य भेदः	२१९–२२०
९५	आणवोपायपरामर्शः	२२१
९६	शिवावाप्तौ बुद्ध्यादीनामुपायत्वम्	२२२–२२४
९७	समावेशद्वयस्य निर्विकल्पके शाम्भवे विश्रान्तिः	२२६–२२७
९८	तत्र वैभाषिकमतसंवादः	२२८
९९	तत्रोदाहरणम्	२२९
१००	ज्ञानस्य भेद-भेदाभेद-अभेदात्मना उपायत्रैविध्यम्	२३०
१०१	दीक्षादिक्रियाणाम् आणवज्ञानान्तर्भावः	२३१–२३२
१०२	मोचकज्ञानस्य अधिकरणनिर्णयः गुरुस्वरूपनिर्वचनञ्च	२३३–२३६
१०३	मलविषयकपरोक्तदूषणोद्धारः	२३७–२४०
१०४	आणवाद्युपायानां तारतम्यम्	२४१–२४२
१०५	सिद्धामालिन्याद्यागमानामत्रार्थे प्रामाण्यम्	२४३–२४४
१०६	ज्ञानचतुष्कस्य तंत्रालोके विस्तरः	२४५
१०७	अर्थनिर्णयात्मनः शास्त्रस्य प्रथमाङ्गतया उद्देशाभिधानस्य संशयस्य स्वरूपम्	२४६–२५२
१०८	प्रश्नसतत्त्वविचारः तत्र च संविदः प्रश्नप्रष्ट्रादिरूपत्वम्	२५२–२५९
१०९	उद्देश-लक्षण-परीक्षास्वरूपविचारः	२६०–२७०
११०	उद्देशादित्रयस्य पश्यन्त्यादिशक्तित्रितयरूपत्वम्	२७१–२७२
१११	प्रष्टृतद्वक्त्रोरेव संबंधपञ्चकः	२७३–२७४
११२	तत्र परकलात्मकः षष्ठः संबंधः	२७५
११३	तस्य संबंधान्तरेषु अतिदेशः	२७६

११४ संविद उद्देशादित्रयप्राणता २७७
११५ ग्रन्थस्य आह्निकानुसारं पूर्वजोद्देशस्वरूपविभागः २७८–२८३
११६ सप्तत्रिंशदाह्निकाभ्यासेन भैरवताधिगमः २८४–२८५
११७ अनुजोद्देशनिरूपणप्रतिज्ञा २८६
११८ अनुजोद्देशस्वरूपविभागः २८६–३२६
११९ एकीकाराह्निकादौ अनुजोद्देशाभावे तदाह्निकान्तरतया परिगणने हेतुः ३२७–३२८
१२० उद्देशविध्युपसंहारः ३२९
१२१ प्रथमाह्निकार्थसंग्रहः ३३०
१२२ आत्मनोऽखण्डत्वे सति मोक्षवैचित्र्ये हेतुः ३३१
१२३ एतच्छास्त्रार्थसतत्त्वमजानानामुपहासः ३३२
१२४ अधिकारिनिरूपणम् ३३३
१२५ आह्निकार्थोपसंहारः

द्वितीयमाह्निकम्

१ अनुपायनिर्णयप्रतिज्ञा १
२ अनुपायनिर्णयः २
३ मुख्यार्थव्याख्यानाभावे हेतुः ३
४ परमेश्वरस्वभाववैचित्र्याद् विज्ञानस्य चतुर्धात्वम्, असंख्यातत्वम् अन्यद्वैचित्र्यञ्च ४–६
५ अनुपायिनां पूर्णसंविदावेशविधिनिगदनप्रतिज्ञा ७
६ तत्र क्रियादेरुपायताऽभावः ८
७ ज्ञप्तेरपि उपायताऽभावः ९–१०
८ गुरुज्ञानादेरपि उपायताऽभावः ११
९ अवधानस्य उपायताऽभावः १२
१० भावनादेरपि साक्षादुपायताऽभावः १३–१४
११ अत्रैव निमित्तान्तरम् १५
१२ उपायोपेयभावस्य प्रकाशमात्ररूपत्वम् १६–१७
१३ द्वैतादिव्यवहारस्य प्रकाशात्मत्वम् १८
१४ परमाद्वयदशायां सुखदुःखादीनां प्रकाशरूपैकार्थता १९
१५ प्रकाशातिरेकवादिनां निरासः २०–२१
१६ विभिन्नज्ञानवादिनां निरासः २२

१७ एकशब्दस्य वास्तविकोऽर्थः २३
१८ शक्तिशक्तिमदादिभेदागूरकव्यवहारमात्रनिषेधः २४–२६
१९ भेदाधायकानाम् अत्राभावः २७
२० अत्रार्थे भर्गशिखागमसंवादः, तत्र असत्-सदसद्व्यवहारनिषेधः २८–३१
२१ अत्रैवार्थे त्रिशिरःप्रामाण्यम् ३२
२२ नियतव्यवच्छेदासहिष्णुत्वाद् एतद्विकल्प्यताऽभावः ३३
२३ अनुत्तरपथारूढानामुपायनैरपेक्ष्यम् ३४
२४ तेषु लौकिक्यलौकिकीनां कल्पनानाम् अवकाशाऽभावः ३५–३७
२५ लोकानुग्रह एव शेषवृत्तौ प्रवृत्तिनिमित्तम् ३८–३९
२६ निर्मलसंविदः प्रति निरुपकरणमेवास्यानुग्रहकारित्वम् ४०
२७ तत्र तत्त्वपरिज्ञानस्य मुख्ययागरूपत्वम् ४१–४३
२८ अनिर्मलसंविदः प्रति भाविविध्याश्रयणविधानम् ४४–४५
२९ तदभिधायकशास्त्राद्याश्रयणविधानम् ४६
३० उपायमुखप्रेक्षित्वादस्य स्वातन्त्र्यहानेरसंभावः ४७
३१ तत्र भगवतः पूर्वाचार्याणां च प्रामाण्यम् ४८
३२ तीव्रतीव्रातिशक्तिपातभाजां यथोत्तरं स्वात्ममयताभावनोपयोगित्वम् ४९

तृतीयमाह्निकम्

१ शाम्भवोपायप्रतिपादनप्रतिज्ञा आह्निकान्तरोपक्षेपे हेतुश्च १
२ प्रकाशेन जगतः स्वात्मैकात्म्यतया अवभासनम् २
३ विश्वस्य चित्प्रतिबिम्बत्वम् ३
४ विश्वस्य चित्प्रतिबिम्बत्वे दृष्टान्ताः ४–६
५ दर्पणादौ रूपप्रतिबिम्बे स्पर्शप्रतिबिम्बाभावे च नैर्मल्यस्य हेतुत्वम् ७
६ प्रकारान्तरेण गुरूदितं नैर्मल्यस्वरूपम् ८
७ मुख्यामुख्यतया नैर्मल्यस्य द्वैविध्यम् ९
८ तत्र मुख्यं सद्विद्यात्मकमप्रतिघाति, अमुख्यं मायात्मकं प्रतिघाति च १०
९ तयोराभासमात्रसारत्वम् ११
१० केषाञ्चन नैयायिकानां निराकरणद्वारेण प्रतिबिम्बलक्षणस्य तृतीयराशेरस्तित्वप्रतिपादनम १२–१६
११ प्रतिबिम्बे स्पर्शादिधर्माणां न्यग्भावः १७–१८
१२ प्रतिबिम्बभाने दर्पणस्य आधारत्वं दीपादीनामुपायत्वञ्च, काठिन्यभावाभावकृतं तयोर्वैशिष्ट्यम् १९–२०

१३ दर्पणप्रतिबिम्बन्यायेन संविदि विश्वस्य अवस्थानम् इतितात्पर्येण
भगवता दर्पणविधिनिर्देश: २१–२३
१४ दर्पणादौ मुखादिवत् शब्दस्य नभसि प्रतिबिम्बनम्
तत्र केषाञ्चन नैयायिकानां मतापहस्तनम् २४–२६
१५ बिम्बसांमुख्येनैव प्रतिबिम्बग्राहित्वम् २७–३२
१६ शब्दस्य रूपप्रतिबिम्बजातीयत्वस्य अवस्थापनम् ३३–३४
१७ रसस्पर्शगन्धादीनां प्रतिबिम्बनम् ३५–३८
१८ रसादिप्रतिबिम्बानामपि रूपप्रतिबिम्बजातीयत्वस्य
यथासंभवं व्यवस्थानम् ३९–४१
१९ स्पर्शादीनामर्थक्रियाकारित्वाभावेऽपि असत्यत्वाभाव: ४२–४३
२० प्रतिबिम्बितस्य विश्वस्य संविदैकात्म्याद् बाह्यदृष्टान्तपुर:सरं
तद्धर्मधर्मित्वकथनम् ४४–४६
२१ सर्वत: स्वच्छे बोधे निखिलप्रतिबिम्बसंभव: ४७
२२ बोधस्य स्वच्छतमत्वम् ४८
२३ संवित्प्रतिबिम्बस्य बाह्यप्रतिबिम्बाद् विशेष: ४९–५१
२४ बिम्बलक्षणम् ५२–५३
२५ प्रतिबिम्बाधारस्य सर्ववादिसिद्धतायां विशेषेण
सौगतमतोपन्यास: ५४–५५
२६ प्रतिबिम्बलक्षणम् ५६
२७ प्रतिबिम्बलक्षणस्य प्रकृते योजनम् ५७
२८ प्रतिबिम्बलक्षणयोगेऽपि बिम्बलक्षणयोगस्य अशक्यता ५८
२९ अस्य प्रतिविधानम्, निजैश्वर्यमात्रादेव स्वात्मनि
विश्वाकारधारित्वम् ५९–६४
३० विश्वचित्प्रतिबिम्बत्वोपसंहारमुखेन स्वातन्त्र्यस्य विमर्शरूपत्वम् ६५
३१ विमर्शस्य परावाग्रूपत्वम् ६६
३२ परामर्शोदयक्रमाभिधानप्रसङ्गे कौलिकीशक्तिस्वरूपम्,
अकारवर्णोदय:, एकवीरत्वं चिच्छक्तिरूपत्वञ्च ६७
३३ शिवशक्त्यो:संघट्टस्य आनन्दशक्तिरूपत्वं द्वितीयवर्णोदयश्च ६८
३४ तस्य सर्वशास्त्रसम्मतं परमोपेयत्वञ्च ६९–७०
३५ संघट्टाद् अघोरात्मिकाया इच्छाशक्तेरुदय: प्रकृते
तृतीयवर्णोदयश्च ७१
३६ प्रक्षुब्धा सैव घोरात्मिका प्रकृते चतुर्थवर्णोदयश्च ७२
३७ ज्ञानशक्तिस्वरूपनिर्णय:, तस्या: ज्ञेयाधिक्यानाधिक्याभ्यां द्वैधं तत्र
क्रमश: पंचमषष्ठवर्णयोरुदय: ७३–७७
३८ इच्छाशक्तेरेव इष्यमाणारूषणया चातूरूप्यम्,

	ऋॠ लृॡ-इति वर्णश्रुतिचतुष्टयोदयः	७८–७९
३९	ज्ञेयोच्छूनतासमापत्तीभ्यां बीजत्वाभावः	८०–८१
४०	बीजशब्दार्थः—संविदः क्षोभकं रूपम्, तस्य च रहस्यप्रक्रियागर्भीकारेणापि सूत्रणम्	८२–८३
४१	योनिशब्दार्थः—क्षोभाधारत्वम्, तत्र सोमानंदप्रामाण्यञ्च	८४
४२	रहस्यप्रक्रियागर्भीकारेण तस्य परमोपादेयत्वम्	८५
४३	बीजसूत्राभिधानवर्त्मना क्षोभस्य ण्यन्ताण्यन्ततया द्वैविध्यम्	८६–८७
४४	योनिरूपव्याख्यानम्	८८
४५	तात्पर्यमुखेन बीजव्याख्यानम्	८९
४६	अत्रार्थे महेश्वरप्रामाण्यम्	९०
४७	प्रकृते वर्णचतुष्टयस्य बीजयोनिरूपत्वनिषेधः	९१
४८	अनुत्तरादिशक्तिपञ्चकस्य परस्परं संघट्टे सकलवर्णाविर्भावः, सन्ध्यक्षरोदयस्य चात्र प्रक्रान्तिः	९२
४९	एकारोदयः, लिपिक्रमे तस्य त्रिकोणरूपत्वम्	९३–९४
५०	अत्रैव अकारैकारलक्षणत्रिकोणद्वययोगेन षट्कोणत्वं चर्याक्रमे षडरमुद्रामयी स्थितिश्च	९५
५१	अनुत्तरानन्दयोः ए-ओ-काराभ्यां संघट्टे ऐ-औ-कारवर्णयोरुदयः	९६–९७
५२	अप्रतिनियतस्वरूपप्रकाशनं हि माहैश्वर्यम्	९८–१००
५३	एतदेव हि संविदो जडाद्वैलक्षण्यम्	१०१–१०२
५४	एतदेव च क्रियाशक्तेः परमं रूपम्	१०३
५५	श्रीपूर्वशास्त्रानुसारं भगवतः इच्छाज्ञानक्रियाशक्तित्रितय-संघट्टात्मकं त्रिशूलत्वम्	१०४–१०५
५६	गुरुप्रामाण्यादत्रैव निरञ्जनत्वप्रतिपादनम्	१०५–१०७
५७	त्रिशूले समावेशाद्योगिनो निरञ्जनत्वम्	१०८
५८	प्रमेयान्तरावापेन अष्टाष्टकतया स्फुरणेनोपसंहारः	१०९
५९	वैचित्र्येण परिस्फुरन्त्या संविदः स्वरूपविप्रलोपाभावे बिन्दुरूपत्वम्	११०–१११
६०	तत्रार्थे तत्त्वरक्षाविधानसंवादः	११२–११३
६१	गीतासंवादाद् विन्दोर् निरपेक्षप्रकाशरूपत्वम्	११४–११६
६२	उपाधियोगाद् अस्य सूर्यसोमवह्निरूपस्वरूपवैचित्र्यम् तत्र दृष्टान्तश्च	११७–११९
६३	सूर्यसोमवह्नीनां स्वरूपं यथास्वं प्रमाणप्रमेयप्रमातृरूपत्वञ्च	१२०–१२४
६४	संविदः प्रमातृत्वसिद्धिः, तस्या एव मानमेयादिरूपेण	

प्रस्फुरणम् १२५–१२८
६५ एवं स्फुरन्त्या अपि संविल्लक्षणायाः क्रियायाः
कालानवच्छेदः १२९
६६ प्रकाशस्य सोमसूर्याग्नित्वं दीर्घह्रस्वप्लुतरूपत्वञ्च १३०–१३२
६७ स्वरूपादप्रच्यावात् प्रकाशस्य बिन्दुरूपत्वम् १३३
६८ छायामात्रधारित्वेऽपि विन्दोर्मकारस्य भेदः १३४
६९ आदिवर्णस्य मकारहकारच्छायया बिन्दुविसर्गरूपतया द्वैधम् १३५
७० एवमनुत्तरविसर्गे कौलिकीशक्तेर्निबन्धनत्वम् १३६
७१ तस्यास्त्रिशिरःशास्त्रप्रामाण्याद् अभिधानान्तराणि १३७–१४०
७२ अनन्यापेक्षितया कादिहान्तरूपतया परिस्फुरणं विसर्गः १४१
७३ हकारविसर्गस्य हंस-प्राण-व्यञ्जन-स्पर्शादिव्यपदेशाः १४२
७४ अनुत्तरविसर्गयोः अकुल-कौलिकीसंज्ञे १४३
७५ विसर्गशब्दस्य प्रवृत्तिनिमित्तम्, तत्र दृष्टान्तश्च १४४–१४५
७६ श्रीकुलगह्वरे विसर्गस्य कामतत्त्वसंज्ञया व्यपदेशः १४६–१४७
७७ अनुत्तरादिभ्यः पञ्चवर्गात्मककादिस्पर्शाणाम् उदयः तेषां
पृथिव्यादिपुरुषपर्यन्ततत्त्वरूपत्वम् १४८–१५३
७८ इच्छोन्मेषशक्त्योः प्रत्येकं प्रकारद्वयेन अन्तःस्थवर्णानामुदयः
तेषां क्रमेण वायु-वह्नि-धरा-वरुणबीजरूपत्वम् १५४–१५७
७९ अंतःस्थशब्दस्य प्रवृत्तिनिमित्तम् १५८
८० ह्रस्वदीर्घवर्णानां सजातीयसंबंधे योजनस्य क्षोभात्मकत्वम् १५९
८१ सजातीययोगे अनुत्तरस्य क्षोभाक्षोभात्मिका द्वितयी गतिः १६०–१६१
८२ एष्टव्यरूषितेच्छाप्रकारत्रयेण ऊष्मणामुदयः १६२–१६४
८३ सकारस्य अमृतधाम-ब्रह्मादिव्यपदेशैरभिधानम् १६५–१६७
८४ कुलगुह्वरेऽस्य विषतत्त्वेन कामतत्त्वेन च व्यपदेशः १६८–१७०
८५ सकारस्य निरञ्जनत्वम् १७१
८६ इच्छायाः प्रकारत्रये सकारस्यैव अमृतबीजत्वं कुत
इतिशङ्कापरिहारः १७२–१७४
८७ षष्ठवर्णानां सोतृतादिनिषेधः १७५–१७८
८८ ऊष्मशब्दस्य प्रवृत्तिनिमित्तम् १७९
८९ कादिहान्तस्य वर्णजातस्य योनिपदव्यपदेशः तस्याश्च
योन्यन्तरयोगे क्षोभान्तराविर्भावः १८०
९० अन्तःस्थस्चतुष्कस्य ऊष्मचतुष्कस्य च क्रमेण भेदाभेदमयत्वम् १८१–१८२
९१ वर्णजातस्य स्वरानुप्राणनत्वम् १८३
९२ ईकारादूकारान्तस्वरषट्कस्य षड्देवतात्वं भोक्तृभोग्यभावात्
सौरचान्द्रकलारूपत्वञ्च १८४–१८७

प्रस्फुरणम् १२५–१२८
६५ एवं स्फुरन्त्या अपि संविल्लक्षणायाः क्रियायाः कालानवच्छेदः १२९
६६ प्रकाशस्य सोमसूर्याग्नित्वं दीर्घह्रस्वप्लुतरूपत्वञ्च १३०–१३२
६७ स्वरूपादप्रच्यावात् प्रकाशस्य बिन्दुरूपत्वम् १३३
६८ छायामात्रधारित्वेऽपि विन्दोर्मकारस्य भेदः १३४
६९ आदिवर्णस्य मकारहकारच्छायया बिन्दुविसर्गरूपतया द्वैधम् १३५
७० एवमनुत्तरविसर्गे कौलिकीशक्तेर्निबन्धनत्वम् १३६
७१ तस्यास्त्रिशिरःशास्त्रप्रामाण्याद् अभिधानान्तराणि १३७–१४०
७२ अनन्यापेक्षितया कादिहान्तरूपतया परिस्फुरणं विसर्गः १४१
७३ हकारविसर्गस्य हंस-प्राण-व्यञ्जन-स्पर्शादिव्यपदेशाः १४२
७४ अनुत्तरविसर्गयोः अकुल-कौलिकीसंज्ञे १४३
७५ विसर्गशब्दस्य प्रवृत्तिनिमित्तम्, तत्र दृष्टान्तश्च १४४–१४५
७६ श्रीकुलगह्वरे विसर्गस्य कामतत्त्वसंज्ञया व्यपदेशः १४६–१४७
७७ अनुत्तरादिभ्यः पञ्चवर्गात्मककादिस्पर्शाणाम् उदयः तेषां पृथिव्यादिपुरुषपर्यन्ततत्त्वरूपत्वम् १४८–१५३
७८ इच्छोन्मेषशक्त्योः प्रत्येकं प्रकारद्वयेन अन्तःस्थवर्णानामुदयः तेषां क्रमेण वायु-वह्नि-धरा-वरुणबीजरूपत्वम् १५४–१५७
७९ अंतःस्थशब्दस्य प्रवृत्तिनिमित्तम् १५८
८० ह्रस्वदीर्घवर्णानां सजातीयसंबंधे योजनस्य क्षोभात्मकत्वम् १५९
८१ सजातीययोगे अनुत्तरस्य क्षोभाक्षोभात्मिका द्वितयी गतिः १६०–१६१
८२ एष्टव्यरूषितेच्छाप्रकारत्रयेण ऊष्मणामुदयः १६२–१६४
८३ सकारस्य अमृतधाम-ब्रह्मादिव्यपदेशैरभिधानम् १६५–१६७
८४ कुलगुह्वरेऽस्य विषतत्त्वेन कामतत्त्वेन च व्यपदेशः १६८–१७०
८५ सकारस्य निरञ्जनत्वम् १७१
८६ इच्छायाः प्रकारत्रये सकारस्यैव अमृतबीजत्वं कुत इतिशङ्कापरिहारः १७२–१७४
८७ षष्ठवर्णानां सोतृतादिनिषेधः १७५–१७८
८८ ऊष्मशब्दस्य प्रवृत्तिनिमित्तम् १७९
८९ कादिहान्तस्य वर्णजातस्य योनिपदव्यपदेशः तस्याश्च योन्यन्तरयोगे क्षोभान्तराविर्भावः १८०
९० अन्तःस्थस्चतुष्कस्य ऊष्मचतुष्कस्य च क्रमेण भेदाभेदमयत्वम् १८१–१८२
९१ वर्णजातस्य स्वरानुप्राणनत्वम् १८३
९२ ईकारादूकारान्तस्वरषट्कस्य षड्देवतात्वं भोक्तृभोग्यभावात् सौरचान्द्रकलारूपत्वञ्च १८४–१८७

९३ प्रकृते संध्यक्षराणाम्आपेक्षिकः भोक्तृभोग्यभावः अनुत्तरस्य च भोक्तृत्वम् १८८–१९०
९४ दीर्घत्रिकापेक्षया ह्रस्वत्रिकस्य प्राधान्याद् भैरवीयत्रिकस्य सर्वाक्षेपकत्वम् अपरिच्छेद्यत्वञ्च १९१–१९४
९५ विश्वरूपतापत्तौ अनुत्तरस्यैव स्वातन्त्र्यम्, तस्य आदिक्षान्तपञ्चाशदामर्शैरद्वयहानिनिषेधः १९५–१९६
९६ अर्धमात्रागणनाक्रमेण एकाशीतिपदानां वर्णपञ्चाशत्येवान्तर्भावः १९७
९७ पञ्चाशद्वर्णपरामर्शानां मुख्यत्वेऽपि भैरव-मातृकामालिनी-संज्ञकामर्शविशेषाणां तत्तदुपाधियोगादुत्थापितत्वम् १९८–१९९
९८ अकारहकारात्मकपरामर्शरूपशिवस्य वर्णपञ्चाशदात्मनि अनुत्तरविसर्गतया प्रथनम् २००
९९ प्रत्याहारन्यायेन अहंपरामर्शेन समस्तवर्णपरामर्शः अनुत्तरकर्तृकसंपुटीकारप्रदर्शनञ्च २०१–२०५
१०० अत्रार्थे श्रीत्रीशिकाशास्त्रसंवादः २०६
१०१ विषयोपसंहारे हकलात्मनः विश्वस्य भैरवादैकरूप्यसिद्धिः २०७
१०२ शम्भोर्विसर्गशक्तेरानन्दस्य स्फूर्तिः २०८
१०३ माध्यस्थ्यविगमात् सहृदयकारित्वम् आनन्दशक्तिस्वरूपम् २०९–२१०
१०४ विसर्गशक्तेरौपाधिकं चित्तविश्रान्ति-चित्तसंबोध-चित्तप्रलय-पदवाच्यम् आणव-शाक्त-शाम्भवाकारं त्रैविध्यम २११–२१४
१०५ अत्रार्थे तत्त्वरक्षाविधानप्रामाण्यम् २१५–२१९
१०६ श्रीसिद्धयोगीश्वरीमतसंवादश्च तत्र विसर्गशक्तेः कुण्डलिनीपदव्यपदेश्यत्वम् २२०
१०७ अस्य विभागः बिन्दुनि पर्यवसानञ्च २२१–२२२
१०८ मन्त्राणामपि अहंपरामर्शात्मकपरमन्त्रवीर्यात्मत्वमेव २२३
१०९ आदिमान्तरूपाहंपरिज्ञानमेव गुरोर्लक्षणम् २२४
११० गुरोरस्य श्लोकगाथादीनां मन्त्ररूपतयाहंपरामर्शाभेदः २२५
१११ विसर्गशक्तेर्विश्वकारणत्वे ऐतरेयोपनिषदः प्रामाण्यम् २२६–२२७
११२ शब्दादीनां परब्रह्मात्मनो वीर्यस्योपचयहेतुत्वं विश्वरूपतया स्फुरणे प्रक्रियाबंधश्च २२८–२३१
११३ विसर्गशक्तेरेव मातृका-मालिन्याद्यागमिको व्यपदेशः २३२
११४ मालिन्या विश्वरूपत्वं यामलत्वञ्च २३३–२३४
११५ तथात्वे यामलस्य विश्वरूपताभासने पश्यन्त्यादिशब्दाभिधेयं त्रैविध्यम् २३५–२३६

११६ पश्यन्त्यादीनां प्रत्येकं स्थूल-सूक्ष्म-पररूपत्रैविध्यं तत्र
पश्यन्त्याः स्थूलरूपोपक्रमः २३७–२४०
११७ मध्यमायाः स्थूलरूपनिर्णयः २४१–२४३
११८ वैखर्याः स्थूलरूपप्रतिपादनम् २४४
११९ सूक्ष्मभेदत्रयाभिधानम् २४५–२४६
१२० परभेदत्रयाभिधानम् २४७
१२१ त्रिरूपविभागाभासने शक्तित्रयस्य हेतुत्वम् २४८–२४९
१२२ क्षोभात् स्वरषट्करूपं तासां षड्विधत्वं क्रियाशक्तिसंघट्टात्
स्वरद्वादशकरूपं संविद्द्वादशत्वम २५०
१२३ द्वादशसंविदां मुख्यशक्तिचक्ररूपत्वं क्रमदर्शने तासां
कालिकापदव्यपदेश्यत्वम् २५१–२५२
१२४ श्रीसारशास्त्रे तासां योगिनीरूपत्वम् २५३
१२५ द्वादशशक्तिभ्यःचतुः षष्टिशक्तिचक्रोदयः तासां
त्रिशिरःशास्त्रप्रामाण्येन नामभेद उपासाभेदश्च २५४–२५६
१२६ सृष्ट्यादिक्रमवद् अनाख्यक्रमेऽपि आसामेव
घोराघोरादिरूपत्वम् २५७–२५८
१२७ अनाख्यक्रमे उपाधित्रयात्यये अनुल्लास-शान्तिप्रशम-
हठपाकप्रशमाख्योपायत्रयोपदेशः २५९–२६०
१२८ उपायत्रितये हठपाकप्रशमस्य परममुपयोगित्वम् संविद्देवतानां
भैरवैकात्म्यदायित्वञ्च २६१–२६४
१२९ कृत्यादिभेदादासाम् आवापोद्वापयोगतो बहुविधत्वम् २६५–२६६
१३० प्रकृतस्य मुख्यतया त्रिधोदितस्य शांभवोपायस्य प्रक्रान्तिः २६७–२७०
१३१ शांभवसमावेशाज्जीवनमुक्तिः २७१
१३२ तयोरुपायोपेयभावविमर्शः २७२–२७९
१३३ शाम्भवोपायस्य त्रिधात्वम्, स्पन्दशासनसंवादपूर्वकं
त्रिधात्वोपबृंहणञ्च २८०–२८५
१३४ सृष्ट्यादिकारित्वरूपमुख्यलक्षणमुखेन
अनवच्छिन्नसंविदैकात्म्यम् २८६–२८७
१३५ परमोपायशाम्भवे तीव्रतीव्रशक्तिपातभाजामेवाधिकारः २८८
१३६ स्नानादिभेदकल्पनानुपयोगेऽत्र दैशिकस्यैव परानुग्राहित्वम् २८९–२९०
१३७ अनुग्राह्यानुसारेण भिन्नोपायाश्रयणं तेषाञ्च शाम्भवे
परिनिष्ठितिः २९१–२९३
१३८ शाम्भवोपायोपसंहारः

११६ पश्यन्त्यादीनां प्रत्येकं स्थूल-सूक्ष्म-पररूपत्रैविध्यं तत्र पश्यन्त्या: स्थूलरूपोपक्रम: २३७–२४०
११७ मध्यमाया: स्थूलरूपनिर्णय: २४१–२४३
११८ वैखर्या: स्थूलरूपप्रतिपादनम् २४४
११९ सूक्ष्मभेदत्रयाभिधानम् २४५–२४६
१२० परभेदत्रयाभिधानम् २४७
१२१ त्रिरूपविभागाभासने शक्तित्रयस्य हेतुत्वम् २४८–२४९
१२२ क्षोभात् स्वरषट्करूपं तासां षड्विधत्वं क्रियाशक्तिसंघट्टात् स्वरद्वादशकरूपं संविद्द्वादशत्वम २५०
१२३ द्वादशसंविदां मुख्यशक्तिचक्ररूपत्वं क्रमदर्शने तासां कालिकापदव्यपदेश्यत्वम् २५१–२५२
१२४ श्रीसारशास्त्रे तासां योगिनीरूपत्वम् २५३
१२५ द्वादशशक्तिभ्य:चतु: षष्टिशक्तिचक्रोदय: तासां त्रिशिर:शास्त्रप्रामाण्येन नामभेद उपासाभेदश्च २५४–२५६
१२६ सृष्ट्यादिक्रमवद् अनाख्यक्रमेऽपि आसामेव घोराघोरादिरूपत्वम् २५७–२५८
१२७ अनाख्यक्रमे उपाधित्रयात्यये अनुल्लास-शान्तिप्रशम-हठपाकप्रशमाख्योपायत्रयोपदेश: २५९–२६०
१२८ उपायत्रितये हठपाकप्रशमस्य परममुपयोगित्वम् संविद्देवतानां भैरवैकात्म्यदायित्वञ्च २६१–२६४
१२९ कृत्यादिभेदादासाम् आवापोद्वापयोगतो बहुविधत्वम् २६५–२६६
१३० प्रकृतस्य मुख्यतया त्रिधोदितस्य शांभवोपायस्य प्रक्रान्ति: २६७–२७०
१३१ शांभवसमावेशाज्जीवनमुक्ति: २७१
१३२ तयोरुपायोपेयभावविमर्श: २७२–२७९
१३३ शाम्भवोपायस्य त्रिधात्वम्, स्पन्दशासनसंवादपूर्वकं त्रिधात्वोपबृंहणञ्च २८०–२८५
१३४ सृष्ट्यादिकारित्वरूपमुख्यलक्षणमुखेन अनवच्छिन्नसंविदैकात्म्यम् २८६–२८७
१३५ परमोपायशाम्भवे तीव्रतीव्रशक्तिपातभाजामेवाधिकार: २८८
१३६ स्नानादिभेदकल्पनानुपयोगेऽत्र दैशिकस्यैव परानुग्राहित्वम् २८९–२९०
१३७ अनुग्राह्यानुसारेण भिन्नोपायाश्रयणं तेषाञ्च शाम्भवे परिनिष्ठिति: २९१–२९३
१३८ शाम्भवोपायोपसंहार:

चतुर्थमाह्निकम्

१	शाक्तोपायमण्डलप्रतिपादनप्रतिज्ञा	१
२	विकल्पसंस्क्रियोपक्रमः	२
३	अभ्यासातिशयतारतम्यात् स्फुटतातारतम्यम्	३–५
४	स्फुटतमसंस्कृतविकल्पात् निर्विकल्पसंवित्प्राप्तिः	६
५	विकल्पसंविदः अविकल्पसंविद्रूपतया परिस्फुरणाद् भैरवीयतेजसः स्फुटात्मत्वम्	७
६	स्वात्मसंविदः अपास्याधेयरहितत्वम्	८–९
७	संविदोऽस्फुटत्वादिरूपाभासने पारमेश्वरस्वाच्छन्द्यस्य हेतुत्वम्	१०
८	विश्वरूपतया भासनमेव माया द्वैतं वा तदपासनार्थमेव विकल्पसंस्कारोपदेशः	११–१२
९	द्वैतच्छेदितर्कतत्त्वस्यावतारः तस्य भावनापदव्यपदेश्यत्वं च	१३–१४
१०	तर्कस्य उत्तमयोगाङ्गत्वे श्रीपूर्वशास्त्रप्रामाण्यं ततोऽन्नामयपदप्राप्तिश्च	१५–१६
११	शास्त्रान्तरोदितमोक्षमार्गस्य नियतितत्त्वोपेतरागतत्त्वानुरज्यत्वम्	१७–१८
१२	रागतत्त्वस्वरूपम्	१९–२०
१३	तत्र सुघोराख्याया वामाशक्तेर्विजृम्भणम्	२१–२३
१४	एवंविधमूढजनस्य संसारोन्मज्जनाभावः	२४
१५	शास्त्रान्तरपरायणानां मायापाशबद्धत्वाच्छिवदीक्षाऽभावे श्रीकामिकाप्रामाण्यम्	२५–२७
१६	अत्रापि रागतत्त्वस्य नियामकत्वम्	२८
१७	वैष्णवादिमते मोक्षस्य प्रलयाकलतामयत्वात् मन्त्रत्वस्यैवासादनात् मोक्षस्य हेयत्वम्	२९–३१
१८	नवमाह्निके एतत्पल्लवनप्रतिज्ञा	३२
१९	असद्गुरौ च रागे (वामाख्यस्य) मायापाशस्य कारणत्वम्	३३
२०	श्रीपूर्वशास्त्रप्रामाण्येन असद्गुर्वनुरक्तस्य शुद्धविद्यारूपसत्तर्केण सद्गुर्वाभिमुख्येन प्रवर्तनम्	३४–३५
२१	अत्रैव प्रतिपादयिष्यमाणशक्तिपातक्रमानुपाति सदसद्गुर्वाश्रयणम्	३६–३७
२२	स्वच्छन्दशास्त्रसंवादाद् वैष्णवादीनां मायया भ्रामणं शुद्धविद्यया च सन्मार्गारोहणञ्च	३८–३९
२३	सांसिद्धिकस्य स्वत एव सत्तर्कोदयः	४०
२४	सत्तर्कस्य त्रिधोदये उत्तरोत्तरं प्रति पूर्वपूर्वस्योपायत्वम्	४१

२५ सांसिद्धिकस्य सर्वत्राधिकारित्वं परमुत्कृष्टत्वञ्च ४२–४३
२६ सांसिद्धिके सत्तर्कस्य स्वतः प्रवृत्तौ श्रीपूर्ववाक्यप्रामाण्यात् शुद्धविद्याहेतुत्वम् ४४–४६
२७ उपाधिभेदात् सांसिद्धिकस्य नानाविधत्वम् ४७–४८
२८ अत्रार्थे श्रीत्रिशकशासनसंवादः ४९–५०
२९ सांसिद्धिकस्य अकल्पितशब्दव्यपदेश्यत्वम् अविकल्पकस्य गुर्वन्तरस्य तद्भेदानाञ्चाभिधानम् ५१–५२
३० अस्य ज्ञानावाप्तौ भावनादीनां हेतुत्वम् ५३
३१ अत्रार्थे अनेकशास्त्रप्रामाण्यम् ५४
३२ तत्र सर्ववीरग्रन्थपाठः ५५–५६
३३ तत्रैव ब्रह्मयामलग्रन्थसंवादः ५७–५८
३४ पूर्णज्ञानवत्त्वमेव अकल्पितकल्पकस्य मुख्यं लक्षणम् ५९
३५ ब्रह्मयामलसंवादेनात्र मन्त्रादेः सस्फुरत्वे स्वात्मदीक्षणे च स्वात्मविज्ञानस्य निमित्तत्वम् ६०–६२
३६ गुर्वादिनैरपेक्ष्येण श्रीब्रह्मयामलान्तर्गतश्रीरक्ताविधानप्रोक्तविधेरनुपालनाद् अस्य आचार्य-साधक-पुत्रक-समयिपदप्राप्तिः ६३–६४
३७ प्रोक्तगुरोरभावे रक्तादेव्या गुरुकर्तृकविध्यनुष्ठानम् ६५
३८ श्रीसिद्धामते सस्फुरत्वाभावलक्षणानामेवं पुस्तकाद्विद्याध्ययने निषेधः ६६–६८
३९ कल्पिताख्यस्य गुरोरकल्पितादिगुर्वाराधनदीक्षाक्रमेण शास्त्रार्थाधिगमद्वारा सत्तर्कोदयः ६९–७१
४० कल्पिताकल्पकगुरुस्वरूपम् ७२
४१ तत्र अकल्पितभागस्य श्रेष्ठतमत्वं तत्र शुद्धविद्यातारतम्यकृतोत्कर्षस्य हेतुत्वम् ७३–७५
४२ अकल्पिते शास्त्रादिसंवादस्य आत्मप्रत्ययितज्ञानदार्ढ्यफलत्वम् ७६–७७
४३ श्रीकिरणनिशाटनयोः प्रामाण्यात् परतत्त्वज्ञाने गुर्वादिकारणत्रयस्य समस्तव्यस्ततया करणत्वम् ७८–८०
४४ प्रमातुराश्वासावधिजीवनानां प्रमाणान्तराणामुपयोग इव सत्तर्कोदये करणत्रयस्यावकाशः ८१–८३
४५ तत्र दृष्टान्तमुखेन एकस्मिन्नेवार्थे तत्तद्धर्मविशेषाग्रहवशात् पारिपूर्ण्याय प्रमाणान्तरप्रवृत्तौ दोषनिषेधः ८४–८५
४६ तर्कस्यैव उत्तमयोगाङ्गत्वम् ८६
४७ संवित्तौ यमादीनां योगाङ्गानामनुपयोगित्वम् ८७-८८
४८ अत्रार्थे वीरावलिशास्त्रप्रामाण्यम् ८९-९१
४९ अन्तरेव लब्धप्ररोहाणां प्रत्याहारादीनामपि

संवित्तावनुपयोगित्वम् ९२–९४
५० धारणाद्यन्तरङ्गत्रितयस्यापि तत्रानुपयोगित्वम् ९५
५१ संविदोऽसंस्कार्यत्वात् तर्कोपायवपुषैव यमादीनां योगाङ्गतानिर्वाहः ९६–९७
५२ पराद्वयदर्शने देहादेरपि संविद्रूपत्वे यमादीनामन्य-
व्यपोहनोपायतयैव निर्व्यूढिः, तत्र दृष्टान्तश्च ९८-९९
५३ स्वपरामर्शात्मनि बोधे क्रमस्यावश्यंभावित्वम् १००–१०२
५४ परामर्शापेक्षया पाठचिन्तनयोः स्वरूपम् १०३
५५ अद्वयसंवित्तौ यमादीनामनुपयोगित्वं मात्रतर्कोपायत्वञ्च १०४–१०५
५६ श्रीपूर्वशास्त्रसंवादात् प्राणायामादिभिः दर्शनान्तरीययोगानां
कृत्रिमत्वम् १०६–१०८
५७ एतदुपसंहारमुखेन भगवत उभयरूपस्वभावपरामर्शस्य
विकल्पत्वे तस्य च नैशसद्विद्यात्मकभेदाद् द्वैविध्यम् १०९–११२
५८ शुद्धविद्यारूपस्फुटविकल्पान्मायीयविकल्पप्रतिघातः ११३
५९ स्नानादिपरामृश्यभेदात् शुद्धविद्यापरामर्शस्य अनेकप्रकारत्वम् ११४
६० शुद्धविद्यात्मकपरामर्शान् मायीयविकल्पस्यैव नाशे
निमित्तासूत्रणं कल्पितार्चाद्यनादरस्य उपक्रमश्च ११५
६१ मायीयामर्शोचितस्नानादेः शुद्धविद्यापरामर्शक-
स्वरूपनिरूपणम् ११६–११७
६२ भेदाभेदबुद्धिकृतशुद्ध्यशुद्धिस्वरूपम् ११८
६३ अभेदबुद्ध्या संविद्रूपतासाक्षात्कारः ११९
६४ इतरेषां पूजार्चनाद्यङ्गानां कल्पितत्वप्रदर्शनम् १२०–१२१
६५ संवित्स्वातन्त्र्यनिबन्धनायांभ ावौघैकीकारपरामर्शरूप-
पूजायां संविदो द्वादशधात्वम् १२२–१२४
६६ अन्योक्तत्रयोदशरूपत्वापेक्षया संविदो द्वादशधोदयस्य
निरवद्यता १२५
६७ श्रीयोगसंचरप्रामाण्यात् संविदः तत्तद्वैशिष्ट्याश्रयणम् १२६
६८ तदनुसारं चक्षुर्गोलकद्वयरूपाग्नीषोमात्मकप्रमातृप्रमेयरूपाभ्यां
षोडशाराष्टारचक्राभ्यां संकोचविकासौ १२७–१३०
६९ योनिलिङ्गसंयोगदृष्टान्तेन उपर्युक्तदार्ष्टान्तिकपुष्टिः १३१
७० षोडशाराष्टारचक्रपीडनात् परप्रमातृरूपप्रकाशज्ञानस्य प्रवृत्तिः १३२
७१ तदुभयोपरिसंस्थितसहस्रारचक्राद् ब्रह्माण्डादीनामुद्भवः १३३
७२ षोडशारादिषु चतुर्षु चक्रेषु पञ्चबुद्धीन्द्रियाणां स्थूल-
प्रमेयतया प्रस्फुरणेन क्रियाशक्त्यात्मनः सोमस्य
सृष्टिसंहारकारित्वम् १३४–१३६
७३ पाञ्चभौतिके शरीरे हंसशब्दव्यपदेश्यविभोः सिसृक्षया

९५	द्वादशरूपत्वेऽपि संविदः तात्त्विकैकत्वं क्रमाक्रमातीतत्वञ्च	१७८–१७९
९६	क्रमानुप्राणितापूजायाः संविदवष्टम्भेन पूर्णत्वम्	१८०
९७	प्राप्तावसरे मन्त्रवीर्यप्रकाशनोपक्रमेऽहंपरामर्शस्य हृदयरूपत्वम्	१८१
९८	तस्यैव स्पन्दरूपत्वम्	१८२–१८३
९९	तस्यैव ऊर्मिरूपत्वम्	१८४
१००	तस्यैव साररूपत्वम्	१८५
१०१	शक्तित्रितयारोहावरोहक्रमाभ्यां विश्वस्य भैरवीयस्वरूपे भैरवीयस्वरूपाद्वा विसर्गः ततः सद्रूपता, संवित्क्रमेण पराबीजस्योभयथा उदये सकारस्य औकारविसर्गक्रोडीकारेणा-भिधानात् सृष्टिप्राधान्यप्रदर्शनञ्च	१८६–१८८
१०२	संवित्क्रमेणैव रेफादिबिन्द्वन्तवर्णपञ्चकरूपपश्वपिण्डनाथस्य व्याप्तिरुद्धारश्च	१८९–१९०
१०३	श्रीपिण्डनाथस्य संहारहृदय-हृदिति निर्देशौ	१९१
१०४	पराबीजादिविषयोऽहंपरामर्श एव प्रकाशस्य प्रकाशत्वं मन्त्राणां हृदयात्मकं वीर्यञ्च	१९२–१९३
१०५	अहंपरामर्शात्मना वीर्येण जपस्य मन्त्ररूपत्वम्	१९४
१०६	ध्यानस्य वास्तवरूपाभिधाने बुभुक्षुमुमुक्षुभेदेन नियतानियताकाररूपद्वैविध्यम्	१९५–१९९
१०७	मुद्रायाः वास्तवरूपाभिधानम्	२००
१०८	होमस्य वास्तवस्वरूपाभिधानम्	२०१–२०२
१०९	परस्वरूपावेशकारित्वाद् दीक्ष्यस्य दीक्षितत्वम्	२०३
११०	दृष्टान्तद्वयपुरस्कारेण भैरवतासादनोपायतया जप्यादीनां बहुधात्वे औचित्यनिर्व्यूढिः	२०४–२०८
१११	तन्मयीभवनस्य अनुत्तरात्मप्राप्तिरूपत्वं पूर्णतया तत्र फलान्त-रानवकाशः	२०९–२१०
११२	यागविधिनानेन जीवन्मुक्तिलाभः	२११–२१२
११३	अत्रार्थे विधिनिषेधतुल्यत्वोपक्षेपद्वारा श्रीमालिनीविजयाष्टादश-पटलसंवादः	२१३-२२०
११४	शुद्ध्यशुद्धयोः प्रकाशतानतिरिक्तत्वे वस्तुधर्मत्वाभावः	२२१
११५	तयोः प्रमातृधर्मत्वे अशुद्धस्य वस्त्वन्तरेण शोध्यत्वे अन्योन्याश्रयत्व-वैयर्थ्या-ऽनवस्थानेति दोषत्रयप्रसङ्गः	२२२–२२४
११६	युक्तिबलाद् भावानां शुद्ध्यशुद्धिविभागासिद्धिः	२२५–२२७
११७	वैदिकीचोदनाश्रयेणैव शुद्ध्यादिविभागविनिश्चय इति पूर्वपक्षः	२२८–२२९

११८ वैदिकीशैवीचोदनयोर्बलाबलविचारे वैदिक्याः सर्वपुरुष-
विषयतया शैव्याश्च विशिष्टविषयतया भिन्नविषयत्वेना-
वस्थितेः तयोरुत्सर्गापवादविधिवाक्यतया अर्थवादवाक्य-
तया च प्रामाण्यपरीक्षणपुरःसरं संविदैकात्म्यानैकात्म्याभ्यां
सर्वत्र शुद्ध्यशुद्धिविभागसिद्धिः २३०–२४०
११९ अत्रार्थे श्रीमद्वीरावलिप्रामाण्यम् २४१–२४२
१२० मुनिभिरपि संविदैकात्म्यानैकात्म्याभ्यां शुद्ध्यशुद्धिविभागस्य
परिगृहीतत्वम् २४३
१२१ चिदैक्यानैक्यवेदनात् शुद्ध्यशुद्ध्योः प्रमातृधर्मत्वसिद्धिः २४४
१२२ वस्तुधर्मत्वेऽप्यनयोर्प्रमात्रपेक्षानिबन्धनत्वम् २४५
१२३ अत्र शैव्या विशेषचोदनया सामान्यवैदिकचोदनाया बाध्यत्वम् २४६
१२४ अत्रार्थे सर्वज्ञानोत्तरादिसंवादेन शैववाक्यस्याबाध्यत्वम् २४७–२४९
१२५ शैवशास्त्रस्य मुख्यया वृत्त्या सर्वोत्कृष्टत्वम् तदङ्गभावेनैव
शास्त्रान्तराणामनुष्ठेयत्वम् २५०–२५१
१२६ भेदाभेदप्रधानताभेदेन भगवतोपदिष्टवेदशास्त्रयोः क्रमेण
बाध्यबाधकभावः २५२–२५३
१२७ पूर्वोक्ते 'न द्वैतं नापि चाद्वैतम्' इति मालिनीविजयवाक्ये
श्रीभर्गशिखासंवादः २५४–२५५
१२८ पूर्वोक्तमालिनीवाक्यव्याकरणनीत्या सिद्धान्ते लिङ्गपूजा-
जटाभस्मादि-व्रतचर्याविधानं कुलादौ तन्निषेधः त्रिके
तयोरभावप्रतिपादनम् २५६–२५८
१२९ क्षेत्रादिसंप्रवेशविधानम् २५९
१३० अन्यत्र एतन्निषेधः त्रिके विधिनिषेधाभावः २६०
१३१ समयादिप्रपालनोपदेशः, मतशास्त्रे तन्निषेधः २६१–२६२
१३२ पूर्वोक्तपरस्वरूप-लिङ्ग-नामानाञ्च परकीयस्वकीय-
स्वरूपविचारः २६३–२६४
१३३ गोत्रस्य मठिका-कुल-पदद्वयव्यपदेश्यत्वं प्रकारचतुष्टयत्वञ्च २६५–२६६
१३४ गोत्रादिपदस्थेन आदिना घर-पल्ली-पीठो-पपीठ-मुद्रा-
छुम्मेतिग्रहणे स्वसंतानाश्रयेण तादात्म्यप्रतिपत्तेश्च
निबन्धनत्वम् २६७–२६८
१३५ मतशास्त्रेषु एतन्निषेधः २६९
१३६ साक्षादनौपयिकत्वात् क्षेत्रप्रवेशादिगोत्राद्यन्तस्य प्रस्तुते
शास्त्रे विधिनिषेधाभावः २७०–२७२
१३७ श्रीत्रिकशासनप्रामाण्यात् परतत्त्वसन्निकृष्टासन्निकृष्टत्व-
कृतम् उपायानां ग्राह्यत्वं त्याज्यत्वं च २७३–२७४

१३८ आत्मज्ञानस्य शिवतत्त्वसाक्षात्कारे नैमित्त्यम् २७५
१३९ तीव्रतमशक्तिपातपवित्रितस्यैव अत्र सामान्येनाधिकारः २७६–२७७
१४० अभिनवगुप्तस्य चात्र विशेषेणाधिकारित्वम् २७८
१४१ शाक्तोपायस्योपसंहारः

पंचममाह्निकम्

१. आणवोपायनिरूपणप्रतिज्ञा १
२ विकल्पसंस्कारस्य उपायान्तरनिरपेक्षसापेक्षतया द्विधात्वे क्रमेण शाक्ताणवोपाययोरवलम्बनस्य औचित्यम् २–४
३ संविदो संस्कारानवकाशाद् विकल्पसंस्कारस्य उपायान्तरसापेक्षताया निरूपणम् ५
४ संवित्संनिकर्षविप्रकर्षकृतोपायबहुत्वस्य आणव एव अवकाशः ६
५ प्रकाशस्वातन्त्र्यात् प्राणादीनां जाड्येऽपि चिद्रूपत्वम् ७–८
६ अत्रार्थे त्रैशिरसागमप्रामाण्येन शैव्याः शक्तेरेव जीवपदव्यपदेश्यत्वं जीवस्य चिद्रूपतापरमार्थत्वञ्च ९–१०
७ दर्पणादिवत् तत्तदनेकाकारधारित्वेऽपि प्राणबुद्ध्यादीनां वस्तुतो चिद्रूपत्वं शुद्धत्वाद्विश्वरूपाविभेदित्वञ्च ११–१३
८ विकल्पस्य संकुचितप्रमातृव्यापारत्वाद् बुद्ध्यादीनां सर्वभावाविभेदेन अवभासाऽभावः १४–१५
९ शून्यप्रमातरि विकल्प्याभावाद् बुद्धिप्राणशरीरत्रयस्यैव परमार्थप्रकाशने निमित्तत्वम् १६
१० तत्र बुद्धेर्ध्यानमयत्वस्य, प्राणस्य उच्चारात्मकपञ्चवृत्तित्वस्य, शरीरस्य इन्द्रियविषयैकीभावेन संस्थितत्वस्य अवलम्बनेन परमार्थलाभः १७–१८
११ बुद्धिध्यानाद्युपक्रमे ध्यानरूपानुत्तरस्य अभिधानम् १९
१२ तस्य हृदि स्थितत्वे तत्रैव साक्षात्कार्यत्वे त्रिशिरोमतप्रामाण्यम् २०–२१
१३ तत्रप्राणापानोदानात्मकसोमसूर्याग्निसंघट्टरूपाद् ध्यानात् परप्रमातृतानुसंधानम् २२–२४
१४ एतस्य परादिशक्तिरूपत्वे परा-परापरा-ऽपराशक्तीनां सृष्टि-स्थिति-संहार-तुर्यरूपैर् द्वादशदेवीरूपत्वम् २५–२६
१५ इन्द्रियद्वादशात्मनः चक्रस्य स्ववृत्तिद्वादशकैः तत्तद्विषये

सृष्ट्यादिचातूरूप्यावलम्बनेन सर्वस्य सर्वात्मकत्वाद् एकैकत्र स्वात्मध्यानसिद्धिः २७–३०

१६ इत्थं संस्कारमात्रेणावस्थितस्यापि विश्वस्य परिक्षये स्वात्मोच्छलतः संविच्चक्रस्य प्रशाम्यद्-शान्त-शमाऽवस्थानुसंधानक्रमरूपध्यानयोगेन विश्वस्य महाचक्रेऽयत्नतः पूर्णलयः ३१–३४

१७ चित्स्वाभाव्याद् विश्वस्य सर्वदा प्रलयोदयत्वे स्वसंविदि तत्प्रलयोदयध्यानेन शश्वद्भैरवीभावः ३५-३६

१८ अनुत्तरचक्रवत् त्रिशूलादारभ्य असंख्यारसहस्रपर्यन्तं चक्राणां ध्यानोपदेशः ३७–३८

१९ महेश्वरस्य बहुशक्तित्वस्य असंख्यारत्वे निमित्तत्वम ३९

२० अत्रार्थे माङ्गलशास्त्रप्रामाण्यम् ४०

२१ प्रथमोपायरूपस्य ध्यानस्य निरूपणे श्रीशंभुनाथस्य उपदेष्टृत्वम् ४१

२२ शास्त्रान्तरोक्तध्यानानाम् अनयैव दिशा समाश्रयणीयत्वम् ४२

२३ प्राणवृत्तिसमुच्चारनिरूपणोपक्रमे निरानंदात् जगदानन्दपर्यन्तम् अनुत्तरप्रविकासोपायतया प्राणनादिवृत्तीनां निरूपणं तत्र शंभुनाथोपदेशप्रामाण्यञ्च ४३–५१

२४ हृदयोच्चारयोगतः तत्रैव विश्रान्त्या अनुत्तरत्वलाभः ५२

२५ उपसंहारभङ्ग्या सामान्यविशेषात्मकषट्प्राणोच्चारजन्यनिरानन्दादीनां मन्त्रव्याप्तिमुखेनाभिधानप्रतिज्ञा ५३

२६ तत्र क्रमेण इच्छाज्ञानक्रियाशक्तिसमत्वरूपे विसर्गे शूलवर्णपरामर्शगर्भः प्रवेशः ५४-५५

२७ भ्रूपृष्ठादारभ्य विन्दुनादान्तशक्तिव्यापिनीसमनाया एव सोपानमालिकाश्रयणेन ऊर्ध्वकुण्डलिनीपदसमासादने उपायत्वम् ५६

२८ औन्मनसे ऊर्ध्वकुण्डलीपदे बिन्दुद्वयरूपस्य विसर्गस्य विश्रान्तिः ५७

२९ तत्र दृष्टान्तः, भैरवयामलायां विसर्गभूमौ स्वानन्दसंवित्त्यै समावेशोपदेशश्च ५८–५९

३० महामूल-शुक्ल-वैसर्गिकानां सकारौकारबिन्दुद्वयानाम् आपूरणयोगात् परतत्त्वे विश्रान्तेरहंपरामर्शरूपत्वमेव ६०–६१

३१ चिदात्मोच्चारोपक्रमे अनुत्तरविमर्शे प्रथमोल्लासरूपचिद्विमर्शतत्पराहंपरामर्शोदयः ६२

३२ ततः षष्ठवर्जमकारादिविसर्गान्तद्वादशकलात्मना प्रमाणात्मसूर्येण भावानां सृष्टि-स्थिति-संहाराभासनम् ६३

३३ अकारादि-बुद्धीन्द्रियादि-षोडशकलेन्दुरूपाभासितभावजातस्य बोधाग्नौ विसर्गेण अमाख्याकलामृतेन षडध्वमण्डलाहुतिरूपं

संविद्देवीनां तर्पणम् ६४–६६
३४ षडध्वमण्डले अनुत्तरस्य कौलिकीशक्तिरूपविसर्गस्य कादिहान्तक्षोभाधारस्य प्रपञ्चः ६७
३५ मातृकोदये अंअ-रूपेण कुलेश्वर्या सहितं कुलेशित्वं विश्वस्य तन्मयत्वञ्च ६८
३६ विसर्गनिःष्यन्दविश्रान्तिभूरूपसंजीवनीकलाश्रयेण बाह्याखिलार्चनहवनादीनां विधेयत्वम् ६९–७०
३७ शाक्तक्षोभाद्युपायजाले सर्वत्र सुधियः विसर्गभूरूप-हृदयेऽधिष्ठानम् ७१
३८ योगिनीहृदयात्मविसर्गोन्मेषात् अनेकोपायेषु शाक्तक्षोभस्य प्राधान्यम् ७२-७३
३९ योगिनीहृदयविश्रान्तस्य हानादानतिरस्कारेण स्वात्ममात्रावस्थानरूपम् अभिज्ञानम् ७४
४० परतत्त्वान्तःप्रवेशावतारक्रमे हेयोपादेयविभागाभावात् नाददशाश्रयणे विश्वसंहारप्ररोहाभ्याम् आकाशसंहार-कुण्डलिनीबीजयोरुदयाद् आद्यवर्णद्वयोद्धारः ७५
४१ नरदशया संविदो विकासयोग्यताधानाद्धेतोः मातृमानमेयस्वभावचक्रस्य विश्वाभावरूपज्ञेयाभावाद् अकिंचिद्रूपत्वम् ७६
४२ अभावात्मज्ञेयस्य परप्रमात्रात्मवह्नौ, तस्य च शक्तिवह्नौ विलयात् क्रमशः अग्नि-शक्तिबीजयोरुद्धारः ७७
४३ तत्रैव विश्रामाद् योगिनः परतत्त्वान्तरनुप्रवेशसिद्धिः ७८
४४ संकोचविकासवत्त्वात् विमर्शस्यैव विश्रान्तिस्थानत्वम्, संकोचविकासयोश्च भैरवमुद्रानुप्रविष्टस्य योगिनः बाह्योऽपि आत्मदृष्ट्या संवित्स्पन्दतयैव तथाभासनत्वम् ७९–८०
४५ विशेषस्पन्दस्य औन्मुख्यशब्दव्यपदेश्यत्वम् ८१
४६ अहंपरामर्शानुविद्धमन्त्रमण्डलैकात्म्यात् शान्त्यादिसिद्ध्युदयः ८२
४७ बोधस्वातन्त्र्यसंज्ञकेन अक्षसंघेन भैरवमुद्रानुप्रवेशाक्रमेण स्वात्ममयतापादनम् ८३
४८ महासाहसपदाभिधेयचकितमुद्रानुप्रवेशेन परतत्त्वान्तःप्रवेशे संसारापक्रुतिसिद्धिः ८४–८५
४९ अत्रार्थे त्रिशिरोभैरवागमप्रामाण्याद् द्वादशान्तपदावधिकाद् उदानवाहक्रमेण मन्त्रभूमिप्रवेशनात् तद्धर्मप्राप्तिः ८६–८७
५० पूर्णस्वात्मवृत्त्यासादनरूपमन्त्रभूमिप्रवेशनविधिनिरूपणम् ८८
५१ स्वात्मरूपाया वृत्तेर् नानात्वेऽपि स्वरूपे विश्रान्तेः भैरवमुद्राया अतिरहस्यत्वात् 'ख' प्रतीकमाश्रित्य व्याख्यानम् ८९–९१

५२ प्राणापानक्षोभापहानेन मध्यधामानुप्रवेशक्रमेण योगिनो स्वात्ममात्रनिष्ठत्वम् ९२
५३ खशब्दार्थस्य उच्चारोच्चारलक्षणं दशधात्वम् ९३
५४ धामशब्दार्थस्यापि दशधात्वम् ९४–९५
५५ परतत्त्वान्तःप्रवेशस्य उत्तमोपायत्वम् आणवस्य प्रवेशोपायत्वञ्च ९६
५६ श्रीब्रह्मयामलप्रामाण्यात् परावाग्रूपस्य रावस्य दशात्मकत्वम् ९७–९८
५७ यथायथमुत्कृष्टोत्कृष्टरावस्वरूपाभ्यासेन पारमार्थिकस्वरूपलाभः ९९
५८ परतत्त्वान्तः प्रवेष्टुमिच्छोः आनन्दो-द्भव-कम्प-निद्रा-घूर्णिलक्षणपञ्चकानामभिधानं ततो महाव्याप्त्युदयः १००–१०४
५९ पञ्चभिर्लक्षणैरेव महाव्याप्त्युदये लक्षणान्तराणां द्विविधाणवमलरूपत्वे तेषामनभिधानम् १०५–१०६
६० अत्रार्थे श्रीमालिनीविजयोत्तरसंवादः १०७
६१ एतल्लक्षणपञ्चकमध्ये एकैकानुभवात् प्रतिनियतचक्रेशत्वलाभात् अनुभवविशेषोदयः १०८–११०
६२ लक्षणपञ्चकानुबंधिचक्रपञ्चकानां प्रतिनियमे श्रीत्रैशिरसमतप्रामाण्यम् १११
६३ एतदुपेयतत्त्वस्य अव्यक्तलिङ्गशब्दव्यपदेश्यत्वे विश्वलयोदयकारणभूतसंविदो नैमित्यम् ११२–११३
६४ व्यक्त-व्यक्ताव्यक्ता-ऽव्यक्तभेदेन लिङ्गस्य त्रैविध्ये क्रमेण तस्य परसंविद्-मन्त्रवीर्य-विशेषस्पन्दरूपत्वं शिव-शक्ति-नरप्रधानत्वञ्च ११४–११६
६५ फलभेदादपि लिङ्गस्य त्रिधात्वम् ११७
६६ त्रयाणां लिङ्गानाम् उत्तरोत्तरं विश्रान्तिस्थानत्वम् ११८–११९
६७ व्यक्तादिलिङ्गभेदपरिहारेण योगिनीहृदयाभिधेयस्पन्दनात्मलिङ्गे बीजयोनिसमापत्त्या परसंविदावेशस्य आविष्करणीयत्वं चर्याक्रमासूत्रणञ्च १२०–१२१
६८ आनन्दधाम्नि योगिनीहृदये सर्वदेवतागणसहितभैरवीशक्तेः प्रथनात् विश्वस्य सर्वदैव सृष्टिसंहारपात्रतासादनम् १२२–१२४
६९ निर्विकल्पस्वरूपपरतत्त्वान्तःप्रवेशस्य आणवोपायतयाऽभिधाने अनुत्तराभ्युपायरूपत्वस्य हेतुत्वम् १२५
७० आणवोपायपरे पृथगाह्निकपरिकल्पने योगिनो भेदमयत्वेऽप्यभेदरूपत्वस्य हेतुत्वम् १२६
७१ ततो बाह्याकांक्षासंक्षयाद् योगिनो भैरवमुद्रानुप्रवेशात्मतत्त्वलाभः १२७
७२ उच्चारविध्यनन्तरं त्रिशिरःशास्त्रानुसारं सप्तधा करणस्य

अनिर्भज्य प्रकाशनं भाविनिरूपणप्रतिज्ञा च १२८–१३०
७३ वर्णतत्त्ववर्णनोपक्रमे नादस्य वर्णशब्दाभिधेयत्वम् १३१
७४ सृष्टिसंहारबीजद्वयेऽभिव्यज्यमानस्य स्वरयुक्तायुक्तककारादि-सकारान्तवर्णकलापस्य मान्त्रस्य लौकिकस्य चोच्चारणात् स्मरणाद्वा योगिनः चिदात्मताप्राप्तिः १३२–१३४
७५ अत्र आगमार्थसंवादः १३५
७६ सकलव्यवहारस्य स्मरणमूलत्वात् स्मरणस्य च आत्मसंप्राप्ति-रूपत्वात् मन्त्रवीर्यत्वम् १३६–१३९
७७ व्यतिरिक्तसमयानपेक्षत्वाद् अनन्योन्मुखत्वे सृष्टिबीजादीनां संविदैकात्म्यावाप्तौ उपायत्वम् १४०–१४१
७८ सृष्टिबीजस्य कन्दात् प्रभृति तत्तदाधारोल्लङ्घनक्रमेण द्वादशान्तपर्यन्तम् अनुत्तरसंविदात्मना प्रस्फुरणम् १४२–१४५
७९ संहारबीजस्य हृदादिविश्रामपुरस्सरमेवोच्चारत्वम् १४६
८० वर्णजप्यपरायणस्य ज्ञानिनोऽनुत्तरधाम्नि प्रवेशः १४७
८१ दीक्षोत्तरप्रामाण्यात् नीलपीतादिवर्णपरकतया वर्णतत्त्वाभिधानम्, तदुदयद्वारेण सर्वमन्त्राणां स्वात्मसाक्षात्कारोपायत्वम् १४८–१५१
८२ भौतिकस्यापि वर्णजालस्य अनुपाधौ संविद्रूपे विश्रान्तेः ताद्रूप्यम् १५२–१५३
८३ गुरोःप्रामाण्याद् भेदवैचित्र्यस्योपायमात्रविषयत्वम् न तूपेयविषयत्वम् १५४
८४ अनुत्तरपदप्राप्तौ उच्चाराद्युपायानां पाठक्रमः १५५
८५ पाठक्रममपहाय इहार्थक्रमावलम्बने स्थानकल्पनाद्युपायकल्पनाया अकिंचित्करत्वम् १५६–१५८
८६ आह्निकार्थोपसंहारः

षष्ठमाह्निकम्

१ आणवाङ्गभूतस्थानकल्पनाप्रमेयनिरूपणस्य प्रतिज्ञा १
२ स्थानभेदस्य त्रैविध्ये प्राणस्य पञ्चधात्वं देहस्य द्विधात्वं बाह्यस्यैकादशविधत्वम् २–३
३ स्थानभेदगतप्राणाश्रयविधानोपदेशे षड्विधाध्वनः प्राणे प्रतिष्ठानम् ४–५
४ अध्वनः क्रमाक्रमतया कलनस्यैव कालत्वम् ६

५ संविद्गतकालस्य कालीशब्दव्यपदेश्यत्वम् ७
६ प्राणवृत्तिरूपायाः काल्या निरावरणरूपतया प्रस्फुरणात् शून्यप्रमातृत्वं योगिपरादशात्वञ्च ८–१०
७ शून्यप्रमातुरेव बहिरौन्मुख्येन प्राणप्रमातृत्वं तस्य स्पन्दोर्मिसंज्ञित्वञ्च ११
८ अत्रार्थे भट्टकल्लटादिवचनसंवादः १२
९ प्राणोल्लासस्य परसंविदः प्रथमपरिस्पन्दत्वं तस्य नामान्तरैर्व्यवहार्यत्वञ्च १३
१० प्राणवृत्तेः प्राणादिपञ्चकरूपतया व्याप्त्या देहस्यापि संवेतृत्वम् १४
११ तत एव मूढचार्वाकादीनां देहातिरिक्तात्माभावरूपो भ्रमः १५–१६
१२ तथावासनासद्भावासद्भावयोः क्रमेण तेषाम् अपवेद्यप्रलयाकलप्रायत्वं तत्तत्फलोपभोगोदयश्च १७–१८
१३ आस्तिक्यवासनापेक्षया नास्तिक्यवासनाया अतिशयेन पापत्वम् १९–२०
१४ प्राणस्याध्वनः क्रियामूर्तिभेदेन द्विधात्वम् २१
१५ श्रीमत्त्रिशिरस्प्रामाण्यात् प्राणस्य शिखारूपत्वम् २२
१६ प्राणशिखाया मार्गान्तरखिलीकारेण मध्यधाम्नि निश्चलत्वापादनरूपबन्धेन निष्कलत्वात् शिवात्मकत्वं तत्तन्मन्त्रादिफलनियोजकत्वञ्च २३–२७
१७ संविदि सर्वाध्वनां प्रतिष्ठानम् २८
१८ संविदो मूर्तिक्रियात्मनाऽवभासनस्यैव अध्वत्वम् २९
१९ तत्तत्तत्त्वोल्लङ्घनक्रमेण शिवतत्त्वप्राप्तिकारणत्वम् अध्वशब्दस्य प्रवृत्तिनिमित्तम् ३०
२० श्रीनिशाचारप्रामाण्यात् संज्ञात्रितये यौगिकीप्राधान्यात् सर्वत्रात्र अन्वर्थत्वम् ३१–३३
२१ क्रियाभासनस्य वर्ण-मन्त्र-पदत्रितयरूपकालाध्वत्वम् ३४
२२ मूर्त्यवभासनस्य कला-तत्त्व-पुरत्रितयरूपदेशाध्वत्वम् ३५
२३ त्रिकद्वये स्थूल-सूक्ष्म-पररूपेण अध्वनः षड्विधत्वम् ३६
२४ कालाध्वनः प्राणादौ प्रतिष्ठानम् ३७
२५ अत्रस्थकालस्य तत्त्वान्तर्वर्तिकालादन्यत्वं क्रियाशक्तिरूपत्वञ्च ३८
२६ विश्वावभासकारित्वादस्य ईश्वरतत्त्वरूपत्वं शिवैकात्म्यञ्च ३९
२७ मायीयप्रमातरि अस्यैव कालतत्त्वतया प्रथनम् ४०
२८ शिवादिशुद्धविद्यान्तस्य मायादिरागान्तकञ्चुक-पञ्चकतयोन्मेषः ४१–४२

२९ एषां शून्यादिप्रमातृत्वमपि तन्निमित्ताभिधानञ्च ४३–४४
३० तत्र प्राणस्य विश्वात्मत्वनिरूपणम् ४५
३१ देहे अङ्गभेदात् प्राणस्य स्फुटास्फुटतया व्याप्तिः ४६
३२ प्राणीययत्नस्य अष्टधात्वम् ४७–४८
३३ स्वच्छन्दशास्त्रास्मन्मतस्वारस्यात् स्वारसिकस्य प्राणीययत्नस्य कन्दात्प्रभृति, इच्छापूर्वकस्य प्राणचारस्य च हृदयात्प्रभृति संवेदनम् ४९–५१
३४ प्राणीययत्नविधाने प्रभु-शक्त्याऽऽ-त्मप्राणत्रयस्य सम्मिलितं हेतुत्वम् ५२
३५ स्थानभेदाद् उद्रिक्ततत्वभेदाच्च प्राणा-ऽऽत्म-शक्तीनां गौणमुख्यभावः ५३–५५
३६ प्रभुशक्तेः पात्रभेदात् कृत्यभेदाच्च वामा-ज्येष्ठा-रौद्रिकाभेदेन त्रैविध्यम् ५६–५७
३७ श्रीयोगचारसंवादात् सृष्ट्यादितत्त्वानभिज्ञानां मोक्षत्वमोचकत्वयोरसंभावः ५८–५९
३८ सृष्ट्यादीनां प्राणात्मककालाधीनत्वात् प्राणचारस्य अवकाशः ६०
३९ सर्वजन्तूनां प्राणचारत्वे षट्त्रिंशदङ्गुलत्वे वीर्यादिषु च समत्वम् ६१–६२
४० अहोरात्रविभागोपक्रमे षट्त्रिंशदङ्गुलात्मप्राणचारस्य प्राणापानरूपत्वेऽत्र सूर्यादिग्रहाणामुदयः ६३–६६
४१ प्रहराष्टकानां क्रमेण फलाभिधानम् ६७
४२ प्रहराष्टके नक्षत्राणां व्याप्यव्यापकभावेन अष्टाष्टकानां नागादीनाञ्चोदयः ६८–७१
४३ दिनरात्र्योः फलभेदः ७२
४४ श्रीमद्वीरावलिकुलप्रामाण्यात् सायंप्रातःसंध्ययोर् व्याप्ति-ध्यान-योगमय्या दीक्षाया मुक्तिफलत्वम् ७३–७५
४५ अहोरात्रविभागे मास-तिथिविभागनिरूपणम् ७६
४६ अहोरात्रस्य प्रकाशविश्रान्तितारतम्येन दिननिशाविभागः ७७
४७ वेद्यग्रहणपरत्वात् स्वात्मविश्रान्तिपरत्वाच्च प्रतिक्षणं कल्प-निमेषरूपदिनक्षपयोरुदयः तयोस्तुल्यकक्ष्यत्वे नियमाभावश्च ७८–८१
४८ वेदितृ-वेत्तृतया भेदद्वयेन, वेत्तुरपि द्वैविध्येन च ज्ञान-विचार-सत्तार्थतया प्रमातुस्त्रैविध्यम् ८२
४९ अत्रैव जाग्रदादिस्वरूपनिरूपणञ्च ८३
५० वेद्यवेदकविश्रान्तिसाम्याद् रात्रिदिनयोर् विषुवदाख्यतुल्यकालत्वं

तदेकतराधिक्याच्च दिवारात्रिन्यूनाधिक्यक्रमः ८४–८६

५१ अन्तः प्रकाशविमर्शयोरेकतरप्राधान्यात् प्रतिप्रमातृवद् बहिरपि प्रतिभुवनं रात्रिदिनयोर्वैशिष्ट्यम् ८७

५२ अत्रार्थे श्रीशंभुनाथस्य प्रामाण्यम् प्राच्यानां निषेधश्च ८८–९१

५३ प्राणादित्येन तत्तत्तिथ्याक्रमणे अपानचन्द्रस्य एकैककलाह्रासक्रमेण क्षैण्यासादनात् कृष्णपक्षत्वम् ९२–९३

५४ अत्रार्थे श्रीकामिकासंवादः ९४

५५ पंचदशचान्द्रीकलानामपचये सुर-करण-कार्यैराप्यायलिप्सया पानस्य निमित्तत्वं षोडश्या अक्षयित्वञ्च ९५–९७

५६ आमावास्यप्रातिपदतुट्यर्धयोः सम्मेलनात् कृष्णशुक्लपक्षयोर् एकतुट्यात्मपक्षसंधेर्प्रदर्शनम् ९८–९९

५७ तत्र प्रतिपदमावस्यासंघट्टात् सूर्यग्रहणम् १००

५८ मान-मेय-मातृरूपार्के-न्दु-राहुसंघट्टात् सूर्यग्रहणकालस्य तेषां चिन्मात्रत्वात् महापुण्यत्वम् १०१–१०४

५९ शुद्धायां प्रतिपदि अपि महाग्रहणं तन्मोक्षे च विधुदूरीभावः १०५–१०६

६० लौकिकपारलौकिकभूयःफलत्वं पारलौकिकस्य च मोक्षभाक्त्वं ग्रहणमाहात्म्ये निमित्तम् १०७–१०८

६१ तिथिच्छेदादीनां प्राणरेचनरोधनाभ्यां यत्नजायत्नजत्वम् १०९

६२ अपानवाहेऽपि इन्दुपरिपूरणक्रमात् प्राणसूर्यस्य प्रतितुट्यैकैकध्येन शुक्लपक्षगामिपञ्चदशतुट्युदयः ११०–१११

६३ अत्रैव च पूर्णिमाप्रतिपत्संभेदेनैव पक्षसंधिताद्यतिदेशः, मासनिरूपणोपसंहारः, अब्दावतारश्च ११२–११३

६४ तत्र संक्रान्तित्रितये उत्तरायणम् ११४

६५ अत्रैव विषुवत्संक्रान्तेश्च पारलौकिकत्वम् ११५

६६ संक्रान्तित्रयानन्तरभावित्वाद् दक्षिणायनस्य लौकिकसिद्धिप्रदत्वम् ११६

६७ मकरादिराशिद्वादशकस्य प्रत्येकं गर्भतादिस्ववैशिष्ट्यानुगुणफलप्रदत्वम् ११७–११८

६८ उत्तर-दक्षिणायनयोः फलदाने यथायथम् आसन्नदूरत्वम् ११९–१२०

६९ वर्षस्य इव दिन-निशा-पक्ष-तिथि-मासादीनामपि प्रत्यङ्गुलत्वम् १२१

७० मासद्वादशके भाविद्वादशरुद्राणामधिष्ठातृत्वम् १२२

७१ प्रत्यङ्गुलषट्कं चैत्रादिद्वादशसंक्रान्तिवदत्र हृदि द्वादशाब्दोदयन्निरूपणम् १२३–१२५

७२ प्राणे षष्ट्यब्दोदयाभिधानम् १२६

७३ वाह्याहोरात्रगतप्राणचारसंख्यासाजात्येन अत्रैव अहोरात्रसंकलनाप्रदर्शनम् १२७
७४ अब्दद्वादशच्छेदसंधौ क्षणमात्रमवधानाद् योगिसिद्धिसौकर्यस्यैव एवंतिथिविभाजने प्रयोजनत्वम् १२८
७५ बाह्यकालस्वरूपनिरूपणम् १२९
७६ मानुषात्मकाहोरात्रमानेन पित्र्याद्यहोरात्रनिरूपणम् १३०–१३३
७७ अत्रार्थे रौरवादिवृत्तिस्वच्छन्दशास्त्रयोश्च मतस्याङ्गीकरणम् अन्येषामनङ्गीकरणञ्च १३४–१३७
७८ एतदुपजीवनेन युगादिव्यवस्थानिरूपणम्, तत्र प्रतिमन्वन्तरमेकैकेन्द्र-संहारात् संहारचित्रताया अप्यवकाशलाभः १३८–१३९
७९ निरयेभ्यः अधःस्थितस्यापि प्रभोरूर्ध्वमपि संहारादौ स्वामित्वे रौरवमतप्रामाण्यम् १४०–१४१
८० भुवनेश्वरादीनां निशाया आगमे पुर्यष्टकरूपत्वं क्षये स्रष्टृत्वञ्च १४२–१४४
८१ तत्तद्वर्षशतान्तक्रमेण वैष्णवादिदिनरात्रीणाम् अण्डलोपावधिका अव्यक्तान्तं व्यवस्था १४५–१४७
८२ अव्यक्तानां दिनमाननिरूपणम् १४८
८३ अत्र श्रीकण्ठनाथप्रधानानां रुद्राणामधिकारः १४९
८४ ब्रह्मणः निवृत्तकर्मतया अत्रैव अवस्थानं ज्ञाने शिवीभावोऽन्यथा सम्यङमुक्तेरभावात् पुनरपि श्रीकण्ठस्य सृष्टिकारित्वम् १५०–१५२
८५ प्रधानात् प्रभृति ईश्वरपर्यन्तम्, तत ऊर्ध्वं नादात्मनः प्राणस्य प्रशमनात्, यथोत्तरं वृद्धिक्रमेण तत्तत्तत्त्वगतदिनरात्रिव्यवस्था १५३–१५७
८६ बिन्द्वाद्यात्मिकायाः संविदोऽपि प्रशमनादत्र अंशांशिकातः सूक्ष्मसूक्ष्मतरलयाद् दिनरात्र्योः सामनसे पदे लयः १५८–१६५
८७ कालस्य समनाकलात्मकत्वात् नित्यत्वे समनायाः लयाभावः १६६
८८ अत्र प्रलय इव सृष्टावपि विश्वस्य अवस्थानम् १६७
८९ वक्ष्यमाणपरिमाणोपयोगिन्या दशादिपरार्धान्तायाः संख्यायाः क्रमेण निरूपणम् १६८–१६९
९० अनन्तसृष्टिप्रलयेषु अण्डचतुष्टयस्य प्राधान्यम् अन्येषां तु गौणत्वम् १७०
९१ अत्र स्रष्टृसंहर्तृ विभागप्रदर्शनम् १७१–१७२
९२ शक्त्यन्तं सृष्टेरपि माहात्म्यात् तस्याः शाक्ती-महासृष्टितया व्यपदेश्यत्वम् १७३
९३ पृथिव्यादितत्त्वप्रलये तत्त्वेश्वराणां तन्निवासिसदृशी व्यवस्था १७४

९४ शुद्धाध्वव्यवस्थितानां परशिवे लयः,
लयभेदविषयकपरमतोल्लेखश्च १७५
९५ एवमपवृक्तेषु पुनः सृष्टौ भुवनेश्वर्याणामधिकारः १७६
९६ ब्राह्म्यादिशक्तिपातस्य तत्त्वेश्वरेभ्यो ब्रह्मादिशब्दप्रवृत्तौ
निमित्तत्वम् १७७
९७ प्रकटितकृत्यैकस्य शिवस्यैव ब्रह्मविष्ण्वाद्यात्मनावभासनम् १७८
९८ अष्टात्रिंशच्चिन्मात्रतत्त्वविश्रान्तिवशादेव नालिकादि-
षष्ट्यब्दोदयान्तं लयोदययोर्वैचित्र्याभिधानम् १७९–१८१
९९ कालशक्तेर्बाह्याभासनस्य अनैयत्यम् १८२
१०० स्वप्नादौ च मितस्य कालांशस्य वैतत्येन, वैतत्यस्य च
स्वपरदृष्टतया वैचित्र्येण अवभासनम् १८३–१८४
१०१ क्रियावैचित्र्यशक्तिजन्मनः कालस्य प्राणवद् अपानेऽपि
वैचित्र्यम् १८५
१०२ योग्यनुभवसिद्धतया अपानवैचित्र्यस्य तद्गतब्रह्मादेश्च
योगिभिरवेद्यत्नतया यत्नसाध्यत्वम् १८६–१८८
१०३ कामिकप्रामाण्यात् तत्तदधिष्ठानद्वारेणोत्पत्तिनिमित्तत्वाद्
ब्रह्मादीनां बाल्यादावधिष्ठानकारित्वम् १८९–१९०
१०४ मुक्तेरनाश्रिताधिष्ठानत्वस्य युक्तत्वादत्र अधिष्ठातुप-
देशस्यौचित्यम् १९१–१९२
१०५ अधोवक्त्रस्य द्वैतापघातकतया अपानविश्रान्ति-
स्थानत्वम् १९३
१०६ अपानोदये प्राग्वत् षष्ट्यब्दोदययोजनाविधानम् १९४
१०७ समानस्य हार्दीनाडीषु संचरणाद् दशधात्वविधानम् १९५
१०८ देहे मुख्यनाडीनां तद्भेदोपभेदैः समस्थितेः
समानपदव्यपदेश्यत्वम् १९६
१०९ क्रोधहर्षादिफलभेदात् नाडीनां दशधात्वम् १९७
११० इडापिङ्गलासुषुम्नात्मके नाडीत्रय एव समानचारात्
बाह्येऽहोरात्रे संक्रान्तीनां चतुर्विंशत्युदयः १९८–१९९
१११ विषुवद्वासरे रात्रौ च चतुर्विंशतिसंक्रान्तिनिरूपणम् २००–२०४
११२ विषुवत्संक्रान्तीनां विभागचतुष्टयस्य पूर्वाह्णादिशब्दैरभिधाने
व्याप्तेर्निमित्तत्वम् २०५–२०६
११३ इतरत्र दिनह्रासवृद्धिक्रमेण संक्रान्तिह्रासवृद्धी २०७
११४ संक्रान्तिचतुर्विंशतेरुदयाद् वर्षद्वयविकल्पनम् २०८
११५ कालसंख्यायाः सूक्ष्मत्वे एकचारगतत्वं हेतुः २०९
११६ अन्तःसंक्रान्तिगस्य समानस्य मुख्यत्वात् ग्राह्यत्वम् २१०

११७	उदानगतकालनिरूपणे प्राणोदानयोर्ब्रह्मरन्ध्रवर्ति-नासिक्यद्वादशान्तो-र्ध्वधामवर्तिद्वादशान्तरूपोदयस्थानभेदः	२११–२१३
११८	व्याने तु कालस्य हेतुत्रयकारणात् स्पन्दमात्रत्वम्	२१४
११९	प्राणादीनां क्रमेण सृष्ट्यादिपञ्चकृत्यकारित्वम्	२१५
१२०	वर्णोदयाभिधाने वर्ण-पद-मन्त्रोदयस्य यत्नजायत्नजतया द्विधात्वे, तत्र अयत्नजवर्णोदयस्य पर-सूक्ष्म-स्थूलतया त्रैविध्ये तत्र परवर्णोदयस्यापि द्विधात्वे परतमस्य अनाहतशब्दाभिधेयत्वं परमुपेयत्वञ्च	२१६–२१८
१२१	परतरवर्णोदयाभिधाने अकारादिह्रस्वत्रयस्योदयात् षड्त्रिंशदङ्गुलत्वम्	२१९–२२१
१२२	कादिवर्णानाम् अर्णसन्ततित्वं सकारहकारयोश्च हार्णपूरणत्वञ्च	२२२–२२३
१२३	सूक्ष्मवर्णोदयोपक्रमे तस्य त्रैविध्ये सूक्ष्मसूक्ष्मवर्णोदयनिरूपणम्	२२४
१२४	तत्र सूक्ष्मस्थूलवर्णोदयनिरूपणम्	२२५
१२५	अत्रार्थे एकाशीतिपदपरामर्शक्रमतया गुरोर्मतङ्ग-शास्त्रस्य च प्रामाण्यम्	२२६–२२७
१२६	युक्त्यापि वर्णानां सुप्तिङ्नियमस्य अप्रयोज्यत्वे तत्तत्परामर्शविश्रान्त्या पदत्वम्	२२८–२२९
१२७	एकाशीतिपदविमर्शक्रमेण स्थूलोपायस्य परोपाये मात्राकृतः लयः	२३०
१२८	प्रत्यङ्गुलचतुष्टयं नवार्धमात्राक्रमेण षट्त्रिंशदङ्गुलात्मनि प्राणचारे एकाशीत्यर्धमात्राणामुदयः	२३१
१२९	मात्राणामुदये ह्रस्वोदयानन्तरं दीर्घप्लुतव्यञ्जनानां क्रमेणोदयरूपविभागान्तरनिरूपणम्	२३२–२३३
१३०	एकाशीतिकलामध्ये क्षकारगणनया त्र्यर्धमात्राधिकीभवने निखिलवर्णजातस्य गर्भीकारात् क्षस्य विभुत्वम्	२३४–२३६
१३१	वर्णोदयस्य विलोमानुलोमक्रमयोः पर्यायशः भुक्तिमुक्तिफलत्वम्	२३७
१३२	सूक्ष्मपरवर्णोदयस्य निरूपणम्	२३८
१३३	अपानेऽपि एकाशीत्याद्यर्धमात्राणाम् उदये तस्य षट्त्रिंशदङ्गुलत्वम्	२३९
१३४	गुरुप्रामाण्यात् स्थूलवर्णोदयनिरूपणम्	२४०
१३५	वर्गक्रमेण वर्णानां स्थूलोदयाभिधाने मतद्वयप्रदर्शनम्	२४१–२४२
१३६	अहोरात्रमेलने प्रतिवर्गं प्राणचाराणां विभागस्य प्रदर्शनम्	२४३–२४४

१३७ षट्त्रिंशच्चषकक्रमेण वर्णानां स्थूलोदयनिरूपणम् २४५–२४६
१३८ एकोनपञ्चाशद्वर्णवादिनां मते प्राणचारसंख्या-
प्रदर्शनम् २४६–२५०
१३९ त्रिविधवर्णोदयनिरूपणोपसंहारः २५१
१४० कालतत्त्वोपसंहारः

सप्तममाह्निकम्

१ चक्रोदयनिरूपणप्रतिज्ञा १
२ परसंवित्तावुपायत्वाद् अयत्नजवर्णोदयनिरूपणानन्तरं
यत्नजनिरूपणौचित्यम् २
३ अरघट्टचक्राग्रघटीयन्त्रौघवाहनन्यायेन यत्नजमन्त्रो-
दयरूपचक्रोदयस्य परसंविदुपायत्वसिद्धिः ३–४
४ एकपिण्डात्मनो मंत्रस्य प्रतिप्राणचारं तदानुगुण्याद्
उदयस्य तत्संख्याकत्वं तत्र भागषोडशकस्थित्या-
र्धार्धादिकल्पनेन चतुःषष्टिभागान्तपरिमितप्राणाचारांशस्य
योगिनामभिलक्ष्यत्वम् ५–२०
५ एवं प्राणग्रासे कालग्रासः कालग्रासे ज्ञानभेदग्रास इति
संविदः पूर्णत्वम् २१–२३
६ संवेद्यभेदस्य संविदि भेदकत्वाभावात् कालस्य
सूक्ष्मक्षणरूपत्वात् ज्ञानस्य सौक्ष्म्यावधितया च कालस्य
ज्ञानभेदकत्वम् २४–२५
७ ततः स्वाऽभावपर्यन्तं ज्ञानस्य एकत्वम् २६
८ इन्द्रिया-ऽर्थ-प्रमातृसंयोगविभागावधिकत्वस्यैव ज्ञानावधित्वम् २७
९ प्राणगतत्वेनैव संयोगविभागितानिश्चयः २८
१० संयोगविभागिताया अभावात् संविदः
विज्ञानरूपत्वाऽभावाऽभावे संविदः पूर्णत्वम् अकालकलितत्वात्
तस्या वैतत्याद्यस्पर्शश्च २९
११ कालसंस्पर्शाभावात् निर्विकल्पाया अपि संवित्तेः तथातथाविमर्शन
विकल्परूपत्वम् ३०
१२ स्पन्दान्तरानुदयात् तथातथाविमर्शेऽपि तस्या एकत्वमेव ३१
१३ अनित्थंवादिबौद्धमते शब्दारूषितक्रमिकविकल्पस्य
समस्तव्यवहारलोपप्रसङ्गात् खण्डनम् ३२–३५
१४ स्वमतोक्ताद् विकल्पादेव सकलव्यवहारसिद्धिः ३६

१५ विकल्पस्य शिवत्वप्रदायित्वे पूर्वोक्तकथनानुवादः ३७

१६ दृष्टान्तपुरस्सरं योगिनां चक्रोदये प्राणसाम्येन प्रतिनियतचक्रनिष्ठमन्त्रोच्चारविषयत्वनिरूपणम् ३८

१७ प्राणसाम्यस्याविशेषात् जपहोमादीनां तुल्यविधित्वम् ३९

१८ अत्रार्थे सिद्धामत-योगिनीकौलशास्त्रयोः प्रामाण्यम् ४०

१९ तत्र श्री योगिनीकौलग्रन्थपाठात् योगिनो मन्त्रपदेषु प्रतिप्राणचारं शक्तितत्त्वगप्रविभागेन जपहोमादौ मन्त्रोदयज्ञानात् फलप्राप्तिः ४१

२० चक्राणां प्रागुक्तविभागाश्रयेण योगिनः प्राणग्रासे प्राणसाम्येनोदिताया विद्यायाः मन्त्रस्य च तत्तत्सिद्धिप्रदायित्वात् जपादौ योज्यत्वम् ४२–४४

२१ मालामन्त्रादिषु समस्तस्य पदस्य प्राणसाम्येनोच्चारयितुमशक्यत्वात् पदांशांशिकया विभागेनोच्चारणे तत्तज्जपसंख्यासिद्धेः सर्वत्र द्वादशाख्यादिचक्रेषु प्राणचाराणां सषट्छतासहस्रैकविंशतित्वम् ४५–५१

२२ चक्रोदयनिरूपणोपसंहारः ५२

२३ प्राणचारोदयानुसारं चक्राणामुदये तस्य प्रवेशैकात्म्य-निर्गमलक्षणे त्रैविध्ये मध्यमोदयस्य श्रेष्ठत्वम् ५३–५४

२४ अत्रार्थे श्रीमद्विंशतिकत्रिकशास्त्रस्य प्रामाण्यात् मन्त्रविद्याचक्रोदयविदः क्षिप्रं सिद्धिभाक्त्वम् ५५–५६

२५ आरुरुक्षवे योगिने शक्तितत्त्वगतैकैकपिण्डाक्षरमन्त्र-जपस्य विधिर् विभागशून्यबह्वक्षरमन्त्रादिजपस्य च निषेधः ५७–५८

२६ चक्रोदयांशेष्वपि प्रवेशादित्रैविध्याद् अहोरात्रस्य त्रिशस्त्रिशः विभागे क्रमेण कालस्य अर्धोदयः प्रवेशादित्रिकस्य तयंशोदयश्च ५९–६१

२७ कालाध्वनः पारम्पर्येण षडध्वनश्च चित्यामवस्थानम् ६२

२८ अतो विश्वसृष्टिसंहारयोः संविदधीनत्वम् ६३

२९ अत्रार्थे श्रीमालिनीतंत्रप्रामाण्यम् ६४

३० प्राणस्य देहाविष्टत्वाद् देहनिष्ठतया स्मरणम् ६५

३१ चिदादीनामन्त्यस्थूलताया नाडीरूपताङ्गीकारे देहसन्तानत्वम् ६६

३२ अत्रार्थे स्वतन्तुव्याप्तपलाशपत्रन्यायेन श्रीस्वच्छंदशास्त्रसंवादः ६७

३३ देहस्य त्रिप्रकारप्रमाणावच्छिन्नत्वम् ६८–६९

३४ तत्र प्राणप्राधान्येऽपि विश्वसृष्टिसंहारादिषु अपानवायुक्रमात् प्राग्वद् वैचित्र्यम् ७०

३५ अनुभवदृशा चक्रोदयोपसंहारः

अष्टमाह्निकम्

१ समासविकासयोगान् मूर्तिवैचित्र्यजदेशाध्वनिरूपणप्रतिज्ञा १–२
२ चिन्मात्रसंप्रतिष्ठितस्य सकलाध्वनः संविद्द्वारेणैव शून्यादौ बहिरवस्थानम् ३–४
३ अध्वप्रक्रियाक्रमानुसंधानेन योगिनो भैरवताधिगमः ५
४ अत्रार्थे स्पन्दशास्त्रप्रामाण्यम् ६
५ अध्वप्रक्रियाज्ञानाद् अध्वेशानां यथोत्तरं स्वसंवित्सात्करणे संविदः परमाद्वयतया स्फुरणम् ७–८
६ श्रीमद्दीक्षोत्तरपाठेन अत्रत्यार्थपरिपोषः ९–१०
७ अत्रैव श्रीस्वच्छन्दशासनसंवादः ११
८ त्रिशिरःशासनप्रामाण्यात् षट्त्रिंशत्तत्त्वोल्लसितस्य मूल-मध्याऽग्रकल्पितबोधानुसंधानाद् बोधसाक्षात्कारः १२–१४
९ श्रीदेव्यायामलसंवादादपि अध्वनः संविदैकात्म्यानुसंधानेन योगिनो भैरवीभावः १५–१६
१० बोधात्मत्वेऽपि षड्विधाध्वनः प्रतिपत्त्राद्यपेक्षया ऊर्ध्वादिव्यवस्था १७–१८
११ तत्र प्रथमं पृथ्वीतत्त्वे भुवनस्थितिनिरूपणे अनन्तस्य कटाहबहिर्देशेऽवस्थानम् १९–२१
१२ ब्रह्माण्डान्तर्भुवनेषु कालादिभुवनस्य कटाहोर्ध्वे नरकाधोऽवस्थाने हेतुः २२–२३
१३ तत्र अवीचि-कुम्भीपाक-रौरवाख्यनरकत्रयाणामवस्थितिर् अवान्तरभेदाश्च २४–२७
१४ शास्त्रविरुद्धाचरणान्नरकनिवासः ईशस्मरणान् नरकनिवासाभावः २८–२९
१५ पातालाष्टकमध्ये अष्टमेऽष्टके हाटकस्य प्रभुत्वम् ३०
१६ रौरवशासनानुसारं श्रीकण्ठस्य हाटकरूपेण सिद्धिप्रदायित्वम् ३१
१७ एवंविधसिद्धिषु अधिकारिणां वैविध्यम् ३२–३४
१८ भोगोपरमे एषां हाटकभक्त्या क्रमेण परमशिवलयः भोगनिरततया च मातृभिरधमाधमदेहेषु पातनं तत्रापि मानुषत्वे मन्त्रविदः मोक्षोऽन्येषां बन्धः ३५–३९
१९ अत्रार्थे श्रीमदानन्दाधिकशासनप्रामाण्यम् ४०
२० इयदन्तं ब्रह्माण्डार्धे सिद्धातन्त्रोक्तं भद्रकालीपुरस्यावस्थानम् ४१
२१ ब्रह्माण्डार्धैकोर्ध्वं भुवनानां चतुरशीतिसहस्रत्वम् ४२–४४
२२ ब्रह्माण्डार्धान्तरस्य ऊर्ध्वं मध्ये अधः क्रमेण वृत्ताष्टाश्र-

	चतुरश्राकारत्वम् तत्रत्यपुराणां तद्वासिनाञ्चाख्यानम्	४५–५६
२३	पुण्यकर्मणां भारतीयानां भोगस्थानतया मेरुगामित्वम्	५७
२४	मेर्वधः वर्षादिविभाजने पादपर्वतचतुष्टयाख्यानम्	५८–५९
२५	तत्र प्रत्येकम् उद्यानसरःकल्पवृक्षादिस्थितिः	६०–६१
२६	मेर्वधो लक्षयोजनपरिमाणस्य अष्टभिर्पर्वतैर्विभक्तस्य जम्बूद्वीपस्य नवधात्वम्	६२–६७
२७	वर्षाणामभिधानप्रवृत्तौ तत्तत्स्वाम्यधिष्ठितत्वस्य निमित्तत्वं तेषां प्रत्येकतः क्षेत्रपरिमाणम् आयुपरिमाणञ्च	६८–७७
२८	बाहुल्येन भारतस्य कर्म-भोगभूमित्वं वर्षान्तराणां तु केवलं भोगभूमित्वम्	७७–८२
२९	अष्टभिः समुद्रैः परिवृतत्वाद् भारतवर्षस्य नवखण्डत्वम्	८३
३०	नवखण्डानां नामविभागाभिधानम्	८४–८६
३१	श्रीरुरुशासनप्रामाण्याद् भारतवासिनां नानात्वं तत्रापि तीर्थभूयिष्ठत्वात् कन्याद्वीपवासिनामेव शुभाशुभ-कर्मानुष्ठानात् भोगापवर्गप्राप्तेश्च कन्याद्वीपस्य उत्तमत्वम्	८७–९१
३२	अत्रार्थे रौरववार्तिकप्रामाण्यम्	९२
३३	जम्बूद्वीपस्य विस्तरात्सप्तदशधात्वं समासान् नवधात्वञ्च	९३
३४	नवधात्वे नवानाम् अग्नीध्रसुतानां कारणत्वं दक्षिणोत्तरतः लक्षयोजनपरिमाणत्वञ्च	९४–९६
३५	रौरवशासनप्रामाण्याज् जम्बूद्वीपाद् बहिरपि संस्थान-विशेषनिरूपणे लवणाब्धेः ततोऽपि बहिः शाकादिस्वादूदान्तं षड्द्वीपानां निरूपणम्	९७–१०४
३६	द्वीपषट्कविभागः तस्य ससहस्रपञ्चाशत्त्रिपञ्चाश-ल्लक्षाधिककोटिद्वययोजनपरिमाणत्वञ्च	१०५–१०६
३७	सप्तमजलधेर्बाह्ये हैमीभुवोऽवस्थानम्, ततः कोटिदशकमात्रः लोकालोकपर्वतः, तत्र रवेर्मेर्वन्तरालवर्तित्वम्	१०७–१०८
३८	भानोर्मेरु-लोकालोकाभ्यां संनिकर्षात् क्रमेण उत्तर-दक्षिणायनरूपं गतौ वैचित्र्यम्	१०९
३९	इत्थम् उदयास्तमययोरपि भानोर्वैचित्र्यम्	११०–११२
४०	लोकालोकाद्बहिः तमसः, तत्संनिकर्षे गर्भीकृतभुवः गर्भोदसमुद्रस्य अवस्थानम्	११३–११४
४१	तमःस्थानविषयकं श्रीसिद्धयोगीश्वरमतविशदनम्	११५–११७
४२	संकलनया भूर्लोकस्य कोटिशतपरिमाणत्वम्	११८
४३	भूर्लोकस्य चतुर्दशभूतसर्गास्पदत्वं भोगस्थानत्वञ्च	११९–१२०
४४	भुवर्लोकाद्यभिधाने दशवायुपथानामाद्यस्य निरूपणम्	१२१–१२८

४५ तत्रवज्राङ्कमरुत्पदप्राप्तौ निमित्तान्वेषणम् १२९
४६ आद्यवायुपथनिरूपणस्य पुनरनुसन्धानम् १३०–१३८
४७ ऋतर्द्ध्यादिमहापरिवहान्तषोडशात्मनः आद्यवायु-
पथनिरूपणस्य उपसंहारः १३९
४८ दशवायुपथानां भिन्नाधिष्ठातृत्वम् १४०–१४२
४९ भुवर्लोकाद् ध्रुवान्तं स्थितस्य स्वर्लोकस्य निरूपणम् १४३–१४६
५० तत्र ध्रुवस्य ग्रहादिबन्धनस्थानत्वे बद्धानाम्
आमेधाद्यसप्तानिलमण्डलाधारत्वम् १४७
५१ ज्ञानबन्ध्यक्रतुहोत्राद्यनुष्ठातॄणामत्र निवासः १४८
५२ भूमेर्ध्रुवान्तं पञ्चदशलक्षत्वम्, स्वरादिसत्यान्त-
तदूर्ध्वविष्णुरुद्रलोकानामवस्थितेः तन्निवासिनां च निरूपणम् १४९–१५६
५३ रौद्रलोके दीक्षाज्ञानरहितलिङ्गाराधनमात्रतत्पराणां निवासः
रुद्रोर्ध्वमुत्तरोत्तरवृद्धितः तेषां शिवे लयः १५७–१५९
५४ भूरादिसप्तलोकेषु दण्डपाण्यादिसप्तानां लोकेश्वरत्वम् १६०–१६१
५५ पञ्चभिः महाभूतैः तन्मात्रैर्वा आरब्धत्वात् सप्तलोकानां
परापरत्वे गुरुप्रामाण्यम् १६२–१६४
५६ प्रत्येकं पञ्चाशत्कोटिपरिमाणत्वाद् अधऊर्ध्वकटाहयोः
भूलोकस्य शतरुद्रावधित्वम् १६५–१६६
५७ दश दिक्षु दश दश क्रमेण शतरुद्राणामवस्थानम् १६७
५८ रुद्रशतस्य ब्रह्माण्डाधारकत्वं, रौरवप्रामाण्याद् अण्डस्वरूपत्वञ्च १६८
५९ तत्रत्यग्रन्थाच्छ्लोकद्वयपाठे तत्रापि आद्यश्लोक-
व्याख्यानेऽनिर्भक्तस्य वस्तुपिण्डस्य अण्डत्वनिर्णयः १६९-१७४
६० प्रतितत्त्वमण्डत्वव्यावर्तनाय वस्तुसमूहवाचिनः
वस्तुपिण्डपदस्योपादानम् १७५–१७६
६१ तत्समूहत्वे पत्युर्विश्ववपुर्धारित्वं हेतुः १७७
६२ अन्यैरन्यथाव्याख्याने भेदकयोजनस्य अण्डत्वम् १७८
६३ प्रकृते ब्रह्माण्डीयशतरुद्रेषु एकादशरुद्राधिपतित्वम् १७९
६४ अनन्तादिवीरभद्रान्तानि एकादशरुद्रनामानि १८०
६५ शिवरुद्राणां ब्रह्माण्डमावृत्य अवस्थानम् १८१–१८२
६६ रौरववार्तिकप्रामाण्याच्छ्रीकण्ठाधिष्ठितशिवरुद्राणां
स्रष्टृत्वं संहर्तृत्वञ्च १८३
६७ सिद्धातन्त्रप्रामाण्यादत्र क्रमेण द्विद्विगुणानां ब्रह्मादीनां
तथावस्थानम् १८४-१८५
६८ भूवत् जलादिशिवान्तानां तत्त्वान्तराणामपि उत्तरोत्तरवृद्ध्या

परिमाणनिरूपणम् १८६–१८९
६९ तत्त्वजातस्य शिवाऽविनाभूतत्वात् शिवज्ञानस्य मोक्षकारणत्वम् १९०
७० अत्रार्थे श्रीमत्स्वच्छन्दशासनप्रामाण्यम् १९१
७१ तत्र पारमेशी-पौरुषेय्योरन्यतरशाङ्करीदीक्षाऽभावे शिवज्ञानाऽभावः १९२
७२ अप्तत्त्वे भुवनाभिधानोपक्रमे भद्रकाल्याः जयनाम्नि पुरे भक्तानामधिकारः १९३–१९४
७३ तत्र निर्बीजदीक्षया मोक्षप्रदानेन भद्रकाल्याः माहात्म्यम् १९५
७४ अप्तत्त्वारम्भे भद्रकाल्याः प्रान्ते तु वीरभद्रस्य स्थूलसूक्ष्मतया रुद्राण्डाख्यपुरद्वयावस्थानम् १९६–१९८
७५ जय-रुद्राण्डयोरन्तराले त्रयोदशभुवननिरूपणे रसतन्मात्र-धारणाश्रितत्वं लकुलाद्यमरेशानामधिपत्वञ्च १९९–२०४
७६ ततः तेजो-वायु-व्योमादितत्त्वेषु क्रमेण अष्ट-दशा-ऽष्टभुवनानां वह्नि-प्राण-व्योमतन्मात्रधारणाश्रिततया निरूपणम् २०५–२०८
७७ गन्धतन्मात्रधारणाद्यभ्यासाद्योगिनः शरीरान्ते तत्तद्धरादि-भुवनासादनात् क्रमेण शिवात्मतालाभः भुवनाद्युपदेशे निमित्तम् २०९–२११
७८ अत्रार्थे श्रीमद्देव्यायामलप्रामाण्यम् २१२
७९ अत्रैव श्रीकामिकान्तर्गतकश्मीरवर्णनोक्तभगवद्वचनात् तन्मात्रादिमनोऽन्ततत्त्वानां पुराणाम् सप्रपञ्चमभिधानम् २१३–२२४
८० ततोऽहंकृतेः पुरस्य बुद्धेश्च देवयोन्यष्टधामत्वेन पुराष्टकस्य निरूपणम् २२५–२२७
८१ अतोऽवतीर्य सर्गादौ देवयोनीनामभिव्यञ्जने परमेश-माया-नियतिकारणत्वम् स्वरूपाप्रच्यावश्च २२८–२२९
८२ अत्रार्थे शिवतनुप्रामाण्यात् देवयोन्यष्टकस्य शक्ति-व्यक्तिरूपत्वम् २३०
८३ तेषां बुद्ध्यधश्च सूक्ष्म-स्थूलभोगभेदः तत्र चत्वारिंशद्भुवनानां तुल्योपभोगत्वम् २३१
८४ साधनभेदादष्टकपञ्चकतया एषामभिधाने देवयोन्यष्टकस्य सर्वत्र तरतमभावेन अवस्थानम् उमापतिप्रभुत्वञ्च २३२–२३३
८५ अक्षाणामपि तरतमभावाभिधानपूर्वकं देवयोन्यष्टकस्य अन्योन्यमपि तारतम्याभिधानम् २३४
८६ अतएव दीक्षायां बुद्धेः शोधनीयत्वविधानम् २३५
८७ देवयोन्यष्टकवत् क्रोधेश-तेजोष्टकद्वयनिरूपणम् २३६

८८ स्वच्छन्दशासन-श्रीपूर्वशासनप्रामाण्याद् योगाष्टाभिधानञ्च २३७
८९ तत्र उमापतिश्रीकण्ठयोरभेदेऽपि अपर-पररूपतया श्रीकण्ठस्य श्रैकण्ठम् उमापतेश्च मातृभिर्परिवारितं मायापुरम् २३८–२४०
९० उमासप्तकापरपर्यायस्य ब्राह्म्यादिसप्तमातृकाभिधानम २४१–२४३
९१ उमापतिपुरोर्ध्वं मूर्त्यष्टकावस्थानं तदाश्रयेण कैवल्यरूपमोक्षप्राप्तिः २४४–२४६
९२ योगस्य अधराधरतत्त्वप्राप्तौ कारणत्रयकृतफलावाप्तिभेदस्य निमित्तत्वम २४७–२४८
९३ तदूर्ध्वं सुशिवादिमहादेवाष्टकान्तं योगाष्टकनिरूपणे श्रीकण्ठस्यैव प्रपञ्चनम् २४९–२५२
९४ बुद्ध्यूर्ध्वं प्रकृतेरधः प्रकृतिक्षोभरूपगुणतत्त्वाद् बुद्धेर्प्रभवः २५३–२५४
९५ अन्तरा गुणतत्त्वकल्पनया प्रकृतिक्षोभेऽनवस्थारूपदोषस्य सङ्गार्थे साम्यपदप्रयोगात् सांख्यगतदोषपरिहारः २५५–२५६
९६ कार्यकारणभावस्य अन्तत ईश्वरेच्छाक्षोभजन्यत्वात् स्वमते प्रकृतेरपि क्षुब्धाक्षुब्धतया द्वैविध्ये गुणस्य तत्त्वान्तरत्वपरिहारः बुद्धिकारणत्वनिर्वाहश्च २५७–२५९
९७ गुणतत्त्वान्तर्वर्तिभुवनजाते सप्ताधिकशतकद्वयपरिमिते गुरूणां पंक्तित्रयस्याधिकारित्वम् २६०–२६२
९८ अत्र शिवतनूपदिष्टवैशिष्ट्यनिदर्शनभङ्ग्या योगाष्टकस्य गुणस्कन्धे निरूपणम् २६३–२६७
९९ तत्र श्रीकण्ठनाथस्य सर्वोर्ध्वावस्थानेन ग्रहात्मिकाभि-र्शक्तिभिर्तत्तद्भुवनेषु तत्तद्भूतानामधिष्ठितत्वम् २६८–२७१
१०० गुणोर्ध्वम् अव्यक्ते क्रोधेशाद्यष्टभुवनेश्वराणामवस्थानम् २७२
१०१ शिवतनुशास्त्रानुसारं मायाप्रभवस्य अव्यक्तस्य सप्ताभिधानान्तरप्रवृत्तौ क्षेत्राणां रुद्राणां वोपभोगस्य निमित्तत्वम् २७३–२७५
१०२ करणैर्विकरणैर्वोपभोगे करणानां मूढादिरूपत्वनिरूपणम् २७६–२७७
१०३ ततः पुंस्तत्त्वे तुष्टिनवकस्य सिद्ध्यष्टकस्य भुवनाष्टकस्य चाभिधानम् २७८
१०४ कापिलमतमवलम्ब्य तुष्टि-सिद्धीनां निरूपणम् २७९–२८१
१०५ अणिमाद्यूर्ध्वं गुरुपंक्तित्रयस्य तदूर्ध्वं नाड्यधिष्ठातृ-देवताष्टकस्य चावस्थानम् २८२
१०६ नाड्यधिष्ठातृदेवतानां पुंस्तत्त्वावस्थाने प्रसरणशीलनाद् शक्तेः नैमित्त्यम् २८३

१०७ विश्वोत्पत्तिसिद्धित्वात् तस्य कर्तृत्वचैतन्ययोरनपलापः २८४–२८५
१०८ नाड्यष्टकोर्ध्वे विग्रहाष्टकस्य, तदूर्ध्वं देहधर्माणां भुवनस्य, तदूर्ध्वं देहपाशाख्यपञ्चविषयाणां पुरस्य, तत्रैव गण-विद्येशानां कामादित्रिविधपाशोदयस्य च निरूपणम् २८६–२९१
१०९ विषये पाशशब्दप्रवृत्तौ परशिवाद् भेदप्रथनस्यैव बन्धकतया निमित्तत्वम्, पुंवैचित्र्यकारणत्वञ्च २९२-२९३
११० पाशशोधनादेव भवान्मुक्तिः २९४
१११ पुंस ऊर्ध्वं नियत्यादिपञ्चकञ्चुकानां साधिष्ठातृपुर-निरूपणम् २९५–२९७
११२ ततः शैर्वातनु-मालिनीमतप्रामाण्यान्मायायाः त्रिप्रकारस्वरूप-निरूपणम् २९८-२९९
११३ श्रीपूर्वशासनेन पुरुषादौ प्रोक्तानां वामादीनामत्र मायातत्त्वेऽभिधानात् शैवीतनुशास्त्रस्य मतवैलक्षण्यम् ३००
११४ एतत्प्रामाण्यादेवात्र तेषां वामादिसायुज्यभागित्वं येन अनन्ताधिष्ठितमायीयभुवनप्राप्तिः ३०१-३०३
११५ शुद्धाशुद्धस्रोतसोः शिवस्याधिकारात् शम्भुनियोगादनन्तस्य सृष्टिस्थितिविलयकारित्वम् ३०४-३०६
११६ मायाबिल-गुहाभिधानायाः ग्रन्थि-तत्त्वरूपतया द्विविधायाः मायायाः जगद्योनित्वात् शुद्धाशुद्धस्रोतसोरधिकारत्वम् ३०७
११७ ग्रन्थिरूपमायायां भगसंज्ञाप्रवृत्तिनिमित्तम्, प्रतिभगं प्रकृत्यण्डादेरसंख्यातत्वम् ३०८–३०९
११८ शास्त्रवर्णनाऽशक्यतया अवच्छिन्नासंख्यसालावरकन्यायेन भगानाम्, तन्निवासिरुद्राणां च सायुज्य-सामीप्य-सालोक्यवशाद् असंख्यातत्वम् ३१०–३१२
११९ प्रतिभुवनं व्यवस्थाया ईदृग्विधत्वम् ३१३
१२० योन्यानन्त्यात् स्रोतसां तदधिष्ठातॄणाञ्च संख्यानभिधानम् ३१४
१२१ निरयाद् द्वारपालपर्यन्तम एकस्रोतवदन्यस्रोतसामपि तुल्यविधित्वम् ३१५
१२२ स्वविकारत्वादव्यक्तकलयोः गुहाख्यमायया आपूरणम् ३१६
१२३ ग्रन्थिमायायाः मध्ये अधरमध्योर्ध्वरूपेषु पुटत्रयेषु गहनादिद्वादश-रुद्राणामवस्थानम् ३१७–३१९
१२४ मतङ्गशास्त्रवचनादत्र विंशतिरुद्राणामवस्थानम् ३२०
१२५ श्रीसारशासने पुनः पुटषट्कनिर्देशः, ग्रन्थिमायायाः तत्त्वमायाकार्यतया निगदनात् मायायाः तत्त्वरूपता-भिधानोपक्रमः ३२१

१२६	समस्तविलयपदरूपत्वादत्र मायातत्त्वे भुवनविभागाऽभावः	३२२
१२७	अनन्तेन अनन्तसंपुटैः क्षोभनाद् अस्या एकत्वेऽपि अनन्तकार्याविर्भावसामर्थ्यम्	३२३–३२४
१२८	निशापदेन इमां व्यपदिशतः श्रीपूर्वशास्त्रस्यात्रार्थे प्रामाण्यम्	३२५
१२९	अधराध्वन्युक्तस्य सर्वस्यात्र सूक्ष्मतया अवस्थानात् प्रणवपञ्चकस्य मानाष्टकस्य चाभिधानम्	३२६–३२८
१३०	मायातत्त्वाधिकारिणां मायामयशरीरत्वं स्वाधिकारोचितभोगित्वञ्च	३२९–३३०
१३१	मायामयशरीरत्वनिरूपणम्	३३०–३३१
१३२	शक्तिरूपताभिधाने मायायाः अतिदुर्घटकारिदेवशक्तिरूपत्वम् अमोक्षे मोक्षलिप्सया मूढानां भ्रामकत्वञ्च	३३२–३३५
१३३	शिवज्ञानदीक्षयोरस्या उच्छेदहेतुत्वम्	३३६
१३४	मायोर्ध्वं शुद्धविद्यातत्त्वे वामादिशक्तिनवकस्य मन्त्राणां कोटिसप्तकस्य अवस्थानम्	३३७–३४०
१३५	विद्यातत्त्वोर्ध्वम् ईश्वरतत्त्वे अनन्तप्रधानस्य विद्येश्वराष्टकस्य सार्धकोटित्रयमन्त्रेश्वरनायकतया अवस्थानम्	३४१–३४४
१३६	शिवतनुशास्त्रादिप्रामाण्याद् वामादिमनोन्मन्यन्तशक्तिनवकस्य नियोगाद् अनन्तस्यैव प्राधान्यनिरूपणम्	३४५–३५१
१३७	मायाद्यवीच्यन्ते अधरेऽध्वनि अभवसंज्ञस्य अनन्तस्याधिकारः हेयत्वञ्च	३५२
१३८	हेयत्वे चात्र अभवत्वस्य नैमित्त्यम्	३५३
१३९	शिवसिद्ध्योरतिभवरूपत्वान्मायीयावरणवदधराध्वनः निवृत्तिः	३५४
१४०	ईशतत्त्वे विद्येशानां रूप-सूक्ष्मावरणयोश्च पञ्चदशभुवनानां शोध्यत्वम्	३५५–३५६
१४१	ततः सादाशिवज्ञानस्य शुद्धावरणरूपत्वम्, ऊर्ध्वोर्ध्वं विद्यावृतेरारभ्य अनन्तसमावृतिपर्यन्तं सादाख्यभुवनस्य महच्छब्दव्यपदेश्यत्वं सदाशिवाधिष्ठातृत्वम् इच्छाशक्तिप्रधानत्वञ्च	३५७–३६६
१४२	सदाशिवस्य पञ्चब्रह्म-षडङ्गा-ऽष्टशिव-दशाष्टादशरुद्ररूपैश्चतुर्धावरणैर्वृतत्वं क्रमेण तन्निरूपणञ्च	३६७–३७२
१४३	सदाशिवपरिवारे तत्रापि रुद्राणां मायामलनिर्मुक्तत्वमधिकारमात्रावस्थानम् अधिकारबन्धलये शिवरूपत्वम्	३७३–३७६
१४४	तदूर्ध्वे बिन्द्वावरणे शान्त्यतीतस्य शिवस्य अवस्थानम्	३७७–३७८
१४५	श्रीमन्मतङ्गशास्त्रप्रामाण्याल्लयस्य बिन्दुरिति	

पारिभाषिकी संज्ञा ३७९

१४६ पत्युः सादाशिवतत्त्वे भोगस्थानत्वम् ३८०

१४७ तत्र निवृत्त्यादेः सूक्ष्मत्वाद् धरादिरूपताविभावना-ऽभावस्य दृष्टान्तमुखेन प्रदर्शनम् ३८१–३८२

१४८ बिन्दूर्ध्वम् अर्धेन्दौ रोधिकाकलानाम्, तदूर्ध्वं च निरोधिनीकलानां प्रत्येकं पञ्चधात्वम् ३८३–३८४

१४९ अर्धचन्द्रादेः यथोत्तरं सूक्ष्मसूक्ष्मतरादिरूपप्रदर्शनम् ३८५

१५० क्रमेण हेतु-रोधिका-निरोधिकाभेदनात् सादाख्यभुवनस्य पञ्चमन्त्रमहातनुत्वम् ३८६

१५१ बिन्द्वावृतेरूर्ध्वं नादे भुवनपञ्चकस्य तदूर्ध्वं सौषुम्नस्य भुवनस्य अवस्थानं यत्र सुषुम्नाया ऊर्ध्वाधरव्यापकत्वात्, नादस्य च सुषुम्नाधारत्वात् ब्रह्मबिले विश्रान्तिशिव-शक्त्यधिष्ठितत्वञ्च ३८७–३९३

१५२ सुषुम्नोर्ध्वं ब्रह्मबिलावरणे ब्रह्मब्रह्माण्योरवस्थानम् ३९४

१५३ तत ऊर्ध्वं शक्तितत्त्वे ऊर्ध्वकुण्डल्याः शक्तेर्विश्वाधारत्वं व्यापिनीशक्त्यधिष्ठितत्वञ्च ३९५–३९६

१५४ व्यापिन्याः शक्तितत्त्वस्थमनाश्रितभुवनस्य व्यापिन्यामवस्थानम् अनाश्रिताधिष्ठितशिवतत्त्वा-वस्थानञ्च ३९७–३९९

१५५ शिवतत्त्वोर्ध्वतः सर्वकारणकर्तृभूतसमनाशक्तौ पञ्चकृत्यकारिणः महेश्वरस्याधिष्ठानम् ४००–४०१

१५६ कर्तुर्महेश्वरस्य व्यापारे समनायाः करणत्वम् अनाश्रितस्य च निमित्तत्वम् ४०२

१५७ महेशितुरनाश्रिताद्यधिष्ठाने स्वशक्त्या व्यापिप्रेरणया नादबिन्द्वात्मविश्वोद्भावनद्वारा समनाया एव करणत्वसिद्धिः ४०३–४०४

१५८ पार्थिवादिसादाशिवान्तविश्वस्य हेयत्वम् ४०५

१५९ पुराणां संग्रहेणाभिधानोपक्रमः ४०६

१६० तत्र स्वच्छन्दप्रक्रियया निवृत्तौ अण्डस्यान्तर्बहिः साष्टशतभुवनावस्थानम् ४०७–४०८

१६१ प्रतिष्ठायां क्रोधाष्टकेन सह षट्पञ्चाशद्भुवनावस्थानं तत्र संख्याविषये भूतिराजमिश्रसहितमतत्रयप्रदर्शनञ्च ४०९–४१०

१६२ जलाद् गुणतत्त्वपर्यन्तं प्रतितत्त्वं भुवनसंख्यानिर्णयाद् भुवनानां षट्पञ्चाशत्तत्त्वनिरूपणम् ४११–४१६

१६३ प्रतिष्ठायां चतुर्विंशतितत्त्वानामेव शोध्यत्वे हेतुनिरूपणम् ४१७–४१९

१६४ पुंस्तत्त्वान्मायान्तं विद्यायां भुवनानां सप्तविंशतित्व-
निरूपणम् ४२०–४२२
१६५ विद्यातः सदाशिवपर्यन्तं शान्तायां भुवनानां
सप्तदशत्वनिरूपणम् ४२३–४२४
१६६ सदाशिवाच्छिवपर्यन्तं शान्त्यतीतायां भुवनानां
षोडशत्वनिरूपणम् ४२५–४२७
१६७ श्रीमन्मतङ्गशास्त्रप्रक्रमेणापि भुवनविभागाभिधाने
भूत-भाव-तत्त्वाख्ये त्रिपर्वणि कलादिक्षितिपर्यन्तं
भुवनानां चतुःषष्ट्यधिकशतत्रयपरिमाणत्वं
शैवश्रैकण्ठभेदेन भुवनेश्वराणामत्राधिष्ठानञ्च ४२८–४३३
१६८ भुवनविभागप्रदर्शने भोग्ययोजनस्य भोगेच्छात्यागस्य वा
नैमित्त्यम् ४३४–४३५
१६९ विकल्पानामानन्त्ये प्राधान्याच्छ्रीपूर्वशासनप्रक्रियया
भुवनानाम् अष्टादशोत्तरशतत्वाभिधानम् ४३६
१७० यत्र निवृत्तौ भुवनानां षोडशत्वम् ४३७–४४०
१७१ प्रतिष्ठायां मतान्तरोल्लेखपूर्वकं भुवनानां
षट्पञ्चाशत्त्वनिरूपणम् ४४१–४४६
१७२ विद्यायां भुवनानामष्टाविंशतित्वम् ४४७–४५०
१७३ शान्तायां भुवनानामष्टाशतत्वम् ४५१
१७४ शान्त्यतीताया अभुवनत्वनिर्देशपूर्वकं देशाध्वविभागोपसंहारः ४५२

नवमाह्निकम्

१ विस्तरतः तत्त्वप्रविभागनिरूपणप्रतिज्ञा १
२ अनेकत्र एकरूपानुगमस्य तत्त्वलक्षणत्वम् २
३ धराजलादौ तत्त्वलक्षणव्याप्तिनिदर्शनम् ३
४ अनुगामित्वस्य तननाद् व्याप्तृभावतः देहभुवनादौ
तत्त्वलक्षणाऽप्रसक्तिः ४–५
५ अत्रार्थे श्रीमन्मतङ्गशास्त्रादिप्रामाण्यम् ६
६ कार्यकारणभावात्मनि तत्त्वप्रविभागप्रदर्शनोपक्रमे सिद्धयोगी-
श्वरीमतानुसारं शिवेच्छापरिकल्पितत्वम् ७
७ अस्वतन्त्रस्य कर्तृत्वानुपपत्तेः चेतनशिवस्यैव सर्वभावकर्तृत्वम् ८–९
८ जडे कर्तृत्वमात्रसतत्त्वस्य कारणत्वस्याप्यनुपपत्तिः १०

९	बौद्धमते जडानाम् अपेक्षैकजीविते कार्यकारणभावे ज्ञातेयाभाव-परस्परनैरपेक्ष्यातिव्याप्तिरूपदूषणयोराविष्करणम्	११–१३
१०	सत्कार्यवादाश्रयणेऽपि जडस्य कार्यकारणभावानुपपत्तिः	१४–१६
११	उपलम्भवादे भावस्य क्रमाक्रमयोरपि उपलब्धृस्वरूपानधिकत्वम्	१७–१९
१२	स्वभावपक्षाश्रयणेऽपि क्रमस्य स्वरूपानधिकत्वाच्छिवस्यैव कर्तृत्वम्	२०–२१
१३	तथावभासनस्य कर्तृत्वरूपत्वात् कार्यकारणभावस्यापि अवभासनरूपत्वम्	२२
१४	रूपान्वयोपकृते पौर्वापर्यनियमात्मनि भावद्वये कार्यकारणभावव्यवहारः	२३–२४
१५	पौर्वापर्यात्मनः नियमस्य निर्बाधत्वं योगिसृष्ट्यव्यतिरेकेण सर्वत्र कार्यकारणतायां निबन्धनम्	२५–२८
१६	वस्तुतश्चिन्मयस्यैव सर्वत्र हेतुत्वम्	२९
१७	कार्योद्भूतौ सकलसामग्र्याः हेत्वैकरूपत्वम्	३०
१८	सामग्र्या एकत्वे एकप्रमातृविश्रान्तिसतत्त्वस्य अन्वयव्यतिरेकानुविधानस्य नैमित्त्यम्	३१–३४
१९	कुम्भकारनिर्माणं समेत्य एकैकनिर्माणे तथा च पुंसः कर्तृत्वाभिमाने शिवस्यैव साक्षात्कर्तृत्वम्	३५–३८
२०	कार्यकारणभावस्य वैचित्र्यनिरूपणम्	३९
२१	तत्र अव्यक्तस्य मायाकलयोरन्यतरकार्यत्वे शास्त्रीयवैचित्र्यप्रदर्शनम्	४०–४१
२२	लौकिकवैचित्र्योपस्थापने वृश्चिके गोमय-वृश्चिक-योगीच्छारूपहेतुत्रयसद्भावः	४२–४३
२३	तत्र परामर्शैक्यात् सर्वत्र तुल्यत्वमिति शास्त्रेषु कार्यस्य क्रमे स्वरूपे वा मतवैचित्र्योपपत्तिः	४४
२४	ज्ञानोत्तरादिषु तत्त्वानां क्रमान्यथाभावप्रदर्शनम्	४५–४७
२५	प्रकृते श्रीपूर्वशास्त्रसंमततत्त्वक्रमनिरूपणप्रतिज्ञा	४८
२६	तत्र पञ्चशक्तिनिर्भरत्वात् तत्तच्छक्तिप्राधान्ययोगेन शिवादितत्त्वपञ्चकतया शिवस्य पञ्चधात्वम्	४९–५१
२७	अनन्तभेदाभासनेऽपि परशिवस्य अनवच्छिन्नप्रकाशात्मत्वम्	५२
२८	अत्र शाम्भवादिगणपञ्चकानुभूतिसमन्वयमुखेन अनेकत्र एकरूपानुगमरूपतत्त्वलक्षणव्याप्तिनिरूपणम्	५३–५४
२९	एतल्लक्षणाभावे सदाशिवादिदेवानां तत्त्वरूपतया परिगणने नामसादृश्येन विप्रलब्धत्वं गुरूपदेशरहितत्वम्	५५–५६

३० शिवादितत्त्वपञ्चकस्य शुद्धाध्वपदव्यपदेश्यत्वम् ६०
३१ अशुद्धेऽध्वनि भोगलोलिकया अघोरेशस्य कर्तृत्वम् ६१
३२ मुख्यतया कार्मस्य संसारकारणत्वेऽपि विषयाभिलाष-
रूपलोलिकाया एव प्राधान्यम् ६२
३३ मलस्य अणुतायोग्यतामात्ररूपत्वाद् रागवत् तत्त्वान्तरत्वाऽभावः ६३
३४ सांख्ये रागस्य बुद्धिधर्मत्वमिह पुंधर्मत्वम् ६४
३५ आणवे पुनः व्यतिरिक्ततया भानाद्धेतोः व्यतिरिक्तस्य
स्वातन्त्र्याभावात्, शिवस्वात्मप्रच्छादनेच्छाया वस्तुभावासादनम् ६५–६७
३६ मलगतरोद्ध्र्याः शक्तेः शिव-मुक्ता-ऽमुक्ताणुगतत्वनिराकरणम् ६८
३७ रोद्ध्रीशक्तेः स्वयंप्रवृत्तेरीशप्रवृत्तेश्चाभावात् मलस्य
शिवावरणरूपत्वं न तु विषयावरणरूपत्वम् ६९–७२
३८ मलेन स्वरूपावरणात् काणाददृष्ट्या स्वरूपनाशप्रसङ्गः ७३–७४
३९ मूर्ततया अमूर्ततया वा आत्मज्ञानस्य आवरणासंभावः तत्र
अमूर्ततमसा प्रकाशावरणरूपदृष्टान्तस्य अनुपयोगित्वम् ७५–७७
४० मद्याद्यावरणन्यायात् काणादमतेऽपि जडस्याकर्तृभावान् मलस्य
चेतनावरणे प्रभुशक्तिप्रेरणाया अनुपपन्नत्वान् मलविजृम्भायाः
स्वरूपस्वातन्त्र्यमात्रवपुस्त्वम् ७८–८३
४१ शास्त्रेषु मलस्य बह्वीभिरन्वर्थसंज्ञाभिरभिधानम् ८४–८६
४२ तत्रान्येषां सुगमत्वाद् भवदोषाऽनुप्लवशब्दयोश्च
अनुगतार्थनिरूपणम् ८७
४३ कार्ममलप्रस्तावे तस्य संसारकारणत्वम् ८८
४४ तदुच्छेदाय सांख्यादिशासनेषु नैष्कर्म्योपदेशः ८९
४५ निष्कर्मणः, आणवस्यावस्थानात् विज्ञानकेवलिरूपत्वं
शिवाभेदपरामर्शद्वारा मन्त्रादिक्रमेण शिवात्मताप्राप्तिश्च ९०–९२
४६ कर्मसंतत्यप्रसूतौ शिवात्मताप्राप्तौ च मूलमलस्य
दिध्वंसिषुतादिपञ्चरूपतया मन्त्रादिशिवान्तानां
सुषुप्तादीनां च परिकल्पना ९३–९६
४७ कर्मणः कर्तृत्वशक्तेरुत्थानं न तु मलात् ९७–९८
४८ कर्मणः तत्तत्फलदानसामर्थ्यस्य आत्मसंकोचनान्तरीयकत्वाद्
व्यञ्जकतया आणवे कार्मकारणत्वोपचारः ९९–१०१
४९ विज्ञानाकलस्य मलैकयोगः १०२–१०३
५० अत्र नैष्कर्म्यभावनया संस्कारोच्छेदे पूर्वापरानुसंधानाभावे
प्रमातृत्वलोपशङ्कापरिहारः १०४
५१ अप्रध्वस्तेऽपि संकोचे अभिसन्धितोऽपि कर्मणः

अतत्फलदायित्वम् १०५–१०६

५२ यथाभिसंधानं कर्मफलव्यवस्थानेऽपि फलानभिसंधान-दार्ढ्यात् कर्मिणः फलसंस्कारत्यागस्ततः मायोत्तीर्णपदासादनम् १०७–१०८

५३ अनयैव परिपाट्या प्रमातुः विज्ञानाकलत्वम् १०९

५४ कर्तुरेवाभिसंधानात् कर्मफलव्यवस्थितेः दुष्कृतस्य पराभिसंधावपि स्वाभिसंधानविरहाद् विज्ञानाकलस्य दुष्कृतसुकृतफलभागित्वाभावः ११०–११६

५५ विज्ञानाकले क्रमेण मलस्य ध्वस्तत्वे अत्र अहंभावोदये कार्ममलयोगाभावात् शिवावेशवशीकृतत्वस्य हेतुत्वम् ११७–११९

५६ मलस्य संसाराङ्कुरकारणत्वे श्रीपूर्वशास्त्रसंवादः १२०

५७ फलानन्तर्यंभाविताया योग्यताया एव हेतुत्वात् सुखदुःखादि-कार्यस्य हेतुतया षष्ठीतत्पुरुषगर्भं कर्मसूत्रव्याख्यानम् १२१–१२२

५८ कर्मवैचित्र्ये कार्यवैचित्र्यदर्शनादत्रैव बहुव्रीहिगर्भं व्याख्यानान्तरम् १२३–१२४

५९ अवस्थावैचित्र्याद् अन्यदेहस्थकर्मणोऽन्यदेहस्थफल-त्वोपपत्तौ अनुसंधानैक्यात् दोषस्याप्रसक्तिः १२५–१२६

६० फलौन्मुख्ये कर्मणः प्राच्यानुसंधिदार्ढ्यस्य अवश्यंभावित्वम् तदनौन्मुख्ये तथात्वायोगात् तपसा ज्ञानेन च तस्य निरोध्यत्वम् १२७–१२९

६१ अतः आरब्धकार्यस्य कर्मणोऽनिरोध्यत्वम् १३०

६२ सद्यस्ककर्मणोऽनारब्धकार्यत्वान्निरोद्धुं शक्यत्वम् १३१

६३ संस्कारदार्ढ्यनाशभङ्ग्या ज्ञानकाले मोहवशात्कृतस्य सर्वस्यापि कर्मणः प्रदाहः १३२–१३३

६४ अत्रार्थे श्रीपरशास्त्रप्रामाण्यात् सर्वमेव संविदैकात्म्येन जानतः देहस्थस्यापि कर्मणः दाहः १३४

६५ संविदोऽनतिरेकेण देहादिसंस्कारस्य व्यवस्थानात् श्रीपरशास्त्रगतदेहस्थपदव्याख्यानम् १३५–१३७

६६ विज्ञानकेवलस्योपसंहारः प्रलयाकलप्रमातुरवतारश्च तत्र तस्य आणव-कार्मद्विमलबद्धत्वं मायान्तरवस्थानं कर्मवासना-वैचित्र्याद् यथोचितभागित्वं ब्रह्मादिस्थावरान्ते संसरणञ्च १३८–१३९

६७ न केवलमेषामधः संसरणम् अपितु ऊर्ध्वमपि, तत्र क्रमेण मन्त्रत्वासादनम् १४०–१४१

६८ आणवमलस्यात्र ईश्वरेच्छावशात् कार्ममलसहकारित्वम् १४२–१४३

६९ चिदचिद्रूपताभासनेन अणोः भोगेच्छोदयक्रमेण पशुभावग्रहणे ईश्वरेच्छावशादेव प्रबोधे कर्मवैचित्र्यात् तत्तत्संसाराविर्भावः १४४–१४६

७० अत्रार्थे मंत्रमहेश्वरेण मायाविक्षोभपूर्वकसंसारसृष्टौ
श्रीपूर्वशास्त्रप्रामाण्यम् १४७–१४८
७१ मायायाश्च भेदावभासे स्वातन्त्र्यात् शक्तिरूपताभिधानम् १४६
७२ गर्भीकृतानन्तभाविभागायाः तस्याः परानिशापदव्यपदेश्यत्वम् १५०
७३ मूलकारणरूपत्वान्मायायाः तत्त्वरूपताभिधानमपि १५१–१५२
७४ प्रकृत्यपेक्षया मायायाः मूलकारणत्वाभिधाने मायैकत्वस्य
नैमित्त्यम् १५३
७५ तत्त्व-ग्रन्थितया मायायाः द्विधावस्थानाद् देवस्य अव्यभिचारिण्याः
शक्तेः मायायाः भेदपरकतत्त्वभावासादनम् १५४
७६ निरोद्ध्र्यादिशक्तीनामपि कलादिधरान्ततत्त्वरूपत्वं
ततश्च शिवशक्तिमयत्वम् १५५–१५६
७७ तथापि पृथक्त्वेनावस्थानात् कलादेर्कार्यरूपत्वे मायाया
एवात्रोपादानत्वम् १५७–१५८
७८ कलादेर्कार्यरूपतायाः पृथग्भाननाम्नि हेतौ भागासिद्धा-
ऽनैकान्तिकादिदोषपरीक्षणमुखेन तन्मात्रादितत्त्वजातस्य
बहिष्ट्व-कालदिक्क्रमातृसापेक्षत्वसिद्धिः १५६–१६०
७६ पृथिव्यादिसदाशिवान्तानां देहिनाम् अनुरूपविशिष्ट-
भुवनयोगित्वम् १६१–१६२
८० अणूनां प्रतिनियतभुवनयोगित्वेऽपि तत्तद्भुवनानां
भोग्यत्वयोग्यत्वात् निखिलाध्वभोक्तृत्वम् १६३
८१ मायाक्षोभाद्विश्वप्रसरेऽपि पौर्वापर्यवैचित्र्यात् कलादीनामपि
परस्परापेक्षया कार्यकारणरूपत्वम् १६४–१६५
८२ प्रतिशास्त्रं भेदेनाभिधानाद् अत्रत्यकार्यकारणभावनिरूपणे
मालिनीशास्त्रसमाश्रयणम् १६६
८३ सुखदुःखादिभेदतः कलादिक्षित्यन्ततत्त्वजातरूपायाः
भोगसाधनसंहितेः प्रत्यात्मभिन्नत्वाद् अनेकत्वम् १६७–१६६
८४ अनेकत्वेऽपि नृत्तादौ ईश्वरेच्छातः कलादितत्त्वानाम् ऐक्यम् १७०
८५ शक्तिपातपवित्रितेषु एषां शुद्धत्वञ्च १७१
८६ शुद्धकलादितः संसारमोचककर्मणादेः प्रसूतिः १७२
८७ अत्रार्थे मानस्तुतिप्रामाण्यम् १७३
८८ कलादीनामुत्पत्तिविवेचने मायातत्त्वात् कलाया उत्पत्तिः पुंयोगे
किंचित्कर्तृत्वलक्षणत्वम् १७४–१७६
८६ सद्योनिर्वाणदीक्षादौ पुंविश्लेषे निदर्शनद्वारेण कलायाः
स्वप्रसवाभावनिरूपणम् १७७–१७८

९० अणोर्निर्विकारत्वात्, समानेऽपि संसारकारणत्वे मल-माया-कर्मणां प्रतिनियतकार्यकारित्वान् मायाया एव कलोपादानकारणत्वम् १७९–१८०

९१ अणोः किंचिज्ज्ञत्वकर्तृत्वादिसमुद्गलने ईशशक्तिसंप्रेरणात् कलाया एव हेतुत्वम् १८१–१८२

९२ कलायाः विद्यादिवत् करणत्वाभावः पुंस्कलयोश्च प्रयोज्यप्रयोजकरूपत्वम् १८३

९३ पुंस्कलयोर्विवेकज्ञानान्मायापुंविवेकः विज्ञानाकलत्वञ्च १८४–१८५

९४ प्रकृतिपुरुषविवेके प्रकृत्यन्तम्, कलापुंविवेके तु मायान्तम्, कर्मक्षयात् पुंसः मायाधः संसरणाभाव इति सांख्यापेक्षया स्वमतोत्कर्षप्रदर्शनम् १८६–१८७

९५ मायोर्ध्वं गमने प्रकृति-माया-मलविवेकत्रये सर्वत्र शक्तिपातस्य सहकारिकारणत्वं किन्तु तत्रान्त्यस्यैव मोक्षपर्यन्तवृत्तित्वम् १८८

९६ कार्यभेदान्मायातः कलाया अन्यत्वम् १८९

९७ कलालक्षणे स्वाभिधानस्य श्रीपूर्वशास्त्रप्रतिपादितार्थ-विरुद्धत्वपरिहारः १९०

९८ अज्ञस्य किंचित्कर्तृत्वाभावात् किंचिज्ज्ञत्वरूपस्य विद्यातत्त्वस्योत्पत्तिनिरूपणम् १९१

९९ पुंसस्तत्तत्प्रत्ययविशिष्टायां बुद्धौ वेद्यायां विद्यायाः करणत्वम् १९२–१९३

१०० गुणसंकीर्णायां बुद्धौ सुखदुःखमोहादिविवेकाभावः १९४

१०१ विषयाध्यवसाये बुद्ध्यपेक्षया विद्यायाः करणान्तरत्वम् १९५

१०२ सर्वस्यापि विषयप्रकाशनस्य आत्मप्रकाशरूढत्वाद् व्यवहारलोपापत्तौ बुद्ध्यादिप्रतिसंक्रान्तवेद्यस्य विद्याकरण-गोचरत्वाद् बुद्ध्यादिकल्पनौचित्यम् १९६–१९८

१०३ किञ्चित्त्वस्य प्रतिनियतवस्तुपर्यवसायित्वे निमित्तान्तरतया रागतत्त्वोपपादनम् १९९

१०४ सामान्येन अभिष्वङ्गमात्ररूपत्वात् सांख्योक्तबुद्धिधर्मादवैराग्याद् रागतत्त्वस्य वैलक्षण्यम् २००

१०५ कालतत्त्वस्य कार्यावच्छेदिकर्तृत्वकलनात्मकत्वम् २०१

१०६ नियतितत्त्वस्य नियमाधायकत्वम् २०२

१०७ विद्यादितत्त्वचतुष्टयस्य कलाकार्यत्वं भोक्तर्यवस्थानञ्च २०३

१०८ संविदः मायादिकञ्चुकषट्कस्थितौ पशुत्वम् २०४

१०९ संविदः षट्कञ्चुकानामेव पुंसि षट्कञ्चुकत्वम् २०५
११० शिवतनुशास्त्रे अशुद्धेरन्यत्वानन्यत्वाभ्यां कञ्चुकस्य आणव-
निरोधशक्ति-मायाख्यत्रैविध्यम्, तद्भाजः कलायोगयोग्य-
त्वम् इति कञ्चुकत्रयेण सह कला-विद्या-रागात्मनः
कञ्चुकत्रयस्य भङ्ग्यन्तरेण षट्कत्वाभिधाने विद्यारागयोः
कलाप्रभवत्वम् २०६–२११
१११ कञ्चुकवशात् पशोः मायीयभोगौन्मुख्यम्, मलस्य
कम्बुकरूपत्वं मायादिकञ्चुकषट्कस्य तुषरूपत्वम् २१२
११२ कलायां किञ्चित्कर्तृत्वस्य विशेष्यांशरूपतया भोक्तृरूपत्वं
विशेषणतया भोग्यसामान्यात्मकप्रधानाविर्भावकत्वञ्च २१३–२१४
११३ कलातः भोक्तृभोग्यत्वयोः युगपदुत्पादे परस्परापेक्षायाः
हेतुत्वम् २१५–२१६
११४ रौरवादौ क्रमेण भोक्तृभोग्ययोरुत्पादकथनेऽप्यत्र
वस्तुसत्ताश्रयणाद् अस्मन्मतस्य ज्यायस्त्वम् २१७–२१९
११५ सुखादिविशेषवेदनेभ्योऽनुमीयमानत्वात् कारणरूपसाम्यात्मक-
प्रधानाभिधानम् २२०
११६ सत्त्वरजस्तमसां तत्तत्स्वभावत्वात् तथानुमानसंभावना २२१–२२२
११७ गुणानां क्षोभाद्विजातीयकार्यप्रसूतिरक्षोभात् तदभावश्च
इति तेषां पूर्वप्रदर्शितस्य तत्त्वान्तरत्वस्य भुवनविभागस्य च
स्मरणम् २२३–२२४
११८ पुरुषं प्रति प्रकृतेर्प्रवृत्तौ स्वतन्त्रेशकर्तृकक्षोभणाद्
हेतोरत्र सांख्यीयदोषाभावः २२५–२२६
११९ गुणेभ्यो बुद्धितत्त्वाविर्भावः, तत्र पुरुषप्रतिबिम्बत्वं
बाह्यवेद्यप्रतिबिम्बत्वञ्च २२७–२२८
१२० बुद्धिवृत्तेर्जडत्वेऽपि आत्मसंविदभिव्यक्तिस्थानत्वाद्
विषयप्रकाशनसामर्थ्यम् २२९
१२१ बुद्धितोऽहंकृतेर्प्रादुर्भावः २३०
१२२ पञ्चविधप्राणवायौ अहंकृतेः संरम्भवृत्तिप्रेरणाऽप्रेरणाभ्यां
प्राणिनां जीवनमृत्यू २३१
१२३ अहंकृतेरस्याः श्रीपूर्वशास्त्रप्रामाण्यात् कृत्रिमत्वम् २३२
१२४ अहंकारस्य करणस्कन्धत्वनिरूपणानन्तरं प्रकृतिस्कन्धत्वस्य
सात्त्व-राजस-तामसभेदेन त्रैविध्यम् २३३
१२५ तत्र सात्त्विकस्य प्रकृतिस्कन्धतानिरूपणोपक्रमे सत्त्वप्रधानादहंकारान्
मनोबुद्ध्यक्षषट्कस्य प्रादुर्भावः २३४

१२६ तत्र मनसः सर्वविषयत्वं ततोऽहंकृतेः सर्वतन्मात्रकारणत्वम् २३५
१२७ बुद्ध्यहंकृन्मनसः अन्तःकरणत्रैविध्यम् २३६
१२८ जाड्यात् प्राणस्य अन्तःकरणत्वाभावः २३७
१२९ अंतःक्रियात्रैविध्याद् अन्तःकरणत्रैविध्यम् २३८
१३० बुद्धेः संवेद्यत्वात् सांख्याभ्युपगतासंवेद्यबुद्धिवादखण्डनम् २३९
१३१ तत्तद्वृत्तिविशिष्टाहंकारजन्यतया बुद्धीन्द्रियाणां नियतविषयत्वम् २४०
१३२ एषां भौतिकत्वनिरासः अहंतानुगमादाहंकारिकत्वसिद्धिश्च २४१
१३३ कर्त्रंशस्पर्शित्वाच् चैषां करणत्वोपपत्तिः करणान्तरानवकाशश्च २४२–२४३
१३४ कर्त्रा स्वांशस्यैव करणीकरणाद् व्यतिरिक्तस्यापि करणाभावापादनम् २४४–२४५
१३५ श्रीमन्मतङ्गोक्तस्य कलाकर्तृत्वस्य विद्याकरणत्वस्य च प्रत्याख्यानपूर्वकं बुद्धिकर्मेन्द्रियाणां पूर्ववपुर्विद्याकलयोः पुंसः मुख्यकरणरूपत्वाभिधानम् २४६–२५०
१३६ अतः बुद्धिकर्मेन्द्रियविहीनेष्वपि रूपादेः सामान्यात्मना प्रतिभासाद् विद्याकलयोर्मुख्यकरणत्वदर्शनम् २५१–२५२
१३७ राजसादहंकारात् कर्मेन्द्रियपञ्चकाविर्भावः २५३
१३८ कार्यक्षमाहंकारानुवेधाद् एषामाहंकारिकत्वे सर्वशरीराधिष्ठानत्वं तत्र प्रधानाधिष्ठानतया पञ्चाङ्गुलौ करादिव्यवहारश्च २५४–२५५
१३९ अकरणिकाक्रियाया अभावान्मुखेन आदानेऽन्यस्य करणत्वसंभावना, तथाभावे बुद्धीन्द्रियकल्पनस्य च वैफल्यम् २५६
१४० वैयाकरणदर्शनाभिमतज्ञानस्य क्रियात्वापेक्षया गुणत्वेऽपि ज्ञानस्य करणपूर्वकत्वाभ्युपगमात्, क्रियात्वेऽपि गमनादौ तथानभ्युपगमान् नैयायिकमते दूषणाविष्करणम् २५७–२५९
१४१ गमनादिक्रियायाः पादादिकरणपूर्वकत्वेऽप्यत्र मतङ्गशास्त्रगुरुप्रामाण्यात् कर्मेन्द्रियाणां सकलशरीरव्यापकत्वं तदधिष्ठानेषु मुख्यवृत्तिमत्त्वम् २६०
१४२ खेटपालादिमते कर्मसाधनत्वात् कर्मेन्द्रियाणां बहुत्वम् २६१–२६२
१४३ अस्मन्मते श्रीशंभुनाथप्रामाण्यात् कर्मानुसंधानभेदात् कर्मेन्द्रियाणां पञ्चधात्वम् २६३–२६५
१४४ तत्र त्यागादिबाह्यकर्मचतुष्टये पाय्वादिककरणस्य चातुर्विध्यम् अन्तःकर्मणि वाचः करणैकत्वम् २६६–२६७
१४५ निखिलकर्मान्तरान्तर्भावात् कर्मेन्द्रियाणां वृत्तिपञ्चकत्वे इन्द्रियान्तराणामनवकाशः २६८–२६९

१४६ कर्मेन्द्रियाणां वृत्तिसाङ्कर्याभावः . २७०
१४७ राजसाहंकारोपसंहारपूर्वकं तामसाहंकारात् तन्मात्रप्रादुर्भाव-
कथनम् २७१
१४८ राजसाहंकारयोगस्य इन्द्रियैकादशके तन्मात्रपञ्चके च संश्लेषकत्वम्
१४९ राजसाहंकारविकारेषु मतभेदप्रदर्शनम् २७३–२७४
१५० खेटपालादिमते राजसाहंकारात्कर्मेन्द्रियप्रादुर्भावः २७५
१५१ श्रीपूर्वशास्त्रे तु राजसान्मनसः सात्त्विकाच्चेन्द्रियाणामुद्भवः २७६
१५२ एतदौचित्यप्रदर्शनम् २७७
१५३ अत्रार्थे स्वगुरुवचनप्रामाण्यम् २७८
१५४ तामसादेवाहंकारात् तन्मात्रोदये ग्राह्यत्वादविवादः २७९
१५५ गन्धतन्मात्रस्य सामान्य-व्यापि-परिणामिनित्यरूपत्वम् २८०–२८१
१५६ रसादिशब्दान्ततन्मात्रेष्वपि उमर्युक्तस्यातिदेशः २८२
१५७ तन्मात्राणां भूतादिप्रकृतित्वं तत्र शब्दतन्मात्रस्य
नभःकारणत्वम्, स्पर्शस्य शब्दस्पर्शोभयात्मकत्वाद्
वायुकारणत्वम् २८३–२८४
१५८ आकाशैकगुणः शब्द इति न्यायमतस्याप्यत्र
प्राधान्यादुपचाराच्च निर्वाहः २८५–२८६
१५९ तेजसः शब्द-स्पर्श-रूपमयत्वाद् अनलकारणत्वं गन्धस्य च
शब्द-स्पर्श-रूप-गन्धमयत्वाद् भूकारणत्वम् २८७–२८८
१६० गन्धादिभ्यो धरादीनामव्यतिरिक्तत्वम् २८९
१६१ धराया एकरूपत्वेऽपि काणादवद् अयोगिनां क्रमेण, योगिनां
तु सामस्त्येन भुवि धर्माणामुपलम्भः २९०–२९१
१६२ धरादिगन्धादयोरभेदेऽपि उपायभेदेन क्रमाक्रमावभासाद्
विशेषणविशेष्यभावः २९२–२९३
१६३ तत्र गन्धादिधर्माणां स्वरूपादिवैचित्र्यप्रदर्शनम् २९४-२९६
१६४ शब्दस्य स्पर्शवद्धर्मतामपाकर्तुं काणादैरुपन्यस्तहेतुत्रय-
मध्याज् ज्योत्स्नाकारेण हेतुद्वयस्यापाकृतत्वादत्र
श्रवणावकाशसमवेतशब्दोपलम्भरूपहेतोरसिद्धत्वप्रतिपादनात्
स्पर्शास्पर्शवतोरुभयोरपि शब्दधर्मत्वम् २९७-३०५
१६५ शिवादेर्धरान्तस्य तत्त्वजातस्य व्याप्यव्यापकभावे हेतुत्वस्य
लाघवस्य च नैमित्त्यानुपपत्तेः गुणाधिक्यस्यैव नैमित्त्यात्
पूर्वभावितत्त्वस्य व्यापकत्वं परभाविनश्च व्याप्यत्वम् ३०६–३०९
१६६ श्रीमन्मालिनीविजयोक्तोर्ध्वाधरभावस्य अत्रार्थ एव तात्पर्यम् ३१०
१६७ एवं भुवः शिवात्प्रभृतिस्वात्मपर्यन्तसमस्ततत्त्वव्याप्यत्वम् ३११

१६८ शक्त्यादिजलान्ततत्त्वेष्वपि अस्यैवातिदेशे सर्वत्र पूर्वस्य शक्तिमद्रूपत्वम् उत्तरस्य शक्तिरूपत्वम् ३१२
१६९ अस्यार्थस्य अनुत्तरप्रक्रियाग्रन्थे सविस्तरप्रदर्शनस्य संसूचनम् ३१३
१७० तत्त्वस्वरूपोपसंहार: ३१४

दशमाह्निकम्

१ तत्त्वभेदनिरूपणप्रतिज्ञा १
२ त्रिकशास्त्रप्रामाण्यात् शक्तिमच्छक्तिभेदेन तत्त्वानां पाञ्चदश्यादिरूपाणां नवभेदान्तराणाम् आसूत्रणम् २–५
३ शक्तिशक्तिमतां चतुर्दशत्वम् ६
४ शक्तिमतां मूलत: नर-शक्ति-शिवात्मकत्वम् ७–८
५ भूमे: स्वं स्वरूपम् ९
६ भुव: पञ्चदशात्मकत्वे शक्तिमत्तच्छक्तीनां चतुर्दशविधत्वस्य नैमित्त्यम् १०–११
७ सकलादिप्रमातृसप्तकस्य तत्प्रमाणांशतया सप्तशक्तीनां च निरूपणम् १२–१७
८ प्रमातृसप्तकस्य द्विधात्वं तद्भेदस्य वेद्यभेदकत्वञ्च १८
९ वस्तुधर्माख्यप्रमेयासूत्रणे वेद्यतायाः भाववपुस्तया ज्ञानस्य प्रमात्रतिशयतया च निरूपणम् १९–२०
१० वेद्यता विषयधर्म इति कौमारिलमतप्रतिक्षेप: २१–२६
११ संवित्समुद्भवरूपतया प्रतिषेधाद् वेद्यताया: पदार्थधर्मताऽभावे पदार्थानाम् अवेद्यत्वापत्ति: २७–२८
१२ अत्रार्थे दृष्टान्त: २९–३०
१३ तन्मते अर्थप्रकाशने क्रमग्राया: सामग्र्या अप्रकाशनरूपत्वात् सर्वान्ध्यप्रसङ्ग: ३१–३२
१४ प्रदीपवज्ज्ञानस्यार्थप्रकाशकत्वे अर्थप्रकाशयो: सामानाधिकरण्य-समुच्चय-संबंधरूपपक्षत्रयस्य पूर्वपक्षतयोट्टङ्कनम् ३३–३५
१५ तत्र तृतीयपक्षे कर्तृषष्ठ्यां पररूपोपग्रहात्मदूषणं कर्मषष्ठ्याञ्च व्यर्थावस्थानम् ३६
१६ चेतनेन जडस्य जडान्तरस्य वा संबंधे एव णिजन्तस्य मुख्यार्थत्वं जडेन तु औपचारिकत्वम् ३७–४४

१७ उपचारस्य सनिमित्तकत्वाद् अर्थे ज्ञानस्याकिंचित्करत्वात् ण्यर्थे प्रकाशत्वोपचारस्य अपारमार्थिकत्वम् ४५–४६
१८ उपचारस्यापि चेतनाश्रितत्वाद् भवन्मते आत्मनः स्वतोऽचेतनत्वाद् उपचारासिद्धिः ५०–५१
१६ ज्ञानान्तरवेद्यत्वेऽपि ज्ञानस्य प्रदीपवद् अर्थप्रकाशकत्वे मुख्यामुख्यण्यर्थाऽसंगतिः ५२
२० प्रकृतार्थात् प्रदीपदृष्टान्तस्य वैषम्यम् ५३
२१ प्रकारान्तरेण वैषम्यद्रढनम् ५४
२२ अतः शिवप्रकाशार्थयोरैकात्म्याद् वेद्यतायाः पदार्थस्ववपुस्त्वं भावांशपृष्ठगामित्वञ्च ५५–५६
२३ प्रकटतासंवित्तिपक्षयोः परस्परेण संधानादत्र वेद्यतायाः भावधर्मत्वे उभयोरपि संग्रहः ५७
२४ दृष्टान्तद्वयोपादानाद् वेद्यत्वस्य अर्थक्रियाभेदोपदर्शनं ज्ञानसंवित्तित आधिक्यप्रदर्शनञ्च ५८–६०
२५ वेद्यताधर्मणः भावस्य शिवैकरूपत्वात् सर्ववेद्यत्व-रूपदोषानवकाशः ६१-६२
२६ प्रमातृप्रमेययोस्तत्त्वतो भेदेऽपि एतद्दोषानवकाशः ६३
२७ अत्रार्थे युक्तिः ६४–६५
२८ न्यायास्मन्मतयोः साम्यवैषम्यप्रदर्शनपूर्वकम् अस्मन्मते प्रमातुः तत्तदर्थावभाससंभिन्नसंविदात्मकत्वाद् वेद्यताख्यभावधर्मस्य नियतप्रमातृवेद्यत्वे पर्यनुयोगानवकाशः ६६–६७
२६ एतदवमन्यमानस्य परस्य बधिरप्रायत्वम् ६८–६६
३० एकप्रमातृवेद्यतायाः प्रमात्रन्तरसंबंधाभाववद् वेद्यतान्तरसंबंधस्यापि अनुपपत्तिः ७०–७४
३१ वेद्यतायाः स्वप्रकाशविश्रान्तौ वेद्यत्वाभावः ७५–७६
३२ प्रकाशविश्रान्तिसतत्त्वाया अपि वेद्यतायाः शिवस्वातन्त्र्याद् भेदेन भासनाद् भावधर्मत्वसिद्धिः ७७-७८
३३ एकरूपत्वेऽपि तत्तदंशांशिकाक्रमेणावभासमानाद् वेद्यत्वस्य सकलादिप्रमातृगतत्वेन चातुर्दश्यादिक्रमकल्पनाया औचित्यम् ७६–८२
३४ प्रमातृभेदाद् वेद्यताभेद इतिसमर्थनार्थम् अर्थक्रियाभेदनिरूपणम् ८३–८४
३५ तत्रापि नृत्तादौ अनेकप्रमातृवेद्यत्वात् तावत्यंशे प्रमात्रैक्यम् ८५–८६
३६ प्रमात्रैक्याच्चमत्कारानुभूतिः ८७
३७ ततः एकप्रमातृवेद्यस्य नीरसत्वम् अनेकप्रमातृवेद्यस्य सरसत्वम् ८८
३८ श्रीमालिनीविजयोत्तरप्रामाण्याल्लोकवत् शास्त्रेऽपि

वेद्यत्वस्य प्रमात्रन्तरापेक्षया विचित्रार्थकारित्वम् इति भावस्य वेद्यताधर्मोपसंहारः ८६–६१
३६ वेद्यताया अनाभासयोगे आभासस्य स्वालक्षण्यम् ६२
४० उपाध्ययोगात् घटमात्रस्य स्वरूपेण भाने स्वपरवेद्यता-संभेदपरामर्शरहितत्वम् ६३–६५
४१ शुद्धवस्तुप्रकाशने प्रकाशमानत्वाद् वेद्यत्वं न तु वेद्यत्वेन प्रकाशमानत्वम् ६६
४२ एवं सकलप्रमातारं प्रति वेद्यत्वाद् धराद्यव्यक्तान्त-पाञ्चदश्यादिकल्पनायाः वास्तवत्वम् ६७
४३ अव्यक्तान्तं सकलस्य प्रमातृत्वोक्तौ मायाकञ्चुकानाम् अनुद्रेकाद् ध्वंसाच्च प्रलय-विज्ञानाकलयोर्संग्रहः ६८–१००
४४ वेद्यप्राधान्येऽपि कञ्चुकोद्रेकात सकलस्य प्रमातृत्वाद् अस्य पाञ्चदश्यसिद्धिः १०१
४५ प्रलयाकलप्रमातरि अस्य त्रायोदश्यम् १०२
४६ श्रीमालिनीविजयोत्तरे सकलतच्छक्त्यधिकारेण चतुर्विंशतौ तत्त्वेषु चतुर्दशधारणानामभिधानम् १०३–१०४
४७ प्रलयाकलानां प्रमातृत्वे पुंसादिकलान्ततत्त्वषट्कस्य त्रायोदश्यं विज्ञानकलानामेकादशत्वं मन्त्राणां च नवधात्वम् इति पूर्वोक्तानुवादः १०५–११२
४८ एवं मन्त्रमहेश्वरे प्रमेयतामापन्ने अप्रमेयभूतस्य शिवस्य प्रमातृत्वम् ११३
४९ अप्रकाशात्प्रकाशत्वेऽनवस्थादोषात् शिवस्य स्वप्रकाशत्वं विश्वस्य प्रमात्रधीनप्रकाशत्वम् ११४–११५
५० आदिसिद्धत्वात्तस्य प्रमाणानां तदधीनसिद्धित्वम् ११६
५१ उपदेश्यत्वेन सृष्टत्वाद् वेद्यत्वप्रसङ्गे शिवस्य मन्त्रमहेश्वरादिदशासादनम् ११७–११८
५२ तथात्वे शिवप्रत्ययमर्शाभावात् शिवभावनावैयर्थ्यापत्तिः ११९
५३ शिवात्मताऽपरित्यागात्तस्य वेद्यभावेऽपि शिवभावनावैफल्याभावः १२०
५४ श्रीपूर्वशास्त्रे शिवस्य भेदनिषेधेऽपि भूमिकान्तरप्राप्त्या न भेदाऽसङ्गतिः १२१
५५ एवं शिव-मन्त्र-महेशादीनां भेदानन्त्यम् १२२–१२३
५६ प्रलयाकलादेश्च प्रोक्ते त्रायोदश्यादिभेदे सकलवद् अकलादिके स्फुटभेदाभावाद् यथोत्तरं प्रतिप्रमातृ भेदद्वयाधिकत्व-संभावनायामपि प्रलयाकलादेः प्रलयाकलान्तरादिवेद्यत्वाभावे संख्याधिक्यानभिधानाद् भावधर्मवेद्यतामूलस्य पाञ्चदश्यस्योप-

पादनम् १२४–१३१

५७ क्रमेण भावनादिबलात् मन्त्रत्व-संसरणहेतुभ्यां स्वातन्त्र्य-वर्जितत्वाच्च प्रबोधस्य द्वैविध्यात् प्रलयविज्ञानाकलयोर्वेदितृत्वाद् वेद्यतायाः भावधर्मत्वम् १३२–१३८

५८ विज्ञानाकले संसारस्य विज्ञानि-योगितया अवतारार्थकत्वे श्रीपूर्वशास्त्रसंवादः १३९

५९ अनयोर्बोधयोग्यतायाः हेतोः पाञ्चदश्यादिक्रमे वेद्यतायाः योग्यतारूपत्वम् १४०

६० तत्र निदर्शनम् १४१

६१ प्रलयाकलाद्यवस्थायां वेद्यतायाः भोक्तृतायाश्च योग्यतामात्र-निबन्धनत्वात् प्रलयाकलादौ तत्तद्भोक्त्रौचित्येन भोगवैचित्र्योपपत्तिः १४२–१४४

६२ मूढामूढदशायां योग्यतामात्रेण भोक्तृभोग्यभावे दृष्टान्तद्वयमुत्तरत्र दृष्टान्तान्तरेण पोषश्च १४५–१४८

६३ तत्त्वभेदोपसंहारः १४९

६४ शक्तिशक्तिमद्भेदादेव समुद्भूताद् भेदोपभेदगणनायाः निरवधित्वात् पाञ्चदश्यादावेव विश्रान्तिः १५०

६५ पार्थिवत्वेऽपि रौद्रवैष्णवलोकयोर्भोगवैचित्र्यनिदर्शनपुरःसरं शक्तिशक्तिमद्भेदाद् भुवनवैचित्र्यविस्तारस्य दिङ्मात्रेणाभिधानम् १५१–१५३

६६ शक्तिशक्तिमतामन्योन्यं भेदाद् अवान्तरभेदानाम् एकोनपञ्चाशत्त्वम् १५४

६७ अवान्तरभेदानामपि अन्योन्य भेदने धरादेकद्वित्रादि-क्रमेण भेदने च भेदानन्त्यम् १५५–१५७

६८ सकलस्य चक्षुरादिशक्तिभिरुद्भवतिरोभावाभ्यां भेदान्तराधानम् १५८

६९ प्रलयाकलादौ एवमेव भेदान्तराधानम् १५९

७० शक्तेस्तिरोभावोद्रेकयोः वेद्यतायाः क्रमेण अनावेशावेशाभ्याम् अर्थक्रियौचित्याद् भेदान्तरोदयः १६०–१६१

७१ अत्रान्वयव्यतिरेकगर्भः दृष्टान्तः १६२

७२ चक्षुरादिशक्तेस्तिरोभावोद्भवयोः भेदानन्त्यम् १६३

७३ एवं धरादिगतैकैकघटादिभावस्य भेदानन्त्यम् १६४

७४ अत्रापि वेद्यतायाः वेद्यवेदकतादात्म्यरूपत्वम् १६५–१६६

७५ घटादौ तत्त्वाश्रयतया आगमगर्भस्य पाञ्चदश्यस्य सामस्त्येन अभिधानावसरे पृथिव्याः ब्रह्मत्वं मन्त्रमहेश्वराणां च शिवेच्छया

प्रेरकत्वम् १६७–१६९
७६ मन्त्राणां चात्र प्रेर्यत्वे क्रमेण विज्ञानाकलत्वं सौषुप्ते तत्तत्तत्त्वविलयदर्शनात् प्रलयाकलत्वम् १७१–१७३
७७ स्मृतिवैचित्र्यदर्शनात् सौषुप्ते निखिलवेद्यविलयाभावः १७४
७८ स्मृतेश्च तूलसुखादिस्पर्शजन्यत्वखण्डनम् १७५–१७६
७९ धरायां सकलानां त्रिमलबद्धत्वम् १७७
८० प्रमातृसप्तकनिरूपणानन्तरम् इच्छा-ज्ञान-क्रियाणां शुद्धाशुद्धत्वात् स्वव्यापारकल्पने प्रक्षोभस्य शक्तिसप्तकतया निर्देशः १७८–१८१
८१ पाञ्चदश्यादिक्रमेऽपि विश्वस्य त्रिकात्मत्वम् १८२
८२ जलादि-मन्त्रमहेशान्तेषु सर्वभेदेषु पाञ्चदश्यादिसद्भावेऽपि अस्फुटत्वात् तच्चर्चनाऽभावः १८३–१८४
८३ श्रीपूर्वशास्त्रप्रामाण्याज्जाग्रदादिवत् पाञ्चदश्यादेरपि उपर्युपरि अवस्थानम् १८५
८४ श्रीशम्भुवचनादन्तःप्राणे तत्त्वाध्वनि पाञ्चदश्याद्यभि-धानोपक्रमः १८६
८५ तत्र तुटीनां षोडशत्वं तस्य च षोडशक्षणरूपत्वं सपादाङ्गुलद्वययुक्प्राणचाररूपत्वञ्च १८७
८६ तत्र आद्यद्वयोः शिवशक्तिरूपत्वम् अन्त्यद्वयोः पृथगविभावनात् ग्राह्यरूपत्वम् १८८-१८९
८७ अवशिष्टतुटिद्वादशके परषट्के विकल्पाच्छादनत्वम्, परापरषट्के विकल्पात्मत्वं ग्राह्योपरागत्वञ्च, उभयत्र उन्मेषनिमेषवृत्तिभ्यां देवीत्रयस्य षट्त्वम् १९०–१९४
८८ आद्यषट्के स्वातन्त्र्योल्लासाद् देवीनां पररूपादच्युतावपि उत्तरोत्तरम् अतिशयः १९५–१९६
८९ पञ्चदशीतुटेः ग्राह्य-ग्रहीतृपक्षयोरन्यतरविनिक्षेपादत्रैव मतद्वये प्रागुक्तस्वपक्षस्य स्वसंवेदनसिद्धत्वावेदनम् १९७–१९८
९० प्राणगतपाञ्चदश्यप्रक्रियोपसंहारः १९९
९१ भेदन्यूनत्वात् त्रायोदश्याद्युपदेशे विकल्पस्य ह्रासोऽविकल्पस्य स्फुटत्वम् २००
९२ तत्र दृष्टान्तः २०१–२०२
९३ अविकल्पस्य अवधेयत्वम् २०३
९४ अविकल्पविश्रान्त्या सर्वेप्सितफलसंपत्तौ आगमोपज्ञत्वम् २०४
९५ द्वादशतुटीनां द्वि-द्विक्रमेण न्यूनीभवनाच्छिवे तुटिद्वयरूपत्वावशेषे एकस्याः पूर्णत्वमन्यस्याः सर्वज्ञानक्रियात्मत्वमिति न निर्विभागताहानिः २०५–२०६

९६ द्वितीयायामवहितस्य सर्वज्ञत्वसर्वकर्तृत्वलाभे श्रीकल्लटप्रामाण्यम् २०७–२०८
९७ आद्यतुटौ पूर्णत्वाद् वेद्य-कार्ययोरनवकाशाद् द्वितीयस्याः तुटेरेव प्राथमिकीभेदकलात्वं प्रतिभात्वं तृतीयादितुटीनां मन्त्रमहेश्वरादितयोदयश्च २०९–२११
९८ तृतीयादितुटिष्वहितस्य स्वयमेव तत्तत्सिद्ध्युपजननेऽपि भेदबहुत्व-दूरत्वाभ्यां न सर्वज्ञत्वाद्युदयः २१२–२१३
९९ एवं संविन्नैकट्यात् शिवस्यान्तिकपदव्यपदेशः तत्प्राप्तौ भावनादिप्रयत्नानवकाशः २१४–२१५
१०० अत्रार्थे संप्रदायधनानां प्रामाण्यम् २१६
१०१ विप्रकृष्टे एव यत्नयोगस्यौचित्ये दृष्टान्तः २१७
१०२ चिद्रूपतोन्मेषनिमेषाभ्यां सन्निकर्षे आन्तरत्वं विप्रकर्षे बाह्यत्वमिति देशकालाभ्यां विप्रकर्षाभावात् क्रमिकत्वाभावे संविदः पारिपूर्ण्यम् २१८–२२१
१०३ सर्वकारणत्वात्संविदः स्वभावविप्रकर्षाभावः २२२
१०४ अतएव घटस्फुरितप्राणवृत्तेरपि शिवबीजलयत्वम् २२३
१०५ शिवाभेदान् मन्त्रमहेशादीनामपि कारणत्वम् २२४
१०६ एवंविवेचने सर्वस्यैव भैरवीभावः २२५
१०७ प्राणगतभेदस्येद्वप्रतिपादने शाम्भवाज्ञानुविधायित्वम् २२६
१०८ एकैकप्रमातुर्वैचित्र्यस्य अवस्थापदव्यपदेश्यत्वम् २२७
१०९ एकवेदकाधिकारेणैव तत्त्वपद्धत्तौ अवस्थापदानां जाग्रदादिपञ्चत्वप्रदर्शने शंभुनाथोपज्ञत्वम् २२८–२३०
११० मातृमेयमानप्रमात्मकवेद्यचतुष्टयस्य अधिष्ठेयत्वे जाग्रदवस्था २३१–२३३
१११ अन्तःबाह्यनीलयोर्क्रमेण बोधकबोध्यरूपत्वाद् अधिष्ठात्रधिष्ठेयविभागे अधिष्ठेयस्य जाग्रदवस्थात्वम् २३४–२३५
११२ अबुद्ध-बुद्ध-प्रबुद्ध-सुप्रबुद्धतया अधिष्ठेयचातुर्विध्यम् २३६
११३ जाग्रतः पिण्डस्थत्वम् २३७
११४ जाग्रद्-बुद्धादिचतुष्कस्य प्रत्येकं संकीर्णत्वं तुर्यातीतस्य सर्वत्रानुस्यूतत्वञ्च २३८
११५ अत्रार्थे श्रीश्रीपूर्वशास्त्रसंवादः २३९
११६ अधिष्ठेयचतुष्के प्रमेयस्य मुख्यं जाग्रत्त्वम् २४०
११७ अस्यैव पिण्डस्थपदाभिधाने श्रीमालिनीमतप्रामाण्यम् २४१
११८ लोक-योग-प्रसंख्यानवशाज् जाग्रतः जाग्रत्-पिण्डस्थ-

सर्वतोभद्रेति पारिभाषिकसंज्ञात्रयम्, स्वप्नादौ एतदतिदेशश्च २४२–२४६
११९ मेयच्छायावभासिन्याः मानप्रधानाया अवस्थायाः मुख्यं स्वप्नत्वम् २४७
१२० अबाह्यरूपतासाम्यात् स्वप्नस्य वैकल्पिकार्थत्वम् २४८
१२१ तत्र वैकल्पिकार्थस्य स्पष्टास्पष्टतया स्वप्नजागरात्वनिरूपणम् २४९
१२२ स्पष्टाधिष्ठातुः विकल्पान्तरगमविस्पष्टस्य स्वप्नस्वप्नत्वे मुख्यं स्वप्नरूपत्वम् २५०
१२३ तदैव सर्वप्रमातृसाधारण्यास्थिरत्वाभ्याम् अबाह्यताबोधः २५१
१२४ प्राग्वत्स्वप्नेऽपि गतागत-सुविक्षिप्त-संगत-सुसमाहिततया अवस्थाचातुर्विध्यम् २५२
१२५ लोक-योग-प्रसंख्यानवशादत्रापि स्वप्न-पदस्थ-व्याप्तीति पारिभाषिकसंज्ञाभेदः २५३–२५५
१२६ स्वप्नस्य मानप्राधान्यात्मकत्वम् २५६
१२७ जागरा-स्वप्नप्रमातुरेव भावग्रहणाभावात् सौषुप्तम् २५७–२५८
१२८ तत्साम्याल्लोकेऽपि गाढनिद्रायाः मुख्यतया सुषुप्ताभिधानम् २५९–२६०
१२९ योग-प्रसंख्यानवशादत्रापि रूपस्थ-महाव्याप्तीति संज्ञान्तरम् २६१–२६२
१३० प्राग्वदत्रापि उदित-विपुल-शान्त-सुप्रसन्नतया अवस्थाचातुर्विध्यम् २६३
१३१ औदासीन्यन्यग्भावात् स्वरूपताग्रहौन्मुख्यस्य प्रमात्मकं तुर्यत्वम् २६४–२६५
१३२ मेयादित्रितयस्य क्रमेण विश्रान्तेः विश्वप्राणभूतदेवी-रूपत्वम् २६६–२६७
१३३ मेयादित्रयोपायसाध्यायाः तुर्यायाः प्रमातृत्वोन्मेषः २६८–२६९
१३४ तत्समावेशोपरागे प्रमादीनां यथायथं विप्रकर्षात् तत्समावेशनैकट्ये उत्कर्षाद् अस्या अनामयत्वे सव्यापारत्वे च आगमसंवादः २७०–२७१
१३५ स्वदर्शने शक्तित्वेन जाग्रत्स्वप्नयोरपरात्वम्, सुषुप्तस्य परापरात्वम् तुर्यस्य च परात्वम् २७२
१३६ प्राग्वद् योग-प्रसंख्यानवशादस्याः रूपातीत-प्रचयेति संज्ञाभेदः २७३–२७४
१३७ अत्रापि परस्परसाङ्कर्ये वेदित्रेकस्वभावात् त्रिकशासनप्रामाण्यात् मनोन्मना-ऽनन्त-सर्वार्थतया अवस्थात्रैरूप्यम् २७५–२७७
१३८ पूर्णानन्दवपुषः तुर्यातीतत्वम् २७८

१३९ योगादेरसद्भावान्नात्र प्राग्वत् संज्ञाभेदः २७९
१४० केवलप्रसंख्यानबलादस्य महाप्रचयसंज्ञित्वम् २८०
१४१ पूर्णत्वादत्र भेदस्य विशेषकत्वाभावात् श्रीपूर्वोक्तसततोदित-
शब्दस्य सर्वव्यापित्वपरकत्वे भेदैककल्पनस्य मूढवादत्वम् २८१–२८३
१४२ अत्रार्थे श्रीपूर्वशास्त्रसंवादः २८४–२८६
१४३ जाग्रदादिवर्णने श्रीशंभुनाथोपज्ञत्वम् २८७
१४४ गुर्वन्तरदृशा जाग्रदादिनिरूपणप्रतिज्ञा २८८
१४५ तत्र जाग्रत्स्वप्नसुषुप्तानां क्रमेण स्थिरार्थविषयत्वम्,
आत्मसंकल्पनिर्माणत्वम्, अवेदनरूपत्वम्, तथा च मलैकद्वयत्रय-
योगाद् सकल-प्रलयाकल-विज्ञानाकलप्रमातृत्वम् २८९–२९१
१४६ एतत्त्रयाणामेव तुर्ये मन्त्र-मन्त्रेश-मन्त्रमहेशादिरूपप्रमातृत्वं
तुर्यातीते च निखिलभावजातस्य परसंविदैकात्म्यम् इति
पाञ्चदश्यक्रमे जाग्रदादिवर्तनम् २९२–२९३
१४७ मतभेदेऽपि जाग्रदादीनां क्रमेण स्फुटा-ऽस्थिरा-ऽस्फुट-
त्रयानुसंधिसूत्र-भेदगन्धाभावरूपत्वाद् सर्वत्र स्वरूपैक्यम् २९४–२९७
१४८ त्रायोदश्यादौ सर्वत्र एतदतिदेशः २९८
१४९ एवं शिवे एव चिदादिशक्तिपञ्चकस्य
तुर्यातीताद्यवस्थापञ्चकत्वम् २९९–३००
१५० पाञ्चदश्यादिशिवैकान्तक्रमे पूर्वोक्तजाग्रदाद्यवस्थानिरूपणा-
नुवादे श्रीतेनार्थेन च क्रमेण श्रीपूर्वशास्त्रवचनसंवादः ३०१–३०९
१५१ सविस्तरतत्त्वाध्वनिरूपणोपसंहारः

एकादशमाह्निकम्

१ कलाध्वनिरूपणप्रतिज्ञा १
२ तत्त्वानां स्ववर्गानुगमस्य सूक्ष्मान्तःशक्तेर्वा कलात्वम् इति पक्षद्वयम २–४
३ पक्षद्वयेऽनुगमस्य नैयायिकवत्सामान्यत्वाभ्युपगमेऽनिष्टापत्तिः ५
४ दीक्षादिसौकर्यार्थं शिवकल्पितस्य समयाश्रितवर्गस्य
कलात्वमिति तृतीयः पक्षः ६
५ तत्र शिवकृतत्वाद् दूषणत्रयाभावः ७
६ पृथिव्याद्यण्डचतुष्टयस्य निवृत्त्यादिचतुष्कलासमव्याप्तिकत्वम् ८
७ शान्त्यतीतायाः शिवतत्त्वरूपत्वं परशिवस्य कलातीतत्वम् ९

८ स्वातन्त्र्याच्छिवतत्त्वेऽपि कलासङ्गतिः १०–११

९ आवरणत्वात् शक्त्यन्तमेवाण्डत्वम् अप्रतिघत्वाच्छिवे व्यापिन्यां वा अण्डत्वाभावः १२–१३

१० गुरुवचनात् पृथिव्यादिपञ्चकस्य सर्वत्र व्याप्तेः पञ्चत्रिंशत्तत्त्वात्मकप्रकृतिमायाशक्तिष्वपि अण्डत्वसद्भावे अविप्रतिपत्तिः १४–१८

११ अत्रार्थे श्रीमत्कालोत्तरादिप्रामाण्यम् १९

१२ सद्योजातादीशानान्तपञ्चमन्त्रतनौ एषैव व्याप्तिः २०

१३ षट्त्रिंशशिवतत्त्वस्य अनावृतत्वे विश्वोत्तीर्णत्वात् परशिवस्य सप्तत्रिंशत्वम् २१

१४ तदपेक्षया बोधमात्रस्य अष्टात्रिंशत्वम् २२

१५ वस्तुतस्तु शिवतत्त्वस्य षट्त्रिंशत्वेऽपि आगमार्थव्याचिकीर्षया एवं परिकल्पने अनवस्थापरिहारः २३–२८

१६ धरायां गन्धः प्रकृत्यन्ते रसो मायान्ते रूपं शक्तौ तदन्ते च स्पर्श इति सर्वत्र तन्मात्रव्याप्तिः २९–३१

१७ स्पर्शस्य स्पृहणीयत्वे श्रीस्पन्दप्रामाण्यम् ३२

१८ पृथिव्यादितत्त्वपञ्चकेन सकलतत्त्वव्याप्तौ श्रीपूर्वशास्त्र-प्रामाण्यम् ३३

१९ पञ्चतत्त्वविध्युपसंहारः त्रितत्त्वविधेरभिधानम् ३४–३५

२० पञ्चतत्त्ववत् त्रि-नवा-ऽष्टादशतत्त्वविधीनामपि तत्त्वाध्वरूपत्वम् ३६–३७

२१ तत्तत्भोगेच्छाप्राधान्याद् भेदानन्त्यं तथात्वे न तत्त्वाध्वरूपताहानिः ३८

२२ सुप्रबुद्ध-मुमुक्षयोरपेक्षया समासतः दीक्षाभेदेन व्यासतः प्रोक्तस्यैकतत्त्वविधेरपि तत्त्वाध्वरूपत्वम् ३९–४१

२३ अध्वनः स्थूल-सूक्ष्म-परतया त्रैविध्ये मेयात्मनः पुर-तत्त्व-कलाध्वनोऽनन्तरं मातृभागस्थस्य त्रिविधस्य निरूपणोपक्रमः ४२–४३

२४ तत्र पदस्य अवगम-प्रक्षोभ-प्रमाणात्मकत्वं मन्त्रस्य अक्षोभा-ऽन्तःपरामर्श-प्रमात्रात्मकत्वञ्च ४४–४५

२५ अत्रार्थे त्रिकशासनप्रामाण्यम् ४६–४७

२६ परस्य वर्णाध्वनः क्षोभोपशम-स्वात्मविश्रान्तिप्रमारूपत्वम् ४८

२७ तत्त्वचतुर्विंशतेः एकैकवर्णत्वं शिवतत्त्वस्य च स्वरषोडशकत्वम् ४९

२८ पूर्वोक्तशक्तिपरिस्पन्दतया एतद्विभागोपपत्तिः ५०

२९ आर्यात्रयेण सकलषडध्वजातस्य संग्रहेणाभिधानम् ५१–५३

३० षडध्वनः बहीरूपत्वेन भासने स्वातन्त्र्यस्य नैमित्त्यम् ५४
३१ अक्षुब्धायाः संविदः प्रमातृत्वे मन्त्राध्वत्वं क्षुब्धायाः प्रमाणत्वे पदाध्वत्वम् ५५–५७
३२ संघट्टनस्य वर्णक्षोभात्मकत्वाद् भोगावेशमयत्वे स्वगुरूपदेशात् प्रमाणतारूपप्रमातृक्षोभोपरमः ५८–५९
३३ मेयस्य मानरूपतावेशे कलाध्वत्वं सूक्ष्मत्वे तत्त्वाध्वत्वं स्थूलत्वे च भुवनाध्वत्वम् ६०–६१
३४ परसंविदः सर्वार्थाभिधानसामर्थ्ये सर्वभावविश्रान्तिरूपत्वाद् वर्णाध्वनः प्रमारूपत्वम् ६२–६५
३५ तथात्वे स्वस्वातन्त्र्यानुवेधस्य असंकेतभाजां संकेतभाजां वा प्रमातृतावैचित्र्ये नैमित्त्यम् ६६–६७
३६ विकल्पस्य शब्दमूलत्वात् शब्दस्य च संकेतैकपरमार्थत्वात् संकेतान्तरापेक्षणेऽनवस्थापत्तेरमायीयवर्णग्रामस्य विश्रान्तिधामत्वम् ६८–७१
३७ अमायीयवर्णानां प्रमात्वम् ७२
३८ स्वप्रमाबोधादेव परवाक्यादौ बोद्धृत्वं स्वकीये कर्तृत्वञ्चेति सनिदर्शनमभिधानम् ७३–७५
३९ तत्रापि अकृतकप्रमातिरेकतारतम्यात् पूर्वपूर्वस्योत्तरोत्तरमज्जने शास्त्रकारित्व-कवित्व-वक्तृत्वादिशालित्वम् ७६–७८
४० परधाराधिरोहे सर्वज्ञत्व-सर्वकर्तृत्वसिद्धिः ७९
४१ तस्याः मूलसिद्धित्वात् वाक्सिद्धौ वर्णोपास्यतायाः उपदेशः ८०
४२ सङ्केतनिरपेक्षाणां मायीयवर्णवीर्यरूपत्वे श्रीसिद्धयोगीश्वरमतप्रामाण्यम् ८१
४३ अन्याध्वान्तर्भावेन एकाध्वशुद्ध्या षडध्वनः शुद्धिः ८२–८३
४४ अन्तर्भावे सूक्ष्माध्वशोधनादुत्तरसंततेरभावे क्रमान्तरत्वस्यापि अभिधानम् ८४
४५ षडध्वशोधनस्य क्रमेणाक्रमेण भोगदार्ढ्या-ऽधिकार-त्याग-शिवात्मवेदन-लय-निष्कृतिलक्षणत्वम् ८५-८६
४६ शुद्धेस्समन्त्रकत्वात् सिद्धान्त-वाम-दक्षादौ क्रमेण अनुत्तरत्रिके चाक्रमेण मन्त्राणां शोधकत्वम् ८७-८८
४७ अध्वनि सर्वेषां मन्त्राणां शोधकतयाऽवस्थाने श्रीपूर्वशास्त्रप्रामाण्यम् ८९
४८ द्वारादिमन्त्रान् विहाय सर्वेषामेव मन्त्राणामिह शोधकत्वम् ९०–९१
४९ अध्वमन्त्रयोर्शोधकशोध्यभावस्य शिवस्वातन्त्र्यात्

६	अत्रापि संविन्मयतापत्तौ अर्चन-ध्याना-ऽकम्पदार्ढ्य-जप-होमादीनां नैमित्त्यम्	६–११
७	एवंकुर्वतः साम्यात्मकशुद्धव्रतत्वासादने नन्दिशिखाप्रामाण्यम्	१२
८	अर्चनादिक्रमात् परिपूर्णस्थितेः समाधिरूपत्वम्	१३
९	एवंविधेऽर्चनादीनां बहिरन्तर्द्वयावस्थाने बाह्यस्य अनुपयोगाद् विधिनिषेधाभावः	१४
१०	अत्रार्थे श्री त्रिकसूत्रप्रामाण्यम्	१५
११	कथंचिदुपयोगादत्र बाह्यविधानमपि	१६
१२	कम्पाख्यशङ्काह्रासोपायतया बाह्यविधौ यत्नौचित्यम्	१७–१८
१३	अतः निषिद्धाचरणस्यापि अभिधानम् अत्रार्थे भर्गशिखाप्रामाण्यम्	१९
१४	शङ्कायाः संसारबीजत्वम्	२०
१५	संकराभावाच्छङ्कायाः वस्तुतोऽसत्त्वेऽपि तत्राविचिकित्सातः सुखमेव शङ्काविलयः	२१–२२
१६	अत्रार्थे श्रीसर्वाचारादिशास्त्राणां संवादः	२३
१७	तत्रत्यग्रन्थैकदेशोद्धरणम्	२४
१८	अत्रार्थे श्रीमदुत्पलदेववचनात् माहेश्वरमार्गस्य शङ्कानिरासोपायत्वम्	२५
१९	सविस्तराणवोपायनिरूपणस्य उपसंहारः	२६

त्रयोदशमाह्निकम्

१	परकीयमतानुवादपूर्वकं विविधशक्तिपातक्रमविषयक-स्वमतप्रदर्शनप्रतिज्ञा	१–२
२	अव्यक्तमाययोः कार्यकारणभावादत्र सांख्याद् व्यतिरेकः	३–४
३	जडमायाया ईश्वरक्षोभितत्वं पुंसामपेक्षया तस्याः भोग्यत्वम्	५–६
४	कर्मसंस्काराभावात् मुक्ताणूनां भोग्यसृष्टेरभावः	७
५	क्रमाक्रमादुभयथापि भोगान्न कर्मक्षय इति मीमांसा-सेश्वरमीमांसयोर्खंडनम्	८–९
६	ज्ञानात्कर्मक्षयत्वेऽपि निमित्ताभावः	१०–११
७	अत ईश्वरेच्छावशाज्ज्ञानस्य कर्मान्तरदाहकत्वम्	१२
८	ज्ञानस्य कर्मान्तरदाहकत्वे युक्तिप्रामाण्यम्	१३–१४
९	कर्मणः निष्फलीकरणे कर्मवादिनामप्यभ्युपगमः	१५
१०	अज्ञानस्य ज्ञानाभावरूपत्वे सर्वसंविदभावपक्षप्रतिक्षेपः	१६–१७

६ अत्रापि संविन्मयतापत्तौ अर्चन-ध्याना-ऽकम्पदाढ्र्य-जप-
होमादीनां नैमित्त्यम् ६–११
७ एवंकुर्वतः साम्यात्मकशुद्धव्रतत्वासादने नन्दिशिखाप्रामाण्यम् १२
८ अर्चनादिक्रमात् परिपूर्णस्थितेः समाधिरूपत्वम् १३
९ एवंविधेऽर्चनादीनां बहिरन्तर्द्वयावस्थाने बाह्यस्य अनुपयोगाद्
विधिनिषेधाभावः १४
१० अत्रार्थे श्री त्रिकसूत्रप्रामाण्यम् १५
११ कथंचिदुपयोगादत्र बाह्यविधानमपि १६
१२ कम्पाख्यशङ्काह्रासोपायतया बाह्यविधौ यत्नौचित्यम् १७–१८
१३ अतः निषिद्धाचरणस्यापि अभिधानम् अत्रार्थे भर्गशिखाप्रामाण्यम् १९
१४ शङ्कायाः संसारबीजत्वम् २०
१५ संकराभावाच्छङ्कायाः वस्तुतोऽसत्त्वेऽपि तत्राविचिकित्सातः
सुखमेव शङ्काविलयः २१–२२
१६ अत्रार्थे श्रीसर्वाचारादिशास्त्राणां संवादः २३
१७ तत्रत्यग्रन्थैकदेशोद्धरणम् २४
१८ अत्रार्थे श्रीमदुत्पलदेववचनात् माहेश्वरमार्गस्य
शङ्कानिरासोपायत्वम् २५
१९ सविस्तराणवोपायनिरूपणस्य उपसंहारः २६

त्रयोदशमाह्निकम्

१ परकीयमतानुवादपूर्वकं विविधशक्तिपातक्रमविषयक-
स्वमतप्रदर्शनप्रतिज्ञा १–२
२ अव्यक्तमाययोः कार्यकारणभावादत्र सांख्याद् व्यतिरेकः ३–४
३ जडमायाया ईश्वरक्षोभितत्वं पुंसामपेक्षया तस्याः भोग्यत्वम् ५–६
४ कर्मसंस्काराभावात् मुक्ताणूनां भोग्यसृष्टेरभावः ७
५ क्रमाक्रमादुभयथापि भोगान्न कर्मक्षय इति मीमांसा-
सेश्वरमीमांसयोर्खंडनम् ८–९
६ ज्ञानात्कर्मक्षयत्वेऽपि निमित्ताभावः १०–११
७ अत ईश्वरेच्छावशाज्ज्ञानस्य कर्मान्तरदाहकत्वम् १२
८ ज्ञानस्य कर्मान्तरदाहकत्वे युक्तिप्रामाण्यम् १३–१४
९ कर्मणः निष्फलीकरणे कर्मवादिनामप्यभ्युपगमः १५
१० अज्ञानस्य ज्ञानाभावरूपत्वे सर्वसंविदभावपक्षप्रतिक्षेपः १६–१७

११ एकतरज्ञानाभावपक्षप्रतिक्षेपश्च १८–१९

१२ मुक्ताणौ देहाद्यजन्मनः भाविज्ञानासंभवेऽज्ञानस्य प्रागभावरूपत्वाभावः २०–२२

१३ अत्र प्रध्वंसाभावस्यापि अन्याय्यत्वम् २३

१४ कर्मसचिवस्य अज्ञानस्य मिथ्याज्ञानरूपत्वे आकस्मिकहेतुत्व-स्वरूपसत्त्वरूपपक्षद्वयम् २४–२६

१५ प्रलयादौ देहाभावे मिथ्याज्ञानासंभवात् प्रथमपक्षप्रतिक्षेपः २७

१६ सकलकर्मणोऽज्ञानसहकृतत्वे कर्मप्रक्षयाभावाद् द्वितीयपक्षप्रतिक्षेपः २८–२९

१७ प्रलयादौ अणूनां चिद्रूपत्वे तज्ज्ञानस्य मिथ्यात्वयोगकल्पने मुक्ताणुशिवयोरपि मिथ्याज्ञानत्वापत्तिः ३०–३१

१८ नात्र सामान्येन अपितु सांख्यसम्मतस्य भोगापवर्गमय-साङ्कर्यवैविक्त्ययोगतः प्रकृतिपुरुषविवेकादर्शनात्मनोऽज्ञानस्य विवक्षा ३२–३६

१९ पुंधर्मतया नित्यचैतन्यत्वे, प्रकृतिधर्मतया नित्यनिर्मोक्षत्वे, उभयधर्मतया उभयदूषणोपनिपाते, भोगापवर्गाभावे सांख्यदृशाऽपि अज्ञानानुपपत्तिः ३७–४०

२० अज्ञानाद् बन्धमोक्षव्यवस्था ४१

२१ भेदहेतोरसंभावात् मायादिसद्भावेऽपि बन्धमोक्षविभागाभावः ४२

२२ एवंविभागे अज्ञानस्य चिदण्वावरणरूपत्वम् ४३

२३ आवरणात्मनोऽज्ञानस्य निरंशात्मकत्वमेकत्वञ्च ४४

२४ उत्पत्त्यभावादस्य नित्यत्वम्, नित्यत्वात् स्वपरसाधारण-त्वाच्च अविनश्वरत्वम् ४५–४७

२५ निमित्ताभावाद् अनेन आत्मनां संबंधस्य अनादित्वम् ४८

२६ अस्य आणवमलरूपत्वं मलान्तरकारणत्वञ्च ४९

२७ मलस्य रोद्ध्रीशक्तिनिवर्तने शिवशक्तिपातादणोर्ज्ञान-क्रिययोरभिव्यञ्जनम् ५०

२८ रोद्ध्र्याः औदासीन्यतारतम्याद्वैचित्र्यम् ५१

२९ निरोधशक्त्यौदासीन्यात्मनः मलपरिपाकस्य शक्तिपातशब्दव्यपदेश्यत्वम् ५२

३० परोक्तमलस्वरूपानुपपन्नत्वान् नवमाह्निकोक्तातिरिक्त-प्रतिपादनसूचना ५३

३१ शक्तिपातस्य मलपाकत्वमलनाशत्वयोरसिद्धिः ५४–५८

३२ मलपाकस्य शक्तिप्रतिबन्धतयापि अनुपपत्तिः ५९–६०

३३ रोधिकाया अस्य शक्तित्वे सन्निधानासन्निधान-रूपपक्षद्वयानुपपत्तिः ६१–६२

३४ मलस्य आत्मसमवेतज्ञानक्रिययोरावरणत्वे रूपनाशप्रसङ्गः ६३
३५ आवरणस्य अप्रकाशनार्थत्वे ज्ञानावरणासंभावः ६४
३६ मलतया पारिशेष्यादावरणस्य वस्तुशून्यत्वम् ६५
३७ पाकस्य स्वशक्तिप्रतिबन्धत्वे ईश्वरस्य निरपेक्षप्रतिबंधकत्वे
क्वाचित्कत्वस्यानुपपत्तिः ६६
३८ कर्मणामानुपूर्व्येण फलदानावस्थानात् कर्मसाम्यात्मनि कालक्षणे
ईश्वरस्य प्रतिबन्धकत्वप्रवृत्तेरनुपपन्नत्वम् ६७–७०
३९ भोगदकर्मनिरोधे परमेश्वरस्य निर्भयत्वम् ७१–७२
४० शक्तिपातचिह्नानुपलम्भात् कर्मसाम्यात्मककालक्षणे
ऐश्वरनिरोधस्य अनैकान्तिकत्वम् ७३
४१ पारमेश्वरे प्रतिबन्धकत्वे कालमाहात्म्यस्यापि सर्वसाधारण्य-
सर्वमुक्तिप्रसंगाद् अकिंचित्करत्वम् ७४–७५
४२ प्रतिनियताद् भोगक्रमादपि कर्मसाम्यस्य अवद्यत्वम् ७६
४३ जगद्वैचित्र्यकारणतया कर्मणोऽनवकल्पनम् ७७–७८
४४ कर्मवैचित्र्यस्य भोगलोलिकाजन्यत्वे तस्याः वैचित्र्ये
कर्मवासनावैचित्र्यस्य हेतुत्वेऽनवस्था ७९–८०
४५ कर्मवैचित्र्ये ईश्वरेच्छानैमित्त्याभावः ८१
४६ अनादिकर्मवासनायाः कर्मवैचित्र्यहेतुत्वान्मलकल्पनस्य वैयर्थ्यम् ८२–८४
४७ असति मले कर्मसाम्यस्य अकिंचित्करत्वम् ८५–८६
४८ तथात्वे बन्धमोक्षविभागोच्छेदः ८७
४९ मलाभ्युपगमेऽपि रुद्धकर्मणोरन्तरा कर्मान्तरप्रतिरोधात्
कर्मसाम्यासंगतिः शक्तिपातानवकाशश्च ८८
५० कर्मसाम्याभ्युपगमेऽपि अयत्नतः मोक्षसिद्धौ शक्तिपातानवकाशः ८९–९१
५१ कर्मान्तरस्य उत्तरकालं फलने निमित्ताभावः ९२
५२ निष्प्रतिबन्धरुद्धकर्मणोः तथात्वे प्रतिबन्धवर्जने नैमित्त्याभावः ९३
५३ कर्मसाम्यस्य शिवेच्छायाः वा शक्तिपातवैचित्र्ये
निमित्तत्वाभावः ९४
५४ एवमत्र तिरोभावस्याप्यनुपपत्तिः ९५
५५ तिरोभावे ईश्वरेच्छायाः तदनुषङ्गिकल्पनान्तराणाञ्च हेतुत्वे
पूर्ववद् वचनीयत्वम् ९६–९७
५६ वैराग्यादेरपि शक्तिपातहेतुत्वे पूर्ववद् दूष्यत्वम् ९८–९९
५७ वैराग्यादीनां समस्ततया व्यस्ततया वा ईश्वरापेक्ष्यत्वे
व्यभिचारादिदोषाः १००
५८ भेदवादिनां शक्तिपातविवेकानुवादतन्निराकरणोपसंहारः १०१

५९ स्वमतानुसारं शक्तिपातनिरूपणप्रतिज्ञा १०२
६० देवस्य स्वरूपाच्छादनक्रीडायोगादनेकत्वम् १०३
६१ आत्मनो बन्धमोक्षयोः स्वातन्त्र्यपरिकल्पितत्वम् १०४–१०५
६२ तथाप्रथनस्वभावस्य अपर्यनुयोज्यत्वाद् देवस्य
कुतस्त्व-कादाचित्कत्वादिशङ्कानिरवकाशः १०६–१०७
६३ शिवदृष्टौ परमेष्ठिगुरुवचनादात्मस्वरूपाभिव्यक्तौ
निमित्तान्तरान्वेषणप्रसङ्गाभावः १०८
६४ स्वरूपगोपनात्मनि अणुत्वे सति पुंसः भोगे
कर्मादिनिमित्तान्तरावकाशः १०९
६५ ऐश्वरीस्वात्मतिरोधित्साकार्यत्वात् कर्ममलयोरनादित्वम् ११०
६६ अपूर्णत्वेन पूरणौन्मुख्यात् मलस्य लोलिकात्वम् १११
६७ अत्रापि महेश्वरस्यैव हेतुत्वे सृष्ट्यादिकृत्यत्रये मल-कर्म-
मायापेक्षित्वम् अनुग्रहादिकृत्यद्वये तदनपेक्षित्वमिति विभागः ११२–११६
६८ शिवे भक्तिरेव शक्तिपातः इति भोगापवर्गसंधानाद् भक्तेः क्रमेण
कर्मापेक्षित्वानपेक्षित्वाभ्याम् अनुग्रहतारतम्यप्रकाशकत्वम् ११७–११९
६९ तिरोभावेऽपि परमेश्वरस्य मलादिनैरपेक्ष्यम् १२०
७० अत्रार्थे श्रीसारशास्त्रप्रामाण्याद् बद्धतया मुक्ततया वा प्रकाशने
सर्वत्र स्वात्मस्वातन्त्र्यहेतुत्वम् १२१-१२५
७१ श्रीमन्निशाकुलप्रामाण्यादपि मलकर्मणोरीश्वरे अकिंचित्करत्वम् १२६–१२७
७२ शक्तिपातस्य स्वेच्छामात्रपरिकल्पितत्वे
प्रमाणस्तुतिकृद्विद्यागुरोः संवादः १२८
७३ तीव्र-मध्यम-मन्देति त्रिविधस्य प्रत्येकं त्रैविध्ये शक्तिपातस्य
नवधात्वम् १२९
७४ तत्र तीव्रतीव्रे देहनिवृत्तिः स्वतस्त्वञ्च १३०
७५ मध्यतीव्रेऽज्ञाननिवृतिः ज्ञानस्य प्रातिभत्वञ्च १३१–१३२
७६ कर्मकर्तृभावतया शिष्टत्वं स्वयंभूशब्दव्यपदेश्यत्वञ्च १३३–१३४
७७ सर्वाविशेषेण प्रतिभोल्लासे तत्र दार्ढ्यकम्पभेदादानन्त्यम् १३५
७८ कम्पमानायां स्वयं युक्ति-शास्त्र-गुर्वादेरपेक्षणेन
दार्ढ्यापादनम् १३६–१३७
७९ एवं गुरुपरिपाटौ सर्वत्र प्रातिभस्य ज्यायस्त्वम् १३८–१३९
८० महादेवेनाधिष्ठितत्वे प्रातिभस्य बाह्यानपेक्षणीयत्वं
सभक्तिकत्वं देवीभिर्दीक्षितत्वञ्च १४०–१४१
८१ कल्पितांशे गुर्वादितः दीक्षादिस्वसंस्कारप्रकल्पनम् १४२
८२ अत्रार्थे वाजसनेयप्रामाण्यम् १४३–१४४

८३ अत्रैव श्रीसर्ववीरब्रह्मयामलादेरपि प्रामाण्यम् १४५
८४ प्रातिभविज्ञानस्य सर्वसंपत्तिहेतुत्वे शेषमुनिप्रामाण्यम् १४६
८५ काम्यस्य नैयत्यात् केषांचन अत्र विवादोऽपि १४७–१४८
८६ सोमानन्दादिगुरुभिः त्रीशिकाशास्त्रवृत्तौ सांसिद्धिकस्य
चिन्तामणिप्रायत्वाभिधानादेतत्प्रतिक्षेपः १४९–१५०
८७ सांसिद्धिकज्ञानस्य दीक्षादिसंस्कारसतत्त्वे त्रीशिकासंवादः १५१–१५४
८८ दीक्षानिमित्तकज्ञानस्य अज्ञाननिमित्तत्वादत्र अनवसरः १५५
८९ प्रतिभायाः सर्वसंपत्तिहेतुत्वादेव गुरुशास्त्रादेरपि
उपायत्वनिर्वाहः १५६
९० एवं निरुपायतत्त्वस्यापि प्रतिभात्मकत्वम् १५७
९१ प्रातिभस्य गुरोः संस्कारद्वयोक्तौ अनुग्राहकत्वस्य हेतुत्वम् १५८
९२ प्रतिभायाः तारतम्येनोदयात् क्वचित्स्वमुक्त्या विश्वमुक्तिसंभावनम् १५९
९३ तंत्रालोकाभ्यासात् प्रातिभगुरुत्वोदयः १६०
९४ मंदशक्तिपाते गुरुशास्त्रापेक्षित्वम् १६१
९५ स्व-गुरु-शास्त्राद्यपेक्षे ज्ञानोदये किरणागमप्रामाण्यम् १६२
९६ अत्रार्थे श्रीमन्नन्दिशिखातन्त्रनिरूपणस्य अखण्डप्रतिपादनप्रतिज्ञा १६३
९७ शिवोपायविषयकदेवीप्रश्नस्योत्तरे प्रातिभज्ञानदायकतया
विवेकोपायस्य शम्भुना निरूपणम् १६४–१६५
९८ सप्रतिभस्य पुंसः मुक्तत्वं मोचकत्वञ्च १६६
९९ दीक्षया मोक्षे गुर्वायत्तत्वं प्रातिभाद्वा तथात्वे
केवलीभावप्रदस्वभावत्वम् इति भेदः १६७–१६९
१०० नर-शक्ति-शिवेति तत्त्वत्रयस्य बध्य-बन्ध-बन्धयितृत्वविवेकाद्
अनुत्तरोदये विवेकस्य स्वरूपविषययोः निर्णयार्थं देवीप्रश्नः १७०–१७२
१०१ शिवादितत्त्वत्रयस्य गुर्वादिमाहात्म्यात् प्रातिभतासादनम् इति
शिवस्य प्रतिवचनम् १७३–१७४
१०२ अत्रार्थे दृष्टान्तद्वयम् १७५–१७६
१०३ प्रमाणातीतविवेकोदये प्रातिभज्ञानोदयस्य अन्यानपेक्षित्वम् १७७–१७८
१०४ प्रादुर्भूतविवेके क्रीडाप्रायसिद्धीनामाविर्भावः १७९
१०५ प्ररूढविवेकस्य क्रीडासु वैमुख्यात् प्रातिभबलादेव बहिरन्तः
स्वसंविद्विश्रान्तिः १८०–१८२
१०६ सिद्धीनामभिधाने परप्रत्ययस्य नैमित्त्यम् १८३
१०७ तदभावे परभावनादाढ्र्याज्जीवन्मुक्तिः १८४
१०८ प्रादुर्भूतविवेकस्य शापानुग्रहकार्यत्वं शक्तित्वं
प्ररूढविवेकस्य तु मुक्तत्वं मोचकत्वं शिवत्वञ्च १८५–१८६
१०९ देवीप्रश्नोत्तरे जाड्यात्मनः संस्कारस्य भेदनिबन्धनत्वाद्

भेदनिवृत्तौ मनोबुद्ध्योः शक्तिरूपतासादने शिवस्य एव भासकत्वाद् विवेकजज्ञानस्य अतीन्द्रियत्वोपपत्तिः १८७–१९१

११० त्रैगुण्याद् बुद्धेर्बन्धकत्वे सर्वक्रोडीकरणयोग्यतया अत्र विवेकस्य कारणत्वाभिधानम् १९२

१११ दीक्षौचित्यविषये देवीप्रश्ने दीक्षाया अज्ञविषयत्वं तथा पाशमोक्षे विवेकजप्रातिभज्ञानस्योदयः इति शिवोत्तरम् १९४–१९५

११२ इह प्रतिपदं ग्रन्थपाठे बोधदार्ढ्यरूपं प्रयोजनम् १९६

११३ श्रीमन्निशाटनप्रामाण्याज् ज्ञानस्य त्रैविध्येऽपि मन्त्रादि-षोढाशङ्काशामकत्वात् स्वत उद्भूतस्य मुख्यत्वम् १९७–१९८

११४ एतदर्थान्तिर्भावेन मालिनीमतसंवादात् कस्मिंश्चित् काले योग्यतया शान्ताख्यशक्तेर्संबंधात् तीव्रतीव्रे तत्क्षण एव अपवर्गाप्तिः १९९–२००

११५ तत्रैव अज्ञाननिवृत्त्या रुद्रशक्तिसमावेशः शिवेच्छया सद्गुर्वाराधनेन च शाङ्करीदीक्षया उपभोगाद् देहपाताद्वा शिवीभावः २०१–२०३

११६ (एवमादिपुनरन्तमालिनीग्रन्थव्याख्याने) कालस्य आत्मकलनात्वं योग्यतायाश्च शिवतादात्म्ययोगार्हत्वम् २०४

११७ कालस्य तथाभासनरूपत्वाद् एतत्प्रागभावेदानींसद्भाव-शङ्कयोरनवकाशः २०५

११८ तथाभासस्य कालशक्तिविजृम्भणत्वम् २०६

११९ क्षोभप्रशमाभ्यां शक्तेर्द्वैविध्ये स्वरूपदृशः शान्तात्वम् २०७–२०८

१२० शान्तायाः स्वरूपदर्शनस्य सद्यस्त्वम् २०९

१२१ देहस्य पाते काष्ठादितुल्यत्वे वा तीव्रतीव्रशक्तिसमावेशाद् आत्मनः स्वरूपलाभः २१०–२११

१२२ इयदन्तं तीव्रतीव्रशक्तिपातविषयत्वं ग्रन्थान्तरस्य मध्यतीव्र-शक्तिपातविषयत्वम् २१२

१२३ (अज्ञानेनादिसमाविष्टान्तमालिनीग्रन्थव्याख्याने) संकोच-विनिवृत्तौ स्वस्वभावप्रकाशनम् २१३

१२४ रुद्रशक्तेः यथायथमतिशयाद् रुद्रभक्त्यादिषट्चिह्नानां व्यस्तसमस्ततायां भुक्तौ मुक्तौ च प्राधान्यम् २१४–२१६

१२५ इयदन्तं मध्यतीव्रविषयत्वं ग्रन्थान्तरस्य मन्दतीव्रशक्तिपात-विषयत्वम् २१७

१२६ (स आदिव्रजेदन्तमालिनीग्रन्थव्याख्याने) मन्दतीव्रशक्तिपातात् सद्गुरुं प्रति गमनेच्छोत्पत्तिः २१८

१२७ अत्रैव शास्त्रे सद्गुरोः सर्वतत्त्ववित्त्व-मन्त्रवीर्यप्रकाशकत्व-
पापमोचकत्व-भुक्तिमुक्तिप्रदत्वादिलक्षणाभिधानम् २१९–२२१

१२८ जिगमिषुणा शक्तिपाततारतम्यात् तत्तद्भेदभिन्नस्य सांसिद्धिकस्य
संस्कृतस्य वा गुरोर्लाभः २२२–२२४

१२९ तद्दीक्षया शिवीभावः जीवन्मुक्तिः देहसंबंधेन
शिवताभिव्यक्तिश्च २२५–२२६

१३० दीक्षाया अस्याः बहुविधत्वं तत्र व्यस्तत्वं समस्तत्वञ्च २२७–२२८

१३१ तथात्वे देहसंस्थस्य मुक्तपदव्यपदेश्यत्वम् २२९

१३२ अत्रार्थे श्रीरत्नमाला-गमशास्त्रयोः प्रामाण्याज् जन्मान्तर-
कर्मारब्धदेहस्य मायाधिष्ठितत्वान् मुक्तौ देहादेर्यन्त्रप्रायत्वे
मुक्तत्वाभावशङ्कानवकाशः २३०–२३२

१३३ कर्मणेति पदे एकवचनस्य त्रिविधैकप्रघट्टकतया यत्तदोः
हेतुहेतुमद्भावतया च सङ्गतिः २३३

१३४ प्राणहरसद्योनिर्वाणदीक्षायाः विधेयत्वं तत्र बहुविधोपाया-
श्रयणञ्च २३४–२३५

१३५ अन्यथा सिद्ध्यभावाद् आसन्ने मरणक्षणे तस्या
अनुष्ठेयत्वनियमः २३६–२३९

१३६ अपरत्रिकान्तर्गते तीव्रमध्ये शक्तिपाते दीक्षया देहान्ते
शिवीभावः २४०

१३७ अत्रार्थे निशिसंचारयोगसंचारयोः प्रामाण्यम् २४१

१३८ मध्यमध्ये बुभुक्षोरनेनैव देहेन मन्दमध्ये तु देहान्तरेण
भोगानन्तरं देहान्ते शिवत्वासादनम् २४२–२४३

१३९ अत्रापि तरतमभावाद् विशेषत्रयोदयः २४४

१४० तीव्रमन्द-मध्यमन्द-मन्दमन्दाख्ये त्रिविधे शक्तिपाते
बुभुक्षाप्राधान्यतारतम्यात् लोकधर्मिणः स्वोचितदीक्षया
भोगानन्तरं शिवत्वासादनम् २४५

१४१ मालिनीमतग्रन्थस्य व्याख्यानान्तरे यियासुरित्यादिग्रन्थस्य
अज्ञानेन सहेत्यादिग्रन्थेन संगतौ मध्यतीव्रशक्तिपातविषयत्वम् २४६

१४२ प्रातिभज्ञानवत्त्वेऽपि शक्त्या सद्गुरुं प्रति अभिमुखीकरणे
संवाददार्ढ्यापेक्षया यियासुत्वौचित्यम् २४७–२५०

१४३ एतद्व्याख्यानस्य नन्दिशिखातन्त्रोपज्ञत्वम् २५१–२५२

१४४ तमाराध्येत्यादिमालिनीग्रन्थस्य मन्दतीव्रविषयत्वम् २५३

१४५ नवधा शक्तिपातस्य संविदनवच्छेद-भोगांशावच्छेदाभ्यां
परापरविभागसारत्वम् २५४–२५५

१४६ उभयत्र मायान्तर्वर्तिकर्मनिरपेक्षत्वम् २५६
१४७ मायान्तराल-तदूर्ध्ववर्तिरुद्राणां कर्मनैरपेक्ष्येण भैरवीभावः २५७–२५८
१४८ जपादिकर्मणः तत्तत्सिद्धौ कर्मनैरपेक्ष्यव्याघातशङ्का २५९
१४९ तत्र प्रवृत्तौ शक्तिपातैकहेतुत्वे कर्मनैरपेक्ष्यसिद्धिः २६०–२६१
१५० कर्मणः भोगप्रदत्वेन भोक्तृतिरोधायकत्वात् जपादेः क्रियाशक्तित्वं न कर्मत्वम् २६२–२६३
१५१ शुद्धानां भोगोत्कतायां पारमेश्वरस्वातन्त्र्यनिबन्धनत्वमिति प्राग्दत्तोत्तरानुवादः २६४–२६५
१५२ पशुशिवावस्थानभेदेन एकस्या एव बाधकतया कर्मत्वं क्रियाशक्तित्वञ्च २६६
१५३ अत्र सिद्धेर्भुक्तिमुक्तिस्वातन्त्र्यलक्षणत्वम् २६७
१५४ भोगाधानान्तु पर्यन्ते शिवताधानाद् विष्ण्वादिरूपतादेर्मायापदवर्तित्वम् २६८–२६९
१५५ तेषामनुग्रहसामर्थ्ये शिवशक्तिपातस्य हेतुत्वम् २७०
१५६ तदेवं प्रकृतिपुरुषविवेकात् कस्यचन प्रकृतेरुत्तीर्णत्वं पुंमायाविवेकात् कस्यचन मायातः २७१–२७२
१५७ प्राक्तनस्य ज्ञानाकलत्वं कर्मित्वञ्च पश्चात्तनस्य कर्मनिवृत्तिः २७३
१५८ प्राक्तनस्य प्रकृत्यधः संसरणाभावेऽपि मायाधः अनन्तनाथसृष्टत्वम् २७४
१५९ पश्चात्तनस्य शिवप्रेरणया क्रमेण मन्त्रमहेशत्वाद्यापादनम् २७५
१६० परशक्तिमात्रस्य मलविविक्तशिवभावप्रकाशकत्वम् २७६–२७७
१६१ अत्रार्थे स्वच्छन्दशास्त्रप्रामाण्याद् वैष्णवादीनां भ्रान्तत्वे शिवज्ञानस्यैव शिवतापत्तिदायकत्वम् २७८
१६२ शक्तिपातस्य शिवतापत्तिपर्यन्तत्वाद् एषां शिवज्ञानेऽधिकाराभावः २७९–२८०
१६३ एषां शिवतौन्मुख्ये लिङ्गोद्धारादिदीक्षाक्रमेण द्विगुणसंस्कारापेक्षित्वम् २८१
१६४ अत्रार्थे दृष्टान्तः २८२
१६५ निरपेक्षशक्तिपातनिरूपणोपसंहारः २८३
१६६ मतङ्गकिरणादीनामनयैव दिशा व्याख्येयत्वम् २८४
१६७ तस्यैव प्रसादाद् भक्तिः तया परा सिद्धिरित्यत्रार्थे पुराणस्यापि प्रामाण्यम् २८५
१६८ कर्मादिनैरपेक्ष्ये नैर्मल्यादात्मनः पूर्णत्वं विष्ण्वादिविषयायां

भक्तौ कर्मादिसापेक्षस्यैव शिवस्य हेतुत्वमिति अन्वयव्यतिरेकमुखेन पुराणार्थव्याख्यानम् २८६–२८९
१६९ अत्रार्थे अनपेक्षित्व-दुर्लभत्वा-ऽरागित्वस्य शक्तिपातवैचित्र्यस्य चाभिधानाद् गुरोरुत्पलदेवस्याप्यनुमोदनम् २९०–२९२
१७० मातंगे उन्मीलनीशक्तिव्याख्यानद्वारेण श्रीमदनिरुद्धेन एतदर्थाभिधानम् २९३–२९४
१७१ शक्तिपाततारतम्यभेदादधिकारिवैचित्र्याभिधानम् २९५
१७२ समयि-पुत्रक-साधका-ऽऽचार्येत्यधिकारिचतुष्टयस्वरूपनिर्णयः २९६–२९८
१७३ शक्तिपातस्य क्रमाक्रमाभ्यां समासविकासयोगादेषां वैचित्र्यम् २९९
१७४ शक्तिपातक्रमाक्रमाभ्यां सम्प्रदायवैचित्र्यात् सिद्धान्तादौ क्रमत्वं त्रिकादौ चाक्रमत्वम् ३००–३०१
१७५ त्रिकगुरोरधःस्रोतसुतीर्णत्वाभिधानाद् अत्रार्थे श्रीभैरवकुलप्रामाण्यम् ३०२
१७६ वाममार्गिणः भैरवे तन्त्रे पुनः संस्कारापेक्षित्वाभिधानात् ज्ञानाचारभेदस्य आधरौत्तर्यनिमित्तत्वे सर्वाचारहृदय-प्रामाण्यम् ३०३–३०४
१७७ शैवादीनां विशेषतः वैष्णवानां भैरवे मण्डले पशुरूपत्वाद् योग्यताऽभावः ३०५–३०६
१७८ अन्यशास्त्ररतस्य अन्यस्मिन् सिद्ध्यभावः इत्यभिधानाद् अत्रार्थे स्वच्छन्दशास्त्रप्रामाण्यम् ३०७
१७९ एवं वैष्णवादीनां तादृशशक्तिपाताभावे समय्यादिगुरुत्वाभावः ३०८
१८० छद्मगुरोः तच्छिष्यस्य वा नरकगामित्वम् ३०९–३१०
१८१ छद्मगुरौ भक्तेस्तिरोभावरूपत्वं न तु शक्तिपातलिङ्गत्वम् ३११
१८२ भूपतिना चौरस्य इव सद्गुरुणा छद्मगुरोः शैवज्ञानाहरणेन निग्रहीतव्यत्वम् ३१२–३१३
१८३ प्रथमं गुरुणा शिवज्ञानोपदेशेऽपि अस्य वामाधिष्ठितत्वात् पतिपदप्राप्त्यशक्यत्वम् ३१४–३१५
१८४ वैष्णवादीनाममोक्षे मोक्षलिप्सया मायया भ्रामणे स्वच्छन्दशास्त्रप्रामाण्यम् ३१६
१८५ शैववैष्णवशास्त्रमेलनात् ततः तत्तत्समयोल्लंघनाद् एषाम् उभयभ्रंशः ३१७–३१८
१८६ अन्यशास्त्ररतस्य शिवज्ञानानधिकारे श्रीमद्गह्वरप्रामाण्यम् ३१९
१८७ विभज्य अस्य प्रदर्शने अनवच्छिन्नत्वादूर्ध्वस्थस्य अधःस्थे

	अधिकारः न इतरथा	३२०–३२१
१८८	एवमूर्ध्वस्थगुरुणा अधरक्रियाणां सफलीकरणम् अधःस्थशिष्यस्य चोर्ध्वमानयनम्	३२२–३२३
१८९	अत्रार्थे दृष्टान्तः	३२४
१९०	एवमधराधरस्य उत्तरोत्तरेऽधिकारे शास्त्रलङ्घित्वं निग्रहणीयत्वञ्च	३२५
१९१	शैवादीनां परस्परम् आधरौत्तर्ये शक्तिपातस्य नैमित्त्यम्	३२६
१९२	ज्ञानिषु श्रौतादिचतुष्के भावनामयज्ञानस्य मोक्षैककारणत्वात् ज्यायस्त्वम्	३२७–३२८
१९३	योगिनस्तु स्वभ्यस्तज्ञानवत्त्वात् मोक्षकारणत्वम्	३२९
१९४	एवं साक्षान्मर्त्यमोचकत्वाभावे ऊर्ध्वेषु सदाशिवतत्त्वेषु योगजासिद्धेरनवकाशः	३३०–३३१
१९५	मालिनीतंत्रप्रामाण्यात् स्वभ्यस्तज्ञानवतः एव मोक्षदत्वं गुरुत्वञ्चं	३३२
१९६	अत्र शंभुनाथप्रोक्तविभागप्रदर्शनोपक्रमः	३३३
१९७	अतः प्राप्तस्यापि अस्वभ्यस्तज्ञानस्य गुरोः त्याज्यत्वम्	३३४
१९८	तत्र भृङ्ग-द्रुमदृष्टान्ताभ्यां विज्ञानार्थिना अशक्ताद्गुरोः शक्तगुर्वन्तरगमने शिववचनप्रामाण्यम्	३३५–३३६
१९९	भोगमोक्षविज्ञानार्थिना सिद्धयोगस्य स्वभ्यस्तज्ञानिनो गुरोराश्रयणीयत्वम्	३३७–३३८
२००	भोगार्थिना च योगिनः आश्रयणीयत्वम्	३३९
२०१	उपायोपदेशिनोः ज्ञानियोगिनोर्मध्ये ज्ञानिनः वरत्वम्	३४०
२०२	पूर्णज्ञगुरोर्दुर्लभत्वे, धन्येनैव तदुपलाभे, विज्ञानपारिपूर्ण्यार्थम असंख्यगुर्वाश्रयणोपदेशः	३४१–३४३
२०३	अत्रार्थे सर्वशिष्यस्य नोपदेशदरिद्रता इति श्रीकल्लटोक्तिसंवादः	३४४
२०४	अधरशास्त्रकुतूहलाद् ग्रन्थकृता स्वकृततार्किकादिनानागुरु-सेवनसंसूचनम्	३४५
२०५	तत्र वैदिकादिगुरूणां यथायथं बोधोत्कर्षतारतम्यम्	३४६
२०६	अत्रार्थे श्रीपूर्वशास्त्रप्रामाण्यात् नारदादित्रिकज्ञान्त-गुरुशास्त्रपरिचयात् संबोधोत्कर्षे गुरुभूयस्त्वस्य अवचनीयत्वम्	३४७–३४८
२०७	तत्र तत्र शास्त्रेऽधिकृतस्य गुरुत्वमनधिकृतस्य गुर्वन्तरत्वम् इति ग्रहणात् शास्त्रोक्तगुर्वन्तरगमननिषेधसंगतिः	३४९–३५०
२०८	अनधिकाराद् ऊर्ध्वस्थस्य अधराचार्यगमने विनाश इत्यत्र दृष्टान्तः	३५१–३५२

२०९ श्रीमदानन्दशास्त्रप्रामाण्यादूर्ध्वस्थस्य अधरकर्माश्रयणे धनदाराद्यपचयः पापभागित्वञ्च ३५३–३५५
२१० ऊर्ध्वारुरुक्षूणां शक्तिपातबलाद् अधरगुर्वागमजिहासा ३५६
२११ एतान्प्रति शैवदर्शने संस्कारविशेषविधानम् ३५७
२१२ शास्त्रान्तरस्थस्य अनुग्राह्यत्वाद् इतो पाताभावात् शैवशास्त्रस्योत्तमत्वे वैष्णवादिभिर्लिङ्गोद्धारादेरन-भिधानम् ३५८–३५९
२१३ एवं ब्रह्मविष्णुबुद्धादीनां शैवपरमार्थैकवेदित्वं केवलं मोहाभिनिविष्टोपदेष्ट्रपेक्षया तथोपदेशः ३६०–३६१
२१४ युक्त्यागमाभ्यां शक्तिपातविवेचनोपसंहारः

चतुर्दशमाह्निकम्

१ तिरोभावस्वरूपविवेचनप्रतिज्ञा तत्र परमेश्वरस्य स्वच्छन्दशब्दव्यपदेश्यत्वम् १
२ नियतिक्रमस्पर्शेन अस्य अवान्तरसर्गस्य प्रकाशनम् २
३ नियतिक्रमास्पर्शेन महदवान्तरसर्गयोः प्रकाशनम् ३–४
४ कार्मनियमापेक्षणानपेक्षणाभ्यां नियत्यत्यागत्यागयोः तिरोभावाऽभावौ ५–६
५ अनुत्तीर्णस्य अनादरप्रत्ययेन उत्तीर्णवच्चेष्टायाः तिरोधानत्वम् ७–८
६ भवद्दर्शनदीक्षितत्वेऽपि तत्र विप्रतिपन्नानां कुमार्गित्वे तिरोहितत्वमित्यत्र दृष्टान्तमुखेन मानस्तोत्रवचनात् श्रीविद्याधिपतिप्रामाण्यम् ९–१२
७ प्रबुद्धचेष्टया अस्यान्तर्दाहस्य तिरोभावरूपत्वम् १३
८ अस्य तिरोधानहेतुत्वे पूर्वविधितुल्यत्वम् १४
९ एवं परमेश्वरेच्छाहेतुत्वादस्य दुःखपात्रत्वम् १५
१० तत्रापि इच्छावशाद् दुःखवैचित्र्यस्य उभयात्मकत्वम् १६
११ ऐहिकामुष्मिकदुःखभेदेन कालादीनां विभागः १७
१२ श्रीमदानन्दगह्वरप्रामाण्यात् तिरोधाने समयोल्लंघनस्यापि नैमित्त्यम् १८
१३ तत्रापि मन्दतीव्रादिभेदाद् बहुविधत्वम् १९
१४ तिरोधानव्यपगमे स्वतः परतो वा अनुग्रहहेतुत्वम् २०
१५ आद्ये स्वयं पश्चिमे गुर्वाद्यवलम्बनेन दीक्षादिना शिवतासादनम् २१–२२

१६ अत्रापि शक्तिपातवैचित्र्यात् चिरक्षिप्रत्वादिवैचित्र्यम् २३
१७ पञ्चकृत्यकारित्वस्य शिवत्वम् २४
१८ तदात्मतापरामर्शिनः योगिनोऽर्चादीनां सदोदितत्वम् २५
१९ भोगस्य बन्धत्वात् तत्र भोगासक्तिनिषेधः २६
२० शिवे ज्ञानक्रिययोरभेदात् कुलालादिवत्कर्तृत्वस्य अमुख्यत्वम् २७
२१ देहात्माभिमानिनाम् अस्माकं मुख्यकर्तृत्वाभावात् स्वतन्त्रात्मन्येव शिवत्वाभिमानस्य विधेयत्वात् जगतः स्वेच्छानुवर्तित्वस्य अखण्डनम् २८–३०
२२ शरीरधर्मेष्वेव भ्रान्तस्य परमार्थे भ्रान्तिरिति वचनादत्रार्थे ऊर्मिमहाकुलप्रामाण्यम् ३१
२३ उत्क्रान्तेर्नियतदेशतया विधानाद् अनया आत्मनः आकाशे योजनाद् अस्याः सारशास्त्रोक्तं भोगोपायत्वम् ३२–३५
२४ परतत्त्वकामैरेतदनुष्ठानस्य निषेधः ३६
२५ श्रीपूर्वशास्त्रोक्तस्य उत्क्रान्तिलक्षणस्य भोगहान्यर्थं देहत्यागोपायत्वं न तु मुक्त्युपायत्वम् ३७–३८
२६ भीष्मादेवृत्तान्तादेतर्थस्य पोषणम् ३९
२७ उत्क्रान्तिं विना देहत्यागस्य अशक्यत्वम् ४०
२८ शिवाहंभावाभिमानेनैव मुक्तिः, उत्क्रान्त्या देहत्यागः इत्येतदर्थस्य मालिनीतंत्रोपज्ञत्वम् ४१
२९ पञ्चकृत्यकारित्वाभिमानस्यैव मुख्यदीक्षात्वम् ४२
३० श्रीनिशिचारप्रामाण्यात् सविकल्पवृत्तीनां देहपाते निर्विकल्पवृत्तीनां देहभावेऽपि मुक्तौ संशयाभावः ४३–४५
३१ पुनः पुनः फूत्कारोत्तेजितविस्फुलिङ्गदीपनन्यायाद् देहान्ते बोधाग्निप्रज्वलनाद् विदेहमुक्तिसार्थक्यम् ४६
३२ शास्त्रसम्मतदीक्षोपक्रमोपसंहारः

पंचदशमाह्निकम्

१ भोगमोक्षोपायदीक्षाङ्गतया यागनिरूपणप्रतिज्ञा १
२ स्वायम्भुवे मालिनीमते च दीक्षाया भोगाद्युपायत्वप्रतिपादनमिति गुरुवचनम् २–४
३ मालिनीवाक्येन दीक्षायाः साक्षान्मोक्षोपायत्वाभिधानम् ५–६

४ ग्रन्थसमन्वयाद् दीक्षायाः संस्कारद्वारेण भोगमोक्षाभ्युपायत्वम् ७
५ दीक्षाया मोक्षाभ्युपायत्वे श्रीमन्मतङ्गप्रामाण्यम् ८
६ तत्रैव विद्यापादे विद्यायाः साक्षान्मोक्षोपायत्वाभिधानम् ९–१०
७ विद्योपायेऽशक्तेष्वेव दीक्षाचर्यायोगानां तद्द्वारा मोक्षाभ्युपायत्वमिति सर्वत्र ज्ञानिन उत्तमत्वम् ११
८ ज्ञानिनः दीक्षया संस्कारमात्रोपयोगः १२
९ ज्ञानिनो स्वविज्ञानानुरूपफलाधिगमः १३
१० तीव्रशक्तिपातपवित्रिते दीक्षासंस्कारस्यापि अनुपयोगित्वम् १४
११ श्रीत्रैशिकप्रामाण्यात् सांसिद्धिकज्ञानस्यैव दीक्षात्वम्, तद्वतः सर्वज्ञत्वे सर्वत्राधिकारित्वे स्वपररहितचिन्तनशालित्वे मालिनीशास्त्रप्रामाण्यम् १५–१७
१२ तत्र श्रीकैरणविधिप्रामाण्यात् चर्या-दीक्षा-योग-ज्ञानयोग्यताभेदात् पराणां वैचित्र्येऽपि उत्तरोत्तरमुत्कर्षे सांसिद्धिकस्य गुरुशब्दव्यपदेश्यत्वम् १८–१९
१३ शिष्यपरीक्षापृच्छयोरन्यतरपुरस्सरं तस्यैव दीक्षाकर्मणि अधिकारित्वम् २०
१४ अत्रार्थे स्वच्छन्दशास्त्रप्रामाण्यम् २१
१५ वासनाभेदतः साध्यप्राप्तिभेदेऽपि भुक्तौ मुक्तौ मन्त्रादीनां निरतिशयित्वम् २२
१६ वासनाभेदाद् गुरुशिष्यफलभेद इति शिष्येषु लोकधर्मि-शिवधर्मिभेदात् साधकस्य निर्बीज-सबीजभेदात् मुमुक्षोश्च द्वैविध्यं तत्र सबीजस्य समयात्मिकादीक्षाविधानम् २३–२६
१७ शिवधर्मिणि लोकधर्मिणि च साधके भूत्यर्थं दीक्षाया मन्त्राराधनाभ्यां क्रमेण प्रारब्धवर्जसकलकर्मशोधकत्वं केवलमशुभकर्मशोधकत्वञ्च २७–२९
१८ अनेन अणिमादिभोगानन्तरम् अकलपदयोगः ३०
१९ निर्बीजदीक्षायाः समयाचारपाशविशोधकत्वं पाशत्रयवियोजकत्वमिति द्वैविध्ये उत्तरत्र सद्योनिर्वाणदेति व्यपदेशः ३१–३२
२० देहत्यागे परपदलाभाऽविशेषेऽपि सबीजायां विपन्निर्मूलनाय समयाचारपाशपरिपालनापरिहार्यत्वम् ३३
२१ गुरोः शिष्ययोग्यतानुगुणं दीक्षाश्रयणम् ३४
२२ दैशिकस्य योग्यं प्रति शिवादेशाद् दीक्षाया अवश्यकरणीयत्वम् ३५
२३ दरिद्रायापि शिष्याय स्वधनेन दूर्वाजलेन वा गुरोर्दीक्षोपदेशस्य अनिवार्यत्वम् ३६

२४ शिष्येणापि दीक्षायाः प्राक् स्वस्य भिक्षोपात्तस्य वा धनस्य गुरवे
उपाहरणेन यागयोग्यतालाभः ३७
२५ शिवताविष्टस्यैव दीक्षणसामर्थ्याद् गुरुत्वविधानम् ३८
२६ अत्र शिवतावेशस्य बहूपायसाध्यत्वम् ३९
२७ तत्र स्नानादिभिरावेशस्य बाह्यत्वं क्रमिकत्वं
समीहितसिद्धिप्रदत्वञ्च ४०–४१
२८ बाह्यस्य शिवाभिमानतोपायत्वम् ४२
२९ अध्यात्म-बाह्ययोरन्योन्याश्रयत्वात् शिवाभिमानस्य मोचकत्वं
तत्र श्रीब्रह्मयामलप्रामाण्यम् ४३–४४
३० श्रीमदानन्दशास्त्रप्रामाण्यात् शिवाभिमानिनि अशुद्ध्यभावे स्नानस्य
तुष्टिजनकत्वम् ४५
३१ स्नानान्निर्मलताक्रमेण नियतं संवित्समावेशः ४६
३२ मूर्त्यष्टकमधिकृत्य मन्त्रद्वारेणान्तर्मलदाहे निमज्जनस्य
स्नानरूपत्वम् ४७
३३ मूर्त्यष्टकक्रमेण स्नानाष्टकनिरूपणे पार्थिवस्नानविधिः ४८–५०
३४ तत्र सूर्यस्य विश्वतर्पकत्वप्रपञ्चनम् ५१–५२
३५ जलस्नानविधिः ५३–५४
३६ तैजसस्नानविधिः ५५
३७ वायव्यस्नानविधिः ५६
३८ नाभसस्नानविधिः ५७–५८
३९ सोमार्काग्नित्रयस्नाननिरूपणम् ५९
४० ततः शुद्ध-शोधकयोरात्ममहाह्रदेऽवस्थानम् ६०
४१ स्नानाष्टके उत्तरोत्तरस्य उत्तमत्वमन्ततः
आत्मैकीभूतमन्त्राश्रयणम् ६१
४२ स्नानाष्टकात् क्रमेण धृत्याद्यभेदान्तफलाष्टकलाभः ६२
४३ मूर्त्यष्टकस्य स्वरूपशिवरूपाभ्यां ध्यानात् तत्तत्फलप्रदत्वम् ६३
४४ अनेन विधिना अर्चितोऽपि मूर्त्यष्टकस्य धृत्यादिफलप्रदत्वम् ६४
४५ योगसंचारप्रामाण्यात् पार्थिवादिमन्त्राणां प्रतिनियतफलत्वम् ६५
४६ निर्मर्यादशास्त्रमर्यादया वीराणां स्नानार्चादौ धरादिविग्रहाष्टके
विशेषाभिधानम् ६६–६८
४७ श्रीमत्त्रिशिरसप्रामाण्यात् नवमस्य मद्यस्नानस्यापि निरूपणम् ६९–७२
४८ मद्यस्नानात् साधकस्य मुमुक्षुत्वं केवलीभवनञ्च ७३–७४
४९ मन्त्रन्यासादौ योग्यताधायकस्य स्नानस्यैव, नान्यस्य,
यागाङ्गत्वम् ७५

५० तस्य स्नानाष्टकस्य बाह्यान्तरभेदेन द्वैविध्यम् ७६
५१ आन्तरस्नाने मूर्त्यष्टकस्य प्रत्येकं सार्धमङ्गुलं व्याप्यावस्थानं
द्वादशान्तत्वञ्च ७७
५२ स्नानाष्टके यथादेशकालम् एकतमस्यैव अनुष्ठेयत्वम् ७८
५३ स्नानविध्युपसंहारः स्नानान्तरकर्तव्योपदेशश्च ७९
५४ तत्र यागगृहप्रस्थानविधाने स्थानकल्पनाख्यप्रमेयावतारश्च ८०
५५ स्थानस्य बाह्यान्तरतया द्वैविध्यम्, तत्र बाह्यस्य कलिङ्गादिरूपत्वं
सिद्धिविशेषोपायत्वञ्च आन्तरस्य देहान्तःप्राणयोजनरूपत्वं
सिद्ध्युपायत्वञ्च ८१–८२
५६ पीठस्थानस्यैव यागयोग्यत्वं तस्य बाह्यरूपतया बहिर्
आन्तररूपतया च देहेऽवस्थाने श्रीनैशसञ्चारप्रामाण्यम् ८३
५७ त्रयाणां पीठोपपीठसंदोहानां प्रत्येकं त्रैविध्याद् अन्तर्बाह्यक्रमेण
पीठानां कामरूपाद्येकाम्रान्तेति नवधात्वम् ८४–८८
५८ प्रयागादिलाहुलान्तानां क्षेत्राष्टकत्वं विरजैरुडिकादिमरुदेशान्तानाम्
उपक्षेत्राष्टकत्वञ्च ८९–९१
५९ जालन्धरादिखेटकान्तस्य उपसंदोहाष्टकत्वम् ९२–९३
६० शाम्भवाणवशाक्तेतिधामत्रयस्य देहेऽवस्थानम् ९४–९५
६१ पीठानां देहायतनगामित्वेऽपि बहिरनुग्रहार्थं ज्ञानयोगवैचक्षण्येन
देवीनामभिव्यञ्जनस्थानस्य बहिःपीठत्वम् ९६–९७
६२ अत्रार्थे दृष्टान्तेन अधर्मनिविडे देशे पीठस्यैव ज्ञानयोगशालित्व-
प्रदर्शनम् ९८
६३ पीठस्थस्य ज्ञानयोगादिपात्रत्वे दृष्टान्तः ९९
६४ पीठादेर्बहिर्भ्रमणाद् देहाद्यन्तरनुसंधानस्य महत्तरत्वम् १००
६५ एवमन्तर्बाह्येऽर्थिताभेदात् स्थानभेदकल्पनानन्त्यम् १०१
६६ श्रीवीरावलिहृदये विबोधदृष्ट्या देहे बहिश्च यागस्थानानां
सप्तत्वाभिधानम् १०२–१०३
६७ मुक्तौ स्थानभेदकल्पनाऽभावः १०४
६८ अत्रार्थे श्रीनिशाचारप्रामाण्यान् मुक्तेः स्थानजत्वनिषेधो
भावप्रसादैकशरणत्वञ्च १०५–१०६
६९ श्रीमद्वीरावलिप्रामाण्यात् मोक्षे संविद्विकासाद् अज्ञाननिवृत्तेः
नैमित्त्यात् स्थानभेदानवकाशश्च १०७–१०८
७० गुरुवचनात् सिद्धौ मुक्तौ वोभयत्र भावनैर्मल्यस्यैव हेतुत्वम् १०९
७१ प्रतिबिम्बनदार्ढ्यस्य साध्यसाफल्ये हेतुत्वाद् देशकालादिसामग्र्य-
पेक्षया भाववैमल्यस्य उत्तमत्वम् ११०–१११
७२ अत्रार्थे श्रीसारशास्त्रप्रामाण्यम् ११२

७३ अत्रैवार्थे स्पन्दवाक्यसंवाद: ११३
७४ अतो विश्रान्तिधाम्न एव सिद्धौ मुक्तौ च स्थानतया व्यपदेश: ११४
७५ बहिर्यागसिद्ध्यर्थं सामान्यन्यासभेदासूत्रणम् ११५
७६ क्रमाक्रमात् तस्य मातृका-मालिनीरूपाभ्यां द्वैरूप्यम् ११६
७७ तत्र मातृकान्यासनिरूपणम् ११७–१२०
७८ मालिनीन्यासनिरूपणम् १२१–१२४
७९ मालिन्या: शक्तिमता क्षोभकत्वं शक्तिरूपत्वञ्च १२५
८० अस्या एव बीजयोनिक्षोभे निखिलसिद्ध्यादिवितरणक्षमत्वम् १२६
८१ नैकविधेषु क्षोभेषु नादिफान्तमालिनीक्रमस्य मुख्यत्वं कुलपुत्तलिकादिशब्दव्यपदेश्यत्वञ्च १२७–१२९
८२ मातृकामालिनीशब्दयो: प्रवृत्तिनिमित्तं तत्र शम्भुनाथप्रामाण्यम् १३०–१३३
८३ तत्र श्रीपूर्वतन्त्रप्रामाण्यात् मन्त्रान्तरस्य बलान्मुक्तिप्रदत्वार्थं मालिन्या: पुनर्न्यासविधानम् १३४–१३८
८४ एवं सिद्धिमुक्त्यानुकूल्येन अक्षह्रीं-नफह्री-मिति पिण्डाभ्यां मातृका-मालिन्यो: क्रमाद् युगपच्च न्यासविधानम् १३९–१४१
८५ सामुदायिकविन्यासे क्रमाक्रमाभ्यां पिण्डयोरनयो पृथगेकत्र वा योजनम् १४२
८६ सिद्धीप्सुना फलार्थं मुमुक्षुणा च संस्कारार्थं संक्षेपविस्तराभ्यां क्रियाश्रयणे न्यासादिकर्मणां शिवतापत्तिपरमार्थत्वम् १४३–१४५
८७ तदनन्तरम् अर्घपात्रविधिनिरूपणम् १४६
८८ तत्रार्चया बुभुक्षौ मुमुक्षौ च यजिकारकाणां शिवादव्यतिरेकित्वम् १४७
८९ पूजावल्लौकिकक्रियायामपि अश्वदृष्टान्तेन शिवाऽव्यतिरेकप्रदर्शनम् १४८–१४९
९० एवंशिवैक्याभ्यासात् कारकाणां द्वैतपरित्यागो विश्वस्य च संपूर्णतालक्षण: क्षोभोल्लास: १५०–१५१
९१ अत्रार्थे परमगुरुकृतपूजनस्तोत्रसंवाद: १५२
९२ एवमनुशीलयतां पूर्णशिवत्वे फलान्तरानवकाश: १५३
९३ न्यासार्चनादिक्रियामात्रस्यापि ऐक्यसमापत्तिक्रमेण परफलप्रदत्वम् १५४
९४ साधकेऽपि मन्त्रैक्यक्रमेण सिद्धिप्रदत्वम् १५५
९५ मतादिप्रामाण्यादत्र साधनाऽनुपादेयत्वम् १५६
९६ अर्चाक्रियाया: समस्तकारकैकात्म्यवपुस्त्वम् १५७
९७ स्थानशोधनक्रमाद्विभज्य कारकैकात्म्यप्रदर्शनम् १५८–१५९
९८ तत्रार्घपात्रस्य अपादानत्वं यत आदत्तजलस्य शोधने करणत्वम् १६०

९९ शिवार्ककरसंस्पर्शात् तस्य सर्वशोधकत्वे श्रीपूर्वशास्त्रप्रामाण्यम् १६१–१६२
१०० पशुशासनसंपर्कादशुद्धस्यापि तेनैव शोधनम् १६३
१०१ संविदासन्नत्वदूरत्वतारतम्यकृतो भावानां शुद्ध्यशुद्धिविभागो यागयोग्यत्वायोग्यत्वविभागश्च १६४–१६५
१०२ एवं गुरूपदेशाद् वीरेषु अमृतस्य यागयोग्यत्वम् १६६
१०३ एवं संविदुद्रेचकस्य अचिदनुद्रेचकस्य वस्तुनः यागयोग्यत्वमानन्दातिशयकारित्वञ्च १६७–१६८
१०४ अतएव कुलादिषु शास्त्रेषु मद्यादेः परममाहात्म्याभिधानम् १६९
१०५ लोकस्थितिरचनार्थं पाशवशास्त्रेषु मद्यादेरशुद्धत्वाभिधानं वस्तुतस्तु तस्य शुद्धत्वम् १७०
१०६ अत्रार्थे निदर्शनानि १७१–१७२
१०७ दृष्टान्तेन पाशवशास्त्रोक्तस्य अद्वयनयौचित्यसंभावनम् १७३
१०८ श्रुतिस्मृत्योर् हंसभक्ष्यत्वमधिकृत्य विप्रतिपत्तेः शिवाद्वयनयस्य वरीयस्त्वम् १७४
१०९ अज्ञत्वादिदोषेभ्यो मुनिवचसोऽप्रामाण्यम् १७५–१७६
११० तत्र विधिनिषेधयोर्विषयभेदात् शुद्ध्यशुद्धिविभागे दूषणपरिहारः १७७
१११ भिन्ने विषये शिवोक्तेः श्रुत्यबाध्यत्वं समाने तु शिवोक्त्या श्रुतिबाधकत्वम् १७८
११२ देहार्घपात्रयोर्न्यासानन्तरम् अर्घजलेन सामान्ययागोपकरण-प्रोक्षणपूर्वकं बाह्ययागानुष्ठानविधिनिरूपणम् १७९–१८२
११३ त्रिशिरःशासनादिप्रोक्तस्य द्वारपूजाविधेर्निरूपणं तत्रान्ते मुमुक्षवे उत्तरदिगौन्मुख्यविधानम् १८३–१९३
११४ अनुपाहितसंविदि मूर्त्याभासनयोगत एव संवित्प्रकाशस्यैव उत्तरादिदिग्विभागत्वम् १९४–१९६
११५ तत्र पारमेश्वरप्रकाशावस्थानवैशिष्ट्याद् विश्वस्य ऊर्ध्वा-ऽधो-मध्यत्वम्, मध्यादेव च दिक्चतुष्टयोद्भवः १९७–२००
११६ आशाचतुष्के मध्यविश्रान्तियोगाद् दिशाम् अष्टधात्वम् २०१
११७ अमुष्यैव दिग्विभागस्य शास्त्रलोकदृशा प्रपञ्चभेदः २०२
११८ तत्र शास्त्रीये दिग्विभागे पञ्चमन्त्रतनोः ईशानादिवक्त्रभेदात् प्रकाशांशव्याप्त्या दिक्षट्कोल्लासः २०३–२०५
११९ भूतव्याप्त्या वक्त्रभेदाम्नाये आकाशस्य तमःप्रकाशद्वयाश्रयत्वेन दिशां षोढात्वम् २०६–२०७
१२० मध्यस्य प्रकाश्यरूपत्वात्तत्र दिक्चतुष्टयोल्लासः २०८
१२१ इत्थं पञ्चमन्त्रतनोः शिवस्य सादाशिवादिब्रह्मान्तानां च

विश्वदिगीशत्वम् २०६
१२२ विष्णौ विधातरि च पञ्चमस्य ऊर्ध्ववक्त्रस्याभावेऽपि तत्र षोढादिदिग्विभागस्याक्षुण्णत्वं तद्दिग्विभागस्य पञ्चमवक्त्रोदञ्चितत्वञ्च २१०–२११
१२३ लौकिकदिग्विभागेऽपि ब्रह्माण्डमध्ये रवेः प्रकाशांशव्याप्त्या चतसृणां दिशामुल्लासः परस्परापेक्षया तासां क्रमव्यत्ययश्च २१२–२१६
१२४ विपर्ययवैचित्र्येऽपि आसां प्रकाशमात्राधीनतया प्रतिनियतफलप्रदत्वम् २१७
१२५ महेश्वराधिष्ठितत्वाद्धेतोर् दिग्विभागवैचित्र्यस्य सूर्याश्रितत्वम् २१८
१२६ साधकाश्रितदिग्विभागाभिधानम् २१९
१२७ सौरे इव अत्रत्येऽपि न केवलं परमेश्वरस्य अपितु शक्रादिलोकपालवर्गस्याधिष्ठातृत्वम् २२०–२२१
१२८ लोकपालानां प्रकाशशक्त्यंशत्वप्रदर्शनम् २२२–२२४
१२९ प्रतिनियतत्वाभावात् सौर्यः दिश एव ग्राह्यतया उपदेशः २२५
१३० तत्र सर्वगानिलदृष्टान्तेन साधकाश्वाससंबोधाद् ऐन्द्र्यादिशक्तीनां नियतदिगाधिपत्येन तदुचितफलप्रदत्वनिरूपणम् २२६–२२७
१३१ एवम् ईशानादिकारणपञ्चकाधिष्ठानादपि दिशां तत्तत्फलप्रदत्वम् २२८
१३२ यागस्थले सर्वत्र साधकाभिप्रायेण मध्यीभूतस्य सर्वाधिष्ठातुः शंकरस्य सूर्योदयस्य चापेक्षया पूर्वादिदिग्व्यवस्थानम् २२९–२३०
१३३ एवं मध्यनाथस्य दक्षिणपश्चिममहसः ग्रहणार्थम् उत्तरपूर्वाभिमुखोपवेशनेन देहशुद्ध्याचरणविधानम् २३१–२३२
१३४ तदनन्तरं देहप्राणादिशोधनोपक्रमे देहस्य बहिरन्तर्दाहनिरूपणम् २३३
१३५ दाहस्य ध्वंसत्वं देहपुर्यष्टकाहन्ताविध्वंसात मन्त्राग्नेः ध्वंसकत्वम् २३४–२३५
१३६ एवं साधकदेहे अहन्तानास्पदीकृते देहदाहकथनौचित्यम् २३६
१३७ देहसंस्कारस्याप्यवधूननात् चिदात्मविश्रामणोपदेशः २३७
१३८ ततः साधकेन मूर्ति-प्रणव-हमितिव्यपदिष्टाया आद्यतरङ्गितायाः प्राप्तिः २३८
१३९ विशेषन्यासवैचित्र्योपक्रमे तत्त्वोदयफलात्मकस्य न्यासषट्कस्याभिधानं तत्र प्रत्येकं मुख्यतयोपास्यस्य न्यास्यत्वे प्रथमे रतिशेखरस्य षष्ठे तु नवात्मनः न्यास्यत्वविधानम् २३९–२४३
१४० श्रीपूर्वशास्त्रे शंभुनाथनिरूपिते भैरवसद्भावन्यासविधौ रतिशेखरवर्जनस्य न्याय्यत्वम् २४४–२४६
१४१ अत्रैव लक्ष्मणगुप्तस्याऽन्यथाव्याख्याने षड्विधशांभवन्यासा-

भिधानं तदुपरि शिखादिपदान्तं षड्विधे शाक्तन्यासे
मातृसद्भावाया आवाहनविधानम् २४७–२५०
१४२ शास्त्रानुसारिणि विधौ तु कालसंकर्षिण्याः स्मरण-
विधानाद्विशेषत्वम् २५१
१४३ परादेव्या एव मातृसद्भावेति आगमिकीसंज्ञा २५२
१४४ सारशास्त्रदेवीयामलयोः प्रामाण्यात् शाक्तन्यासस्य
मूर्त्यादिपराशक्त्यन्तषड्विधत्वम् २५३–२५४
१४५ शांभवशाक्तयामलस्य महान्यासत्वे मोक्षार्थिनः प्रथमं
शाक्तन्यासानुष्ठेयत्वम् २५५
१४६ अत्रैव व्याख्यानान्तरे संहारक्रमेण न्यासद्वयाऽनुष्ठेयत्वम् २५६
१४७ सकलमन्त्रेषु न्यासस्य षोढात्वे आवाह्यमन्त्रस्यैव सर्वत्र
षष्ठस्थानयोज्यत्वम्, ततः मुद्राप्रदर्शनम् २५७–२५८
१४८ महान्यासस्य षोढात्वे सानुत्तरजाग्रदादिषण्णाम् अवस्थानां
प्रत्येकं षट्कारणाधिष्ठानेन षडात्मतया षट्त्रिंशत्तत्त्वयोगानु-
संधानाद् देहे शुद्धसृष्टिप्रकाशनम् २५९-२६०
१४९ न्यासबलक्रमाद् अभेदापादनाद् देहस्य भैरवीभावापादनमेव शुद्धिः २६१
१५० अतश्च देहदाहानन्तरमेव साधकस्य शान्तशिवे रूढत्वात् शुद्धदेहसृष्टेः
वैयर्थ्यमिति विप्रतिपत्सूनां शांभवतत्त्वानभिज्ञत्वम् २६२–२६३
१५१ वैश्वरूप्यावभासयितृत्वं नाम शिवत्वमिति शान्तशिवस्याभावः,
भावे च जडतुल्यत्वम् २६४–२६५
१५२ तथाभासनयोगादस्य परानपेक्षित्वम् २६६
१५३ बन्धमोक्षनिबन्धनयोर्भेदाभेदयोरत्रैव भास्यमानत्वात्
शिवताविकल्पदार्ढ्यात् मायाप्रमातुः शिवीभावे न्यासादेश्च
तदभ्यासफलत्वम् २६७–२६८
१५४ अत्रार्थे दृष्टान्तः २६९
१५५ भावनालभ्यस्य निर्विकल्पताविमर्शदार्ढ्यस्यैव शिवत्वम् २७०
१५६ स्वस्य प्रकाशस्वभावस्य सततविमर्शाभावे भावनालभ्यशिवत्व-
व्यतिरेकस्य हेतुत्वम् २७१
१५७ शिवत्वस्य भावनालभ्यत्वाद् देहादिप्रमातरि शिवात्मना
प्रस्फुरणाऽभावः २७२
१५८ प्रत्युत तत्र विपरीतपरामर्शयोगः २७३
१५९ अतोऽविकल्पत्वस्य भावनालभ्यत्वमेव २७४
१६० तीव्रतमशक्तिपातजुषां द्वितीयाह्निकोक्तदीक्षान्यासादिनिषेधानुवादः २७५
१६१ प्रकृते तथान्यस्तदेहस्य पुष्प-मन्त्रादिभिः

समासव्यासाभ्यामर्चनविधानम् २७६–२७७

१६२ तत्र न्यासादौ वामाचारत्वाद् वामकरेण सर्वानुष्ठानविधानम् २७८

१६३ वामशब्दस्य रहस्यार्थाभिधायित्वे श्रीमतङ्गादिप्रामाण्यम् २७९

१६४ अत्र साङ्गुष्ठानामिकया मद्यतर्पणे श्रीभर्गशिखागमशासनयोः प्रामाण्यम् २८०–२८१

१६५ स्रुक्स्रुवातिरिक्तस्य सकलपूजाकर्मणः वामकरेणानुष्ठीयत्वे श्रीमन्नन्दिशिखाऽऽनन्दशासनयोः प्रामाण्यम् २८२

१६६ एवं शिवभावनया यजनेन पारमित्यविगलने शिवानन्द-पारिशेष्यात् साधकस्य शिवात्मकतासादनम् २८३–२८५

१६७ शिवतोदये बाह्यलिङ्गादीनामनपेक्षित्वम् २८६

१६८ अत्राविश्रान्ताय एव शिवतासाधनतया बाह्यक्रियाणामुपदेशः २८७

१६९ अथ विशेषार्घपात्रविधिनिरूपणम् २८८

१७० देहवदत्रापि संक्षेपविस्तराभ्यां दाहादिपूजान्ततर्पणविधानम् २८९

१७१ सिद्धेः प्रतिनियतद्रव्योपयोज्यत्वात् मुक्तेश्च हृद्यमात्रोपजीवितत्वाद् अत्र पूजोपयोगिद्रव्यजातानभिधानम् २९०–२९१

१७२ अर्घपात्रकरणानन्तरं तद्विप्रुट्प्रोक्षितेन कुसुमादिना स्वात्मशिवपूजनोपदेशः २९२

१७३ अर्घपात्रे कुसुमानामकार्यत्वाज् जलस्यैव मन्त्रतृप्त्यर्थं यागद्रव्य-शुद्ध्यर्थञ्च पूज्यत्वाद् विप्रुट्प्रोक्षणाभिधानाऽनौचित्यम् २९३–२९४

१७४ देहपूजनानन्तरं परस्पराविविक्तप्राण-धी-शून्येतित्रयाणां पूजनोपदेशः (इत्यन्तर्यागनिरूपणोपक्रमः) २९५

१७५ आत्मनः शून्यद्वारेण बुद्धिमधिष्ठाय प्राणे न्यासविधानात् त्रयाणाम् अपृथग्यत्नं पूजासिद्धिः २९६

१७६ प्राणे आसनपक्षप्रदर्शनपूर्वकम् अध्वन्यासनिरूपणे प्रथमं नाभ्यधःपर्यन्तं पञ्चभूतन्यासविधानम् २९७–२९९

१७७ तालुरन्ध्रान्तं तन्मात्रादिकलान्तन्यासविधानम् ३००

१७८ मायाग्रन्थौ मायान्यासाभिधानम् ३०१

१७९ मायाग्रन्थेरूर्ध्वं तालुरन्ध्रब्रह्मरन्ध्रयोर्मध्ये दृगादिबोधेन्द्रियेषु शुद्धविद्यान्यासविधानम् ३०२

१८० तत्र प्रागुक्तानुवादपूर्वकं दक्षिणावर्तेन वामादिनवकस्य वामादिवर्तेन विभ्व्यादिनवकस्य न्यासविधानम् ३०३–३०६

१८१ ब्रह्मविष्णुहराणां शुद्धविद्याधिशायित्वम् ३०७

१८२ मायान्तर्वर्तित्वेऽपि तेषाम् अत्रैवासनत्वे औचित्यम् ३०८

१८३ मायोर्ध्वे ईश्वरस्य तदूर्ध्वे महाप्रेताभिधस्य सदाशिवस्य न्यासविधानम् ३०९

१८४ समस्ततत्त्वव्याप्तृत्वस्य अधरगमनाभावस्य च महत्त्वे प्रेतत्वे च नैमित्त्यम् ३१०
१८५ सदाशिवस्य नित्यमूर्ध्वत्वात् मन्त्रमहेश्वरादीनाम् अधराधरपदस्पर्शाद् अस्य प्रेतत्वौचित्यम् ३११–३१२
१८६ त्रिकार्थसंसूचकासनक्रमाभिधाने सदाशिवनाभेर् उत्थितस्य नादान्तस्य शक्ति-व्यापिनी-समनाप्राणस्य अरात्रयस्य स्मरणीयत्वम् आसां पद्मत्रयत्वे औन्मनसत्वे सप्तत्रिंशत्तत्त्वात्मकस्य आसनत्वम् ३१३–३१४
१८७ षट्त्रिंशत्तत्त्वानां भेदप्राणत्वात् संविदासनत्वम्, परभैरवलये तादात्म्यसृष्टत्वात् तेषामर्च्यत्वम्, स्वातन्त्र्यलाभादेषां पूजकत्वम् ३१५-३१७
१८८ पूजकस्य परत्वं पूज्यस्य परापरत्वं सृष्टस्य अपरत्वम् आसनतास्पदत्वञ्च ३१८
१८९ सिद्धान्तादिषु आसनस्य विद्याकलान्तत्वं मतयामले सदाशिवान्तत्वमिह उन्मनान्तत्वम् आसनार्चनानन्तरं गुरुपङ्क्तिपूजनविधानञ्च ३१९–३२०
१९० सिद्धयोगीश्वरमतप्रामाण्याद् अत्रासने विद्यामूर्त्याऽऽत्ममूर्तिरूपसार्धाक्षरद्वयीन्यासविधानम् ३२१–३२२
१९१ भैरवत्रयदेवीत्रययोः परिकल्पनेन देहवदत्रापि षोढा न्यासस्य द्विधा कर्तव्यत्वे विश्वात्मदेवीनां चिन्मात्रसारत्वे कृत्यभेदानुसारेण आसां सांकल्पिकवपुश्चिन्तनविधानम् ३२३–३२८
१९२ ततः मध्ये देवीपूजनादङ्गादित्रयस्य पूजनसंपत्तिः ३२९
१९३ अङ्गादित्रयस्य मध्यगादेवीविस्फुलिङ्गत्वेन पूज्यत्वम् ३३०
१९४ मध्यगादेव्याः सद्भावरूपत्वं त्रिविधकालसंकर्षिणीरूपत्वं सिद्धातन्त्रप्रामाण्याद् एकार्णापरादेवीतिपदव्यपदेश्यत्वं मातृका-मालिनीपदद्वयाभिधेयत्वञ्च ३३१–३३३
१९५ मध्याद्विश्वस्य विनिष्क्रान्तत्वाद् दक्षिणोत्तरे पूजनसंपत्त्यर्थं मध्ये एव तत्पूजनोपदेशः ३३४
१९६ श्रीदेव्यायामलान्तर्गतडामरयागोक्तवचनप्रामाण्यादपि मध्यगादेव्याः नासाग्रे त्रिविधकालग्रसिष्णुतया कालसंकर्षिणीत्वं परात्वञ्च ३३५–३३८
१९७ आसनत्वेनोक्तस्य पूज्यचक्रस्य संग्रहेण इच्छाज्ञानक्रियाणामाधाराभिप्रायेण स्वदर्शनोचितसतत्त्वाभिधाने आसामन्योन्यासंकीर्णत्वे गलद्भेदतायामरात्रयत्वम्, गलितभेदतायां पद्मत्रयत्वम् ३३९–३४२

१९८ आधाराधेयभेदपरिजिहीर्षाप्रवृत्तं शक्तित्रितय-
पूज्यत्वाभिधानम् ३४३

१९९ आसामन्योन्यात्मकत्वे गलद्भेदतायां शक्त्यादित्रयत्वम् ३४४–३४५

२०० आसामत्यन्तभेदग्लपनेन त्रित्वाभावे संविदः कालसंकर्षिणीत्वम् ३४६

२०१ कालस्य बहिःसंकर्षणादप्यस्याः कालसंकर्षिणीपदव्यपदेश्यत्वम्, सप्तमातृषु प्रमातृताप्रतिलम्भाद् इच्छादिशक्तिषु स्वातन्त्र्यपरमार्थत्वाच्च मातृसद्भावपदव्यपदेश्यत्वम् ३४७–३४८

२०२ आसनवदिच्छाद्यात्मनः आसनीयस्य अनवच्छिन्नत्वात् सर्वाक्षेपित्वे पूज्यत्वम् ३४९

२०३ विशुद्धविमर्शमयप्रकाशरूपस्य सर्वधर्माक्षेपित्वात् पूज्यत्वं सर्वोत्कृष्टत्वञ्च ३५०

२०४ श्रीडामरे महायागे ग्रन्थकृते शंभोः भैरवपरपूजातत्त्वोपदेशः ३५१

२०५ अङ्गादित्रितयस्य बाह्ययागे पद्मत्रयेऽपि पूज्यत्वम् ३५२

२०६ गुर्वागमानुरोधात् परिवारौघस्य अस्त्रान्तत्वसंपादनविधि-निरूपणे त्रिशूलान्तदेवीतादात्म्येन देवतागणतर्पणानन्तरं प्रतिमन्त्रं दशधा जपनविधानम् ३५३–३५७

२०७ एकैकमन्त्रस्य दशधात्वनिरूपणम् ३५८

२०८ एतन्मन्त्रचक्रेण विश्वाहुत्यनन्तरं दीक्षाकर्मणि आदौ देहे एव शोध्याध्वनः मुख्यतया अर्पणविधानम् ३५९–३६०

२०९ मूलाधाराद्द्वादशान्तदेवीचक्राग्रस्थं त्रिशूलमनुध्यायतः खेचरीमुद्राबन्धात् स्वरूपलाभः ३६१–३६२

२१० अत्रैव शाम्भव-शाक्ता-ऽऽणवेतित्रिशूलत्रितयव्याप्तिः ३६३

२११ तत्त्रिशूलत्रयोर्ध्वोर्ध्वदेवीचक्रार्पितात्मनः सर्वज्ञातृत्वकर्तृत्वोदयः ३६४

२१२ अत्रैव यामलादिक्रमेण नानाविधपृथग्यागविधानम् ३६५

२१३ अन्तर्यागक्रमेण प्राणादौ शिवीभावभावनानन्तरं बाह्ययागविधानम् ३६६

२१४ अंतर्यागस्य संस्क्रियामात्रार्थत्वे बहिर्यागे सिद्ध्यादिपरिकल्पनस्य हेतुत्वं ततः आन्तरवृत्तिरूढ्यैव आरुरुक्षोः कृतार्थत्वम् ३६७–३६८

२१५ अन्तर्यागानन्तरं बाह्ययागे विघ्नशान्त्यर्थं दिक्षु धान्यस्य क्षेपः ऐशान्यां संहरणञ्च ३६९

२१६ त्रिशिरोमतप्रामाण्यान्निरीक्षणादिपञ्चसंस्काराणां साधारत्वम् ३७०

२१७ बाह्याशुद्धेः विमर्दनार्थं पञ्चगव्यात्मककुशाम्बुप्रोक्षणम् आन्तर्याश्च दहनार्थं लौकिकमन्त्राश्रयणम् ३७१–३७३

२१८ अतः पुष्पाञ्जलिपूर्वकं फादिनान्तदेवीस्मरणम् ३७४–३७५

१९८	आधाराधेयभेदपरिजिहीर्षाप्रवृत्तं शक्तित्रितय-पूज्यत्वाभिधानम्	३४३
१९९	आसामन्योन्यात्मकत्वे गलद्भेदतायां शक्त्यादित्रयत्वम्	३४४–३४५
२००	आसामत्यन्तभेदग्लपनेन त्रित्वाभावे संविदः कालसंकर्षिणीत्वम्	३४६
२०१	कालस्य बहिःसंकर्षणादप्यस्याः कालसंकर्षिणीपदव्यपदेश्यत्वम्, सप्तमातृषु प्रमातृताप्रतिलम्भाद् इच्छादिशक्तिषु स्वातन्त्र्यपरमार्थत्वाच्च मातृसद्भावपदव्यपदेश्यत्वम्	३४७–३४८
२०२	आसनवदिच्छाद्यात्मनः आसनीयस्य अनवच्छिन्नत्वात् सर्वाक्षेपित्वे पूज्यत्वम्	३४९
२०३	विशुद्धविमर्शमयप्रकाशरूपस्य सर्वधर्माक्षेपित्वात् पूज्यत्वं सर्वोत्कृष्टत्वञ्च	३५०
२०४	श्रीडामरे महायागे ग्रन्थकृते शंभोः भैरवपरपूजातत्त्वोपदेशः	३५१
२०५	अङ्गादित्रितयस्य बाह्ययागे पद्मत्रयेऽपि पूज्यत्वम्	३५२
२०६	गुर्वागमानुरोधात् परिवारौघस्य अस्त्रान्तत्वसंपादनविधि-निरूपणे त्रिशूलान्तदेवीतादात्म्येन देवतागणतर्पणानन्तरं प्रतिमन्त्रं दशधा जपनविधानम्	३५३–३५७
२०७	एकैकमन्त्रस्य दशधात्वनिरूपणम्	३५८
२०८	एतन्मन्त्रचक्रेण विश्वाहुत्यनन्तरं दीक्षाकर्मणि आदौ देहे एव शोध्याध्वनः मुख्यतया अर्पणविधानम्	३५९–३६०
२०९	मूलाधाराद्द्वादशान्तदेवीचक्राग्रस्थं त्रिशूलमनुध्यायतः खेचरीमुद्राबन्धात् स्वरूपलाभः	३६१–३६२
२१०	अत्रैव शाम्भव-शाक्ता-ऽऽणवेतित्रिशूलत्रितयव्याप्तिः	३६३
२११	तत्त्रिशूलत्रयोर्ध्वोर्ध्वदेवीचक्रार्पितात्मनः सर्वज्ञातृत्वकर्तृत्वोदयः	३६४
२१२	अत्रैव यामलादिक्रमेण नानाविधपृथग्यागविधानम्	३६५
२१३	अन्तर्यागक्रमेण प्राणादौ शिवीभावभावनानन्तरं बाह्ययागविधानम्	३६६
२१४	अंतर्यागस्य संस्क्रियामात्रार्थत्वे बहिर्यागे सिद्ध्यादिपरिकल्पनस्य हेतुत्वं ततः आन्तरवृत्तिरूढ्यैव आरुरुक्षोः कृतार्थत्वम्	३६७–३६८
२१५	अन्तर्यागानन्तरं बाह्ययागे विघ्नशान्त्यर्थं दिक्षु धान्यस्य क्षेपः ऐशान्यां संहरणञ्च	३६९
२१६	त्रिशिरोमतप्रामाण्यान्निरीक्षणादिपञ्चसंस्काराणां साधारत्वम्	३७०
२१७	बाह्याशुद्धेः विमर्दनार्थं पञ्चगव्यात्मककुशाम्बुप्रोक्षणम् आन्तर्याश्च दहनार्थं लौकिकमन्त्राश्रयणम्	३७१–३७३
२१८	अतः पुष्पाञ्जलिपूर्वकं फादिनान्तदेवीस्मरणम्	३७४–३७५

२१९ तत्र विद्यापद्मे अधिष्ठातृदेवताचक्रप्रकल्पनम् ३७६
२२० ऐशदिक्स्थगणेशपूजन-विसर्जने ३७७
२२१ (अत्र पूर्वश्लोकग्रन्थार्धलोपः) ततः अस्त्रपूजनानन्तरं कुम्भपूजनं दिगादिक्रमेण तत्पूजनविधिश्च ३७८–३८४
२२२ कुम्भपूजनस्य मन्त्रद्वारेण सर्वविद्याप्यायनफलत्वे तत्र सर्वमन्त्रपूजनोपदेशः ३८५–३८६
२२३ ततः षोढान्यासादिना अस्त्रयागः ततश्च गृहमध्ये गन्धमण्डले मन्त्रदैवतपूजनविधानम् ३८७
२२४ अत्र वह्निकार्याभिधानोपक्रमे शुद्धमन्त्रोत्थत्वभावनया कुण्डपरिकल्पनम् ३८८
२२५ शैवी क्रियाशक्तिरेव कुण्डमितिभावनातः अन्यनिरपेक्षपरम-संस्कारत्वम् ३८९
२२६ देहस्थण्डिलादावन्यत्रापि अस्यैवातिदेशः ३९०
२२७ चण्डिकाया एव सर्वत्र कर्मकारित्वात् अत्रार्थे श्रीयोगसंचारवचनप्रामाण्यम् ३९१–३९३
२२८ ईदृक्संविदप्ररूढानां कृते क्रमिकविध्यभिधानम् ३९४
२२९ क्रमिके विधौ आत्म-संकल्प-कुण्ड-वह्न्यादिषु शिवात्मभावनायाः दार्ढ्याऽदार्ढ्यात् संस्कारभूयस्त्वसंपत्तिः ३९५-३९६
२३० अत्रार्थे दृष्टान्तः ३९७
२३१ दशकुण्डसंस्काराभिधानम् ३९८
२३२ चतुर्मार्गमादिपरिध्यन्तपञ्चसंस्काराणां व्याख्यानं यथायोगं प्रयोजनाभिधानञ्च ३९९–४०१
२३३ ततः पूजिते कुण्डे संकल्परूपिण्याः मातृकायाः मालिन्या वा क्रियात्मके सृष्टिधामनि सर्वज्ञत्वादिरूपैः पञ्चभिर्ज्ञत्वादिविद्याङ्गैः वह्न्यात्मनः वीर्यस्य संस्कार्यत्वे गर्भाधानादिसंस्कार-पञ्चकशुद्धिः ४०२–४०४
२३४ पञ्चाङ्गस्य पृथिव्यादिरूपत्वे कठिनतादिशक्तिधारण-क्रमेण गर्भाधानादिवह्निकर्मक्षमत्वम् ४०५
२३५ पूर्णाहुतितया अवशिष्टाग्निसंस्कारसंपादनम् ४०६
२३६ शिवसंकल्पतादात्म्येन संस्कृतस्याग्नेः शिवात्मकत्वम् ४०७
२३७ स्वकृतसंस्क्रियातत्त्वप्रदर्शनस्य श्रीशंभुपज्ञत्वम् ४०८
२३८ अत्रार्थे वह्न्यन्तरापेक्षणेन अनवस्थादोषमाविष्कुर्वतां निरुत्थानविहतत्वम् ४०९–४१०
२३९ मालिनीपूजनादीनामनन्तरकरणीयचतुष्टयानाम् अभिधानम् ४११

२४० असंस्कृताग्नेः पूरकरेचकप्राणाभ्यां चिदग्न्यैकात्म्यापादनेन संस्करणमिति युक्त्यन्तरविधानम् ४१२
२४१ शिवाभिमानदार्ढ्यस्यैव सर्वत्र संस्क्रियात्वम् ४१३
२४२ अत्रैव शास्त्रान्तरपक्षप्रस्तावे आहुतिनवकैः प्रणवादि-स्वाहान्तसंस्कारानन्तरं शिवाग्नौ आधारस्य आधेयदेवीचक्रस्य च योजनविधानम् ४१४–४१५
२४३ तत्र प्रथमम् अधोमुखतन्निरीक्षणप्रोक्षणादिभिः स्रुवस्रुचोः संस्करणम् ४१६
२४४ अत्राभिहितेऽपि, तत्त्वदर्शनस्यैव संस्कारजीवितत्वात्, श्रीपूर्वशास्त्रे अनयोः संस्करणानभिधानम् ४१७
२४५ अग्निगताधिवासनानन्तरं तर्पणविधौ वित्त्यनुसारं होमसहस्रत्वस्यापि कथनम् ४१८–४१९
२४६ स्वच्छन्दतन्त्रप्रामाण्याद् वित्ते सत्यपि न्यूनतरसंख्याकहोमात् तर्पणे लोभग्रस्तत्वाच्छक्तिपातप्राप्त्यभावः ४२०–४२१
२४७ दीक्षितस्य सलोभकृते कर्मणि वामाधिष्ठितमन्त्राणां भवबन्धनफलत्वम् ४२२
२४८ गुरुणोद्दीपितानुग्राहिकाशक्तेः समयोल्लङ्घनशोधनफलत्वम् ४२३
२४९ होमान्ते स्रुचोऽधोऽधः प्राणस्य ऊर्ध्वोर्ध्वम् अभिसंधानात् वौषडन्तपूर्णाहुतिक्षेपविधानम् ४२४–४२८
२५० बिम्बस्य ऊर्ध्वोर्ध्वमवस्थाने प्रतिबिम्बस्य अधोऽधःस्थितौ कुण्डादीनां द्वादशान्तविबोधाग्नौ रुद्ध्वा पूर्णाहुतिक्षेपः ४२९–४३०
२५१ अत्रार्थे दृष्टान्तः ४३१
२५२ त्रैशिरसतन्त्रप्रामाण्यात् प्रकारान्तराभिधाने पृथिव्यादिशक्ति-पर्यन्तपञ्चत्रिंशत्तत्त्वगर्भीकारेण मध्यनाडीसंधिविदा ऊर्ध्वरेचकस्थेन गुरुणा तत्तत्पदोल्लङ्घनद्वारा अनाख्ये योजनम् ४३२–४३५
२५३ चरुसंसिद्धिविधानं तत्र प्रोक्तविधिना स्वा इत्यस्य चरौ, हा इत्यस्य अग्नौ न्यासाद् भोज्यभोजकचर्वग्न्योर् ऐक्यानु-संधानाद् अग्नीषोमैकात्म्यापत्तिः ४३६–४४१
२५४ अस्य चरौ संपातसंस्कारपदाभिधेयत्वम् ४४२
२५५ संपातशब्दस्य अन्वर्थताप्रदर्शनम् ४४३
२५६ एवं संस्कृतस्य चरोः स्थण्डिल-कुम्भ-कर्करी-वह्नि-शिष्य-गुर्विति भेदात् षोढा विभागः तत्र शक्तिपातक्रमात् शिष्यसंस्कारविधौ शिष्येण झटिति स्थण्डिलदर्शनम् ४४४–४५०

२५७ तत्र मन्त्रावेशात् शिष्यस्य तन्मयतापत्तिः ४५१
२५८ मंत्रसन्निधिदर्शने दृष्टान्तः ४५२
२५९ मन्त्राणां शक्तिपातसहकृतेन्द्रियगोचरत्वे विज्ञानुभव-
प्रामाण्यम् ४५३–४५४
२६० लोके मन्त्राविष्टचेष्टासु अस्यैवातिदेशः ४५५
२६१ शिवहस्तविधिनिरूपणम् ४५६–४५७
२६२ अत्रार्थे दीक्षोत्तरप्रामाण्यम् ४५८
२६३ शिवहस्तदानात् समयित्वम् ईश्वरसायुज्यञ्च ४५९
२६४ अत्रैवार्थे श्रीदेव्यायामलसंवादितविधानात् शिवहस्तेन समयि-
सद्योनिर्वाणदीक्षयोश्च सिद्धिः ४६०–४६३
२६५ अनेन समयिनः वक्ष्यमाणविधिना पुत्रकत्वं तस्य च
शिवतत्त्वे योज्यत्वम् ४६४
२६६ शिवतत्त्वे योजितस्यापि समयिनः सदाशिवपदे
भोगार्थमवस्थानम् ४६५
२६७ एतद्गुणयोगे समयिनः दशाष्टादशतन्त्रज्ञाचार्यतया अभिषेके
पृथिव्यादिनिर्वाणान्तयोजनविधानम् ४६६–४६८
२६८ अनेन समयिनः राजपुत्रवत् सर्वत्र पुत्रकादिपदत्रये
अधिकारित्वम् ४६९
२६९ पुत्रकाचार्ययोस्तुल्ययोजनिकाऽविशेषेऽपि पुत्रकस्य दीक्षादौ
अनधिकारित्वम् ४७०
२७० इह शासने समयिन एवाचार्यपात्रता, न बौद्धादेः ४७१
२७१ प्रकृते हस्तविधेरनन्तरकरणीयताविधानम् ४७२–४७३
२७२ ततः शय्याकल्पनम्, तत्र शिष्यस्य गुरोश्च शशिभास्कर-
रूपाभ्यां प्राणप्रवेशनिर्गमाभ्यां निद्राविधिनिरूपणम् ४७४–४७७
२७३ आयातनिद्रस्य शिष्यस्य हृदि पूर्णशशिभास्करयोः
बलादनुसंधानम् ४७८
२७४ अतः स्वप्ने तस्य भाविशुभाशुभस्फुटवेदकत्वम् ४७९
२७५ अत्रार्थे आगमप्रामाण्यम् ४८०
२७६ ततः गुरुस्वप्नविधिनिरूपणम् ४८१–४८२
२७७ गुरुशिष्ययोः स्वप्नदृष्टयोरर्थयोः बलाबलविचारः तयोः
बोधसाम्ये स्वप्नसाम्यम् ४८३–४८४
२७८ देवपूजादिषु स्वाप्नेष्वर्थेषु प्रीतिकारिणः शुभत्वं
तदितरस्याशुभत्वम् इति गुरोः शिष्याय उपदेशविधानम् ४८५–४८७
२७९ विलीनशङ्केषु स्वप्नोत्थितस्य शुभाशुभत्वाऽभावः ४८८–४८९

२८० त्रैगुण्यात्मकत्वाद् गुरुशिष्याणां स्वप्नेऽपि वैचित्र्यभागित्वम् ४६०
२८१ दीक्षाकर्मणि तामसस्याधिकारे शङ्कापरिहार: ४६१–४६२
२८२ आयातशक्तिपातस्य दीक्षितस्यापि गुणस्थिते: वैचित्र्यम् ४६३
२८३ सामयकर्माभिधाने गुरुद्वारा शिष्यस्य देवार्चनोपदेशाद्यनन्तरम् अष्टचत्वारिंशत्संस्कारै: द्वादशान्तस्थबोधस्पर्शेन पवित्रीकरणम् ४६४–४६६
२८४ एतावद्भि: संस्कारैरेव आहारादिदोषध्वंसात् पूर्णद्विजत्वापादनम् ४६७
२८५ अष्टचत्वारिंशत: गर्भाधानाद्यस्पृहान्तानां संस्काराणां नाम्ना परिगणनम् ४६८–५०५
२८६ अत्रैव मेखलादिचतुर्दशसंस्काराणाम् उपनयने अन्त्येष्टेश्च पारिव्राज्येऽन्तर्भाव: ५०६–५०८
२८७ एवं संस्कृतस्य द्विजस्य रुद्रांशापत्तियोग्यत्वं यत्र गुरुद्वारा प्राणक्रमेण समन्त्राहुतिक्रमेण वा संस्कारयोजनविधानम् ५०९
२८८ तत्र समन्त्राहुतिक्रमे प्रतिसंस्कारं विद्याङ्गपञ्चकेन आहुति-पञ्चकदानस्य ऊहेन विधानम् ५१०
२८९ द्विजताया: चिद्धर्मत्वाद् द्विजत्वापादनप्रथनाद् रुद्रांशापादनम् ५११
२९० अत्रार्थे स्वर्णादिधातुपाकदृष्टान्त: ५१२
२९१ द्विजत्वे शान्तात्मत्वं न तु योनिकारणत्वम् ५१३
२९२ अत्रार्थे मोक्षधर्म-मुकुटादिशास्त्राणां प्रामाण्यम् ५१४
२९३ विप्रजत्वे नियमादर्शनात् संविद्बाहुल्याभिप्रायेण द्विजयो: सुतस्य स्मृत्यादिषु द्विजतयाऽभिधानम् ५१५–५१६
२९४ अतएव शाम्भवशास्त्रे जात्यादेरनुपदेश: ५१७
२९५ स्मृत्यादिषु तु वामशक्त्यात्मकत्वम् सृष्टि-शङ्काफलादिसिद्ध्यर्थं जात्याद्युपदेश: ५१८
२९६ प्रकृते द्विजस्य रुद्रांशापादनेन समयिन: संस्कृतत्वसिद्धि: ५१९
२९७ आपादितरुद्रांशस्य अध्ययनश्रवणादौ सर्वत्र अधिकार: ५२०
२९८ द्विजश्रोतव्यसमयानां गुरुणा श्रावणविधानम् ५२१
२९९ समयाष्टकस्य अष्टधास्वभावत्वात् समयानां देव्यायामलोक्तम् अवादेत्यादिगुरुपदवन्दनान्तम् अष्टाष्टकात्मत्वम्, तत्र शाकिनीनां पूजनीयत्वे स्वभावे वा श्रीगमशास्त्रस्य (५३१-५३२), कौलानां पशुभि: सह वासनिषेधे श्रीमाधवकुलस्य (५३३) संवादानन्तरं गुर्वाद्याराधनविधानम् ५२२–५३९

३०० श्रीमत्त्रैशिरसप्रामाण्याद् यमनियमापेक्षया गुर्वाराधनसक्तेः
दृष्टान्तपुरःसरं पूर्णश्रेयस्प्राप्त्यभिधानं गुर्वाराधनविधानञ्च ५४०–५४५
३०१ अत्रैवार्थे श्रीसारशास्त्रसंवादोऽपि तस्मात् परीक्षणानन्तरं
गुरुसङ्गोपदेशः ५४६–५४७
३०२ शिवपुरगमनफलायाः देवपितृतृप्तेः गुरुतृप्त्यधीनत्वात् श्राद्धे
गुरोरर्चनविधानम् ५४८–५४९
३०३ श्राद्धादौ स्वतन्त्रविधिकस्य निष्फलत्वम् ५५०–५५१
३०४ चण्डीयोग्यद्रव्य-शाकिनीवाचकशब्दोच्चारणादिनिषेधः ५५१–५५२
३०५ श्रीगमप्रामाण्यात् स्त्रीणां पूजनीयत्वे तासु विपरीताचरण-
जुगुप्सादिनिषेधः त्रिपथादिषु देवमूर्तिपूजनविधानम् ५५३–५५६
३०६ नित्यविधौ देवमूर्तिपूजन-वीरद्रव्यजुगुप्सानिषेधा-
ऽऽहूतमन्त्रतर्पणादीनां करणीयाकरणीयसमयानां निरूपणं
तत्रैकांशे श्रीमदूर्मिसंवादश्च ५५७–५६४
३०७ नैमित्तिकविधावपि समयानामभिधाने श्रीमाधवकुल-
प्रामाण्यात् कुलात्पतनस्य अकुलीनसंपर्कजन्यत्वाद् विशेषतः
शास्त्रान्तरोक्तस्य सर्वदा वर्जनोपदेशः ५६५–५७२
३०८ श्रीमदूर्मिवचनादपि गुर्वागमान्तरसेवकादिभिः संपर्कनिषेधः ५७३–५७४
३०९ अन्येषामपि नैमित्तिकसमयानामभिधानम् ५७५–५८०
३१० समयानां विलोपे गुरुपृच्छातारतम्योपदेशः ५८१
३११ शिवस्य एव गुरुत्वे तदुक्तानुष्ठानोपदेशः, शिवस्यात्म-
संस्कारार्थं गुरोः पुनः प्रह्वीभावकथनं तस्य
चोभयाह्लादकारित्वम् ५८२–५८३
३१२ समयिनः गुर्वायत्तैकसिद्धित्वात् तस्मिन् ज्ञानानाश्वस्तचित्तस्य
गुरुत्वानधिकारित्वं परित्याज्यत्वञ्च ५८४–५८७
३१३ श्रीमदूर्मिशास्त्रप्रामाण्यात् कौलदीक्षा-शास्त्र-तत्त्वज्ञान-
प्रकाशकस्यैव गुरुत्वाद् वैष्णवादीनां न मुख्यं गुरुत्वम् ५८८–५८९
३१४ अत्रैवार्थे श्रीमदानन्दशास्त्रप्रामाण्यात् गुरोरव्यक्तलिङ्गत्वे
लिङ्गधारणस्य लिङ्गिभिर्वर्तनस्य च निषेधः ५९०–५९२
३१५ श्रीमद्रात्रिकुलवचनाद् अशुद्धवासनस्य मोक्षदौर्लभ्यम् ५९३
३१६ श्रीमन्मालासंवादात् मन्त्राणां लेखननिषेधः
अङ्गोद्धारविधानञ्च ५९४
३१७ गह्वर-निशिचारादिप्रामाण्याज् जात्यादिहेयाष्टकस्य
अहतया परित्यागोपदेशः ५९५–५९६
३१८ कुलगह्वरवर्त्मना जातिपरिग्रहस्यापि हेयेषु परिगणनम् ५९७

३१९ जात्यादीनां ग्रहतयाऽभिधाने स्वरूपाच्छादकत्वस्य नैमित्त्यम् ५९८
३२० अखंडायां संविदि सङ्कोचकारिणः जात्यादेः ग्रहरूपत्वात् तत्परित्यागे वामाचारानुष्ठानमुखेन श्रीमदानन्दशास्त्रसंवादः ५९९–६०३
३२१ सर्वप्राणिषु कायस्य सर्वदेवमयत्वमित्यभिधानाद् अत्रार्थे नकुलेशादिसंवादश्च ६०४
३२२ अन्यायतनादीनां क्रमेण परित्यागाद् नैवेद्यप्राशनस्य जले तच्छिष्टक्षेपस्य च विधानं तथा च पूर्वदीक्षितजलजैः तद्भुक्तत्वे दोषाभावकथनम् ६०५–६०८
३२३ समयशब्दस्य प्रवृत्तौ अवश्यपालनीयत्व-परतत्त्वसङ्गम-ज्ञानोपायत्वानां निमित्तत्वम् ६०९
३२४ समयश्रावणानन्तरं दैशिकाय, पुत्रकदीक्षाया अचिकीर्षितव्यत्वे, स्वसंविद्विश्रामणोपदेशः ६१०–६११
३२५ ततः शिष्यात्मनो सास्त्रकुम्भेन ततः महेश्वरस्य चाभिषेकविधानम् ६१२
३२६ विस्तरसंक्षेपाभ्यां समयदीक्षाप्रकाशनस्य उपसंहारः

षोडशमाह्निकम्

१ पुत्रकदीक्षाविधिनिरूपणप्रतिज्ञा
२ समयिनः पुत्रकत्वादौ नियोज्यत्वे सामुदायिकयागे अधिवासमण्डलयोश्च विधानम् १–२
३ अत्रैव श्रीपूर्वशास्त्र-त्रैशिरस-सिद्धादिप्रामाण्यात् चक्राणां क्रमेण पञ्चकत्वासंख्यत्वाभिधानम् ३–४
४ सर्वत्र त्रिशूलत्रयस्य मण्डलतया लेख्यत्वं यत्र मध्यदक्षिणवामेति देवीत्रयस्य क्रमेण पूजासंपत्तिः ५–६
५ मण्डलाग्रार्चनविधिनिरूपणम् ७-९
६ तत्र गुरुपङ्क्तौ अस्मद्गुर्वनुसारं गुरुसप्तकस्य पूज्यत्वम् १०
७ ततः शूलमूलादारभ्य शिवान्तम् आधारशक्त्यादीनां पूजनम् ११
८ मध्यशूले वामे दक्षिणे च क्रमेण सद्भाव-नवात्म-रतिशेखराख्येन भैरवेण सह परा-ऽपरा-परापरादेवीत्रयस्य अवस्थानम् १२–१४
९ परादेव्याः सर्वगतत्वे तदधिष्ठानमात्रेण पूर्णतापत्तेः श्रीत्रीशिकाशास्त्रप्रामाण्याद् एकशूलात् लोकपालास्त्रपर्यन्तम् एकात्मत्वेन पूजनम् १५–१८
१० ततः क्रमात् मातृसद्भावस्य परदेवत्वेन, भैरवाष्टकादिचक्रदेव्यन्तस्य भोगयागेन, सास्त्रलोकपालानां गन्धादिभिः,

कुम्भादिपञ्चानाम् अद्वयभावनया पूजनोपदेशः १९–२१
११ अनासादिताद्वयव्याप्तीनां मन्त्रनाडीप्रयोगेण अद्वयपथप्रवेशः २२
१२ तत्र प्राणस्य निर्गमप्रवेशाभ्यां मूलानुसंधानात् प्राणसंमीलने व्याप्तिसंवित्प्रकाशनानन्तरम् अद्वयभावितविशेषपूजाविधानम् २३–२५
१३ अद्वयामृतेन पश्वादेः शिवाद्वयतादृष्टिरेव शुद्धिः २६–२७
१४ निवेद्यानाम् चराचरविभागः २८
१५ चरपशूनां अष्टधात्वे उत्तरोत्तरमुत्कर्षः २९
१६ शिवोचितहविषः अयोग्यभोग्यतानिषेधः ३०
१७ शिवेच्छाविधिचोदितस्यैव हविर्भोगभोग्यता समयित्वञ्च ३१
१८ पश्वष्टकलक्षणविधाने अवलोकनादिसंस्कारत्रितयसंस्कृतस्य प्राणाग्निना कलाजापविलापनम् अवलम्ब्य गुरुणा निवेदितस्य पशोः निर्वापितत्वम् ३२–३५
१९ निर्वापनविधिक्रमे निर्गमप्रवेशलक्षणाभ्यां दक्षिणवामप्राणाभ्याम् आहृतेन ओजोधातुलक्षणसारेण हृदम्बुजस्थदेवताचक्रतर्पण-विधानम् ३६–४४
२० अनेन विधिना सर्वधातूनां, प्राणशक्त्या ज्योतीरूपजीवस्य चाहरणविधानम् ४५–४६
२१ आहृतैरेभिः जीवस्य देवीचक्रेण समरसीकरणम् ४७
२२ अस्य तर्पणस्य मुख्यत्वं समन्त्रकत्वञ्च ४८
२३ मन्त्र जपस्य घटिकार्धे आवृत्तिशतकेन पशोर्निवापणसिद्धिः ४९
२४ अत्र प्र ागभ्यासस्योपादेयत्वम् ५०
२५ अत्रार्थे चिन्तामणिप्रामाण्यम् ५१
२६ परोक्षदीक्षायामपि यागहतस्य तात्कालिकं निर्वापणं वीरपशुपद-व्यपदेश्यत्वञ्च ५२
२७ अन्यत्र निहतस्य यागादौ निवेदनीयत्वे बाह्यपशुत्वम् ५३
२८ सबाह्याष्टधापशूनाम् अचराणां पुष्पादीनाञ्च क्रमेण फलनिर्देशः ५४–५५
२९ शिवानुग्राहकत्वस्य यागोपायकत्वात् शिवपूजया चराचरस्य लाभवत्त्वम् ५६
३० यागादौ पशुकर्मणि हिंसाबुद्धिनिषेधः ५७
३१ यागे पशुमारणस्य तदुपकारकत्वम् ५८
३२ श्रीमृत्युञ्जयोक्तदेववचनप्रामाण्यात् पशुयागस्य पाशच्छेदकत्वाद् दीक्षात्वे बहुपशुनिवेदनोपदेशः ५९–६२
३३ षड्जन्मनः पशोरुत्तमत्वम् ६३
३४ दृष्टान्तेनास्य स्वपरोपकारकत्वद्रढनम् ६४

कुम्भादिपञ्चानाम् अद्वयभावनया पूजनोपदेशः १९–२१

११ अनासादिताद्वयव्याप्तीनां मन्त्रनाडीप्रयोगेण अद्वयपथप्रवेशः २२

१२ तत्र प्राणस्य निर्गमप्रवेशाभ्यां मूलानुसंधानात् प्राणसंमीलने व्याप्तिसंवित्प्रकाशनानन्तरम् अद्वयभावितविशेषपूजाविधानम् २३–२५

१३ अद्वयामृतेन पश्वादेः शिवाद्वयतादृष्टिरेव शुद्धिः २६–२७

१४ निवेद्यानाम् चराचरविभागः २८

१५ चरपशूनां अष्टधात्वे उत्तरोत्तरमुत्कर्षः २९

१६ शिवोचितहविषः अयोग्यभोग्यतानिषेधः ३०

१७ शिवेच्छाविधिचोदितस्यैव हविर्भोगभोग्यता समयित्वञ्च ३१

१८ पश्वष्टकलक्षणविधाने अवलोकनादिसंस्कारत्रितयसंस्कृतस्य प्राणाग्निना कलाजापविलापनम् अवलम्ब्य गुरुणा निवेदितस्य पशोः निर्वापितत्वम् ३२–३५

१९ निर्वापनविधिक्रमे निर्गमप्रवेशलक्षणाभ्यां दक्षिणवामप्राणाभ्याम् आहृतेन ओजोधातुलक्षणसारेण हृदम्बुजस्थदेवताचक्रतर्पण-विधानम् ३६–४४

२० अनेन विधिना सर्वधातूनां, प्राणशक्त्या ज्योतीरूपजीवस्य चाहरणविधानम् ४५–४६

२१ आहृतैरेभिः जीवस्य देवीचक्रेण समरसीकरणम् ४७

२२ अस्य तर्पणस्य मुख्यत्वं समन्त्रकत्वञ्च ४८

२३ मन्त्र जपस्य घटिकार्धे आवृत्तिशतकेन पशोर्निवापणसिद्धिः ४९

२४ अत्र प्र ागभ्यासस्योपादेयत्वम् ५०

२५ अत्रार्थे चिन्तामणिप्रामाण्यम् ५१

२६ परोक्षदीक्षायामपि यागहतस्य तात्कालिकं निर्वापणं वीरपशुपद-व्यपदेश्यत्वञ्च ५२

२७ अन्यत्र निहतस्य यागादौ निवेदनीयत्वे बाह्यपशुत्वम् ५३

२८ सबाह्याष्टधापशूनाम् अचराणां पुष्पादीनाञ्च क्रमेण फलनिर्देशः ५४–५५

२९ शिवानुग्राहकत्वस्य यागोपायकत्वात् शिवपूजया चराचरस्य लाभवत्त्वम् ५६

३० यागादौ पशुकर्मणि हिंसाबुद्धिनिषेधः ५७

३१ यागे पशुमारणस्य तदुपकारकत्वम् ५८

३२ श्रीमृत्युञ्जयोक्तदेववचनप्रामाण्यात् पशुयागस्य पाशच्छेदकत्वाद् दीक्षात्वे बहुपशुनिवेदनोपदेशः ५९–६२

३३ षड्जन्मनः पशोरुत्तमत्वम् ६३

३४ दृष्टान्तेनास्य स्वपरोपकारकत्वद्रढनम् ६४

३५ अत्रार्थे आनन्दशास्त्रसंवादात् समयत्यागात् मनुष्यस्य एकजादिसप्तजान्तपशुतया देवीचरुकार्थम् उत्पत्तिः दात्रर्पणद्वारा शिवसायुज्यगामित्वञ्च ६५–६७
३६ पशोरुत्पत्तेः देवीचरुकार्थत्वादस्य अन्यत्र विनियोगनिषेधः ६८
३७ महेशवचनात् सर्वेषां यागे ढौकितानां पशूनाम् अर्पणविधानम् ६९–७०
३८ सामस्त्येनाभिधाय अंशांशतः पशुतर्पणाभिधानम् ७१–७२
३९ ततोऽग्नौ दैशिकेन मन्त्रचक्रस्य तर्पणं देवाय विज्ञापनञ्च ७३
४० विज्ञापनीयस्य विधानम् ७४–७६
४१ ततः मन्त्र-करण-परापरमूर्तिस्मरणप्रणालिकया हस्तयोरर्चनपुरःसरम् एकैकस्य षोढा भिन्नस्य आत्मनः दीपनविधानम् ७७–८०
४२ आगमतात्पर्यमुखेन मण्डलस्थस्य साक्षित्वादिषोढा-भिन्नस्यात्मनः पाशप्लोषकत्वम् ८१–८२
४३ कुम्भस्थस्य षोढा भिन्नस्यात्मनः सामान्यवह्निरूपत्वात् शिष्यपाशविधूनकत्वं दीक्षाकर्मनैपुण्यञ्च ८३–८६
४४ षडिन्द्रियचक्रानुसंधिमत्त्वाद् एकस्यैव ज्ञातुः षोढात्वदृष्टान्तेन मण्डलवह्न्यादौ अध्वदीक्षायाम् आत्मनः षोढा भिन्नत्वसिद्धिः ८७–८८
४५ अनुसंधिबलाद् आत्मन्येव शिवात्मतासिद्धिः ८९
४६ अत्रार्थे आगमप्रामाण्यात् महाव्याप्त्या शिवसमत्वं गतस्य मुक्तशब्दव्यपदेश्यत्वम् ९०–९२
४७ पौनःपुन्येन एवंभावनया अयोगोलकन्यायेन शिवात्मभूतस्य गुरोः शिष्यदेहेऽन्यदन्तर्भावनेन मुख्याध्वनः न्यासविधानम् ९३–९६
४८ अध्वमन्त्रयोः शोध्यशोधकयोर्वैचित्र्याभिधाने शोध्यन्यासपूर्वं तदपूर्वञ्च शोधकन्यासयोरभिधानम् ९७–९८
४९ तत्र शोध्यवैचित्र्याभिधाने श्रीपूर्वशास्त्रोक्तक्रमेण देहे अपर-परापर-परेति त्रिविधस्य ललाट-रन्ध्र-द्वादशान्तत्वञ्च ९९–१००
५० तत्रापरस्य तत्त्वक्रमाच्चतुरशीत्यङ्गुलत्वम् १०१–१०५
५१ परापरस्य षण्णवत्यङ्गुलत्वम् १०६
५२ परस्य अष्टोत्तरशताङ्गुलत्वम् १०७
५३ एवं त्रिविधमाने मयतन्त्रप्रामाण्यम् १०८
५४ व्यस्तत्वेन नव-पञ्च-चतुस्-त्र्ये-कादिभेदात् तत्त्वन्यासाभिधानम् १०९
५५ अष्टोत्तरशताङ्गुलं त्रेधाऽवस्थाने त्रिशिरस्तन्त्रप्रामाण्यम् ११०–११३
५६ भुवनाध्वन्यासाभिधानं तत्र धरा-प्रधान-नियतिपर्यन्तं क्रमेण पुराणां षोडश-षट्पञ्चाशद-ऽष्टाविंशतित्वम् ११४–११९
५७ विद्यादौ तत्त्वत्रये प्रत्येकं पुरद्वयत्वे त्र्यङ्गुलत्वे च श्रीपूर्वशास्त्रसंवादः १२०

५८ अत्रैषां व्यत्ययेनोपदेशस्य अकिंचित्करत्वमथवा अन्योन्य-
संज्ञाभिर्व्यपदेश्यत्वञ्च १२१–१२२
५९ पुमादिसदाशिवान्तं पुराणामष्टादशत्वपरिगणनम् १२३–१२७
६० तत्त्वाऽङ्गुलोभयव्याप्त्या अङ्गुलानां चतुष्-षट्चत्वारिंशद्-
द्वाविंशति-द्वादशक्रमेण पुराणां षोडश-षट्पञ्चाशद-ऽष्टाविंशत्य-
ष्टादशत्वम् १२८
६१ एवमपरे विधौ पुराणाम् अष्टादशोत्तरशतत्वं परापरे
द्वादशाङ्गुलाधिक्यं परे च चतुर्विंशत्याधिक्यम् १२९–१३०
६२ विधिद्वयेऽङ्गुलाधिक्ये अङ्गुलांशाधिक्यन्यौन्योः नैमित्त्यम् १३१
६३ पराध्वन्यासनिरूपणं तत्र तत्त्वादिप्राधान्ययोगाद् दीक्षायां
दशपद्याः क्रमेण न्यासविधानम् १३२–१३४
६४ एकस्मिंश्चतुरङ्गुले, द्वयोरष्टाङ्गुलयोः, त्रिषु दशाङ्गुलेषु
एकस्मिन् पञ्चदशाङ्गुले नवपद्याः व्याप्यतया दशमपदस्य
व्याप्तृतया च योज्यत्वे धरावर्जं (प्रधानपर्यन्तं) षट्चत्वारिं-
शदङ्गुलगतेषु परापर-परविधिनिक्षेपाद् द्वादशाङ्गुलव्याप्त्या
द्वादशात्मकपदसंपत्तिः १३५–१३७
६५ प्रागुक्तनीत्या मन्त्राध्वनः न्यासेऽपि तुल्यविधित्वम् १३८
६६ वर्णाध्वनः न्यासे त्रयोविंशतौ वर्णेषु विधित्रयनिरूपणम् १३९–१४२
६७ अतएव श्रीपूर्वशास्त्रे तत्त्वेषूक्तस्य वर्णानां विधित्रयस्य
पदादावतिदेशः १४३
६८ तत्रत्यातिदेशवाक्यपाठः १४४–१४५
६९ पदमन्त्रयोर्विधित्रितयानन्तरं कलाध्वन्यासे अपर-परापर-
परविधित्रयाभिधानम् १४६–१४९
७० अथ शोध्यषडध्वन्यासानन्तरं मन्त्रात्मनः
शोधकन्यासविधानम् १५०
७१ तत्र मन्त्रौघस्य एकाद्येकवीरान्तचतुर्दशविधत्वम् १५१–१५६
७२ श्रीषडर्ध-सारशास्त्रयोः प्रामाण्यात् तेषाम् अनाख्य-संहार-
स्थैर्य-सर्ग-मातृसद्भावभेदात् शोधकवर्गस्य
सप्ततिसंख्याकत्वम् १५७–१५८
७३ तत्र पारमेश्वर्याज्ञया अभीप्सितमंत्रेणैव दीक्षाविधानोपदेशात्
शोध्यन्यासव्यतिरेके दीक्षायाः सप्ततिधात्वम् १५९–१६२
७४ तत्र शोध्यशोधकवैचित्र्याद् दीक्षावैचित्र्याभिधानम् १६३
७५ तत्र शोध्यवैचित्र्याभिधाने त्रिंशतः शोध्यानां सप्तत्या शोधकैः
गुणनया जननाद्युज्झितदीक्षायाः शतैकविंशतिसंख्याकत्वम् १६४–१६६
७६ जननादिमय्याः दीक्षायाः सप्तत्यधिकद्वाचत्वारिंशत्-

शतसंख्याकत्वं द्रव्यविज्ञानभेदात् तद्द्वैविध्ये चत्वारिंशदधिक-
पञ्चाशीतिशतसङ्ख्याकत्वम् १६७–१६८
७७ भोगमोक्षानुसंधानात् तस्याः द्वैविध्ये तत्र भोगस्य शुभाशुभतया
द्वैविध्याद् अष्टधात्वम्, गुरुशिष्यभेदात् तस्यापि प्रत्यक्षपरोक्षतया
दीक्षाद्वैतम् अनुसंधानभेदश्च १६९–१७३
७८ श्रीमत्स्वच्छन्दशास्त्रप्रामाण्याद् गुरुशिष्याऽभिन्नत्वेऽपि फलभेदे
वासनाभेदस्य नैमित्त्यम् १७४–१७५
७९ ततः शोधकवैचित्र्यनिरूपणे भोगस्य द्वात्रिंशद्भेदवत्त्वम्,
समयबीजाख्यमोक्षस्य च एक-द्वि-त्रिक्रमेण भेदाभिधानं तत्र
सद्यउत्क्रान्तितः त्रैविध्ये श्रीमद्गह्वरप्रामाण्यम् १७६–१८२
८० तत्र सप्ततिविधान् दीक्ष्यगुरुशिष्यान् हत्वा स्वभ्यस्तज्ञान-
सिद्ध्यर्थं गुरुकर्तृकज्ञानोपदेशविधानम् १८३–१८४
८१ तदनुसारिदीक्षाभेदानां मालिनीतंत्रनीत्या संख्याकथनम् १८५–१८६
८२ उक्तानां मुख्यभेदानां संग्रहेणाभिधानम् १८७–१८९
८३ अत्र शोधकशोध्यभेदादितिकर्तव्यताभेदाच्च भेदान्तराणां
सद्भावेऽपि असंकीर्णानाम् अशक्यगणनत्वं संकीर्णानाञ्च
भूयस्त्वकारित्वात् प्रकारबहुत्वम् १९०–१९२
८४ बुभुक्षवे भूयस्या इतिकर्तव्यतायाः मुमुक्षवे अल्पीयस्याश्च
आश्रयणोपदेशः १९३–१९४
८५ अभिनवगुरूणामत्रानभ्युपगमः १९५
८६ तन्मते शास्त्रप्रामाण्यात् क्रमसंवित्त्या गुरोः, तदभेदभावनात्
शिष्यस्य, शिवात्मकतासादनात् मुमुक्षवेऽपि भूयसीतिकर्तव्यता-
नुष्ठानोपदेशः १९६–१९९
८७ अत्र मतान्तरानुपपत्तिः २००
८८ संस्क्रियागणावर्तनात् जीवनकाले मुमुक्षोः क्रियाबहुत्वं
ततः सबीजदीक्षितस्य तस्य समयलोपादौ भोगानन्तरं मोक्षः,
निर्बीजदीक्षायां नैवं प्रथेति शास्त्रस्मृतमतस्याप्यौचित्यम् २०१–२०४
८९ अतोऽतिविततत्त्वोद्धरणादिकर्मणः युक्तत्वसिद्धिः २०५
९० यथेच्छमुपायाश्रयणात् स्वभ्यस्तज्ञानिनः एवंनियमाभावः २०६
९१ प्रकृते शोध्याध्वन्यासपुरस्सरं तत्त्वानुसारं शोधकमन्त्रन्यासस्य
विधेयत्वात् शब्दराशि-मालिन्योः वर्णक्रमन्यासविधानम् २०७–२०८
९२ पाशात्मकत्वाच्छिवात्मकत्वाच्च एकस्यैव
वर्णाध्वनः शोध्यशोधकभावोपपत्तिः २०९
९३ अत्रार्थे स्वायम्भुववृत्तिगतसद्योज्योतिवचनप्रामाण्यम २१०

९४ अत्रैवार्थे श्रीपूर्वशास्त्रसंवादाद्विलोमक्रमेण
धरादिशिवान्तं षट्त्रिंशन्न्यासविधानम् २११–२१५
९५ तत्र परापरविधौ पदानाम् एकोनविंशतित्वे
वर्णविभागाभिधानम् २१६–२१८
९६ अपरन्यासविधेः शक्त्यन्तत्वं परन्यासस्य
शिवतत्त्वपर्यन्तत्वं तत्र परापरापदानां मन्त्रत्वम् २१९–२२०
९७ तत्तत्तत्त्वव्याप्त्या पिण्डाक्षराणां वर्णसंख्याभेदाद्
बीजानां प्रतितत्त्वं व्याप्तृतया न्यासविधानम् २२१–२२२
९८ अन्येषां मते तु पिण्डानामपि बीजवन्न्यासः,
अन्यस्तस्यापि शोध्यस्य शोधकन्यासमात्रेण शुद्ध्यभिधानम् २२३
९९ अत्रार्थे न्यासाद् भूतशुद्धिरिति श्रीमन्मृत्युञ्जयादि-
वचनप्रामाण्यम् २२४
१०० प्रकरणान्तरोक्तस्य प्रकरणान्तरग्राह्यत्वाद
देहाध्वनोः शुद्धितुल्यत्वम् २२५–२२६
१०१ शोध्यानुरोधेन प्रागुक्तवर्णक्रमस्य एतन्न्यायादेव
केवलशोधकन्यासेऽपि अपर-परापर-परभेदाद् ग्रहणम् २२७–२३०
१०२ एवं मालिनीतंत्रवाक्यपाठद्वारा शोध्यशोधकभेदात्
तत्त्वक्रमन्यासस्य तद्विपरीतस्य चाभिधानम् २३१–२३५
१०३ परापरदेव्याः स्वतन्त्रन्यासनिरूपणम् २३६
१०४ शिष्यतनौ व्याप्तृतया योज्यत्वाद् देवीद्वयस्य
न्यासाऽनभिधानम् २३७
१०५ एवं शोधकस्य न्यासे मुक्तिरूपफलाविशेषेऽपि
ध्यानबल-कर्मक्षयरूपप्रक्रियावैशिष्ट्यम् २३८–२३९
१०६ अणोरनेकशरीरगतत्वेन भोक्तृत्वे मनोवृत्तेः
देहानुसंधाननियतत्वाद् इन्द्रियज्ञानस्य च
नियतवृत्तित्वात् तद्गतभोग्यज्ञानस्य चाननुसंधानम् २४०–२४२
१०७ योगादितः नैर्मल्यसादनानन्तरमेव मनसोऽतीन्द्रियार्थज्ञानम् २४३
१०८ निर्मलमनोवत् प्रत्ययदीक्षायां तत्तद्भुवनदर्शनम् २४४
१०९ जननादिवर्जितदीक्षायां केवलं शोधकन्यासे चोभयत्र
शिष्यस्य शोधकसंपुटितनाम्नः परिकल्पनम् २४५–२४७
११० ततः जननादिवर्जितदीक्षायां द्रव्ययोगेन आहुतिविधानम् २४८
१११ विज्ञानदीक्षायां शोधकमंत्रसंजल्पबलात्
निर्विकल्पतापत्तिपर्यन्तं शिष्यभावनम् २४९
११२ संजल्पात्मनः मन्त्रस्य विमर्शयोगित्वाद् अविकल्पत्वसंपत्तिः २५०–२५१

११३	श्रीसारशास्त्रप्रामाण्याद् अर्थालोचनस्य परामर्शस्वभावं मन्त्रशक्तित्वम्	२५२–२५३
११४	परामर्शस्य शुद्धाशुद्धतया द्वैविध्याद् वैष्णवादीनां शैवादीनाञ्च क्रमेण अशुद्धशुद्धपरामर्शवत्त्वे श्रीपौष्करमतङ्गादीनां प्रामाण्यम्	२५४–२५६
११५	यथापूर्वमुपदेष्टृक्रममवलम्ब्य परमेशितुः प्राथमिकसंजल्पोदये मायाप्रमातृगतविकल्पस्य संजल्पयोगेऽनवस्थानिरासः विकल्पस्य शिवात्मत्वोपपत्तिश्च	२५७–२६०
११६	शब्दात् शब्दान्तरस्य व्युत्पत्तौ संजल्पाऽसांकर्यात् परामर्शभेदः	२६१–२६२
११७	शब्दाद् वृद्धव्यवहाराच्च शब्दान्तरस्य व्युत्पत्तौ व्यवधानत्वाव्यवधानत्वे	२६३
११८	एवं शब्दान्तरविमर्शस्य प्राच्यस्वविमर्शनमयतयैव स्फुरणम्	२६४
११९	अर्थविकल्पनवैशिष्ट्यात् मन्त्राणां वैलक्षण्ये आदरः, बीजपिण्डादीनां संजल्पान्तरतुल्यकक्ष्यत्वनिषेधश्च	२६५–२६६
१२०	अतः मंत्रतन्त्रविशारदत्वमेव गुरोर्लक्षणम्	२६७
१२१	गुरवे सर्वात्मिनः मन्त्रार्थपरिशीलनोपदेशः	२६८
१२२	मन्त्रार्थविद्गुर्वभावे मन्त्रतन्मयगुरोराश्रयणविधानम्	२६९
१२३	संजल्पान्तरस्य मन्त्रतुल्यत्वे सर्वसाम्यदोषापत्तिः, अंशेनापि वैषम्ये तदर्थक्रियाऽभावश्च	२७०–२७१
१२४	गोमयकीटाभ्यां कीट एवेतिन्यायात् संजल्पान्तरत्वेऽपि एकार्थक्रियाद्रष्टुः, शिवत्वं भोगापवर्गदसत्यसंजल्पत्वञ्च	२७२–२७३
१२५	कीटयोर्भिन्नार्थक्रियामभ्युपगच्छतः ग्रन्थकृतः पक्षान्तरम्	२७४
१२६	अत्र मन्त्रार्थभावनाभाजः संजल्पस्य मन्त्रानुगुण्येनैव तत्तच्छब्दस्य कार्यकरत्वम्	२७५
१२७	अत्रार्थे दृष्टान्तः	२७६–२७७
१२८	मन्त्रार्थनिष्ठस्य विषापहारित्वादौ श्रीपूर्वशास्त्रप्रामाण्यम्	२७८
१२९	पक्षान्तरे मन्त्रवत् संजलपस्यापि विषनाशे एव अन्यतमकार्यकारित्वम्	२७९
१३०	भावनोपायत्वान्मान्त्रं संजल्पमभ्यस्यतः संजल्पह्रासक्रमेण अविकल्पवस्तुसाक्षात्कारः	२८०–२८२
१३१	बहिरपि वस्तुनः निर्विकल्पसंविदधीनसत्ताकत्वम्	२८३
१३२	शिवाभेदभाजो गुरोः संजल्पस्य शिष्यमोक्षाभ्युपायत्वम्	२८४

१३३ तस्य शिवाभेदमयत्वाद् अविकल्पान्तप्रतीक्षाऽनुपयोगित्वम् २८५
१३४ अत्रार्थे श्रीगमशासनप्रामाण्यम् २८६
१३५ परसंवित्समासन्नत्वादेव मन्त्राणां परसिद्ध्युपायत्वे दृष्टान्तः २८७
१३६ श्रीमालिनीमतान्तर्गतमुनिकार्तिकेययोः संवादात् मन्त्रस्य सबीजयोगाङ्गतालक्षणत्वम् २८८–२९०
१३७ तत्र क्रियाज्ञानभेदाद् द्विविधदीक्षया योगमन्त्रयोरधिकारित्वस्य मुक्तेश्च लाभः २९१–२९२
१३८ मन्त्राभ्यासाद् भोगमोक्षप्रसिद्ध्यर्थं मन्त्राश्रयणादौ देशिकाद् योगिनः दीक्षाग्रहणविधानम् २९३–२९४
१३९ एवं सति मन्त्र-ज्ञान-योगानाम् अन्यतरत्रापि सिद्धिः २९५
१४० दीक्षासंस्कृतस्य स्वबलेनैव भोगमोक्षलाभस्य एवमभिधाने नैमित्त्यम् २९६
१४१ दीक्षासंस्कृते समय्यादिनियमस्य स्वबलाधीनत्वम् २९७
१४२ दीक्षायाः केवलाया अपि मोचकत्वात् ज्ञानयोगादिवन्ध्यस्य भोगमोक्षयोः गुर्वायत्तत्वे दीक्षोचितज्ञानयोगयोजनिकाविधानम् २९८–३०१
१४३ बुभुक्षोः दुष्टकर्मशोधनविधानम् ३०२
१४४ लोकोत्तरभोगेप्सोः शुभकर्मणामपि शोधनविधानम् ३०३
१४५ तत्र द्रव्य-ज्ञानमय्योः दीक्षयोः यथास्वं द्रव्या-ऽनुसंधानाभ्यां कर्मशुद्धौ अध्वप्रवेशकारकशुभकर्मोदयः ४३०-३०६
१४६ शुभकर्मोपभोगे योजनिकास्थानासादनम् ३०७
१४७ भाविशुभकर्माप्रक्षयेऽस्य तत्र तत्रोपभोगः ३०८
१४८ मायालयान्तम् अस्य क्वचिदपि दुःखानुपभोगः ३०९
१४९ मायालयाद् योजनिकाबलात् सकले निष्कले वाऽस्य लयः ३१०
१५० शक्तिपातावसरे गुरुदीक्षाविधेरुपसंहारः

सप्तदशमाह्निकम्

१ भैरवतादात्म्यदायिनीप्रक्रियानिरूपणप्रतिज्ञा
२ तत्प्रक्रियाविधौ मलत्रयस्य बाह्वादौ सूत्रग्रन्थितया प्रक्षेपः १-२
३ मलस्य ग्रन्थिरूपताप्रतीतिदार्ढ्याय पाशसूत्रादौ ग्रन्थिकल्पनम् ३
४ बाह्वादौ ग्रन्थिक्षेपे कर्मास्पदत्वादिहेतूनामभिधानम् ४
५ नरशक्तिशिवत्रयस्य भेदबहुत्वाभिधानार्थं सूत्रस्य त्रिस्त्रिगुणीकरणम् ५
६ अत्रैवोपनिषत्प्रक्रियया त्रितयत्वाभिधानम् ६

७ सूत्रक्लृप्त्यनन्तरं तत्त्वशुद्धिनिरूपणोपक्रमे स्वमंत्रेण वागीशीमायायाश्च क्रमेण तर्पणाभिधानम् ७–९
८ आवाहने मातृकावर्णस्य, पूजने मालिनीवर्णस्य उपयोगित्व-प्रदर्शनम् १०-१२
९ आवाहनोपक्रमं पूजाविधानस्यौचित्यम् १३
१० आवाहनस्य सिद्धभावसंबोधनरूपत्वम् १४
११ नरशक्तिशिवेषु शक्तेरेव मुख्यं पूजाधिष्ठानत्वम् १५
१२ ध्यातृप्रह्वीभाववशाद् ध्येयस्य पूर्णस्वरूपप्रकल्पनाद् धरादिजडानां पूजोपपत्तिः १६–१७
१३ श्रीस्वच्छन्दादिव्याख्याने एतन्न्यायाश्रयणार्थं स्वगुरूपदेशः १८
१४ अभेदमयत्वाच्छिवदशायाः परात्वे पूज्यत्वादेरमुख्यत्वात् तत्स्वातन्त्र्यविजृम्भात्वप्रदर्शनार्थम् आह्वानकर्माद्यूहस्योपदेशः १९–२३
१५ तत्र नुतेः पूर्णतादायित्वं वौषडादेराप्यायकत्वम् २४
१६ बहिः तथात्मतयावभासे कर्मणि तत्कर्मपदाभ्यूहननिषेधः २५–२७
१७ बहिस्तथात्मतानवभासे कर्मपदोहनविधानम् २८
१८ तत्रापि उद्दिष्टेऽङ्गिनि विधौ अभ्यूहननिषेधः २९
१९ प्रकृते वागीश्याः मायायाः तर्पणानन्तरं धरातत्त्वस्य देहस्थाने अस्त्रताडनानन्तरं गुरुणा शिष्यदेहस्य संहारमुद्रया आत्मीयहृदयानयनम् ३०–३३
२० अनेन सर्वोत्पत्तिसहिष्णुतोद्गमात् ततः मायायां धरातत्त्वशरीराणां सृष्ट्युपदेशः ३४–३५
२१ तत्र सृष्टौ गर्भाधान-भोगभोक्तृत्व-तल्लय-पाशविच्छेदाख्य-संस्कारचतुष्के पञ्चदशमन्त्राणां परा-परापरा-ऽपरात्वेन योजनविधानम् ३६–३८
२२ मन्त्रपञ्चदशकविभागः ३९
२३ संस्कारचतुष्के परा-परापरा-ऽपराभेदेन होमभेदात् धरातत्त्व-पदाभिधानपूर्वकम् आहुतित्रयदानपश्चिमम् उच्चारणविधानम् ४०–४७
२४ ततः पुत्रकप्रतिबन्धनिराकरणार्थं धरातत्त्वपतये गुरोरादेशाभिधानम् ४८–४९
२५ धरातत्त्वशोधनानन्तरं तदन्तरालस्थाध्वपञ्चकस्य अपरा-मन्त्रेण एकैकध्येन सामस्त्येन वा प्राग्वदूहपूर्वकं शोधनोपदेशः ५०–५१
२६ कला-मन्त्र-पद-वर्णाध्वस्वपि एतस्यैवातिदेशः ५२–५३
२७ अत्रैव केषाञ्चित् तत्त्वाद्यन्यतमे एकाध्वन्येव अन्तर्भावादि-तराध्वपञ्चकशोधननिषेधः अन्येषां तु शोधनस्य भावनामयत्वाद् बाह्याहुतिदाननिषेधः इति मतान्तरप्रदर्शनम् ५४–५७

२८ आत्महृन्नयनानन्तरं क्रमेण पूर्णमायार्चनविसर्जने ५८–६०
२९ धरायाः जलेन मिश्रणाद् धरायाः शोधनीयत्वापादनम् ६१
३० तत्तत्पुरातत्त्वमिश्रणाद् उत्तरोत्तरस्य शिवतासादनाच्छुद्धि-
रन्यथा अशुद्धिः ६२
३१ पृथक्त्वात्ममायामलसद्भावे कर्मक्षयेऽपि न मुक्तिः ६३
३२ एवं पूर्वोक्तक्रमेण मिश्रणात् कलातत्त्वशुद्धिः ततः कार्ममलात्म-
कलातत्त्वेन भुजाश्रितपाशसूत्रग्रन्थेः वह्निमन्त्रतेजसा
दाहविधानम् ६४–६६
३३ मान्त्रतेजसा पाशप्लोषकत्वानुगुण्याद् वह्न्याश्रयणम् ६७
३४ पाशप्लोषस्य पारमेशतेजःशेषत्वापादनत्वम् ६८
३५ कर्मपाशहोमे ऊहप्रदर्शनमुखेन मायान्तसंशुद्धौ कण्ठपाशहोम-
विधानं तत्र निर्बीजदीक्षायां समयपाशाख्यबीजदाहाभ्यूहनम् ६९–७२
३६ निर्बीजायां भक्त्यादेरनुष्ठेयत्वं न तु समयत्वम् ७३
३७ एवं विद्याशक्तित्वापन्नमायानियोजनात् शुद्धविद्याक्रमेण
सदाशिवसंशुद्धौ सग्रन्थिशिखाच्छेदाद् आणवमलदाह-
विधानम् ७४–७५
३८ आगमप्रामाण्याद् आणवपाशस्य मायीयत्वाभिधानौचित्यम् ७६
३९ आणवे दग्धे शिष्यस्नानगुर्वाचमनादेर्विधानम् ७७
४० ततः शिष्यस्वदेहयोर्योजनिकायां संविदभेदेन मन्त्रवह्न्यभेदेन च
सर्वस्य ध्यानात् सकलनिष्कलशिवाय प्रशान्तकरणेन पूर्णाहुति-
प्रक्षेपे पूर्वोक्तप्रक्रियानुविधानम् ७८–८२
४१ अत्रार्थे त्रैशिरसतन्त्रप्रामाण्यम् ८३–८४
४२ आचार्यस्य मूलाधारादारभ्य क्रमेण प्राणार्कग्रस्तापानचन्द्रस्य
द्वादशान्तगमनेन उन्मनीभावापत्तिर्नाम करणस्य
प्रशान्तत्वम् ८५–८७
४३ शिवादीनेकीकुर्वतः द्वादशान्ते आज्यक्षयपर्यन्तम् अनुद्विग्न-
मवस्थानाभिधानाद् अत्रार्थे श्रीपूर्वशास्त्रसंवादः ८८–९०
४४ परतत्त्वयोजनिकायां शिष्यस्य पुनर्पशुभावस्याभावः ९१
४५ भोगदीक्षायां तत्तत्त्वभूमौ तत्संख्यायां वा पूर्णाहुत्यन्तरेण
योजनिकाविधानम् ९२-९३
४६ सबीजनिर्बीजयोः दीक्षयोः निर्बीजायाः शक्तिपातबलोदये
विधानम्, तत्र समयपाशशोधनविधानमपि ९४–९५
४७ निर्बीजदीक्षितस्य सद्यो भोगानन्तरं वा शिवत्वासादनम् ९६
४८ प्राणचारे तत्त्वानां देहे भुवनानां क्रमेण त्यागे निष्कलतुटिमात्रे
आहुतिप्रक्षेपाभिधानादत्रार्थे श्रीमद्दीक्षोत्तरसंवादः ९७–९८

४६ सबीजायां समयशोधननिषेधः ६६

५० अत्र विशेषेण शिवबोधजलधेः भारूपसृतस्य तत्त्वजालस्य ध्यानाद् यावज्जीवं शिशोः गुरुकर्तृकशुद्धतत्त्वसृष्टिविधानम् १००–१०१

५१ अत्रैव मतान्तरत्रयोद्देशनम् १०२

५२ शिवरूपेण भावितानां तत्त्वानां तत्तत्स्वरूपाकलनपूर्वकं शुद्धत्वप्रदर्शनम् १०३–११०

५३ इन्द्रियाणां निगृहीतत्वमुक्तत्वयोरभिधानात् श्रीमालिनीविजयोत्तरे शुद्धतत्त्वसृष्ट्या शिष्यस्यापि तन्मयतासादनसूचना १११–११२

५४ व्यापकत्वे मुक्तत्वं विषयरोधे बन्धत्वमिति इन्द्रियाणां शुद्धाशुद्धविभागे सिद्धयोगीश्वरमतप्रामाण्यं प्रमाणस्तुतिदर्शनोक्तविद्यागुरुसंवादश्च ११३–११४

५५ अनुक्तमन्त्रासु क्रियासु मायान्तशुद्धौ अपरायाः, सकलान्ते परापरायाः, निष्कले तु पराया इति मन्त्राणां विनियोगनियमाभिधानम् ११५–११७

५६ भुवनाध्वप्राधान्येन उक्ताया आहुतिसंख्यायाः अध्वपञ्चके प्रत्यध्वम् अधिकावापेनातिदेशः ११८–१२०

५७ तथापि सर्वाध्वसंशुद्धौ विलोमकर्मणा साकम् उक्तानां पूर्णाहुतीनां संख्याभेदाऽभावः १२१

५८ जननादिसमन्वितदीक्षानिरूपणोपसंहारः १२२

अष्टादशमाह्निकम्

१ संक्षिप्तदीक्षानिरूपणप्रतिज्ञा

२ अध्वनः मानसध्यानपूर्वकमेतद्दीक्षायाः विधानं जननादिविहीनत्वाभिधानञ्च १–२

३ तत्त्वशोधने परामन्त्रस्य प्रागुक्तनीत्या मन्त्रान्तराणाञ्च विनियोगः होमसंख्यानां शक्त्यनुसारित्वम् ३–५

४ संशोध्यवर्जे एतद्दीक्षाकर्मणि शास्त्रप्रामाण्यम् ६

५ अत्रापि तत्त्वशोधने मन्त्रभेदाभिधानम् ७

६ स्वभ्यस्तज्ञानिन एवात्र अधिकारित्वम् ८

७ श्रीब्रह्मयामलप्रामाण्यादत्र केवलं यागविस्तरनिषेधः ९

८ विक्षिप्त (? विस्तृत) विधेः क्रमात्तादात्म्यासादनफलत्वम् १०

९ दीक्षोत्तरकैरणादिशास्त्रोक्तसंक्षिप्तविधिनिरूपणोपसंहारः ११

एकान्न (? एकोन) त्रिंशमाह्निकम्

१ सद्योनिर्वाणदीक्षानिरूपणप्रतिज्ञा
२ अत्रार्थे तत्क्षणादिव्रजेदन्तग्रन्थेन मालिनीशास्त्रसंसूचनम् १
३ प्रोक्तसंसूचने श्रीशंभुनाथवचनप्रामाण्यम् २–३
४ आसन्नमरणे शिष्ये शक्तिपातमात्राभेदात् सद्य उत्क्रान्तिदीक्षया अनुष्ठेयत्वाभिधानम् ४–६
५ अत्रार्थे श्रीमद्गह्वरवचनस्य आसन्नमरणत्वाभिधानपरकत्वे श्रीशंभुनाथविवेचनोपज्ञत्वम् ७–९
६ समयशोधनात्मकपूर्वोक्तविध्यनन्तरं क्षुरिकादिन्यासाभिधानम् १०
७ श्रीमालिनीमतप्रामाण्याद् एतन्न्यासविधिः तत्र आहुतिं विनाऽपि समयिनः दीक्षालाभः ११–१४
८ अत्रैव पक्षान्तरे एकत्र ग्रन्थिद्वादशकादौ वा पूर्णाहुतियोगेन यथेष्ट-धाम्नि नियोजनविधानम् १५–१६
९ अत्रैव श्राद्धादिसंस्कारनिषेधरूपस्य गह्वरोक्तपक्षान्तरस्य प्राधान्येन निरूपणम् १७–२०
१० ईदृग्विधौ श्रीमद्दीक्षोत्तरसिद्धयोगीश्वरीमतयोश्च प्रामाण्यम् २१–२२
११ योगिन एवात्राधिकारः २३
१२ कर्णे ब्रह्मविद्यायाः पठनस्य पाठनस्य वाऽनन्तरं तत्त्वशुद्धौ पूर्णाहुत्या अस्य परतत्त्वयोजनम् २४–२५
१३ अयोगिनोऽपि गुरोः ज्ञानादिबलादपि सद्य उत्क्रान्तिदायाः करणीयत्वम् २६
१४ तत्कालमेव शिष्यप्राणोत्क्रमणात् ज्ञानादिसद्भावेऽपि सद्योनिर्वाणदीक्षायां ब्रह्मविद्याया एव प्राधान्यम् २७–२८
१५ क्रिया-गुर्वादिपरिहारेणापि ब्रह्मविद्याया एवात्र साधनत्वम् २९-३१
१६ अध्यापने उपदेशे वाधिकाराभावाद् ब्रह्मविद्यापाठादेव समयिपुत्रकयो रुद्रांशापत्तिः समयदीक्षितत्वञ्च ३२–३३
१७ अत्रार्थे दृष्टान्तः ३४–३५
१८ प्रकृते स्वयं ब्रह्मविद्यापाठाद् वस्तुस्थित्या मुक्तिः समयलोपाभावश्च ३६
१९ अदीक्षिताग्रे शास्त्रोच्चारणनिषेधस्य दीक्षितसदृशानां निषेधे तात्पर्यं न तु जडानाम् ३७–३८
२० अतः पाषाणप्रायस्य मुमूर्षोरग्रे पाठेन पुद्गलस्य

स्वचित्समानजातीयमन्त्रामर्शनसंनिधेः प्रबोधोदयः ३९–४३
२१ अत्रार्थे दृष्टान्तः ४४
२२ एवं प्रबुद्धस्य अदीक्षितत्वाभावे तदग्रे मन्त्रपाठात् तस्माच्च परोपकृतावपि नास्य समयलोपदोषः ४५–४६
२३ अतः 'न दीक्षिताग्रे पठेद्' इति वाक्यस्य सविचिकित्सविषयत्वम् ४७
२४ अतः सविचिकित्सस्य परस्य स्वकञ्चुकानुप्रवेशेनैव प्रबोधने मुक्तिः न तु समयलोपः ४८–४९
२५ श्रुतमात्रमन्त्रलवेऽपि साधके यथोचितप्रायश्चित्ताचरण-विधानम् ५०
२६ सद्य उत्क्रान्तिदीक्षायाः गुरुकार्यतायाः समयिपुत्रकयोः कृते स्वयंकार्यतायाश्चाभिधानम् ५१–५३
२७ द्विविधायां कर्तव्यतायां मालिनीमतप्रामाण्यम् ५४–५५
२८ आह्निकार्थोपसंहारः ५६

विंशतितममाह्निकम्

१ सप्रत्ययदीक्षानिरूपणप्रतिज्ञा १
२ तत्र बीजस्य स्वसूतिकरणाक्षमत्वविधिनिरूपणम् २–४
३ तद्वत् मन्त्रादिबलाद् दग्धस्य मलत्रयस्य स्वप्ररोहाभाव इति निर्बीजप्रत्यये श्रीशंभुनाथप्रामाण्यम् ५–६
४ सुदीप्तत्वात् स्थावराणां मोचकत्वादत्र गुरुकृपया बीजयोजना-भिधानमपि ७
५ जपादेरात्मसिद्धित्वज्ञस्य साचारस्य, न तु निराचारस्य, गुरोरत्राधिकारित्वम् ८–९
६ फलान्तरानर्हत्वाज्ज्ञानस्य स्वप्रत्ययलक्षणत्वे सिद्धामतप्रामाण्यम् १०
७ श्रीतन्त्रसद्भावोक्ततुलाशुद्धिदीक्षाविधानम् ११
८ श्रीपूर्वशास्त्रेऽपि आनन्दादिपरमेश्वरवचनपञ्चकात् तुलादीक्षाविधेः संसूचनम् १२–१३
९ वचनपञ्चकमध्ये उद्भवस्य लाघवात पार्थिवदेहतिरोधाना-धीनत्वम् १४
१० अधिकारि-तुलाविध्युभयशेषत्वेन पूर्वोक्तकर्माचरणोपदेशः १५
११ प्रत्ययदातुलाशुद्धिदीक्षोपसंहारः

एकविंशतितममाह्निकम्

१ परोक्षदीक्षाकर्मनिरूपणप्रतिज्ञा १
२ मालिनीवाक्यानां विश्लेषणेन मृतस्य देशान्तरस्थितस्य वा दीक्षायां स्वशास्त्रसम्मतत्वस्थापनं गुरुकृपाहेतुत्वदर्शनञ्च २–५
३ अत्र अनेकेषामधिकारित्वे सामान्येन दीक्षितादीक्षित-विषयत्वम् ६–८
४ सर्वेषां मृतोद्धारीदीक्षायाः आयातशक्तिपातनिश्चयपूर्वकं गुरुणा कार्यत्वे परप्रार्थनस्य स्वकरुणायाश्च नैमित्त्यम् ९–१०
५ अत्रार्थे श्रीमृत्युञ्जयसिद्धादिप्रामाण्यम् ११
६ तत्रत्यग्रन्थपाठात् पूर्वोक्तदीक्षायाः संनिहितजीवद्विषयत्वं भोगार्थत्वञ्च १२–१३
७ एतद्दीक्षाया असंनिहितजीवद्विषयत्वे चरुशय्यादेरनुपयोगित्वं पारम्पर्येणोपकारित्वात् मन्त्रसन्निधानार्थत्वञ्च १४–१५
८ मन्त्रसन्निधाने हेतूनां क्रियाद्येकादशत्वं तेषां समुदितत्वे औत्तरोत्तर्ये च उत्कर्षभागित्वम् १६–१७
९ तत्र एकादशकात् क्रियादिमन्त्रान्तहेतुषट्कव्याख्यानं तत्रापि मण्डलाभिधे मालिनीतंत्रप्रामाण्यञ्च १८–२१
१० प्रकृते मण्डलकल्पनानन्तरं कुशैर्गोमयेन वा कल्पितायां शिष्याकृतौ शोध्याध्वनः प्रकृत्यन्तं विनिक्षेपः २२–२३
११ ततोऽध्वमध्यतः चित्तकर्षणार्थं मृतजीवद्विधिविभागा-नन्तरभाविमहाजालविधेर् आसूत्रणम् २४
१२ महाजालनाम्नः प्रयोगस्य निरूपणम् २५
१३ परोक्षदीक्षायां ग्रन्थकृतः एतदुपदेशे श्रीशंभुनाथप्रामाण्यम् २६
१४ शिष्यगुर्वोः प्राणादीनामेकीकरणविधौ दृष्टान्तः २७
१५ महाजालसमाकृष्टस्य मृतस्य प्रेततिर्यगादियोनिभ्यः तदैव मोचनम् २८
१६ अत्रार्थे योगिदृष्टान्तः २९
१७ नात्र किंचिदपूर्वत्वम् ३०
१८ मनुष्यजन्मनि देहान्ते एव शिवतागमनम्, न तदैव ३१
१९ तथापि अनेन संस्कारेण देहे शाङ्करीदशाविर्भावः ३२
२० तद्देहसंस्थितस्यापि जीवस्य दार्भादिदेहव्याप्तेः, गुरुबला-न्मनुष्यदेहस्य आशुत्यागाच्च परोक्षदीक्षावैयर्थ्यानवकाशः ३३–३४
२१ अगृहीतदेहस्यापि जीवस्य जालवशात् फलमय-दार्भादिदेहागमनम् ३५

२२ कुशादिभिराकृतिकल्पने फलमयत्वस्य हेतुत्वम् ३६

२३ दार्भादिदेहे जालक्रमानीतस्य जीवस्य सुप्तवदवस्थाने ज्ञानक्रियाऽभावः तत्र निर्बीजदीक्षया प्राग्वत् संस्कारकल्पनं पूर्णाहुत्या योजनिकाविधाने शिवतासादनम् ३७–४०

२४ सप्रत्ययायां तु दीक्ष्यस्य ईदृक्संस्कारानुपयोगित्वम् ४१

२५ जीवत्परोक्षदीक्ष्यदीक्षाया अपि निर्बीजत्वे जालयोगात् संकल्पमात्रेण प्राग्वत् मृत्युभयात् जीवस्याकर्षः ४२–४४

२६ आम्नात एव विषये जालप्रयोगसिद्धिः ४५

२७ परोक्षदीक्षायां तुल्यदीक्षाभिर्दीक्षितत्वे उत्तरोत्तरस्य बलशालित्वं पूर्वपूर्वस्य संस्कारोपायकत्वञ्चेति संस्काराणां बलाबलविचारोपक्रमः ४६

२८ परोक्षदीक्षायां योजनिकायाः भोगार्थत्वेऽपि क्वचित् मोक्षार्थत्वमपि ४७–४८

२९ भुक्तियोजनिकायामपि स्वसंविद्बलवत्तरत्वात् मुक्तिसंभवेऽविरोधः ४९

३० अत्रार्थे पूर्णाहुतिविधौ श्रीमतः धर्मशिवस्य मतान्तरप्रस्तावे ब्रह्मघातकादीनां विधिविशेषानुष्ठानानन्तरमेव परोक्षदीक्षाविधानम् ५०–५३

३१ विधिविशेषे साभ्यूहं साहस्रिकहोमानन्तरं परयोजनपर्यन्तं तत्त्वशुद्धिविधानम् ५४–५५

३२ संनिहितजीवद्विषयेऽपि अस्य विधेरतिदेशः ५६

३३ अत्रैव पक्षान्तराभिधानम् ५७–५८

३४ तत्त्वविदि इच्छामात्रेण पशूनां मोचकत्वे एतस्यानुपादेयत्वम् ५९

३५ दीक्षोत्तरप्रामाण्याच्छिशोः तत्र पापभागित्वात् शाठ्यवर्जनम् ६०

३६ जीवमृतभेदेन द्विधापरोक्षदीक्षानिरूपणोपसंहारः ६१

द्वाविंशतितममाह्निकम्

१ लिङ्गोद्धारदीक्षानिरूपणप्रतिज्ञा १

२ श्रीमालिनीशास्त्रे पार्थिवायां पौंस्न्यां वा धारणायां दीक्षाकाले योजितस्य ऊर्ध्वसंशुद्ध्या शिवतासादनं पुनःपशुतागमनाभावः इत्युक्त्या एतद्विषयसंकेतनम् २–६

२२ कुशादिभिराकृतिकल्पने फलमयत्वस्य हेतुत्वम् ३६

२३ दार्भादिदेहे जालक्रमानीतस्य जीवस्य सुप्तवदवस्थाने ज्ञानक्रियाऽभावः तत्र निर्बीजदीक्षया प्राग्वत् संस्कारकल्पनं पूर्णाहुत्या योजनिकाविधाने शिवतासादनम् ३७–४०

२४ सप्रत्ययायां तु दीक्ष्यस्य ईदृक्संस्कारानुपयोगित्वम् ४१

२५ जीवत्परोक्षदीक्ष्यदीक्षाया अपि निर्बीजत्वे जालयोगात् संकल्पमात्रेण प्राग्वत् मृत्युभयात् जीवस्याकर्षः ४२–४४

२६ आम्नात एव विषये जालप्रयोगसिद्धिः ४५

२७ परोक्षदीक्षायां तुल्यदीक्षाभिर्दीक्षितत्वे उत्तरोत्तरस्य बलशालित्वं पूर्वपूर्वस्य संस्कारोपायकत्वञ्चेति संस्काराणां बलाबलविचारोपक्रमः ४६

२८ परोक्षदीक्षायां योजनिकायाः भोगार्थत्वेऽपि क्वचित् मोक्षार्थत्वमपि ४७–४८

२९ भुक्तियोजनिकायामपि स्वसंविद्बलवत्तरत्वात् मुक्तिसंभवेऽविरोधः ४९

३० अत्रार्थे पूर्णाहुतिविधौ श्रीमतः धर्मशिवस्य मतान्तरप्रस्तावे ब्रह्मघातकादीनां विधिविशेषानुष्ठानानन्तरमेव परोक्षदीक्षा-विधानम् ५०–५३

३१ विधिविशेषे साभ्यूहं साहस्रिकहोमानन्तरं परयोजनपर्यन्तं तत्त्वशुद्धिविधानम् ५४–५५

३२ संनिहितजीवद्विषयेऽपि अस्य विधेरतिदेशः ५६

३३ अत्रैव पक्षान्तराभिधानम् ५७–५८

३४ तत्त्वविदि इच्छामात्रेण पशूनां मोचकत्वे एतस्यानुपादे-यत्वम् ५९

३५ दीक्षोत्तरप्रामाण्याच्छिशोः तत्र पापभागित्वात् शाठ्यवर्जनम् ६०

३६ जीवमृतभेदेन द्विधापरोक्षदीक्षानिरूपणोपसंहारः ६१

द्वाविंशतितममाह्निकम्

१ लिङ्गोद्धारदीक्षानिरूपणप्रतिज्ञा १

२ श्रीमालिनीशास्त्रे पार्थिवायां पौंस्न्यां वा धारणायां दीक्षाकाले योजितस्य ऊर्ध्वसंशुद्ध्या शिवतासादनं पुनःपशुतागमनाभावः इत्युक्त्या एतद्विषयसंकेतनम् २–६

३	एवं शिवाधरतत्त्वेष्वपि योजितस्य सर्वोत्कृष्टभूतशिवागमेन उद्धरणीयताध्वननम्	७–९
४	दर्शनान्तरसंस्थानामुद्धरणे शक्तिपातादिस्वात्मावस्थान-पर्यन्तम् अपेक्षणीयक्रमनिरूपणम्	१०–११
५	आयातशक्तिपातानाम् अधरतन्त्रवर्तिनाम् प्रथमं लिङ्गोद्धारः तदा दीक्षाकर्म इति नियमः	१२–१३
६	प्रथमे दिने उपवासः द्वितीये लिङ्गोद्धृतिः, तत्र इतिकर्तव्यतानिरूपणम्	१४–१९
७	तत्र सप्तमन्त्राणां मध्यादेकतमेन ईशपूजाविधानम्	२०–२१
८	वह्नौ मन्त्रार्पणानन्तरं व्रतशुद्धिविधानम्	२२
९	तत्र साभ्यूहं पातकच्युतिविधेरभिधानम्	२३–२५
१०	ततः क्रमेण व्रतेश्वरस्य तर्पणविसर्जने, अग्नीशयोः विसर्जनम्	२६
११	लिङ्गोद्धारानन्तरं तृतीयदिवसे दीक्षाकर्मणि प्रागुक्तविधेरनुवादः	२७
१२	प्राग्लिङ्गिनां मोक्षदीक्षायामनधिकारः पुनर्भूपद-व्यपदेश्यत्वञ्च	२८
१३	ज्ञानोद्दीप्तौ पुनर्भूनामपि मोक्षाधिकारः	२९
१४	अत्रार्थे देव्यायामलतत्त्वविद ईशानशिवदैशिकस्य स्वपद्धतिवचनप्रामाण्यम्	३०
१५	कामिकापदवचनाद् अधरदर्शनस्थे लिङ्गोद्धारानन्तरमेव स्वरहस्योन्मीलनौचित्यम्	३१–३२
१६	अज्ञगुर्वाश्रिते स्वदर्शनस्थे एवमेवाचरणविधानम्	३३
१७	एवमुपदेशे अज्ञाचार्यस्य अनधिकारनैमित्त्यम्	३४
१८	अधरदर्शनस्य तीव्रशक्तिपातवशात् सद्गुर्वाश्रयणेऽपि लिङ्गोद्धारानन्तरमेव दीक्षाकर्मविधानम्	३५–३६
१९	अत्रार्थे सद्गुर्वुपदेशस्य योग्यभाववेदननान्तरीयकत्वम्	३७–३८
२०	ऊर्ध्वोपायविवेके स्पृहातः नास्य तिरोभावशङ्का	३९
२१	सिद्धान्ताद्यधरतन्त्रस्थानां त्रिकादौ अनन्तरदीक्षाविधानम्	४०–४१
२२	अतः सर्वस्याधरस्थस्य लिङ्गोद्धृतिद्वारेणानुग्रह इति नियमः	४२
२३	शास्त्रजिज्ञासया गुर्वन्तराणाम् अभिषेकावसानकतद्दीक्षानाञ्च आश्रयणौचित्योपदेशः	४३–४४
२४	पूर्वगुर्वाज्ञया विज्ञानार्थिनः गुर्वन्तरगमने श्रीमतशास्त्र-प्रामाण्यम्	४५

२५ संविदि दीक्षाया अमुख्यत्वात् तत्तज्जिज्ञासानुरोधात् ज्ञानराशिगुरोराराधनोपदेशः ४६–४७
२६ प्रकरणार्थोपसंहारः ४८

त्रयोविंशतितममाह्निकम

१ अभिषेकविधिनिरूपणप्रतिज्ञा १
२ पुत्रकदीक्षाधिकारस्य योग्यताक्रमात् स्वभ्यस्तज्ञान्यादिगुरवे समर्पणस्याभिषेकत्वम् २–३
३ श्रीमत्कामिकाद्यनेकशास्त्रार्थसंवादात् ज्ञानाधिकाराद् अभिषेकित्वं न त्वभिषेकादधिकारित्वम् ४–७
४ देवीयामलप्रामाण्याद् गुरुत्वेऽनधिकारिणां स्वयंभ्वाद्यन्यलिङ्गान्तानां परिगणनम् ८–१०
५ श्रीपूर्वशास्त्रे ज्ञानवत्त्वमन्तरेण नैतादृशनियमाभिधानम् ११
६ योगचारवचनादत्र तन्त्रान्तरोक्तस्य नानुषङ्गः १२
७ देव्यायामलादौ स्वयंभ्वादीनां वर्जनीयतायाः कर्म्यभिप्रायेणोक्तत्वादस्मद्दर्शने एतन्नियमानभिधानम् १३–१५
८ अतोऽत्र लक्षणान्तरनैरपेक्ष्येण ज्ञानवत्त्वस्यैव मुख्यं लक्षणत्वम् १६
९ अभिषेकविधेरितिकर्तव्यतायां चतुःषष्ट्यभिषेकानन्तरं शिष्यानुग्रहरूपकर्तव्यसारोपदेशविधानम् १७–१९
१० ज्ञानोत्तरप्रामाण्यात् परीक्षानन्तरमेव दीक्षाद्यन्नदानान्तसप्तकप्रवर्तनविधानम् २०–२२
११ अभिषेकविधौ अर्पणीयोपकरणानामभिधानम् २३
१२ ततः अभिषिक्तस्य दक्षिणाभिः गुरुपूजनोपदेशः २४
१३ अभिषेकप्रदानानन्तरं पूर्वगुरोः कर्मिज्ञानिभेदात् क्रमेण दीक्षादौ स्वाधिकारहानिः करणाकरणबाध्यताऽभावश्च २५–२७
१४ इतरथा असमर्पिताधिकारस्य गुरोरधिकारात् प्रमादे विनाशादिकथने सिद्धातन्त्रप्रामाण्यम् २८–३०
१५ आचार्यस्य विद्याव्रतनिरूपणे षण्मासं तन्त्रोदितसर्वमन्त्रपद्धतिजपेन तन्मयतासादनम् ३१–३२
१६ मन्त्रस्य प्राणशक्तेश्चैक्यात् प्राणस्य गमागमाभ्यां द्वादशान्ते सर्ववृत्तिसंक्षये मन्त्राणां मोचकत्वसिद्धिः ३३–३६
१७ अत्रैवार्थे देव्याख्ययामलप्रामाण्याद् आधारविशिष्टतया जप्यमानत्वान्मन्त्रस्य तत्तच्चक्रादौ महामन्त्रत्वासादनम् ३७–३८

१८ अतः विद्याव्रतस्य मन्त्रवीर्यसिद्धिफलत्वम् ३९
१९ मन्त्रवीर्यसिद्धेस्तादात्म्यरूपत्वे स्पन्दशासनसंवादः ४०
२० कृतविद्याव्रतस्यैव योग्यायोग्यपरीक्षापूर्वकं दीक्षादिसप्त-
सत्यामधिकारः ४१
२१ ऊर्मिशासननिर्देशाद् योग्यायोग्यपरीक्षायाः विपरीताचार-
मूलकत्वम् ४२
२२ अस्य संक्षेपेण नित्यादिकर्मानुष्ठानविधानम् ४३
२३ दैशिकस्य सर्वज्ञत्वाद् अयोग्यदीक्षणरूपदूषणाभावः ४४–४५
२४ दीक्षितस्य पौनःपुन्येन परीक्षानन्तरमेव तत्तद्योग्यतया
ज्ञानदानादौ नियोगः ४६
२५ ईशाधिष्ठितेच्छाया योग्यतात्वेऽपि तथेच्छाऽप्ररूढौ अस्य
ज्ञानाद्यपावतायां ज्ञानदाननिषेधः ४७–५०
२६ एवं ज्ञानार्पणोत्तरकालं ज्ञाताऽयोग्यताकस्य विज्ञानहरणोपदेशः ५१
२७ वामाचारक्रमेण विज्ञानहरणविधिनिरूपणम् ५२–५५
२८ श्रीपूर्वे विज्ञानहरणस्य अप्ररूढविज्ञानाभिप्रायेण उक्तत्वाद्
ज्ञानैकरूपात्मनाशशङ्कानिरवकाशनम् ५६–५७
२९ वामाशक्तिप्रभावाद् अयोग्यस्य विद्यायाः स्वयमपकारकत्वम् ५८
३० एवं सत्यपि विज्ञानाहरणे गुरोः पूर्णाधिकारप्रथनार्थं
सतिरोभावपञ्चकृत्यशालित्वस्य नैमित्त्यं न त्वपकारकत्वस्य ५९–६१
३१ अतः मूढतया तिरोहिते न गुरुकोपावकाशः ६२
३२ अतः तथाकथितगुरुकोपे शिष्यतिरोधानमात्रत्वम् ६३–६४
३३ गुरोरनुग्राहकत्वादस्मद्गुर्वागमसंवादादपि शिष्ये
कोपशापयोर्निषेधः ६५
३४ तिरोधानस्य ईशेच्छाकर्तृकत्वान्नात्र गुरोः कश्चित्कर्तव्यशेषः ६६
३५ शास्त्रे विज्ञानापहरणकीर्तनस्य स्वातन्त्र्यमात्रज्ञप्त्यर्थम्
अनुग्रहहेतुकत्वम् ६७–६८
३६ अतएव निगृहीतमतेरपि शुद्ध्यनन्तरं पुनर्दीक्षोपदेशः ६९
३७ उभयभ्रष्टत्वे अधस्तने समाश्वासाद् ऊर्ध्वे आगतस्य
शिवीभावपात्रता न पुनर्विपर्ययेण ७०–७१
३८ अत्रार्थे दृष्टान्तः ७२
३९ स्वभ्यस्तज्ञानिना अनुद्धृतस्य अन्यगुरुणा उद्धृतस्य न
श्रेयोऽवाप्तिरिति श्रीपूर्वशास्त्रवाक्यव्याख्याने अम्बुजन्मार्कदृष्टान्त-
निरूपणम् ७३–७५
४० त्रिकगुरुसकाशे अन्यगुरोरसंभावस्य दृष्टान्तान्तरेण कथनम् ७६
४१ गुरोः देहपाते अन्यतरदोषाविष्करणे च लक्षणान्वितगुर्वन्तरा-

श्रयणविधानम् ७७–७८
४२ अत्र गुरौ अज्ञानख्यापनस्य अयुक्तख्यापनस्य च, शिष्ये ज्ञानानाश्वासस्य मुख्यदोषत्वम्, दोषान्तराणां तत्प्रभवत्वम् ७९–८०
४३ गुर्वपरिग्रहादेश्च ज्ञानानाश्वासहेतुकत्वे अन्वयव्यतिरेकाभ्यां दृष्टान्तप्रदर्शनम् ८१–८२
४४ मालिनीविजयोत्तरप्रामाण्याद् गुरोर्लौकिकदोषान्वेषणनिषेधः ८३–८४
४५ तथापि जघन्याऽकार्यसक्तत्वे निवारणार्थं गुरोरभ्यर्थनस्य, अनिवर्तनेऽन्यत्रगमनात् शिवचिन्तनस्योपदेशः ८५–८६
४६ अन्यत्रगमने तद्गुर्वप्रियभाषणाचरणादिनिषेधः ८७–८८
४७ अत्रार्थे श्रीमातङ्गप्रामाण्यम् ८९
४८ तीव्रशक्तिपातभाजां गुरुनैरपेक्ष्येण मन्दमध्यशक्तिपातभाजां तु तत्सापेक्ष्येण इतिकर्तव्यताबोधः ९०–९१
४९ अत्रार्थे दृष्टान्तः ९२
५० चितः सर्वत्राविशेषेऽपि उपाधिभेदादुल्लासवैचित्र्यम् ९३
५१ एवं कस्यचन तिरोभावानन्तर्येण पुनरप्यौन्मुख्ये दैशिकं विनाऽपि मोक्षः ९४
५२ एतदभिधाने तिरोभूतस्य न सांसिद्धिकज्ञानभागित्वोपकथनमपितु संभावनाप्रदर्शनमात्रम् ९५
५३ शिवताया अन्यथाऽनासादनात् श्रीसारशास्त्रप्रामाण्याद् एतद्विधेरवश्यंपालनीयत्वम् ९६
५४ तत्र एतदभावे समयलोपत्रितयत्वाभिधानम् ९७
५५ अत्रार्थे आगमान्तरसंवादः ९८
५६ सिद्धान्त-तन्त्र-त्रिकगुरुभेदात् सारशास्त्रवाक्यत्रयस्य गतित्रयरूप-विषयविभागः ९९
५७ गतित्रयस्य कर्म्यभिप्रायत्वम्, ज्ञानिनां तु ईदृशप्रतिबन्धनिषेधः १००
५८ साधकेऽपि पूर्वोक्ताभिषेकविधेरतिदेशः १०१
५९ अत्र अधिकारार्पण-विद्याव्रतयोर्निषेधः, साध्यमन्त्रार्पणस्य विधानमिति विशेषः १०२
६० अभिषेकविधिनिरूपणोपसंहारः १०३

चतुर्विंशतितममाह्निकम्

१ सरहस्यान्त्येष्टिसंस्क्रियानिरूपणप्रतिज्ञा
२ अन्त्येष्टिदीक्षायाम् अधरस्थानां

समयोपहतोर्ध्वस्थानामधिकारित्वम् २–३
३ अत्रार्थे श्रीदीक्षोत्तरशासनप्रामाण्यम् ४
४ शवदेहाधिकारेण मृतोद्धारविध्युक्तस्यात्र अतिदेशः ५
५ श्रीसिद्धातन्त्रोक्तविधिनिरूपणम् ६
६ तस्य समयि-पुत्रक-यत्रतत्रमृताचार्यविषयत्वं साधकाऽविषयत्वम् ७–८
७ नरकादौ मन्त्रहतानामप्यन्त्येष्टावधिकारित्वम् ९
८ तत्र मण्डलकल्पनाऽकल्पनाभ्यां मतद्वैविध्ये
संहारक्रमेण पूर्ववन्न्यासानुष्ठाने क्रियादिना प्रबोधनविधानम् १०–१२
९ कुलगह्वरवचनात् क्रियादिप्रपञ्चनं तस्य तु
प्रत्ययोत्पादार्थत्वं न तु मोक्षोपयोगित्वम्, प्रत्ययस्य च
मोक्षानुमापकत्वम् १३–१६
१० अत्र दीक्षोत्तरप्रामाण्यात् स्वर्निरयानां पुर्यष्टकाधीनवृत्तित्वात्
पुर्यष्टकविशोधिनीसांन्यासिकीदीक्षायाः निरूपणम् १७–२०
११ तत्र लौकिककृत्यजातनिषेधः २१
१२ अत्रार्थे श्रीमाधवकुलप्रामाण्यम् २२
१३ स्वशास्त्रोक्तेतिकर्तव्यतानिरूपणम् २३
१४ अन्त्येष्टियागोपसंहारः २४

पञ्चविंशतितममाह्निकम्

१ षडर्धोक्तस्य सिद्धातन्त्रसंसूचितस्य श्राद्धविधेः निरूपणप्रतिज्ञा १
२ शुद्धानामशुद्धानाञ्च अन्त्येष्टिद्वारेण श्राद्धेतिकर्तव्यताविधानम् २–३
३ अत्रैव विधिविशेषनिरूपणं येन दीक्षितस्य श्राद्धे मृतोद्धृतौ
अन्त्येष्टौ वा भोग्यतापाशपरित्यागाद् भोक्तैकात्म्यापत्त्या
शिवीभावः ४–७
४ तन्मयीभावसिद्ध्यर्थं मुमुक्षोस्सर्वविधिषु, क्रियाभ्यासभूयस्त्व-
सिद्ध्यर्थं बुभुक्षोस्तु श्राद्धादिषु अधिकारः ८–९
५ ज्ञानिनि तु श्राद्धादेरनुपादेयत्वम् १०
६ ज्ञानिनः जन्ममृत्युदिवसयोः तत्सन्तानजुषां बोधस्योद्रेकात्
पर्वदिनत्वम् ११–१२
७ श्रीभरुणयन्त्रप्रामाण्याद् गुरौ गुरुपत्न्यां च नाडीप्रवाहनादुप-
कारित्वमित्यत्र विशेषः १३–१४
८ नाडिसिद्धेः वाहकालापेक्षित्वं भाविविध्यपेक्षित्वं वा १५
९ श्राद्धादौ समय्यादेः स्वशास्त्रोक्तयागविधानं वेदोक्तविधि-

निषेधश्च १६
१० अत्र साधकबाधकप्रमाणतया श्रीमौकुटार्थसंवादनम् १७–१८
११ प्रतिज्ञातनाडीविधेः अयोगि–योगिविषयतया पाण्यङ्गपीडन–भावनाद्वारेण निरूपणम् १९–२०
१२ श्राद्धस्य भोगमोक्षदानहेतुत्वम् २१
१३ जन्तूद्धरणे दीक्षाचर्ययोर् उपायतासाम्यम् २२–२३
१४ श्रीमतङ्गे मुनिप्रश्नोत्तरे सर्वत्र पारमेश्वरानुग्राहकत्व-प्रतिपादनाद् दीक्षा-योग-चर्याणां मुक्त्युपायत्वम् २४–२६
१५ अत्रार्थे दृष्टान्तप्रदर्शनमुखेन श्राद्धादिचर्यासु मुक्त्युपायत्वोप-चाराद् भक्तेरेव आश्रयणीयतोपदेशः २७–२८
१६ श्राद्धविध्युपसंहारः २९

षड्विंशमाह्निकम्

१ जीवितदीक्षितविषयकशेषवृत्तिनिरूपणप्रतिज्ञा १
२ समस्तदीक्षाप्रकाराणां प्रकारचतुष्टयात्मकत्वम् २
३ तत्र संस्कारनिमित्ता-सबीजादीक्षाभ्यां दीक्षितानां संविदैकात्म्य-सिद्धिनिमित्तम् आजीवं वृत्तेर्निरूपणम् ३–४
४ संस्कृतस्य बुभुक्षोर्मुमुक्षोर्वा स्वयोग्यतापरामर्शपूर्वकं स्वशासनोक्तनित्यनैमित्तिकादिरूपशेषवृत्तेरनुष्ठानम् ५–६
५ स्वप्रत्ययिन इव गुरुप्रत्ययवतोऽपि विघ्नादिप्रशान्त्यर्थं शेषवृत्त्युपदेशपात्रत्वम् ७–८
६ सांसिद्धिकनिर्बीजयोरत्र शेषवृत्तौ काम्यपरिहारेण नित्यनैमित्तिकयोर्ध्रुवमनुष्ठानम् ९–११
७ तयोर्नित्यनैमित्तिककर्माभिधानम् १२–१३
८ तत्र आचार्यस्य नैमित्तिककर्मणि व्याख्याद्याधिक्यम् १४
९ तत्र विततसंक्षिप्तादिविध्युपदेशे मुख्यामुख्यमन्त्रसमर्पणे वा शिष्ययोग्यतानैमित्त्यम् १५–१९
१० तत्र गुरुसंविदभेदे परामर्शकत्वात् लिपिस्थितौ निर्वीर्यत्वात् शिष्ये गुरोः मन्त्रलेखनिषेधनियमः २०–२२
११ अत्रार्थे सिद्धामतप्रामाण्यम्; पुस्तकान् मन्त्रवीर्यलाभे तु सांसिद्धिकत्वमेव एवं ज्ञानेन गुरौ शिष्ययोग्यतौचित्येन कर्मानुष्ठानविधानम् २३–२४
१२ अत्र कर्मानुष्ठाने गुरवे गोपनीयतोपदेशः २५

१३ ततो अनुष्ठेयनैमित्तिककर्मविस्तराभिधानम् २६–२८
१४ नैमित्तिकानन्तरं नित्यविधिशिक्षणोपक्रमः २९–३२
१५ तत्र संध्याविधौ तान्त्रिकीयस्वीयमतयोर्वैभिन्न्यम् ३३–३४
१६ स्वीयमतेन सन्ध्याचतुष्टयानुष्ठेयकर्मणः तन्मयतासिद्ध्यर्थम् एकस्यामेवानुष्ठानोपदेश : ३५–३६
१७ ततः स्थाण्डिलनित्यार्चाप्रक्रान्तिः यत्र देवतागणस्य बोधात्मकतायाः बिम्बप्रतिबिम्बतया ग्रहणस्य मुख्यावाहनरूपत्वम् ३७–४२
१८ अत्रार्थे चतुष्कपञ्चाशिकाग्रन्थोक्तदृष्टान्तः ४३
१९ अत्रैवार्थे आवाहनविसर्जनयोः वासनात्मकत्वं न परमार्थत्वमित्यभिधाने श्रीनिर्मर्यादशास्त्रप्रामाण्यम् ४४–४६
२० आवाहनस्य वासनात्मकत्वप्रदर्शनम् ४७–५०
२१ आवाहनानन्तरम् उद्दिष्टद्रव्यादिभिः मन्त्रतर्पणोपदेशः ५१–५२
२२ आवाहनानन्तर्येण तर्पणविधाने शम्भुप्रामाण्यम् ५३
२३ पूजाविधाने तत्तन्मनोविकासिन एवोपयोगित्वान्न द्रव्यनियमः ५४
२४ बुभुक्षु-मुमुक्षुभेदाद् विधिषु नियतिपरतन्त्राऽपरतन्त्रत्वनैमित्त्यम् ५५
२५ कार्यविशेषस्य कारणविशेषायत्तत्वाद् भोगे विशेषबहुत्वं मोक्षे विशेषाभावश्च ५६-५९
२६ अतः स्वातन्त्र्यस्यानन्दघनत्वात् सर्वैरपि द्रव्यैः क्रियाया हृदयाह्लादकारित्वम् ६०
२७ अतएव भावानां चिदानन्दघनरूपस्यैव पूजनोपकारित्वम् ६१
२८ ग्रन्थकर्तुः स्तोत्रेषु बहुधा एतदर्थनिरूपणम् ६२
२९ तत्रत्यतः श्लोकत्रयोच्चयनम् ६३-६५
३० श्लोकत्रयोपात्तार्थान्तर्विभावनेन पुरा कर्तृतातत्वनिरूपणविधौ प्रोक्तस्य सर्वस्य तर्पणादेर् अनुष्ठानोपदेशः ६६–६८
३१ ततः विसर्जन-वह्नितर्पण-स्वयंनैवेद्यभक्षणा-ऽगाधाम्भःप्रक्षेपादीनां विधानम् ६९–७०
३२ अगाधाम्भःक्षेपणे शम्भ्ववतारमीननाथेन जलजानां पूर्वदीक्षितत्वस्य नैमित्त्यम् ७१
३३ अन्यभक्षणस्य प्रत्यवायहेतुत्वम् ७२
३४ ज्ञानिनः भेदोत्तीर्णत्वेऽपि लोकसंग्रहेच्छया तथाभूतेति-कर्तव्यतानुष्ठानेन अन्यशङ्कानुत्पादिस्वनिह्नवाभिधानम् ७३
३५ अत्रैवार्थे श्रीमतमहाशास्त्रोक्तप्रभुवचनप्रामाण्यम् ७४–७५
३६ नित्यकर्माङ्गस्थण्डिलयागनिरूपणोपसंहारः ७६

सप्तविंशतितममाह्निकम्

१ मालिनीमतसूचितलिङ्गपूजाविधिनिरूपणप्रतिज्ञा १
२ अस्मद्दर्शने बहिःस्थिरप्रतिष्ठानिषेधात् नात्रास्याः साक्षादभिधानम् २
३ बहिःप्रतिष्ठया रहस्यत्वेन सिद्धिप्रदत्वे रूपविच्युतिः निग्रहात्मकत्वं स्वयंप्रतिष्ठातृनाश इत्यादिप्रत्यवायाः ३–५
४ ज्ञानोत्तराप्रामाण्याद् रहस्यशास्त्रेषु अव्यक्तमन्त्राणां बहिःप्रतिष्ठानिषेधः ६–७
५ अतोऽन्यत्रोक्तप्रतिष्ठाया अत्र प्रतिषेधः साधारण्याश्च विधिः ८
६ अस्मद्दर्शने मुक्तिभुक्तिसिद्धिपर्यन्तं व्यक्तस्य अव्यक्तस्य वा लिङ्गस्य चलप्रतिष्ठाविधानम् ९
७ पुत्रकसाधकाभ्यां प्रतिमास्थापनेऽपि तत्र वस्तुतः गुरोरभ्यर्थ्यत्वम् १०
८ प्रतिमायाः कलावधिजीवनत्वम् ११
९ प्रतिमाकल्पने उपादानानां हेयोपादेयत्वस्य लिङ्गमानादेरनुपयोगित्वस्य च निरूपणम् १२–१४
१० ततः प्रतिष्ठापितलिङ्गस्य स्थाण्डिलार्चोक्तविधिना शोधनं तत्र गुरुदक्षिणादीनामाधिक्येन कथनम् १५–१६
११ सर्वेषु अव्यक्तलिङ्गेषु आवाहनकल्पनादीनां निषेधः व्यक्तेषु च स्थापनादेर्विधानम् १७–२०
१२ तत्र पिचुशास्त्रप्रामाण्याद् दोषवर्जिततूरे योगस्य प्रशस्तत्वाद् उद्दिष्टविधिना तूराश्रयणविधानम् २१
१३ प्राच्यानां मते वर्जनीयतूरदोषाः २२–२३
१४ स्वगुर्वाम्नाये तूरस्य काम्यविध्यङ्गत्वेन, न तु पिचुवत् नित्यकर्माङ्गत्वेन, दोषपरिहारोपदेशः २४
१५ श्रीसिद्धातन्त्रोक्ततूरलक्षणम् २५–२७
१६ एतल्लक्षणस्य अर्घपात्रेऽपि अतिदेशः २८
१७ अत्रार्थे श्रीब्रह्मयामलप्रामाण्यम् २९
१८ अक्षसूत्रनिरूपणं तत्र संख्यायाश्च प्रदर्शनम् ३०–३१
१९ उक्ताक्षसंख्यावैविध्ये व्याप्तिप्रदर्शनम् ३२–३६
२० संख्याभेदैः कृतेऽक्षसूत्रे स्थण्डिलवत् सर्वानुष्ठानोपदेशः ३७
२१ अत्रार्थे श्रीमन्मालिनीविजयोत्तरप्रामाण्याद् बोधाग्निसंप्रवेशनाद् गुरोः भैरवीभावः ३८–३९
२२ अर्घपात्रभेदोपभेदप्रदर्शनम्, प्रतिष्ठादौ तस्य निष्कम्पपूजनरसैः क्रमपूजनविधिनिरूपणम् ४०–४१

२३ अत्रेतिकर्तव्यतानिरूपणम् ४२–४३
२४ श्रीमत्कालीमुख-भैरवकुलाद्युदितानां
खड्गस्थण्डिलादिपूजाधारान्तराणां प्रदर्शनं तत्र
असाङ्कर्येण पूजनोपदेशः ४४–४६
२५ एतेषां पूजाधाराणां प्रतिनियतकारित्वात् काम्यत्वम् ४७
२६ अकामे तु तेषां स्थानोपाधिवशाद् आप्यायनकारित्वम् ४८
२७ पक्षान्तरे दीक्षितस्य रहस्यशास्त्रोम्भितत्वेन
सर्वकर्मानुगुण्यात् तेषामुल्लेखः ४९
२८ एतदनन्तरं पूजाभेदनिरूपण तत्र गुरोः
पूर्वोदिततत्त्वानुसंधानं संनिधेराचरणञ्च ५०–५२
२९ स्वप्रतिष्ठिते लिङ्गे तत्तदभीष्टसिद्ध्यनन्तरं सदृशाय
अन्यस्मै पुत्रकसाधकेषु लिङ्गसमर्पणस्य तदलाभे
अगाधाम्भःप्रक्षेपस्य विधानम्, परप्रतिष्ठितस्वयंभ्वादिलिङ्गे
आसनपक्षे पुराप्रोक्तविधेराश्रयणम् ५३–५५
३० अघोराख्यस्वच्छन्दतन्त्रप्रामाण्यात्
स्वयंभ्वादिलिङ्गानाम् अध्वमाध्यादवतीर्णत्वेऽपि
सर्वाध्वनः शिवपर्यवसायित्वादत्र आसनद्वारेण
सर्वाध्वोत्तीर्णस्य पूजनोपदेशः तत्र प्राग्वदेव
आवाहनविसर्जने ५६–५७
३१ पक्षान्तरे मण्डलद्वारेणापि सर्वक्रमानुष्ठानोपदेशः ५८
३२ बहुविधलिङ्गस्य अर्चाविधेरुपसंहारः

अष्टाविंशमाह्निकम्

१ नैमित्तिकविधिनिरूपणप्रतिज्ञा १
२ परेषां नित्यकर्मद्वारेण नैमित्तिकलक्षणे
सर्वनैमित्तकता-सर्वनित्यतयोरन्यतरदोषप्रसक्तिः २–३
३ स्वमते सर्वप्रमातृनियतत्वाऽनियतत्वाभ्यां कर्मणः
नित्यनैमित्तिकविभागः ४–५
४ श्रीमत्तन्त्रसारवचनात् नैमित्तिकभेदानां त्रयोविंशतित्वं
विशेषार्चानिबन्धनत्वञ्च ६–९

५ तत्र प्रथमं पर्वविधिनिरूपणे कुलाऽकुलतया पर्वद्वैविध्ये श्रीयोगसंचरप्रामाण्यात् कुलपर्वणः अष्टतिथ्यात्मकत्वम् अकुलपर्वणश्च वैपरीत्येन अन्यतिथ्यात्मकत्वम् १०–१४
६ भैरवकुलहैडराद्यनेकशास्त्रसंवादात् प्राणाश्रितकालस्य चक्रभेदसंचारे स्वसंवित्पूर्णतालाभसमयस्य पर्वत्वम् १५–१६
७ तत्रैव ग्रन्थद्वये पूरणार्थे पर्वशब्दस्य द्विधा निर्वचनम् १७
८ एतदभिज्ञानां सिद्धयोगिन्यादीनां पर्वणि पूजापरत्वम् १८–१९
९ पर्वादौ पूर्णसंविदः कामधेनुप्रख्यत्वात् प्रेक्षणादौ दर्शकसंविद्दृष्टान्तेन तत्कालमेव तत्तत्फलोदयः २०–२२
१० अन्येषामपि उत्सवागतातिथिन्यायेन अत्र सिद्धयोगिन्यादि-भिरनुग्राह्यत्वम् २३–२४
११ अत्रार्थे हैडरसंवादात् दैशिकाज्ञया पूजनात् हृत्स्थस्य सर्वस्य सिद्धिप्रदत्वम् २५–२६
१२ अत्रैव गुरुदैवततर्पणे प्रमादात् पशुतुल्यत्वम् २७–२८
१३ एवं पर्वदिवसेषु अटनादिसर्वस्य अयत्नसिद्धिः २९–३०
१४ सामान्यविशेषाभ्यां पर्वणः षड्विधत्वे मासस्य आद्यपञ्चमदिवसयोः श्रीदिनपदव्यपदेश्यत्वं श्रीपूर्वकोच्चार्यत्वं सामान्यत्वञ्च ३१–३२
१५ तुर्या-ऽष्टम-नवम-चतुर्दश-पञ्चदशदिवसानां सामान्यसामान्यपर्वत्वम् ३३
१६ एष्वेव भग्रहादेर्विशेषस्य भावात् पर्वणः सामान्यविशेषत्वं तस्य एकादशमासेषु उपलब्धिः ३४–३५
१७ अत्रैव एकादशधात्वप्रदर्शने षष्ठ्ये-कादशी-द्वादशी-त्रयोदशीतितिथिचतुष्टयस्य विशेषत्वं शिष्टस्य सामान्यविशेषत्वम् तत्र कन्यान्त्यजादीनामनुयागचक्रे पूज्यत्वविधानम् ३६–३९
१८ पर्वसु आदियागापेक्षया पूजाकर्मणि अनुयागस्यैव मुख्यतया अनुष्ठेयत्वम् ४०–४१
१९ आश्वयुजमासस्य भग्रहादियोगाभावे विशेषविशेषरूपत्वम् ४२
२० फाल्गुनशुक्लद्वादश्या अपि त्रयोदशीवेधे विशेषविशेषपर्वत्वम् ४३
२१ त्रिविभक्तस्य पर्वदिनस्य पुनरपि त्रिधा विभागे मुख्यतम-पूजाकालस्य विशेषविशेषत्वं यत्र पूजयैव काम्यसंपत्तिः ४४–४६
२२ अत्रैव पूजाकालमतिक्रम्य तिथ्यादिसद्भावे वेलाया एव विशेषत्वं न तिथेरिति केषांचन मतम् ४७
२३ ग्रंन्थकृतः गुर्वाम्नाये भग्रहादिभिर्विशेषत्वापादनात् तिथेरेव मुख्यतया पूज्यत्वं न वेलायाः ४८–५०

२४ अत्रार्थे श्रीत्रिकभैरवकुलशास्त्रादीनां प्रामाण्यात् पर्वदिवसेषु वेलायोगाऽनभिधानम् ५१
२५ मीमांसोक्तन्यायाश्रयेण विशेषत्वाभावेऽपि तिथेरेव मुख्यतया पूज्यत्वं तेन च पर्वणां विशेषसामान्यताभिधानम् ५२
२६ श्रीत्रिककुलादावनुक्तस्य ऊर्मिप्रभृतिषूक्तस्य वेलायोगस्य फाल्गुनाषाढपर्यन्तं पञ्चसु अभीष्टसिद्ध्या श्रावणान्मार्गशीर्षान्तं च पञ्चसु मैत्र्यादिसिद्ध्या सङ्गतिप्रतिपादनम् ५३–५५
२७ तिथौ भग्रहाद्यभावेऽपि वेलायोगस्य तत्स्वभावोदयकारकत्वम् ५६
२८ षडंशयोगिनि दिने विशेषतमपूजाविधानम् ५७
२९ पर्वयागस्य न केवलं काम्याधिकारेणाभिधानमपितु नैमित्तिकाधिकारेणापि इत्यत्र भैरवकुलोर्मिशास्त्रयोः प्रामाण्यम् ५८–५९
३० तत्र अनुयागसिद्ध्यर्थं चक्रयागनिरूपणम् ६०
३१ श्रीयोगीश्वरमतप्रामाण्याद् अस्य मूर्तियागपदव्यपदेश्यत्वं मुख्यत्वेन काम्याधिकारत्वञ्च ६१–६२
३२ अत्रैव त्रैशिरसादिप्रामाण्यात् ज्ञानियोगियोजनद्वारा पूर्णतासादनम् ६३–६४
३३ दीक्षोत्तरसंवादादपि चक्रयागे ज्ञानिनो दैशिकस्य आत्मशिवयोः भोक्तृतया तत्त्वजगतः भोग्यतया अनुसंधानाद् अचिरेण मुक्तिः ६५–७१
३४ श्रीमन्निशाटनप्रामाण्यादपि ज्ञानिनोऽगण्यपातकित्वं सर्वोत्कृष्टत्वं तत्क्षणमुक्तत्वञ्च ७२–७४
३५ अतएव श्रीयोगीश्वरमतप्रामाण्यात् ज्ञान्याश्रयेण मूर्तियागाचरणीयत्वं चक्रार्चनासूत्रणञ्च ७५
३६ मूर्तियागानुष्ठानकालनिर्णयः ७६-७८
३७ केवल-यामल-मिश्र-चक्रि-वीरसङ्करभेदैः मूर्तियागस्य पञ्चधात्वनिरूपणम् ७९-८१
३८ अत्रैव आवृत्तिक्रमे पङ्क्तिक्रमे वा गुरोः मध्य एवोपवेशनम् ८२–८३
३९ ततः चक्रानुसारेण तत्तद्गुरुसाधकादिरूपचक्रार्चनविधानम् ८४
४० तत्र एकाराद्यष्टकाष्टकान्तचक्रनिरूपणम् ८५–८६
४१ तत आधारतया पात्रस्य तर्पणम् ८७
४२ पूर्णभ्रमणरूपपात्रतर्पणविधिनिरूपणम् ८८–९०
४३ अत्र तर्पणे स्वगुरुक्रमोक्तक्रमानुसारेण तदग्रपात्रे अवदंशविकिरणविधानम् ९१–९२
४४ पात्राभावे वेल्लिताशक्तेः पात्रीकरणोपदेशः ९३
४५ तत्र सिद्धामतोक्तविधिप्रदर्शनम् ९४–९८
४६ एवं यागान्ते दक्षिणादानस्य तन्मालायाश्चोपदेशः ९९–१००

४७ मूर्तियागस्य सर्वप्रधानत्वम्, काम्यविधौ तु तस्य सप्तकृत्वः-
करणोपदेशः १०१
४८ सप्तकृत्वःकरणे देवीवरप्रदत्वादिप्रयोजननिरूपणम् १०२–१०३
४९ देवताशब्दार्थे वीराणां तच्छक्त्यादीनामन्तर्भावः १०४
५० देवीनामभावे कुमारीपूजनोपदेशः १०५
५१ अर्कादिशुक्रान्तग्रहपञ्चकमध्यादेकतमेन युक्तस्य प्रतिपदादितिथि-
श्रवणादिनक्षत्रोपलक्षितस्य एकादशाहर्गणस्य योगपर्वत्वम् १०६–१०९
५२ योगपर्वणि मूर्तियागस्य अवश्यंकरणीयतयोपदेशात् तेन ज्ञानिनो
मण्डलं विनाऽपि समयित्वलाभे श्रीसिद्धयोगीश्वरमतप्रामाण्यम् ११०–१११
५३ ततः श्रीरत्नमालाद्यनेकशास्त्रसंसूचितपवित्रकविधि-
निरूपणोपक्रमे प्राधान्येन श्रीमन्मालोक्तविधिनिरूपणप्रतिज्ञा ११२–११३
५४ तदनुसारिपवित्रारोहणमाहात्म्यस्य कुलवेदिभिः तस्यावश्यं-
कार्यत्वस्य च निरूपणम् ११४–१२०
५५ तुलपूर्णिमायां तुलाख्ये कार्तिकस्य अन्त्ये दिवसे च
पवित्रकविधेरनुष्ठानोपदेशः १२१–१२२
५६ पाठभेदात् कुलशब्दस्य कार्तिककृष्णान्त्यदिवसाभिधेयत्वं
नित्यातन्त्रविदामत्र मतान्तरम् १२३
५७ मतान्तरे कुलशब्दवाच्यस्य दक्षिणायनस्य पूर्णत्वगमनात्
कुलपूर्णिमायाः माघशुक्लान्त्यदिवसत्वम् १२४–१२६
५८ रत्नमालाकुलागमप्रामाण्यात् पवित्रकविधेः दक्षिणायन-
साजात्यात् सर्वथा शुक्लपक्षानुष्ठेयत्वाभिधानम् १२७–१२९
५९ अत्रत्यपवित्रकविधिनिरूपणे गुर्वादिवशात् तत्त्वादिवशाच्च
गुण-ग्रन्थिसंख्यानिर्णयः १३०–१३७
६० ततः समस्ताध्वपरिपूर्णत्वभावनात् गुरुपूजापुरस्सरं
यथाविभवविस्तरं निर्दिष्टकालान्तराले पवित्रक-
विध्यनुष्ठानोपदेशः १३८–१४२
६१ सर्वथैव अस्य कर्तव्यत्वम् १४३
६२ नित्यपूजापरिपूर्णत्वस्य पवित्रकपूजने नैमित्त्यम् १४४
६३ पवित्रकलोपे प्रायश्चित्तानन्तरं पुनःकर्तव्यताविधानम् १४५
६४ श्रीत्रिशिरोभैरवोक्तपवित्रकविधेः शैव-तंत्र-षट्स्रोतः-
प्रक्रियया निरूपणोपक्रमः १४६-१४७
६५ तत्र पापादिप्रशमनार्थं समयभ्रष्टादीनाम् अधिकारित्वम् १४८–१४९
६६ श्रावणादौ कार्तिकान्ते च शुक्लपक्षकर्तव्यताविधानं
कृष्णपक्षकर्तव्यतानिषेधः १५०

६७ अत्र पवित्रकस्वरूपाभिधाने ग्रन्थिपरिमाणस्य तन्तुविन्यासाधीनत्वम्, व्यक्तादिभेदात् स्थानभेदवत्त्वम् १५१–१५७
६८ विद्यापीठादिभेदाद् ग्रन्थिभेदनिरूपणम् १५८–१६१
६९ पवित्रककरणानन्तरं मन्त्रपूजनादि-पूर्णाहुतिक्षेपान्ताया इतिकर्तव्यतायाः निरूपणम् १६२–१७४
७० ततः मूलमन्त्रपूरणार्थं प्रभुस्तुतिः १७५–१७६
७१ भौतिक-नैष्ठिकभेदात् पवित्रकचतुष्टयस्य अनुलोम-विलोमाभ्याम् अर्पणम् १७७–१७८
७२ अन्येतिकर्तव्यतानन्तरं ततोऽन्यत्रगमननिषेधः १७९–१८१
७३ ततो दैशिकपूजनम् १८२
७४ दैशिकस्य विधिपूरणार्थमाशीर्वादः १८३
७५ ततः देवविसर्जनादिपूर्वकं गुरुणा अगाधाम्बुनि शेषप्रक्षेपणस्योपदेशः स्थिरप्रतिष्ठानिषेधश्च १८४–१८५
७६ कुलपर्वादौ पूर्वासूत्रितस्य देवार्चनाधिक्यपूर्वकं नैमित्तिकविधेः चक्रयागविधेश्च अनुवादः १८६–१८७
७७ तत्र उपायानां तदुपायानाञ्च पूजनविधानम् १८८–१८९
७८ निर्विलम्बमुपेयमयतापत्तेरेव उपायपूजायां तत्र विशेषानुष्ठाने च नैमित्त्यम् १९०–१९१
७९ अत आत्मोपलब्धिदिनस्यैव मुख्यं नैमित्तिकदिनत्वम् १९२
८० शास्त्रगुर्वादीनाम् आत्मज्ञानोपायत्वम् १९३
८१ गुरुपत्नीपुत्रादिषु मातृभ्रात्रादिव्यवहारे विद्यासंबंधस्य प्रवृत्तिनैमित्त्यम् १९४
८२ देहत्यागेऽपि पुत्रपौत्राधिकारस्य बोधोपकार-सन्तानावधिकत्वम् १९५–१९७
८३ देहस्य नश्वरत्वम् आत्मनोऽविनश्वरत्वम् १९८
८४ स्वातन्त्र्यात् छन्नस्यापि आत्मनः प्रकटीभावे ज्ञानसंतानस्यैव समुचितोपायत्वम् १९९–२००
८५ सदृशज्ञानधारया ज्ञानसन्तानस्य शीघ्रं प्राप्यलाभः २०१
८६ संसारोचितविज्ञानसंततिध्वंसाद् असंसारोचितविज्ञान-सन्तानेन लोकोत्तरज्ञानलाभः २०२
८७ अत्र आत्मगतगुरुविज्ञानस्य मुख्यं कारणत्वम् २०३
८८ देहभेदेऽपि तत्रार्पणवशाद् गुरुविज्ञानस्यैव उपादानत्वम् २०४
८९ विज्ञानसन्तानस्य देह-सन्ततिगयोर्भेदयोः योगीच्छाविष्ट-शावशरीरवद् अप्रयोजकत्वम् २०५–२०६
९० यौनसन्ततेर्गुणभावेन गुरुसन्ततेरेव प्राधान्यं तद्वैचित्र्यञ्च २०७–२०८
९१ गुरोरत्र कारणत्वं तत्पत्न्याश्च सहकारित्वम् २०९

९२ क्वचिद् बाह्यसहकारिणोऽभावेऽपि गुरुभ्रात्रादिसंभवः २१०–२११
९३ तत्परम्परायोगे गुरुवर्गतयाभिधानम्, अस्यैव मुख्य-
सन्तानतया पूजनम् २१२
९४ गुर्वादेः जन्म-दीक्षा-मृतिदिवसत्रयस्य विज्ञानोपायदेहादि-
कारणत्वात् मुख्यं नैमित्तिकदिनत्वम् २१३–२१६
९५ प्रसङ्गात् मरणस्वरूपाभिधाने शिवस्य स्वरूपसङ्कोचाद्
गर्भस्थदेहगतप्राणनोदयद्वारा शरीरग्रहणम् २१७–२१८
९६ गर्भस्थदेहनिर्माणेऽपि प्राणनोदयस्यैव ईश्वरता २१९
९७ गृहीतसङ्कोचस्य देहस्थस्य शिवस्य
संपुष्टदेहप्राणबलस्य कर्मभोगभोगित्वम् २२०–२२३
९८ अत्रार्थे गृहिदृष्टान्तेन स्फुरणमात्रस्य निष्कलतया इन्द्रियादियुजस्तु
सकलतया अभिधाने श्रीगह्वरप्रामाण्यम् २२४–२२६
९९ कर्मक्षये प्राणयन्त्रविघटनात् प्राक्संस्थानोपमर्दन-
रूपस्य देहयन्त्रविघटनस्य मरणसंज्ञित्वम् २२७–२२९
१०० देहयन्त्रविघटनेऽपि देहान्तरे प्राणनोदयात् प्राग्वदेव जन्ममृत्यू २३०–२३१
१०१ अस्य सृष्ट्यादेः कर्मबलोपनतत्वे नियत्यादिवैचित्र्यभागित्वम् २३२
१०२ अनुग्रहस्य तु कर्मादिनैरपेक्ष्यम् २३३
१०३ अनुग्रहस्य कर्मादिहेतुत्वे परस्परपरिहाररूपदोषः २३४
१०४ अनुग्रहस्य प्रागुक्तक्रमिकतीव्रादिभेदानामनुस्मरणम् २३५
१०५ दीक्षानुग्रहाद् देहान्ते शिवीभावात् पुनर्जन्माऽभावः २३६
१०६ स्वयंभ्वादीनां गृहे मृतानां दीक्षया अपुनर्भूत्वं शिवत्वप्राप्तिश्च २३७–२३८
१०७ स्वयंभूनाम् अनुग्रहैकतत्पर-स्वकृत्यांशस्थितभेदाद् द्वैविध्यम् २३९–२४०
१०८ प्राक्तनानां मर्त्यावतार विनैव, पश्चात्तनानां तु स्वकृत्यांशस्थित्या
मर्त्यावतारानन्तरं दीक्षा-ज्ञान-चर्यादिक्रमेण,
शिवात्मतालाभः २४१–२४६
१०९ एवम् उभयत्र मृतानां स्थावरादीनां तद्वत् पुंसां च
अविवेकात् सालोक्यम् २४७–२४८
११० उभयोरविवेके तमोरजःकृतो भेदः, स्थावराणाञ्च
क्रमेण रुद्रतापत्तिः २४९
१११ अतएव सर्वज्ञानादिप्रामाण्यात् तत्त्वविदाऽतत्त्वविदा च स्थापिते
लिङ्गे क्रमेण स्वयम्भूसदृशक्षेत्रादिरूपत्वं दुष्टविधित्वञ्च २५०–२५३
११२ अतत्त्वविदः सर्वत्रान्यत्वबुद्ध्या मोक्षमोचकत्वयोरभावः २५४
११३ तत्त्ववित्प्रतिष्ठापितलिङ्गस्य आयतनत्वेन आश्रयणीयत्वम् २५५
११४ अत्रार्थे श्रीरत्नमालाप्रामाण्याद् योगिनां योगेन अयोगिनाञ्च
तीर्थायतनसमाश्रयेण कालवञ्चनसिद्धिः २५६–२५८

११५ सिद्धिमुक्तिभेदात् तत्त्वधारणा-क्षेत्रोपयोगविभागः २५९

११६ ज्ञानिनामधिकारस्य वक्ष्यमाणत्वात् तत्तत्त्वदीक्षित-पशूनामत्र अधिकारः वासनानुसारम् ईशसायुज्यं तत्तत्क्षेत्रयोगश्च २६०–२६२

११७ अत्रार्थे श्रीपूर्व-स्वायम्भुवादेः, सिद्धि-मन्त्रवीर्यगामित्वे च शास्त्रान्तरस्य, प्रामाण्यम् २६३

११८ क्षेत्रौचित्यादेषां लोकधर्मिणां रुद्रसायुज्यावाप्तिः २६४

११९ सिद्धान्त-पुराणादिसंवादाद् एषां तुल्येऽपि रुद्रावतारत्वे प्राक्कर्मवासनातः कर्म-भोगगतं वैचित्र्यम् २६५–२६६

१२० भावस्य शक्तिरूपानेकाभाससंमूर्च्छनात्मकत्वात् प्राक्कर्मानुगुणाभासांशस्यैव रुद्रतयोद्रेके उक्तवैचित्र्योपपत्तिः २६७–२६८

१२१ अत्रैव अधिकारिभेदाद् दीक्षोचितस्थानानुसरणप्रतिनियमाभावः इति वैचित्र्यान्तरप्रदर्शनम् २६९–२७२

१२२ पशुमात्रस्य सालोक्यं दीक्षितस्य सामीप्यं दीक्षितत्वेऽपि तत्तत्स्थानादौ मृतस्य सायुज्यम् इति निष्कृष्टार्थः २७३

१२३ ऊर्ध्वशास्त्रगस्य तत्र अनास्थया तीर्थाद्याश्रयणे निष्फलत्वम् २७४

१२४ अत्रार्थे आगमसंवादः २७५

१२५ अयोग्यस्यापि मृतिकाले शिवास्थया पूर्णफलभागित्वम् २७६

१२६ अन्यत्र पुण्यस्थलेषु मृतानां स्वर्गभोगोपभोगित्वम् अधरायतने श्रितास्थानां तिरोहितत्वम् २७७–२७८

१२७ एषामत्र ज्ञानदोषे क्रमात्स्थितिनाशः दीक्षा-ऽऽयतन-ज्ञानदूषितानां चेतसाऽऽचरणे नरकगामित्वम् २७९–२८०

१२८ दीक्षा-ऽऽयतन-ज्ञानेषु अनास्थागतविशेषस्य व्यापारव्याहृतेः परिज्ञानं तेषां च संसार-कैवल्यभागितया द्वैविध्यम् २८१

१२९ स्वास्थ्ये तेषामनुदयः, अस्वास्थ्ये धातुदोषजभोगमात्रत्वम् २८२

१३० स्वास्थ्याऽविशेषेऽपि ज्ञानिनाम्, पातञ्जलसूत्रप्रामाण्यात्, संसारसंस्कारप्रबोधस्य जन्मान्तरीयगाढाभ्यासवशात् धातुदोषजन्यत्वेऽज्ञानिनां तु तथाऽनभ्यासात् तस्य शक्तिपातजन्यत्वेऽविप्रतिपत्तिः २८३–२८६

१३१ अतः ज्ञानिनः संस्कारोदये तिरोधानशक्तेरहेतुकत्वम् २८७–२८८

१३२ देहस्थज्ञानिनो भोगरूपान्यसांसारिकसंस्कारवत्त्वमपि २८९

१३३ नैतावता ज्ञानिनो मोक्षः, मृतेश्च जन्मादिवद् भोगरूपत्वं सुखदुःखात्मकद्वैविध्यञ्च २९०–२९१

१३४ योगिनस्तु मृतौ भावनया तत्तत्त्वगामित्वम् २९२

१३५ अत्रार्थे श्रीस्वच्छन्द-मालिनीशास्त्रप्रामाण्यम् २९३
१३६ योगिनां मरणाख्यभोगाऽभावः परदेहप्रवेशवद् देहत्यागश्च २९४
१३७ मृतिभोगस्य मर्मवेदने-न्द्रियमोह-मनस्तमोमयत्वम् २९५
१३८ योगिनः परदेहे बुद्ध्यादिसञ्चारस्य मनःप्रयत्नाधीनत्वाद् अहन्ताप्ररोहान्नात्र मृतिभोगावकाशः २९६–२९७
१३९ इन्द्रियचक्रस्य मनोऽनुगामित्वे मक्षिकादृष्टान्तः २९८
१४० देहापगमेऽपि योगिन इन्द्रियाणां सूक्ष्मतया अन्तरा अवस्थानम् २९९
१४१ अत्रार्थे परदेहादिसञ्चारिदृष्टान्तः ३००
१४२ लौकिक-दीक्षितभेदेन योगिद्वैविध्ये पूर्वेषां क्रमेण शिवत्वमपरेषां भोगमात्रत्वम् ३०१
१४३ एवं योगिनां दीक्षावैचित्र्यं विचित्रफलप्रदत्वञ्च ३०२
१४४ ज्ञानिनोऽपि कम्प्र-स्वभ्यस्तभेदेन द्वैविध्यम्, तत्र कम्प्रज्ञानिनां देहान्ते प्रस्फुटज्ञानोदयात् शिवत्वासादनम् ३०३–३०५
१४५ विधायकदेहपातस्य ज्ञानस्फुटत्वे हेतुत्वम् ३०६
१४६ स्वभ्यस्तज्ञानिनां तु जीवन्मुक्तत्वात् सर्वदा स्थित्यादिवत् मृतेरप्यप्रासङ्गिकत्वम् ३०७–३०८
१४७ अत्रार्थे श्रीरत्नमाला-शेषकृतस्वशास्त्रसंवादः ३०९
१४८ श्रीरत्नमालावाक्यपाठः ३१०
१४९ अपिना एतद्व्याख्याने ज्ञानिनः जीवनमुक्तताऽभिधानम् ३११
१५० तात्पर्येण अनन्तकारिकावाक्यपाठः ३१२–३१३
१५१ अस्यैव पदशो व्याख्याने देहसंबंधस्य बन्धकत्वाभावेऽपि सति देहे संभावितभेदसंस्काराशङ्कापरिहारार्थं प्रमात्रन्तराणां तथाबोधनार्थं वा देहपातानन्तर्येण कैवल्यगमनाभिधानोपपत्तिः ३१४–३१९
१५२ अत्रार्थे श्रीमत्त्रैशिरसार्थसंवादनात् ज्ञातनिरुपाधिचिदैकघनस्वरूपशिवतत्त्वस्य ज्ञानिनः सर्ववस्तुषु ऐकात्म्येन अवस्थानात् जन्ममरणादिकल्पनानाम् अनवकाशः ३२०–३२३
१५३ अत्रार्थे गीतार्थसंग्रहः ३२४–३२६
१५४ अत्र अज्ञविषयतया व्याख्याने अन्तकाले इन्द्रियसंमोहादेरौपचारिकं देहत्यागत्वं किन्तु यदानन्तर्येण देहस्य काष्ठलोष्ठादिसमानकक्ष्यत्वं तदन्त्यक्षणस्य साक्षाद्देहत्यागरूपत्वं यस्मिन् सत्त्वादिप्रधानं किञ्चिद्देहान्तरासङ्गिस्मरणात् शक्तिपातहेतुकात् सुखदुःखमोहात्मकसंविद्रूपभागित्वम् ३२७–३३१

१५५ स्वभ्यस्तास्वभ्यस्तज्ञानविषयतया व्याख्याने अन्त्यक्षणे विश्वोत्तीर्णसंविद्रूपादिस्मरणात् तद्रूपापत्तिः ३३२
१५६ प्राक् चिदधिष्ठेयदेहस्य तादात्म्यवृत्तितः चिदधिष्ठानत्वमेव अत्र मरणं प्रलीनत्वं वा ३३३
१५७ संविदधिष्ठेयत्वाविशेषेऽपि नीलादिभ्यो सर्वाधिष्ठेयपूर्वत्वाद् देहस्य विशेषाभिधानम् ३३४–३३५
१५८ चिति तादात्म्यवृत्तेरभावात् नीलादीनां न प्रलीनत्वम् ३३६
१५९ तादात्म्यवृत्तौ प्राग्जन्मगतान्त्यक्षणस्मरणस्य नैमित्त्यम् ३३७
१६० अनेन देहत्वाविशेषेऽपि प्राणदार्ढ्यस्य नैमित्त्यमिति कल्लटोक्तेरुपपत्तिः ३३८–३३९
१६१ अन्त्यक्षणस्मरणस्य भाविदेहहेतुत्वनिरूपणम् ३४०
१६२ देहान्तरासंगिस्मरणस्य असर्वज्ञप्रमात्रगोचरत्वम् ३४१
१६३ बन्ध्वादिस्मरणस्य देहान्तरासंगित्वाभावात् नाऽन्त्यत्वम् ३४२
१६४ मृगीभावरूपपौराणिकदृष्टान्तेन अनुभवस्य एतादृशस्मरणानुगुण्यप्रदर्शनम् ३४३–३४४
१६५ एतद्वासनाया एव जन्मान्तरहेतुत्वेऽनुभवस्य काकतालीयवदवस्थानम् ३४५–३४६
१६६ भूतभाविनोः स्फुट-स्फुटीक्रियमाणयोः विषययोः भेदाद् अनुभवभावनयोः स्वरूपभेदः ३४७–३४८
१६७ गाढमूढेष्वपि संस्कारप्रबोधोन्मिषितस्मरणद्वारेण भावनायाः देहान्तरवैचित्र्यहेतुत्वम् ३४९–३५०
१६८ देशादिव्यवधानेऽपि भावनायाः भाविविषयत्वाद् देहान्तर-प्रसवने न विप्रतिपत्तिः ३५१–३५२
१६९ देहान्तरोदयस्य भावनामात्रोपनतत्वेऽपि स्वप्नवत् सर्वजनसंवेद्यत्वम् ३५३
१७० स्वप्ने भासमानानां बन्ध्वादीनां स्वप्नद्रष्टृणां वा स्वाप्नवस्तुनः सर्वजनवेद्यताऽनभिज्ञत्वम् ३५४
१७१ प्रमात्रन्तरेणात्र व्यापारव्याहारादिदर्शनाद् अनुमाने स्वप्नजाग्रतोः तुल्यभ्रान्तित्वम् ३५५
१७२ प्रमातृवचोबलाधीनं स्वप्नमिथ्यात्वम् ३५६
१७३ स्वप्नदृष्टप्रमातॄणाम् असद्भावे प्रमाणविरहः ३५७
१७४ प्रमात्रन्तरसद्भावस्य स्वसंविन्निष्ठत्वेऽनुमानस्य प्रामाण्यम् ३५८
१७५ एवं प्रात्यक्षी प्रतीतिरपि ३५९
१७६ प्रबोधस्य भावनानुसारित्वसिद्धिः ३६०
१७७ अतोऽन्त्यक्षणे ब्रह्मविद्याश्रवणपवित्रितस्य पशोर्मुक्तिः ३६१

१७८ अनेन प्रागुक्तगीतावचनस्य अर्थैकतानतोपोद्वलनम् ३६२–३६३
१७९ अत्रैव एतदर्थानभिज्ञानां व्याख्यानान्तरेषु अनुपयोगित्वा-
भिधानं स्वयं तदनूद्य अदूषणे हेतुत्वकथनञ्च ३६४–३६५
१८० स्वमृतिपरीक्षणस्य श्रीशंभुनाथोपज्ञत्वं मृत्युभीतिप्रशमकत्वञ्च ३६६
१८१ मृतितत्त्वाभिज्ञानां देवानां शिवतुल्यत्वम् ३६७
१८२ प्रकृते लौकिकोत्सवानामपि पर्वतुल्यत्वम् ३६८
१८३ विपत्प्रतीकार-प्रमोदा-ऽद्भुतदर्शनेषु विनैमित्तिकेष्वपि
विशेषपूजनाधिक्येन पर्वताप्रतिपादनम् ३६९–३७०
१८४ तदनन्तरं योगिनीमेलकस्य हठतः प्रियतो भेदाद् द्वैविध्यं
मन्त्रोद्धारप्रसङ्गे वक्ष्यमाणत्वञ्च ३७१
१८५ अवश्यंभाविनः ज्ञानलाभाद् योगिनीमेलकस्य तद्वत्
स्वसंतानादिमेलनस्य च नैमित्तिकत्वम् ३७२
१८६ योगिन्यादिसंवित्सु परस्परं प्रतिसंक्रमणात् संकुचितायाः
संविदः सर्वाकारताप्राप्तिरत्रार्थे प्रमाणम् ३७३–३७४
१८७ सर्वाकारत्वे संविन्मयीभावाद् गीतनृत्तादौ प्रत्येकत्र संविदः
आनन्दनिर्भरं पूर्णत्वम् ३७५–३७६
१८८ ईर्ष्यादिसङ्कोचाभावात् तन्मयीभूतानां पूर्णानन्दमयत्वम् ३७७
१८९ अतन्मयेषु संविदः प्रतिघातः ३७८
१९० मेलकादौ अतन्मयस्य प्रवेशनिषेधः तन्मयस्य तु तदनुज्ञानम् ३७९–३८०
१९१ तत्र प्रमादात् प्रविष्टेऽतन्मये आचारभेदनिषेधः ३८१
१९२ तस्य ज्येष्ठाविद्धत्वे तन्मयीभावः, वामाविद्धत्वे तु
समयघातादि ३८२
१९३ प्रवेशस्य सयत्नरक्षणविधाने प्रविष्टस्य विचारनिषेधे च
श्रीमत्पिचुमतप्रामाण्यम् ३८३
१९४ लोकाचारपरे प्रविष्टेऽतन्मये आम्नाताचारनिषेधः तदसन्निहितत्वे
पुनश्चक्रपूजनविधानम् ३८४
१९५ व्याख्याविधिनिरूपणप्रतिज्ञा ३८५
१९६ देव्यायामलशास्त्रप्रामाण्याद् गुरोः पञ्चधात्वम् ३८६
१९७ स्वभ्यस्तज्ञानस्य तदभावे अस्वभ्यस्तज्ञानस्यापि
व्याख्याधिकारित्वम् ३८७
१९८ अत्रार्थे श्रीभैरवकुलप्रामाण्यम् ३८८
१९९ संपूर्णज्ञानताया एव गुरोर्लक्षणत्वेऽपि ज्ञानित्वकर्मित्वादि-
लक्षणभेदानाम् अवान्तरत्वम् ३८९
२०० एतत्समर्थनभङ्ग्या देव्यायामलप्रामाण्याद् गुरोरुच्छुष्मादि-
हुलुहुलान्तदशधात्वप्रतिपादनम् ३९०–३९३

२०१ व्याख्यार्थमेवंविधस्य गुरोरभ्यर्थनीयत्वम् ३९४
२०२ गुरुणा स्वशासनीये परशासनीये वा यथाशक्तिपातं मर्मस्थान-ग्रहणत्यागपुरस्सरं व्याख्यानोपदेशः (श्रुतविधेरपि आसूत्रणम्) ३९५–३९६
२०३ विद्यापीठरचन-देवादिपूजन-चक्रादिसंतर्पणानन्तरं सम्बन्धपूर्वकं व्याख्यानारम्भविधानम् ३९७–३९९
२०४ ससंबधव्याख्यानशैल्याः सविस्तरनिरूपणम् ४००–४०३
२०५ उत्तरकालं दूष्यस्य पूर्वपक्षतया आदावाधानात् शिष्यबुद्धौ अविलम्बमारोहः ४०४
२०६ भाषा-न्याय-वाद-लय-क्रमादीनां शिष्यसंबोधोपायत्वं तदनुसारं गुरुणा व्याख्याश्रयणम् ४०५
२०७ वाच्यसमापने चक्रपूजनं ततोऽपरवाच्यनिरूपणम् ४०६
२०८ व्याख्यान्ते क्षमा-विसर्जनानन्तरं अगाधजले क्षेपः; शास्त्रस्यादौ मध्येऽन्ते च विशेषपूजनविधानम् ४०७
२०९ ततः प्रसङ्गप्राप्तायां समयनिष्कृतावपि विशेषपूजनाभिधानम्; निर्विकल्पानां शास्त्रीयनियन्त्रणाऽभावेऽपि अनुग्रहार्थं प्रायश्चित्ताचरणोपदेशः ४०८
२१० देवीप्रश्नप्रतिवचने स्थितिरक्षार्थं प्रायश्चित्तोपदेशादत्रार्थे श्रीपिचुप्रामाण्यम् ४०९–४११
२११ अतत्त्वविदां चर्यामात्रैकप्रवणानां चित्तदोलनात् ज्ञानक्षयः ४१२
२१२ निर्विकल्पानाम् अतत्त्वविद्भिः सह संपर्कनिषेधः, संपर्के तु दोलारूढमतिपरिहरणार्थं प्रायश्चित्ताचरणविधानम् ४१३–४१४
२१३ अत्र श्रीरत्नमाला-श्रीपूर्व-ब्रह्मयामलानाम् अर्थसंवादनात् प्रायश्चित्तवैचित्र्याभिधानम् ४१५–४१८
२१४ पुनश्च ब्रह्मयामलसंवादाद् एतन्निदर्शनोपबृंहणम् ४१९–४२२
२१५ श्रुतविध्यनन्तरं श्रीसिद्धयोगीश्वरीमतानुसारं गुरुपूजाविधानम् ४२३
२१६ पूर्वोक्तलक्षणोपेतस्य त्रिकार्थविद एव गुरुतया ग्राह्यत्वम् ४२४
२१७ गुरुपूजने इतिकर्तव्यतानिरूपणम् ४२५–४२८
२१८ दक्षिणाभिः गुरुतोषानन्तरं तत्त्वज्ञस्य अधिकारित्वप्राप्तिः ४२९
२१९ गुरुपूजनाऽपूजनाभ्यां बन्धमोक्षावित्यत्रार्थे स्कन्दयामलप्रामाण्यम् ४३०
२२० प्रागुक्तदक्षिणादानस्य यागाङ्गविषयत्वं साम्प्रतिकस्य तु गुरुतुष्टिविषयत्वम् ४३१
२२१ तदनुज्ञया यथाविभवं शिष्यद्वारकचक्रपूजनोपदेशः ४३२
२२२ गुरुयागाऽननुष्ठाने कृतस्यापि सर्वस्य निष्फलत्वम् ४३३
२२३ गुरोरसन्निधाने तस्य सांकल्पिकपूजनविधानं तद्द्रव्यस्य देवतार्थं

भक्तार्थं वा विनियोगः ४३४
२२४ नैमित्तिककर्मनिरूपणोपसंहारः

एकोनत्रिंशमाह्निकम्

१ रहस्यविधिनिरूपणप्रतिज्ञा
२ निर्विकल्पदशारूढप्रायाणां कुलप्रक्रियायामधिकारः १
३ क्रमपूजनोक्तं कुलप्रक्रियावैलक्षण्यम् २–३
४ कुलशब्दव्याख्याने अर्थान्तराणि ४
५ यागस्य तथात्वेन समस्तभावजातदर्शनरूपत्वम् ५
६ वीरस्य सर्वाचरणस्य कुलयागत्वम् ६
७ कुलयागस्य आधारषट्कत्वं प्रतिभेदं विभेदित्वञ्च ७
८ अत्र स्नानादीतिकर्तव्यताविधिनिषेधाऽभावः ८
९ त्रैशिरसमतप्रामाण्यात् संविन्मात्रसारकुलज्ञानस्य अत्रार्थे नैमित्त्यम् ९
१० वास्तवशुद्ध्यशुद्धिविभागाऽभावात् शास्त्रनिषिद्धद्रव्यस्य अत्रोपयोगविधानम् १०
११ श्रीब्रह्मयामलप्रामाण्यात् निषिद्धमध्ये मद्यस्य शिवरसत्वम्, तत्र पिष्टादित्रिविधस्य द्राक्षोत्थस्य च क्रमेण भोगमोक्षोपकरणतया पानोपदेशः ११–१३
१२ श्रीमत्क्रमरहस्यबलात् त्रयाणाम् अर्घपात्र-यागधाम-दीपानां प्राधान्यं तत्र कौलिकाय यतनीयत्वोपदेशश्च १४–१६
१३ अस्मद्दर्शने अर्घैकप्राधान्यात् तदनुगुणद्रव्यजाताभिधाने शङ्कावर्जनम् १७
१४ कुलयागे क्रमनिरूपणं तत्र परा-मालिनी-मातृसद्भावेषु मंत्रत्रयेषु अन्यतमेन दाहा-ऽऽप्यायनरूपशुद्धेः अभिधानम् १८–१९
१५ दीक्षितुकामेन यागोपकरणशोधने शक्त्यैकोपकारित्वम् २०
१६ प्रोक्तमन्त्रत्रये भोगमोक्षभेदात् संपुटभेदपूर्वकं सर्वकर्मसु मालिन्या विनियोगविधानम् २१
१७ आनन्ददायिभिर्द्रव्यैरर्घपात्रप्रपूरणं प्रागुक्तमन्त्रतादात्म्याद् आत्मभैरवताभावनञ्च २२
१८ एवंभावनया बहिरन्तश्च आत्मनः तर्पणोपदेशः २३
१९ पूर्णात्मदिदृक्षया बहिरर्चाविधानम् २४

२० द्वादशाङ्गुलीनां बहीरूपत्वे यागाधारतया निरूपणम् २५–२६
२१ तत्र अर्चाक्रमनिरूपणे क्रमेण सिद्धचतुष्कपूजनोपदेशः २७–२८
२२ पूर्वादिदिक्त्रये पत्नी-सकलत्रपुत्रद्वययोगेन खगेन्द्रादिसिद्धत्रयस्य उत्तरस्यां पत्नी-सकलत्रपुत्रषट्कयोगेन मत्स्येन्द्रस्य पंक्तिक्रमेण पूजनोपदेशः २९–३२
२३ तत्षड्युग्मविशदनम् ३३–३४
२४ एतेषां षण्णां साधिकारत्वं अनवच्छिन्नचित्रसन्ततित्वञ्च ३५
२५ ओवल्लि-मुद्रा-छुम्मा-घर-पल्लि-पीठषट्कक्रमेण एतच्चिन्नत्वप्रदर्शनम् ३६–३९
२६ एतदभिज्ञस्य तत्कालं सिद्धिलाभः ४०
२७ निरधिकारराजपुत्रषट्कस्य नामतोऽभिधानम् ४१
२८ अधिकारस्य कुलवर्त्मनि वीर्यप्रसरत्वम् ऊर्ध्वरेतसस्तु तदप्रसरत्वम् ४२
२९ श्रीमत्कालीकुलोदितानां सपत्नीकगुर्वन्तराणाम् अमूर्तत्वादत्र पूजननिषेधः ४३–४४
३० तत्स्मरणमात्रानन्तरं क्रमेण मातृका-मालिनी-मन्त्रचक्रपूजनोपदेश. ४५
३१ मन्त्रचक्रात्मके कुले चितेः कुलेश्वरीत्वं परा-मातृसद्भाव-पदाभिधेयत्वञ्च ४६–४७
३२ कुलेश्वर्या एव विविधासु पूजासु एकवीरतया यामलक्रमेण वा विनियोगः ४८
३३ उत्तरस्मिन् क्रमे चिदानन्दैकघनयामलस्य तदभिन्नतया रश्म्योघरूपदेवतागणस्य च पूजनोपदेशः ४९-५०
३४ रश्मीनां द्वादशके अष्टाष्टके चतुष्के च पूज्यतया उपात्तेऽपि तासामिच्छानुविधायित्वाद् आनन्त्यम् ५१
३५ तथापि मुख्यया वृत्त्या अष्टकद्वयस्य यामलक्रमेण संपूजनोपदेशः ५२–५३
३६ दीपचरोरेव प्राधान्याद् दीपमालाया अष्टाष्टकत्वम् ५४
३७ दीपानां मूलविद्याक्षरसंख्याकत्वम् इति प्रकारान्तरे श्रीरत्नमालाशास्त्रप्रामाण्यम् ५५
३८ श्रीमाधवकुलसंवादात् पीठक्षेत्रादियुक्तकुलक्रमपूजनविधानाद् अर्चाप्रकारे मतान्तरासूत्रणम् ५६–५७
३९ देहे पीठानां स्थाननिर्देशः तेषाञ्च चक्रन्यस्यत्वेन स्मरण-विधानम् ५८–६३
४० स्मरणेन पीठतत्शक्तीनामहंतयानुसंधानात् तद्वृत्तिपरत्वात् सिद्धिः ६४–६५

४१ न्यस्यपीठविधिदृष्ट्या चक्रस्य तद्गतमातङ्गादिगुरुतत्पत्नीनाञ्च नवधात्वम् — ६६

४२ तद्गृहाणामेव नवविधपीठत्वं तासां चक्रिण्याः मुख्यत्वम् — ६७

४३ चक्रोदये कुण्डलिनीतया मध्ये कुलेश्वरीतया, अन्ते च संकर्षिणीतया एकवीरक्रमेण यामलक्रमेण च चक्रयुक्ताया अस्या एव पूजनोपदेशः — ६८–६९

४४ पीठानां श्मशानयोगिनीसाहित्येन त्रिशस्त्रिशः पूजाविधानम् — ७०–७१

४५ चतुर्विंशतिदीपानां सर्पिषा नैवेद्यतापादनम् — ७२

४६ यागमध्यानुष्ठितस्य अद्वैतरूपत्वं सिद्धान्ताद्युक्तमन्त्राणां समलत्वान्निर्जीवत्वमित्यत्र पक्षान्तरम् — ७३–७४

४७ अतः तत्रत्योपकरणजातमपहाय अत्रत्याश्रयणाद् अयत्नतः मन्त्रसिद्धिः, पीठस्तोत्रपाठविधानञ्च — ७५–७७

४८ यद्वा वीररूपाणां युग्मरूपाणां वा केवलशक्तीनां पूजनविधानम् — ७८

४९ केवलशक्तिपक्षे कौलेशस्य यामलयोगेन शक्तितर्पणात् पूजासंपत्तिः — ७९

५० संविदि भेदाश्रयक्रमाभावात् तर्पणस्य देशकालानवच्छिन्नत्वम् — ८०–८१

५१ श्रीयोगसञ्चारप्रामाण्यात् क्रमप्राप्तजपस्य चित्रस्वरूपत्वे स्थानभेदात् त्रिलक्षादिषोडशलक्षान्तभेदवत्त्वनिर्णयः सर्वत्र च दशांशेन होमविधानं प्राणस्य द्विर्भ्रमणञ्च — ८२–८८

५२ द्विर्भ्रमणस्य विकासाङ्कुचनात्मकत्वान् निर्गमप्रवेशपरत्वं नरशक्तिशिवात्मकत्वञ्च — ८९

५३ अतः प्राणात्मनोः भेदेन विकल्पननिषेधः, तथात्वे सिद्धिमुक्ति-विदूरत्वात् प्राणचारे षोडशलक्षादिजपविधानम् — ९०-९१

५४ एकान्तादिलक्षणाभिधानपूर्वकं होमस्य दशांशताभिप्राय-निरूपणम् — ९२–९५

५५ श्रीशंभुनाथोपज्ञतया दौतविधिनिरूपणोपक्रमे बाह्यस्थशक्त्या साकमर्चनस्य रहस्यविधिसंज्ञित्वम् — ९६

५६ श्रीयोगसंचारप्रामाण्याद् देहे मद्यमांसयोरुपायतया मैथुनस्य फलतया आनन्दब्रह्मैक्यात् त्रितयसेविनः ब्रह्मचारिपद-व्यपदेश्यत्वम् — ९७–९८

५७ कुलमार्गविहिताऽकारिणां तद्वर्जितकारिणाञ्च पशुत्वं रौरवगामित्वञ्च — ९९

५८ तद्व्रतोऽभेदित्वं मुख्यलक्षणत्वाद् दूतीचयने वर्णाद्यप्रासंगिकत्वम् — १००

५९ जन्या-जनिका-सहजानां साक्षात्पारम्पर्येण वा द्वैधे दूतीनां षड्विधत्वम् — १०१–१०२

६० अत्रार्थे श्रीसर्वाचारहृदयप्रामाण्यम् १०३
६१ शक्तिशक्तिमतोः मेलकरूपत्वात् ज्ञानि-दूतीभ्याम् अन्तरङ्ग-क्रमेण मुख्यचक्रपूजनस्य उपदेशः १०४
६२ आनन्दसंदोहिनोऽन्तरङ्गत्वं मुख्यचक्रत्वम् अतथाभूतस्य च अनुचक्रत्वम् १०५
६३ चक्रशब्दप्रवृत्तौ धातुचतुष्टयनिमित्तत्वम् १०६
६४ बहिर्यागस्य तर्पणत्वं विकासपदव्यपदेश्यत्वञ्च १०७
६५ चक्रानुचक्रान्तरगात्पानाद्यात्मनः बाह्यात् चितो विकासः १०८
६६ अनुचक्रतर्पणान्मुख्यचक्रैकात्म्यलाभः १०९
६७ अत्रार्थे त्रिशिरसस्तन्त्रसंवादः ११०
६८ स्वस्वभोगेन स्वात्मचमत्कारोल्लासादनुचक्रदेवीनां मध्यमसंविच्चक्रविश्रान्तिः १११
६९ तनुमात्रस्थानां स्ववृत्त्यौदासीन्याद् बहिरौन्मुख्याभावः ११२
७० अनुचक्रदेवीनां मुख्यचक्रविश्रान्त्या शक्तिशक्तिमतोः युगलस्य संघट्टासादनम ११३
७१ तादृग्युगलेन अनुचक्राणामपि क्षोभात् तेषां तन्मयत्वम् ११४
७२ एवंभूतयामले संघट्टविसर्गोदयः तस्य शान्तोदितावस्थाद्वय-हेतुभूतकौलसविद्रूपत्वम् ११५–११६
७३ एतत्संविदावेशस्य अवश्यंकरणीयत्वम् ११७
७४ शक्तिशक्तिमदुभयगतत्वेन शान्तोदितरूपयोः उदयविलया-मर्शनेन वैसर्गिकधामप्रवेशः ११८–११९
७५ तयोर्मध्ये उदितस्य पारस्परिकत्वं शान्तस्य आत्मगतत्वमिति-विशेषेऽप्युभयोर्यामलरूपत्वम् १२०
७६ उभयसाम्येऽपि शक्तेरेव गर्भधारकत्वं न तु शक्तिमतः १२१
७७ अतः शक्तेः प्रविकस्वरमध्यधामत्वं कुलार्थसंक्रमणे योग्यत्वं गुरुणा नृषु तद्द्वारा ज्ञानसञ्चारणञ्च १२२
७८ प्रोक्तसमस्तार्थसंग्रहार्थं गुरुणा शक्त्याश्रयणे श्रीमत्कल्लटनाथ-वाक्यसंवादनम् १२३
७९ योगिनीवक्त्रस्य मुख्यचक्रत्वम् यत्र संप्रदायानुष्ठानात् ज्ञानसंप्राप्तिः १२४
८० वक्त्राद्वक्त्रस्थज्ञानस्य अलेख्यत्वम् १२५
८१ शान्तोदितधामद्वये विसर्गसत्तानुसंधानाद् अनवच्छिन्नपद-विश्रान्तिः १२६
८२ एवं बुभुक्षूणामपि कृते कुलसंज्ञकाभ्युदितरूपस्य परस्परवक्त्र-गत्वेन आहरणस्य तेन च पूजनस्य विधानम् १२७–१२८

८३ चर्यामात्रैकरूढानामप्यत्रैव चक्रस्थदेवतापरिकल्पनेन विज्ञानोपलब्धिः १२६

८४ शक्तिगतमुख्यचक्रेऽभ्युदितेन रूपेण चक्रस्थदेवतानां यथायथं पूजनविधानम् १३०–१३२

८५ देहगतशान्तात्मनि चक्रेऽपि आसां पूजनात् शान्तशिवपदावाप्ति-रासाम् उपरतवृत्तित्वान्निरानन्दम् १३३–१३४

८६ अनुचक्रस्थदेवतागणस्यापि स्वरूपलाभाय औन्मुख्याद् आनन्दसाकांक्षत्वम् १३५–१३६

८७ अस्य करणरश्मिगणस्य निजनिजविषयार्पणवशाद् चक्रेश्वरस्यापि बहिरौन्मुख्यम् १३७–१३९

८८ विसर्गशब्दस्य प्रवृत्तिनैमित्त्यं संघट्ट-प्रोदित-शान्ततया त्रैविध्यञ्च १४०

८९ अत्रार्थे श्रीतत्त्वरक्षणादिशास्त्रत्रितयोपज्ञताप्रदर्शनार्थं क्रमेण मेलक-कुण्ड-लिङ्गतया श्रीगमशास्त्रसंवादनम् १४१

९० स्त्रोतोद्वयस्य मध्यधामविश्रान्तिपर्यन्तं समावेशानन्तर्येण शान्तोदितयोः निराकारभावसंप्राप्त्या अनुभवाभिव्यञ्जकत्वकथने त्रिशिरोभैरवप्रामाण्यम् १४२–१४५

९१ अत्रैव अभ्यासोपदेशः १४६

९२ त्रिविधविसर्गसमावेशे स्वारसिकपरामर्शस्य मन्त्रवीर्यत्वं तत्रैव मन्त्रोदयवेतृत्वम् १४७–१४८

९३ अत्रैव नादवृत्त्या मुहुरनुसंधानविधानम् १४९

९४ त्रिदलस्य कमलस्य मध्ये रजोरेतःकलानां सङ्गाद् अङ्कुरस्य सृष्टित्वमिति श्रीयोगसञ्चराभिधानाद् अस्यैव मुद्रावीर्यत्वम् १५०–१५२

९५ अनेन मुद्राबन्धेन तुर्यस्थितिलाभः १५३

९६ षडरमुद्रायामावेशे शक्तिशक्तिमतोरन्योन्यस्य पानोपभोग-विमर्शस्य अव्यक्ताद्यष्टभेदभिन्नपरनादमयं मान्त्रवीर्यत्वम् १५४–१५५

९७ अत्रैव चक्राष्टकरूडस्य सततजपवशाद् अष्टकलाभेदित-भैरवाष्टकपदलाभः १५६

९८ चक्राष्टकस्वरूपम् १५७

९९ कुचादारभ्य ओष्ठपुटपर्यन्तम् अष्टविधनादभैरवत्वम् तस्यैव मान्त्रीव्याप्तित्वम् १५८–१५९

१०० भैरवाष्टकस्य नाम्ना निर्देशः चन्द्रादुन्मनन्ताया व्याप्तेर्निदर्शनम् १६०

१०१ एवं व्याप्तिभावनादस्य जीवन्मुक्तिः परभैरवीभावश्च १६१

१०२ एवंविधमेलकाद् गृहीतजन्मनः योगिनीभूपदव्यपदेश्यत्वं श्रीवीरावलिशास्त्रप्रामाण्याद् गर्भगत्वेऽपि शिवरूपत्वम् १६२–१६३

१०३ श्रीवीरावल्याद्यनेकशास्त्रार्थगर्भीकाराद् अत्र मुख्यचक्रयागे आदियागशब्दप्रवृत्तिः १६४–१६५
१०४ मन्त्रमुद्रात्मपीठद्वयानुसंधानमात्रेण आदियागपरायणस्य विद्यामन्त्रयोर्न्यासाद् विद्यामन्त्रात्मकपीठयुग्मस्य अत्रैव मेलनविधानम् १६६–१६८
१०५ एतन्मेलनस्यातिरहस्यरूपत्वम् १६९
१०६ अत्रैव देहस्य लिङ्गतया पूजाधामतया च मुख्यमण्डलत्वं यत्र सदा देवताचक्रपूजनस्य आनन्दसंदोहिभी रसैः शान्तोदितक्रमेण तत्स्पर्शस्य च विधानम् १७०–१७३
१०७ तत्स्पर्शोद्बुद्धसंविच्चक्रेश्वरस्य परमधामलाभः १७४
१०८ अनुयागोक्तविधिनाऽपि एवमेव अन्तःतर्पणविधानम् १७५
१०९ अत्र निजस्तोत्रैकदेशसंवादः १७६
११० श्रीवीरावल्यादिमर्यादया देहस्य परमयागत्वम् १७७
१११ देह इव प्राणेऽपि अपानचान्द्रचक्रेण देवतागणतर्पणोपदेशः येन अविलम्बं ज्ञानसिद्धिः १७८–१८०
११२ यद्वा देहादिभिः संविन्निष्ठतयैव देवीचक्रतर्पणोपदेशः १८१
११३ देहस्थसंविदः कालानलसमप्रभात्वदर्शनाद् एवंतर्पणम् १८२
११४ अत्रार्थे श्रीवीरावलिशास्त्रप्रामाण्यात् सर्वदेवतासंकेतस्थानतया श्मशानप्राये स्वात्ममात्रविश्रान्ते शरीरे प्रविष्टस्य सर्वस्य सिद्धिः १८३–१८५
११५ दीक्षाविधिनिरूपणोपक्रमः तत्र निर्णीतौचित्ये शिष्ये दीक्षाविधानम् १८६
११६ तत्रेतिकर्तव्यतायां शिवहस्तविधिनिरूपणम् १८७–१९०
११७ तत्र शिष्यहस्तयोः प्रेर्यत्वेन तन्मूर्ध्नि च प्रेरकत्वेन देवीचक्रार्चनोपदेशः १९१
११८ पक्षान्तरे श्रीरत्नमालोक्तनीत्या करस्तोभस्य सद्यःप्रत्ययकारकत्वम् १९२–१९४
११९ अनेनैव विधिना गुरुणा शिष्यद्वारा चरोः दन्तकाष्ठस्य च ग्राहणं पातनञ्च १९५
१२० नेत्रपटग्रहाद्यात्मना करस्तोभेन लक्षितस्य शक्त्यावेशस्य शक्तिपातवैचित्र्योपकृतत्वम् १९६
१२१ श्रीपूर्व-भोगहस्तकप्रामाण्यात् करस्तोभस्य समयित्वे हेतुत्वम् १९७
१२२ श्रीमदानन्देश्वरोक्ते प्रक्रियान्तरे चर्वादेरादाने निश्शङ्कस्य निर्विकल्पसविन्मयत्वं सशङ्कस्य च समयित्वं क्रमेण सिद्धिभागित्वञ्च १९८–२००

१२३ ततः पुत्रकदीक्षानिरूपणे मालिनीन्यासे श्रीरत्नमालोक्त-
क्रमनिरूपणम् २०१
१२४ तत्र गुरुणा शक्त्यनुसंधानात् शिष्यगतपाशतत्त्वकलादि-
शोध्यदाहानन्तरं शिवे योजितायाः शक्तेः सजातीयपोषकत्वं
विजातीयदाहकत्वञ्च २०२–२०६
१२५ एवं दग्धपाशे शिष्ये रुद्रशक्तिसमावेशात् चिति-शून्य-प्राण-बुद्धि-
बहिर्देहेषु शक्तिपाततारतम्यवशात् क्रमेण आनन्दोद्भवकम्प-
निद्रा-घूर्णीनां पञ्चचिह्नानाम् उदयः २०७–२०८
१२६ स्तोभितपाशस्य शेषभोगवशात् तदैव देहपाताऽप्रसक्तिः २०९
१२७ अनायातशक्तिपातत्वाद् अनावेशे शक्त्या शिष्यस्य बहिरन्तर्दाहस्य
लोष्ठवत्परित्यागस्य वा विधानम् २१०
१२८ एवं परित्यक्तशिष्यस्यैव संसारविषयत्वे सद्भावशासने
सप्रत्ययदीक्षोपदेशः २११
१२९ तत्र सबिन्दुस्त्र्यूमादिपिण्डत्रयस्य व्यस्तत्वेन स्तोभकारित्वम् २१२–२१३
१३० अत्रैव इतिकर्तव्यताविधाने पिण्डत्रयमध्यादेकतमस्य मन्त्रस्य जपात्
शिष्यस्तोभाभिधानम् २१४–२१६
१३१ अनेन शिष्यस्य क्रमेण सर्वाध्वदर्शनसंपत्तिः
सर्वशास्त्रवेदकत्वञ्च २१७–२१८
१३२ प्रतिनियतभोगेच्छुं प्रति योग्यतावशात् पृथक्तत्त्वाभ्यासविधानम् २१९
१३३ अस्य शेषवृत्तितया जाग्रदादिपञ्चावस्थासमन्वित-
कुलक्रमयागविधानम् २२०–२२१
१३४ एवं जाग्रति सर्वमन्त्रस्य, स्वप्ने एकस्य, सुषुप्ते भैरवत्रयस्य
कुलेश्वर्योः, तुर्ये कुलेश्वर्याः, तुर्यातीते कुलेश्वरस्य पूजाप्रवृत्तिः २२३
१३५ पिण्डस्थाद्यवस्थापञ्चकेऽपि अस्यैवातिदेशः २२४
१३६ ततः क्रमेण दीपाष्टक-चतुष्षष्टिपूरणभेदात् कुलेश्वरयोः
कुलाष्टका-ऽष्टाष्टकपूजनभेदात् शिवहस्तप्रकरणोदिताध्वना
साधकाचार्ययोः अभिषेकविधिनिरूपणम् २२५–२२९
१३७ अभिषिक्तयोरनयोर्मध्ये तुर्यपादव्याख्यापुरस्सरं सिद्धिप्रदत्वम्
आचार्यस्य च मुक्तिप्रदत्वम् २३०–२३१
१३८ अनयोः शाम्भवादित्रिविधज्ञानवत्त्वं स्वक्रियानुष्ठानार्थम्
आज्ञादानसामर्थ्यञ्च २३२
१३९ श्रीवीरावलिभैरवप्रामाण्याद् ब्रह्माद्यष्टकस्य प्रत्येकं तादात्म्येन
वृत्तेरात्मङ्गमीकरणात् शिष्ये गुरुद्वारा संक्रमणस्य पराभिषेक-
शब्दव्यपदेश्यत्वम् २३३–२३५

१४० ततो वेधदीक्षानिरूपणोपक्रमः, तस्य बुभुक्षुविषयत्वं
स्वभ्यस्तयोगाधिकारित्वम् २३६
१४१ वेधदीक्षाया बहुधात्वम्, तत्र ऊर्ध्वोर्ध्वप्रवेशात् शिष्यस्य चक्रभेदनम्,
तदभावे पिशाचावेशभागित्वे श्रीमालाप्रामाण्यम् २३७–२३८
१४२ श्रीगह्वरप्रामाण्याद् वेधदीक्षायाः मन्त्र-नाद-बिन्दु-शक्ति-
भुजङ्गम-परात्मकषोढात्वम् २३९
१४३ तत्रत्यग्रन्थपाठाद् अष्टारादिके मन्त्रचक्रवेधनात् मन्त्रवेधनम् २४०
१४४ अस्य नवधान्यासयोगेन नाद-बिन्दु-शक्तिवेधेषु श्रीमद्दीक्षो -
त्तरोक्तं क्रमान्तरम् २४१–२४७
१४५ श्रीभैरवागमप्रामाण्यात् फणपञ्चकभूषितत्वाऽभिधानपूर्वकं
भुजङ्गवेधनिरूपणं येन चित्तक्षये परानन्दलाभः २४८–२५२
१४६ परवेधस्य सर्वभावपरिक्षीणत्वम् २५३
१४७ प्रकारान्तरेण मन्त्र-शक्ति-भुवन-रूप-विज्ञान-पिण्ड-स्थान-नाडि-
परभेदाद् वेधस्य नवधात्वम् २५४
१४८ तत्र मन्त्रवेधः २५५–२५६
१४९ शाक्तवेधः २५७–२५८
१५० भुवनवेधः २५९–२६०
१५१ रूपवेधः २६१–२६२
१५२ विज्ञानवेधः २६३–२६४
१५३ पिण्डवेधः २६५–२६६
१५४ स्थानवेधः २६७
१५५ नाडीवेधः २६८–२६९
१५६ परवेधः, तेन महायोगिनः गुरोः शिवताप्रदत्वम् २७०–२७१
१५७ श्रीमद्वीरावलिप्रामाण्यात् मन्त्राद्यात्मविभागे सिद्धस्य गुरोरेव
मोचकत्वम् २७२
१५८ गुरुणा स्ववक्त्रादौ शिष्यवक्त्रादेरासामरस्यं वेधनाद्
एतन्निष्पत्तिः २७३
१५९ एतेनोभयोरौन्मनस्ये तत्कालं दीक्षितत्वं प्राणापानसामरस्ये
जीवस्य तन्मयतापत्तिः २७४–२७५
१६० ब्रह्मादीनामप्यत्र मोक्षकांक्षित्वम्, भोगमोक्षोभयग्रासाद् अस्याः
शार्वीदीक्षात्वेन कीर्तनम् २७६
१६१ प्राणापानात्मकलानामाघातैः बहिर्मुखताशमनाद् अस्यैव
निःस्पंदमोक्षसंज्ञित्वम् २७७
१६२ बहिर्मुखताप्रशमनविधेरूपबृंहणं यत्र देहस्य बहीरूपताऽनु-
संधानाद् दीक्षायाः शिवतादायित्वोपपत्तिः २७८–२८१

१६३ दीक्षान्ते दीपकपाकपूर्वकं पातकप्रशमनार्थं चरुप्राशनम् २८२
१६४ ऊनाधिकविधेः पातकरूपत्वम् २८३
१६५ पूर्णतार्थं परस्मिन्नहनि यागविधानम् २८४
१६६ अतत्यविधेः संचारपदव्यपदेशः २८५
१६७ अत्र क्रमेण आचार्यकरस्थस्य अलिपात्रस्य पान-भूततर्पण-गुरुनिवेदनाभिधानम् २८६
१६८ गुरुविनिवेदने क्रमनिरूपणम्, ततः वीरस्पृष्टद्रव्यस्य स्वयंपानोपदेशः २८७–२८८
१६९ अतत्त्वज्ञैः सह ईदृगाचरणनिषेधः २८९–२९०
१७० एतदनुष्ठानकालनिरूपणम् २९१
१७१ रहस्यविधिपरिचर्चोपसंहारः

त्रिंशमाह्निकम्

१ पूर्णविमर्शसिद्धये त्रिककुलक्रमोपयोगिमन्त्रनिरूपणप्रतिज्ञा १
२ मन्त्राणां विमर्शस्वभावत्वं करणत्वेऽपि चित्स्वातन्त्र्यतादात्म्यात् कर्तृतामयत्वञ्च २–३
३ आधारशक्तितः शूलशृङ्गपर्यन्तं पृथगासनपूजने ह्रीं-आदीनां जूं-अन्तानां मन्त्राणां क्रमेण, संक्षेपपूजने तु ह्रीं-जूंयोः बीजत्वेन च निरूपणम् ४–१०
४ रतिशेखरमन्त्रस्य ऊकारबिन्द्वादियुक्तनवात्मत्वनिरूपणम् ११
५ श्रीमत्त्रैशिरसप्रामाण्याद् बिन्द्वादिव्याप्तीनां क्षेपादिभिः व्यपदेशान्तरैरभिधानं मूर्तित्वञ्च १२–१३
६ मूर्तिवन् नमस्कारस्यापि व्याप्तित्वाभिधाने भैरवसद्भाव-मन्त्रस्य निरूपणम् १४–१६
७ प्रागुक्तमातृकामालिनीमन्त्रयोः स्मरणम् १७
८ गणेशादिमन्त्रः १८–१९
९ अघोर्यादित्रितयमन्त्रः २०–२१
१० तत्र शक्तिद्वयमन्त्रस्य वमनि-पिवनिरूपत्वम् २२
११ श्रीत्रिकशासनानुसारम् अस्य परापरदेव्याः विद्यात्वम् अघोर्यादौ सप्तके पिवन्याः परिशिष्टत्वम् २३–२४
१२ सिद्धयोगीश्वरीमतप्रामाण्याद् देवताचक्रविन्यासस्य प्रत्येकवर्ण-गामित्वे बहुत्वादनभिधानम् २५

३६ चतुर्दशपदात्मकं सप्तममार्यावाक्यं तस्य निःश्वासशासने क्रमभेदः ७६–७७
४० नवपदात्मकम् अष्टममार्यावाक्यम् ७८–७६
४१ चतुर्दशपदात्मकं नवममार्यावाक्यम् ८०
४२ निःश्वासमुकुटोत्तरादिषु उपर्युक्ताग्नीषोमादेः पदविभागादत्र पञ्चदशपदात्मकत्वम् ८१
४३ षट्पदात्मकं दशममार्यावाक्यार्धम्, श्रीमुकुटोत्तरप्रामाण्यात् तस्य द्विगुणत्वम् ८२–८३
४४ त्रयोदशपदात्मकम् एकादशमार्यावाक्यम् ८४
४५ षट्पदात्मकं द्वादशमार्यावाक्यार्धम् ८५
४६ सप्तपदात्मकं त्रयोदशमार्यावाक्यार्धम् ८६
४७ सप्तपदात्मकं चतुर्दशमार्यावाक्यार्धम् ८७
४८ अष्टपदात्मकं पञ्चदशमार्यावाक्यार्धम् ८८
४६ ब्रह्मविद्यायाः पञ्चदशवाक्याभिधेयत्वम्, निष्कलाया ब्रह्मविद्यायास्तु पञ्चाक्षरवाक्याभिधेयत्वम् ८६
५० तारादिपञ्चाक्षरनिरूपणपुरस्सरं निष्कलब्रह्मविद्यायाः निरूपणं यया ब्रह्महन्तुरपि विशोधनम्, यत्र तुलाशुद्धेः सद्यः प्रत्ययकारकत्वम्, भैरवहृदयस्य सर्वसंहारकत्वम् ६०–६५
५१ भैरवहृदयात् शाकिनीनां वशीकरणं ततः तासां विसर्जनम्, ततः प्रियमेलापनाख्यसंपुटजापविधानम् ६६–६८
५२ तंत्रसद्भावे शंभुनाथोपदर्शितं तुलामेलकयोगत्वम् ६६
५३ सन्तत्यागमानुसारेण वित्ताभावेऽपि प्रपन्नानां दीक्षाविधिनिरूपणोपक्रमः १००-१०१
५४ तत्र कन्द-हृदय-कण्ठ-मूर्धातलभेदात् पूज्यानामाकलनम्, मूर्धतले विद्यात्रयभावनम् १०२–१०४
५५ एतद्दीक्षायाः मुमुक्ष्वैकविषयत्वम् १०५
५६ एनया दीक्षितस्य देहान्ते परधामगामित्वम् १०६
५७ एतद्विद्यात्रयनिरूपणम् १०७
५८ तत्र पञ्चाष्टरन्ध्रत्र्यष्टार्णक्रमेण पदपञ्चकविशदने परब्रह्मविद्या-दीक्षाविद्या-पारमेश्वरीविद्यानां क्रमेण पञ्चाशदेकोनपञ्चाशत्-सार्धपञ्चाशद्वर्णता १०८–११६
५६ एतद्विद्यात्रयप्रतिपादनस्य श्रीभूतिराजोपज्ञत्वम् १२०
६० मन्त्राणां बहुविधवीर्यस्य पूर्वोक्तत्वादिह तत्पुनरभिधाने नैष्फल्यापत्तिः १२१–१२२
६१ मन्त्रविद्यादिस्वरूपवर्णनोपसंहारः १२३

एकत्रिंशमाह्निकम्

१ संक्षेपेण मण्डलस्वरूपनिरूपणप्रतिज्ञा
२ तत्र सूत्रस्य क्रमेण अर्धार्धमानानामवलम्बनेन रचितेषु दिशां प्रतिकोणगेषु मत्स्येषु वेदात्मचतुस्सूत्रदानात् चतुरस्रसिद्धिः १–६
३ अत्र सिद्धातन्त्रप्रामाण्यात् मण्डलानां शतत्वे मध्य-त्रि-नवशूलात्मकस्य मण्डलत्रयस्य मध्यस्थताभिधानम्, तद्योनिमण्डलयोरभिधाने च सद्भावक्रमोपजीव्यत्वम् ७–९
४ त्रिशूलवर्तनोपयोगिनः सर्वक्षेत्रस्य षोडशभिर्भागैः विभाजनम् १०
५ तत्र पार्श्वश्रृङ्गैकवर्तनानिरूपणम् ११–१७
६ अस्यैव द्वितीये पार्श्वश्रृङ्गेऽतिदेशः १८
७ मध्यश्रृङ्गवर्तनानिरूपणम् १९–२१
८ एवं पूर्वक्षेत्रे वर्तनाभिधानानन्तरं पश्चात्तनेऽपि मध्यश्रृङ्गवर्जनपूर्वकं पूर्वोदितविधिना वर्तनाया अभिधानम् २२–२३
९ दक्षिणोत्तरपार्श्वयोः श्रृङ्गवर्तनानिरूपणम् २४–२५
१० त्रिशूलत्रयाधोवर्तिनाम् एकद्वयादिक्रमेण द्वादशारादिपद्मचक्रादीनां समासव्यासभेदात् पद्मानां चक्राणां च सप्तकस्य वर्तनाप्रकारनिरूपणम् २६–२८
११ तदनन्तरं त्रिशूलादिवर्तनार्थं परिगृहीतक्षेत्रार्धमानेन अधिकक्षेत्रोपक्षेपः २९
१२ तत्र तरङ्गाख्यकुण्डलिन्या अवस्थानपूर्वकं दण्डवर्तनानिरूपणम् ३०–३१
१३ ततो दण्डद्वारवर्तनानिरूपणम् ३२
१४ श्रृङ्गवर्तनायाः द्वादशधात्वम् अन्तर्बहिर्मुखत्वेन तस्या अपि द्वैविध्यम् ३३–३५
१५ भेदानामपि प्रभेदनात् मण्डलभेदानाम् आनन्त्यम् ३६–३८
१६ ततः चन्द्रसमा-रक्ता-कालीसंज्ञस्य परा-परापरा-ऽपरेति देवीत्रयस्य योगेन रजोदाननिरूपणम् ३९–४०
१७ एतन्मण्डलदर्शनाद् देवी-नर्तनं मातृभिर्दीक्षणञ्च इत्येवं मण्डलमाहात्म्यनिरूपणोपक्रमः ४१
१८ त्रिशूलभेदानां सार्धशतद्वयोत्तरषट्सहस्रत्वम् ४२
१९ अत्र प्राणस्थपरादेव्याः तत्त्वानां तद्देवीनाञ्चावस्थानम् ४३–४४
२० शूलत्र्यरस्थेच्छादीनां भोगमोक्षप्रसाधकत्वम् ४५
२१ भूतिमुक्तिलाभार्थं मण्डलमहायागपूजनोपदेशः ४६–४७
२२ मण्डलपूजनाद् भूतादिपलायनम्, शिवप्रसादः, मन्दशक्तिपातस्य त्रिकज्ञानोदयाद् देहान्ते भैरवताऽधिगमश्च ४८–४९

२३ मण्डलव्याप्त्यादिविदः त्रिकशास्त्रे गुरुत्वं तस्य पादरजो-
धारणविधानम् ५०–५१
२४ त्रिशूलत्रये सृष्ट्यादित्रयस्य मध्ये च तुर्यस्य पूजनविधानम् ५२
२५ गुप्तदण्डस्य चतुस्त्रिशूलस्य यागे एतदतिदेशेन क्रमचतुष्टय-
पूजनोपदेशः ५३
२६ अत्रार्थे षडर्धहृदय-सिद्धयोगीश्वरीमतयोः अभिधानसूचनाभ्यां
प्रामाण्यम् ५४
२७ षडर्धहृदयपाठात् शूलस्य अष्टधा त्रिधा वा प्रकर्तव्यतायाः
खेचरीपुरस्य च निर्देशनम् ५५–५७
२८ अत्रार्थे श्रीसिद्धातन्त्रप्रामाण्यम् ५८–५९
२९ श्रीपूर्वादिशास्त्रान्तरैरुक्तस्य शूलाब्जविन्यासस्य
स्पष्टाभिधानोपक्रमः ६०–६१
३० प्रथमं श्रीपूर्वशास्त्रोक्तशूलविन्यासनिरूपणं तत्र चतुर्हस्तेन
अस्य त्र्यङ्गुलैः द्वात्रिंशद्धाविभाजनात् शूलसिद्धिः ६२–६३
३१ दक्षिणोत्तरपार्श्वयोश्चतुर्थेन जीवसूत्रेण पूर्वस्यां दिशि
अन्तर्मुखभ्रमद्वयानुष्ठानेन भागमानभागार्धमानं खण्डचन्द्रयोर्द्वयं
द्वयम् इति पार्श्ववर्तनाऽभिधानम् ६४–६६
३२ ततः ब्रह्मसूत्रस्याग्रे लग्नस्य सूत्रद्वयस्य विधानात् मध्यशृङ्ग-
वर्तनानिरूपणम् ६७–६८
३३ तदग्रमण्डलगतपार्श्वयोः तृतीयाज्जीवात् पूर्वोक्तगत्या षष्ठभागान्तं
सूत्रस्य नयनात् पार्श्वशृङ्गवर्तनम् ६९–७०
३४ अपरस्मिन्नपि क्षेत्रार्धे मध्यसूत्राणां प्रतिपार्श्वं भागचतुष्टयग्रहेण
दण्डवर्तनानिरूपणम् ७१–७३
३५ दण्डक्षेत्रगतभागचतुष्टयस्थितस्य पद्मस्य वर्तनाऽभिधाने
तृतीयवृत्ते षोडशदलार्धोत्पादननिरूपणम् ७४–७६
३६ तत्र एकैकदलस्थकेसरस्थानीयसूत्रतयाश्रयणेन पत्राग्रत्वसिद्धिः ७७–७८
३७ अत्रैव सितरक्तपीतकृष्णैः चतुर्भिः केसरजालकैः शृङ्गत्वं
सितरक्तपीतैस्त्रिभिः मण्डलत्वमिति रजोनियमाभिधानम् ७९–८२
३८ एतच्छेषभूतस्य द्वारस्य वैचित्र्यप्रदर्शनम् ८३–८४
३९ ततः श्रीदेव्यायामलोक्तशूलविन्यासोपन्यासः तत्र द्वादशभागमाने
क्षेत्रे मध्यस्थब्रह्मपदैकपार्श्वेन यथायथमूर्ध्वं भ्रमणात्
खण्डचक्रयुग्मत्रयवर्तनम् ८५–८७
४० ततः चतुर्थेन शृङ्गारकेणापि खण्डचक्रयुग्मयोजनम् इति
पार्श्वारवर्तनाविधिनिरूपणम् ८८

४१ प्रागुक्तविधिना सूत्रं विधाय क्रमेण वैपुल्याद् अंशांशह्रासेन योजनात् मध्यारवर्तनानिरूपणम् ८९–९०

४२ उभयोः पार्श्वयोः अश्वत्थपत्ताकारतया भ्रमोदयाद् दण्डस्य अधोवर्तनम् आमलकसारत्वञ्च ९१

४३ षोडशसूत्रविभक्तक्षेत्रे द्वादशाङ्गुललोपनाद दण्डोपरि अरोपर्यपि च मध्यभागे पद्मलेखनविधानम् ९२

४४ द्वादशाङ्गुललोपनेनैव दक्षिणोत्तरकटिस्थपद्मलेखनविधानं तत्र शूलमध्ये ईशस्य ऊर्ध्वादिषु परादिदेवतात्रयपूजनविधानम् ९३-९६

४५ कालसंकर्षिण्याः परातीतत्वं सर्वत्र व्याप्तिश्च ९७

४६ परादिदेवीनां शान्त्यादिकलासु व्याप्तिप्रदर्शनम् ९८

४७ भैरवस्य स्थौल्ये सदाशिवात्मकत्वं शान्त्यादेश्च तच्छक्तिचतुष्टयरूपत्वं डामराख्ययागत्वञ्च ९९

४८ त्रैशिरसोक्तशूलाब्जविन्यासविधिनिरूपणम् १००–१०४

४९ दण्डत्रिशूलयोः भागत्रयस्य अष्टाङ्गुलप्रमाणत्वमिति त्रिशूलवर्तनोपयोगिक्षेत्रनिरूपणोपक्रमः १०५

५० एतस्य भागत्रयस्य अग्र-मध्य-मूलात्मकशूलावयवाश्रयतया विभागनिरूपणे पार्श्वशृङ्गद्वयवर्तनाऽभिधानम् १०६–११०

५१ ततोऽर्धेन्दुद्वयकोटी यावद् दैर्घ्यादष्टादशाङ्गुलं मध्यशृङ्गवर्तनाभिधानम् १११–११२

५२ अत्रैव वैपुल्यनिरूपणे चतुर्भ्योऽङ्गुलेभ्यो यथायथं निम्न-मध्यभाग-पूर्वापराणां परिकल्पनविधानम् ११३

५३ अरोपरि पद्मत्रयवर्तनानिरूपणम् ११४–१२२

५४ अस्या व्याप्तौ पुरा प्रोक्तस्य अनुसरणोपदेशः १२३

५५ अनाहतपदव्याप्तौ अरात्रयस्य प्रवेश-निर्गम-भ्रमाकारत्वं कुण्डलिनीप्रबोधव्याप्तौ इच्छादीनाम् अरारूपत्वम् १२४–१२५

५६ जन्माधाराद् द्वादशान्तम् उदये शक्तित्रयप्रवेशविधिनिरूपणम् १२६–१२८

५७ तत्र पूजनात् सर्वसिद्ध्युदयः, समस्ताध्व-मन्त्रचक्र-व्याप्त्या षट्त्रिंशत्तत्त्वरूपत्रिशूलपरिभावनोपदेशः १२९–१३०

५८ मन्त्राणां मण्डले विषुवत्स्थतया प्राणसाम्येन विन्यासात् सर्वेश्वरपदभागित्वम् १३१

५९ ततः स्वस्तिकमण्डलनिरूपणम्. तत्र चतुर्दिक्षु त्रिंशत्-त्रिंशत्सूत्रस्थापनेन दिग्भागानां प्रत्येकश एकोनत्रिंशत्त्वम्, समस्ततया एकचत्वारिंशदुत्तराष्टशतत्वम् १३२–१३३

६० पद्मे-न्दुमण्डल-पीठ-वीथी-द्वाराणां यथास्वं पञ्च-द्वि-षड-ऽष्टा-

ऽष्टपरिमाणत्वात् स्वस्तिकस्य एकोनत्रिंशद्भागत्वं
सर्वकामप्रदत्वञ्च १३४-१३५
६१ तत्र चतुर्दिक्षु द्वारकोणेषु च वह्न्यादिभागानां क्रमेण लोपन-
विधानात् प्रथमं द्वारवर्तनानिरूपणम् १३६-१३७
६२ द्वारलग्नब्रह्मवंशस्य वामदक्षिणपार्श्वयोः एकैकभागपरिहारेण
भागानां लोपनात् पुरीसंज्ञवीथीवर्तनाभिधानम् १३८–१३९
६३ पूर्ववद् भागलोपनाच्चतुर्दिक्षु स्वस्तिकासुमेर्वोः अवस्थानस्य
द्वासप्तत्यधिकशतद्वयात्मनि नेत्रद्वयात्मके वीथीक्षेत्रे लोपनया
स्वस्तिकापुर्याख्यवीथीवर्तनायाश्च अभिधानम् १४०–१४२
६४ ब्रह्मवंशमध्यात् कर्णिकादेशादारभ्य पीठसंलग्नचन्द्रमण्डलपर्यन्तं
भागानां लोपनेन पद्मवर्तनाभिधानम् १४३–१४४
६५ दिक्षु पीठकोणेषु च उद्दिष्टभागानां लोपनविधानात्
स्वस्तिकसिद्ध्या पीठवर्तनाभिधानम् १४५–१४६
६६ अत्रैव रजःपातनिरूपणं तत्र पीठगतस्वस्तिकायाः चतुर्वर्णत्वं
वीथीगतायाश्च विद्रुमसंकाशत्वम् १४७–१४९
६७ तत्रैव वज्रादिशूलान्तास्त्राणां तदुपरि पद्म-चक्रा-ऽराणां
स्वरूपनिरूपणम् १५०–१५३
६८ अरामध्यस्य देवमंदिरत्वं सर्वकामफलप्रदत्वञ्च १५४
६९ श्रीसिद्धातन्त्रोक्तशूलाब्जविधिनिरूपणोपक्रमे त्रिहस्तक्षेत्रस्य
त्रिधाविभजनात् हास्तिकनवभागात्मकत्वं तत्र मध्ये
त्रिशूलविधानम् १५५
७० मध्यभागस्य त्रिधा विभागे नवभागस्य अर्धहस्तपर्यन्तनयनेन
शृङ्गत्रयसिद्धिः तदधः हास्तिकपद्माभिधानम् १५६–१६०
७१ दैर्घ्य-वैपुल्यनिरूपणाभ्यां दण्डवर्तनाप्रकाराभिधानम् १६१–१६२
७२ शूलाधो मध्यपद्मप्रतिष्ठापनोपदेशः १६३
७३ मण्डलविधिनिरूपणोपसंहारः

द्वात्रिंशमाह्निकम्

१ गुर्वागमोक्तमुद्राविधिनिरूपणप्रतिज्ञा
२ बिम्बोदितत्वाद् बिम्बोपायत्वाच्च मुद्रायाः प्रतिबिम्बरूपत्वे
श्रीमद्देव्यायामलप्रामाण्यम् १–२
३ देहद्वारेण स्वरूपार्पणस्य मुद्राशब्दे यौगिकार्थत्वम् ३

४ तत्र निष्फल-सकलभेदेन खेचरीमुद्रायाः प्रधानत्वं त्रिशूलिन्यादिनवभेदानां तदङ्गत्वम् ४–५
५ मालिनीमतोक्तानां तदङ्गभूतपद्मादिमुद्राणां बहुत्वाद् अमुख्यत्वाच्चात्र अनभिधानम् ६
६ देवीसांनिध्यकारित्वात् खेचर्याः प्राधान्यम् ७
७ पद्मादीनां काम्यकर्मविषयकत्वात् मोक्षेऽनुपयोगित्वाद् अत्रानभिधानम् ८
८ मुद्रायाः काय-कर-वाक्-चित्तभेदतः चतुर्विधत्वं तत्र पूर्णरूपेण खेचर्या एव निरूपणोपक्रमः ९
९ तत्र श्रीपूर्वशास्त्रप्रामाण्याद् योगिनः बिन्दु-नाद-ब्रह्मरन्ध्रलक्षणे खत्रये मनो निरुध्य शक्ति-व्यापिनी-समनात्मखत्रयावष्टम्भेन खेचरीत्वम् १०–११
१० श्रीयोगसंचारप्रामाण्यात् नाद-बिन्दु-शक्त्यात्मखत्रययोगिनि चित्ते शक्त्यात्मकखत्रयभेदनाद् योगिनः परशिवगामित्वम् १२
११ एतदनुवेधेन त्रिशूलप्रयोगाद् देहाद्यहन्तापहस्तनेन परबोधाकाश-चारित्वमिति त्रिशूलिन्या अपि स्वरूपनिरूपणम् १३–१५
१२ मध्यमप्राणे प्राणापानयोः दण्डाकारतया समरसनात् त्रिशूलत्वबोधेन व्योमोत्पतनम् १६–१७
१३ खेचरीमुद्राबन्धाविष्टस्य योगिनः तत्रैव एकदण्डत्रिशूलस्यापि समरसीकरणात् खेचरीचक्रसंजुष्टभैरवध्यानेन सद्य एव मेदिनीत्यागः १८–१९
१४ अनया योगिनः निरंशत्वम् आचारोत्तीर्णत्वं शंकोत्तीर्णत्वं नाहमिति भावनया सर्वदेवतामयात्मबोधसिद्धिश्च २०–२३
१५ शिवस्य सर्वमयत्वे शङ्कानवकाशाच्छङ्किनः सिद्धिवन्ध्यत्वम् २४–२५
१६ करङ्किणीमुद्राबन्धनविधिनिरूपणम्, तत्र श्रीयोगसंचार-प्रामाण्यात् स्व-परदेहयोः परस्परं गमाऽऽगमाभ्यां खचारित्वरूप-त्रैलोक्यसिद्धिनिरूपणम् २६–३१
१७ श्रीवीरावल्युक्तखेचरीमुद्राविधिनिरूपणे कुलकुण्डलिकाया ऊर्ध्वाधः प्राणसञ्चारमनादृत्य प्राणापानाभ्यां वज्र-लिङ्ग-मूलाद्याख्यतत्तदाधारादिभेदनेन मध्यधामाक्रमणम् ३२–३८
१८ मध्यधाम्नः परसंविद्विकासाधायिस्थानत्वज्ञानेन अस्य सृष्टिसंहारकारित्वसिद्धिः ३९
१९ व्युत्क्रमे योन्याधारतया प्रथितायाः खेचर्याः शूलमूलेतिपदव्यप-देश्यत्वं तत्र अवर्णे बाह्यामर्शानां लयगामित्वम् ४०–४१

२० श्रीमद्वीरावलिप्रोक्ते खेचरीप्रबोधविधौ खेचरीमुद्राविष्ट-ज्ञानिनाम् अन्तः बहिरुन्मेषनिमेषाभ्याम् आजवञ्जवीभावेन सृष्टिसंहारकारित्वोदयः ४२–४६
२१ श्रीकामिकोक्तखेचरीस्वरूपनिरूपणं तत्र अनच्ककलात्मना वक्त्रेण प्राणापानमध्यधाम्नि प्रमातृतत्त्वैकसाक्षात्कारेण खचारित्वोदयः ४७–४८
२२ कुलगह्वरे मोचन-द्रावणाभ्यां शक्तीनां मुद्रात्वम्, आसां खेचर्याः मुख्यत्वम्, वाचिकी-कायिकीत्वेन अस्याः द्वैविध्यम् ४९–५०
२३ भवाऽभवस्थानयोः संचारादस्याः मानसीत्वम् ५१
२४ मातृव्यूहे खेचर्याः पद्माष्टमुद्रापरिवारत्वम् ५२
२५ क्षकाराकृतिशरीराया अस्याः भैरवमहामुद्रारूपत्वम् ५३
२६ संकोचा-व्योमा-हृदया-शान्ता-शक्तिमुद्रा-पञ्चकुण्डलिनी-संहारमुद्रा-वीरभैरवेतिभेदैरस्याः अष्टधात्वे श्रीभर्गाष्टकशिखाकुल-प्रामाण्यम् ५४–६२
२७ एवं भेदेन अभेदेन वा स्थितया खेचर्या आविष्टस्य पराबीजत्वप्राप्तिः ६३
२८ सृष्टिबीज-खेचर्योश्च सकलमन्त्र-मुद्रानुप्राणकत्वम् ६४
२९ अतः खेचर्यावेश एव सर्वमुद्राणां तत्त्वम् ६५
३० मुद्राबन्धोपयोगार्थं कालभेदनिरूपणम् ६६
३१ मुद्राबन्धात् क्रमेण बोधावेशादिचक्रोदयदीप्त्यन्तफलानामुदयः ६७
३२ सुगूढमुद्राविध्युपसंहारः

त्रयस्त्रिंशमाह्निकम्

१ चक्राणाम् एकीकारनिगदनप्रतिज्ञा
२ चक्रभेदानाम् एकीकारदिङ्निर्णयः १
३ श्रीसिद्धावीरप्रामाण्यात् षडरे विश्वादिदेवीनां निरूपणम् २
४ चतुर्विंशत्यरे अघोर्यष्टक-मातृकाचतुष्टय-माहेश्यादिद्वादशक-सम्मेलनया देवीनिरूपणम् ३–५
५ षोडशारे षोडशश्रीकण्ठशक्तीनां सिद्ध्यादीनाम् उल्लेखः ६–७
६ षडरे बल्यादीनाम्, द्वादशारे दक्षादीनां शक्तिमतां परिगणनम् ८–९
७ षोडशारे श्रीकण्ठादीनां शक्तिमत्तया श्रीयोगाच्छक्तितया अवस्थानम् १०–१२
८ चतुर्विंशत्यरे संवर्तादिशर्मान्तिशक्तिमताम् अवस्थानम् १३–१४

९ चतुस्त्रिंशदरे जयादिकोपान्तानां शक्तिमत्तया स्त्रीलिङ्गे पाठात् शक्तितया अवस्थानम् १५–१६
१० चक्रभेदानुरोधेन मन्त्रविभागाभिधानम् १७–१८
११ उक्तक्रमानुरोधेन चक्रान्तरकल्पनविधानम् १९
१२ एकस्यैव चित्प्रकाशस्य विभागात् शक्तिमतः शब्दराशित्वं मालिन्याश्च शक्तित्वम् २०–२१
१३ शक्तिशक्तिमतोः वस्तुतः त्रिकत्वेऽपि अन्तःपरामर्शभेदात् चक्राराणां षट्का-ऽष्टक-द्वादशक-षोडशका-ऽसंख्यत्वम् २२–२४
१४ एवमंशांशिकापरामर्शात् स्वर-व्यञ्जनानां पञ्चाशत्त्वम्, अर्धमात्रोदयाद् एकाशीतित्वम् २५–२६
१५ स्वरस्यार्धमात्रासहत्वे पाणिनिप्रामाण्यम् २७
१६ चक्राणां संविदभिन्नत्वं स्वाम्यावरणभेदेन तस्य बहुधात्वम् २८–२९
१७ स्वामिभेदनिरूपणे सृष्ट्यादीनां परापरादिरूपत्वं तुर्यायाश्च मातृसद्भावत्वं विश्रान्तिपदव्यपदेश्यत्वञ्च ३०
१८ तुर्यस्य वक्त्रस्थप्रकाशत्वम्, तत्रैव विश्रमणविधानम् ३१
१९ अत्र विश्रान्त्या स्वात्मतन्मयीभूतविश्वस्य भानम्, गुरूदितैकीकारोपसंहारश्च ३२

चतुस्त्रिंशमाह्निकम्

१ क्रमगतस्वस्वरूपप्रवेशनिरूपणप्रतिज्ञा
२ आणव-शाक्त-शाम्भवोपायानां तारतम्यक्रमात् स्वरूपस्फुटनम् १–२
३ एवं सति अनुपायक्रमेण नित्यमस्य अन्तःकृतविश्वस्वात्मावेशः ३
४ स्वस्वरूपप्रवेशोपसंहारः

पंचत्रिंशमाह्निकम्

१ समस्तशास्त्रमेलननिरूपणप्रतिज्ञा सर्वव्यवहारनिबन्धनभूत-प्रसिद्धेरागमत्वञ्च १
२ अन्वयव्यतिरेकोपजीवित्वादनुमानस्य प्रसिद्धिनिबन्धनत्वम् २
३ प्रत्यक्षस्यापि प्रसिद्धिनिबन्धनत्वम् ३

४	अहर्जातबालप्रवृत्तेरपि स्वावमर्शात्मकप्रसिद्धिनिबन्धनत्वम्	४
५	तत्र अर्थविशेषगतस्य प्राग्वासनारूपविमर्शपरिकल्पितस्य चेतःप्रसादस्यापि अन्वयव्यतिरेकभागित्वम्	५–७
६	चेतःप्रसादस्य प्राग्वासनानुरोधित्वम्	८
७	प्राग्वासना एव पौर्वकालिकी प्रसिद्धिः	९
८	सर्वत्र व्यवहारे प्रसिद्धेरेव प्रामाण्यम्	१०
९	पूर्वपूर्वप्रसिद्ध्युपजीवनमार्गणात् प्रसिद्धेः सर्वज्ञपूर्वकत्वं नासर्वज्ञपूर्वकत्वम्	११–१२
१०	बहुसर्वज्ञपूर्वत्वे मानाऽभावाद् एकस्य सर्वज्ञपरमेश्वरस्यैव लोकव्यवहारनिबन्धनत्वम्	१३–१४
११	परम्परा-शास्त्राश्रयभेदेन पारमेश्वरप्रसिद्धेर्द्वैविध्यम्	१५
१२	शैवागमपरिग्रहे सर्वव्यवहारनिबन्धनत्वस्य नैमित्त्यम्	१६
१३	आगमान्तराणाम् अपूर्णत्वात् प्रतिनियतफलोपजीवित्वम्	१७
१४	विवेकिनोऽपि व्यवहारस्य प्रसिद्धिमात्रनिबन्धनत्वे निमित्तान्तरस्य अन्याय्यत्वम्	१८
१५	प्रसिद्धेश्च अविगीतस्वावमर्शात्मकप्रतीतिरूपत्वम्	१९
१६	तस्याश्च प्रमातृस्वभावत्वं प्रमातुः शिवरूपत्वात् सर्ववित्त्वम्	२०
१७	आशिवतासादनं स्वात्मानुसारिणीषु परिमितासु प्रसिद्धिषु अस्य शङ्कानवकाशः	२१
१८	भाविशिवत्वानुरोधात् शैवीप्रसिद्धिपरिग्रहोपपत्तिः	२२
१९	शैवीं प्रसिद्धिं प्रति बहुमाने विभोः प्रवृत्तौ निवृत्तौ च आगमैककर्तृत्वस्य हेतुत्वम्	२३
२०	धर्मादिश्चतुर्वर्गस्य प्रतिशास्त्रं वैचित्र्ये शाम्भवागमोपायत्वम्	२४
२१	शंभुकर्तृत्वेऽप्यस्य विषयभेदाद् भिन्नफलप्रदायित्वाद् विचित्रोपायोपदेशे विरोधपरिहारः	२५
२२	सर्वस्यैव लौकिकसांख्यादिशास्त्रस्य सद्योजातादिभेदतः शम्भुवक्त्र-समुद्भूतत्वे श्रीस्वच्छन्दादिप्रामाण्यम्	२६–२७
२३	आश्रमभेदात् संस्कारभेद इति वेदोक्तवर्त्मनैव अत्र लिङ्गोद्-धारादिसंस्कारान्तरोपपत्तिः	२८
२४	पूर्वाश्रमे उत्तराश्रमफलाऽप्राप्तिवत् शिवोदितत्वेऽपि पाञ्चरात्रादीनां न शिवतोदयफलत्वम्	२९
२५	शैवागमस्यैव सर्वशास्त्रविश्रान्तिपदत्वम्	३०
२६	एवंभूतागमोपेयस्य त्रिक-कुलपदद्वयव्यपदेश्यत्वम्	३१
२७	त्रिकस्य सर्वशास्त्रानुप्राणकत्वम्	३२

२८ श्रीमत्कालीकुलप्रामाण्याद् दशाष्टादशतन्त्राणां सारभूतस्य कुलस्य सर्वशास्त्रान्तःप्रतिष्ठानम् ३३–३४
२९ एवं तादृक्प्रसिद्धिरूपशिवागमस्य एकत्वेऽपि स्व-परादिरूपाधिकारिभेदात् वैचित्र्योपपत्तिः ३५
३० एवं स्वच्छन्दशासनप्रामाण्यात् शिवोद्भूतत्वात् सांख्यादीनां निन्दानिषेधः ३६
३१ खण्डशो व्यपोद्धारात् स्वकर्तृत्वमिथ्याभिमानात् तेषां सांख्यादीनां शैवतयाऽप्रसिद्धिः ३७
३२ अनेकागमपक्षेऽपि तेषां प्रामाण्यस्य विषयभेदाधीनत्वम् ३८
३३ नित्यत्वाविसंवादयोः न प्रामाण्यकारणत्वम् ३९
३४ तयोः प्रामाण्यकारणत्वाभ्युपगमेऽपि तथाभावोपदेशात् शैवस्यैव प्रामाण्यम्, अन्यथा व्याकरणे अतिप्रसङ्गस्य सर्वागमबाधकत्वप्रसक्तिः ४०
३५ अतएव अस्मदुक्तशास्त्रनिष्ठायाः अवश्यम् अङ्गीकरणीयत्वम् ४१
३६ फलसिद्धौ मुख्योपकारकतया शैवागमे एव महेशस्य प्रयत्नपरतोपदेशः एवविधाऽधिकारिणः दौर्लभ्यञ्च ४२–४३
३७ श्रीशंभुनाथोपदिष्टशास्त्रमेलनोपसंहारः ४४

षट्त्रिंशमाह्निकम्

१ श्रीसिद्धादिनिर्दिष्टस्य गुरुनिरूपितस्य च शास्त्रायातिक्रमस्य निरूपणप्रतिज्ञा १
२ श्रीसिद्धादिनिर्दिष्टक्रमनिरूपणं तत्र नवकोटिविस्तृतशास्त्रस्य कोट्यपकर्षतः भैरवादिगुर्वन्तनवभिः क्रमशोऽध्ययनम् २
३ तेषु गुरुतः कोटिमात्रस्य पादपादांशशः गुरुशिष्यक्रमाद् दक्षादेः प्रभृति रामान्तं प्राप्तस्य शास्त्रस्य एकोनविंशतिविभागत्वम् ३–६
४ वक्ष्यमाणपादादिभेदतः प्रतिखण्डञ्चात्र अष्टखण्डत्वम् ७
५ पादाद्यष्टखण्डानां नाम्ना निरूपणम् ८
६ तत्र देवीत्रयस्य त्रिधा अवस्थानेऽपि नवमे पदे गणनानर्हत्वात् नवखण्डत्वानभिधानम् ९
७ रामात् लक्ष्मणादिमाध्यमेन नरान्तम् आयातिकथनम् १०
८ गुरुनिरूपितायातिक्रमाभिधानं तत्र त्र्यम्बकादिसिद्धत्रयाणाम् अद्वयादिसम्प्रदायभेदेन आविर्भावकथनम् ११–१२

९ त्र्यम्बकदुहितृक्रमाद् अर्धत्र्यम्बकमठिकान्तर्भावनेन मठिकानां चतुष्टयत्वं संततिक्रमात् शतशाखत्वञ्च १३–१४
१० तन्त्रालोकस्य अध्युष्टसमस्तसंततिस्रोतःसारभूतरसरूपत्वम् १५
११ आयातिक्रमोपसंहारः उपादेयभावोपक्रमश्च

सप्तत्रिंशमाह्निकम्

१ प्रसिद्ध्युपजीविन आगमस्य अवश्यग्राह्यत्वम् १
२ लौकिकवस्तुवच्छिवेऽपि प्रसिद्धिनिबन्धनैव सिद्धिः २
३ महाफलस्य शास्त्रस्य उपादेयतमत्वम् ३
४ तत्र भैरवतापत्त्या कर्मस्थितिसंरक्षणम् ४
५ लोकसंग्रहार्थम् आर्षे पातहेतुतया प्रोक्तानामत्र वामशासने आशुसिद्धिप्रदत्वम् ५
६ सर्वज्ञदृष्टत्वाद् अधराधरादुत्तरपर्यन्तम् अशेषोपदेशेन तस्य अनुत्तरफलप्रसवित्वम् ६–७
७ अधरशासनानाम् असर्वज्ञप्रणीतत्वं लोकरक्षणकारणात् मायात्वञ्च ८–९
८ श्रीमदानन्दादिशास्त्रसंवादाद् आर्षवाक्यस्य प्रामाण्यनिषेधः शैवागमाश्रयणविधानञ्च १०
९ तत्र लोकरक्षणार्थं प्रोक्तस्य पाशहेतोः सद्यःसिद्धिकरत्वम् ११
१० भैरवतापत्त्या अत्र कर्मस्थितिप्रणाशापत्तिपरिहारः १२
११ अज्ञत्वानुपदेष्टृत्वविपर्ययस्य शिवशासनस्य अवश्यग्राह्यतायां नैमित्यम् १३
१२ श्रीकण्ठ-लकुलेशेत्याप्तद्वयतया शिवशासनस्य द्विप्रवाहात्मकत्वम् १४
१३ तयोः श्रीकण्ठस्य भुक्तिप्रदत्वं पञ्चस्रोतोमयत्वञ्च १५–१६
१४ स्रोतःपंचकस्य दशाष्टादशधात्वं भैरवागमस्य तु चतुःषष्टिविभेदित्वम् १७
१५ श्रीमदानन्दादिप्रामाण्यादत्रैव मन्त्र-विद्या-मुद्रा-मण्डलभेदात् पीठचतुष्टयात्मकत्वम् १८
१६ मन्त्रादेः प्रत्येकं स्वरूपनिरूपणम् १९–२०
१७ प्रतिपीठमपि अन्योन्यसभेदवृत्तिपीठचतुष्टयात्मकत्वम् २१

१८ प्रत्येकस्य चतुर्धात्वेऽपि तत्तद्वस्तुप्राधान्यभेदात् पीठानां पृथगभिधानम् २२

१९ तत्र मण्डल-मुद्रा-मन्त्र-विद्यानाम् उत्तरोत्तरमुत्कर्षः २३

२० सिद्धयोगीश्वरमतस्य विद्यापीठप्रधानत्वं मालिनीविजयोत्तरस्य च तस्यापि साररूपत्वम् २४

२१ अत्रार्थे श्रीरत्नमालाप्रामाण्यम् २५

२२ श्रीषडर्धशासने कौलस्य वामदक्षिणाशेषतन्त्रसारत्वम् २६

२३ सिद्धान्तस्य कर्मबहुलत्वम्, दक्षिणस्य रौद्रकर्मत्वम्, वामस्य सिद्धिसमाकुलत्वं विनयस्य मोक्षविद्याविहीनत्वञ्च २७–२८

२४ अत्र गुरुप्रकाशिते निर्विकल्पक्षणे एव मोक्षः २९

२५ पुनरुक्तावनादरात् स्रोतसां स्वरूपजिज्ञासया मालिनीश्लोक-वार्तिकानुशीलनविधानम् ३०–३१

२६ जीवन्मुक्ति-महाभुक्तिदायित्वात् तन्त्रालोकस्य षडर्धसारत्वम् उपादेयत्वञ्च ३२

२७ ग्रन्थकृतः स्वीयेतिवृत्ताभिधानोपक्रमे देशनिरूपणं तत्र अनन्त-भुवनजाते ब्रह्माण्डम्, तत्र भुवर्लोकः, तत्रापि शिवताप्रदं सुखैकधाम कुमारिकाद्वीपम्, तत्र निःशेषशास्त्रसदनं मध्यदेशः ३३–३७

२८ तत्र अगस्त्यगोत्रस्य अत्रिगुप्तस्य प्रादुर्भावः ३८

२९ राज्ञा ललितादित्येन अत्रिगुप्तस्य हिमालयस्थकश्मीरे आनयनम् ३९

३० कश्मीरस्य प्रतिपदं चन्द्रचूडाध्यस्तत्वं पूर्णवृत्तितुष्ट्यर्थं परमपुरत्वम् ४०

३१ तत्र सर्वेषां शारदाप्रदत्तविभवयोगित्वम् ४१

३२ अत्रैव शक्तिचतुष्टयोज्ज्वलमहाभैरवरूपमार्द्वीकेन देवतानां भोगापवर्गतननम् ४२–४४

३३ काश्मीरपलाशैः देवीत्रितययजनोद्यानाविष्करणम् ४५

३४ लोकस्य पौरनारीणां योगिनीनाञ्च वैशिष्ट्यनिरूपणम् ४६

३५ तत्र स्वनिर्मिते प्रवरपुरे स्वप्रतिष्ठितमाहेश्वरपूजनान्ते प्रवरसेनेन धूपघण्टोत्सर्गद्वारा स्वसुचरितप्रथनम् ४७–४८

३६ तत्र स्वरोधःप्रतिष्ठित-सिद्धस्वायंभुवलिङ्गार्चनात् निखिललोक-कल्मषप्रक्षालनम् ४९–५१

३७ नृपेण वैतस्तरोधसि अत्रिगुप्तस्य निवासकरणम् ५२

३८ तदन्वये स्वयं भगवतो वराहगुप्तनाम्ना आविर्भावः ५३

३९ तदात्मजस्य चुखुलकेत्यपराभिधस्य नरसिंहगुप्तस्य प्रादुर्भावः, तारुण्ये वैराग्यपरिग्रहश्च ५४–५५

४० अभिनवगुप्तेति प्रसिद्ध्या तदात्मजस्य प्रादुर्भावः बाल्ये मातृवियोगश्च ५६

४१ मातृवियोगादस्य जीवन्मुक्तेः निरायासत्वम् ५७

४२ शब्दानुशासने साहित्ये च पित्रा कृतप्रवेशस्य तस्य लोकवर्तनीमनादृत्य गुरूणां दास्याङ्गीकरणम् ५८–५९

४३ आनन्दसंततौ वामनाथस्य, श्रीनाथीयां भूतिराजतनयस्य, त्रैयम्बकायां लक्ष्मणगुप्तस्य, तुर्यायां शंभुनाथस्य च गुरुत्वेन आश्रयणम् ६०–६१

४४ श्रीचन्द्रशर्मादिभास्करान्तानाम् अन्येषामपि प्रामुख्येन गुरुत्वम् ६२

४५ सेवापरितुष्टेभ्य एतेभ्यः शास्त्राधिकारलाभाद् अस्य अपात्रप्रायेष्वपि अनुग्राहित्वोदयः ६३

४६ स्वभ्रात्रा मनोरथेन सममेव कर्ण-मन्द्र-क्षेमो-त्पला-ऽभिनव-चक्रक-पद्मगुप्त-रामगुप्तादौ अन्तेवासिवर्गेऽस्य अनुग्राहकत्वम् ६४–६९

४७ संपूर्णतन्त्राधिगमार्थं मन्द्रेण स्वगृहेऽस्य स्थितिकरणम् ७०–७२

४८ तत्र मन्द्रस्य शिवभक्त्यैकनिष्ठायाः पितृव्यवध्वाः वत्सलिकायाः, तद्भर्तुः शौरेः वर्णनम् ७३–७५

४९ शौरेः पुत्रवध्वा कर्णपत्न्या योगेश्वरिदत्तजनन्या अम्बया स्वभ्रातुः अभिनवस्य गुरुबुद्ध्या दर्शनम् ७६–७९

५० तस्याः भ्रातुरभिनवस्य स्वसुचरितैर्विज्ञानरसपाने तृष्णावृद्धिः ८०–८१

५१ वत्सलिकागृहे निवसतः तस्य लोकसंग्रहार्थम् अशेषशास्त्रसारभूततन्त्रालोकोपनिबद्धृत्वम् ८२–८३

५२ एतत्कृतेः सद्भिः ग्रहणानुग्रहार्थं ग्रन्थकृदाशंसनम् ८४

५३ ग्रन्थश्रवणार्थं स्वात्मीकरणद्वारा लोकस्य श्रावणार्थं च तन्त्रालोकस्य शिवस्तुतिरूपत्वात् शिवाभ्यर्थनम् ८५

18. WORD-INDEX

Ābhāsavāda 247
Abhedabhāvanā 177
ABHINANDA 35, 54
Abhinavabhāratī 25
ABHINAVAGUPTA Throughout
ABHINAVA (cousin of ABHINAVAGUPTA) 23
Abhiṣeka 182, 184
Abhiṣekaprakāśana 182
Abhiṣekavidhi 182, 252
Acalaśrīmaṭha 91
Āchārya 21, 82
Ādhāra 251
Adhikāribheda 184
Adhikārin 10, 182
Adhikāriparīkṣā 181
Adhvabheda 180
Adhvan 218, 220
Adhvaśuddhi 220
Adhvopayoga 177
Ādivākya 10
Ādi Yāga (Ādiyāga) 84, 248
Advaya-saṁpattivārtika 38 (fn.)
Aesthetic theory (Abhinava's) 248
Āgama 15, 117, 119, 120, 121, 125, 126, 128, 136, 205, 242, 251
Āgamic texts 121, 131
Agniga Adhivāsana 179
Agnitarpaṇa 180
Ahorātrasaṅkrāntyādi 176
Ahorātravibhāga 48
Akalpitakalpaka 204, 225
Akṣasūtra 183, 192, 230
Ākṣepa 237
AMARDAKA 35
—maṭhikā 34
—school 35 (see Ānanda also)
AMBĀ 23, 24, 27, 28, 31, 32
AMṚTARATHA 89
ĀNANDA 35 (see Amardaka school also)
Ānandeśvaratantra 126, 127
Ananta
—KING 90
—god 112
—Rudra 70
Anantavijaya 126, 127
Anapekṣitvasiddhi 177
Anākhyācakra 110, 140
Āṇava 68, 169 (fn.), 197, 201, 223
Āṇava Mala See Mala
Āṇavānuttaratābhyupāyakathana 175
Āṇava Upāya 48, 68, 80, 175, 176 (fn.), 187, 192, 193, 205, 206, 219, 225, 226, 229
Āṇavopāya See Āṇava Upāya
ANIRUDDHA 36, 55
Antaḥsaṅskāra 181, 190
(Antaḥpraveśa) Pathalakṣaṇa 175
Antarvedi 29
Antyasaṁskriyā See Antyeṣṭiyāga
Antyayāga 182
Antyeṣṭi 39
—Dīkṣā See Dīkṣā
—yāga 182
Anugraha 194, 221

Anuja See Anujoddeśa
Anujoddeśa 82, 138, 172, 174, 190, 236
Anupāya 174, 197, 200, 201, 203, 206, 228
Anupratyabhijñā 63, 129
ANUPRATYABHIJÑĀKṚTĀ 63
Anuttara 3
Anuttara Dīkṣā See Dīkṣā
Anuttarajñaptirūpanirṇayātmaka Prakaraṇa 174
Anuttaraprakriyā 7, 55, 56
Anuttarāṣṭikā 128
Anuyāga 234, 238
Anuyāgavidhi 235 (fn.)
Anyaśāstragaṇotkarṣa 179
Aparā 201
Apāna 192
Ārabdha Karma See Karma
Arcāvidhi 51, 184, 205
Ardha-traiyambaka 35
—school 44, 54
Ardhapīṭha 193
Arghapātra 141, 178
—(vidhi) 178
Arhats 33
Ārhata 250
Artha 201
Arthādhvan 188
Āsanārcana 122
Aṣṭakas 210, 212
Aṣṭāṅga 152
Astrārcā 179
Aśuddha-vidyā 133
Atideśa 65
Atimārga 46, 47
ATRIGUPTA 28, 29, 30, 32
Āvartana 65
Avyakta 73
Āyāti 186
Bādha 65
Bahiḥ(sthāna) 192
Bahirarcā 178
Bahiryāga 241
Bāhya Śāstra 250
BAJPAI, IRA 176 (fn.), 177 (fn.)
Balābalavicāra 190
Bauddha 250
Bindu 42
Bhadrakālī 140
Bhairava 204
—tantras (sixtyfour-) 126
three powers of- 201
Pañcasrotorūpa- 248
Bhairavahood 12, 20
Bhairavakula 210, 236
Bhairavatādātmyadāyinīprakriyānirūpaṇa 180
Bhakti 195
BHAKTIVILĀSA 35, 54
BHĀNUKA 39, 96, 97, 115
Bhāṣā 66
BHĀSKARA 36, 38, 55, 115
Bhāṭṭa Mīmāṁsā 139
BHAṬṬANĀTHA 45
Bhautāveśa 71
BHAVA 35, 39, 54
BHAVABHŪTI 39, 54, 56
Bhedavādin 50
Bhogakārikā 83, 138
Bhogamokṣadānena Vidhi 182
BHOJARĀJA 115, 129
Bhūgaṇeśapūjana 179
Bhūtakṣobha 126, 127
BHŪTIRĀJA 34, 41, 42, 54, 239
—I 115
—miśra 41
—tanaya 54 (see Helārāja also)
Bhuvana 41, 188

Bhuvanabhedavidhi 188
Bhuvanādhvan 41
Bhuvanamāna 81
Bimbapratibimbavāda 247
Bodhavilāsa 38
Brahmā 213
Brahmarandhra 213
Brahmavidyā 42, 54, 191, 194, 229, 232, 239
Brahmavidyāvidhi 181
Brief method 81
BṚHASPATI 73
Buddhidhyāna 175
Buddhism 53, 249
Buddhists 33, 34
Buddhist tantricists 153

Cakra/s 199, 252
CAKRABHĀNU 42, 110
Cakrabheda 176
Cakrabhedaikīkāranirūpaṇa 185
Cakracarcā 183
CAKRAKA 23, 32
Cakrārcana 183, 190
Cakrodaya 176
Cāra 148
Cāramāna 176
Carusaṁsiddhi 179
Caryā 195, 196
Caryākrama 202, 248
Catuṣpīṭhaśāstra 239
Cidātma-uccāra 175
Cillācakreśvarī-mata 116
Chummā 128, 206, 236

Daiśika 82
Dakṣa 241
Dantakāṣṭha 227
Dantakāṣṭhāntasaṁskriyā 179
DĀSĪ RĀJĀNAKA 88, 93
Datta 88, 91
Dautavidhi 184
Deha 192
Dehaprāṇādiśodhana 178
Deśa 212, 213
Déśādhvan 49, 81, 111, 176
Deśādhvavibhāgakathana 176
DEVABALA 139
Devī 119, 120
Devīpañcaśatikā 54
Devyāyāmala 8, 99
—*Tantra* 64, 125
DHARMAŚIVA 9, 36, 37, 54
Dhruveśa 133 (see Rudra also)
Dhyāna 48, 68, 187
Dīkṣā 171, 195, 200, 247
Antyeṣṭi- 182
Anuttara- 223, 233
Jananādisamanvitā- 171, 180
Janāśvāsapradāyinī- 181
Liṅgoddhāra- 170, 182, 223, 225, 233, 234
Maraṇāsanna- 225
Mṛtoddhāra- 232
Parokṣa- 37, 51, 54, 181, 232
Pārokṣī- 181
Plurality of- 199
Putraka- 58, 170, 180, 219
Sadyaḥ-Samutkrāntipradā- 171
Sadyonirvāṇa- 170
Samaya- 178, 193
Samayi- 43, 50, 82, 205
Sāmayī- 178
Saṁkṣipta- 171, 181, 231
Sāṁnyāsikī- 182
Tulā- 181, 190, 232, 239
Vedha- 184, 213, 236, 238
Vikṣipta- 166, 171
Vistṛta- 166

Dīkṣābheda 180
Dīkṣāprastāva 170
Dīkṣāvidhi 184
Dīkṣopakrama 178, 194
Diksvarūpa 178
Dinars 137
Dīptaiḥ 141
Dravyayogyatva 178
Dualism 40, 41
Dualism-cum-nondualism 41
Dualist-cum-monist Śaivism 54
—school 34, 126
Dualistic moinstic 41
Dualistic Śaivism 54, 138, 249
Dualist school 35, 126
Dūtī
—BHAGAVATĪ 45
—Yāga 139
Dvārapūjāvidhi 178
Dvārārcana See Dvārapūjāvidhi
DWIVEDI See Dwivedi, B. V.
DWIVEDI, B. V., 1, 8, 38, 44, 52, 127, 195

Ekavīravidhāna 142
Ekīkāra 185
Ekoccāra 229, 230
Eka-tri-pañcādyaistattvaparikalpana 177
ERAKA 35, 40, 115
esoteric
—items 128
—matters 84
—performances 84

Fourth School 35

Gaṇeśa 11
Gañja 97
Garuḍa 119
Gatopāya 174
Ghanasurā 138
Ghara 128, 206, 236
Godhead 11, 13, 14, 106, 119, 222, 224
GOUDRIAAN 248
GOVINDARĀJA 40, 96, 115
Grace 46
descent of- 13, 81
various kinds of fall of- 20-21
intense fall of divine- 101
Grāmadharmavṛtti 199
Guṇa 212
Guṇapradhānatābheda 185
GUṆARATHA 91
GUṆGARATHA 88, 92
Guru 36, 38, 96
Gurudevapaddhati 8
Gurunāthaparāmarśa 130
Gurupūjāvidhi 184
Gurvādyantadinādyarcāprayojananirūpaṇa 184
Gurusatattva 175

Haracaritacintāmaṇi 94 (fn.)
HARṢADATTA 38 (fn.)
HELĀRĀJA 41, 43, 54 (also see Bhūtirājatanaya)
HEMACANDRA 7
Homa 51, 79, 100, 205, 238
HRASVANĀTHA 38, 110

INDURĀJA 41, 43
immersion 217
I P K See *Īśvara-pratyabhijñā-kārikā*
I P V See *Īśvara-pratyabhijñā-vimarśinī*
I P V V See *Īśvara-pratyabhijñā-*

vivṛti-vimarśinī
ĪŚĀNAŚIVA 8
Īśvara 134, 136
as Kālāgnirudra 136
Īśvara-pratyabhijñā-kārikā (*IPK*) 248
Īśvara-pratyabhijñā-vimarśinī (*IPV*) 128
Īśvara-pratyabhijñā-vivṛti - Vimarśinī (*IPVV*) 32, 44

Jagadānanda 48
Jagala 138
Jāgradādinirūpaṇa 177
JAIMINI 98
Jainism 53
Jālandhara 46, 47, 90
Jala-tattva 132
Jālayoga 51
Jālopadeśa 181, 190
Jananādisamanvitādīkṣā See Dīkṣā
Jananādivihīnatva 181
Janāśvāsapradāyinīdīkṣā See Dīkṣā
Janikā 139
Janyā 139
Japa 224
JAYADRATHA 93, 94
JAYĀPĪḌA 39
JAYARATHA Throughout
JAYASIṀHA 88, 92, 102
Jīvanmukta 100
Jīvanmukti 201
Jñāna 195, 196
Jñānaparipūrṇatā 178
Jñānins 49, 218, 238

Kādambarī 138
KAKĀRADEVĪ 110
Kakṣyāstotra 39
Kalā 73, 79, 121, 177, 188, 213, 215, 218, 232
as cosmic passage 112
Kāla 79, 121, 210, 211
Kālabheda 185 (fn.)
Kālacakra (doctrine of) 250
Kālatattva 169 (fn.), 176 (fn.)
Kalādhva 177
Kālādhvan 48, 176, 214, 219
Kalādyadhvan 177
Kālāgnirudra 136
Kālāpekṣā 181
Kālasaṁkarṣiṇī 43
Kālatattva 176
Kālikās 203
Kālīs 109, 110
twelve- 110, 203
twelve-Kālīs theory 109
KALLAṬA 251
Kālopāya 176
Kalpitārcādyanādara 175
KALYĀṆA 39, 56, 95, 98, 99, 100, 103, 129
KAMALĀ 93, 94
Viṣṇu's spouse 93
Kāmya-karma See Karma
Kampahrāsa 177
KANAKADATTA 91
Kañcukas 78, 118
Karaṇa 68, 84, 141, 146, 175, 187, 207, 219, 226, 229, 237, 240
Karkoṭaka dynasty 29
Karma
Ārabdha- 231
Kāmya- 185 (fn.)
Naimittika- 193, 235 (fn.), 247
Nitya- 50, 193, 235 (fn.), 247
Kārma 218, 223

Karmakāṇḍakramāvalī 9
Kārma Mala See Mala
Karma-phala-vyavasthā 247-48
Karmaśodhana 135
KARṆA 23, 24, 25, 27, 28, 32, 59, 88
Kartṛkarmabhāva 247
Kāruka 250
Kāryakāraṇabhāva 176
Kashmir 129, 249
Kashmir Śaivism 11, 114, 247, 248
KĀTYĀYANA 3
Kaulika 62
—experience 100
—knowledge 90
Kaula 250
KING JAYASIṀHA See JAYASIṀHA
King of Darads 90
Kiraṇa(ā) 118, 252
—*āgama* 119, 121
Khecarīcakra 49
Krama 39, 40, 41, 42, 43, 46, 54, 66, 97, 114
—āgama 8
—author 96
Chronology of the propagators of- 107
—history 153
—metaphysics 101
—secrets 97
—system 40, 42, 54, 111, 128, 129, 152, 205, 251
—tradition 96, 153
Kramakamala 129
Kramakeli 128
Kramasadbhāva 126, 127
Kramastotra 53, 109, 110, 120, 128
Krama Tantricism (*KT*) 87
Kriyā 195, 196, 202
Kṛpāṇyādinyāsa See Nyāsa
Kṛṣṇa 36
K S S 61
K S T S 130, 155, 160, 165, 246
KṢEMA 23, 25, 32, 132, 133, 134, 135
KṢEMARĀJA 1, 9, 25, 126, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 144
Kṣetragraha 179
Kṣetrāṣṭaka 193
Kṣurikādinyāsa See Nyāsa
Kula 20, 43, 114, 194, 202, 233, 236
—history 114
—parva 210, 236
—prakriyā 6, 35, 45, 51, 54, 238, 251
—system 44, 47, 194, 234, 251
—tantra 127
—text 120
—treatise 234
—yāga 51, 205, 218, 237, 238
KULADHARA 115
Kulakramodaya 126, 127
Kula-krīḍāvatāra 126, 128
kularatnamālā 117
Kuleśa 203
Kuleśī 207
Kuleśvarī 202
Kumārikā region 29
KUMĀRILA 249

Laghubhāva 232, 239
LAKṢAMAṆA DEŚIKA 44 (fn.)
LAKṢAMAṆAGUPTA 34, 40, 43, 44, 50
Lakṣaṇa 171, 172
LAKṢMĪ DATTA 97
LALITĀDITYA-MUKTĀPĪḌA 29, 30

Laya 66, 205, 238
Ledari 92
Liṅga 192
—bheda 183
—pūjākathana 183
—samāpatti 207
Liṅgārcā 182, 183
Liṅgoddhāra 182, 233, 242
—dīkṣā See Dīkṣā
Liṅgodhṛtikrama 182
Locana 2
Logicians 33

MADHURĀJA YOGIN 130
Madhyadeśa 28, 29
Madirā 138
Madya 137
Mahādeva mountain 93
Mahājālaprayogavidhi 181(fn.)
Mahānayapaddhati 9
Mahānayaprakāśa 129
Mahāpīṭha 207
Mahat 212
Maheśvara's cult 102
Mala 79, 215
Āṇava- 221
Kārma- 214, 216, 224
(—ignorance) 225
Theory of- 198
Malāditattva 177
Mālinī 16, 118, 168, 230
Mālinīnyāsa See Nyāsa
Mālinīślokavārtika 56, 58
Mālinīvijayavārtika (*MVV*) 7, 48, 57, 58, 59, 60
Mālinīvijayottaratantra (*MVT*) 5, 23, 57, 58, 67, 71, 75, 252
Māna 133
Maṇḍala 24, 84, 185, 192, 194, 234, 238, 240
Maṇḍalasadbhāvasaṁkṣepābhidhāna 185
Maṇḍalātmānusaṅdhāna 180
Maṇḍalātmattva 234
Maṇḍalavidhikathana 185
MANDRA 23, 25, 26, 32, 59
Manonmanī 133
MANORATHA 22, 23, 31, 32
Mantra 42, 44, 80, 81, 141, 185, 187, 189, 191, 194, 202, 206, 207, 210, 211, 212, 213, 214, 216, 217, 218, 219, 226, 234, 235, 238, 239, 241, 251
Mantrabheda 181
Mantracakrabheda 187
Mantrasattāprayojana 180, 189
Mantraugha 185
Mantravidyābheda 176, 187
Mantravidyādisvarūpopavarṇana 185
Mantravīrya 42, 80, 140, 175, 185, 191
Mantravyāpti 141
Mantrādhvan 189, 220, 230
Mantrādiprakāśana 185
Mantrādyabhinnarūpatva 174
Mantreśa 217, 218
Maraṇāsannadīkṣā See Dīkṣā
Matabhaṭṭāraka 119
Mataṅga Āgama 36, 55, 78
Mataṅgapārameśvara 118
Mataṅga Śāstra 37, 117
Mata 250
Mata Śāstra 33
Matiharaṇa 182
Mātrās 208
Mātṛkā 230
Mātṛkānyāsa See Nyāsa
Mausula 250
Māyā 42, 73, 214, 215

Māyīya 223
Melāpa 90
Mīmāṁsā 25
Mīmāṁsists 33
Mokṣakārikā 83
Mokṣa 247
monism 54, 137
monistic
—school 126
—thought of Kashmir 43,129
Mṛgendrā 144
Mṛtajīvadvidhi 181
Mṛti 210, 236
Mṛti-parīkṣā 184, 190, 191
Mṛtoddhāradīkṣā See Dīkṣa
Mṛtyuñjaya-tantra 122
Mudrā 84, 128, 185, 202, 234, 236, 238, 240
Mudrāvidhikathana 185
Mudrikādividhi 185
Mūrti 193
MVT See *Mālinīvijayottara-tantra*
MVV See *Mālinīvijayavārtika*

Nāḍi 211
Naimittika 61, 139, 189, 247
—Karma See Karma
Naimittikādau 247
Naimittikaprakāśa 183
Naimittikaprayojanavidhi 183
Naimittikavibhāga 183
Naimittikavidhi 51, 64, 139, 183
Naiyāyika 249
Nandīśikhātantra 74, 75, 112, 133, 134
Naropaya 175
NĀROPĀ 249-50
NARASIṀHAGUPTA 30, 32, 33
Nāstika philosophers 249
Nātha cult 9
Nātha Maṭhikā 34
NAUDOU 249
Nigama 126
Nimittajabahubhitparvapavit-rādi 183
Nirānanda 48
Niṣedhavidhitulyatva 175, 221
Niśisañcāra Āgama 151
NIṢKRIYĀNANDANĀTHA 114
Nitya Karma See Karma
—vidhi 217
Nivedyapaśuvistara 180
Niyati 79, 247
Northern Seat 46
Nyāsa
Kṛpāṇyādi-181
Kṣurikādi-229
Mālinī-118
Mātṛkā-229, 241
Padādhva-58
Para-180
Śaiva-50
Śākta-43, 50, 54
Sāmānya-50
Sāmānya—bheda 178
Ṣoḍhā-228
Svatantra-123
Viśeṣa- 50, 228 (fn.)
Nyāya school 139

Ovalli 128

Pada 81, 188, 213, 214, 219
Padādhvan 189, 219, 230
Padādhvanyāsa See Nyāsa
Paddhati 5, 6, 7, 8, 9
PADMAGUPTA 23, 32
Pādovallī 120
Pallī 128, 206, 236

Pañcagavya 179
Pañcāmṛta 126, 127
Pañcaśatika 109, 117, 120, 127, 140
Pañcatattvavidhi 216
Pañcikā 57, 59
PANDEY 21, 22, 36, 37, 52, 57, 58, 246
PARAMAGURU (of JAYARATHA) 96
Parama Śiva 203
Paramārthasāra 128
PARAMEṢṬHĪGURU (of JAYARATHA) 96
Paranyāsa See Nyāsa
Paratattvāntaḥpraveśa 175
Paraupayika Praṇigadana 174
Parā 201
Parābīja 140
Parāmarśodayakrama 174
Parāparā 201
Parātrīśikā See *Parātriṁśikā*
Parātriṁśikā (*PT*) 39, 56, 117, 124, 252
—*vivaraṇa* (*PTV*) 7, 23, 24, 28, 29, 48, 55, 56, 57, 58, 59, 62, 246
(Vivṛtis on)—55
Parīkṣā 171, 172
Parīkṣyācāryakaraṇa 182
Parokṣa Dīkṣā See Dīkṣā
Pārokṣī Dīkṣā See Dīkṣā
Paropāya 174
Parvabheda 183, 210
Parvabhedaviśeṣa 183
Parvapavitraprabhṛtiprabhedi - naimittikakarma 183
Pāśadāha 180, 226, 229
Pāśupata 250
Paṭa 192
Pātakacyuti 182
Pathalakṣaṇa See (Antaḥpraveśa)Pathalakṣaṇa
Pātra 192
Paurāṇika Prakriyā 250
Pautrikavidhi 180
Pavitrakavidhi 190, 191
Piṇḍanāthas 140
Piṇḍastha 218
Pitāmaha 241
Pīṭha 128, 151, 193
Pitṛvyatanayāḥ 25
Prakaraṇavivaraṇa 60
Prakīrṇaka Vivaraṇa 59
Prakāśa 106, 170
Prakīrṇaka 60
Prakriyā 5, 6, 7, 8, 9
Prakriyā-grantha 7, 8
Prakriyā Śāstra 9
Prakṛti 214, 215, 216
Pralaya 136, 137
Pralayākala 206
Pramāṇa 133, 134
Pramātṛabheda 77, 188
Prameyaprakāśana 170, 180
Prameyaprakriyā 180
Prameyas 187
Prāṇa 192, 201, 209, 210, 211, 218, 236
Fivefold-192
Prāṇabuddhicitsvadhvanyāsa - pūjane Dehapūjā 179
Prāṇacāramāna 123
Prāṇasamuccāra 175
Prāṇavidhi 193
Prāṇavṛttisamuccāra 48
Prasaṅga 65
Prasarā 214
PRAŚASTIBHŪTIPĀDA 129
Prasiddhi 242
Prātibhajñāna 206

Prātibha-saṁvitti 13
Pratimā 192
Pratiṣṭhākalā 41
Pratiṣṭhā-lakṣaṇasāra-samuccaya 249
Pratyabhijñā 43, 54
—systems 9, 40, 251
Pratyabhijñāhṛdaya 130
Pratyabhijñāvimarśinī 58
Pratyakṣa 15
Pravapura 91 (also see Srinagar)
PRAVARASENA 29
Praveśa 178
Prayojana 182
preceptorial
—school 107
—teaching 111
Pṛthvī 168
PTV See *Parātriṁśikāvivaraṇa*
Pūjā 79
Pūjābheda 183
Pūjākrama 109
Purasaṁgraha 176, 187
PŪRṆAMANORATHA 88
Puruṣa 214, 215, 216
Pūrvaja 82, 138, 172, 174
Pūrvapañcikā 58, 59
Pusta(ka) 192
Putraka 58, 82, 238
—dīkṣā See Dīkṣā
Putrakatvasiddhinirūpaṇa 180

Raktakālī 109
Rahasyacaryā 184
Rahasyaprakriyā 213
Rahasyavidhi 184
Rahasyopaniṣatkrama 184
RĀJARĀJA 92, 102
RĀMADEVA 23
RĀMAGUPTA 23, 24
Ratha 88
Ratnamālā 116, 117
Rauravasaṁgraha 73
Raurava Vṛtti 74
Rāva 202, 207
relationship
twofold-139
Rudras 70, 133
eighteen—tantras 126
twelve-210
fifty-229, 241
Rudrakālī 140
Rudraśakti-samāveśa 71
Ṛjuvimarśinī 1

Śabdakalpadruma 6, 7
Śabdādhva 188, 189
Ṣaḍadhva 192, 193, 208, 247
Ṣaḍaṅga theory 153
Ṣaḍaṅga Yoga 250
Ṣaḍarḍha 20
Ṣaḍardhahṛdaya 62
Ṣaḍardhasāra 62
Ṣaḍardhaśāstra 62
Ṣaḍardhaślokavārtika 3
Sādākhya 134
Sadāśiva 134
—region 134
—stage 136
Sadbhāvaśāsana 52(fn.) (see *Tantra-sadbhāva* also)
Sādhakas 196
Sādhakatva 182
Sādhanā 89
Sadyaḥsamutkrama 181
Sadyaḥsamutkrāntipradā Dīkṣā See Dīkṣā
Sadyaḥsamutkrāntipradādīkṣānirūpaṇa 181
Sadya utkrānti 171, 181, 229

ŚADYOJYOTI 83, 139
Sadyonirvāṇadīkṣā See Dīkṣā
Sahaja 139
Śaiva 2, 100, 248
—discipline 103
—dualism 37
—fold 233, 250
—learning 98
—Nyāsas See Nyāsa
—practices 93
—scriptures 14, 95, 98, 101
—spiritualism 96, 99
Śaivism 116, 233, 247, 250
dualistic-138
Siddhānta-127
Śaivite See Śaiva
Śaivistic scriptures See Śaiva
Śākta 197, 209
—class 224
Śāktanyāsa See Nyāsa
Śāktasamāveśaprakāśana 175
Śakti 20, 133, 134, 215, 232
Śaktipāta 13, 21, 177, 194
Madhyatīvra-21
Śaktipātakramavivecana 177
Śaktipātatirohiti 177
Śaktivicitratā 177
Śāktopāya 175, 205
ŚAKTYĀNANDA 114
Samanā 136, 137
Sāmānya 172
—nyāsa See Nyāsa
—nyāsabheda See Nyāsa
Samastaśāstramelanakathā 186, 250
Samaya 179
Samayadīkṣaṇaprakāśana See Samayadīkṣā
Samaya Dīkṣā See Dīkṣā
Sāmayī Dīkṣā See Dīkṣā
Samayin 136, 205, 235
Samayitvavidhi 178
Samayī See Samayin
—initiation 82
Samāna 192
Samāsa 80
Samāveśa 198, 203
Śāmbhava 197, 201
Śāmbhava Upāya 174, 202
Śāṁbhavātmavedanakathana 174
Śaṁbhu 48 (fn.)
ŚAṀBHUNĀTHA 22, 35, 37,4 3, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 54, 59, 115, 252
Sañcayanyāya 76, 164
Saṁgraha 5
—grantha 4
—kāra 5
Saṁhāra 194
—bīja 204
—citratā 176, 194
—vaicitrya 136
Saṁhārī 139
Sāṁkhya 81
Sāṁkhyādhikya 177
Saṁkṣipta Dīkṣā See Dīkṣā
Sāṁsiddhika 200, 204, 225
Saṁskāra 37, 51, 182
—prayojana 182
Saṁskriyāgaṇa 181, 190
Saṁskriyātattva 51
Saṁviccakrodaya 175
Saṁvit-krama 109, 205
Saṁvit-prakāśa 38
Sandohaka 193
ŚAṄGADHARA 98
Śaṅkāccheda 182
ŚAṄKARANANDANA 139

ŚAṄKHADHARA 95, 98, 99
Saṅkṣepa 80
Saṅkṣiptavidhi 252
Sāṅyāsikī Dīkṣā See Dīkṣā
Śāradātilakatantra 44
Sāraśāsana 62
Sāraśāstra 62
Sārdhākṣarām 122
Sārdhaśatika 110, 126, 127
Śarīraga Cāra 181
Sarvajñānottara 118
Sarvataḥ Cakrapūjā 179
Sarvācāratantra 139
Sarvādhāraśaktinirūpaṇa 177
Sarvoddeśana 174
Śāstra 3, 171
Śāstrakāra 10
Śāstramelana 186, 252
Śāstrārthaikīkārodaya 185
Śāstrasaṁmelana 186
Śāstrāyātikathana 186
Śatarudras 41
Śatarudrīya 54
Sattarka 21
SATTVĀ 92, 94
ŚAURI 23, 25, 27, 28, 32, 88
Saviśeṣārghabhājana 178
Sāyujya 136
Śayyāklpti 179
SEKODDEŚAṬĪKĀ 250
Śeṣavṛtti 183, 217, 227
Setubandha 30
SHASTRI, MUKUND RAM 160
Siddhaliṅga 30
SIDDHANĀTHA 39, 52, 109, 115, 120, 128
Siddhapatnīkulakrama 184
Siddhasiddhānta Paddhati 9
Siddhayogīśvarīmata 122
Siddhānta Śaivism 37, 249, 250
Siddhānta Śaivists 34
Siddhātantra 112, 119, 122
Siddhi 199
SIDDHINĀTHA See SIDDHANĀTHA
Śīdhu 138
Śikhābīja 99
Śiṣyadehaga Adhvanyāsavidhi 180
Śiṣyaucityaparīkṣā 178
Śiva 18, 89, 93, 98, 119, 120, 133, 134, 207, 208, 215, 248
as ultimate reality 112
ten—tantras 126
—stage 137
Śivadharmī 135
Śivahastavidhi 82, 136, 179, 227, 229, 237
Śivahood 11, 214
Śivaratha 91
Śivarātri 139
Śivaśakti 35, 54
Śivasūtra 39, 55
Śivatanuśāstra 79, 143
ŚIVĀNANDA I, 114
ŚIVĀNANDA II 115, 130
Ślokavārtika 3
Śodhana 182
Śoḍhāṅyāsa See Nyāsa
Śodhyaśodhakādivicitratā 180
Śodhyavaicitrya 58, 219
SOMADEVA 45, 46, 115
SOMARĀJA 110, 115, 129
SOMAŚAMBHU 9
SOMĀNANDA 34, 39, 40, 43, 56, 97
Southern Pīṭha 46
Spanda 39, 55, 251
Sp. K. 67, 251
Śrāddha 182, 195
Śrauta 250

Śrībhūteśa 36
Śrībhūtīśa 36 (fn.), 55
Śrīcakra 90
Śrīcandra Śarmā 35, 54
Śrīkaṇṭha 39
Śrīkaṇṭhī 126, 128
Śrīmṛtyuñjaya-siddha-tantra 103(fn).
Srinagar 91
Śrīnātha 41
Śrīpūrvapañcikā 58
Śrīpūrvaśāstra 21, 33, 50, 54, 57, 58, 69, 71, 73, 75, 78, 79, 142
Śrīśāstra 44
Śṛṅgāra 88, 93, 95, 97
Śṛṅgāraratha 88, 92, 95, 97
Sṛṣṭi 194
—bīja 204
—kālī 110
Śrutavidhi 184, 247
Śruti 250
Sthāna
the concept of-192
other varieties of-193
Sthānabheda 178
Sthānakalpana 178
Sthānaprakalpa 80, 169 (fn.), 187, 192-193
—scheme 193
Sthaṇḍila 192, 227
Sthaṇḍilagata Parā Nityā Arcā 183
Sthaṇḍilapūjāprakāśana 183
Sthaṇḍilayāga 183, 233, 237
Sthiti 194
Sthitīkālī 110
Stotra 60, 61
—kāra 39, 115
Stuti 11
Style
brief- 81
detailed- 81
mixed- 82
Subhaṭa Datta 93, 95, 96, 97, 103
Subodhamañjarī 38
Śuddhā Vidyā 206, 213, 222
Sukālī 110
Śūlābjabheda 185
Sumatinātha 45, 46, 115
Surā 138
Sūtraklṛpti 180
Svabodhamañjarīmātṛkā 38(fn.)
Svacchandatantra (*SV.T.*) 67, 75, 123, 126, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 137, 144, 162, 220, 231, 252
Svapna-saṁbandhi Sāmaya-karma 179
Svasvabhāvadīpana 180
Svasvarūpapraveśa 185
Svatantra Nyāsa 123
Svayambhū 204, 225
Svāyambhuva 118, 121
Tadvibhāga (Viṣaya-vibhāga) 182
Tadvrata (Vidyāvrata) 182
Tantra 2, 8, 65, 127, 249, 250-51
—paddhati 8
—prakriyā 6, 34, 35, 40, 43, 54, 251
Tantrāsadbhāva 52
Tantrasāra (*TS*) 42, 61, 62, 84, 128, 246, 247
Tantrāloka Throughout
Tantrālokaviveka Throughout
Tantrarāja Bhaṭṭāraka 112
Tantrāvaloka 4
Tantravaṭadhānikā (*TVD*) 246

Tantric
—cycle 250
—history 126
—material 125, 130, 249
—scripture 11
—system 137, 223, 251
TAPASVIRĀJA 129
Tarka 65
Tarkatattva 175
Tārkika 250
Tarpaṇa 127, 179
T.S. See *Tantrasāra*
Tattva 138, 176, 188, 213, 247
Tattvabheda 49, 108, 177
Tattvabhedana 176
Tattvabhedavidhi 188
Tattvakramanirūpaṇa 176
Tattvapravibhāgakathana 176
Tattvaśuddhi 180
Tattvavidhi 49, 177
Tattva Yojana 81, 133, 176, 187
Tattvādhvan 176
Tejasvin 133 (also see Rudra)
Tirobhāva 194, 225
—vaicitrya 49, 177
—vyapagama 178
Tīrthāyatanacarcā 190, 191
Trailokyakṣobhinī 139
Traiśiras Āgama 80
TRAIYAMBAKA 43, 44, 45, 54, 115
—Maṭhikā 34
TRIBHUVANA DATTA 95, 96, 129
Trigarta 90 (see Jālandhara also)
Trika 20, 40, 43, 47, 54, 201, 242, 250
—ideology 14
—philosophy 101
—prakriyā 6
—scholars 34
—scriptures 24
—sources 2
—system 1, 3, 40, 45, 56, 250, 251
—Śāstras 47
Trikasāraśāstra 1
Trikaśāstra 1
Trika sūtra 56, 62
Trikakulakramayogimantraka-dambakanirūpaṇa 185
Trikārthin 225
Trikasadbhāva 240
Trikaśāsana 124
Trikatantrasāra 62
Tripurā system 47
Trīṣikā 62
Trīśikāśāstra 54
Triśirobhairava 99, 112, 119, 240
Tulādīkṣā See Dīkṣā
Tulāśuddhidīkṣākathana 181
Tulāvidhi 181, 190
Turyātīta 201, 219
Tuṭi 209, 219
Tūra 192
Tyāga 237
Uccāra 187
UCCHALA 91
Udāna 192
UDBHAṬA 36, 39, 97, 115
Udbhava 232, 239
Uddeśa 171, 172
Uddyota 126, 130
UDDYOTAKĀRA 147
Udyākarapaddhati 9
UJJAṬA 39, 97, 115
Unmeṣa 103
Upādeyabhāva 186
Upakrama 12
Upakṣetrāṣṭaka 193

Upapīṭha 193
Upasaṁhāra 12
Upāsanā 202
Upāsanā-vidhi 238
Upāya 48, 192, 197, 201, 203, 206, 207, 211, 219, 224
Upāya-bheda 54
Upāya-catuṣṭaya 247
Upāya-upeya-bhāva 119, 200
Upodghāta 38 (fn.)
Ūrmimahāśāstrasiddhasantāna-rūpaka 120
Utkrāntyanupayogitva 178
UTPALA 23, 32, 34, 43
UTPALARATHAII 89, 90, 91
Uttāna 70
Vācaspatyam 6, 7
Vāda 66
Vahnikarma 51
Vahnikārya 179
Vairiñca Brahmavādins 249
Vaiśeṣika 139
Vaiṣṇavas 33, 34, 38, 217, 218, 250
Vaiṣṇavism 53
Vākyapadīya 41
Vāmaka 250
VALLABHA 28, 32, 88
Vāmā 133
Vāmakeśvarīmatavivaraṇa 114
VĀMANA 37, 38
VĀMANADATTA 25, 38, 54
VĀMANAGUPTA 25, 32, 37, 38
VĀMANAKA 36, 37, 38, 54
Veda 249
Vedha Dīkṣā See Dīkṣā
Vedic 2
Vedāntic 250
Vedyatā 249
Vegavatī 139
Vibhītaka 138
VIBHŪTIDATTA 90, 91
VICITRANĀTHA 36, 54
Viddhi 24, 171
Vidyā 80, 187, 194, 234, 238
Vidyācakrabheda 187
VIDYĀNANDA 114
Vidyāpadma 213
Vidyātraya 54
Vijñānabhairava 122
Vijñānabheda 174
Vijñānabhitprakaraṇa 174
Vijñānasattābhedodgāraprakaṭanapaṭu Āhnika 174
Vijñānākala 214
Vikalpa 65
Vikalpasaṁskāra 175
Vikāsa 80
Vikṣipta Dīkṣā See Dīkṣā
VIMALĀ 30, 32
Vindu 202
Vipatpratīkāra 139
Vīryacarcana 185
Visarga 202, 207
Viśeṣa 172
Viśeṣanyāsa See Nyāsa
Viśeṣanyāsavaicitrya 178
Viṣṇu 93
Viśvacitpratibimbatva 174
VIŚVADATTA 90, 91, 95, 97, 129
Vītastā 30
Vivaraṇa 103, 106
Viveka 81 (fn.), 87, 95, 101, 102, 105, 106, 118, 129, 163, 166, 170, 246, 247, 248
Vivekāñjana 39
Vyākhyāvidhi 184, 247
Vyāna 192
Vyāpti 140, 141, 226
Vyāsa 80

Vyomādiśabda 143
Vyomādiṣaṭka 143
Vyomeśasvastikādinirūpaṇa 185
Yāganirūpaṇa 178
YAŚASKARA 28, 88
YAŚOVARMAN 29
Yoga 152, 195, 196, 201, 219, 226, 230, 248
—of Pantañjali 152
Ṣaḍaṅga-152, 153
YOGĀNANDA 35, 54
Yogāṅgānupayogitva 152, 175
YOGEŚVARIDATTA 23, 27, 28, 32
Yogin 49, 101, 218, 236, 238, 239
Yoginībhū 31
Yoginībhūtva 20
Yoginīmelaka 236
Yoginīvaktra 248
Yogiśīmelakādividhi 184
Yojana 180
Yojanikā 226, 229
Yojanikābheda 180
Yukti 15

19. CORRECTIONS

Page	Fn., if any	Line	For	Read
3		5	was therefore termed	was termed
		6	*Śaḍardhaśloka-vārtika*	*Ṣaḍardhaśloka-vārtika*
8		17	and who	who
	1	4		[Add after (SV.T.11.198)] T.A.V., V, p. 2
10	3	8	द्वयाज्ञान	द्वयज्ञान
24		14	but who also	and he also
62		9-10	*Saḍardhaśāstra, Saḍardhasāra*	*Ṣaḍarthaśāstra, Ṣaḍardhasāra*
		10	*Saḍardhahṛdaya*	*Ṣaḍardhahṛdaya*
69	3	4	X, 11. 56-57	X, pp. 56-57
78	2	1	T.A.V., XIII	T.A.V., XI
89	4	1	Verse 90	Verse 9
92	7	3	XII, p. 430	XII, p. 432
	(chart)	15	Śṛṅgāratha	Śṛṅgāraratha
93	1	3	p. 431	p. 433
94		15-16	*Tantrāloka*	*Tantrāloka-viveka*
101	2	1	IV, p. 471	IV, p. 203
120		21	one he	one hand, he
121		20-21	Tṛtīyām caturthīm	Tṛtīyām or Caturthīm
126		17	quotes but	quotes them but
129	9	2		(Add after इति) Ibid., III, p. 128
137	4	2	Ibid., IX	Ibid., XI
142		11	editrial	editorial
143	6	3	pp. 20-87	pp. 207-8
147		16	comentary	commentary
147	6	2	मदगुरु०	मद्गुरु०
150	2	2	XI, p. 19	XI, p. 19 (29th Āh.)
151		19	(Pīṭhas)	Pīṭhas)

171		5	text which	text, which
		28	all energies	all his energy
175		1	शाक्तोपाययण्डलकथन	शाक्तोपायमण्डलकथन
185	A horizontal line of demarcation across the page between 4-5th and 7-8th lines to be inserted.			
186	,,	4-5th	and after 6th ,,	
196		10-11	a collateral source of thematic organization	a Collateral Source of Thematic Organization
199	1	1	शिवात्मक	शिवात्मको
	1	3	T.A. 198-200	T.A. 10. 198-200
200		1	inform	uniform
202	2	7	T.A.V., V,	T.A.V., III,
208	4	3	T.A.V., VIII,	T.A.V., VII,
212	(fn.4 continued from p. 211)	1	भुवना नियस्यैवंविधो	भुवनानि यस्यैवंविधो
	1	5	T.A.V., II,	T.A.V., III,
215	1	3	T.A.V. VII,	T.A.V., VIII,
220	1	3	Jayaratha's	Jayaratha
	3	3	रुपात	रूपात्
224	(fn. 5 contd. from p. 223)	3	XI, p. 252	X, p. 258
227	3	2	योगोप०	यागोप०
236	2	1	सूयन्दु०	सूर्येन्दु०
241	2	3	देव्य	देव्यः
242	1	6	XII, p. 390	XII, p. 391
246		24	*M.V.T.*	*M.V.V.*
		27	*M.V.T.*	*M.V.V.*
249		25	T.A.2.12-44	T.A.3.12-14

20. TABLE OF CONVERSION OF REFERENCES APPEARING WITHIN THE *INTRODUCTION TO THE TANTRĀLOKA* FROM THE KSTS EDITION TO THE MLBD EDITION OF THE *TANTRĀLOKAVIVEKA*

Page	*Footnote*	*Line*	*Existing reference to the KSTS edition*	*Corresponding reference to the MLBD edition*
4	5	2	I, pp. 14-15	II, pp. 14-15
	6	2	I, pp. 29-30	II, pp. 29-30
5	Fn. 7 contd. from page 4	4	XII, p. 389	VIII, p. 3679
	1	2	V, p. 19	IV, p. 1369
	2	2	p. 186	p. 1536
	5	2	I, p. 35	II, p. 35
6	1	2	I, p. 31	II, p. 31
	2	4	I, p. 50	II, p. 50
7	6	5	V, p. 4	IV, p. 1354
8	21	4	V, p. 8	IV, p. 1358
	2	4	V, p. 16	IV, p. 1366
	3	7	X, p. 254	VI, p. 2980
10	1	3	I, p. 53	II, p. 53
	2	2	p. 3	p. 3
			p. 52	p. 52
	3	10	XII, p. 428	VIII, p. 3718
13	3	5	I, pp. 52-54	II, pp. 52-54
	5	4	VIII, p. 102	V, p. 2302
	6	2	,,	,,
14	3	4	IV, p. 203	III, p. 1291
15	2	2	X, p. 57	VI, p. 2783
	5	5	IX, p. 71	VI, p. 2511
16	1	3	V, p. 186	IV, p. 1356
19	4	2	I, p. 34	II, p. 34
20	1	3	I, pp. 14-15	II, pp. 14-15
21	2	5	VIII, p. 137	V, p. 2337
22	Fn. 4 contd. from page 21	4	VII, p. 44 (11th Āh.)	V, p. 2136

29	3	2	XII, p. 412	VIII, p. 3702
	5	8	XII, p. 413	VIII, p. 3703
30	5	2	I, p. 14	II, p. 14
35	2	4	I, p. 31	II, p. 31
37	Fn. 8 contd. from			
	page 36	4	VI, p. 211	IV, p. 1845
	1	3	V, p. 275	IV, p. 1625
38	1	4	III, p. 467	III, p. 1083
40	1	4	III, pp. 192-3	III, pp. 808-809
42	3	4	III, p. 194	III, p. 810
	4	4	III, p. 193	III, p. 809
43	4	1	IX, p. 122	VI, p. 2562
	5	3	,,	,,
44	1	5	XII, p. 184	VII, p. 3474
45	5	5	I, p. 34	II, p. 34
	7	2	I, p. 35	II, p. 35
46	1	4	I, p. 236	II, p. 236
	3	4	,,	,,
	4	4	,,	,,
	5	1	III, p. 192	III, p. 808
47	3	5	I, p. 32	II, p. 32
48	5	6	III, p. 356	III, p. 972
49	1	3	V, p. 283	IV, p. 1633
	3	4	VII, p. 129	V, p. 2013
50	3	5	IX, p. 122	VI, p. 2562
	4	4	IX, p. 177	VI, p. 2617
52	1	11	(29thĀh.) XI, p. 136	VII, p. 3426
55	2	5	VI, p. 249	IV, p. 1883
56	1	3	VII, p. 101 (12th Āhnika)	V, p. 2193
57	3	5	X, p. 292	VI, p. 3018
	4	3	X, pp. 56-57	VI, pp. 2782-2783
59	6	3	VII, p. 33	V, p. 1917
63	3	5	II, pp. 72-73	II, pp. 424-425
65	Fn. 1 contd. from			
	page 64	5	XI, pp. 172-174	VII, pp. 3278-3280
67	2	3	VII, p. 107	V, p. 1991
	3	3	VI, p. 175	IV, p. 1809
68	1	2	III, p. 114	III, p. 730

	2	2	V, p. 199	IV, p. 1549
	3	7	X, p. 89	VI, p. 2815
69	Fn. 4 contd. from page 68	8	III, pp. 468-469	III, pp. 1084-1085
	3	4	X, pp. 56-57	VI, pp. 2782-2783
70	2	4	V, pp. 14-19	IV, pp. 1364-1369
71	1	3	XI, p. 89	VII, p. 3195
	2	5	XII, pp. 187-188	VII, pp. 3477-3478
	4	4	V, p. 145	IV, p. 1495
72	1	1	I, p. 206	II, p. 206
	2	2	II, p. 99	II, p. 451
	3	1	II, p. 146	II, p. 498
73	1	3	V, p. 186	IV, p. 1536
	2	6	VI, p. 41	IV, p. 1675
	3	4	VII, p. 30 (11thĀh.)	V, p. 2122
74	1	3	V, pp. 122-128	IV, pp. 1472-1478
75	1	4	VIII, p. 127	V, p. 2327
	2	1	V, p. 145	IV, p. 1495
	3	2	V, p. 199	IV, p. 1549
76	1	15	III, p. 433	III, p. 1049
	2	3	I, p. 309	II, p. 309
77	1	3	XII, p. 390	VIII, p. 3680
	2	9	I, p. 84	II, p. 84
	4	1	I, p. 202	I, p. 202
	1	1	II, p. 121	II, p. 473
78	2	1	XI, p. 150	VII, p. 3440
	3	2	V, p. 186	IV, p. 1536
	4	2	I, p. 117	II, p. 117
	5	2	I, p. 130	II, p. 130
	6	6	I, p. 203	II, p. 203
79	1	2	III, p. 112	III, p. 728
	3	3	VI, p. 169	IV, p. 1803
	4	3	III, p. 124	III, p. 740
82	2	3	IX, p. 25	VI, p. 2465
	3	3	IX, p. 285	VI, p. 2725
83	2	2	XI, p. 2 (29thĀh.)	VII, p. 3292
	3	2	I, p. 74	II, p. 74
	5	2	VI, p. 250	IV, p. 1884
	6	3	IV, p. 97	III, p. 1185
84	1	3	III, p. 443	III, p. 1059

85	Fn. 5 contd. from page 84	3	IX, p. 194	VI, p. 2634
	1	2	II, pp. 94-95	II, pp. 446-447
88	1	2	XII, p. 430	VIII, p. 3720
	2	3	p. 432	p. 3722
	3	1	p. 431	p. 3721
	4	3	XII, p. 433	VIII, p. 3723
89	1	1	XII, p. 430	VIII, p. 3720
		2	XII, p. 431	VIII,p. 3721
		3	p. 432	p. 3722
	2	1	p. 430	p. 3720
	2	2	,,	,,
	2	3	p. 432	p. 3722
	3	1	p. 430	p. 3720
	3	2	,,	,,
	4	1	,,	,,
		2	p. 431	p. 3721
		3	p. 432	p. 3722
	5	1	p. 431	p. 3721
	6	1	,,	,,
		2	,,	,,
	7	1	p. 430	p. 3720
	8	2	,,	,,
	9	1	,,	,,
		,,	p. 431	p. 3721
	10	1	,,	,,
90	1	3	XII, p. 430	VIII, p. 3720
	2	5	p. 430	p. 3720
	3	5	,,	,,
	4	5	pp. 430-431	pp. 3720-3721
91	1	3	XII, p. 431	VIII, p. 3721
	2	2	p. 431	p. 3721
	3	2	p. 430	p. 3720
	4	6	p. 431	p. 3721
92	1	3	XII, p. 431	VIII, p. 3721
	2	1	p. 431	p. 3721
	3	1	p. 432	p. 3722
	6	2	I, p. 310	II, p. 310
	7	3	XII, p. 432	VIII, p. 3722
93	1	3	XII, p. 433	VIII, p. 3723

	3	3	p. 433	p. 3723
94	1	3	XII, p. 433	VIII, p. 3723
	2	3	p. 434	p. 3724
	3	6	p. 432	p. 3722
95	2	3	XII, p. 433	VIII, p. 3723
	3	3	p. 433	p. 3723
96	1	7	I, p. 11	II, p. 11
	2	3	III, p. 203	III, p. 819
97	1	2	III, p. 192	III, p. 808
		4	p. 198	p. 814
	2	3	pp. 192-193	pp. 808-809
	4	1	XII, p. 433	VIII, p. 3723
98	1	1	I, p. 310	II, p. 310
	2	5	XII, p. 433	VIII, p. 3723
	3	2	p. 434	p. 3724
	4	1	I, p. 310	II, p. 310
	5	3	XII, p. 433	VIII, p. 3723
	6	3	I, p. 2	II, p. 2
99	1	2	I, p. 2	II, p. 2
	3	5	VIII, p. 205	V, p. 2405
	4	2	IX, p. 30	VI, p. 2470
	5	4	XII, p. 198	VII, p. 3488
100	1	6	III, p. 233	III, p. 849
	2	1	III, p. 471	III, p. 1087
	3	1	X, p. 305	VI, p. 3031
	4	2	XI, p. 172 (29thĀh.)	VII, p. 3462
	5	1	I, p. 2	II, p. 2
	7	1	II, p. 264	II, p. 616
		4	IV, p. 307	III, p. 923
101	1	3	VIII, p. 205	V, p. 2405
	2	1	IV, p. 203	III, p. 1291
	3	5	XII, p. 434	VIII, p. 3724
	4	5	pp. 434-435	pp. 3724-3725
102	1	2	XII, p. 435	VIII, p. 3725
	2	2	p. 434	p. 3724
	3	3	p. 432	p. 3722
	4	5	p. 434	p. 3724
103	1	5	XII, p. 434	p. 3724
	3	2	X, p. 221	VI, p. 2947
104	1	2	I, p. 15	II, p. 15

		4	V, p. 260	IV, p. 1610
	2	3	X, pp. 91-92	VI, pp. 2817-2818
	3	4	I, p. 2	II, p. 2
	Fn. 4 contd. from Page 104	2	p. 3	p. 3
105	1	2	I, p. 42 (2nd Āh.)	II, p. 352
	3	2	IV, p. 203	III, p. 1291
	4	3	I, p. 1	II, p. 1
106	1	3	I, p. 1 (2nd Āh.)	II, p. 311
	2	1	p. 42	p. 352
	3	2	IV, p. 58 (7th Āh.)	III, p. 1350
	4	2	III, p. 471	III, p. 1087
	5	4	I, p. 1	II, p. 1
107	Fn.6 contd. from page 106	7	XII, p. 434	VIII, p. 3724
	1	3	III, p. 203	III, p. 819
	2	2	p. 179	III, p. 795
108	1	3	II, p. 5	II, p. 357
	2	6	p. 25	p. 377
	4	3	VII, pp. 64-65	V, pp. 1948-1949
109	1	2	III, p. 202	III, p. 818
	2	4	p. 162	p. 778
110	1	3	III, p. 161	p. 777
	2	6	pp. 189-191	pp. 805-807
	3	3	p. 193	p. 809
	4	1	pp. 193-202	pp. 809-818
111	1	4	III, p. 203	III, p. 819
	2	4	pp. 127-129	pp. 743-745
	3	5	pp. 133-134	pp. 749-750
112	1	1	V, pp. 15-22	IV, pp. 1365-1372
	1	9	V, pp. 20-21	IV, pp. 1370-1371
113	2	3	VII, p. 18(11th Āh.)	V, p. 2110
	3	1	p. 19	p. 2111
	4	3	p. 20	p. 2112
	5	2	p. 19	p. 2111
	6	4	VII, p. 21(11th Āh.)	V, p. 2113
114	1	4	VII, p. 26(11th Āh.)	V, p. 2118
	2	3	p. 26	p. 2118
115	2	2	V, p. 260	IV, p. 1610
117	Fn.2 contd. from			

	page 116	4	I, pp. 85-86	II, pp. 85-86
	2	2	I, p. 281	II, p. 281
	5	2	II, p. 166	II, p. 518
	7	2	III, p. 158	III, p. 774
	9	2	V, p. 275	IV, p. 1625
118	2	2	VI, p. 46	IV, p. 1680
	3	1	IX, p. 28	VI, p. 2468
119	1	1	IX, pp. 63-65	VI, pp. 2503-2505
	3	3	I, pp. 116-117	II, pp. 116-117
120	Fn.4 contd. from			
	page 119	3	I, p. 26(2nd Āh.)	II, p. 336
	1	2	I, p. 150	II, p. 150
	3	3	I, p. 40 (2nd Āh.)	II, p. 350
	6	2	III, pp. 150, 160, 165, 167, 169, 173, 178, 181,183, 185, 187, 202	III, pp. 766, 776, 781, 783, 785, 789, 794, 797, 799, 801, 803, 818
121	2	6	VI, p. 46	IV, p. 168
	3	3	IX, pp. 162-163	VI, pp. 2602-2603
122	2	3	IX, p. 162	VI, p. 2602
	3	2	p. 243	p. 2683
	5	3	XII, p. 246	VII, p. 3536
123	1	4	X, pp. 91-92	VI, pp. 2817-2818
124	1	4	IV, p. 57	III, p. 1145
	4	4	III, p. 58	III, p. 674
125	1	1	V, p. 14	IV, p. 1364
	2	8	pp. 14-19	pp. 1364-1369
126	1	4	I, p. 39-45	II, p. 39-45
127	Fn. 4 contd. from			
	page 126	1	III, p. 136	III, p. 752
		2	III, p. 190	III, p. 806
		2-3	III, pp. 166-167, 163, 173, 223	III, pp. 782-783, 779, 789, 839
	1	1	III, pp. 161, 189	III, pp. 777, 805
	2	2	IX, p. 139	VI, p. 2579
	4–5	2	IX, p. 140	VI, p. 2580
	6	3	III, p. 280	III, p. 896
	7	3	XI, p. 44	VII, p. 3150
128	1	5	XI, pp. 28-29 (29thĀh.)	VII, pp. 3318-3319

	2	2	III, p. 191	III, p. 807
129	1	1	III, p. 192	III, p. 808
	2	2	II, p. 73	II, p. 425
	3	1	III, p. 196	III, p. 812
	5	4	II, p. 219	II, p. 571
	6	1	I, p. 11	II, p. 11
	7	1	III, p. 203	III, p. 819
	8	1	p. 233	p. 849
	9	2	III, p. 128	III, p. 744
130	2	1	II, p. 202	II, p. 554
131	1	2	V, p. 102	IV, p. 1452
	2	1	p. 103	p. 1453
	5	5	V, pp. 102-3	IV, pp. 1452-1453
132	1	4	V, p. 104	IV, p. 1454
	3	5	V, p. 57	IV, p. 1407
	4	3	V, p. 57	IV, p. 1407
	6	2	V, p. 142	IV, p. 1492
133	2	8	V, p. 204	IV, p. 1554
134	1	7	V, pp. 240-241	IV, pp. 1590-1591
135	Fn. 3 contd. from page 134	4	V, pp. 243-244	IV, pp. 1593-1594
136	Fn. 3 contd. from page 135	3	IX, p. 19	VI, p. 2459
	2	3	IX, p. 231	VI, p. 2671
137	1	5	IV, p. 142	III, p. 1230
	2	2	p. 143	p. 1231
	3	2	V, p. 199	IV, p. 1549
	4	2	XI, p. 12 (29thĀh.)	VII, p. 3302
	5	2	I, p. 150	II, p. 150
138	1	3	IX, p. 39	VI, p. 2479
	3	2	VI, p. 250	IV, p. 1884
139	1	2	VI, p. 250	IV, p. 1884
	2	2	VII, p. 208	V, p. 2092
	5	3	XI, p. 6	VII, p. 3112
140	1	4	XI, p. 74 (29thĀh.)	VII, p. 3364
	2	4	III, pp. 173-174	III, pp. 789-790
	4	2	IV, p. 220	III, p. 1308
141	1	2	III, pp. 357-358	III, pp. 973-974
	4	3	III, pp. 442-443	III, pp. 1058-1059
	5	2	XI, p. 19	VII, p. 3125

142	1	2	XII, p. 184	XII, p. 3474
	3	3	XII, p. 198	VII, p. 3488
	4	2	VI, p. 119	IV, p. 1753
	5	1	p. 125	p. 1759
143	2	2	I, p. 103	II, p. 103
	4	1	I, p. 143	II, p. 143
	6	3	II, pp. 207-208	II, pp. 559-560
	7	5	VI, p. 167	IV, p. 1801
144	2	1	VIII, p. 211	V, p. 2411
	3	2	IX, p. 19	VI, p. 2459
	5	1	IX, p. 44	VI, p. 2484
145	3	2	X, p. 272	VI, p. 2998
	5	2	XII, p. 393	VIII, p. 3683
	6	2	p. 395	p. 3685
146	1	2	XII, p. 247	VII, p. 3537
	2	1	X, p, 249	VI, p. 2975
147	1	2	III, p. 443	III, p. 1059
	2	1	p. 203	III, p. 819
	3	2	IV, p. 10 (7th Āh.)	III, p. 1302
	4	2	IX, p. 19	VI, p. 2459
	5	2	pp. 162-163	pp. 2602-2603
	6	3	X, pp. 91-92	VI, pp. 2817-2818
148	1	2	I, pp. 299-300	II, pp. 299-300
	2	2	III, p. 371	III, p. 987
	2	3	III, p. 65	III, p. 681
	2	5	I, p. 33	II, p. 33
	3	2	p. 15	p. 15
	4	2	IV, p. 10	III, p. 1098
149	1	2	III, p. 135	III, p. 751
	2	2	XI, p. 168	VII, p. 3274
	3	2	III, p. 58	III, p. 674
	4	1	IX, p. 19	VI, p. 2459
	5	2	p. 197	p. 2637
	6	2	I, p. 157	II, p. 157
	6	3	p. 180	p. 180
150	Fn. 7 contd. from			
	page 149	2	VII, p. 80	V, p. 1964
		4	XII, p. 212	VII, p. 3502
	1	2	X, pp. 91-92	VI, pp. 2817-2818
	2	2	XI, p. 19 (29thĀh.)	VII, p. 3309

	3	1	II, p. 28	II, p. 380
	4	2	II, p. 12	II, p. 364
		4	III, p. 63	III, p. 679
	5	1	II, p. 5	II, p. 357
		2	p. 25	p. 377
151	1	2	I, p. 16	II, p. 16
	2	3	IX, p. 184	VI, p. 2624
	3	3	I, p. 134	II, p. 134
152	1	3	IX, p. 48	VI, p. 2488
153	1	3	III, pp. 102-103	III, p. 718-719
	2	1	p. 15	p. 631
160	3	2	I, p. 165	II, p. 165
		4	p. 166	p. 166
		6	p. 179	p. 179
161	1	4	I, p. 40	II, p. 40
		6	III, p. 107	III, p. 723
		7	VII, p. 66	V, p. 1950
		8	VII, p. 67	V, p. 1951
		9	XI, p. 38	VII, p. 3144
	2	2	I, p. 29	II, p. 29
	3	1	I, p. 4	II, p. 4
		2	I, p. 15	II, p. 15
162	—	20	V, p. 145	IV, p. 1495
	1	2	V, p. 57	IV, p. 1407
163	—	6	III, p. 160	III, p. 776
	—	9	IV, p. 203	III, p. 1291
	—	11	VIII, p. 1	V, p. 2201
	—	13	VIII, p. 86	V, p. 2286
	—	15	IX, p. 44	VI, p. 2484
	—	17	IX, p. 48	VI, p. 2488
164	—	1	I, p. 236	II, p. 236
166	—	9	VI, p. 180	IV, p. 1814
	—	11	VI, p. 179	IV, p. 1813
	—	13	VIII, p. 80	V, p. 2280
	—	16	III, p. 443	III, p. 1059
168	4	4	III, p. 307	III, p. 923
172	2	2	I, p. 268	II, p. 268
180	5	2	XI, p. 133	VII, p. 3239
184	1	1	XI, p. 85	VII, p. 3191
187	1	3	IV, p. 5	III, p. 1093

188	3	2	VII, p. 207	V, p. 2091
189	1	1	IX, p. 245	VI, p. 2685
	3	3	IX, p. 285	VI, p. 2725
	5	1	X, p. 114	VI, p. 2840
190	2	2	X, p. 212	VI, p. 2938
	4	2	X, p. 237	VI, p. 2963
	5	2	XI, p. 47	VII, p. 3153
191	1	3	XI, p. 97	VII, p. 3203
192	Fn. 3 contd. from page 191	2	IV, p. 2	III, p. 1090
193	1	2	III, p. 469	III, p. 1085
194	1	4	VIII, p. 215	V, p. 2415
	2	3	XI, p. 114 (29th Āh.)	VII, p. 3404
	5	2	XII, p. 303	VII, p. 3593
195	2	4	X, p. 323-326	VI, p. 3049-3052
197	2	2	I, p. 196	II, p. 196
	3	3	I, p. 7	II, p. 7
	4	8	I, pp. 238-39	II, pp. 238-239
198	1	3	I, p. 303	II, p. 303
	2	6	II, p. 254	II, p. 602
	3	4	VI, p. 73	IV, p. 1707
	4	4	VII, p. 44	V, p. 1928
199	Fn. 5 contd. from page 198	3	VII, p. 86	V, p. 1970
	1	5	X, p. 76	VI, p. 2802
	2	5	XI, p. 45 (29thĀh.)	VII, p. 3335
200	1	6	XII, p. 337	VII, p. 3627
	2	6	III, p. 9	III, p. 625
	3	4	III, pp. 53-56	III, pp. 669-672
	4	3	IX, p. 136	VI, p. 2576
201	1	3	VII, p. 189	V, p. 2073
	2	4	II, p. 249	II, p. 601
	3	5	IV, p. 2 (7th Āh.)	III, p. 1294
	4	3	II, p. 59	II, p. 411
202	Fn. 5 contd. from page 201	3	II, p. 233	II, p. 585
	1	3	II, p. 247	II, p. 599
	2	7	III, pp. 373-374	III, pp. 989-990
	3	5	III, p. 409	III, p. 1025
	4	2	III, pp. 433&458	III, pp. 1049&1074

203	1	7	XII, p. 348	VII, p. 3638
	2	2	I, p. 152	II, p. 152
	3	2	II, p. 236	II, p. 588
	4	2	III, p. 336	III, p. 952
204	1	3	III, p. 48	III, p. 664
	2	5	IX, p. 11	VI, p. 2451
	3	3	VIII, p. 88	V, p. 2288
	4	5	VIII, p. 101	V, p. 2301
	5	3	III, p. 346	III, p. 962
205	1	2	III, p. 461	III, p. 1077
	2	2	VII, p. 104 (12thĀh.)	V, p. 2196
	3	3	XI, p. 63	VII, p. 3169
	4	3	IX, p. 9	VI, p. 2449
	5	3	IX, p. 90	VI, p. 2530
206	2	2	I, p. 249	II, p. 249
207	1	5	I, p. 151	II, p. 151
	2	6	III, pp. 457-458	III, pp. 1073-1074
208	1	9	II, p. 190	II, p. 542
	3	2	XII, p. 343	VII, p. 3633
	4	3	XII, p. 41 (11thĀh.)	V, p. 2133
209	2	3	VII, p. 173	V, p. 2057
	2	7	IV, p. 49 (7thĀh.)	III, p. 1341
	3	5	V, pp. 129-130	IV, pp. 1479-1480
	4	3	VIII, p. 215	V, p. 2415
	5	7	VIII, pp. 216-217	V, pp. 2416-2417
210	1	5	XI, p. 9	VII, p. 3115
	2	4	XI, p. 87	VII, p. 3193
211	1	5	V, p. 194	IV, p. 1544
	3	6	XII, p. 335	VII, p. 3625
212	Fn. 4 contd. from			
	page 211	2	II, p. 257	II, p. 609
	1	5	III, p. 393	III, p. 1009
	2	2	IV, p. 62	III, p. 1150
	3	3	V, p. 2	IV, p. 1352
	4	2	VI, p. 179	IV, p. 1813
	5	6	VI, p. 180	IV, p. 1814
213	1	4	VII, p. 36	V, p. 1920
	2	3	IX, p. 153	VI, p. 2593
	3	3	IX, p. 154	VI, p. 2594
	4	4	XI, p. 161 (29thĀh.)	VII, p. 3451

214	1	3	I, p. 219	II, p. 219
	2	5	III, p. 37	III, p. 653
	3	4	VI, p. 95	IV, p. 1729
	4	3	VII, p. 98	V, p. 1982
215	Fn. 4 contd. from			
	page 214	5	X, p. 169	VI, p. 2895
	1	3	VIII, p. 168	V, p. 2368
	2	3	VI, p. 130	IV, p. 1764
	3	6	VII, p. 12	V, p. 1896
	4	4	VIII, p. 37	V, p. 2237
216	1	5	VIII, p. 70	V, p. 2270
	2	3-4	VII, p. 32	V, p. 1916
	3	2	V, p. 195	IV, p. 1545
217	Fn. 4 contd. from			
	page 216	5	VIII, p. 147	V, p. 2347
	1	7	VII, p. 97	V, p. 1981
	2	3	X, p. 352	V, p. 3078
218	1	3	I, p. 223	II, p. 223
	2	4	XI, p. 143 (29thĀh.)	VII, p. 3433
	3	4	VII, p. 83	V, p. 1967
219	1	3	III, p. 442	III, p. 1058
	2	2	V, p. 2	IV, p. 1352
	3	3	VII, p. 36	V, p. 1920
220	Fn. 4 contd. from			
	page 219	1	X, p. 55	VI, p. 2781
	1	3	X, p. 57	VI, p. 2783
	2	4	VII, p. 41	V, p. 1925
	3	4	VII, p. 68	V, p. 1952
221	1	7	I, p. 179	II, p. 179
	2	5	III, p. 41	III, p. 657
	3	4	XI, p. 93	VII, p. 3199
222	1	5	VIII, p. 80	V, p. 2280
	2	4	I, p. 215	II, p. 215
	3	6	III, p. 51	III, p. 667
223	2	5	VIII, p. 163	V, p. 2363
	3	3	X, p. 127	VI, p. 2853
	4	3	X, p. 244	VI, p. 2970
224	Fn.5 contd. from			
	page 223	3	X, p. 258	VI, p. 2984
	1	4	X, p. 300	VI, p. 3026

	2	1	X, p. 352	VI, p. 3078
225	1	5	VIII, p. 99	V, p. 2299
	2	3	VIII, p. 215	V, p. 2415
	3	2	I, p. 249	II, p. 249
226	1	4	X, p. 122	VI, p. 2848
	2	2	III, p. 442	III, p. 1058
	3	4	X, p. 339	VI, p. 3065
227	Fn. 4 contd. from			
	page 226	5	X, p. 161	VI, p. 2887
	1	3	X, p. 343	VI, p. 3069
	2	3	XI, p. 128	VII, p. 3234
	3	3	IX, p. 91	VI, p. 2531
228	2	5	IX, p. 188	VI, p. 2628
	3	7	IX, p. 198	VI, p. 2638
229	1	2	III, p. 442	III, p. 1058
	2	5	IX, p. 161	VI, p. 2601
230	Fn. 3 contd. from			
	page 229	1	X, p. 189	VI, p. 2915
	1	4	X, p. 372	VI, p. 3098
	2	2-3	XI, p. 133 (29th Āh.)	VII, p. 3423
231	1	3	IX, p. 92	VI, p. 2532
	2	9	VII, p. 68 (11th Āh.)	V, p. 2160
	3	6	VI, pp. 103-104	IV, pp. 1737-1738
233	Fn. 2 contd. from			
	page 232	3	X, p. 307	VI, p. 3033
	1	6	XII, p. 372	VIII, p. 3662
234	Fn. 2 contd. from			
	page 233	2	X, p. 254	VI, p. 2980
	1	6	XI, p. 118	VII, p. 3224
235	1	4	XI, p. 94 (29th Āh.)	VII, p. 3384
	2	2	IX, p. 258	VI, p. 2698
	3	3	XI, p. 171	VII, p. 3277
236	2	6	II, p. 216	II, p. 568
	3	6	III, pp. 297-298	III, pp. 913-914
237	1	5	III, p. 443	III, p. 1059
	2	4	X, p. 353	VI, p. 3079
	3	4	XI, p. 178	VII, p. 3284
238	Fn. 4 contd. from			
	page 237	3	XI, p. 19 (29th Āh.)	VII, p. 3309
	1	4	XI, p. 114 (29th Āh.)	VII, p. 3404

239	1	2	X, p. 187	VI, p. 2913
	2	3	X, p. 192	VI, p. 2918
	3	2	X, p. 211	VI, p. 2937
	4	4	XI, p. 157	VII, p. 3263
240	1	3	XII, p. 235	VII, p. 3525
	2	3	XII, p. 281	VII, p. 3571
	3	3	X, p. 4	VI, p. 2730
	4	2	III, p. 443	III, p. 1059
241	1	3	I, p. 153	II, p. 153
	2	4	IX, p. 61	VI, p. 2501
	3	3	IV, p. 106	III, p. 1194
242	1	6	XII, p. 391	VIII, p. 3681
249	—	26	III, p. 25	III, p. 641
250	—	11-12	I, p. 70	II, p. 70
324	fn.	10	I, pp. 39-44	II, pp. 39-44